

Ian McEwan

Ispășirea

Pentru Annalena

CUPRINS:

Partea întâi.9

Partea a doua.239

Partea a treia.335

Londra, 1999.443

Partea întâi.

Unu.

Piesa – pentru care Briony concepușe afișele, programele și biletele, construisese ghereta casieriei dintr-un paravan rabatabil, răsturnat pe o parte, și căptușise cutia pentru colectarea banilor cu hârtie creponată roșie – fusese scrisă de ea într-o frenezie creatoare ce durase două zile, timp în care ratase un mic dejun și un prânz. Pregătirile fiind încheiate, nu mai avea altceva de făcut decât să contemple versiunea finală și să aștepte sosirea verișorilor din îndepărtatul nord. Va avea numai o zi la dispoziție pentru repetiții, înainte de venirea fratelui ei. Ici dătătoare de fiori, colo disperat de tristă, piesa depășea o poveste de suflet, al cărei mesaj, expus într-un prolog rimat, era că iubirea neconstruită pe o temelie de bun-simț este sortită pieirii. Pasiunea nesăbuită a eroinei, Arabella, pentru un conte străin depravat este pedepsită prin ghinionul de a se îmbolnăvi de holeră tocmai când evadează impetuos, cu alesul ei, într-un oraș de pe malul mării. Abandonată de conte și de aproape toată lumea, ținută la pat într-o mansardă, Arabella își descoperă simțul umorului. Fortuna îi mai acordă o șansă în persoana unui doctor scăpătat – de fapt, un prinț travestit, care s-a dedicat alinării suferinței celor umili. Tămăduită de el, Arabella alege de data asta cu înțelepciune și este răsplătită prin împăcarea cu familia, precum și prin căsătoria cu prințul medic, într-o „zi vântoasă și însorită de primăvară”.

Doamna Tallis citi cele șapte pagini ale piesei Suferințele Arabellei în dormitor, în fața oglinzii, cu brațul autoarei petrecut tot timpul pe după umerii ei. Briony studie fața mamei sale, înregistruând orice umbră de emoție schimbătoare, iar Emily Tallis îi cânta în strună cu priviri alar-mate, chicote vesele și, la sfârșit, zărobete de recunoștință și înțelepte aprobări din cap. Își

luă fiica în brațe, și-o așeză în poală – ah, corpul acela fierbinte și satinat pe care și-l mai amintea de când fusese bebeluș, dar care încă nu o păra-sise, nu chiar – decretă că piesa era „uluitoare” și se învoi numaidecât, cu un murmur tumat în spirala strânsă a urechișei autoarei, ca respectivul adjectiv să figureze pe afișul ce urma să fie plasat pe un șevalet, în holul de la intrare, lângă casa de bilete.

Briony nu avea cum să-și dea seama atunci că acela avea să fie punctul culminant al între-gului proiect. Nimic din ceea ce s-a petrecut ulterior nu i-a mai produs atâta satisfacție; tot ce a mai urmat au fost visuri și frustrări. În amurgul de vară de după stingerea lămpii, exis-taseră momente în care, ghemuită în deliciosul întuneric al patului ei cu baldachin, își iuțea bătaile inimii cu ajutorul unor fantezii lumi-noase, pline de dorință, ele însele mici piese de teatru, iar Leon era prezent în absolut toate. Într-una din ele fața lui mare și bună se crispa de durere văzând cum Arabella se cufundă în singurătate și disperare. Dar iată-l în alta, cu un cocteil în mână, în cine știe ce bar monden al orașului, lăudându-se unui grup de amici: Da, este sora mea mai mică, Briony Tallis, scriitoarea, nu se poate să nu fi auzit de ea. În a treia fantezie el își repezea entuziasmat pumnul în aer la căderea cortinei, cu toate că nu exista nici o cortină, nu exista nici măcar posibilitatea unei cortine. Piesa pe care o compusese nu era pentru verișori; era pentru frățiorul ei, pentru a-i sărbă-tori venirea, a-i stârni admirația și a-l îndepărta de cardul de iubite întâmplătoare, direcționându-l spre o soție potrivită, care avea să-l convingă să se întoarcă la țară și care avea s-o roage dulce pe Briony să-i fie domnișoară de onoare.

Era unul dintre copiii stăpâniți de dorința de a poseda lumea așa cum era. În timp ce camera surorii ei mai mari era un talmeș-balmeș de cărți deschise, haine neîmpăturite, pat nefăcut, scru-miere pline, a lui Briony era un altar închinat demonului ce-o stăpânea: ferma model răspân-dită pe un pervaz lat de fereastră era populată cu animalele obișnuite, dar toate întoarse cu fața în aceeași direcție – către stăpâna lor ~, ca și cum erau gata să intoneze un imn, și până și găinile stăteau frumos aliniate. De fapt, camera lui Briony cra unica încăperc ordonată din întregul cat de sus al casei. Păpușile cu spatele drept din pala-tele cu multe odăi păreau să aibă instrucțiuni severe să nu atingă pereții; diferitele figurine de mărimea unui deget de pe măsuța ei de toaletă -cowboys, pescuitori de perle, șoricei umanoizi -îți sugerau, prin șirurile drepte și alinierea în adâncime, o armată de voluntari în așteptarea comenzilor.

Gustul pentru miniaturi era una dintre trăsă-turile unui spirit ordonat. Alta era pasiunea pentru secrete: într-un prețuit secretaire lăcuit, dacă apăσαι capătul unei încuietori de forma unei cozi de porumbiță, se deschidea un sertar secret; păstra acolo un jurnal închis cu o clamă și un carnet de însemnări notate într-un cifru inventat de ea. Într-un seif de jucărie, ce se deschidea prin formarea unui cod cu cinci cifre, numai de ea știut, păstra scrisori și ilustrate. o cutiuță veche de tablă, pentru mărunțiș, stătea ascunsă sub o scândură detașabilă a dușumelei, sub pat. In ea se găseau comori vechi de patru ani, de la cea de a noua aniversare a ei, când își începuse

colecția: o ghindă-mutant dublă, o bucățică de „aurul nebunului”¹, un descântec pentru produ-cerea ploii, cumpărat la un bâlci, un craniu de veveriță, ușor ca o frunză.

Dar sertarele secrete, jurnalele cu cheiță și sistemele criptografice nu-i puteau ascunde lui Briony un adevăr simplu – că nu deținea nici un secret. Dorința de a trăi într-o lume armonioasă, bine organizată, îi refuza posibilitatea de a se purta nechibzuit și rău. Mutilările și distrugerile erau prea haotice pentru gustul ei și cruzimea nu-i stătea în fire. Statutul ei de odor unic, dimpreună cu relativa izolare a casei Tallis, o țineau departe -cel puțin în nesfârșitele vacanțe de vară – de intrigile de fetișcane puse de obicei la cale între prietene. Nimic din viața ei personală nu era suficient de interesant sau de rușinos ca să merite să fie tănuț. Nu știa nimeni de craniul de veve-riță de sub pat, dar nici nu dorea nimeni să afle. Niciunul dintre aceste lucruri nu-i provoca mâhnire sau, mai bine zis, devenea prilej de supărare doar retrospectiv, după ce fusese găsită o soluție.

La unsprezece ani scrisese prima povestire, o încercare caraghioasă de a imita câteva basme folclorice, căreia-i lipsea – și-a dat ea seama

1. Pirită.

ulterior – cunoașterea aceea vitală a modului cum funcționează lumea, cea care provoacă respectul cititorului. Dar acea primă încercare, chiar așa stângace, îi dovedise că însăși imaginația era un izvor de secrete: după ce începea să scrie o poveș-tire, nu-i plăcea să bată toba. Prefăcătoră prin intermediul cuvintelor era prea nesigură, prea vulnerabilă, prea jenantă ca s-o mărturisești altuia. până și faptul că trebuia să scrie în mod repetat „spuse ea” sau „și pe urmă” o crispa de neplăcere și se considera o proastă fiindcă avea prctenția că ar cunoaște emoțiile unei ființe ima-ginare. Deconspirarea propriei persoane devenea inevitabilă în momentul când descria slăbiciunile unui personaj: neîndoielnic, cititorul avea să pre-supună că autoarea se descrisese pe ea însăși. Altminteri pe ce să se bazeze? Numai când termina o povestire, când destinele personajelor erau încheiate și totul era sigilat la ambele capete, așa încât opera ei semăna – cel puțin în această privință – cu orice povestire finisată din lume, se simțea imună și gata să perforeze marginile foilor, să lege capitolele cu bucățele de sfoară, să dese-neze sau să picteze coperta și să prezinte opera terminată mamei sau tatei, când acesta era acasă.

Eforturile ei aveau parte de încurajări. Erau de fapt chiar bine venite, fiindcă soții Tallis începeau să priceapă că mezina familiei era înzea-trată cu o minte deosebită și cu o mare ușurință în mânuirea cuvintelor. Lungile după-amieze pe care le petrecea răsfoind dicționare și lexicoane aveau ca rezultat niște ineptii lingvistice, dar pe care nu le uitai ușor: monezile pitite în buzunar de un coțcar erau „esoterice”, un potlogar surprins în timp ce fura o mașină plângea cu „nerușinată auto-disculpare”, eroina, călare pe armăsarul ei de rasă, făcea o cursă „pripită” prin noapte, sprânceana încrețită a regelui era o „hieroglifă” a supărării sale. Briony era îndemnată să-și citească povestirile cu voce tare în bibliotecă, iar părinții și sora ei mai mare erau surprinși să vadă că fetița lor, de obicei liniștită, interpreta cu atâta îndrăzneală,

gesticulând larg cu brațul liber, arcuindu-și sprâncenele când imita vocile, ridi-când ochii de pe pagină secunde întregi ca să-l țintuiască din priviri pe unul sau pe altul, soli-citând fSră să se scuze întreaga atenție a familiei, prinsă în mrejele farmecelor ei narative.

Chiar și dacă nu s-ar fi bucurat de atenția, laudele și evidenta lor plăcere, nimic n-ar fi putut-o opri pe Briony să scrie. Descoperea oricum – ca atăția alți scriitori care o precedaseră – că nu orice recunoaștere a talentului este o binefacere. Entuziasmul Ceciliei, de pildă, părea exagerat, poate combinat cu o undă de condescendență și cam insidios. Sora ei mai mare voia ca toate povestirile ei să fie legate, catalogate și așezate pe rafturile bibliotecii, între Rabindranath Tagore și Quintus Tertullian. Dacă era o glumă, Briony prefera s-o ignore. Ea se lansase acum pe făgașul propice și-și găsea satisfacția la alte niveluri: com-punerea povestirilor nu presupunea doar izolare, ci-i oferea pe tavă și toate deliciile miniaturi-zării. În cinci pagini puteai alcătui o lume, una mai plăcută chiar și decât o fermă model. Copi-lăria unui prinț razgâiat putea fi încadrată într-o jumătate de pagmă, un galop sub clar de lună prin satele adormite era o frază cu ritmul iute, îndrăgostirea se putea exprima în trei cuvinte: la prima vedere. Foile unei povestiri abia terminate îi vibrau în mână cu toată viața pe care o conțineau. Și pasiunea pentru ordine îi era satisfăcută, pentru că o lume dezordonată putea fi arătată întocmai cum era. Se putea aranja ca o criză din viața eroinei să coincidă cu o ploaie cu grindină, cu uragane, tunete și trăsnete, în timp ce cununiile erau de obicei binecuvântate cu o lumină lină și brize mângâietoare. Iubirea de ordine dădea totodată formă principiilor justiției, iar moartea și căsătoria erau principalele unelte de gospodărire a materialului narativ, cea dintâi fiind rezervată exclusiv celor cu o moralitate incertă, cea de a doua – o răsplată amânată până la final.

Piesa scrisă cu ocazia venirii acasă a lui Leon era prima ei încercare în genul dramatic, iar tranziția nu presupusese nici un efort. A fost chiar o ușurare să nu mai tot repete „spuse ea”, să nu mai trebuiască să descrie vremea la început de primăvară sau chipul eroinei sale – frumuse-țea, descoperise Briony, se înscria într-o gamă îngustă. Urâțenia, pe de altă parte, cunoștea variații infinite. Un univers redus la ceea ce se spunea în el însemna într-adevăr ordine, aproape atingând punctul în care devenea nul, iar drept compensație, orice enunț se rostea la extremitatea unui sentiment sau al altuia, semnul exclamării fiind indispensabil pentru a le ilustra! Nu este exclus ca Suferințele Arabellei să fi fost o melo-dramă, numai că autoarea nu cunoștea încă acest termen. Lucrarea fusese menită să inspire nu veselie, ci groază, ușurare și o lecție morală, în această ordine, iar intensitatea inocentă cu care Briony se pusese pe treabă – afișe, bilete, casa de bilete – o făcuse extrem de vulnerabilă în fața eșecului. I-ar fi fost ușor să-l întâmpine pe Leon cu o povestire nouă, dar vestea ca verișorii din nord urmau să vină și să stea mai mult îi inspirase acest salt spre un gen nou.

Briony ar fi trebuit să țină mai mult cont de faptul că Lola, care împlinise cincisprezece ani, și gemenii în vârstă de nouă ani, Jackson și Pierrot, veneau ca refugiați dintr-un amarnic război civil familial. Își auzise

mama criticând comportamentul impulsiv al surorii sale mai tinere, Hermione, deplângând situația celor trei copii și acuzându-și cumnatul blajin și evaziv, Cecil, fiindcă dăduse bir cu fugiții, căutând adăpost la All Souls College din Oxford. Briony le mai auzise pe mama și sora ei analizând ultimele răsturnări de situație, ultimele fapte revoltă-toare, cele mai recente atacuri și contraatacuri, și înțelesese că vizita verișorilor avea să fie una cu durată nedefinită, care se putea prelungi chiar și până la începutul școlii. Auzise spunându-sc că locuința putea asimila cu ușurință încă trei copii, odraslele Quincey fiind, în consecință, bine venite să stea cât poșteau, cu condiția ca părinții lor, dacă ar fi venit în vizită simultan, să se abțină de la certuri în căminul familiei Tallis. Două camere învecinate cu a lui Briony fuseseră dereticate și amenajate cu draperii și cu mobilă din alte spații ale casei. În mod normal, ar fi fost și ea implicată în pregătirile respective, dar ele coinciseseră, întâmplător, cu cele două zile de elan creator și cu începerea lucrărilor la fațadă. Știa vag că divorțul însemna un calvar, dar nu-l considera un subiect potrivit și nici nu se gândea la el. Era o complicație lumească pe care n-o puteai descâlci, prin urmare nu-i oferea povestitoare nici un avantaj – ținea de imperiul dezordinii. o mană cerească pentru povestitoare era căsătoria, mai bine zis nunta, cu eleganța formală a virtuții răsplătite, cu fastul costumației și agitația petre-cerii, cu amețitoarea făgăduială a unirii pentru întreaga viață. o nuntă izbutită era reprezentarea nemărturisită a unui lucru la care deocamdată nu se putea gândi: fericirea sexuală. în stranele bisericuțelor de la țară și ale marilor catedrale metropolitane, înconjurați de carduri mari de rude și prieteni, eroinele și eroii săi atingeau un inocent punct culminant, fără a simți nevoia de a merge mai departe.

Dacă divorțul s-ar fi prezentat ca antiteza tică-loasă a acestor lucruri plăcute, ar fi putut fi pus cu ușurință pe celălalt talger al balanței, împreună cu trădarea, boala, furtul, agresiunea și min-ciuna. Dar chipul lui era lipsit de strălucire, avea o complexitate plicticoasă și presupunea neînțe-tate hărțuiei. Era pur și simplu un non-subiect, la fel ca reînarmarea, problema abisiniană și grădinăritul, și când, după îndelungata așteptare de sâmbătă dimineața, Briony auzi în sfârșit scrâșnetul roților pe pietrișul de sub fereastra dormitorului, înhăță colile scrise și alergă în jos pe scări și prin hol, până în orbitoarea lumină a amiezii, nu atât lipsa de sensibilitate, cât o ambi-ție artistică extrem de concentrată o făcu aă țipe către oaspeții tineri și derutați, buluciți în jurul bagajelor de lângă portiera trăsorii:

— V-am scris fiecăruia rolul! Prima reprezen-tație – inăine! Repetiția începe peste cinci minute!

Mama și sora se repeziră imediat să propună un orar mai relaxat. Musafirii – toți trei pis-truiați și cu părul roșu – au fost conduși în odăile lor, fiul lui Hardman, Danny, le-a cărat cuferele, a urmat o întâlnire de îmbărbătare în bucătărie, o baie în piscină și un prânz în grădina de la sud, la umbra viței de vie. în tot acest timp, Emily și Cecilia Tallis trăncăniră cu o vioiciune care, în loc să-i facă pe oaspeți să se simtă în largul lor, îi lipsi și de îndrăzneala pe care o aveau. Briony știa că, dacă ar fi călătorit două sute de

mile până la o casă străină, s-ar fi simțit deprimată de întrebările vesele, remarcile glumețe și asigurările date într-o sută de moduri diferite că este liberă să facă tot ce vrea. În general, lumea nu-și dădea seama că lucrul pe care și-l doresc cel mai mult copiii este să fie lăsați în pace. Cu toate acestea, cophi Quincey se stră-duiră să pară amuzați sau eliberați, ceea ce era un semn bun pentru Suferințele Arabellei: cei trei posedau, evident, talentul de a fi ceea ce nu erau, chiar dacă nu prea semănau cu personajele pe care urmau să le joace. Înainte de masă, Briony se refugie în camera de repetiții goală – camera copiilor – și, pășind încolo și înapoi pe scândurile vopsite ale dușumelei, analiză posibilitățile de distribuție a rolurilor.

Se vedea limpede că era improbabil ca Arabella, cu părul la fel de negru ca al lui Briony, să se fi născut din părinți pistruiați sau să se lase răpită de un conte străin pistruiat, să-și dăruiască inima unui prinț pistruiat ori să fie cununată de un preot pistruiat în fața unei asistente pistruiate. Totuși, așa aveau să decurgă lucrurile. Culoarea verișorilor ei era prea vie – aproape fluores-centă! – ca să poată fi ascunsă. Cel mai bun lucru care se putea spune era că lipsa de pistruii a Arabellei era indiciul – hieroglifa, ar fi scris Briony – caracterului ei deosebit. Puritatea spiri-tului ei nu avea să fie niciodată pusă la îndoială, cu toate că trăia într-o lume impură. O altă problemă era cea a gemenilor, imposibil de deosebit de către un străin. Era corect ca depravatul conte să arate exact ca prințul cel chipeș și ca amândoi să semene cu tatăl Arabellei și cu preotul? Ce-ar fi să o distribuie pe Lola în rolul prinzului? Jackson și Pierrot păreau niște băiețași tipici, dornici să placă, și probabil că ar fi făcut ceea ce li se cerea. Dar s-ar fi îndurat sora lor să joace un rol de bărbat? Avea ochii verzi, o față cu pomeții ascuțiți și obrajii supti, iar reticența ei avea în ea ceva artăgos, sugerând o voință de fier și faptul că-și ieșea ușor din fire, până și men-ționarea posibilității ca Lola să joace un rol de bărbat ar fi putut declanșa o criză. Și apoi, ar fi putut oare Briony să se țină de mână cu ea în fața altarului, în timp ce Jackson intona ceva din Cărticica de rugăciuni zilnice?

Abia la ora cinci după-amiază reuși să-i strângă pe actori în camera copiilor. Aliniase trei scaune, iar ea își îndesă fundulețul într-un scaun înalt de bebeluș – o nuanță boemă care-i conferea avantajul înălțimii, ca în cazul unui arbitru de tenis. Gemenii renunțaseră cu părere de rău la piscina în care se bălăciseră neîntrerupt timp de trei ore. Erau desculți și purtau maiouri de flanelă deasupra slipurilor de pe care picura apă. Dăruie de apă li se scurgeau și pe cefe, din părul lor des, și ambii dârdaiau și-și loveau genunchii unul de altul ca să se încălzească. Lunga imersiune le înmuiase și înălbise pielea, așa că, în lumina destul de slabă a încăperii, pistrii lor păreau aproape negri. Sora lor, așezată între ei, cu piciorul stâng balansându-i pe genunchiul drept, era, prin con-trast, perfect stăpână pe sine. Se parfumase din belșug și îmbrăcase o rochie verde de stambă, care-i evidenția tenul. Sandalele ei lăsau să se vadă o brățară la gleznă și unghiile date cu oja purpurie. Vederea unghiilor verișoarei îi produse lui Briony o senzație de apăsare în coșul pieptului și înțelese imediat că era exclus să-i ceară Lolei să-l interpreteze pe prinț.

Tbată lumea se instalase confortabil și autoarea era gata să-și înceapă scurtul discurs în care rezuma piesa și invoca plăcerea de a juca mâine seară în bibliotecă, în fața unui public adult. Dar primul care a vorbit a fost Pierrot:

— Nu pot să sufăr piesele și chestiile de soiul ăsta.

— Nici eu nu le sufăr. Și nici nu-mi place să mă îmbrac frumos, îl susținu Jackson.

La masă i se explicase că gemenii puteau fi deosebiți după faptul că lui Pierrot îi lipsea un triunghi de carne din lobul urechii stângi, smuls de un câine pe care-l schingiuise pe când avea trei ani.

Lola privea în altă parte. Briony puse o între-bare rezonabilă:

— Cum poți urî piesele de teatru?

— Nu-s decât un prilej de dat aere, ridică Pierrot din umeri în timp ce enunță acest adevăr la mintea cocoșului.

Briony știa că afirmația verișorului nu era tocmai neîntemeiată. Chiar de aceea iubea ea piesele sau, cel puțin, pe cele scrise de ea: pentru că toată lumea avea s-o adore. Măsurându-i din ochi pe băieți, sub scaunele cărora băltea apa, scurgându-se apoi prin crăpăturile dintre scândurile dușumelei, își dădu seama că ei nu i-ar fi înțeles niciodată ambiția. Milostivirea îi îndulci tonul.

— Credeți voi că Shakespeare nu făcea decât să-și dea aere?

Pierrot aruncă o privire peste poala soră-sii, spre Jackson. Acest nume războinic¹, cu aura lui de certitudine didactică și adultă, îi era vag fami-liar, dar gemenii își făceau curaj unul altuia.

— Știe toată lumea că da.

— În mod categoric.

Când vorbea, Lola se întorcea mai întâi către Pierrot, iar la jumătatea propoziției se răsucea și termina uitându-se la Jackson. În familia lui

1. Shakespeare = Scutură-lance.

Briony, doamna Tallis nu avea niciodată de comunicat ceva care trebuia spus simultan ambelor fiice. Briony avea acum ocazia să vadă cum se realizează așa ceva.

— Ori jucați în piesa mea, ori căpătați câte o scatoalcă și am să vă spun Părinților.

— Dacă ne atingi, te param noi Părinților.

— Ori jucați, ori vă spun Părinților. Faptul că se negociase o îndulcire clară a amenințării nu părea să-i fi micșorat forța. Pierrot își supse buza inferioară.

— De ce-i musai? zise el.

Întrebarea includea o recunoaștere fără rezerve a înfrângerii, iar Lola încercă să-i zburiească părul încleiat.

— Țineți minte ce ne-au spus Părinții? Că suntem oaspeți în casa asta și să ne comportăm. Cum să ne comportăm? Hai, să vă aud! Cum să ne comportăm?

— Dis-ciplinat, rostiră gemenii în cor, nefericiți, dar neîmpiedicându-se de acest cuvânt neobișnuit. Lola se întoarse către Briony și-i zâmbi.

— Povestește-ne, te rugăm, despre piesa ta. Părinții. Oricât de multă putere instituționalizată conținea pluralul acesta, ea era acum pe cale să se risipească, dacă nu se și risipise deja, dar acest fapt nu putea fi recunoscut încă și până și cei mici trebuiau să se dovedească teme-rari. Dintr-o dată, lui Briony i se făcu rușine de ceea ce începuse cu atâta egoism, căci nici măcar nu-i trecuse prin cap că verișorii ei n-or să vrea să-și joace rolurile din Suferințele Arabellei. Dar avuseseră și ei de suferit, trăiseră un dezastru numai al lor, iar acum, ca oaspeți în casa ei, se simțeau obligați. Mai mult, Lola îi arătase lim-pede că și ea avea săjocă în piesă din obligație. Vulnerabilii frați Quincey se simțeau așadar constrânși. Totuși – Briony se sili să înhațe din zbor gândul dificil – nu era cumva vorba de manipulare? Nu se folosea Lola de gemeni ca să exprime ceva în numele ei, ceva ostil sau demagogic? Briony era pe deplin conștientă de deza-vantajul de a fi cu doi ani mai mică decât cealaltă fată, de a avea de înfruntat handicapul a doi ani de cizelare în plus, iar piesa i se părea acum ridicolă, ba chiar lamentabilă.

Evitând tot timpul privirea Lolei, continuă să povestească intriga piesei, tot mai jenată de stupi-ditatea acesteia. Nu mai avea nici un chef să-și amăgească verișorii cu emoțiile închipuite ale premierei.

Abia isprăvisese, că Pierrot o și anunță:

— Eu vreau să-l joc pe conte. Vreau să fiu omul rău.

Jackson declară simplu:

— Eu voi fi prințul. Întotdeauna sunt un prinț. Ar fi vrut să-i strângă la piept și să-i sărute pe obrăjori, dar se mulțumi să spună:

— Atunci, ne-am înțelese.

Lola își descolăci picioarele, își netezi rochița și se ridică, de parcă ar fi fost gata de plecare. După un suspin trist sau resemnat, spuse:

— Presupun că tu, fiindcă ești autoarea, o vei juca pe Arabella.

— o, nu! protestă repede Briony. Nu. În nici un caz!

Negase, dar pomirea ei fusese să răspundă afirmativ. Sigur că ea avea s-o joace pe Arabella. Ceea ce respingea de fapt era acel „fiindcă” al Lolei. Nu voia să fie Arabella fiindcă ea scrisese piesa, ci avea să joace rolul fiindcă nu-i trecuse prin cap o altă posibilitate, fiindcă așa trebuia s-o vadă Leon, fiindcă ea era Arabella.

Negase totuși, iar acum Lola o întrebă mios:

— Atunci te superi dacă o joc eu? Cred că mi-ar reuși de minune. De fapt, dintre noi două.

Lăsă în suspensie sfârșitul propoziției, iar Briony o privi cu ochi mari, nereușind să-și mas-cheze dezamăgirea și incapabilă să dea glas sentimentelor. Simțea cum îi scapă proiectul printre degete, dar nu putea face nimic ca să-l salveze. Lola își exploată avantajul, profitând de tăcerea lui Briony:

— Anul trecut am fost mult timp bolnavă, deci pot juca bine și episodul ăla.

Și pe ăla? Briony nu reușea să-i țină piept fetei mai mari. Frica de inevitabil îi încâlcea ideile.

— Și a jucat și în piesa de la școală, completă mândru unul dintre gemeni.

Cum să le spună că Arabella nu avea pistrii? Tenul ei era palid, părul negru, iar gândurile ei erau gândurile lui Briony. Dar avea oare inima să refuze o verișoară aflată atât de departe de casă, a cărei viață de familie fusese distrusă? Se vede că Lola îi citea gândurile, fiindcă își jucă acum ultima carte, atuul imbatabil:

— Hai, zi da! Ar fi unicul lucru bun care mi s-a întâmplat în ultimele luni.

Da. Incapabilă să împingă cuvântul afară cu limba, Briony se mulțumi cu o încuviințare din cap și, făcând asta, simți curo un fior mohorât de supunere sinucigașă i se întinde în tot trupul, ieșind apoi afară din ea în pulsații care întu-necau încăperea. Voia să plece, voia să zacă în pat, singură, cu fața înfundată între perne, și să savureze picaneria bolnavă a momentului, să urce înapoi pe ramificațiile consecințelor până la momentul premergător începutului distrugerii. Simțea nevoia să contempleze cu ochii închiși deplina bogăție a pierderii suferite, a lucrului la care renunțase, și să anticipeze noua stare de fapt. Trebuia să se gândească nu numai la Leon, ci și la rochia de satin puf de piersică, de culoarea smântânii, pe care mama ei încerca să i-o găsească pentru nunta Arabellci? Acum rochia îi va fi dată Lolei. Cum de putea mama să-și respingă fiica, pe fiica ei, care o iubise atâta toți anii ăștia? Văzând cum rochia se mulează perfect pe corpul verișoarei și surprinzând zâmbetul fără inimă al mamei sale, Briony înțelese că, dacă așa stăteau lucrurile, unica soluție rezonabilă ar fi fost să fngă de acasă, să trăiască ascunsă în tufe, hrănindu-se cu coacăze, să nu mai stea de vorbă cu nimeni și să fie găsită într-o dimineață de iamă de un pădurar bărbos, ghemuită la poalele unui stejar gigantic, frumoasă și moartă, cu picioa-rele goale sau poate încălțată cu pantofiorii de balet, cei cu panglicuțe roz.

Autocompătirea îi solicita întreaga atenție și numai în solitudine ar fi putut insufla viață amănuntelor ce o sfâșiau, dar, chiar în clipa când încuviințase – cum îți putea schimba viața încli-narea unei țeste!

— Lola ridicase de pe dușumea teancul de foi al manuscrisului, iar gemenii lune-caseră jos de pe scaune ca să-și urmeze surioara în spațiul din mijlocul camerei copiilor, golit de către Briony în ziua precedentă. Va îndrăzni oare să plece acum? Lola pășea încolo și încoace pe dușumeaua de scândură, cu o mână la tâmplă, citind pe sărite primele pagini ale piesei și bolbo-rosind replici din prolog. Declară că nu se va pierde nimic dacă piesa va începe cu începutul, iar apoi își distribui frații în rolurile părinților Arabellei și le descrie prima scenă, părând că știe tot ceea ce era necesar. Dominația Lolei sporea nemiloasă, făcând irelevantă orice formă de autocompătire. Sau poate că o făcea și mai delicios de distrugătoare? – căci Briony nu fusese distribuită nici măcar în rolul mamei Arabellei, iar acum venise cu siguranță momentul să se strecoare afară din cameră și să se arunce pe pat, cu fața în jos, în bezna totală. Dar vioiciunea cu care acționa Lola, faptul că ignora tot ce nu avea legătură cu treaba pe care o făcea și certitu-dinea pe care o avea Briony că sentimentele ei, departe de a provoca regrete vinovate, nici măcar nu vor fi băgate în seamă îi dădură putere să reziste.

Având parte de un mediu de trai în general plăcut și ocrotitor, nu trebuise niciodată să înfrunte voința altcuiva. Dar acum înțelegea: era ca atunci când săreai în bazinul de înot, la început de iunie. Pur și simplu trebuia să te obligi s-o faci. Când se extrase din scaunul cu spătar înalt și se îndreptă spre locul unde stătea verișoara ei, inima îi bătea neplăcut de tare și abia mai putea respira.

Smulse textul din mână Lolei și spuse, cu un ton mai pițigăiat și mai încordat decât în mod obișnuit:

— Dacă tu ești Arabella, eu voi fi regizorul, mulțumesc mult, și voi citi eu prologul! Lola își duse mână pistruiată la gură:

— Iertare! exclamă ea. Încercam doar să urnesc lucrurile din loc.

Neștiind cum să răspundă, Briony se întoarse către Pierrot și-i spuse:

— Tu nu prea semeni cu mama Arabellei. Contramandarea distribuției hotărâte de Lola și râsul cu care fu primită de către băieții modi-ficării echilibrul puterii. Lola ridică ostentativ din umerii ei osoși și se duse să se uite pe fereastră. Poate că și ea își stăpânea cu greu impulsul de a fugi afară din cameră.

Cu toate că băieții se luară la trântă, iar sora lor se plângea că începe s-o doară capul, cumva-cumva repetiția începu. Liniștea în care Briony dădu citire versurilor prologului era încărcată de electricitate: „Aceasta-i a spontanei Arabella poveste, Ce cu-n tip extrinsec fugit-a fără veste. Copleșiți au fost părinții să-și vadă prima născută Evaporându-se din casă și la Eastbourne dispărută, Fără de permisiune.”

Cu soția alături, tatăl Arabellei stătea în fața porților de fier foijat ale domeniului, mai întâi implorându-și fiica să-și revizuiască hotărârea, apoi, disperat, poruncindu-i să nu plece. În fața lui se afla întristata, dar încăpățanata eroină, cu contele alături de ea, iar bidivii lor, legați de stejarul din preajmă, nechezau și băteau cu copita în pământ, domici de plecare. Sentimentele cele mai duioase din sufletul tatălui trebuiau să-i facă glasul să tremure când rostea: „Fiică iubită, tânără și strălucitoare, Dar neexperimentată, tu crezi că la picioare Lumea îți stă. Dar ea se poate ridica Și fără preget te poate călca.1’

Briony își aranjă actorii pe scenă. Ea îi strângea brațul lui Jackson, iar Lola și Pierrot stăteau, mână în mână, la câțiva pași mai încolo. Când li se întâlneau privirile, băieții se puseră pe chicotit, dar fetele îi reduseră la tăcere, sâsâind, întâmpinaseră deja suficient de multe greutăți, dar Briony își dădu seama de prăpastia dintre idee și punerea ei în practică abia atunci când Jackson începu să citească de pe foaia lui într-un ritm izbitor de monoton, ca și cum fiecare cuvânt ar fi fost un nume de pe o listă cu oameni morți. Apoi se dovedi incapabil să pronunțe „neexperimentată”, deși cuvântul i-a fost repetat de mai multe ori, și omise ultimele cuvinte pe care trebuia să le spună – „Și fără preget te poate călca”. Cât despre Lola, ea își citi versurile corect, dar cu indiferență, uneori zâmbind când nu era cazul, la cine știe ce gând răzleț, hotărâta ea demonstreze că mintea ei aproape adultă îi stătea la alte lucruri.

Și o ținură tot așa, verișorii ei din nord, mai bine de o jumătate de oră, demolând temeinic creația lui Briony, care simți o adevărată ușurare când sora ei mai mare veni să-i ducă pe băieți la baie.

Doi.

În parte din cauza frumuseții proaspete a dimineții, în parte datorită nevoii tot mai acute de a fuma o țigară, Cecilia Tallis aproape că alergă, cu florile în mână, pe poteca paralelă cu râul, pe lângă vechiul bazin pentru sărituri, cu zidul lui de cărămidă năpădit de mușchi, înainte de a o coti înspre păduricea de stejar. Inactivitatea acumulată în săptămânile de vară care urmaseră după examenele finale îi dădea și ea ghes să se grăbească. De la întoarcerea acasă, viața ei încremenise, iar o zi splendidă ca aceasta îi ridica nerăbdarea până aproape de nivelul disperării.

Umbra înaltă și răcoroasă a pădurii se dovedi o ușurare pentru ea, iar sculptura complicată a trunchiurilor de copac o încânta. O dată ce trecu de porțița turnantă din fier și de smărdarii de dincolo de șanțuleț, străbătu pajiștea vastă -vândută unui fermier din partea locului ca să-și pască vacile pe ea - și ieși în spatele artezienei, cu zidul ei ocrotitor și reproducerea la jumătate din mărimea reală a Tritonului lui Bernini, aflat în Piața Barberini din Roma.

Presiunea apei era atât de slabă încât silueta musculoasă, așezată atât de confortabil în scoică, nu putea sufla prin ghioc decât un jet înalt de doi inci, așa că apa îi cădea pe cap, șiroia pe buclele de piatră și pe șanțulețul de pe spatele lui puternic, lăsând o dâră strălucitoare de un verde-întunecat. În ostilul climat septentrional, Tritonul se afla foarte departe de casă, dar era frumos în soarele dimineții, ca și cei patru delfini ce sprijineau scoica dantelată pe care ședea. Cecilia examină improbabilii solzi de pe delfini și de pe coapsele Tritonului, după care porni spre casă. Drumul cel mai scurt până în camera de zi trecea peste pajiște, prin terasă și prin ușile glisante de sticlă. Dar prietenul ei din copilărie și de la universitate, Robbie Turner, se afla acolo, în genunchi, privind un șir de arbuști rugosa, și nu avea chef de o conversație cu el. Cel puțin nu acum. De când venise acasă în vacanță, geometrizarea grădmii devenise penultima lui țicneală. Acum se zvonea că va merge la medicină, ceea ce, după ce-și luase diploma în literatură, părea cam exagerat. Mai semăna și a nesimțire, întrucât cheltuielile urmau să fie suportate de tatăl Ceciliei.

Reîmprospătă florile, cufundându-le în bazinul plin de apă al artezienei, adânc și rece, și-l evită pe Robbie, ocolind în fugă casa până la intrarea din față - un pretext, își spuse, pentru a mai petrece câteva minute în aer liber. Nici lumina soarelui matinal, nici vreo altă lumină n-ar fi putut ascunde urâtenia casei Tallis. Ridicată abia cu patruzeci de ani în urmă, dintr-o cărămidă de un portocaliu țipător, în stilul pătrășos al goticului baronial, cu ferestre din sticlă cu rame de plumb, fusese desființată cândva într-un articol de către Pevsner - sau de cineva din echipa sa - ca fiind o adevărată tragedie a ocaziilor risipite și apoi de către un critic tânăr, aparținând școlii modeme, ca fiind „perfectă în totala ei lipsă de farmec”. Pe locul acela stătuse o casă în stil Adam¹ fusese distrusă într-un incendiu pe la sfârșitul anilor o mie opt sute

optzeci. Rămăsese numai lacul artificial, insula și cele două podețe de piatră peste care trecea drumul și, lângă mal, structura dărăpănată a unui templu cu tencuială din gips. Bunicul Ceciliei, care-și petrecuse copilăria într-o locuință situată desupra unei fierării și agonisise averea familiei obținând o serie de patente pentru lacăte, zăvoare, lanțuri și încuietori, își proiectase asupra noii case preferința sa pentru obiecte solide, durabile și funcționale. Cu toate acestea, dacă stătea cu spatele la intrarea principală și priveai de-a lungul aleii, ignorând freziile ce se adunau deja în umbra arborilor bine distanțați, priveliștea era destul de frumoasă și-ți insufla o senzație de atemporalitate, de calm inalterabil, ceea ce-i întări Ceciliei convingerea că va trebui să plece de acasă cât mai repede.

care Intră în clădire, străbătu cu pas grăbit holul pavat cu gresie albă și neagră – cât de familiar era ecoul stămit de pașii ei, cât de enervant! – și se opri să-și tragă răsuflarea în ușa salonului. Picurând rece pe picioarele ei încălțate cu sandale, buchetul răvășit de trandafiri sălbatici, mugu-rași de salcie și iriși îi schimbă dispoziția. Vaza căutată stătea pe o măsuță americană din lemn de cireș, lângă ușile de sticlă ușor întredeschise. Orientarea spre sud-est a acestora permitea unor paralelograme de lumină solară matinală să îna-inteze pe mocheta de un albastru șters. Răsuflarea i se liniști, pofta de țigară îi crescua, dar continua să ezite lângă ușă, ținută pentru moment locul de frumusețea scenei: cele trei fotolii Chesterfield

1. După numele lui James și Robert Adam, arhitecți englezi din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

decolorate, grupate în jurul șemineului gotic aproape nou, în care se pitise un mănunchi de papură uscată; alături, harfa neacordată și nefolo-sită și portativele neîntrebuințate, din lemn de trandafir; draperiile grele de catifea, încrețite ușor cu ajutorul unui șnur vârstat cu portocaliu și albastru, care încadrau o porțiune de cer senin și terasa pestriță, galben și gri, unde, în crăpăturile dintre dale, creșteau mușetelul și iarba-fetei. Un șir de trepte cobora până la gazonul pe margi-nea căruia Robbie continua să lucreze și care se întindea până la fântâna arteziană cu Tritonul, aflată la o depărtare de cincizeci de yarzi.

Toate acestea – răul și florile, alergatul (la care se dedase cam rar în ultimele zile), striațiunile fine de pe trunchiurile stejarilor, camera cu tavan amețitor de înalt, geometria luminii, pulsul din urechi, care se potolea, devenind tăcere – toate o încântau pe Cecilia, pe măsură ce obișnuitul se preschimba într-o stranietate încântătoare. Dar se simțea totodată vinovată fiindcă o plictisea faptul că se află acasă. Se întorsese de la Cambridge cu vago idee că datora familiei o ședere mai lungă și neîntreruptă. Însă tatăl ei nu venise din oraș, iar mama, când nu somnola din cauza migrenei, părea distantă, ba chiar neprietenoasă. Cecilia dusese tăvi cu ceai în camera mamei – la fel de spectaculos de dezordonată ca și a ei – sperând că se va ivi prilejul vreunei conversații întăm-plătoare. Emily Tallis nu dorea să schimbe însă decât observații neînsemnate referitoare la gospo-dărie sau stătea cu spatele proptit în perne, având pe chip o expresie de nedeșluit în penumbră și golindu-și ceașca într-o tăcere sumbră. Briony se zbătea în ghearele

fanteziilor ei scriitoricești; ceea ce fusese un capriciu trecător devenise o obsesie acaparantă. Dis-de-dimineață, Cecilia o văzuse pe scări pe surioara ei mai mică conducându-i pe verișorii – bieții de ei! – sosiți abia ieri până sus, în camera copiilor, ca să repete piesa pe care Briony dorea s-o prezinte în seara aceea, când erau așteptați să sosească Leon și prietenul lui. Avea foarte puțin timp la dispoziție, iar unul dintre gemeni fusese deja închis de Betty în spălător, pentru cine știe ce pozna. Cecilia nu avea nici un chef să-i ajute: era prea cald și apoi, orice-ar fi făcut ea, proiectul tot avea să se termine catastrofal, fiindcă Briony țintea prea sus. Nimeni nu se putea ridica la înălțimea viziunii ei exaltate și cu atât mai puțin verișorii ei.

Cecilia își dădea seama că nu va putea continua să-și irosească zilele în ceaunul camerei sale nedereticate, trântita pe pat într-un nor de fum de țigară, cu bărbia proptită în pumn, cu înțepături de toate calibrele fumicând-o prin braț, în timp ce parcurgea în ritm de melc romanul lui Richardson Clarissa. Începuse fără prea mult entuziasm să-și alcătuiască arborele genealogic, dar – cel puțin pe ramura paternă – până în momentul când străbunicul său își deschisese umilul său atelier de fierărie, străbunii erau irecu-perabil cufandați m mocipla nivelatoare a muncilor agricole, cu schimbări suspecte și derutante ale numelor de familie la bărbați și căsătorii de con-veniență, neînregistrate în registrele parohiei. Nu, nu mai putea rămâne aici. Își dădea seama că ar trebui să conceapă un plan, dar de acționat nu acționa. Existau mai multe posibilități, dar niciuna nu era imediată. Avea niște bani în cont, suficienți ca să poată trăi modest aproximativ un an. Leon o invitase de nenumărate ori să vină să stea cu el la Londra. Prietenii din studenție s-au oferit s-o ajute să-și găsească o slujbă – una plictisitoare, fără îndoială, dar care i-ar fi asigurat independența. De partea mamei avea mătuși și unchi interesanți, oricând fericiți s-o primească, printre care nebuna de Hermione, mama Lolei și a gemenilor, care chiar în momentul ăsta se distra la Paris cu un amant ce lucra la radio.

Nimeni n-o obliga pe Cecilia să rămână acasă, nimănui nu i-ar fi păsat prea mult dacă ar fi plecat. Ceea ce o ținea în loc nu era lenea. Dimpotrivă, agitația ei interioară se învecina cu iritabilitatea. I plăcea pur și simplu să creadă că nu era lăsată să plece fiindcă era nevoie de ea aici. Reușea din când în când să se autoconvingă că rămânea pe loc de dragul lui Briony sau ca să-și ajute mama sau pentru că aceasta era cu adevărat ultima perioadă mai lungă pe care o putea petrece acasă și era cazul să o respecte. De fapt, gândul de a-și face valiza și de a lua trenul de dimineață nu-i producea nici o plăcere. Plecare de dragul plăcerii. A zăbovi aici, în plictiseală și confort, era o formă de autoflagelare amestecată cu plăcere sau cu speranța de a trăi ceva plăcut; dacă pleca, i s-ar fi putut întâmpla ceva groaznic sau, și mai rău, ceva plăcut, ceva ce nu și-ar îngădui să piardă. Mai era și Robbie, care o exaspera cu pretențiile lui că se ține la distanță și cu planurile lui mărețe, pe care nu le discuta decât cu tatăl ei. Robbie și cu ea se cunoșteau de la șapte ani și pe Cecilia o enerva stânjeneala ce intervenea între ei când discutau. Chiar dacă simțea că, în cea mai mare parte, vina era a lui Robbie – să i se fi urcat la cap rezultatul excelent de la examen?

— Cecilia știa că lucrul acesta trebuia lămurit înainte de a se gândi la plecare.

Prin ferestrele deschise pătrundea mirosul slab de bălegar de vacă, care era omniprezent, cu excepția zilelor celor mai friguroase, dar pe care îl remarcău numai cei care lipsiseră o vreme. Robbie pusese jos lopata și-și rula acum o țigară -un obicei cu care rămăsese de când fusese înscris în Partidul Comunist, o altă toană trecătoare, abandonată o dată cu ambiția de a deveni antro-polog și cu planul de a parcurge distanța Calais -Istanbul cu autostopul. Totuși, țigările ei perso-nale erau cu două etaje mai sus, într-unul dintre multele buzunare posibile.

Intră în cameră și îndesă florile în vază. Vaza îi aparținuse odinioară unchiului ei Clem, a cărui înmormântare - sau re-înmormântare - de imediat după război îi era încă proaspătă în amintire: sosirea afetului de tun în cimitirul din curtea bisericii, sicriul învelit în drapelul regimentului, săbiile înălțate, tânguirea goanei lângă mor-mânt și - lucrul cel mai memorabil pentru un copil de cinci ani - plânsul tatălui ei. Clem fusese unicul lui frate. Povestea felului în care ajunsese proprietarul vazei era relatată de tânărul loco-tenent într-una dintre ultimele scrisori trimise acasă. Se afla într-o misiune de legătură în sec-torul francez și inițiase evacuarea unui orașel de la vest de Verdun, cu doar câteva minute înainte de a fi făcut zob de artilerie. Fuseseră astfel salvate viețile a vreo cincizeci de femei, copii și bătrâni. Mai târziu, primarul și alți funcționari l-au condus pe unchiul Clem înapoi în oraș, până la un muzeu pe jumătate distrus. Vaza fusese scoasă dintr-o vitrină de sticlă spartă și-i fusese înmânata în semn de recunoștință. Un refuz era de neconceput, oricât ar fi fost de inconvenabil să mergi la luptă cu un porțelan de Meissen sub braț. După o lună, vaza fusese lăsată în siguranță la o fermă, iar locotenentul Tallis traversase un râu ieșit din matcă doar ca s-o Tecupereze, revenind la unitatea sa în același mod, după miezul nopții. În ultimele zile ale războiului parti-cipase la misiuni de patrulare și-i încredințase vaza spre păstrare unui camarad. Încetul cu înce-tul, obiectul își croise drum până la comenduirea regimentului, de unde fusese expediat pe adresa familiei Tallis la câteva luni după înmormântarea unchiului Clem. Era de fapt lipsit de sens să aranjezi florile de câmp. Ele căzuseră într-o simetrie proprie și era fără îndoială adevărat că efectul obținut astfel ar fi fost stricat de o distribuție prea regulată a irișilor și a matorilor de salcie. Cecilia petrecu mai multe minute îndreptând câte ceva, pentru a obține o impresie de dezordine naturală. În timp ce se ocupa de asta, se gândi dacă n-ar putea să iasă și să vorbească puțin cu Robbie. Ar fi scăpat de urcatul la etaj. Dar se încălzise prea tare, nu se simțea în largul ei și ar fi vrut să vadă cum arată în oglinda mare, aurită, de deasupra șemineului. Dar dacă el s-ar fi întors - fiindcă stătea cu spatele la casă și fuma - privirea i-ar fi căzut exact pe fereastra camerei. În sfârșit termină de aranjat și se trase iarăși înapoi. Acum prietenul fratelui ei, Paul Marshall, ar putea să creadă că florile fuseseră trântite în vază cu aceeași nonșalanță cu care fuseseră culese. Știa prea bine că era o tâmpenie să aranjezi florile înainte de a turna apă în vază, dar asta era - nu se putea abține să nu le dichisească puțin, iar oamenii, în special

oamenii singuri, nu făceau totul în ordinea corectă și strict logică a lucru-rilor. Mama ei dorea flori în camera de oaspeți, iar Cecilia îi îndeplinesc cu plăcere dorința. Pentru apă va trebui să se ducă în bucătărie. Numai că Betty se pregătea să gătească pentru cină și se afla în dispoziția ei inchizitorială. Nu numai băiețelul, Jacksdn sau Pierrot, se făcea mic de frică, ci și ajutoarele aduse din sat. Chiar de aici, din salon, se putea auzi deja, din când în când, câte un țipăt de enervare estompat, urmat de trântirea, cu o forță nepământeană, a unei cratițe pe plită. Dacă se ducea acum la bucătărie, Cecilia trebuia să împace instrucțiunile neclare ale mamei cu predispoziția provocatoare a lui Betty. Era, fără îndoială, mult mai înțelept să se ducă afară și să umple vaza de la fântâna arteziană.

Cândva, în adolescența Ceciliei, un prieten al tatei, care lucra la Victoria and Albert Museum, venise să examineze vaza și o declarase autentică. Era porțelan de Meissen adevărat, opera marelui artist Horoldt, care o pictase în 1726. Fără îndoială, fusese cândva proprietatea regelui August. Deși considerată cu mult mai valoroasă decât celelalte piese din casa Tallis, majoritatea obiecte de duzină colecționate de bunicul Ceciliei, Jack Tallis ținea ca vaza să fie folosită, spre a se onora memoria fratelui său. Nu trebuia să stea încuiată într-o vitrină de sticlă. Raționamentul era următorul: dacă supraviețuise războiului, vaza va supraviețui și familiei Tallis. Soția sa nu-l contrazicea. Adevărul adevărat era că lui Emily Tallis nu-i prea plăcea vaza, oricât ar fi fost ea de valoroasă și oricâte amintiri erau legate de ea. Micile siluete chinezești cu care era pictată, adunate ceremonios într-o grădină, în jurul unei mese, înconjurate de plante ornamentale și de păsări incredibile, i se păreau prețioase și ener-vante. Chinezăriile în general o plectiseau. Cecilia nu-și formase o părere în această privință, deși uneori se întreba cât ar fi putut lua pe vază la Sotheby's¹. Vaza era respectată nu pentru

1. Cunoscută casă de licitație londoneză.

măiestria cu care Horoldt folosisc emailurile multicolore și chenarele sau pentru împletitura albastră-aune a frunzelor, ci pentru unchiul Clem, pentru viețile salvate de el, pentru răul trecut de el la miezul nopții și moartea lui cu numai o săptămână înainte de armistițiu. Florile – mai ales aceste flori de camp – i se păreau Ceciliei un omagiu adecvat.

Strânse porțelanul rece cu ambele mâini, stând într-un picior și deschizând cu celălalt ușile gli-sante. Când păși afară, în lumină, mirosul pietrelor încălzite se ridică spre ea ca o îmbrățișare caldă. Două rândunele zburau încrucișat pe deasupra artezienei și trilul unei pitulici străpungea văzduhul din umbra noduroasă a gigantului cedru de Liban. Florile se legăneau în briza blândă, gâdilându-i fața în timp ce străbătu terasa și coborî precaută cele trei trepte roase ce duceau la poteca de pietriș. Auzind-o venind, Robbie se întoarse brusc înspre ea.

— Eram dus pe gânduri, începu el să explice.

— Ești drăguț să-mi răsucești și mie o țigară bolșevică?

El azvârli restul țigării pe care o fuma, luă cutia de tablă de pe vestonul aruncat în iarbă și merse cu ea până la arteziană. Tăcură amândoi o vreme.

— Frumoasă zi, spuse ea, oftând. El o privea cu suspiciune amuzată. Între ei doi exista ceva și până și Cecilia trebuia să recunoască în sinea ei că observația despre vreme sunase pervers.

— Cum e Clarissa?

El își privea degetele ce răsuceau țigara.

— Plicticoasă.

— N-avem voie să spunem asta.

— Aș vrea să facă odată ceva.

— Va face. Iar cartea va fi din ce în ce mai bună.

Încetiniră pasul, apoi se opriră, ca el să poată finisa ^igareta răsucită pentru ea. Cecilia declară:

— Îl prefer oricând pe Fielding.

Își spuse că rostise o prostie. Robbie privea în depărtare, dincolo de parc, la vacile de lângă pădu-ricea de stejari ce străjuia valea râului, unde ea alergase de dimineață. Poate credea că vorbește cu el codificat, transmițându-i prin sugestie prefe-rința ei pentru ceea ce era senzual și plin de vitalitate. Dacă era așa, atunci făcea, desigur, o greșeală și ea se simțea stânjenită, neștiind cum să-l corecteze. Îi plăceau ochii lui, își spuse, combinația de portocaliu și verde, devenită și mai gra-nuloasă în lumina soarelui. Îi plăcea că era atât de înalt. Era o combinație interesantă pentru un bărbat: inteligența și masivitatea. Cecilia își pusese țigara între buze și acum el i-o aprindea.

— Înțeleg ce vrei să spui, zise, în timp ce făceau ultimii pași până la arteziană. Este mai multă viață în Fielding, dar psihologia lui este mult mai lipsită de rafinament decât a lui Richardson.

Ea așeză vaza pe pământ, lângă treptele inegale ce duceau la bazinul de piatră al fântânii. Ultimul lucru de care avea chefera o discuție studentească despre literatura secolului al optsprezecelea. Ea nu era cătuși de puțin convinsă de lipsa de rafina-ment a lui Fielding sau de faptul că Richardson ar fi fost un psiholog mai bun, dar nu avea să se lase atrasă în acest joc al atacurilor, apărărilor și definițiilor. Se săturase de astfel de chestii, iar Robbie era prea tenace în susținerea unui punct de vedere.

În loc de asta, rosti:

— Leon vine astăzi, știi?

— Am auzit eu ceva. E grozav.

— Vine cu un prieten, unul Paul Marshall.

— Milionarul de ciocolată! o, nu! Iar tu vrei să-i dai flori!

Cecilia zâmbi. Oare se prefăcea gelos ca să ascundă faptul că într-adevăr era? Nu mai putea să-l înțeleagă. Se îndepărtaseră unul de celălalt la Cambridge. Ar fi fost mult prea dificil să se întâlnească altfel. Așa că schimbă subiectul.

— Bătrânul zice că o să studiezi medicina, spuse ea.

— Analizez posibilitatea.

— Cred că ești îndrăgostit de studenție. El își întoarse din nou privirea, dar de data asta numai pentru o secundă sau două, iar când se uită din nou la ea, Cecilia crezu că distinge o urmă de iritare. Oare-i vorbise de sus? Îi

văzu din nou ochii, cu pete portocalii și verzi, ca ale bilelor cu care se joacă băieții. Când vorbi, vocea lui era absolut curtenitoare:

— Știi că ție nu ți-au plăcut niciodată chestiile astea, Cee. Dar cum altfel aș putea ajunge doctor?

— Tocmai asta voiam să spun. încă șase ani. La ce bun?

El nu se supără. Ea era cea care exagera cu interpretarea, care era nervoasă în prezența lui, și se supără pe ea însăși. Dar îi răspunse la întrebare cu seriozitate:

— De fapt, nimeni n-o să mă angajeze ca arhi-tect peisagist. Nu vreau nici să fiu profesor, nici să devin funcționar de stat. Iar medicina mă interesează.

Se întrerupse, fiindcă-i venise o idee:

— Să știi că-i voi înapoia tatălui tău toți banii. Așa ne-am înțeles.

— Nu mă refeream deloc la bani. o surprinse faptul că el crezuse că o interesează problema banilor. câtă lipsă de generozitate din partea lui! Tatăl Ceciliei sponsorizase toată viața educația lui Robbie. Și obiectase oare cineva vreodată? Crezuse că e numai o părere, dar de fapt avea dreptate: în. comportarea lui Robbie din ultimul timp apăruse ceva enervant. începuse s-o prindă pe picior greșit ori de câte ori avea ocazia. Acum două zile sunase la soneria de la intrare – lucru ciudat în sine, fiindcă el se putea mișca prin toată casa în deplină libertate. Când o chemaseră jos, îl găsisse afară, în fața ușii, de unde o întrebuse, cu un glas impersonal, dacă-i putea împrumuta o carte. întâmplarea făcea ca Polly tocmai să spele, de-a bușilea, gresia din antreu. Robbie dăduse un adevărat spectacol: își scosese ghetetele, deloc murdare, iar pe urmă, ca și cum s-ar fi gândit mai bine, își scosese și ciorapii și pășise în vârful picioarelor, cu exagerare comică, pe podeaua udă. Tbt ce făcea era menit să o țină la distanță. In momentul respectiv jucase rolul fiului servitoarei, venit cu o problemă în casa stăpânilor. Intraseră împreună în bibliotecă și, după ce el își găsisse cartea, Cecilia îl invitase să bea o cafea cu ea. Refuzul lui timid fusese o pre-facătorie; de fapt, era o persoană foarte sigură pe sine. Se simțise luată peste picior. Astfel refu-zată, îl lăsase singur în bibliotecă, se întorsese în camera ei și se întinsese pe pat, reluând Clarissa, lectură din care nu pricepea nici un cuvânt. Simțise cum o cuprindeau tot mai tare enervarea și deruta. Fie că-și bătea joc de ea, fie că o pedepsea – nu-și dădea seama ce era mai rău. o pedepsea fiindcă la Cambridge făcuse parte din alte cercuri, fiindcă mama ei nu era femeie de serviciu, își bătea joc de ea pentru că obținuse o medie modestă, asta cu toate că în realitate femeilor oricum nu li se acordau nici un fel de titluri.

Neîndemânatică, stânjenită de țigara pe care încă o mai ținea în mână, ridică vaza și o ținu în echilibru pe marginea bazinului. Ar fi fost mult mai normal să scoată florile din. ea, dar era prea nervoasă ca să aibă răbdare. Palmele îi erau uscate și fierbinți, așa că trebuia să strângă porțe-lanul în mâini mult mai puternic. Robbie tăcea, dar, după expresia feței – un zâmbet forțat, întins, care nu-i deschidea buzele – își dădu seama că-i părea rău de ceea ce-i spusese. Nici acest lucru n-o mângâia. în ultimul timp, așa se întâmpla ori de câte ori stăteau de vorbă: unul sau celălalt făcea întotdeauna

o greșeală și apoi ar fi vrut să-și retragă cuvintele. Nu era nici un pic de spontaneitate, nici un pic de stabilitate, nici o șansă de relaxare în conversațiile lor. Toate erau numai înțepături, capcane și întorsături stân-gace de frază, care o făceau să se disprețuiască aproape la fel de mult cât îl detesta pe el, deși nu se îndoia că vina era în cea mai mare parte a lui Robbie. Ea nu se schimbase, dar el fără îndoială că da. Robbie se distanța acum tot mai mult de familia care fusese complet deschisă față de el și-i dăruise totul. Numai din acest motiv -fiindcă se aștepta ca el să refuze și prevedea cât ar fi fost de nefericită - nu-l invitase la cina din seara aceea. Dacă dorea distanță, o.să aibă câtă vrea.

Din cei patru delfini ale căror cozi sprijineau scoica pe care stătea pe vine Tritonul, cel mai apropiat de Cecilia avea gura înfundată cu mușchi și alge. Globurile de piatră ale ochilor săi, mari cât niște mere, erau de un verde fosforescent. Pe suprafețele orientate spre nord, întregul grup statuar dobândise o patină albastru-verzuie, astfel că din anumite unghiuri, văzut într-o lumină mai slabă, Tritonul cel musculos părea că se află cu adevărat la o sută de leghe în adâncul mării. Bemini dorise, mai mult ca sigur, ca apa să picure muzical din scoica aceea mare, cu margini ondulate, în bazinul de dedesubt. Dar presiunea era atât de slabă încât apa luneca tăcută pe suprafața exterioară a scoicii, până la punctele de scurgere unde, profitoare, atârnavă niște fire mucilaginoase, ca stalactitele dintr-o peșteră de calcar. Bazinul avea o adâncime de peste trei picioare și era curat. Fundul îi era scobit într-o piatră de un crem spălăcit, peste care se supra-puneau și se întretăiau dreptunghiuri albe de lumină solară, ce unduiau pe suprafața apei.

Cecilia se gândise să se aplece peste parapet și să țină cu o mână florile din vază în timp ce o vâra, înclinată, în apă, dar Robbie, dornic să-și răscumpere purtarea neprietenoasă, alege exact acel moment ca să-i sară în ajutor.

— Dă-mi-o mie, zise el, întinzând mâna. Ți-o umplu eu. Tu ține florile.

— Mă descurc, mulțumesc.

Deja aplecase vaza deasupra bazinului.

Dar el insistă.

— Uite, am prins-o.

o și prinsese, într-adevăr; o ținea strâns între degetul mare și arătător.

— o să-ți uzi țigara, continuă el. Scoate florile. Era o poruncă în care încercase să pună cât mai multă autoritate masculină. Efectul asupra Ceciliei a fost acela că a făcut-o să apuce vaza și mai strâns. Nu avea nici timp și, cu siguranță, nici chef să-i explice că, prin cufundarea vazei în apă cu tot cu flori, va obține mai ușor înfățișarea naturală a aranjamentului floral pe care o dorea. Strânse vaza și mai tare și-și răsuci corpul, îndepărtându-se de el. Dar băiatul nu se dădu bătut. Cu un zgomot ca de crenguță franta, o bucată din marginea vazei se frânse și îi rămase în mână, apoi se sparse și ea în două cioburi triunghiulare, care căzură în apă și se duseră la fund încet, într-o mișcare sinusoidală, oprindu-se acolo, la câțiva inci depărtare unul de celălalt, sclipind în lumina răsfrântă.

Cecilia și Robbie încremeniră în pozițiile în care îi surprinsese accidentul. Privirile li se întâlneau, iar ceea ce văzu ea în amestecul biliard verde și portocaliu nu era nici surprindere, nici vino-vătie, ci un fel de provocare, poate chiar de triumf. Avu prezența de spirit să așeze vaza spartă jos, pe treaptă, înainte de a medita la semnificația accidentului. Era o chestie irezistibilă, chiar delicioasă, fiindcă pe cât de gravă era fapta, pe atât de rău avea să o pățească Robbie. Vaza spartă însemna unchiul ei mort, fratele drag al tatei, războiul devastator, traversarea periculoasă a râului, valoarea ei mai presus de bani, eroismul și bunătatea, toți anii îngrămădiți în spatele istoriei obiectului, până la geniul lui Horoldt și până dincolo de el, la măiestria arcaniștilor¹ care reinventaseră porțelanul.

— Cretinule! Uite ce-ai făcut!

Robbie privi în apă, apoi din nou la ea și clătină pur și simplu din cap, ridicând o mână la gură. Prin gestul acela își asuma întreaga responsabilitate, dar ea îl urî pentru reacția lui nepotrivită. El aruncă o privire înspre bazin și oftă. Crezu o clipă că ea va face un pas înapoi și va răsturna vaza, așa că ridică un deget ca s-o prevină, fără să spună nimic. În loc de asta,

1. Arcaniști – termen folosit în secolul al XVIII-lea pentru a-i desemna pe europenii care dețineau sau pretindeau că dețin secretul fabricării unor anumite tipuri de vase (în special al porțelanului veritabil), deținut doar de chinezi. Secretul este descoperit cu adevărat în Saxonia, în 1707, unde apare apoi și prima fabrică, în 1710, la Meissen. Termenul vine din latinescul arcanum – taină, secret (n.r.).

Începu să-și desfacă nasturii cămășii. Ea pricepi(imediat ce intenționa să facă. Intolerabil. Când intrase în casa lor își scosese pantofii și șosetele; așa că îi va arăta ea lui! își aruncă sandalele din picioare, își descheie bluza, și-o scoase, păși afară din fustă și se îndreptă spre zidul bazinului. El stătea cu mâinile în șolduri și se uita cum Cecilia intră în apă, numai în desuuri. o pedepsea refu' zând s-o ajute, refuzând să se reabiliteze. Apa neașteptat de rece, care o făcu să icnească, era tot o pedeapsă de-a lui. își ținu răsuflarea și sfi scufundă, lăsându-și parul să se răsfire pe suprafața apei. Dacă s-ar îneca, l-ar pedepsi ea pe el.

După câteva secunde, când ieși la suprafață cu câte un ciob în fiecare mână, el își dădu seama că nu era cazul să-i întindă mână. Fragila nimfă albă, de pe care apa se scurgea mai frumos decât de pe carnosul Triton, așeză cu grijă bucățile rupte lângă vază. Se îmbrăcă repede, vârându-și cu dificultate brațele ude prin mânecutele de mătase și îndesând în fustă poalele bluzei neîncheiate. Ridică sandalele, și le puse sub braț, introduse cioburile în buzunarele fustei și ridică vaza de jos. Făcea mișcări violente și refuza să-i întâlnească privirea. El nu exista, era surghiunit -era și asta o pedeapsă. Robbie rămase țintuit locului, stingher, în timp ce ea se îndepărta, călcând desculță prin iarbă, și el privi cum părul tinerei, acum mai întunecat la culoare, îi sălta greu pe umeri, udându-i bluza. Pe urmă se răsuci și se uită în apă, să vadă dacă nu rămăsese vreo bucățică de vază nedetectată. Fundul nu se vedea bine, pentru că suprafața încrețită nu-și recăpătase încă liniștea, iar

tulburarea apei era influențată de spiritul furiei Ceciliei, care mai persista în aer. Robbie își așează palma pe apă, ca pentru a o potoli. Între timp, Cecilia dispăruse în casă.

Trei.

Potrivit afișului din hol, data premierei la Suferințele Arabellei era la numai o zi după prima repetiție. Totuși nu era ușor pentru dra-maturgul-regizor să găsească timp liber pentru o muncă atât de intensă. Ca și în după-amiaza precedentă, cea mai grea problemă era alcătuirea distribuției. Peste noapte, îndărătnicul tată al Arabellei, Jackson, făcuse pipi în pat, așa cum li se întâmpla adesea băieților speriați, aflați departe de casă, și fusese obligat, conform concepțiilor curente, să-și ducă pijamaua și cearșafurile jos la spălătorie și să le spele personal, cu mâna, sub supravegherea lui Betty, care primise instrucțiuni să rămână rece și neînduplecată. Acest lucru nu-i fu prezentat băiatului drept o pedeapsă, ideea fiind ca subconștientul său să învețe că, pe viitor, astfel de scăpări vor duce inevitabil la neplăceri și la muncă grea, dar el, stând așa în fața albiei imense de piatră care îi venea până la piept, cu clăbucii urcându-i pe brațele goale și udându-i mânecile suflecate, cu cearșafurile ude la fel de grele ca un câine mort și cu un sentiment de catastrofa gene-rală ce-i paraliza voința, nu avea cum să nu se simtă pedepsit. Din când în când, Briony cobora să vadă cât progresase. 1 se interzisese să-l ajute, iar Jackson, evident, nu mai spălase în viața lui nimic. Cele două săpuniri, nenumăratele clătiri și epuizanta storcere la manivelă, cu ambele mâini precum și cele cincisprezece minute care au urmat; când tremurase la masa din bucătărie, înghițind; pâine cu unt și un pahar cu apă, furaseră mai bine de două ore din timpul repetiției.

Când Hardman intră în casă din arșița dimii neții ca să-și bea halba de bere, Betty îi spuse că îi ajungea până peste cap faptul că trebuia și să gătească friptura pentru cină pe o astfel de vreme; că ea, personal, considera că tratamentul aplicat copilului era prea aspru și că ea i-ar fi administrat câteva palme usturătoare peste fund ar fi spălat singură cearșafurile. O asemenea pedeapsă i-ar fi convenit lui Briony, fiindcă dimii neața se scurgea în neant. Când mama ei coborî ca să se asigure personal că misiunea fusese îndeplinită, participanții trăiră, inevitabil, un sentiment de ușurare, iar în mintea doamnei Tallis se cuibări un strop de vinovăție neexprimată, așa că, atunci când Jackson întrebă cu vocea pierită dacă avea, vă rog frumos, voie să se scalde în bazin și dacă putea veni și fratele lui cu el, dorința îi fu îndeplinită pe loc, iar pro-testele lui Briony fură ignorate cu generozitate, ca și cum ea ar fi fost aceea care îl supunea pe bietul băiat la felurite calvaruri. Așa că băieții înotară, după care, firește, urmă prânzul.

Repetițiile continuaseră și în lipsa lui Jackson, subminate însă de imposibilitatea de a juca prima scenă importantă, cea în care Arabella le spune părinților adio, iar Pierrot era mult prea îngrijorat de soarta fratelui său, expediat acolo, în măruntaiele clădirii, ca să-l poată juca bine pe anti-paticul conte străin. Orice i se întâmpla lui Jackson avea să i se întâmple în viitor și lui Pierrot. El se ducea des la closetul de la capătul coridorului.

Văzând-o pe Briony că se întoarce dintr-o vizită la spălătorie, o întrebă:

— A încasat bătaia? ' - încă nu.

Ca și fratele său, Pierrot avea talentul de a face ca replicile pe care le rostea să pară lipsite de noimă. Când începu, intonă șirul de cuvinte ca la strigarea catalogului:

— Crezi-că-poți-scăpa-din-ghearele-mele.

— Toți-prezenți-nici-un-absent. "- E o-ntrebare, îl întrerupse Briony. Cum de nu vezi? Ridici vocea la sfârșit.

— Ce vrei să spui?

— Vezi? Acum ai intonat corect. Pornești de jos și termini la înălțime. E o întrebare.

Băiatul înghiți în sec, inspiră adânc și mai încercă o dată, strigând de data asta catalogul pe o scară cromatică ascendentă.

— La sfârșit! Ridici vocea numai la sfârșit! Din nou o strigare de catalog la fel de mono-tonă, cu o rupere de registru, un fel de „holari-o", pe ultima silabă.

În dimineața aceea, Lola intrase în camera copiilor în postura unui adult, cum se și considera în adâncul inimii ei. Purta pantaloni de flanelă gofrați, umflați la șolduri și evazați la glezne, și un pulovăraș de cașmir cu mâneci scurte. Alte semne ale maturității erau un guler tare de catifea, cu perle minuscule, buclele roșcate adunate la ceafă și strânse într-o agrafă cu smaragde, trei brățări lungi de argint pe încheietura pis-truiată și faptul că, la cea mai mică mișcare, răspândea în jur miros de trandafiri. Aerul ei de superioritate era cu atât mai evident cu cât și-l înfrâna mai tare. Reacționa flegmatic la suges-tiile lui Briony, își rostea replicile - pe care parcă le învățase peste noapte - suficient de expresiv și-și încuraja blând frățiorul, fără să încalce prerogativele regizoarei. Era ca și cum Cecilia sai însăși mama fetelor s-ar fi înduplecat să petreacă puțin timp cu cei mici, jucând în piesă, și s-ar strădui să nu-și arate cu nici un preț plictiseala. Ceea ce lipsea era o cât de mică demonstrație de entuziasm copilăresc neînhibat. Aseară, când Briony le arătase verișorilor casa de bilete și cutii pentru colectă, gemenii se încăieraseră pentru a obține rolurile cele mai consistente, dar Lola își încrucișase brațele pe piept și emisese niște complimente pompoase, adulte, cu o jumătate de zâmbet, prea opac pentru a lăsa să se vadă ironia: |

— Ce minunat! cât de inteligent din partea ta, Briony, să te gândești la asta! Chiar le-ai făcut singură pe toate?

Briony bănuia că manierele ireproșabile ale verișoarei sale ascundeau o intenție dușmănoasă! Poate că Lola spera ca gemenii, în nevinovăția lor, să facă praf piesa, iar ea să nu fie nevoită să facă altceva decât să stea și să se uite.

Aceste suspiciuni imposibil de dovedite, detenția lui Jackson în spălătorie, catastrofa dicției a lui Pierrot și căldura colosală a dimineții o îngrijorau serios pe Briony. O enerva și să se vadă spionată din prag de Danny Hardman. Cineva ar fi trebuit să-i ceară să-și vadă de drum. Nu reușea să străpungă zidul detașării Lolei, nici să extragă de la Pierrot inflexiunile comune ale vorbirii normale. Ce ușurare, deci, să se vadă singură în camera

copiilor! Lola anunțase că trebuie să-și refacă pieptănătura, iar fratele ei o luase la picior pe coridor, către closet sau poate mai departe.

Briony se așeză pe podea, cu spatele la unul dintre dulapurile-jucărie înalte, construite în perete, și-și făcu vânt cu manuscrisul piesei.

Gașa era cufundată într-o liniște totală. De jos W se auzea nici o voce, nici un zgomot de pași, nici un gălgâit de țevi. În spațiul dintre ferestre, o muscă prizonieră renunțase să se mai zbată, iar trilurile limpezi ale păsărilor de afară se topiseră de căldură. Își ridică genunchii drept în față și lăsă faldurile rochiei albe de muselină și colăceh dragi, familiari, de piele din jurul genun-chilor să-i umple vederea. S-ar fi convenit să-și sehimbe rochia azi dimineață. Se gândi acum că ar trebui să acorde mai multă atenție înfățișării sale, așa cum făcea Lola. A nu o face era un semn de copilărie. Dar ce eforturi presupunea! Liniștea îi țiuia în urechi, iar vederea i se tulbu-rase ușor. Mâinile ei, lăsate în poală, păreau neobișnuit de mari și totodată îndepărtate, ca și cum le-ar fi privit de la o distanță imensă. Ridică o mână și-și îndoi degetele, întrebându-se, cum flai făcuse de nenumărate ori, prin ce minune acest lucru, această mașină de apucat, acest păianjen cărnos cu care i se termina brațul ajun-sese în posesia ei și o asculta fără crâcnire. Sau poseda o frântură de viață proprie? Îndoi un deget, apoi îl destinse. Misterul se ascundea în clipa premergătoare mișcării, când intenția ei prindea viață. Ca spargerea unui val, Dacă s-ar înălța pe coamă, își spuse, ar afla, poate, propriul ei secret, acea parte a ființei sale care deținea de fapt puterea. Își aduse arătătorul mai aproape de față și îl privi fix, îndemnându-l să miște. Degetul nu se mișcă, fiindcă ea se prefăcea doar, nu era pe deplin serioasă, și pentru că a-l face să miște prin voință sau a te pregăti să-l miști nu era tot una cu a-l mișca. În cele din urmă, când îl îndoi, acțiunea parcă pornise chiar din deget, iar nu dintr-o porțiune a creierului. Când știa degetul să se miște, când știa ea să-l miște? Era imposibil să se surprindă asupra faptului. Se întâmpla fie una, fie alta. Nu se vedea nici un tiv, nici o cusătură, și totuși știa că sub țesutul catifelat și neted al pielii se afla sinele ei real – sufletul? – care luase hotărârea să mai termine cu prefăcătoriile și-i dăduse comanda finală în acest sens.

Aceste gânduri erau pentru ea la fel de familiare și de reconfortante ca și configurația precisă a genunchilor ei, ca înfățișarea lor identică, dar concurentă, simetrică și totodată reversibilă. Un gând ducea întotdeauna la altul, un mister genera unul nou. Să fi fost toată lumea la fel de vie ca ea? Bunăoară, îi păsa surorii ei de ea însăși, era ea la fel de valoroasă pentru ea însăși ca Briony pentru sine? A fi Cecilia era o chestie la fel de palpitantă ca și a fi Briony? Avea și sora ei un sine real, ascuns sub o coamă de val pulverizată?

Își petrecea și ea timpul meditând la asta, ținând un deget întins în fața ochilor? Proceda toată lumea la fel, inclusiv tatăl ei, Betty sau Hardman?

Dacă răspunsul era afirmativ, atunci lumea, lumea socială, era insuportabil de complexă, fiindcă existau două miliarde de voci, iar gândurile fiecăruia se străduiau să-și afirme importanța egală și pretențiile fiecăruia de la viață erau la fel de intense și fiecare se considera unic, deși de fapt ninieni

nu era unic. Te puteai îneca în atâta lipsă de relevanță. Dar dacă răspunsul era negativ, însemna că Briony era înconjurată de automate, destul de inteligente și de plăcute pe dinafară, dar lipsite de acel luminos și privat sentiment interior pe care îl avea ea. Situație sinistă, care te condamnă la singurătate, dar, totodată, improbabilă. Căci, deși îi jigneau pasiunea pentru ordine, știa că era zdrobitor de probabil ca toată lumea să aibă gânduri asemănătoare cu ale ei. Era știentă de acest lucru, dar numai într-un mod tul de abstract. Nu-l simțea ca pe un fapt real.

^i repetițiile îi jigneau pasiunea pentru ordine.

nea suficientă sieși pe care o conturase cu i clare și perfecte era acum desfigurată de îgăleala altor minți, a altor necesități. Timpul își, atât de simplu de secționat pe hârtie în e și scene, fugea chiar în momentul asta de devenind incontrollabil. Poate că nu-l va obține nou pe Jackson decât după prânz. Leon și îtenul său urmau să sosească spre sfârșitul lă-amiezii, poate chiar mai devreme, iar reprobarea fusese stabilită pentru ora șapte. Și nu iseră încă nici o repetiție întreagă, gemenii u niște ageamii în ale interpretării, nu știau măcar să vorbească, Lola acaparase rolul ce cuvenea de drept lui Briony, totul îi scăpa de control și era ridicol de cald. Fata se zvârcoli ciudă și se ridică în picioare. Praful de pe ighia din jurul pereților îi murdărise mâinile patele rochiei. Cufundată în gânduri, își șterse mele de poala rochiei, ducându-se la fereastră.

| mai simplu mod de a-l influența pe Leon ar >st să-i scrie o povestire pe care să i-o înmâneze sonal și să-l privească citind-o. Literele titlului, erta ilustrată, paginile legate – în acest unic ănt simțea atracția formei precise, limitate și trolabile, la care renunțase când se hotărâse compună o piesă de teatru. o povestire ar fi fe directă și simplă și n-ar fi permis nimănui

(se interpună între ea și cititor, n-ar fi existat

(i un intermediar al ambiției și incompetenței fe personale, nici un fel de presiune a timpului,

(i o limitare a resurselor. Într-o povestire nu buia decât să dorești, nu trebuia decât să scrii hârtie și aveai o lume a ta; într-o piesă erai ită să te mulțumești cu ceea ce aveai la îndemâna – nu aveai nici cai, nici ulițe de saț nici litoral. Nici cortină. 1 se părea atât de evideni acum, când era prea târziu: o povestire era i formă de telepatie. Înșirând simboluri pe pagini cu penița, putea transmite gânduri și sentiment din mintea ei în mintea cititorului. Era un proce magic, dar atât de banalizat că nimeni nu se ma " minuna. Citirea și înțelegerea unei propoziții erau același lucru. Ca și în cazul îndoirii dege tului, între cele două acțiuni nu se găsea nimic, Nu. exista o pauză pe timpul căreia simbolurile s fie decodate. Citeai cuvântul castel și iată castelu | văzut de la o distanță oarecare, cu pădurea îmbră cata într-un vesmânt văratic întrezărindu-se î jurul lui, cu aerul albăstrui și moale în care s înălța ftunul din vatra potcovarului, cu drumeagt i pietruit ce se îndepărta, șerpumd, printre umbrel verzi.

Se oprise în fața unuia dintre geamurile larj, deschise ale camerei copiilor și probabil că zăriși \par ce se petrecea acolo jos cu câteva minute înainte de a realiza ce se întâmpla acolo. Era o sce'ni care s-ar fi potrivit bine –

cel puțin de la distanța – cu imaginea castelului medieval. La câtevi mile de domeniul Tallis se înălțau dealurile din Surrey, cu legiunile lor imobile de stejari vânjosi cu frunze crestate, ale căror nuanțe de verde erau îndulcite de pâcla lăptoasă produsă de arșiță.

Apoi, mai aproape, venea parcul domeniului, astăzi cu o înfățișare mai sălbatică, semănând cu (așadar) pășunile de soare, în care copacii izolați aruncau umbre scurte și aspre, iar iarba lungă prinsese deja galbenul leonin al miezului de vară.

Și mai aproape, dincoace de balustradă, erau straturile de trandafiri și dincoace de ele ardeazana cu betonul. În picioare, lângă zidul bazinului fântânii, se afla sora sa, iar drept în fața ei;

Turner. Poziția acestuia, cu picioarele

- tate și capul ușor dat pe spate, avea în protocolar. o cerere în căsătorie. Acest

- ar fi surprins-o pe Briony. Scrisese cândva be în care un umil tăietor de lemne salvase lec o prințesă și sfârșise prin a se însura

^ee ce vedea acum se potrivea întocmai.

Turner, fiul unic al unei slujnice umile,

și Robbie, care fusese ținut la școală și la litere de către tatăl lui

Briony, care dorise încă arhitect peisagist și acum intenționa să studieze medicina, avea îndrăzneala și ambiția să ia locul mamei Cecilies. Totul era absolut logic.

Într-o zi salturi peste barierele sociale erau ițea din care se confecționau poveștile din cotidiene.

Leânțeles însă era faptul că Robbie își ridică imperativ brațul, ca și cum ar fi dat un semn care Cecilia nu îndrăznea să-l ignore.

În mod normal era că ea nu opunea nici cea mai mică rezistență. La insistențele lui, își lepădă

și în mare viteză. Deja își scosese bluza, așa să-i cadă fusta și pași peste ea, în el privea nerăbdător, cu mâinile în șolduri.

„Ce are stranie o fi avut asupra ei? Șantaj?”

„Șantaj?” Briony își acoperi fața cu palmele iepărtă cu un pas de fereastră.

Ar fi trebuit să închidă ochii, își spuse, ca să nu fie martora înduratei surioare ei. Dar era cu nepuțin să surprizele se țineau lanț. Cecilia, păstrase – din fericire – lenjeria pe ea, se așeză în bazin, stând acolo cu apa până la talie, se deședea și dispăru. Rămăseseră numai hainele aruncate pe pietriș și, mai încolo, tăcut și dealurile albastre, îndepărtate.

„Căci” erau ilogice: scena înecului, și cu o salvare, ar fi trebuit să precedă cererea în căsătorie. Acesta fu ultimul gând al lui Briony înainte de a recunoaște că nu înțelege nimic și că trebuie să vadă ce o să se mai întâmple. Neobservată, de la înălțimea a două etaje, cu avantajul unei lumini solare lipsite de ambiguitate, avea un acces privilegiat, care sărea peste ani, la comportamentul adulților în cazul unor ritualuri și convenții despre care deocamdată nu știa nimic. Era clar, lucruri de felul acesta se întâmplau mereu. Chiar în clipa când scârfăria surorii sale ieși la suprafață – mulțumesc lui Dumnezeu!

— Briony avu pentru prima dată revelația vagă că de acum înainte nu vor mai exista pentru ea basme cu prințese și castele, ci doar ciudățenia lui aici și acum, ciudățenia lucrurilor care se întâmplau între oameni, între oamenii obișnuiți, cunoscuți de ea, și a puterii pe care o aveau ei unii asupra altora și a ușurinței cu care puteai să interpretezi totul greșit, dar complet greșit! Cecilia ieșise din bazin. Își aranja acum fusta și, cu dificultate, își trăgea bluza pe pielea udă. Se răsuci brusc și luă din umbra deasă a zidului fântânii o vază de flori neobservată de Briony până atunci, după care porni spre casă cu ea în brațe. Nu schimbă nici un cuvânt cu Robbie și nici măcar nu aruncă vreo privire în direcția lui. El se uită acum lung la apă, apoi se îndepărtă cu pași mari, desigur satisfăcut, pe după colțul casei. Scena se golise dintr-o dată. Pata udă de pe pământ, unde stătuse Cecilia când ieșise din bazin, era unica dovadă că se întâmplase ceva.

Briony își propti spatele de perete și examinează camera copiilor fără s-o vadă. Era tentată să dramatizeze ceea ce văzuse și să insufle magie scenei, privind-o ca pe un tablou realizat numai pentru ea, cu o morală doar pentru ea, dar învăluită încă în mister. Însă știa foarte bine că, și dacă nu s-ar fi aflat la fereastră în momentul respectiv, scena tot ar fi avut loc, pentru că nu era câtuși de puțin legată de ea. Numai întămplarea o călăuzise spre fereastră. Nu mai era vorba de un basm, ci de lumea reală, adultă, în care broscii nu vorbeau cu prințesele și unicele mesaje erau cele emise de oameni. O tenta și să dea fuga în camera Ceciliei și să-i ceară o expli-cație. Rezistă tentației, deoarece dorea să exploreze de una singură fiorul slab al posibilității pe care l simțise mai înainte, înfrigurarea inexplicabilă produsă de perspectiva pe care aproape că o definise, cel puțin din punct de vedere emoțional. Definiția avea să se rafineze o dată cu trecerea anilor. Trebuia să accepte că era posibil să-i fi atribuit mai mult discemământ decât era firesc sinelui ei de numai treisprezece ani. În momentul respectiv, se prea putea ca gândurile să nu fi luat forma precisă a cuvintelor și ea să fi trăit doar sentimentul nerăbdării de a începe din nou să scrie.

În camera copiilor, așteptând reîntoarcerea verișorilor, își spuse că ar putea scrie o scenă ca aceea de lângă fântâna și ar putea introduce un observator ascuns, cum fusese ea însăși. În min-tea ei se vedea repezindu-se în cameră, luând un blocnotes nou-nouț, cu foi liniate, și stiloul ei lucios, de bachelită. Vedea frazele simple, acumulare de simboluri telepatice, țâșnind din vârful peniței. Ar fi putut descrie scena de trei ori, din trei puncte de vedere diferite. Ceea ce o înflăcăra era perspectiva libertății, posibilitatea de a scăpa de veșnica bătaie dintre bine și rău, dintre eroi și ticăloși. Niciuna dintre cele trei relatări nu ar fi fost rea, dar nici neapărat bună. Nu trebuia să emită o judecată. Nu era necesară prezența unei morale. Tot ce avea de făcut era să înfățișeze minți separate, tot atât de vii ca și a luptându-se cu ideea că și alte minți erau la fel de vii. Nu numai ticăloșia și intrigile îi făceau pe oameni nefericiți, ci și confuzia și neînțelegera și, mai ales, neputința de a înțelege adevărul simplu că și alții sunt la fel de reali ca și tine. Și numai într-o povestire puteai pătrunde în toate mințile astea diferite ca să arăți că sunt egale ca valoare. Aceasta era unica morală de care avea nevoie o povestire.

ei, Peste șase decenii avea să relateze cum, la vârsta de treisprezece ani, începând să scrie, parcursese toată istoria literaturii, începând cu povești derivate din tradiția europeană a bas-melor populare, trecând prin drama cu scop moral mărturisit, pentru a ajunge la un realism psiho-logic obiectiv, descoperit de ea însăși într-o dimineață specială din perioada valului de căldură din 1935. Fiind pe deplin conștientă de faptul că se auto-mitologiza, avea să imprime povestirii sale un ton autoironic, eroi-comic. Proza ei se distingea prin amoralitate și, ca toți autorii fră-măntați de o întrebare obsesivă, se simțea obligată să creeze o tramă narativă, o intrigă a dezvoltării ei ca autor, care conținea și momentul când devenise ea însăși o scriitoare recognoscibilă prin stil. Știa că n-ar fi fost corect să vorbească despre dramele ei la plural, că autoironia o distanța de copilul serios și meditativ care fusese și că lucrul pe care-l invoca în memorie nu era atât dimi-neața aceea de demult, ci mai curând diferitele relatări pe care le brodase pe marginea ei. Nu era exclus ca acea contemplare a degetului îndoit, ideea insuportabilă că mai existau și alte minți și ideea superiorității povestirilor față de piesele de teatru să fi fost gânduri care-i trecuseră prin cap în zile diferite. Mai știa și că tot ceea ce se întâmplase de fapt își extrăgea semnificația din opera ei publicată, că, în lipsa acesteia, ar fi fost îngropat în uitare.

Totuși nu se putea dezice complet de ea însăși.

Nu încăpea nici o îndoială că trăise în ziua aceea un fel de revelație. Când fetița se înapoie la fereastră și se uită afară, pata udă de lângă fântâna se uscaseră. Din scena mută desfășurată lângă fântâna arteziană nu mai rămăsese decât ceea ce supraviețuise în memorie, în trei amintiri separate, dar suprapuse. Adevărul devenise la fel de spectral ca și născocirea. Putea începe chiar acum, aștemând pe hârtie ceea ce văzuse, primind provocarea prin refuzul de a-și condamna sora pentru șocanta - deși nu totală - ei goli-ciune, exhibată în plină zi și atât de aproape de casă. Apoi scena putea fi repetată, văzută prin ochii Ceciliei, iar la urmă prin ai lui Robbie. Dar nu sosise încă vremea să înceapă. Briony avea un sentiment puternic al datoriei și un puternic instinct al ordinii: trebuia să ducă la bun sfârșit ceea ce începuse. Se aflau în plină repetiție, trebuia să sosească Leon, toată familia aștepta spectacolul de deseară. Ar trebui să se mai ducă o dată până jos, la spălătorie, să vadă dacă încercările la care fusese supus Jackson se sfârșiseră. Scrisul putea aștepta până se elibera de toate obligațiile.

Patru.

Cecilia nu socotea că vaza este reparată decât după-amiaza târziu. Se copsese la soare pe o măsuță de lângă geamul dinspre sud al bibliotecii, iar acum tot ce se mai vedea în smalț erau trei linii fine, ondulate, unindu-se ca niște râuri dintr-un atlas. Nimeni nu va băga de seamă. Străbătând biblioteca, cu vaza ținută în ambele mâini, auzi un zgomot pe care-l interpretează ca fiind un lipăit de tălpi goale pe gresia de pe coridorul din fața încăperii. După ce se încăpățânase mai multe ore să nu se gândească deloc la Robbie Turner, i se păru scandalos că el intrase din nou în casă fără șosete în picioare. Pași afară pe coridor, hotărâtă să-i înfrunte obrăznicia sau batjocura, dar persoana

peste care dădu era surioara ei, aflată într-o stare de agitație evidentă. Pleoapele îi erau roșii și umflate și își pișca buza de sus cu degetul mare și arătătorul, un vechi semnal prin care Briony anunța că e pe cale să izbucnească într-un plâns zdravăn.

— Briony! Ce s-a întâmplat?

De fapt, ochii surioarei erau uscați și ea îi coborî puțin ca să privească vaza, după care își văzu de drum spre locul în care stătea șevaletul cu afișul ce conținea titlul multicolor al piesei și un montaj de scene pictate în acuarelă, în maniera lui Chagall, grupate în jurul literelor: părinții înlăcrimați făcând cu mâna, galopul pe lumina lunii până la țărnișă, eroina bolnavă în pat, o nuntă. Briony se opri în fața afișului și apoi, cu o sin-gură smucitură oblică, violentă, sfășie din el mai bine de jumătate, lăsând bucata ruptă să cadă pe jos. Așezând vaza pe podea, Cecilia se repezi să salveze bucata de afiș înainte ca sora ei să-o calce în picioare. Nu era pentru întâia oară că o oprea pe Briony de la autodistrugere.

— Surioara mea dragă! Gemenii sunt de vină? Dorea să-și aline surioara, fiindcă Ceciliei îi plăcuse întotdeauna să-o giugiulească pe mezină familiei. Când Briony fusese mică și chinuită de coșmaruri – țipetele alea teribile din miez de noapte – Cecilia intra în camera ei și o trezea. Întoarce-te! îi șoptea. Nu-i decât un vis. Întoarce-te! După aceea o purta pe brațe până în patul ei. Acum ar fi dorit să-și petreacă brațul pe după umerii lui Briony, dar sora mai mică nu se mai trăgea de buza inferioară, ci se înde-părtase până la ușa de la intrare, unde-și ținea mâna pe clanța de alamă în formă de cap de leu, lustruită de doamna Turner în după-amiaza aceea.

— Verșorii sunt cretini. Dar asta nu-i singura problemă. Mai e și.

Vocea ei se stinse, fiindcă Briony nu era sigură că-i putea încredința surorii sale taina revelației sale recente.

Cecilia netezi triunghiul de hârtie cu margini neregulate, spunându-și că surioara ei se schimba văzând cu ochii. Ar fi fost mai bucuroasă ca Briony să plângă și să se lase mângâiata pe șezlongul tapițat cu mătase din salon. Dezmierdă-rile și gungurelile liniștitoare i-ar fi prins bine chiar și ei, Ceciliei, după o zi plină de frustrări, ale cărei încâlciri de sentimente diverse prefera deocamdată să nu le analizeze. Dacă s-ar fi ocupat de problemele lui Briony, cu mângâieri și cuvinte drăgăstoase, ar fi reușit să-și recapete controlul asupra ei însăși. Acum însă nefericirea fetei mai mici conținea un dram de independență. îi întor-sese spatele și deschidea larg ușa.

— Dar care-i atunci necazul?

Cecilia distinse nota imploratoare din propria sa voce.

În spatele surorii ei, mult dincolo de lac, aleea străbătea parcul într-o linie curbă, se îngusta și se îndrepta pe terenul în pantă spre punctul unde creștea o formă minusculă, cu contururile dislocate de aerul fierbinte, pe urmă pâlpâia și părea că se înde-părtează. Era probabil Hardman, care se declarase prea bătrân ca să învețe să șofeze și-i aducea pe oaspeți cu trăsura.

Briony, răzgândindu-se, se întoarse spre sora ei:

— Toată treaba asta este o greșeală, începu ea. Este.

Inspiră adânc și-și întoarse privirea, semn, simți Cecilia, că un cuvânt de dicționar avea să fie folosit pentru prima oară.

— Este un genre greșit, zise fata. Cecilia își dădu seama că Briony pronunțase cuvântul pe franțuzește, monosilabic, dar fără să izbutească să graseieze.

— Jean? strigă după ea Cecilia. Ce vrei să spui? Dar Briony se îndepărtă șchiopătând, călcând cu tălpile ei albe și moi pe pietrișul încins.

Cecilia intră în bucătărie să umple vaza cu apă, apoi o luă cu ea sus, în camera sa, ca să recupereze florile din lavabou. Când le trânti în vază, ele refuzară din nou să se aranjeze în dezor-diriea artistică dorită de ea. În loc de asta, se învârtiră în vază până formară un model voit ordonat, cu tulpinile mai înalte distribuite egal în jurul marginii. Ridică toate florile și le lăsă din nou să cadă, iar ele formară iarăși un aranjament ordonat. Dar ce importanță avea? Era greu să-ți imaginezi că acest domn Marshall se va plânge de așezarea prea simetrică a florilor din vaza de la capătul patului său. Duse aranjamentul floral sus, la etajul al doilea, în încăperea cunoscută sub numele de „camera mătușicii Venus”, și puse vaza pe un scrin de lângă patul cu patru stâlpi, îndeplinindu-și astfel micuța misiune încredințată de mama ei azi dimineață, acum opt ore.

Totuși nu ieși imediat, fiindcă odaia îi plăcea, nefiind încărcată cu obiecte personale. De fapt, în afară de dormitorul lui Briony, era unicul dormitor ordonat din toată casa. Era și răcoare aici, acum că soarele trecuse de partea cealaltă a casei. Toate sertarele erau goale, iar pe supra-fețele goale nu vedeai nici măcar vreo urmă de degete. Știa că albeața cerșafurilor era impecabilă sub cuvertura de creton. Se simți tentată să-și vâre mâna sub aștemuturi, ca să le pipăie, dar se înfrână și mai făcu doi pași spre centrul camerei lui Marshall. La piciorul patului cu balda-chin, o sofa Chippendale fusese netezită cu atâta grijă încât ar fi fost un sacrilegiu să te așezi pe ea. Aerul era îndulcit de mirosul de ceară și, în lumina de culoarea mierii, suprafețele lucioase ale mobilierului parcă vălureau și respirau. Cum apropierea de obiecte îi modifica unghiul privirii, petrecăreții de pe capacul unei antice lăzi de zestre parcă schițară niște pași de dans. Probabil că doamna Turner trecuse pe acolo în dimineața aceea. Cecilia alungă, cu o strângere din umeri, legătura ei cu Robbie, pe care mintea sa dorea s-o facă. Faptul că se afla acolo era o încălcare a teritoriului altuia, de vreme ce viitorul ocupant al camerei se afla la numai câteva sute de yarzi depărtare.

De unde stătea acum, de la fereastră, vedea că Briony trecuse podețul spre insulă, o luă de-a lungul malului năpădit de iarbă și curând dispăru printre arborii de pe margine, care ascundeau templul de pe insulă. Ceva mai departe, Cecilia distingea cu dificultate două siluete cu pălării pe cap, șezând pe bancheta din spatele lui Hardman. Pe urmă zări și o a treia siluetă, pe care n-o observase la început, mergând cu pași lungi pe alee, în întâmpnarea trăsucii. Era, fără îndoială, Robbie Turner, care mergea spre casă. El se opri și, cum oaspeții se apropiau, conturul lui se contopi cu al lor. Cecilia își imaginează scena: bătăile pe umăr, pumnii dați, în glumă, în piept. o deranja faptul că fratele ei nu știa că Robbie se afla în dizgrație și se îndepărtă de

geam cu un mic plescăit exasperat, pornind spre camera sa în căutarea unei țigări.

Li mai rămăsese un pachet, pe care-l găsi abia după câteva minute de răscolire enervată prin harababura din camera ei, în buzunarul unui capoțel albastru de mătase, aruncat pe podeaua băii. Aprinse țigara în timp ce cobora scările spre hol, știind că n-ar fi îndrăznit s-o facă dacă tatăl ei ar fi fost acasă. El avea idei ferme despre unde și când se cuvine să fie văzută o femeie fumând: nu pe stradă, nici în vreun loc public, nu când intră într-o încăpere, nu când stă în picioare și numai atunci când i se oferă o țigară, în nici un caz din proviziile personale. Aceste norme erau pentru el la fel de evidente ca și justiția naturală. Cei trei ani petrecuți în lumea sofisticată de la Girton¹ nu-i oferiseră Ceciliei și

1. Girton College, Cambridge. 64 curajul de a-și înfrunta tatăl. Înțepăturile ironice cu care și-ar fi tratat prietenii se volatilizau în prezența lui și auzea cum propria ei voce se subția când încerca să-l contrazică, chiar cu blândețe. De fapt, se simțea prost ori de câte ori se pomenea pe o poziție diferită de a tatălui ei, indiferent de subiect, fie el și un amănunt domestic nesemnificativ, și nimic din ceea ce făcuse marea lite-ratură universală ca să-i modifice sensibilitatea, niciuna dintre lecțiile practice de exersare a spiritului critic n-o puteau elibera de atitudinea ei supusă. A fuma pe scara interioară în timp ce tatăl ei se afla în cabinetul ministerial din Whitehall era unicul gest de răzvrătire pe care i-l permitea educația primită, și acesta săvârșit cu greutate.

Când ea ajunsese pe palierul lung ce domina holul, Leon îl invită pe Paul Marshall să intre prin ușa principală, deschisă larg. Danny Hardman venea în spatele lor cu bagajele. Hardman cel bătrân se vedea afară, holbându-se mut la bancnota de cinci lire din palmă. Lumina indirectă a după-amiezii, reflectată de pietriș și filtrată prin geamul de deasupra ușii, umplea holul de la intrare cu tonalitățile galben-portocalii ale unei stampe în sepia. Bărbații își scosese rășchiorii și o așteptau surâzători. Cecilia se întrebă, așa cum proceda adeseori când cunoștea un bărbat nou, dacă acela era omul cu care se va mărita și dacă acesta era momentul de care-și va aminti toată viața, cu recunoștință sau cu un mare și profund regret.

— Soră Cecilia! strigă Leon.

Când se îmbrățișară, ea percepse, cu clavicula lipită de stofa vestonului lui, existența unui stilou gros și simți aroma fumului de pipă îmbibat în cutele îmbrăcăminții, activându-i imediat dorul de ceaiurile de după-amiază organizate în camerele din colegiile pentru băieți, evenimente mai degrabă politicoase și anodine, dar destul de vesele, mai ales iarna.

Paul Marshall îi strânse mâna și se înclină ușor. Chipul lui avea o expresie meditativă, aproape comică. Deschise conversația cu o remarcă de o banalitate convențională:

— Am auzit o mulțime de lucruri despre dumneata.

— Și eu despre dumneata.

Ceea ce-și amintea cu adevărat era o discuție telefonică purtată de Marshall cu fratele ei cu câteva luni în urmă, când discutaseră dacă măn-caseră cândva ori dacă vor mânca vreodată un baton de ciocolată Amo.

— Emily s-a întins puțin.

Informația era superfluă. Încă de mici, copiii pretindeau că-și dau seama, chiar și din partea opusă a parcului, când mama lor suferea de migrenă, după ușoara întunecare a ferestrelor.

— Și bătrânul înnoptează în oraș?

— S-ar putea să vină mai târziu. Cecilia își dădea seama că Paul Marshall n-o slăbea din ochi, dar înainte de a-l privi trebuia să se gândească la ce urma să spună.

— Copiii pregăteau o piesă de teatru, dar se pare că nu s-a ales nimic de ea. Paul Marshall spuse:

— Probabil că pe surioara ta am văzut-o lângă lac. Croia zdravăn urzicile cu o nuia.

Leon schiță un pas lateral, ca să-l lase pe băiatul lui Hardman să treacă printre ei cu bagajele.

— Unde va sta Paul?

— La etajul al doilea.

Cecilia înclină din cap, ca să-i dea de înțeles tânărului Hardman că informația îl privea. Acesta, ajuns la baza scărilor, se opri și se întoarse spre ei, cu câte o valiză de piele în fiecare mână, în timp ce ei stăteau grupați în mijlocul suprafeței vaste, podite cu gresie, a holului. Pe față i se citea o derută blajină. Cecilia observase că, de o vreme, tânărul Hardman stătea roul prin preajma copiilor. Poate că-i plăcea Lola. Avea șaisprezece ani și cu siguranță nu mai era doar un băiețel. Obrajii bucălați de care-și amintea dispăruseră, arcul copilăros al buzelor se lungise și emana o cruzime inocentă. Constelația de coșuri de pe frunte părea proaspătă, urâtenia acesteia fiind îndulcită de lumina sepie. Cecilia își dădu acum seama că se simțise straniu toată ziua și că văzuse totul într-o lumină ciudată, ca și cum toate lucrurile ar fi fost demult înghițite de trecut și redeve-neau vii datorită unor ironii postume pe care nu le înțelegea prea bine. Ii spuse răbdătoare lui Hardman:

— În camera mare, lângă cea a copiilor.

— Camera mătușicii Venus, preciză Leon. Timp de aproape o jumătate de secol, mătu-șica Venus fusese o prezență vie și reconfortantă, ca asistentă medicală în pustietatea Teritoriilor Nordice ale Canadei. Nu era mătușica nimănui în special. Mai bine zis, era mătușa unei verișoare de gradul al doilea, acum decedate, a domnului Tallis, dar la pensionarea ei nimeni nu-i pusese la îndoială dreptul de a se instala în camera de la etaj, unde, pe tot parcursul copilăriei lor, fnsese o invalidă cu suflet mare, ținută la pat, și se stinsese încetul cu încetul. Murise discret când Cecilia avea zece ani. Briony venise pe lume după o săptămână.

Cecilia îi conduse pe oaspeți în salon, iar de acolo, prin ușile de sticlă și pe lângă tufele de trandafir, spre piscină, aflată în spatele grajdurilor și împrejmuită cu bambus des, prin care fusese tăiat un fel de tunel de trecere.

Trecură prin respectiva gaură, aplecându-se pe sub trestii ce atârnav mai jos, și ieșiră pe o platformă de piatră orbitor de albă, din care fierbințeala se ridica în valuri explozive. Acolo unde umbra era mai deasă, departe de marginea bazinului, se afla o masă de tablă vopsită în alb, cu o carafă cu punch la gheață, acoperită cu un șervet de pânză. Leon desfăcu șezlongurile și se așezară, cu paharele în mână, formând un arc de cerc orientat spre bazin. Plasat între Leon și Cecilia, Marshall puse stăpânire pe conversație, debi-tând un monolog de zece minute. Le spuse cât de grozav era pentru el să se afle departe de oraș, în liniște, în aerul proaspăt de la țară, ținând seama de faptul că timp de nouă luni, în fiecare clipă trează a fiecărei zile, înrobitor de o viziune, făcuse naveta între birourile centrale ale firmei, sala de consiliu și hala fabricii. Își cumpăraseră o casă mare pe Clapham Common, dar nu avea timp nici măcar să se ducă acolo. Inaugurarea fabricii Rainbow Amo fusese un succes, dar abia după rezolvarea mai multor situații catastrofale legate de distribuție. Campania publicitară îi supăraseră pe câțiva episcopi mai bătrâni, așa că a trebuit să conceapă alta; pe urmă interveniseră probleme generate de succesul întreprinderii: vânzări nemaipomenite, noi cote de producție, discuții despre plata orelor suplimentare, căuta-rea unui loc pentru construirea unei noi fabrici, în legătură cu care cele patru sindicate implicate se arătaseră cam răuvoitoare, așa că a fost nevoie să fie înduplecate și recompensate ea niște copii; iar acum, când proiectul începea să rodească, se ivise provocarea și mai serioasă a Amo-ului armatei, tăblia de ciocolată kaki cu sloganul Pass the Amo /1. Ideea se baza pe presupunerea că, dacă domnul Hitler nu se potolea, cheltuielile militare aveau să sporească în continuare; exista chiar șansa ca batonul de ciocolată să devină o parte din pachetul de ali-mente standard, caz în care, dacă se trecea la mobilizarea generală, va mai fi nevoie de încă vreo cinci fabrici. În consiliul de administrație erau și persoane convinse că ar fi fost mai bine să se ajungă la o înțelegere cu Germania și că acest lucru se va realiza oricum, iar atunci ciocolata Army Amo ar fi fost un fiasco; unul dintre membri chiar îl acuzase pe Marshall că instigă la război, dar, deși sleit de forțe și nedreptățit, nu se va lăsa abătut de la țelul său, de la viziunea sa. Termină, repetând că era grozav să se afle aici, departe, unde putea, cum se spune, să-și tragă răsuflarea.

Privindu-l în primele minute ale monologului, Cecilia simți în stomac o plăcută senzație abisală, gândindu-se ce gest delicios de sinucigaș, aproape erotic, ar fi să te căsătorești cu un bărbat atât de chipeș, atât de enorm de bogat și de nemărginit de prost. I-ar umple viața cu odraslele lui cu cap mare, toți zgomotoși, băieți cu țeasta tare, morți după fotbal, puști și avioane. Îl privi din profil când își întoarse capul spre Leon. Când vorbea, îi tresărea un mușchi lung deasupra liniei maxila-rului. câteva fire groase și negre de păr îi ieșeau, îmbăriigate, din sprâncene, iar în pavilioanele urechilor creștea același păr, cârlionțat caraghios, ca părul pubian. Ar fi trebuit să fie mai exigent cu frizerul.

o inimă mișcare a privirii îi aduse în vizor chipul lui Leon, dar el se uita politic la prietenul lui, hotărât să nu întâlnească privirea Ceciliei.

1. Dați muniția!

În copilărie se chinuieră reciproc cu jocul „de-a privirea” în timpul prânzurilor duminicale oferite de părinți rudelor mai vârstnice. Acestea erau evenimente formidabile, vrednice de a fi marcate prin flosirea străvechiului serviciu de argint. Venerabilii bunici, unchi și mătuși erau persoane victoriene, de pe latura maternă a familiei, oameni austeri și derutați, un trib pierdut care sosea la masă îmbrăcat în pelerine negre și rătăcise îmbufnat timp de două decenii printr-un secol străin și frivol. Vărau groaza în fetița de zece ani care era Cecilia și în fratele ei, care avea doispre-zece, așa că o criză de chicoteli era oricând gata să izbucnească. Cel care prindea privirea celuilalt era pierdut; cel care o adresa era imun. În majoritatea cazurilor, cel mai puternic era Leon, care-și lua o înfățișare batjocoritor-solemnă, constând din lăsarea în jos a colțurilor gurii și datul ochilor peste cap. Uneori o ruga pe Cecilia, cu glasul cel mai inocent din lume, să-i dea sarea și, deși ea îi evita privirea când îi întindea solnița, deși întorcea capul și inhala profund, era suficient să știe că el făcea mutra aceea ca să petreacă nouă-zeci de minute în chinurile iadului. În tot acest timp, Leon era liber și nu trebuia decât s-o mai turtească din când în când, dacă socotea că începea să-și revină. Rareori reușise să-l anihileze ea pe el, cu o expresie de dezgust arogant. Cum copiii erau adesea plasați între adulți, jocul „de-a privirea” nu era lipsit de riscuri: a te strâmba la masă îți putea aduce o pedeapsă și te putea trimite la culcare. Esențial era să faci încercarea fără să se observe, bunăoară să-ți lingi buzele și să zăm-bești și în același timp să prinzi privirea celuilalt. Într-o zi, ridicaseră amândoi ochii și se strâmba-seră simultan, ceea ce-l făcuse pe Leon să pulverizeze supa pe nări, direct pe încheietura mâinii unei mătuși. Ambii copii fuseseră surghiuniți în camerele lor pentru tot restul zilei.

Cecilia ardea de nerăbdare să-și tragă fratele de-o parte și să-i spună că domnului Marshall îi creștea păr pubian în urechi. Acesta descria confruntarea din sala de consiliu dintre el și persoana care-l acuzase de instigare la război. Ea ridică brațul pe jumătate, ca pentru a-și netezi părul. Atenția lui Leon fu atrasă automat de gestul Ceciliei și în clipa următoare ea îi adresă o strâmbătură pe care el n-o mai văzuse de mai bine de zece ani. Leon își făcu gura pungă și întoarse capul, găsind numai decît lângă vârful pantofului un punct interesant de contemplat. Când Marshall întoarse capul spre Cecilia, Leon își ascunse fața în podul palmelor, fără a-și putea ascunde de sora sa tremuratul umerilor. Norocul lui că Marshall ajunsese deja la concluzie:

— unde poți, cum s-ar spune, să-ți tragi răsuflarea.

Leon sări imediat în picioare. Merse până la marginea bazinului și contemplă un prosop roșu, îmbibat cu apă, abandonat lângă trambulină. Pe ună pași înapoi spre ei, cu mâinile în buzunare, stăpân pe sine. o întrebă pe Cecilia:

— Ghici pe cine am întâlnit la sosire?

— Pe Robbie.

— L-am chemat la noi deseară.

— Leon! Nu cred!

Era dispus s-o tachineze. Poate ca să se răz-bune. I se adresă prietenului său:

— Așadar, fiul doamnei care ne face curățenie obține o bursă la școala locală, pe urmă una la Cambridge, unde studiază când e acolo și Cee, dar ea abia dacă-i adresează un cuvânt în trei ani! Nu-l lasă nici să se apropie de colegii ei, bursierii Rhodes.

— Puteai să mă întrebi mai întâi. Era cu adevărat supărată și, observând acest lucru, Marshall zise împăciuitor:

— Am cunoscut câțiva bursieri la Oxford și unii erau dați dracului de deștepți. Dar puteau fi și resentimentari, ceea ce mi s-a părut prea de tot.

— Ai o țigară? îl întrebă Cecilia. Marshall îi oferă o țigară dintr-o tabacheră de argint, îi amnăcă și lui Leon una și mai scoase una pentru sine. Acum stăteau toți în picioare și, când Cecilia se aplecă spre bricheta lui Marshall, Leon spuse:

— Băiatul ăsta are o minte brici, așa că nu știi de ce naiba își pierde vremea cu straturile de flori.

Cecilia se așeză pe trambulină, vrând să dea impresia că e relaxată, dar vocea îi era încordată:

— Se gândește la o diplomă în medicină. Leon, aș fi preferat să nu-l inviți.

— Dar bătrânul este de acord? Ea ridică din umeri:

— Ascultă, cred că ar trebui să te duci chiar acum la bungalow și să-i spui să nu vină.

Leon se îndepărtase până la capătul mai puțin adânc al bazinului și o privea de dincolo de pânză albăstruie și cumva uleioasă a apei.

— Cum să fac așa ceva?

— Nu-mi pasă cum. Găsește o scuză.

— S-a întâmplat ceva între voi doi.

— Nu s-a întâmplat nimic.

— Te necăjește?

— Pentru Dumnezeu!

Se ridică nervoasă și porni spre pavilionul de lângă bazin, o structură deschisă, sprijinită pe trei stâlpi strunjiți. Rămase în picioare, rezemată de pilonul central, și își privi fratele. Cu numai două minute înainte fuseseră aliați, acum erau pe poziții opuse – reîntoarcerea la copilărie, ce să zici! Paul Marshall se afla între ei, la jumătatea distanței, întorcând capul când la dreapta, când la stânga, în funcție de cel care vorbea, de parcă ar fi urmărit un meci de tenis. Avea un aer neutru, ușor iscoditor, și nu dădea impresia că l-ar fi tulburat dihonnia dintre frați. Cel puțin acest lucru era în avantajul lui, își zise Cecilia.

Fratele ei întrebă:

— Crezi că nu știe să mânuiască furculița și cuțitul?

— Leon, încetează! Nu era treaba ta să-l inviți.

— Ce prostie!

Tăcerea care urmă fu îndulcită puțin de hârâitul pompei de filtrare. Nu avea ce să facă. Nu-l putea sili nicidecum pe Leon s-o asculte și, brusc, își dădu seama de lipsa de aens a discuției. Se tolăni mai comod pe piatra fierbinte, sfârșindu-și leneșă țigara și contemplând scena din fața ei: pânză

de apă cu clor scurtată de pers-pectivă, anvelopa neagră a unei roți de tractor proptită de un șezlong, cei doi bărbați în costume de pânză crem, de nuanțe ce se deosebeau infi-nitezimal, fumul gri-albăstrui ce se înălța pe fundalul bambusului verde. Scena părea sculptată, încremenită, iar ea avu din nou senzația că totul se întâmplase deja, demult, și că toate conse-cințele – mari sau mici, de la cea mai mărunță la cea mai colosală – erau deja decise. Orice avea să se întâmple în viitor, oricât de superficial de straniu sau de șocant, va avea tot o trăsătură familiară, deloc surprinzătoare, ceea ce o îndemnă să spună, dar numai în sinea ei: Da, da, desigur. Ar fi trebuit să-mi dau seama. Rosti din vârful buzelor:

— Știi ce cred?

— Ce anume?

— Că ar trebui să intrăm în casă, iar tu să ne prepari ceva interesant de băut.

Paul Marshall bătu cu pumnul în palma celeilalte mâini și zgomotul ricoșă printre stâlpii și pereții negri ai pavilionului.

— Iată un lucru la care mă pricep destul de bine! strigă el. Cu gheață zdrobită, rom și cioco-lată amăruie topită.

Propunerea provocă un schimb de priviri între Cecilia și fratele ei și astfel diferendul dintre ei se aplană. Leon se îndepărta deja, Cecilia și Paul îl urmară, iar când se întâlniră în fața golului tăiat în tufiș ea zise:

— Aș prefera ceva amar. Chiar acru. El zâmbi și, fiindcă ajunsese primul la tunel, îi întinse o mână ca s-o ajute să treacă, de parcă ar fi fost intrarea într-un salon. Strecurându-se prin tunel, Cecilia simți cum Leon o atinge ușor pe braț.

Sau poate că nu fusese decât o frunză.

Cinci.

Nici gemenii, nici Lola nu știau precis ce o făcuse pe Briony să renunțe la repetiții. La început nici măcar nu înțeleseseră că renunțase. Repetau scena de la punctul în care Arabella, țintuită la pat, primește în mansarda ei vizita prințului deghizat în doctor și piesa mergea destul de bine, în orice caz nu mai rău decât altădată, iar gemenii își rosteau replicile la fel de inept ca și înainte. cât despre Lola, ea nu avea de gând să-și murdărească pulovărul de cașmir întinzându-se pe podea, așa că, în loc de asta, se trântise într-un scaun, iar regizoarei nu-i prea venea să protesteze. Fata mai mare intra atât de bine în spiritul propriei sale supuneri distanțe încât își considera interpretarea ireproșabilă. La un mo-ment dat, Briony, răbdătoare, îi dădea instrucțiuni lui Jackson, dar dintr-o dată se oprise, își încre-țise fruntea, ca și cum ar fi fost pe punctul de a se corecta, după care ieșise. Nu existase nici un moment crucial de dispută creatoare, nici un fel de scandal sau vreo plecare val-vârtej. Se întor-sese cu spatele și pur și simplu ieșise ușor din cameră, ca și cum s-ar fi dus la baie. Ceilalți, neștiind că tot proiectul fusese anulat, o aștep-taseră. Gemenii considerau că-și dăduseră toată osteneala, mai ales Jackson, care, socotind că se află încă în dizgrație în casa Tallis, se gândea că s-ar fi putut realibilita intrând în grațiile lui Briony.

Așteptând, băieții jucau fotbal cu o bucată paralelipipedică de lemn albastru, de forma unei cărămizi, iar sora lor se uita afară pe fereastră, fredonând ceva numai pentru sine. După o lungă așteptare, ieși pe coridor și-l parcurse până la capăt, unde se afla ușa deschisă a unui dormitor neocupat. De acolo putea vedea aleea și lacul, deasupra căruia se înălța o coloană fosforescentă și strălucitoare, de un alb încins, rezultatul teribilei călduri de după-amiază. O distinsese cu dificultate pe Briony pe fundalul acelei coloane, dincolo de templul de pe insulă, chiar la marginea lacului. De fapt, poate că stătea chiar în apă – era greu de spus de la distanța aceea. Nu dădea impresia că ar fi pe cale să se întoarcă. Când să iasă din cameră, Lola observă lângă pat un geamantan cu iz masculin, din piele roșcată, cu niște curele solide, acoperit de etichetele decolorate ale unor companii transoceanice. Îi amintea vag de tatăl ei, așa că se opri în dreptul geamaritanului și detectă un miros slab de fum de locomotivă. Își puse degetul mare pe o încuietoare și o făcu să alunece. Metalul lustruit era rece, iar atingerea ei lăsase pete mici de condens, care se micșorau văzând cu ochii. Încuietoarea o sperie, sărind brusc, cu un zgomot puternic, metalic. O împinse la loc și părăsi în grabă camera.

Pentru verișori, timpul își continuă scurgerea informă. Lola îi trimise pe gemeni până jos, să vadă dacă folosea cineva piscina. Nu se simțeau în largul lor acolo în prezența adulților. Gemenii se întoarseră să-i raporteze că acolo era Cecilia, cu încă doi adulți, dar Lola nu se mai afla în camera copiilor. Era în micuțul ei dormitor și-și aranja părul în fața unei oglinzi portabile, puse pe pervaz. Băieții se trântiră pe patul ei îngust, se gâdilară, se luară la trântă și scoaseră urlete pătrunzătoare. Lola nu se osteni să-i trimită în camera lor. Acum, că nu mai exista nici o piesă și nu aveau acces la bazin, timpul inform, dezlânat, îi apăsa. Când Pierrot declară că-i este foame, îi năpădi dorul de casă: mai erau câteva ore bune până la cină și nu se cădea să coboare acum și să ceară de mâncare. Pe deasupra, băieții nu voiau să intre în bucătărie, fiindu-le frică de Betty, pe care o zăriseră pe coridor ducând încruntată spre camera lor așternuturi roșii, cauciucate.

Ceva mai târziu cei trei se regăsiră în camera copiilor, care, cu excepția dormitoarelor, era unica încăpere unde se simțeau îndreptățiți să se afle. Bucata albastră de lemn se găsea tot acolo unde o lăsaseră și totul era exact ca înainte. Stătură câteva minute în picioare, după care Jackson decretă:

— Nu-mi place aici.

Simplitatea remarcii îl puse în mișcare pe fratele lui. Acesta se duse la un perete și găsi ceva interesant în stîngia podelei, pe care o chinui cu bombeul pantofului. Lola își petrecu brațul pe după umerii lui și-l liniști:

— Nu-i nimic. Curând plecăm acasă. Avea brațul mult mai subțire și mai ușor decât al mamei lor, iar Pierrot începu să suspine, dar fără zgomot, știind că se află într-o casă străină, unde politetea era totul.

Și Jackson avea lacrimi în ochi, dar era în stare să vorbească:

— N-o să plecăm curând. Spui numai așa.

Oricum, nu ne putem duce acasă.

Se opri ca să-și adune curajul, apoi reluă:

— E vorba de un divorț!

Pierrot și Lola înghețară. Cuvântul nu fusese folosit niciodată în prezența copiilor și nu fusese rostit niciodată de ei. Consoanele moi sugerau o depravare de neconceput, iar sfârșitul șuierător șoptea ceva despre rușinea familiei. Jackson însuși avea o înfățișare uluită eând îi ieși cuvântul de pe buze, dar nu-l mai putea retrage, oricât de mult și-ar fi dorit-o, și, din câte își dădea el seama, a-l spune cu voce tare era o crimă la fel de mare ca însuși divorțul, orice ar fi însemnat acesta. Niciunul dintre ei – nici măcar Lola – nu știa precis. Fata se îndreptă spre el, cu ochii ei verzi îngustați ca ai unei pisici:

— Cum îndrăznești să spui asta?

— Dar este adevărat, bombăni Jackson și se uită în altă parte.

Știa că o făcuse de oaie, că merita să se afle la ananghie, și era gata să o rupă la fugă, când ea îl apucă de ureche și-și vârî fața într-a lui.

— Dacă mă lovești, zise el repede, te spun Părinților.

Dar el însuși făcuse ca invocația să nu mai aibă putere, să fie un totem ruinat dintr-o epocă de aur revolută.

— Să nu mai folosești cuvântul ăla niciodată. M-ai auzit?

El încuviință din cap, rușinat, și Lola îi dădu drumul.

Șocul îi făcuse pe băieți să dea uitării lacri-mile, iar Pierrot, dornic, ca de obicei, să repare lucrurile, spuse cu însuflețire:

— Și acum ce facem?

— Și eu îmi pun aceeași întrebare. Nu era exclus ca bărbatul înalt, în costum alb, care stătea în ușă să se fi aflat acolo de câteva minute bune, de destulă vreme ca să-l fi auzit pe Jackson articulând cuvântul, și această presupunere, mai mult decât șocul prezenței bărbatului, o determină pe Lola să întârzie cu replica. Oare el știa totul despre familia lor? Nu putea decât să se zgâiască la el și să aștepte să afle. Bărbatul veni spre ea, cu mâna întinsă:

— Paul Marshall.

Pierrot, care era cel mai aproape de el, îi strânse mâna în tăcere, iar fratele lui procedă la fel. Când îi veni rândul, fata zise:

— Lola. Asta-i Jackson, ăla – Pierrot.

— Ce nume minunate aveți! Dar cmn să vă deosebesc pe unul de celălalt?

— Se spune că, în general, eu sunt un copil mai plăcut, zise Pierrot.

Era o glumă de familie, un enunț gândit de tatăl lor, care de obicei îi făcea pe străini să radă când puneau această întrebare. Dar bărbatul acesta nici măcar nu zâmbi când spuse:

— Voi trebuie să fiți verișorii din nord. Așteptară încordați să audă ce altceva mai știa și-l urmăriră pășind de-a lungul scândurilor goale ale dușumelei, aplecându-se să ia bucata de lemn pe care o aruncă în aer și o prinse îndemânatic, moment în care se auzi o plesnitură a lemnului pe piele.

— Stau într-o cameră de pe coridorul ăsta.

— Știu, zise Lola. Camera mătușicii Venus.

— Exact. Fosta ei cameră.

Paul Marshall se lăsă într-un fotoliu folosit ultima oară de greu încercata Arabella. Avea un chip cu adevărat ciudat, cu toate trăsăturile feței

împreunate deasupra sprâncenelor și cu o bărbie mare, lucitoare, ca a lui Desperate Dan. Era un chip pe care se citea cruzimea, dar comportarea lui era curtenitoare și combinația, consideră Lola, nu era lipsită de farmec. își îndreptă dunga panta-lonilor, uitându-se de la un Quincey la altul.

Atenția Lolei fu atrasă de pielea neagră și albă a pantofilor lui, iar el, conștient că ea îi admiră, dădu din picior pe un ritm care-i suna în cap.

— îmi pare rău că nu v-a ieșit piesa. Gemenii se apropiară unul de celălalt, îndemnați să se țină unul de altul de raționa-mentul mconștient conform căruia, dacă știa mai multe decât ei despre repetiții, probabil că mai știa încă multe altele. Jackson vorbi din adâncul îngrijorării lor:

—li cunoașteți pe părinții noștrii?

— Pe domnul și doamna Quincey?

— Da!

— Am citit despre ei într-un ziar. Băieții îl priviră lung, absorbind informația, și le pieri graiul, fiindcă știau că gazetele se ocupă numai de lucruri năprasnice: cutremure și deraieri, ce făceau guvernele și națiunile de la o zi la alta, dacă să se investească mai mulți bani în tunuri, în eventualitatea că Hitler ar ataca Anglia. Erau impresionați – dar nu complet surprinși – că dezastrul lor personal se ridica până la înălțimea acestor probleme mărețe. Acest lucru era o confirmare a adevărului pe care îl intuiseră.

Ca să se calmeze, Lola își puse mâinile în poală. Inima îi zvâcnea dureros de repede și, deși știa că trebuie să vorbească, nu se simțea suficient de stăpâna pe sine ca s-o facă. Se gândea că intrase într-un joc pe care nu-l înțelegea, dar era sigură că se rostise o necuviință, poate chiar o insultă. La început, vocea i se frânse, așa că se văzu nevoită să-și dreagă glasul și să o ia de la capăt:

— Ce ați citit despre ei?

El ridică din sprâncenele lui groase, unite la rădăcina nasului, și scoase printre buze nn plescăit depreciativ:

— o, nu mai știi! Nimic important. Prostii.

— Atunci v-aș fi recunoscătoare dacă nu le-ați pomeni în fața copiilor.

Era o construcție verbală pe care o auzise, desigur, undeva și pe care o rostise cu încredere absolută, ca un ucenic care îngâna incantația unui mag. Avu însă efect. Marshall se strâmbă, recunoscându-și gafa, și se aplecă înspre gemeni:

— Voi doi, fiți atenți la mine! Este limpede pentru toată lumea că părinții voștri sunt niște oameni minunați, care vă iubesc foarte mult și se gândesc tot timpul la voi.

Jackson și Pierrot dădură aprobator din cap, cu un gest solemn. Mulțumit, Marshall își con-centră din nou atenția asupra Lolei, După două cocteiluri tari cu gin, băute în salon împreună cu Leon și sora acestuia, Marshall venise la etaj să-și vadă camera, să despacheteze și să se schimbe pentru cină. Se lungise pe enormul pat cu balda-chin fără să se descalțe și, calmat de liniștea de la țară, de băutură și de căldura începutului de seară, se lăsase prins în mrejele unui somn superfi-cial, visându-le pe surorile sale

mai mici – pe toate patru – cum stau în jurul patului, trăncă-nind, atingându-l și trăgându-l de haine. Se trezise cu pieptul și gâtul înfierbântate, puțin amețit de deșteptarea bruscă, și la început nu știuse unde se află. Abia când s-a așezat pe marginea patului, sorbind dintr-un pahar de apă, a auzit vocile care-i inspiraseră, probabil, visul. o luase de-a lungul coridomului, a cărui dușumea scârțâia, intrase în camera copiilor și acolo îi zărise pe cei trei. Abia acum observă că fata era aproape o tânără femeie, stăpână pe sine și autoritară, o mică prmțesă preraphaelită, cu brățările și cosițele ei, cu unghiile ojate și gulerul strâmt de catifea. o complimentă:

— Te îmbraci cu foarte mult gust. În special pantalonii îți vin foarte bine, așa spune.

Complimentul, în loc s-o rușineze, îi făcu plăcere Lolei, care netezi ușor cu degetele țesătura pantalonilor acolo unde se umfla peste șoldurile ei înguste.

— I-am cumpărat la Liberty's, când m-a dus mama la Londra, la un spectacol.

— Și ce anume ai văzut?

— Hamlet.

De fapt văzuseră un spectacol de pantomimă la matineu, la London Pavilion, în timpul căruia Lola își vărsase suc de căpșuni pe rochie, iar Liberty's – salvarea – era chiar peste drum.

— Una dintre piesele mele favorite, zise Paul. Spre norocul Lolei, nici bărbatul nu văzuse și nici nu citise piesa, întrucât studiasse chimia. El reuși totuși să rostească, meditativ:

— A fi sau a nu fi.

— Aceasta-i întrebarea, completă ea. îmi plac pantofii tăi.

El ridică un picior ca să examineze lucrătura.

— într-adevăr. De la Ducker's, din The Turl. Îți fac un calapod de lemn după picior și-l păs-trează pentru totdeauna pe o poliță. Au mii de calapoade din astea la subsol și majoritatea titu-larilor lor au răposat demult.

— Ce groaznic!

— Mi-e foame, anunță din nou Pierrot.

— A, bine, zise Paul Marshall, bătându-se cu palma peste buzunar. Am ceva să vă arăt, dacă ghiciți din ce-mi câștig existența.

— Ești cântăreț, încercă Lola. Cel puțin ai o voce plăcută.

— Drăguț din partea ta, dar greșit. Știi, îmi amintești de sora mea favorită. Jackson îl întrerupse:

— Faci ciocolată într-o fabrică.

Pierrot adăugă grăbit, înainte ca fruntea fra-telui său să apuce să fie încununată de prea mulți lauri:

— Te-am auzit vorbind lângă bazin

— Deci n-a fost vorba de ghicit.

Extrase din buzunar un pachetel drepfrun-ghiular, învelit în hârtie cerată, lung de patru inci și lat de unul. îl puse pe genunchi, îndepărtă atent ambalajul și-l ridică pentru a-i lăsa să-l cerceteze. Politicoși, băieții se

apropiară. Înve-lișul era neted, de un verde murdar, iar Paul ciocăni în el cu vârful unghiei.

— Glazură de zahăr, vedeți? Iar înăuntru -ciocolată cu lapte. Bună în orice condiții, chiar dacă se topește.

Ridică mâna și mai sus și strânse batonul mai tare, iar ei văzură cum ciocolata îi amplifică tremuratul degetelor.

— Fiecare soldat al țării ăsteia va avea unul în raniță. Rație standard.

Gemenii se uitară unul la altul. Din câte știau ei, adulții nu aveau nici o treabă cu dulciurile. Pierrot declară:

— Soldații nu mănâncă ciocolată,

— Preferă țigările, adăugă fratele său.

— Și, la urma urmei, de ce să primească ei dulciuri pe gratis și nu copiii?

— Pentru că ei vor lupta pentru patrie.

— Tatăl nostru nu crede că va fi război.

— Ei bine, se înșală.

Marshall părea ușor exasperat, așa că Lola interveni împăciuitoare:

— Poate că are să fie unul.

El ridică ochii spre fată și-i zâmbi:

— Am botezat-o Army Amo.

— Amo, amas, amat¹, zise Lola.

— Exact.

— Nu pricep de ce tot ce e de cumpărat trebuie să se termine în o, spuse Jackson.

— Zău că-i plictisitor, întări Pierrot. Ca Polo și Aero.

— Sau Oxo și Brillo.

— Cred că ceea ce vor ei să-mi spună, zise Paul Marshall, oferindu-i Lolei batonul, este că nu vor să mănânce ciocolată.

Ea îl luă ceremonioasă, apoi le aruncă geme-nilor o privire care spunea „Așa vă trebuie”. Ei știau că sora lor avea dreptate. Acum nu mai puteau cere Amo. Urmăriră limba Lolei, care se colora în verde pe măsură ce se mula pe marginile cu glazură de zahăr. Paul Marshall se lăsă pe spate în fotoliu, privind-o atent pe deasupra piramidei alcătuite de mâinile sale împreunate în față. Își puse un picior peste celălalt, apoi se răzgândi. Pe urmă inspiră adânc:

— Mușc-o, șopti el blând. Trebuie s-o muști. Batonul cedă impecabililor ei incisivi cu un pocnet tare, dând în vileag interiorul alb al armurii de zahăr și ciocolata amăruie de sub el. Tocmai atunci se auzi un glas de femeie care striga ceva de la catul de jos, apoi strigă încă o dată, și mai insistent, de alături, de pe coridor. De data asta gemenii recunoscuseră vocea și schimbă o privire scurtă și uluită.

Lola rase, cu gura plină de Amo.

— Aha, vă caută Betty. E timpul să vă faceți baia. Hai, pas alergător. Pas alergător!

1. lubesc, iubești, iubește (lat.). 84

Șase.

Nu mult după prânz, după ce se asigurase că Briony și odraslele surorii sale mâncaseră destul de bine și-și vor ține promisiunea de a nu se apropia de piscină cel puțin două ore, Emily Tallis se retrăsese din strălucirea albă a soarelui de după-amiază în dormitorul răcoros, cufndat în penumbră. Durerile nu începuseră încă, dar bătea în retragere în fața amenințării lor. În câmpul vederii ei apăreau punctișoare luminoase, mici gămălii de ac, ca și cum urzeala tocită a lumii vizibile ar fi fost folosită drept paravan în fața unei lumini mult mai puternice. Simțea o greutate în colțul din dreapta sus al creierului, masa inertă a cine știe cărui animal încolăcit și adormit acolo, dar când își pipăia țeasta și apăsa, misterioasa prezență era de negăsit în coordonatele reale ale spațiului. Acum se afla în colțul din dreapta sus al minții sale și, în imaginația ei, se putea ridica pe vârfuri ca să-l atingă cu mâna dreaptă. Era important totuși să nu-l pro-voace, fiindcă de îndată ce leneșă creatură se va muta dinspre periferie spre centru, durerile fulge-rătoare aveau să-i întunece toate gândurile, iar atunci nu va mai avea nici o șansă să ceneze în seara asta cu Leon și cu restul familiei. Nu era rău cu ea, animalul acesta; suferința ei îi era indiferentă. Se mișca aidoma unei pantere în cușcă pentru că era treaz, din plictiseală, de dragul mișcării înseși sau fără nici un motiv, fără să fie conștient. Ea stătea întinsă pe spate, fără pemă, cu un pahar de apă la îndemână și la căpătăi cu o carte pe care știa că n-o va citi. o dungă lungă, încețoșată, de lumină solară, reflectată pe tavan, deasupra draperiei, era unicul lucru care spârgea întunericul. Zăcea pe pat, rigidă și încordată, ca și cum ar fi fost amenin-țată cu un cuțit, știind că nu va reuși să adoarmă din cauza spaimei și că unica ei speranță era să rămână nemișcată.

Se gândi la fierbințeala imensă care strângea în brațe casa și acoperea, ca un nor de fum, toate comitatele dinjurul Londrei, sufocând fennele și orășelele, se gândi cum se coc la soare șinele de cale ferată pe care trebuia să sosească Leon cu prietenul său, la vagonul cu acoperiș negru, încins, în care ei ședeau, probabil, lângă geamul deschis. Comandase o friptură pentru deseară, dar avea să fie prea înăbușitor de cald ca să o poată mânca. Auzi cum pocnește casa, dilatându-se, ori poate bârnele și căpriorii de lemn, contractându-se, se uscau și se desprindeau de zidărie. Se micșora, totul se micșora. Perspectivele lui Leon, bunăoară, se diminuau în fiecare an, deoarece refuza aju-torul oferit de tatăl lui, șansa unui post decent în administrație, preferând să fie un funcționar umil la o bancă particulară, trăind numai pentru week-end-uri și pentru echipa de canotaj cu opt vâslași din care făcea parte. Ar fi fost și mai supărată pe el dacă tânărul n-ar fi fost atât de bun din fire, atât de mulțumit și înconjurat de prieteni care reușiseră în viață. Prea chipeș, prea popular, fără să simtă vreodată înțepăturile nemulțumirii sau ale ambiției. într-o bună zi ar fi putut aduce cu el un pretendent la mâna Ceciliei, asta dacă trei ani la Colegiul Girton n-ar fi transformat-o într-o partidă imposibilă, cu dorința ei de singurătate, cu fumatul ei în dormitor și impro-babila-i nostalgie după o epocă abia încheiată, dorul de fetele grase, cu ochelari, din Noua Zeelandă, cu care formase un grup. sau i se zicea gașcă? Jargonul pretențios de la Cambridge al Ceciliei: Holurile, Dansul Fecioarelor, Little-Go, adorarea de sine, chiloții puși la uscat lângă

reșou, două fete la o perie de păr – toate astea o supărau puțin pe Emily Tallis, deși nu era deloc geloasă. Ea fusese educată acasă până la vârsta de șaisprezece ani, când fusese trimisă în Elveția pentru doi ani, reduși apoi la unul singur, din motive de economie, și știa precis că întreaga tevdatură cu femeile la universitate era în fond o copilărie, în cel mai bun caz o farsă inocentă, ca și formația de canotaj feminin, ocazie pentru fete să se grozăvească pe lângă frații lor în veșmântul solemn al progresului social. Fetelor nici măcar nu li se înmânau diplome și titluri egale cu ale băieților. Când venise acasă în iulie cu rezulta-tele examenelor de licență – având și tupeul de a se arăta dezamăgită de ele!

— Cecilia nu avea nici slujbă, nici vreo specializare profesională clară, însă urma să-și găsească un soț și să înfrunte matemitatea și ce-i puteau spune despre toate astea profesoarele ei bas bleu, cu poreclele lor caraghioase și cu reputația de a fi „formidabile”? Femeile alea care-și dădeau atâta importanță își câștigau o faimă locală nepieritoare prin cele mai cuminiți și mai timide excentricități: scoțând la plimbare un motan într-o lesă de câine, plim-bându-se cu o bicicletă pentru domni, lăsându-se văzute pe stradă cu un sandviș în mână. După trecerea unei generații, aceste doamne slabe de înger și ignorante vor fi murit demult, dar vor continua să fie slăvite la Masa înaltă¹, unde se va vorbi în șoaptă despre ele.

Simțind cum vietatea cu blană neagră începe să i se foiască în cap, Emily își lăasă gândurile să se desprindă de fiica ei cea mare și întinse tenta-culele îngrijorării înspre cea mai mică. Sărmana Briony, molcuța de ea, cum se dădea de ceasul morții să-și distreze nefericiții, dar îndărătnicii verișori din nord cu o piesă scrisă chiar din adăn-cul sufletelului ei! Era atât de reconfortant să o iubești! Dar cum s-o aperi de eșec, de acea Lola, încamarea surorii mai tinere a lui Emily, care la vârsta respectivă fusese la fel de precoce și de intrigantă, iar de curând găsisese cum să scape de căsnicie, cerând lumii să creadă că aceasta îi provocase o cădere nervoasă. Dar nu-și putea pennite să-i îngăduie lui Hermione să i se cuibă-rească în gânduri. În loc de asta, Emily, respirând fără zgomot în întuneric, își încordă auzul, încercând să aprecieze mersul lucrurilor din casă. În halul în care se afla, era singura contribuție de care era capabilă. Își puse palma pe frunte și auzi o nouă pocnitură, casa comprimându-se și mai mult. De jos, de departe, veni un zgomot metalic, poate un capac de cratiță scăpat pe jos: inutila friptură intrase în primele etape de pre-parare. De sus venea tropăitul picioarelor pe dușumele și voci de copii, cel puțin două sau trei, vorbind simultan, ridicându-se și coborând, ridicându-se din nou, poate a împotrivire, poate a aprobare entuziastă. Camera copiilor se afla cil un etaj mai sus și la o distanță de numai o

1. „High Table”: în refectoriile de la Oxford și Cambridge, masa profesorilor este înălțată pe un podium, în fața meselor studenților.

cameră. Suferințele Arabellei. Dacă n-ar fi bolnavă, s-ar duce imediat sus, ca să supravegheze sau să ajute, fiindcă știa că situația îi depășea pe cei mici. Boala o împiedicase să le ofere copiilor tot ceea ce trebuie să le dea o

mamă. Simțind asta, ei o strigaseră întotdeauna pe numele mic. Cecilia s-ar fi convenit să le dea o mână de ajutor, dar ea fusese întotdeauna o fire absorbită de sine însăși, prea intelectuală ca să-și bată capul cu copiii. Emily se opuse cu succes continuării acestei direcții de gândire și atunci i se păru că alunecă, nu în somn, dar trecând din gândire într-un fel de nimicnicie invalidă. Se scurseră multe minute până să audă pe coridor, lângă ușa donnitorului, zgomot de pași și să-și spună că, după sunetul lor înfundat, aparțineau desigur unei persoane desculțe, prin unnare lui Briony - fetița refuza să se încalțe pe vreme caldă. După alte câteva minute, din camera copiilor se auzi o încăierare energică și ceva tare se dădu de-a dura pe podea. Repetițiile fuseseră anulate, Briony plecase supă-rată, gemenii se hârjoneau, iar Lola, dacă semăna cu maică-sa, cum bănuia Emily, era acum calmă și victorioasă.

Obișnuita ei îngrijorare legată de copii, de soțul ei și de servitori îi adusesse nervii într-o stare de plâns: migrena, iubirea maternă și, de-a lungul anilor, nenumăratele ore petrecute întinsă pe pat distilaseră din această sensibilitate dure-roasă un al șaselea simț, o conștiință tentaculară care se întindea din colțul acela întunecat până în cele mai îndepărtate unghere ale casei, nevă-zută și atotștiutoare. Se întorcea la ea numai adevărul, căci ceea ce știa, știa. Murmurul nedealuzit al vocilor auzite prin podeaua acoperită de covoare era pentru ea mai clar decât o transcriere dactilografiată: o conversație care trecea printr-un perete, mai precis prin doi, ajungea la ea curățată de toate amănuntele inutile. îi parveneau doar întorsăturile de situație sau nuanțele esențiale. Ceea ce pentru alții ar fi fost un murmur înăbușit era pentru simțurile ei alerte, acordate fin, ca antena de cameră a unui vechi aparat de radio, o amplificare aproape insuportabilă. Stătea întinsă în întuneric și știa totul. Cu cât putea face mai puține lucruri, cu atât mai conștientă era, dar, deși murea uneori de dorința de a se scula și de a interveni, mai ales dacă i se năzărea că Briony are nevoie de ea, teama de durere o oprea. În cel mai rău caz, neîmpiedicate de nimic, două cuțite de bucătărie sincromzate și bine ascuțite treceau cu lama lor peste nervul ei optic, iar mișcarea lor se repeta și mai apăsat, iar ea rămânea complet închisă în sine și singură. până și gemetele agra-vau durerea.

Așa că zăcea în pat și așa trecea după-amiaza. Ușa de la intrare se deschise, apoi se închise. Prost dispusă cum era, Briony ieșise probabil afară, ca să stea lângă apă, la piscină sau la lac, sau poate se dusesse până la rău. Emily auzi un pas ferit pe scări: Cecilia ducea în sfârșit florile în camera de oaspeți, o sarcină simplă pe care în ziua aceea fusese rugată de câteva ori să o îndeplinească. Mai târziu o auzi pe Betty chemându-l pe Danny și zgomotul făcut de roțile trăsorii pe pietriș, o auzi pe Cecilia coborând să întâmpine oaspeții și apoi simțise, răspândindu-se în întuneric, foarte discrete arome de țigară - Cecilia fusese rugată de o mie de ori să nu fumeze pe scări, dar sigur că dorise să-l impresioneze pe prietenul lui Leon, ceea ce, în sine, nu era ceva rău. În hol răsunau voci, Danny se muncea cu bagajele pe scări, coborî iarăși, pe urmă liniște - Cecilia i-o fi dus pe Leon și pe domnul Marshall la piscină, să-i trateze cu punch-ul făcut chiar de Emily azi dimineață. Auzi

zgreptănatul unei vietăți cu patru picioare ce cobora pe scări – gemenii, care doreau să se ducă la bazin și erau pe cale să fie dezamăgiți, găsindu-l ocupat.

Așipi câteva minute și se trezi la auzul unei voci de bărbat psalmodiind ceva în camera copiilor, urmată de vocile copiilor, care răspundeau. Nu putea fi Leon, care nu s-ar fi lăsat despărțit de sora sa abia regăsită. Era, desigur, domnul Marshall, a cărui cameră era chiar lângă cea a copiilor și care, hotărât Emily, stătea de vorbă cu gemenii, nu cu Lola, Emily se întrebă dacă băieții erau obraznici, fiindcă fiecare geamă părea că se comportă ca și cum obligațiile lui sociale ar fi fost înjumătățite. Acum Betty urca scările, strigându-i pe măsură ce se apropia, mult prea aspru poate, dacă te gândeai la calvarul îndurat de Jackson de dimineață. Ora băii, ora ceaiului, ora de culcare – balamalele de care stătea agățată ziua. Aceste ingrediente sacre ale copilăriei -apa, hrana și somnul – aproape că dispăruseră pentru ea din compoziția zilei. Sosirea pe lume a lui Briony, târzie și neașteptată, le înviorase căsnicia până când Emily trecuse zdravăn de patruzeci de ani. Și ce ani liniștiți și așezați fuseseră: săpunul cu lanolină și prosopul de baie alb și gros, ciripitul copiliței răsunând în baie, învelirea ei în prosop, în așa fel încât să nu-și poată mișca mânuțele, felul în care o ținea în poală, moment de neajutorare infantilă în care Briony se mai refugia până nu demult. Acum însă atât bebelușul, cât și apa de baie dispăruseră în spatele unei uși încuiate, deși chiar și asta se întâmpla destul de rar, fiindcă fata dădea mereu impresia că ar avea nevoie să facă o baie și să îmbrace haine curate. Dispăruse într-un univers anterior impenetrabil, din care scrisul nu era decât o manifestare de suprafață, o crustă protectoare prin care nu putea pătrunde nimeni și nimic, nici măcar o mamă iubitoare. În mintea lui Emily, fiica ei era mereu îndepărtată și absentă, luptându-se cu cine știe ce problemă nemărturisită, creată chiar de ea, ca și cum lumea adevărată, așa uzată și limpede cum era, ar fi putut fi redes-coperită de o copilă. Ar fi fost inutil s-o întrebe pe Briony ce fel de gânduri adăpostea în cap. Existase o vreme când ar fi dat un răspuns inteligent și complicat care, la rândul său, ar fi generat nenumărate întrebări prostești sau mai cu miez, cărora Emily încerca să le răspundă cât putea de bine. Chiar și meandrele ipotezelor cu care se distrasera cândva erau acum greu de reconstituit în amănunt și, amintindu-și asta, ea știa că nici-odată nu vorbise mai elocvent decât atunci când stătuse de vorbă cu fetița ei de unsprezece ani. Nici un dineu somptuos, nici o margine umbroasă de teren de tenis nu auziseră de la ea atâtea raționamente pline de miez, făcute cu atâta ușurință. Acum demonii conștiinței de sine și cei ai talentului o făcuseră pe fata ei să amuțească și, chiar dacă Briony era în continuare la fel de iubitoare – la micul dejun se strecurase lângă ea și o ținuse de mână – Emily deplângea apusul acelei epoci a elocvenței. De atunci înapoi nu mai vorbise atât de frumos cu nimenea și asta însemna să-ți dorești încă un copil. Dar va împlini curând patruzeci și șapte de ani.

Humidul înfundat al țevilor – nu-l auzise por-nind – se opri cu o zguduitură care făcu aerul să vibreze. Băieții Hermionei trebuiau să fie deja în baie, trupurile lor mici și subțiri se vor fi scufundat în apă la un capăt și la

celălalt al căzii, aceleași prosoape albe, împăturite, așteptau pregătite pe scaunul albastru de nuiel și sub picioare, la ieșirea din apă, aștepta aceeași rogo-jină uriașă de plută, din care un colț fusese ros de un câine mort demult. Dar în loc de ciripeală se așternuse o liniște grea și nici urmă de vreo mamă, doar Betty, a cărei inimă bună nu se lăsa descoperită de nici un copil. Cum putea Hermione să aibă o cădere nervoasă – termenul pe care îl prefera de obicei când se referea la iubitul ei, care lucra la radio – cum putuse opta pentru tăcerea, teama și tristețea copiilor ei? Emily presupunea că s-ar fi căzut să supravegheze personal această primă îmbăiere, dar știa că, și dacă lamele de cuțit n-ar fi fost gata să-i rezeze nervul optic, s-ar fi ocupat de nepoței numai din simțul datoriei. Nu erau copiii ei. Iată cât de simple erau lucrurile. Mai mult, erau băieței, prin urmare fundamental necomunicativi, lipsiți de plăcerea intimității și, pe deasupra, cu identitățile confun-dabile, fiindcă ea nu fusese niciodată capabilă să găsească triumghiul de carne lipsă. Nu-i puteai cunoaște decât în linii mari.

Se răsuci încet pe un cot și-și duse paharul cu apă la buze. Începea să se diminueze, prezența animalului-călău, așa că reuși acum să proptească două peme de tăblia patului ca să se ridice în capul oaselor. Manevra era lentă și stângace, fiindcă se temea de mișcările bruște, așa că scăr-țăitul arcurilor se prelungi, aproape acoperind un glas de bărbat. Stând pe o parte, rezemată în cot, înghețată, strângând în pumn un colț de pemă, și-și proiectă atenția dureroasă spre toate unghiurile casei. Mai întâi nu se simți nimic, nicăieri, dar apoi, brusc, ca o lampă aprinsă și stinsă într-o beznă perfectă, se auzi un răs, numaidecât înă-bușit. Așadar, Lola în camera copiilor, cu Marshall.

Continuă să-și caute o poziție confortabilă și în sfârșit se putu lăsa pe spate și sorbi din apa stătută. Poate că tânărul și bogatul antreprenor nu era un soi rău, dacă era gata să-și sacrifice timpul de dragul unor copii. În curând va putea risca să aprindă veioza și peste încă douăzeci de minute s-ar putea să fie în stare să coboare în mijlocul familiei și să urmărească liniile diversificate ale angoasei sale. Cea mai urgentă era o inspecție la bucătărie, ca să descopere dacă era prea târziu să convertească friptura în felii de carne rece, cu salată. Pe urmă trebuia să-și îmbră-țișeze fiul, să-l cântărească din ochi pe prietenul acestuia și să-l facă să se simtă ca acasă. Cum va termina cu asta, se va încredința că gemenii sunt bine îngrijiți și poate că le va da ceva bun, ca să-i împace. Apoi ar fi momentul să-i tele-foneze lui Jack, care probabil că a uitat s-o anunțe că nu vine acasă. Cu vorba meșteșugită, va trece de operatoarea vigilentă și de tânărul pompos din antecameră și-și va asigura soțul că nu are motive să se învinovățească. o va căuta și pe Cecilia, ca să se asigure că aranjase florile întocmai cum fusese instruită și că în seara asta va binevoi să facă și ea un efort, preluând unele îndatoriri de gazdă, îmbrăcându-se drăguț și abținându-se să fumeze în toate camerele. Pe urmă – lucrul cel mai important – va pomi în căutarea lui Briony, fiindcă fiascul cu piesa fusese o lovitură teribilă pentru ea și copila avea nevoie de toată alinarea pe care i-o putea oferi o mamă. Dar a o găsi pe Briony însemna a se expune luminii neîmblăn-zite a soarelui și chiar razele lui slabe de la asfințit i-

ar putea provoca o criză. Asta însemna, că trebuia să-și găsească ochelarii de soare; așadar, în primul rând ochelarii, nu bucătăria, fiindcă ei se aflau chiar în camera asta, pe undeva. Într-un sertar, între paginile unei cărți, într-un buzunar. Și ar fi neplăcut să trebuiască să urce din nou în cameră după ei. Să nu uite, de asemenea, să încalțe pantof cu talpa plată, în caz că Briony s-a dus mai departe, până la rău.

Și așa Emily continuă să se rezeme de peme, mult timp după ce creatura din capul ei dispă-ruse, croind răbdătoare planuri, revizuiindu-le, perfecționând ordinea în care să fie puse în aplicare. Va calma toată populația casei, care, din penumbra bolnăvicioasă a camerei sale, i se părea un continent agitat și slab populat, din ale cărei imensități împădurite elemente rivale îi solicitau iar și iar atenția ei neobosită. Nu se lăsa amăgită de iluzii: vechile planuri – dacă ți le puteai aminti – planurile depășite de timp aveau darul de a stăpâni evenimentele într-o manieră febrilă și excesiv de optimistă. Își putea trimite tentaculele în toate încăperile casei, dar nu și în viitor. Mai știa că, în ultimă instanță, lucrul pentru care se zbătea era pacea ei sufletească. Era de preferat să nu facă deosebirea între egoism și generozitate. Se împinse ușor în poziție verticală și-și coborî picioarele pe podea, strecurându-le în papuci. Nu riscă să tragă dra-periile, ci preferă să aprindă veioza și, delicat, începu să-și caute ochelarii cu lentile negre. Hotărâse deja unde să se uite mai întâi.

Șapte

Templul de pe insulă, construit la sfârșitul anilor 1780 în stilul lui Nicholas Revett, era menit să fie un punct de atracție, o trăsătură care să atragă ochiul și să sublinieze idealul pastoral, nejuicând, se înțelege, nici un rol religios. Fiind construit pe o parte de țărm proiectată în afară, era destul de aproape de malul apei pentru a se reflecta interesant în lac și, din majoritatea punctelor de observație, șirul de stâlpi și cornișa de deasupra erau pe jumătate ascunși de ulmii și stejarii crescuți înjur, fapt ce provoca o senzație încântătoare. De aproape, templul avea o înfați-șare mult mai dărpănată. Umezeala ce se ridica dintr-un canal de scurgere stricat provocase căde-rea mai multor bucăți de stucatură. Cândva, spre sfârșitul secolului al nouăsprezecelea, se făcuseră niște reparații stângace, cu ciment alb, care acum devenisese maro și dădea clădirii o înfățișare pes-triță, bolnăvicioasă. În altă parte, șipcile expuse, măcinate și ele de putregai, se vedeau ca niște coaste de animal înfometat. Ușile duble, dând spre o cameră circulară, cu tavanul boltit, fuse-seră îndepărtate demult, iar podelele de piatră erau acoperite de frunze moarte, de mazga vege-tală și de excrementele păsărilor și animalelor care mtrau și ieșeau din clădire. Din frumoasele ferestre georgiene dispăruseră toate sticlele, sparte pe la sfârșitul deceniului al treilea de Leon și prietenii săi. Nișele alungite, care adăpos-tiseră cândva statui, erau goale, cu excepția unor resturi murdare de pânze de păianjen. Unica mobilă era o bancă, adusă de pe terenul de cricket al satului tot de tânărul Leon și de îngrozitorii săi colegi de școală. Picioarele îi fuseseră smulse și folosite la spargerea geamurilor și zăceau acum afară,

măcinându-se încet și intrând în pământ, printre urzici și indestructibile cioburi de sticlă.

Tbt așa cum pavilionul de la piscină, din spatele corpului grajdurilor, imita arhitectura templului, și templul se presupunea că înglobează referințe la casa originală, în stil Adam, deși nimeni din familia Tallis nu știa exact ce anume. Poate stilul coloanelor, sau frontonul, sau proporțiile ferestrelor. În unele dăți – dar mai ales de Crăciun, când lumea era mai bine dispusă – felurii membri ai familiei, trecând la plimbare peste podețe, își propuneau să cerceteze problema, dar la începutul aglomeratului an nou nimeni nu se mai ostenea să fixeze un termen. Mai mult decât părăgînirea, conexiunea, amintirea pierdută a unei legături a templului cu ceva măreț îi dădea inutilii construcții aerul acesta trist. Templul era copilul orfan al unei doamne din înalta societate, iar acum, când nimănui nu-i mai păsa de el, când nu mai avea către cine să ridice ochii, copilul îmbătrânise înainte de vreme și se lăsase pe tînjala. Exista o pată prelungă de funingine cât un stat de om pe un perete exterior, unde doi vagabonzi nerușinați aprinseseră cândva un foc ca să frigă un crap ce nu le aparținea. O gheată scâlciată se lăfăise mult timp pe iarba cu firul regulat, retezat de iepuri. Dar astăzi, când Briony aruncă o privire, gheata dispăruse, așa cum totul

97 avea să dispară într-o bună zi. Ideea că templul, purtând propria-i brasardă neagră, jelea conacul incendiat, că tânjea după o prezență grandioasă, dar invizibilă, configura o ambianță vag religioasă. Tragedia împiedicase templul să fie în întregime un fals.

Este greu să cravașezi urzicile multă vreme fără ca o linie narativă să nu se impună de la sine, așa că Briony deveni curând preocupată și prinsă de o mulțumire sumbră, deși lumii îi prezenta fața unei fete aflate într-o dispoziție dezastruoasă. Găsise o nua mlădioasă de alun pe care o curățase. Avea de lucru și se pusese pe treabă. O urzică înaltă, cu înfățișarea galeșă și cu capul și frunzele din mijloc întoarse cochec în afară, ca niște mâini ce își pledau nevinovăția, era Lola și, deși scâncea, cerșind îndurare, arcul melodios al nuielii o retează nemilos de la genunchi, făcând să-i zboare torsul netrebnic. Era un joc prea plin de satisfacții ca să renunțe la el, așa că următoarele câteva urzici au fost tot Lola: asta de aici, aplecată ca să șoptească ceva la urechea vecinei, fu retezată cu o min-ciună sfruntată pe buze; iat-o din nou, la distanță de celelalte, cu capul înclinat, în timp ce pune la cale ceva veninos; dincolo face pe aristocrata în mijlocul unui pâlcc de tineri admiratori, bârfind-o strașnic pe Briony. Era regretabil, dar și admirații trebuiau să moară o dată cu ea. Dar iat-o că ridică din nou capul, împănându-se cu diferitele-i păcate – trufie, lăcomie, zgârcenie, lipsă de cooperare – și plătind pentru fiecare cu câte o viață. Ultimul ei act de răzbunare a fost să cadă la picioarele lui Briony și să-i urzice dege-tele. După ce Lola a murit de suficiente ori, trei perechi de urzici tinere fură sacrificate pentru incompetența gemenilor. Pedepsa era obiectivă, nu prevedea clemență pentru copii. Pe urmă, însăși scrierea de piese de teatru deveni o urzică, ba chiar mai multe: superficialitatea acțiunii, risipa de timp, debandada din

mințile altora, prefăcătoria fără speranță – în grădina artelor, ele întruchipau o buruiană care trebuia ucisă.

Nemaifiind dramaturg și simțindu-se mult mai liberă datorită acestui lucru, Briony își urmărește parcursul marelui jurat templului, atentă să nu calce în vreun ciob de sticlă și lucrând în zona unde iarba ronțăită se întâlnea cu verdețea ce năvălea dezor-donat dintre arbori. Biciuirea urzicilor devenea un act de autopurificare, iar acum se încrâncenă pe copilărie, nemaivând nevoie de ea. Un spe-cimen fusiform reprezenta tot ceea ce suferise până în momentul acela. Dar nu era îndeajuns. Proptită ferm cu picioarele în iarbă, își lichidă vechiul eu, an după an, cu treisprezece sfichiuituri. Tăie dependența bolnăvicioasă de pruncie și de copilărie, o decapită pe școlărița dornică să se bage în seamă și să primească laude, desființând mândria copilei de unsprezece ani pentru primele povești scrise de ea și lichidă încrederea în părere-rile favorabile ale mamei. Toate acestea îi săriră peste umărul stâng și îi căzură la picioare. Vârful subțire al nuietei scotea un șuierat pe două note în timp ce despica aerul. Nu mai! Îl făcea ea să spună. Ajunge! Încasează-o și pe asta!

Nu peste mult timp, o absorbiră acțiunea pro-priu-zisă și articolul de ziar pe care-l vedea în ritmul loviturilor. Nimeni în lume n-o putea face mai bine decât Briony Tallis, care va fi reprezentanta țării sale la Jocurile Olimpice de la Berlin de anul viitor și va câștiga cu siguranță medalia de aur. Lumea o studia de aproape și se minuna de tehnica ei, de faptul că prefera să concureze desculță pentru că-și îmbunătățea astfel echilibrul, atât de important în sportul acela solicitant, fiindcă fiecare deget al picioarelor își putea face datoria. Felul cum începea mișcarea din încheietură și-și lăsa mâna să o completeze abia la sfârșitul loviturii, felul cum își distribuia masa corporală, folosind rotația șoldurilor ca să-și sporească forța, obiceiul ei caracteristic de a-și întinde degetele mâinii libere – nimeni nu se ridica la înălțimea ei. Autodidactă, fiica cea mică a unui funcționar guvernamental. Priviți ce con-centrată este, cum apreciază unghiul, fără a lovi vreodată la întâmplare, cum croiește fiecare urzică inuman de precis! Ca să ajungi la nivelul acesta trebuie să muncești toată viața! Și fusese cât pe-aci să-și irosească viața ca dramaturg!

Brusc, își dădu seama că în spatele ei se auzea trăsura, ale cărei roți duruiau pe primul podeț. Leon, finalmente. Se simți privită de el. Să fie asta surioara mezină pe care o văzuse ultima oară la gara Waterloo abia cu șase luni în urmă și care făcea acum parte din elita internațională? Își reprimă cu perversitate dorința de a se răsuci pe călcâie și a-i arăta că luase notă de prezența lui: Leon trebuia să știe că nu mai depindea de părerile altora, nici măcar de ale lui. Ea era acum un mare maestru, trăind numai pentru complexitățile artei sale. În plus, dacă o făcea, cu siguranță că Leon avea să oprească trăsura și să dea fuga la ea, pe mal în jos, iar ea ar trebui să se arate încântată de întrerupere.

Zgomotul roților și al copitelor care se îndepărtau acum, trecând peste al doilea podeț, era o dovadă, presupunea Briony, că fratele ei știa ce înseamnă distanța și respectul profesional. Cu toate acestea, se simți învăluită de o ușoară tris-tețe, în timp ce continua să taie capete, învârtin-du-

se în jurul templului, până când nu mai putu fi zărită de pe drum. Un rând neregulat de urzici ciopârtite, zăcând în iarbă, îi marca parcursul, împreună cu umflăturile albe, usturătoare, de pe picioare și glezne. Vârful nuielei de alun cânta, descriindu-și arcul de cerc, frunzele și tulpinile zburau în jur, dar uralele mulțimii erau tot mai greu de obținut. Din fantezia ei se scurgeau culorile, plăcerea egoistă regăsită în mișcare și echilibru începea să pălească, brațul o durea. Devenea o fată nesociabilă care masacra urzicile cu un băț, așa că în cele din urmă încetă, aruncă nuiaua cât colo, între copaci, și privi în jur.

Prețul plătit pentru reveriile în timpul cărora uitai de tine era, inevitabil, acest moment al trezirii, reintegrarea în realitatea de dinainte, devenită acum și mai urâtă. Visul ei cu ochii deschiși, plin de amănunte plauzibile, devenise o prostioară trecătoare în contrast cu masa grea a realului. Întoarcerea era dificilă. Întoarce-te! îi șoptea pe vremuri sora ei când o trezea dintr-un vis urât. Briony își pierduse puterea dumnezeiască. De a crea, dar pierderea nu era evidentă decât în această clipă a revenirii. O parte din farmecul reveriei consta în iluzia că era neputincioasă în fața logicii ei interne: era obligată de rivalitatea internațională să concureze la cel mai înalt nivel cu elita mondială, să accepte provocările pe care i le aduceau rezultatele excepționale din proba sa -aceasta fiind retezarea urzicilor - silită să-și depășească limitele pentru a fi pe placul mulțimii urlătoare, să fie imbatabilă și, lucrul cel mai important, să fie unică. Dar, firește, rămăsese tot timpul ea - totul fiind cu ea și despre ea - iar acum se întorsese în lume, nu într-o lume pe care să o poată crea, ci în cea care o crease pe ea, și simțea că devine tot mai mică sub cerul amurgului. Obosise de atâta stat afară, dar încă n-avea chef să se întoarcă acasă. Oare asta era tot ce-ți oferea viața, înăuntru și afară? Nu mai exista și alt loc unde să te poți duce? Întoarse spatele templului de pe insulă și pași alene pe peluza perfect întreținută de iepuri, luând-o înspre podeț. În fața ei, luminat de soarele de la asfințit, se afla un nor de insecte. Fiecare găză se rotea independent, ca și cum s-ar fi aflat la capătul unui fir elastic invizibil, într-un misterios dans al peștelui sau pur și simplu din exuberanță insectiformă, care o provoca să-i găsească un sens. În același spirit al rezistenței răzvrătite, urcă panta abruptă și ierboasă până la pod și, ajunsă pe drum, hotărî să rămână acolo și să aștepte până când i se va întâmpla ceva semnificativ. Aceasta era provocarea aruncată de ea existenței: nu se va clinti de aici nici pentru cină, nici măcar dacă o va chema mama. Va aștepta pur și simplu pe pod, calmă și încăpățânată, până când evenimentele - evenimente adevărate, nu izvodite de imaginația ei - se vor ridica la înălțimea provocării și-i vor risipi lipsa ei de importanță.

Opt.

La începutul serii, norii aflați la mare altitudine, înspre apus, formaseră o pâclă subțire și galbenă care, după o oră, deveni mai densă și pe urmă se îngroșă, iar apoi o lumină portocalie, filtrată, se prelinse pe coroanele gigantice ale arborilor parcului. Frunzele luară culoarea brună a cojii de nucă, crengile văzute prin frunziș deveniră de un negru uleios, iar ierburile deshi-

dratate împrumutată culorile bolții cerești. Un pictor fovist, îndrăgostit de culori improbabile, și-ar fi putut imagina un peisaj ca acesta, mai ales după ce pământul și cerul luară o nuanță roșcată, iar trunchiurile umflate ale stejarilor bătrâni deveniră atât de negre încât păreau albastre. Deși soarele slăbea pe măsură ce asfințea, temperatura părea să crească, fiindcă adierea de vânt răcoritoare din timpul zilei se oprise, aerul fiind acum nemișcat și greu.

Această scenă – sau o părțică din ea – i s-ar fi dezvăluit lui Robbie Turner printr-un oberlicht închis ermetic dacă ar fi avut chef să se ridice în picioare în vană, să-și îndoie genunchii și să-și răsucescă gâtul. Toată ziua, micul lui dormitor, baia și spațiul cubic dintre ele – pe care-l numea biroul său – se copseseră sub panta sudică a acoperișului bungalow-xilui. Timp de mai bine de o oră după întoarcerea sa de la lucru, stătuse în baia lăncedă, în timp ce sângele și (i se părea) gândurile sale înfierbântau apa. Deasupra lui, bucăți de dreptunghiulară de cer încadrate de geam străbătea lent segmentul său limitat din spectrul cromatic, cu galben și portocaliu, în timp ce el își cemea sentimentele nefamiliare și din când în când revenea la unele amintiri. Nimic nu se ștergea. Din vreme în vreme, la un inci sub suprafața apei, mușchii abdomenului i se încordau involuntar când își amintea un nou amănunt. o picătură de apă pe brațul ei, sus. Ud. o floare brodată – o banală margaretă – între cupele sutienului. Săniile, îndepărtați și micuți. Pe spate, o aluniță pe jumătate ascunsă de o bretea. Când ieșise din apă, zărise un fragment din triunghiul negru pe care chiloții ar fi trebuit să-l ascundă. Ud. îl zărise, iar acum se concentra ca să și-l reprezinte. Felul cum oasele ei pelviene întindeau țesătura, îndepărtând-o de piele, curba adâncă a taliei, surprinzătoarea ei albeață. Când se întinsese după fustă, un picior ridicat cu nonșanță dezvăluise urme de țărâna pe fiecare perniță a degetelor înduioșător de delicate. Altă aluniță de dimensiunea unui farthing¹ pe coapsă și o urmă purpurie pe pulpă – un semn din naștere în formă de căpșună, o cicatrice. Nu imperfectiuni. Podoabe.

Se cunoșteau din fragedă copilărie, dar n-o privise niciodată cu atenție. La Cambridge, venise o dată în apartamentul lui, însoțită de o ochelarișă din Noua Zeelandă și de cineva de la colegiul ei, când la el mai era și un prieten de la Downing².

1. Veche monedă englezească, valorând un sfert de penny.
2. Colegiu pentru băieți la Cambridge.

Petrecuseră împreună vreun ceas, spunând nervoși bancuri și oferindu-și reciproc țigări. Uneori se încrucișaseră, zâmbind, pe stradă. Ea părea întotdeauna încurcată de întâlnirile cu el. E fiul femeii noastre din casă, le șoptea, poate, prietenelor când treceau pe lângă el. El voia să se știe că nu-i păsa – uite-o pe fiica oamenilor la care lucrează mama, își informase o dată un amic. Se simțea protejat de politică, de teoriile sale științifice despre clasele sociale, de propria siguranță de sine, altminteri cam forțată. Sunt ceea ce sunt. Ea îi era ca o soră, aproape invizibilă. Cu fața alungită și îngustă, gura mică – dacă ar fi dat vreodată importanță acestor detalii, ar fi

putut spune că avea o înfățișare ușor cabalină. Acum își dădea seama că era vorba de o fru-musețe bizară, că fața ei semăna cu un chip sculptat și liniștit, mai ales în jurul planurilor înclinate ale pomeților obrazilor, care se lăteau considerabil lângă nări, și că avea o gură plină, strălucitoare, ca un boboc de tandafir. Și ochi negri, contemplativi. o frumusețe statuară, dar cu mișcări iuți și nerăbdătoare – vaza aia ar fi și acum întreagă dacă ea nu i-ar fi smuls-o atât de brusc din mână. N-avea astâmpăr, se vedea de la o poștă. Se simțea constrânsă și plictisită în casa Tallis și avea să-și ia zborul curând.

Va trebui să stea de vorbă cu ea cât mai repede. Se ridică în sfârșit din cada de baie, dârdaind, convins că îl aștepta o schimbare majoră. Trecu, gol pușcă, prin „birou” și intră în dormitor. Patul nefăcut, hainele încălcite pe care le lepădase, un prosop aruncat pe podea, căldura ecuatorială din odaie, toate îi păreau atât de senzuale că-l goleau de puteri. Se întinse pe pat, își îngropă fața în pemă și gemu. Atât de dulce și de delicată era prietena lui din copilărie, iar acum se ivise pericolul de a deveni intangibilă. Și să se dezbrace așa. Da, fusese o încercare înduioșă-toare de a părea excentrică, dar efortul ei de a fi cutezătoare avea ceva exagerat, ceva casnic. Acum ar sufoca-o regretele dacă ar ști ce-i făcuse. Și totul ar fi în ordine, totul s-ar putea repara dacă n-ar fi atât de supărată pe el din pricina unei vase care i se rupsesse în mână. Dar iubea și fiiria Ceciliei. Se întoarse pe o parte, cu ochii ficși și orbi, lăsându-se în voia unei fantezii cine-matrice: pumnii ei răpăindu-i pe piept înainte ca ea să se cufunde, cu un mic suspin, în strânsoarea protectoare a brațelor lui și să se lase sărutată. Nu-l iertase, ci pur și simplu cedase. Contemplă de câteva ori scena aceasta înainte de a reveni la realitate: se supăraseră pe el, iar supărarea avea să-i crească în momentul în care va afla că fusese invitat la cină. Afară, în lumina neiertă-toare, nu putuse gândi suficient de repede ca să refuze invitația lui Leon. Acceptase mecanic, iar acum va trebui să înfrunte nervii Ceciliei. Mai gemu o dată, fără să-i pese dacă se auzea de jos, amintindu-și cum se dezbrăcase în fața lui, cu atâta nepăsare, de parcă ar fi privit-o un tanc. Sigur că da. Înțelese în cele din urmă. o făcuse ca să-l umilească. Acesta era adevărul de netăgă-duit. Umilire. Iată ce-i oferea Cecilia. Nu era toată numai dulceață, iar el nu-și putea permite o atitudine condescendentă față de ea, pentm că ea era o forță capabilă să-i smulgă pământul de sub picioare și să-l înece în mare.

Dar poate – se rostogoli pe spate – n-ar trebui să creadă în supărarea ei. Nu era prea teatrală? Neîndoielnic, Cecilia trebuie să fi avut în minte un gând mai generos, chiar dacă se enervase. în plină furie, dorise să-i arate cât era de frumoasă și să-l înrobească. Cum putea să aibă el încredere într-o interpretare atât de convenabilă, ivită din speranță și dorință? Trebuia să aibă. Își încru-cișă picioarele și-și împreună mâinile la ceafă, simțind cum pielea i se răcorește pe măsură ce se usca. Ce-ar fi spus Freud? De exemplu: ea își ascundea într-o criză de orgoliu dorința subconștientă de a i se dezvălui. Jalnică speranță! Era o emasculare, o condamnare, iar ceea ce simțea el acum era o pedeapsă administrată din cauză că-i spărsese caraghioasa aia de vază. N-ar trebui să mai dea niciodată ochii cu ea. Dar avea s-o întâlnească în seara asta. Oricum n-avea de ales: trebuia să meargă

la masă. Iar ea îl va dis-prețni pentru că a venit. Ar fi trebuit să refuze invitația lui Leon, dar, în momentul când fusese formulată, pulsul i se accelerase și-i ieșise imediat un „da” behăit pe gură. Deseară se va afla în aceeași încăpere cu ea, dar corpul pe care-l văzuse, alunițele, paloarea, semnul în fonnă de căpșună vor fi ascunse sub haine. Nu le va ști decât el și, firește, Emily. Dar numai el se va gândi la ele. Iar Cecilia n-o să-i vorbească, nu-i va adresa nici măcar vreo privire. Dar chiar și asta era mai bine decât să stea aici și să geamă. Ba nu, nu era. Era mai rău, dar își dorea să se întâmple. Trebuia să treacă prin asta. Voia să-i fie mai rău.

Se ridică în sfârșit, numai pe jumătate îmbră-cat, se duse în „birou” și se așeză în fața mașinii de scris, întrebându-se ce fel de bilet să-i scrie. Ca și dormitorul și baia, „biroul” era înghesuit sub acoperișul în pantă al bungalow-uiva, nefiind decât un coridor îngust între celelalte două, cu lungimea de numai șase picioare și lățimea de cinci. Ca și în celelalte încăperi, exista și un ober-licht cu rama de scândură de pin negeluită. Într-un colț stătea grămadă echipamentul de drumeție: bocancii, alpenștocul, rucsacul de piele. Aproape tot spațiul era ocupat de o masă de bucătărie crestată cu cuțitul. Se înclină pe spate, cu scaun cu tot, și-și examinează masa de parcă și-ar fi recapitulat viața. La un capăt, formând un teanc ce se rezema de tavanul pieziș, erau dosarele și caietele din ultimele luni de pregătire pentru licență. Nu mai avea nevoie de aceste notițe, dar de ele erau legate prea multă muncă și un prea frumos succes ca să-l lase inima să le arunce. Acoperind parțial notițele, erau câteva din hărțile lui de drumeție: nordul Țării Galilor, Hampshire și Surrey, precum și harta pentru voiajul abandonat la Istanbul. Era și o busolă cu o oglindă oblică, în care căutai coordonatele, de care se folosisse cândva ca să ajungă fără hartă la Lulworth Cove.

Dincolo de busolă erau exemplarele sale din Poemele lui Auden și Un flăcău din Shropshire de Housman. La celălalt capăt al mesei se găseau diferite volume de istorie, tratate teoretice și manuale practice de peisagistică a grădinilor. Zece poezii dactilografiate zăceau sub scrisoarea de refiiz, bătută la mașină, primită de la Criterion¹, pe care se lăfăiau chiar inițialele domnului Eliot. Cel mai aproape de locul unde ședea Robbie se aflau niște cărți dedicate subiectului care-l interesează acum. Anatomia lui Gray era ținută deschisă de un bloc în folio cu planșe desenate de mână lui. Își fixase singur sarcina de a desena și memora toate oasele mâinii. Încercă să-și ia gândurile de la Cecilia, repetându-le, murmurându-le numele: capitatum, hamatum, triquetrum, lunatum. Desenul său cel mai bun de până acum, executat în tuș și creioane colorate și înfățișând o secțiune

1. Revistă literară elitistă, condusă de T. S. Eliot între 1922 și 1939.

a esofagului cu tot cu căile respiratorii, era prins în pioaneze pe o scândură de deasupra mesei. o halbă dintr-un aliaj de cositor cu plumb, cu toarta ruptă, adăpostea toate creioanele și stilourile sale. Mașina de scris, o Olympia relativ nouă, îi fusese dăruită la împlinirea a douăzeci și unu de ani de către Jack Tallis, în timpul unei mici petreceri organizate la prânz, în bibliotecă. Leon ținuse și el un discurs, imitându-și tatăl, iar Cecilia fusese,

desigur, de fața. Dar Robbie nu-și amintea să fi schimbat cu ea măcar un cuvânt. Oare de asta era supărată pe el acum, fiindcă nu-i dăduse atenție ani în șir? o altă speranță deșartă.

Chiar la marginea mesei, diverse fotografii: distribuția din A douăsprezecea noapte pe peluza colegiului, cu el în rolul lui Malvolio, cu jartiere încrucișate. Ce frumos. Mai era încă o fotografie de grup, cu el înconjurat de cei treizeci de copii francezi cărora le predase la o școală-internat de lângă Lille. Într-o ramă belle époque din metal atins de cocleală era fotografia părinților săi, Grace și Ernest, făcută la trei zile după cununie. În spatele lor, abia intrând în poză, aripa din față a unei mașini, cu certitudine nu a lor, iar mai departe o uscătorie de hamei înălțându-se deasupra unui zid de cărămidă. Fusese o lună de miere frumoasă, susținuse întotdeauna Grace -două săptămâni în care culeseseră hamei cu familia soțului și dormiseră într-o rulotă țigănească parcată în curtea fermei. Tatăl hâi purta o cămașă fără guler. Basmăua legată la gât și frânghia care-i ținea pantalonii de flanelă puteau fi podoabe țigănești purtate în joacă. Avea capul și fața roturide, ceea ce nu-i dădea o înfățișare jovială, pentru că zâmbetul adresat aparatului nu era suficient de sincer ca să-i despartă buzele și, în loc să-și țină de mână tânăra mireasă, își încrucișase brațele pe piept. Ea, dimpotrivă, stătea aplecată spre el, cu capul pe umărul lui și agățată stângaci, cu ambele mâini, de cotul cămășii soțului ei. Bine-voitoare și bine dispusă ca întotdeauna, Grace zâmbea pentru amândoi. Dar mâinile harnice și duhul blândeții nu erau de ajuns. S-ar fi zis că gândurile lui Ernest fugeau deja în altă parte, că pluteau deja în zbor peste șapte veri, până în seara când avea să-și abandoneze slujba de gră-dinar al familiei Tallis și să plece din bungalow, fără bagaje, fără un bilet de adio pe masa din bucătărie, lăsându-și soția și fiul de șase ani să se întrebe toată viața pe unde o fi rătăcindân alte părți, amestecate cu notițele recapitu-lative, cu teancurile de cărți de anatomie și de peisagistică a grădinilor, erau felurite hartii, scri-sori și cărți poștale: facturi neachitate, scrisori de la prieteni și profesori care-l felicitau pentru obținerea diplomei de rangul 1 (pe care le recitea cu plăcere) și altele, care se interesau discret ce intenționa să facă pe mai departe. Cel mai recent, caligrafiat cu cerneală maronie pe hârtie albă cu antet Whitehall, era un mesaj de la Jack Tallis, prin care se angaja să-l ajute la plata taxelor pentru facultatea de medicină. Mai erau formu-lare de înscriere, lungi de douăzeci de pagini, și broșuri groase, tipărite mărunț, despre admiterea la Edinburgh și Londra, a căror proză metodică, exactă, parcă-ți deschidea apetitul pentru un soi nou de rigoare academică. Dar astăzi nu-i sugerau aventura și nici un nou început, ci ideea de exil. Il și vedea în viitor: strada posomorâtă, departe de aici, cu case cu etaj, o cameră micuță ca o cutie, cu un tapet floral pe pereți, cu debara și o cuvertură.de pat plină de ceară de lumânare, noii amici, serioși, majoritatea mai tineri decât el, bazinele cu formaldehidă, amfiteatrul cu acustică puternică - iar ea nu era nicăieri.

Dintre cărțile de peisagistică, alese volumul despre Versailles, împrumutat din biblioteca fami-liei Tallis. În ziua când îl luase, băgase pentru prima oară de seamă cât de timorat se simte în prezența ei. Îngenunchind la

intrare ca să-și scoată ghetetele de lucru, își dăduse seama de starea șosetelor, găurite la vârf și la călcâi și, poate, urât mirositoare. Ascultând de un impuls, și le scosese. cât de ridicol se simțise lipăind în urma Ceciliei pe coridor și intrând desculț în biblio-tecă! Unicul său gând fusese să scape de acolo cât mai repede. leșise prin bucătărie și-l trimisese pe Danny Hardman prin spatele casei după ghete și ciorapi.

Probabil că ea n-ar fi citit tratatul acesta despre hidraulica grădinilor de la Versailles, scris de un danez din secolul al optsprezecelea, care proslăvea pe latinește geniul lui Le Nfitre¹. Folo-sind un dicționar, Robbie citise într-o dimineață cinci pagini și pe urmă renunțase, mulțumindu-se cu ilustrațiile. Nu era o carte pe placul Ceciliei. De fapt, nu putea fi pe placul nimănui, dar ea i-o întinsese de pe scărița din bibliotecă, așa că amprentele ei se aflau undeva pe copertile de piele. Deși primul impuls a fost să se înfrâneze, duse cartea la nas și o adulmecă. Praf, hârtie străveche, aroma săpunului de pe mâini – nimic altceva. Cum de se pomenise dintr-o dată victima acestui fetișism în fază avansată față de obiectele atinse de iubită? Fără îndoială că Freud avea ceva de spus despre asta în Trei eseuri despre sexuali-tate. Aveau ceva de spus și Keats, Shakespeare,

1. Andre Le Notre (1613-1700), arhitect și peisagist francez.

Petrarca și toți ceilalți, iar problema era tratată și în Romanul Trandafirului. Petrectise trei ani stu-diind la rece simptomele, care nu i se păruseră decât simple convenții literare, iar acum, în singu-rătate, aidoma unui curtean agitat, cu pene la pălărie, refugiat la liziera pădurii ca să studieze un flecușteț scăpat din mână de doamna visu-rilor sale, îi adora urmele – și nu o batistă, ci amprente digitale! – perpelindu-se din cauza disprețului stăpânei.

Cu toate acestea, când introduse o coală de hârtie în mașină, nu uită indigoul. Bătu data și formula de adresare și se avântă imediat într-o scuză convențională pentru „comportarea sa stân-gace și lipsită de respect”. Apoi se opri. Avea să-și dea în vileag sentimentele? Dacă da, la ce nivel?

„Dacă aceasta poate constitui o scuză, am observat recent că mă cam zăpăcește prezența ta. Vreau să spun că până acum n-am intrat niciodată desculț în casa cuiva. Zăpușeala trebuie să fie de vină!”

Cât era de transparentă această prefăcută lejeritate a tonului! Ca un tuberculos în fază avan-sată, care pretinde că e răcit. Împinse de două ori înapoi carul mașinii și scris: „Știu că aceasta nu poate constitui o scuză, dar am observat că în ultima vreme mă zăpăcesc când ești pe aproape. Ce am căutat, desculț, în casa voastră? Și am mai rupt vreodată buza vreunei vase vechi?” își odihni degetele pe taste, rezistând cu greu tentației de a-i mai dactilografia numele o dată. „Cee, nu cred că pot da vina pe zăpușeală!” Acum tonul glumeț cedase locul melodramei, tânguiriilor. Întrebările retorice aveau ceva cleios, iar semnul exclamării era prima stratagemă a celor care credeau că trebuie să tipe ca să se facă înțeleși. Ierta acest semn de punctuație numai în scrisorile mamei, unde o serie de cinci indica o glumă foarte bună. Întoarse tamburul și bătu un x peste el. „Cecilia, nu cred că pot da vina pe zăpușeală.” Acum umorul fusese înlăturat și se ivise o notă de

autocompătimitate. Semnul exclamării se cerea reintrodus. Evident că avea și alt rol decât să indice intensitatea rostirii.

Mai corectă ciorna un sfert de oră, după care introduse coli albe în mașină și bătu scrisoarea pe curat. Rândurile esențiale spuneau acum: „Nu ți-o pot lua în nume de rău dacă mă con-sideri nebun fiindcă am intrat desculț în casa ta sau fiindcă ți-am spart prețioasa vază. Adevărul este că îmi cam pierd capul în prezența ta, Cee, și nu cred că pot da vina pe zăpușeală! Vrei să mă ierți? Robbie". După aceea rămase câteva momente cu ochii în gol, gândindu-se la pagina la care Anatomia i se deschidea de la sine în zilele acestea, se aplecă brusc în față și dactilo-grafie înainte să se poată înfrâna: „In vis, îți sărut pizda, pizdulicea ta dulce și umedă. In gând, fac dragoste cu tine cât e ziua de lungă".

Așa, acum stricase totul. Scrisoarea fusese compromisă. Scoase foaia de hârtie din mașină, o așeză alături și o mai copie o dată de mână, încredințat că nota personală se potrivea cu ocazia. Uitându-se la ceas, își aminti că trebuia să-și lustruiască pantofii înainte de plecare. Se ridică cu grijă de pe scaun, atent să nu dea cu capul în raft.

Nu avea nici un fel de timiditate socială, ceea ce multora li se părea nepotrivit. o dată, la un dineu la Cambridge, când la masă se instaurase brusc tăcerea, cineva care-l antipatiza îl întrebase cu voce tare despre părinții săi. Robbie înfruntase privirea individului, răspunzând flegmatic că tatăl său își părăsise familia cu mult timp în urmă și că mama sa lucra ca servitoare și-și suplimenta veniturile ca ghicitoare. Adoptase tonul unei toleranțe binevoitoare față de ignoranța celui care întrcbase. Mai fumizase câteva amănunte privind împrejurările în care crescuse, după care se interesase politicos de părinții colegului său. Cineva observase că ceea ce-l apăra pe Robbie de rău era inocența sau ignoranța față de lumea înconjurătoare, că era un fel de nebun sfant, capabil să pășească pe un covor de jăratec fără să se ardă. Adevărul, pe care Cecilia îl știa, era ceva mai simplu. Își petrecuse copilăria miș-cându-se liber între bungalow și casa stăpânilor. Jack Tallis era protectorul său, iar Leon și Cecilia îi fuseseră cei mai buni prieteni, cel puțin până la începutul școlii. Eliberarea lui se desăvârșise la universitate, unde se descoperise mai inteligent decât majoritatea celor pe care îi cunoscuse. Nici măcar nu fusese necesar să se poarte arogant.

Grace Turner era fericită să-l țină curat -cum altfel, cu excepția niăncărurilor calde, să-și fi demonstrat iubirea maternă, când copilul ei ajunsese la douăzeci și trei de ani? – dar Robbie prefera să-și văcsuiască singur ghetetele. îmbrăcat numai într-un maieu alb și în pantalonii de la costum, coborî scara destul de scurtă numai cu șosetele în picioare și ținând în mână o pereche de încălțări negre. Lângă ușa dinspre camera de zi exista un spațiu îngust ce se termina la ușa cu sticlă mată a intrării principale, prin care o lumină difuză, portocaliu-sângerie, se proiecta pe tapetul bej și oliv dinăuntru, luând forma unor faguri de miere strălucitori. Surprins de transformare, ezită cu mâna pe clanță, apoi intră. Aerul din încăpere era umed, calduț și ușor sărat. Probabil că tocmai se încheiase o ședință. Mama

lui stătea pe canapea, cu picioarele ridicate de pe podea și papucii legându-i-se pe vârfurile degetelor.

— Molly a fost aici, explică ea, așezându-se în poziție verticală, ca să pară sociabilă. Mă bucur să-ți spun că o să se facă bine.

Robbie scoase din bucătărie cutia cu ustensilele pentru pantofi, se așază în fotoliul cel mai apropiat de mama sa și desfăcu peste covor o foaie dintr-un Daily Sketch vechi de trei zile.

— Ai făcut treabă bună, zise. Te-am auzit că lucrezi și m-am dus direct sus.

Știa că trebuia să plece imediat și că ar fi fost cazul să-și lustruiască pantofii, dar se lăsă pe spate în fotoliu, se întinse cât era de lung și căscă.

— Plivit, auzi! Oare ce fac cu viața mea? Avea în glas mai mult umor decât îngrijorare. Își încrucișă brațele pe piept și se zgâi la tavan, masându-și bolta unui picior cu degetul mare al celuiilalt.

Mama privea undeva deasupra capului lui.

— Hai, spune. S-a întâmplat ceva. Ce-i cu tine? Să nu zici că nimic.

Grace Turner devenise menajeră la familia Tallis la o săptămână după ce Ernest o părăsise. Pe Jack Tallis nu-l lăsase inima să dea afară o mamă tânără cu un copil. Găsise în sat un înlo-cuitor al grădinarului, un om bun la toate care nu avea nevoie de locuință pe domeniu. La început se crezuse că Grace va locui în bungalow un an sau doi, după care se va muta sau se va recăsători. Firea ei bună și plăcerea de a lustrui -devotamentul arătat suprafetelor mobilierului devenise o glurnă de familie - o făcuseră populară, dar salvarea ei și șansa lui Robbie se datorau iubirii pe care o deșteptase în sufletul Ceciliei, pe atunci în vârstă de șase ani, și al lui Leon, care avea opt. În vacanțele școlare, Grace primise permisiunea să-și aducă aici și băiețelul de șase ani. Robbie crescuse folosind camera copiilor și alte părți ale casei la care aveau acces cei mici, precum și terenurile de joacă. Ortacul său la cățărutul în pomi fusese Leon, Cecilia fiind surioara care-l ținuse încrezătoare de mână, făcându-l să se simtă grozav de bun. Câțiva ani mai târziu, când Robbie obținuse o bursă la școala locală, Jack Tallis făcuse primul pas în ceea ce urma să devină o susținere neîntreruptă și de lungă durată, cum-părăndu-i uniforma și manualele. Era anul când se născuse Briony. Nașterea ei dificilă fusese urmată de boala cronică a lui Emily. Faptul că era folositoare îi consolidase lui Grace poziția în gos-podărie. În ziua de Crăciun a acelui an - 1922 - Leon, cu joben și pantaloni bufanți de călărie, venise prin zăpadă până la bungalow, ținând în mână un plic verde de la tatăl său. o scrisoare notarială o informa pe Grace că deținea folosința pe viață a bungalow-vAw., indiferent de poziția ei în casa Tallis. Dar își păstrase slujba, ocupându-se în continuare de gospodărie, în timp ce copiii creșteau, și acorda în continuare o atenție specială lustruirii mobilierului.

Poveste ei despre Ernest era că se oferise voluntar pentru a fi trimis pe front sub un alt nume și nu mai revenise. Altfel lipsa de curiozitate față de soarta soțului său ar fi părut inumană. Adesea, în minutele care-i aparțineau numai ei în fiecare zi, când parcurgea drumul de la bungalow la casa familiei, Grace reflecta la accidentele benigne ale vieții ei. Întotdeauna îi fusese frică

de Ernest. Poate că n-ar fi fost atât de fericiți împreună cât a fost ea trăind singură în căs-cioara asta, cu fiul ei cel iubit și deștept. Dacă domițul Tallis ar fi fost un alt fel de bărbat. Unele dintre femeile care veneau să le ghicească viitorul pentru un șiling fuseseră părăsite de soți și mai multe își pierduseră bărbații pe front. Muierile astea aveau o viață mizeră, așa cum ar fi putut foarte ușor să fie și a ei.

— Nimic, rosti Robbie, ca răspuns la întrebarea maică-sii. N-am absolut nimic.

Și, luând o perie și o cutie de cremă, continuă:

— Așadar, Mollie are un viitor luminos.

— 8e va recăsători peste cinci ani și va fi foarte fericită. Cu cineva din nord, plin de calitate.

— Merită și ea atâta lucru.

Ședeau într-o tăcere reconfortantă, iar ea-l privea cum dă lustru pantofilor cu o cârpă galbenă. În jurul pomeților frumos conturați ai obrazilor, mușchii îi tresăreau în ritmul mișcării, iar pe antebrațe, în jos, se ramificau și îi jucau pe sub piele, formând modele complicate. Ernest avusese și părți bune dacă-i dăruise un astfel de băiat.

— Așadar, ieși în seara asta.

— Leon a sosit exact când plecam eu spre casă. A adus cu el un prieten, știi, pe magnatul ciocolatei. M-au convins să cinez cu ei.

— Of, și eu, care am frecat argintăria toată după-amiaza! Și i-am făcut curat în cameră! El se ridică în picioare, cu pantofii în mână:

— Când îmi voi admira fața în lingură, te voi vedea numai pe dumneata.

— Ifermină cu prostiile. Ți-am întins cămășile în bucătărie.

Împachetă cutia cu ustensile de curățat pantofii și o puse la loc, după care alese o cămașă crem dintre cele trei puse la uscat. Intră din nou în camera de zi și era gata să plece, dar mama sa încercă să-l mai rețină puțin:

— Și copiii ăia, Quincey. Băiețușul care a făcut în pat și așa mai departe. Sărmanii mielușei!

Robbie mai zăbovi în prag și ridică din umeri. Trăsese cu ochiul și-i văzuse la piscină, țipând și răsând în zăpușeala de dinaintea amiezii. Dacă n-ar fi nimerit prin preajmă, i-ar fi scufundat roaba în zona adâncă a bazinului. Danny Hardman fusese și el acolo, făcându-i ochi dulci surorii gemenilor, când ar fi trebuit să muncească.

— Nu mor ei dintr-atâta, zise. Nerăbdător să plece, sări scările câte trei o dată. Întors în camera sa, termină grăbit cu îmbrăcatul, fluierând în falset în timp ce-și dădea părul cu briantină și se pieptăna în fața oglinzii din interiorul garderobei. Nu avea pic de auz muzical, așa că nu era capabil să-și dea seama dacă o notă era mai înaltă sau mai joasă decât alta. Acum, că felul cum avea să-și petreacă seara fusese hotărât, se simțea entuziasmat și ciudat de nepăsător. Nu putea fi mai rău decât era deja. Metodic, delectându-se cu propria-i eficiență, ca și cum s-ar fi pregătit pentru o călătorie periculoasă sau pentru o expediție militară, îndeplini trebușoarele familiare – își găsi cheile, verifică prezența în portmoneu a unei bancnote de zece șilingi, se

spălă pe dinți, își mirosi răsuflarea în mână făcută cupă, smulse scrisoarea de pe masă, o împături și o vârî într-un plic, își încarcă taba-chera și se asigură că are bricheta la el. Se proțâpi pentru ultima oară în fața oglinzii. își dezveli gingiile, se întoarse din profil și-și admiră imaginea peste umăr. La sfârșit se bătu peste buzunare și porni val-vârtej pe scări, sărindu-le tot câte trei, îi strigă la revedere mamei și ieși afară, pe cărarea de cărămidă care ducea, printre straturile de flori, spre o poartă din gardul viu.

În următorii ani avea să se gândească deseori la momentul acesta, când mersese de-a lungul cărării care croia o scurtătură prin colțul stejărișului și dădea în aleea principală, acolo unde aceasta se curba spre lac și spre casă. Nu era în primejdie să întârzie, dar nu reușea să-și domolească pasul. Multe plăceri imediate, ca și altele, mai puțin actuale, se amestecau în bogăția acelor clipe: amurgul roșiatic ce se stingea pe cer, aerul cald și nemișcat, saturat de aromele ierburilor uscate și ale pământului copt, brațele ostenite plăcut după truda zilei, pielea netedă și curată după baie, atingerea cămășii, combinată cu cea a costumului, singurul pe care-l avea. Anticiparea și teama cu care aștepta s-o revadă alătuiau tot un fel de plăcere senzuală, iar în jurul acesteia, ca o îmbrățișare, plutea un fel de extaz general – era posibil să doară, era extrem de neplăcut, nu putea duce la nimic bun, dar cel puțin aflase de unul singur ce însemna să fii îndrăgostit și asta îl înfiora. Fericirea îi era alimentată și de alți afluenți: încă îi producea satisfacție faptul că obținuse o diplomă de rangul 1 – cea mai bună din an, i se spusese. Iar acum primise și confirmarea lui Jack Tallis că avea să-l ajute în continuare. Brusc, fu sigur că îl aștepta o nouă aventură, nicidecum un exil. Era corect și oportun să studieze medicina. Nu-și putea explica optimismul ce-l cuprinsese – era fericit, prin urmare sigur de reușită.

Tot ceea ce simțea se putea exprima printr-un singur cuvânt, care explica și de ce avea să revină mai târziu la momentul acesta. Libertate. În viața sa, în mădularele sale. Demult, când nici măcar nu auzise de școlile particulare, fusese înscris la un examen care-i dăduse posibilitatea să frecven-teze o astfel de școală. Cambridge, deși îi plăcuse foarte mult, fusese alegerea ambițiosului director al liceului. Chiar și specialitatea pe care o studiase fusese aleasă pentru el de un profesor carismatic. Acum, în sfârșit, printr-un exercițiu de voință, viața sa de adult începea cu adevărat. Urzea intriga unei povestiri al cărei protagonist era el însuși. Începutul le provocase deja prietenilor un mic șoc. Peisagistica grădinilor nu era decât o fantezie boemă, precum și o ambiție jalnică -o analizase astfel cu ajutorul lui Freud – de a-și înlocui sau da uitării tatăl absent. Cariera didactică – peste cincisprezece ani șef de catedră la Engleză, domnul R. Turner, M. A. Cantab¹ – nu făcea nici ea parte din povestire, și nici cariera universitară, în pofida notei maxime, studiul literaturii engleze, privit retrospectiv, i se părea un pasionantjoc de societate, iar lectura cărților și exprimarea unor opinii despre ele doar o dezi-rabilă activitate secundară într-o existență civilizatată. Nu era esența, orice ar fi spus în prelegerile sale Dr. Leavis². Nu era sihăstria necesară, nici preocuparea cea mai vitală pentru o minte iscodi-toare, nici ultimul bastion în calea hoardelor barbare. Nu însemna cu nimic mai mult

decât studierea picturii, a muzicii, a științelor exacte sau a istoriei. La diferite conferințe audiate în ultimul an de studenție, Robbie ascultase un psihanalist, un activist al sindicatelor comuniste și un fizician, fiecare preamărind importanța domeniilor respective tot atât de pătimaș cum preamărea Leavis literatura. Medicina avea și ea, probabil, pretenții asemănătoare, dar pentru Robbie problema era mai simplă și mai personală: firea sa practică și aspirațiile științifice frustrate își vor găsi un debușeu, va avea cunoștințe de specialitate mult mai cuprinzătoare decât cele oferite de practicarea criticii literare și, mai

1. Master of Arts la Cambridge (prescurtare de la Cantabrigian).

2. F. R. Leavis (1896-1978), cel mai cunoscut critic și profesor de literatură de la Cambridge în perioada interbelică, promotor al modernismului, adversar al industrializării, redactor al temutei publicații critice *Scrutiny*.

presus de toate, va fi luat o hotărâre de unul singur. Își va stabili sediul într-un oraș străin și va începe.

leșise dintre copaci și ajunsese în locul unde poteca se unea cu drumul de acces. Lumina scă-zută amplifica suprafața umbroasă a parcului, iar lucirea moale și gălbuie a ferestrelor de pe celălalt mal al lacului făcea clădirea să pară frumoasă, aproape monumentală. Era și ea undeva acolo, poate în dormitorul ei, unde se pregătea pentru cină, nevăzută, în partea din spate a clădirii, la etajul doi. Cu fereastra dând spre fân-tăna arteziană. Alungă aceste gânduri vii, diume, despre Cecilia, nedorind să fie prea emoționat la sosire. Pingelele tari ale pantofilor răpăiau pe drumul metalizat de parcă ar fi fost bătăile unui orologiu gigantic, iar el se forță să se gândească la timp, marele său tezaur, la luxul unui viitor necheltuit. Nu avusese niciodată conștiința atât de puternică a tinereții sale, nici nu simțise un asemenea apetit, o dorință atât de intensă ca povestea să demareze. La Cambridge, printre profesori, existau bărbați cu mintea încă ageră, care făceau față destul de mulțumitor la o partidă de tenis, mai și vâsleau și erau cu douăzeci de ani mai în vârstă decât el. Deci mai avea la dispoziție cel puțin douăzeci de ani în care povestea vieții să i se deruleze cel puțin la acest nivel de formă fizică bună; aproape cât trăise deja. Peste douăzeci de ani va fi proiectat în futuristul an 1955. Ce lucruri importante, acum nebănuite, îi vor fi cunoscute atunci? Mai putea conta pe încă treizeci de ani după primii douăzeci, ani pe care să-i trăiască într-un ritm ceva mai contemplativ?

Se imagină în 1962, la vârsta de cincizeci de ani, când avea să fie bătrân, dar nu suficient de bătrân ca să devină nefolositor. Se gândi ce medic priceput și smochinit va fi atunci, cu toate poveștile, toate tragediile și succesele puse la păstrare în trecut. Tot la păstrare vor fi puse și miile de cărți, căci va avea un birou al său, spațios și cufundat în penumbră, bogat ornamentat cu trofeele unei vieți închinată călătoriilor și gândirii – ierburi rare din pădurile tropicale, săgeți otrăvite, invenții nereușite pe bază de electricitate, figurine din piatră ponce, craniile mumificate, artă aborigenă. Pe

rafturi vor sta volume medicale de referință și cărți de meditație, desigur, dar și cărțile care umpleau acum mansarda bungalow-ului, poeziile din secolul al optzecelea, care aproape că-l convinseseră să se facă arhitect peisagist, ediția a treia a scrierilor lui Jane Austen, volume de Eliot, Lawrence și Wilfred Owen, operele complete ale lui Conrad, neprețuita ediție din 1783 a Satului lui Crabbe, Housman-ul său, exemplarul cu auto-graf din Dansul morții de Auden. Pentru că, neîndoielnic, asta era secretul: va fi un medic excepțional fiindcă va fi citit literatură. Ce lecturi profunde va descoperi sensibilitatea sa modificată în suferința umană, în nebunia sinucigașă sau pur și simplu în ghinion, toate răspunzătoare de sănătatea precară a oamenilor! Nașterea și moartea, iar între ele fragilitatea. Înălțarea și căderea – iată cu ce se ocupau doctorii, iar literatura trata aceleași subiecte. Se gândi la romanul secolului al nouăzecelea. Toleranță largă și o viziune cuprinzătoare, o inimă neașteptat de caldă și un raționament rece. Doctorul ce urma să devină va fi sensibil la tiparurile monstruoase ale sorții, la refuzul inutil și comic al inevitabilului, va apăsa cu degetul pe pulsul slăbit, va auzi ultima răsuflare, va simți cum începe să se răcească mâna arzând de febră și va reflecta, așa cum numai literatura și religia ne învață s-o facem, la nimicnicia și noblețea rasei umane.

În seara liniștită de vară, pașii i se iuțiră, împrumutând ritmul gândurilor sale exaltate. Cam la o sută de yarzi în față se afla podul, iar pe el crezu că vede, conturată pe drumul întunecat, o formă albă, care i se păru mai întâi a fi o secțiune a parapetului de piatră alburie. O privi insistent, până când contururile se dezagregară, dar după câțiva pași pata albă luă o formă omenească. De la distanța aceea nu putea determina dacă stătea cu fața sau cu spatele la el. Era nemișcată și Robbie presupuse că el era cel pândit. Vreme de o secundă sau două încercă să se amuze la ideea unei prezențe supranaturale, dar nu credea deloc în supranatural, nici măcar în ființa supremă ce se afla în capul bisericii normande din sat. Era un copil, își dădu apoi seama, prin urmare trebuia să fie Briony, în rochia albă cu care o văzuse îmbrăcată mai devreme. Acum o distingea clar, așa că ridică o mână, o strigă și spuse:

— Sunt eu, Robbie.

Dar ea tot nu se mișcă. Apropiindu-se, îi veni ideea că ar fi fost de dorit ca scrisoarea să ajungă la destinație înaintea lui. Altminteri s-ar fi putut vedea obligat să i-o strecoare Ceciliei în prezența altora, urmărit poate de mama ei, care-l tratase cu destulă răceală de când se întorsese de la universitate. Sau poate că n-ar reuși deloc să-i transmită scrisoarea, fiindcă Cecilia l-ar evita. Dacă i-ar duce-o Briony însă, ar avea timp s-o citească și să se gândească în liniște la ceea ce-i scrisese. Cele câteva minute câștigate astfel ar fi putut s-o înmoaie.

— Mă întreb dacă ai vrea să-mi faci un serviciu, zise el, ajungând lângă Briony. Ea dădu din cap, așteptând.

— Vrei să fugi și să-i dai biletul ăsta lui Cee? Vorbind, îi strecură plicul în mână, iar ea îl luă fără să protesteze.

— Vin și eu peste câteva minute, începu el să explice, dar ea-i întorsese deja spatele și fugea pe pod.

Robbie se rezemă de parapet și-și scoase o țigară, urmărindu-i silueta care săltă și pieri, înghițită de amurg. Era la vârsta când fetițele aveau probleme, își spuse el, mulțumit. Doispre-zece ani. sau treisprezece? o pierdu din vedere o secundă sau două, pe urmă o zări iarăși, traver-sând insula, reliefată pe fundalul întunecat al pomilor. Iarăși o pierdu din ochi și abia când Briony reapăru la capătul îndepărtat al celui de al doilea pod și ieși de pe alee ca să o taie direct prin iarbă, Robbie își îndreptă brusc trupul, pradă unui acces de groază și de certitudine absolută. Își făcu mâinile pâlnie și o strigă, dar Briony nu se mai vedea. Nu mai avea nici un rost. Rămase ținut locului, încordându-și privirile ca s-o zărească, de parcă astfel ar mai fi putut repara ceva, și încordându-și și memoria, dorind disperat să creadă că se înșela. Dar aici nu încăpea nici o greșeală. Pusese varianta scrisă de mână a scri-sorii pe exemplarul din Anatomia lui Gray, deschis la secțiunea Splanchnologie, pagina 1549, vaginul. Cea pe care o împăturise și o introdusese în plic fusese foaia dactilografată, lăsată lângă mașină. Nu era nevoie de nici un fel de joc interpretativ freudian, explicația era simplă și mecanică: scri-soarea inocentă zăcuse peste figura 1236, cea a unui vagin desfăcut cu îndrăzneală, înconjurat de o coroană țepoasă de păr pubian, iar cioma obscenă rămăsese pe masă, la îndemână. o mai strigă o dată pe Briony, deși știa că fetița probabil ajun-sese deja la ușa principală. Într-adevăr, după câteva secunde un romb îndepărtat de ocru lumi-nos, încadrându-i silueta, se lăți, rămase așa și pe urmă se îngustă, dispărând când Briony intră în casă și ușa se închise după ea.

Nouă.

Într-o jumătate de oră, Cecilia ieșise de două ori din camera ei, se examinase în oglinda cu ramă aurită din capul scărilor și, nemulțumită, se întorsese la dulapul de haine să se mai gândească. Prima alegere fusese o rochie neagră de crepe de Chine, care, dacă se lua după oglinda măsuței ei de toaletă, îi conferea, datorită unui croi deștept, o anumită severitate. Aerul de invulnerabilitate pe care i-l dădea era accentuat de ochii ei negri. Decât să umbrească efectul cu un șirag de perle, căutase, ascultând de inspirația momentului, un colier de jais pur. Rujul fusese aplicat perfect de la început. Variatele aplecări ale capului, prin care încercase să se observe într-o perspectivă tridimensională o asiguraseră că nu avea fața prea alungită, cel puțin nu în seara asta. Trebuia să meargă la bucătărie, în locul mamei sale, iar Leon o aștepta în salon, știa asta. Găsise totuși timp, chiar când era gata să coboare, să se întoarcă la măsuța de toaletă și să-și parfumeze coatele, un moft jucăuș, consonant cu dispoziția în care se afla când închisese ușa, ieșind din dormitor.

Dar imaginea exterioară reflectată de oglinda de pe scări când înaintase grăbită către ea îi arătase o femeie în ținută de înmormântare, ba mai mult, o femeie austeră, posomorâtă, a cărei carapace neagră amintea de cine știe ce insectă ținută într-o cutie de chibrituri. De o rădașcă! Era sinele ei

din viitor, de la optzeci de ani, în straie de văduvă. Nu ezitase nici o clipă – ae răsucise pe tocuri, negre și ele, și intrase înapoi în cameră.

Era sceptică, știind ce feste își poate juca mintea. Totodată, mintea ei se afla – în toate sensurile expresiei – acolo unde urma să-și petreacă seara, așa că trebuia să se simtă în largul ei. Ieși din rochia de crep, lăsând-o pur și simplu să cadă la podea, și rămase pe tocuri înalte și în desuuri, analizând posibilitățile oferite de garderobă și simțind cum se scurg minutele. Nu putea suferi ideea de a părea austeră. Voia să se simtă relaxată și în același timp stăpână pe sine. În primul rând, dorea să arate ca și cum n-ar fi dedicat momentului nici un moment de chibzuială, iar asta cerea timp. Jos, în bucătărie, nodul nerăbdării se strângea tot mai tare, iar minutele pe care plănuise să le petreacă în inti-mitate cu fratele ei se împuținau. În curând își va face apariția mama și va dori să discute așeza-rea mesenilor, va coborî și Paul Marshall din camera lui și cineva o să trebuiască să-i țină companie, iar Robbie va bate acuși la ușă. Cum să gândească limpede?

Își plimbă mâna de-a lungul câtorva yarzi de istorie personală, de scurtă cronică a gustului. Iată rochiile de școlăriță ale adolescenței sale. Ce obiecte ridicole, fără vlagă și asexuate păreau acum! Deși una era pătată cu vin și alta avea găuri de țigară, nu se îndura să le arunce. Iată și rochia cu prima încercare timidă de întărire a umerilor și altele care au urmărit cu mai multă cutezanță aceeași idee, surori mai mari și mai vânjoase, care aruncaseră afară anii băiețoși și redescoperiseră taliile și curbele, lăsând poalele să cadă tot mai jos, cu sfidătoare nepăsare față de speranțele bărbaților. Ultima și cea mai bună piesă, cumpărată pentru a sărbători încheierea examenului de licență, înainte de a fi aflat de mize-rabilul rang al III-lea obținut o dată cu diploma, era o rochie verde, de seară, mulată pe trup, fără spate și cu gulerul legat într-o fundă. Prea ele-gantă ca să o poarte de prima dată chiar acasă. Își vârî mâna mai adânc în dulap și scoase o rochiță de mohair cu pieptarul brodat și un tiv încrețit – o alegere sigură, deoarece rozul era șters și destul de searbăd pentru o toaletă de seară. Oglinda triplă gândea la fel. Își schimbă pantofii, reveni la șiragul de perle, își retușă machiajul, își rearanjă coafura, aplică puțin par-fum la baza gâtului – acum mult mai dezgolit -și, după nici cincisprezece minute, era înapoi pe coridor.

Ceva mai devreme, îl văzuse pe bătrânul Hardman trecând din cameră în cameră cu un coș de nuiete în mână și înlocuind becurile arse. Poate că lumina din capul scării era mai puter-nică acum, fiindcă nu mai întâmpinase niciodată atâtea probleme cu oglinda de acolo. Apropiindu-se de ea, își dădu seama încă de la patruzeci de picioare distanță că oglinda n-are s-o lase să treacă: rozul era de fapt inocent de palid, talia era prea sus, poalele se deschideau ca la rochi-țele de gală ale fetițelor de opt ani. Nu-i mai lipseau decât nasturii în formă de iepurași. Apro-piindu-se și mai mult, o neregularitate de pe suprafața oglinzii străvechi îi scurtă imaginea, așa că din ea o privea copila de acum cincispre-zece ani. Se opri, își duse experimental mâinile la tâmples și-și umplu amândoi pumnii cu păr. Cu certitudine, aceeași oglindă o văzuse de nenumărate ori coborând scările ca acum, în drum spre petrecerea organizată după-amiaza de vreo altă prietenă care-și sărbătorea

ziua de naștere. Nu se va simți deloc bine dacă se va prezenta jos arătând – sau bănuind că arată – ca Shirley Terople.

Mai mult resemnată decât iritată sau panicată, se întoarse în cameră. Mentea îi lucra ordonat: toate aceste impresii prea vii și nestatornice, îndoiala de sine, derutanta claritate vizuală și straniile diferențe care se învăluiau în jurul spa-țiului familiar nu erau nimic mai mult decât continuări sau variații ale modului cum perce-puse și simțise realitatea întreaga zi. Simțea, dar prefera să nu gândească. În afară de asta, știa ce trebuia să facă, știuse tot timpul. Avea o singură toaletă care-i plăcea cu adevărat și pe aceea trebuia s-o îmbrace. Lăsă rochia roz să cadă peste cea neagră și, pășind disprețuitoare peste gră-măjoara de pe podea, întinse mâna după rochia de gala, cea verde și cu spatele decoltat, cumpă-rată pentru examenul de licență. Trăgându-și-o peste cap, fu mulțumită simțind, prin mătasea combinezonului, mângâierea fermă a întăriturilor de pe tivuri și se simți elegantă și inexpugnabilă, alunecoasă și protejată: din oglinda de înălțimea unui stat de om i se ridica în întâmpinare o sirenă. Păstră șiragul de perle, își vârî din nou picioarele în pantofii negri cu toc înalt, își mai retușă o dată machiajul și coafura, se mai par-fumă cu vârfurile degetelor și, când deschise ușa, scoase un țipăt de spaimă. La doar câțiva inci de ea se ațineau o față și un pumn strâns. Percepția imediată, destabilizatoare, a Ceciliei fu a unei perspective radicale, de tip Picasso, în care se amestecau, în umezeala sângerie a durerii, lacrimi, ochi umflați și roșii, buze umede și un nas congestionat, plin de muci. Își regăsi stăpânirea de sine, își plantă ferm palmele pe umerii osoși și răsuci blând trupul copilului ca să-i vadă urechea stângă. Cel care fusese pe punctul de a ciocăni la ușă era Jackson. Ținea în cealaltă mână o șosetă gri. Făcând un pas înapoi, Cecilia observă că era îmbrăcat cu pantaloni scurți, gri, bine călcați, și o cămașă albă, dar cu picioarele goale.

— Ce s-a întâmplat, omulețule?

În primul moment, băiețașul nu reuși să îngaime nimic. Ridică doar șoseta cât putu de sus și făcu un semn cu ea spre coridor. Cecilia își lungi gâtul și îl zări la o distanță oarecare pe Pierrot, tot desculț, tot cu o șosetă gri în mână ridicată, privindu-i.

— Așadar aveți fiecare câte o șos'etă. Băiețelul dădu din cap și înghiți un nod, după care reuși în sfârșit să spună:

— Miss Betty zice că ne trage palme dacă nu ne ducem imediat jos la ceai, dar nu avem decât o pereche de ciorapi.

— Și v-ați bătut pentru ea.

Jackson negă impetuos din cap.

Cum mergea de-a lungul coridorului cu băieții, spre camera lor, cei doi o luară de mână – mai întâi unul, apoi celălalt – și Cecilia fu surprinsă de încrederea lor. Nu putea să nu se gândească la rochia de pe ea.

— N-ați rugat-o pe surioara voastră să vă ajute?

— Acum nu mai vorbește cu noi.

— De ce să nu vorbească?

— Pentru că ne urăște.

Camera lor era o încălceală jalnică de haine, prosoape ude, coji de portocală, bucățele rupte dintr-o bandă desenată și aranjate pe o coală de hârtie, scaune cu fundul în sus, parțial acoperite cu pături, și saltele trase jos de pe paturi. Pe covor, între paturi, se lăfăia o pată mare și udă în centrul căreia se aflau un săpun și bucăți de hârtie igienică. Una dintre perdele atârna într-un colț de sub galerie și, deși geamul era deschis, aerul din încăperea era stătut, ca și cum ar fi fost inspirat și expirat de mai multe ori. Tbate sarta-rele scrinului erau deschise și goale. Camera degaja impresia unei plictiseli de arest, întreruptă de concursuri și pozne: salturi de pe un pat pe celălalt, aprinderea unui foc de tabără, încercarea de a născoci un joc, ulterior abandonată. Nimeni din gospodăria Tallis nu avea grija geme-nilor Quincey, iar Cecilia spuse cu voioșie, ca să-și mascheze sentimentul de culpă:

— Cu odaia în starea în care se află, nu vom găsi niciodată nimic.

Și începu să deretice, să facă paturile, își aruncă pantofii din picioare ca să se cocoațe pe un scaun și să îndrepte perdeaua și le dădu și băieților sarcini mai mici, ușor de îndeplinit. Gemenii se dovediră cât se poate de ascultători, dar își îndeplinesc trebușoarele în tăcere și cu capul strâns între umeri, ca și cum ea ar fi intenționat să-i pedepsească, nu să-i elibereze, să-i certe, nu să le arate bunăvoință. Se rușinau de starea camerei lor. Urcată pe scaun, în rochia verde mulată pe corp, urmărind strălucitoarele lor capete arămii agitându-se și aplecându-se la treabă, Ceciliei îi trecu prin minte un gând simplu: cât de deznădăjduiți și îngroziți trebuie să fi fost băieții, așa lipsiți de iubire și siliți să-și construiască o existență din nimic, într-o casă străină!

Cu -greutate, fundcă rochia o împiedica să-și îndoieie genunchii, se dădu jos de pe scaun, se așeză pe marginea unui pat și bătu cu palma salteaua pe ambele părți. Băieții rămaseră însă în expectativă, în picioare. Recurse la tonul ușor cântător a unei educatoare pe care o admirase cândva:

— Nu-i nevoie să plângem după ciorapii pierduți, nu-i așa?

— De fapt, răspunse Pierrot, noi ne-am duce acasă.

Ca după un duș rece, Cecilia reveni la tonul conversației adulte:

— Asta-i imposibil, deocamdată. Mama voastră este la Paris cu. Într-o mică vacanță, iar tatăl vostru este ocupat cu colegiul, așa că va trebui să stați o vreme la noi. Îmi pare rău că ați fost neglijați. Dar v-ați distrat destul de bine la pis-cină, nu?

Jackson spuse:

— Am fi vrut să jucăm în piesă, da' Briony a plecat și n-a mai venit.

— Ești sigur?

Încă o persoană căreia trebuia să-i poarte de grijă. Briony ar fi trebuit să se întoarcă de mult. Constatarea aceasta îi aminti de lumea care o aștepta jos: mama, bucătăreasa, Leon, musa-firul, Robbie. până și aerul cald al serii, care năvălea în cameră prin fereastra deschisă din spatele ei, o făcea să se simtă responsabilă. Era o seară de vară dintre cele la care visezi tot timpul anului, iar acum, când în sfârșit sosise, cu parfumurile ei grele, cu sacul ei de plăceri, era prea tracasată de sarcini și probleme minore ca să reacționeze

cum se cuvine. Dar trebuia neapărat să reacționeze. Ar greși grav dacă n-ar face-o. Dacă ar putea sta afară, pe terasă, cu Leon, și ar bea gin și apă tonică, s-ar simți ca în rai. Nu era ea de vină dacă mătușa Hermione

131 fugise cu un broscoi care transmitea la radio, o dată pe săptămână, predici de ascultat la căldura căminului. Destul cu tristețea. Cecilia se ridică în picioare și bătu din palme:

— Da, păcat de piesă, dar n-avem ce face. Hai să găsim niște șosete și să ne vedem de treabă.

Căutările scoaseră la iveală faptul că toți ciora-pii cu care veniseră erau la spălat și că mătușa Hermione, orbită de marea ei pasiune, nu se gândise să le pună în valiză mai mult de o pere-che de șosete de schimb. Cecilia se duse în camera lui Briony și scormoni prin sertare până găsi șose-tele cu modelul cel mai puțin feminin: albe, până la gleznă, cu căpșunele roșii și verzi pe banda elastică. Presupuse că gemenii se vor bate acum pentru ciorapii gri, dar se întâmplă exact invers, așa că, pentru a nu-i mai întrista, fu nevoită să facă încă un drum până în camera lui Briony, după o a doua pereche. De data asta își îngădui o pauză, cât să privească amurgul pe fereastră și să se întrebe pe unde hălăduia surioara ei. Înecată în lac, răpită de țigani, lovită de un automobil, gândi ea ritual, pornind de la prin-cipiul sănătos că niciodată nu se întâmplă ceea ce-ți imaginezi, iar acesta era un mijloc eficace de a elimina tot ce putea fi mai rău.

Întoarsă la băieți, îi aranjă frizura lui Jackson cu un pieptene muiat în apa dintr-o vază cu flori, ținându-i strâns bărbia cu degetul mare și arătă-torul în timp ce croia o cărare fină și dreaptă în clăia lui de păr. Pierrot își așteptă răbdător rân-dul, d.upă care, fără un cuvânt, dădură amândoi fuga jos ca să dea ochii cu Betty.

Cecilia îi urmă agale, aruncând în trecere o privire în oglinda buclucașă, și se simți complet mulțumită de ceea ce văzu. Sau poate că nu-i mai păsa chiar atât de mult, întrucât dispoziția i se schimbase după ce stătuse cu puștii. Gândurile îi deveniseră mai cuprinzătoare și conțineau acum și o vagă hotărâre, care prinsese formă fără să aibă un conținut specific și nu-i impunea pe moment un plan concret: trebuia să-și ia tălpă-șița. Gândul se contură calm și plăcut, fără strop de disperare. Ajunsă la primul etaj, se opri pe scări. În clipa asta, la parter, mama, chinuită de remușcări fiindcă lipsise atâta timp din sânul familiei, probabil că răspândea înjur numai ner-vozitate și confuzie. La asta se cerea adăugată vestea – dacă era adevărată – că Briony dispă-ruse. până va fi găsită, se vor cheltui timp și energie nervoasă. Va mai fi și un telefon de la minister, anunțând că domnul Tallis are mult de lucru și va rămâne peste noapte la Londra. Leon, care poseda darul înnăscut de a se feri de orice răspundere, nu va prelua rolul tatălui său. Formal, acesta îi va reveni doamnei Tallis, dar în ultimă instanță succesul seriei depindea de Cecilia. Toate acestea erau clare și nu avea rost să se împotri-vească. Nu avea cum să se abandoneze unei seri lascive de vară, nu va sta mult timp la taifas cu Leon, nu se va plimba desculță pe pajiști, sub bolta înstelată a miezului de noapte. Simți sub palmă lemnul de pin lăcuit, cu pete negre, al balustradei vag neogotică, nespus de solidă și de sigură. Deasupra capului

Ceciliei atăma de trei lanțuri un imens candelabru de fontă, care nu fusese aprins niciodată de când se știa ea. Lumina venea în schimb de la o pereche de lămpi montate în perete, cu abajururi constând din sferturi de cerc, făcute din pergament fals. În lumina lor gălbuie, ca de supă, înaintă tiptil pe palier ca să arunce o privire spre camera mamei. Ușa întredeschisă și dâra de lumină din covorul de pe coridor îi confirmară că Emily Tallis se sculase de pe pat. Cecilia se întoarse la scări, șovăind din nou, neîndrăznind să coboare. Dar nu avea încotro.

Nefiind o noutate, starea de acum a lucrurilor n-o supăra. Tatăl ei dispăruse încă de acum doi ani în misterioasa sferă a pregătirii unor documente consultative esențiale pentru Ministerul de Interne. Mama sa trăise mereu în lumea ei iluzorie de invalidă, Briony avusese întotdeauna nevoie de grijă maternă din partea surorii mai mari, iar Leon fusese întotdeauna liber, lucru pentru care Cecilia îl iubea. Nu se gândise că va fi atât de simplu să reintre în vechile roluri. Cambridge o schimbase fundamental și se socotea acum imună. Însă nici un membru al familiei nu observase transformarea, iar ea nu avea putere să reziste forței așteptărilor lor obișnuite. Nu învinuia pe nimeni, dar își pierduse toată vara aici, în casă, încurajată de ideea vagă că resta-bilește o legătură fundamentală cu familia. Acum însă vedea că legăturile nu fuseseră rupte cu adevărat, că părinții erau oricum absenți, fiecare în felul lui, că Briony era prizoniera propriilor ei fantezii, iar Leon trăia în oraș. Îi venise și ei vremea s-o ia din loc. Avea nevoie de o aventură. o mătușă și un unchi o invitaseră să-i însoțească într-o călătorie la New York. Mătușa Hermione era la Paris. Își putea căuta o slujbă la Londra -oricum asta aștepta de la ea tata. Ceea ce simțea nu era nerăbdare, ci emoție pozitivă, și nu se va lăsa întristată de ceea ce o să se întâmple în seara asta. Vor mai fi și alte seri asemănătoare, dar, ca să le savureze, va trebui să fie altundeva.

Însuflețită de această certitudine - alegerea rochiei perfecte contribuise și ea la asta - Cecilia traversă holul, împinse ușa batantă și păși pe coridorul cu gresia în carouri, luând-o înspre bucătărie. Pătrunse într-un nor în care fețe desprinse de corp pluteau la diferite înălțimi, ca niște crochiuri din carnetul de schițe al unui pictor, iar toți ochii erau ațintiți asupra unui obiect de pe masa de bucătărie, ascuns vederii Ceciliei de spatele larg al lui Betty. Lumina roșie, neclară, de la nivelul gleznelor venea de la focul de cărbuni de sub plita dublă, a cărei ușiță tocmai fusese închisă cu un șut, provocând un zdrăngănit teribil și strigătul enervat al cuiva. Aburi groși se ridicau dintr-un cazan de apă clocotită, nesupravegheat de nimeni. Doll, ajutoarea bucătăresei, o fată din sat cu părul adunat într-un coc sobru, se afla la chiuvetă și făcea o zarvă enervantă, clătind capace de cratiță, dar și ea întorsese capul pe jumătate să vadă ce pusese Betty pe masă. Una dintre fețe îi aparținea lui Emily Tallis, alta lui Danny Hardman, a treia era a tatălui acestuia. Plutind peste toți, probabil fiindcă stăteau în picioare, pe taburete, se vedeau mutrele solemne ale lui Jackson și Pierrot. Cecilia simți privirea tână-rului Hardman întârziind asupra ei. I-o întoarse furioasă și exultă când el își feri ochii. Munca din bucătărie fusese lungă și grea în căldura zilei, iar urmele ei se vedeau pretutindeni: podeaua din lespezi de piatră era alunecoasă din cauza grăsimii

împroșcate de friptură și a cojilor stri-vite sub tălpi, șervete de pânză ude – omagii aduse unor eforturi deja uitate – atârnau în jurul plitei ca niște bătrâne drapele de regiment desfășurate într-o biserică și, atingând fluierul piciorului Ceciliei, un coș ce deborda de resturi de legume aștepta să fie dus acasă de Betty și dat de mână-care porcului Gloucester Old Spot, îngrășat pentru Crăciun. Bucătăreasa privi peste umăr să vadă cine intrase și, până să întoarcă înapoi capul, Cecilia apucă să-i vadă mania din ochii reduși de obrajii bucălați la două fante gelatinoase.

— Ia-l jos! țipă ea.

Enervarea o viza cu siguranță pe doamna Tallis. Doll sări de la chiuvetă la plită, se împiedică și aproape căzu, apoi înhăță două cârpe ca să tragă cazanul de pe flacăra. Vizibilitatea mai clară o dezvălui pe Polly, subreta, considerată de toată lumea cam netoată, care rămânea întotdeauna să vadă sfârșitul oricărei întâmplări. Și ochii ei mari, deschiși și încrezători, erau ațintiți asupra mesei. Cecilia o înconjură pe Betty ca să vadă și ea ceea ce vedeau toți ceilalți: o tavă uriașă, înnegrită, abia scoasă din cuptor, plină de cartofi rumeniți care sfârâiau încă ușor. Poate că erau o sută de cartofi de un auriu palid, întinși în șiruri neregulate, de-a lungul cărora spatula de metal a lui Betty scormonea și răzuia, întor-cându-i. Partea de dedesubt avea un luci galben mai durabil, ici și colo o margine uleioasă era de un brun sidefat și uneori, unde se rupsese crusta, se vedea filigranul alb al miezului înflorit. Cartofii erau – sau aveau să fie – perfecți.

După ce întorsese și ultimul rând, Betty întrebă:

— Îi vreți pe ăștia, doamnă, pentru o salată de cartofi?

— Exact. Taie bucățelele arse, îndepărtează grăsimea, pune-i în bolul cel mare, cel toscan, toarnă pe deasupra o doză bună de ulei de măsline și apoi.

Emily făcu un gest vag spre o grămăjoară de fructe de lângă ușa cămării, printre care se găsea – sau nu se găsea – o lămâie. Betty ridică ochii spre tavan:

— O să doriți o salată de varză de Bruxelles?

— Betty, zău așa!

— O salată de conopidă gratinată? Un sos de hrean?

— Faci din țânțar armăsar!

— O budincă din unt și pâine?

Unul dintre gemeni pufni.

Tocmai când Cecilia ghicise ce avea să urmeze, lucrul acela începu să se întâmple. Betty se întoarse spre ea, îi apucă strâns brațul și i se plânse:

— Miss Cee, mi s-a comandat o friptură și am muncit la ea toată ziua, la o temperatură de-ți da sângele în clocot.

Scena era inedită, spectatorii constituiau un element neobișnuit, dar dilema era destul de familiară: cum să facă pace fără să-și umilească mama. Pe deasupra, Cecilia abia ce se hotărâse să stea pe terasă cu fratele ei, ca atare era important să facă parte din tabăra victorioasă și să găsească o soluție grabnică. Le trase la o parte pe mama ei și pe Betty, care cunoștea destul de bine procedura, poruncindu-le celorlalți să-și vadă de treabă. Emily

și Cecilia Tallis stăteau în picioare, în dreptul ușii deschise ce dădea în grădinița bucătăriei.

— Draga mea, cu valul ăsta de căldură, nu pot renunța la salată.

— Emily, știi că zăpușeala este mare, dar Leon moare de poftă să mănânce o friptură de-a lui Betty. Vorbește despre ele tot timpul. L-am auzit lăudându-se cu ele domnului Marshall.

— Doamne Dumnezeule! exclamă Emily.

— Și eu sunt de părerea ta. Nu doresc frip-tură. Cel mai bine este să alegă fiecare ce vrea. Trimite-o pe Polly să culeagă niște lăptuci. Avem sfeclă în câmară. Betty poate să fiarbă niște cartofi noi și să-i lase să se răcească.

— Draga mea, să știi că ai dreptate. N-aș vrea să-l dezamăgesc pe Leon.

Astfel, disputa se rezolva și friptura fu salvată. Cu tact și bunăvoință, Betty o puse pe Doll să spele niște cartofi noi, iar Polly se duse în gră-dină cu un cuțit. Ieșiră din bucătărie, iar Emily își puse ochelarii întunecați și zise:

— Mă bucur că asta s-a aranjat, deoarece lucrul care mă îngrijorează cu adevărat e legat de Briony. Știu că e supărată. Se încăpățânează să stea pe-afară, dar mă duc eu după ea.

— Bună idee. Și eu sunt îngrijorată, o aprobă Cecilia.

N-avea de gând să-și prevină mama să nu se îndepărteze prea mult de terasă.

Salonul care dimineața o hipnotizase pe Cecilia cu paralelogramele lui de lumină era acum cufundat în obscuritate, luminat numai de o lampă de lângă șemineu. Ușile glisante, des-chise, înrămau un cer verzuliu și, la o distanță oarecare, pe fundalul acesta se profilau conturul capului și umerilor ei. Pătrunzând în salon, tânăra auzi clinchetul cuburilor de gheață din paharul lui și, când ieși pe terasă, simți aroma de busuioc sălbatic, mușețel și iarba-fetei strivite sub picior, mai pătrunzătoare acum decât azi dimineață. Nimeni nu-și mai amintea numele și nici măcar chipul grădinarului angajat provizoriu și care, acum câțiva ani, scomise planul de a însămânța astfel de plante în crăpăturile dintre dale. La vremea aceea nimeni nu mțelesese ce voia să facă. Poate că de aceea și fusese concediat.

— Surioară! Te aștept de patruzeci de minute și sunt fiert de căldură.

—Iartă-mă. Eu ce beau?

Pe o măsuță de lemn proptită de zidul casei se găsea o lampă în formă de glob, cu ulei de parafină, și în jurul acesteia fusese aranjat un bar rudimentar. În sfârșit ținea în mână paharul cu gin și apă tonică. Luă de la Leon o țigară, o aprinse și ciocniră.

— Îmi place rochia.

— o poți vedea?

— întoarce-te un pic. Splendidă. Uitasem de alunița aia.

— Cum e la bancă?

— Plictisitor, dar extrem de plăcut. Trăim pentru seri și week-end-uri. Tu când vii la Londra?

Coborâra de pe terasă pe poteca de pietriș dintre tufele de trandafiri. Fântâna cu Tritonul li se ridică în întâmpinare - o masă neagra ca tuciul, al cărei contur complicat era gravat pe cerul ce devenea din ce în ce mai verde o dată cu dispariția luminii. Auziră susurul apei, iar Cecilia își închipui că poate s-o și miroase, argintie și înțepătoare. Dar putea fi și mirosul băuturii din mâna ei.

— îmi vine să-mi iau câmpii aici, anunță ea după o pauză.

— Iarăși ești mama tuturor. Știi, fetele găsesc acum tot felul de slujbe. Chiar dau examene pentru administrația civilă. I-ar face plăcere bătrânului.

— Pe mine nu m-ar primi, cu calificativul meu.

— După ce începi să-ți trăiești viața, o să vezi că incidentul ăsta nu înseamnă nimic.

Ajunseră la arteziană, se întoarseră cu fața la casă și rămaseră o vreme tăcuți, rezemați de parapet, chiar acolo unde pățise ea rușinea. Nesă-buită, ridicolă și în primul rând acoperită de rușine. Numai timpul, voalul pudic al orelor, îl împiedica pe fratele său să o vadă exact așa cum fusese. Dar de Robbie nu o apăra nimic. El o văzuse și va fi întotdeauna capabil s-o vadă astfel, chiar dacă timpul netezea amintirea, transformând-o într-o poveste de spus la bar. Încă era supărată pe fratele ei că-l invitase, dar avea nevoie de el, dorea să se bucure și ea de liber-tatea lui. Dornică să-l audă, îl îndemnă să-i spună ce noutăți mai știa.

În viața lui Leon - sau mai bine zis în relatarea vieții sale - nimeni nu avea intenții rele, nimeni nu cocea intrigi, nu mințea și nici nu trăda. Piecare era lăudat, cel puțin într-o măsură oare-care, ca și cum ar fi fost o minune că astfel de oameni existau cu adevărat. Își amintea spusele memorabile ale tuturor amicilor. Anecdotele povestite de Leon aveau darul de a-l face pe ascultător să iubească rasa uinată, cu defectele ei cu tot. Fiecare ins era cel puțin un „băiat bun” sau un „tip cumsecade”, iar motivația interioară a faptelor nu era considerată niciodată diferită de acțiunile propriu-zise. Dacă totuși detecta la un prieten ceva misterios sau o contradicție, Leon îi acorda beneficiul îndoielii și găsea o explicație blândă. Literatura și politica, știința și religia nu-l captivau - pur și simplu nu aveau loc în universul său, la fel ca și alte probleme din pricina cărora lumea se ciindănea. Își luase licența în științe juridice, dar era bucuros că uitase tot ce învățase. Era greu să ți-l imaginezi singur, sâstisit sau ursuz; bonomia sa era nemărginită, ca și lipsa lui de ambiție, și presupunea că toți ceilalți erau ai dă lui. În ciuda acestor defecte, mediocritatea sa era absolut suportabilă, chiar liniștitoare.

La început îi povestea despre clubul de canotaj. Recent fusese scos din al doilea echipaj de opt și, deși toată lumea se purtase drăguț cu el, se socotise fericit că nu luase locul altuia. Tot așa, la bancă se vorbea de o avansare, iar când nu se întâmplase nimic, se simțise ușurat. Apoi veneau fetele: Mary, actrița, care jucase atât de minunat în Viața privată, plecase fără nici o explicație la

Glasgow, nimeni nu știa de ce. Leon bănuia că-și îngrijea o rubedenie aflată pe patul de moarte. Francine, care vorbea o franceză splendidă și

scandalizase lumea purtând monoclu, se dusese cu el săptămână trecută la un music-hall de Gilbert și Sullivan și în pauză îl văzuseră pe rege, care parcă aruncase o privire în direcția lor. Dulcea și fidela Barbara, cea cu relații în toate sferile, cu care Jack și Emily credeau că ar fi fost bine să se însoare, îl invitase să petrecă o săptămână la castelul părinților ei din Highlands. Socotea că ar fi fost nepolitic să nu se ducă.

Ori de câte ori dădea semne că-i seacă inspi-rația, Cecilia îl stimula cu o nouă întrebare. Inexplicabil, chiria de la Albany se micșorase. Un vechi prieten o lăsase însărcinată pe o iată. sâsâita, se căsătorise cu ea și erau fericiți. Tatăl unui amic cumpăraseră o fabrică de aspiratoare și zicea că era ca o licență de tipărit bancnote. Bunica altcuiva era o bătrânică grozav de tare, fiindcă umblase o jumătate de milă cu un picior rupt. Dulce ca aerul înserării, conversația lui o învăluia și o mângâia, generând un univers de bune intenții și de deznodăminte plăcute. Umăr lângă umăr, pe jumătate în picioare, pe jumătate așezați, priveau casa în care copilăriseră și a cărei arhitectură confuză, cu ecouri medievale, părea acum capricios de înveselitoare. Migrena mamei era un interludiu comic într-o operă populară, tristețea gemenilor o extravagantă senti-mentală, incidentul din bucătărie – nimic altceva decât duelul voios al unor spirite vivace.

Când îi veni rândul să facă bilanțul ultimelor săptămâni, Ceciliei îi fu imposibil să nu se lase influențată de tonul vocii lui Leon, deși versiunea ei avea, fără voia sa, o notă ușor batjocoritoare. Își ridiculiză propriile încercări de a face genealogie: întocmise un arbore genealogic desfrunzit și uscat, fără rădăcini: Bunicul Harry Tallis fusese fiu de muncitor agricol și, nu se știe din ce motiv, își schimbaseră numele din Cartwright în Tallis, iar nașterea și căsătoria lui nu fuseseră înregistrate. Cât despre Clarissa -toate după-amiezile alea petrecute îmbârligata pe pat, cu fumișuri prin brațe din cauza reze-matului în cot —, fără îndoială că demonstra exact opusul concluziei Paradisului pierdut: eroina deve-nea tot mai antipatică pe măsură ce i se revela virtutea obsedată de moarte. Leon o aproba din cap și-și țuguia buzele. Nu se prefăcea că știe despre ce vorbește sora sa, dar nici n-o între-rupea. Ea îi descrie cu umor săptămânile de plictiseală și solitudine, îi povestește ce o deter-minase să vină și să stea cu familia și să-și răscumpere păcatul de a fi lipsit atâta vreme, cum, ajunsă aici, constatase că părinții și surioara sa erau absenți, fiecare în felul său. Încurajată de surusul generos al fratelui, încercă să joace niște scheciuri comice: despre nevoia ei zilnică de (tot mai multe) țigări, despre Briony și felul cum și-a sfâșiat ea afișul, despre gemenii apăruți în fața camerei sale cu câte o șosetă în mână, despre dorința mamei ca la ospăț să se întâmple o minune și cartofii copti să se preschimbe în salată. Lui Leon îi scăpă referința biblică din ultima întâmplare. În tot ceea ce spunea ea se simțea disperarea, un fel de gol sufletesc, ceva nedorit sau nenumit care-i dădea ghes să vor-bească tot mai iute, să exagereze tot mai necon-vingător. Vacuitatea agreabilă a vieții lui Leon era un artefact bine lustruit, nonșalanța ei era înșelă-toare, limitările fuseseră realizate prin muncă grea și accidente de caracter, așa că nu putea spera să se poată lua la întrecere cu așa ceva. Îl prinse de braț și i-l strânse tare. Aceasta era o altă

fațetă a lui Leon: era blând și fermecător în societate, dar prin mâneca hainei simțea că brațul lui avea duritatea lemnului tropical. Ea se simțea moale la toate nivelurile, moale și transparență. Leon o privea dragăstos.

— Care-i necazul, Cee? Întrebă el.

— Nimic. Absolut nimic.

— Zău că ar trebui să vii și să locuiești la mine, ca să vezi ce-ai putea să faci.

Apăru o siluetă care se agita pe terasă, iar în sufragerie se aprinseră luminile. Briony își strigă fratele și sora. Leon răspunse:

— Aicea suntem.

— Ar trebui să ne întoarcem, zise Cecilia și, braț la braț, o porniră către casă.

Trecând pe lângă tufele de trandafiri, ea se întrebă dacă voia cu adevărat să-i mărturisească un anumit lucru. A-i spune cum se purtase de dimineață era, firește, imposibil. Mi-ar plăcea să vin la Londra. Pronunțând aceste cuvinte, își imagina rezistența mterioară pe care ar fi întâmpinat-o, neputința de a-și face bagajele și de a ajunge la tren. Poate că de fapt nici nu dorea să plece, dar repetă apăsat:

— Mi-ar plăcea să vin.

Briony aștepta pe terasă, arzând de nerăbdare să-și salute fratele. Cineva din sufragerie îi adresă un cuvânt și ea răspunse peste umăr. Când se apropiară, Cecilia și Leon distinseră și vocea care se auzea - era a mamei lor și se voia severă:

— Îți spun pentru ultima dată! Du-te sus, spală-te și schimbă-te.

Întârziind cu privirea în direcția lor, Briony făcu un pas către ușile de sticlă. Ținea ceva în mână.

Leon spuse:

— Te putem aranja cât ai zicepește. Când intrară în sufragerie, în lumina răs-pândită de mai multe lămpi, Briony era încă acolo, tot desculță și în rochița ei albă, murdară, iar mama stătea lângă ușa din celălalt capăt al încăperii, zâmbind cu indulgență. Leon întinse brațele și vorbi cu accentul acela comic, cockney, rezervat numai pentru Briony:

— Zău de nu-i sor'mea a' mai mică!

Venind grăbită spre ei, Briony îi îndesă Ceciliei în palmă o bucată de hârtie împăturită de două ori, după care țipă numele fratelui ei și-i sări în brațe.

Conștientă de faptul că mama ei o urmărea cu privirea, Cecilia își luă o mină curioasă și despături foaia. Spre lauda ei, reuși să-și păs-treze expresia neschimbată în timp ce citi scurtul paragraf dactilografiat, absorbindu-l în întregime dintr-o privire - o unitate de sens a cărei forță și culoare proveneau de la un singur cuvânt ce se repeta. Alături, Briony îl informă pe Leon că scrisese o piesă pentru elJeluindu-se că nu izbu-tise s-o pună în scenă. Suferințele Arabellei, repeta ea într-una, Suferințele Arabellei. Niciodată n-o văzuse atât de însuflețită, atât de straniu de agita-tă. Se ținea încă de gâtul lui și se înălța pe vârfurile picioarelor ca să-și frece obrazul de al său.

Inițial, un singur cuvânt i se învârti Ceciliei f≤ă încetare în cap: bineînțeles, bineînțeles. Cum de nu-și dăduse seama? Totul se explica. Tbată ziua aceea, săptămânile precedente, copilăria ei. Viața întreagă. Era clar acum. Din ce altă cauză deliberase atâta până să aleagă o rochie, de ce se bătuse pentru vază, de ce i se părea totul altfel, de ce era incapabilă să plece? De la ce-i venea orbirea, încetineala în gândire? Trecuseră deja multe secunde și nu mai putea să se zgâiască la coala de hârtie fără să dea de bănuir. Împăturind-o, își dădu seama de un lucru evi-dent: era imposibil să nu fi venit într-un plic sigilat. Se întoarse s-o privească pe soră-sa. Leon tocmai îi spunea fetei:

— Ce zici? Eu pot imita mai multe voci, iar tu cști chiar mai pricepută decât mine. Ce-ar fi s-o citim împreună, cu voce tare?

Cecilia îl înconjură, ca să intre în câmpul vizual al lui Briony.

— Briony? Briony, ai citit biletul? Dar Briony, ocupată să dea un răspuns isteric la propunerea fratelui ei, se zvârcoli în brațele lui, își întoarse fața de la soră-sa și și-o îngropă pe jumătate în haina lui Leon.

De la capătul celălalt al încăperii, Emily le îndemnă cu o voce blândă:

— Fiți calme.

Cecilia își schimbă din nou poziția, ajungând de cealaltă parte a fratelui ei.

— Unde-i plicul?

Briony întoarse iarăși capul și răsese tare la ceva spus de Leon.

Pe urmă Cecilia deveni conștientă de o altă prezență în mijlocul lor, la marginea câmpului ei vizual, cineva care se mișca în spatele ei, iar când se întoarse se trezi față în față cu Paul Marshall. Acesta ținea într-o mână o tavă de argint cu cinci pahare de cocteil umplute cu o substanță maronie, vâscoasă. Ridică un pahar și i-l întinse:

— Te rog insistent să-l încerci.

Zece.

Însăși complexitatea sentimentelor sale îi confirma lui Briony că începea să pătrundă în arena emoțiilor mature și perfide, de pe urma cărora scrisul ei va profita cu siguranță. Ce basm ar fi putut cuprinde în el atâtea contradicții? o curiozitate flămândă și irațională o îndeinnă să desfacă plicul și să scoată scrisoarea - o citi în hol, după ce Polly îi deschisese ușa - și, cu toate că mesajul șocant îi dovedi că avea întru totul dreptate, nu-și putea alunga un sentiment de vinovăție. Era incorect să deschizi scrisorile altora, dar era corect - ba chiar esențial - ca ea să știe totul. Fusese cu adevărat încântată să-și revadă fratele, ceea ce nu însemna că nu exagerase cu manifestările de bucurie, ca să evite întrebarea incriminatoare a surorii ei. După aceea se prefă-cuse că dă curs, supusă, poruncii mamei de a se duce sus, în camera sa. Pe lângă faptul că dorea să scape de Cecilia, avea nevoie de singurătate ca să-și reorganizeze gândurile despre Robbie și să formnleze primul paragraf al unei povestiri cloco-tind de viață veritabilă. Gata cu prințesele! Scena de lângă arteziană, cu aerul său neplăcut-amenin-țător și <cu sfârșitul ei, când cei doi protagoniști o apucaseră în direcții opuse, absența lor lumi-noasă, care făcuse să tremure aerul de deasupra pietrișului

ud, toate trebuiau reconsiderate. Scrisoarea introdusese ceva elementar, brutal, poate de-a dreptul criminal, un principiu al întu-nericuhii, și, chiar entuziasmându-se de multiplele posibilități apărute, nu avea nici o îndoială că surioara sa era amenințată, într-un fel sau altul, și că va avea nevoie de ajutorul ei.

Cuvântul. Se străduia să nu-l lase să-i răsunе în cap, dar el îi dansa în minte, obscen, ca un demon tipografic, jonglând cu anagrame insinuan-te – un unchi și-un nuc, vocabula latinească pentru „apoi”, un rege englez din vechime care a încercat să întoarcă fluxul¹. Cuvintele ritmate își împrumutau forma din cărțile copilăriei – cel mai mic purcel dintre puii scoafei, dulăii care fugăreau vulpea, bărcile cu fundul plat de pe râul Cam, de lângă pajiștea din Grantchester. Evident, nu auzise pe nimeni rostind acel cuvânt, nu-l văzuse tipărit, nu-l descoperise între asteriscuri. Nimeni nu făcuse în prezența ei măcar vreo aluzie la existența cuvântului respectiv, ba mai mult, nimeni – nici măcar maică-sa – nu se referise vreodată la existența acelei părți din anatomia sa la care, Briony știa sigur, se referea cuvântul. Nu avea nici o îndoială că despre asta era vorba. Contextul o ajuta, dar, mai mult, cuvântul con-suna cu înțelesul său și era aproape onomatopeic. Forma elegant scobită, parțial închisă, a primelor trei litere era la fel de clară ca un set de desene anatomice. Trei siluete cocârjate la picioarele

1. Cuvântul englezesc folosit de Robbie în scrisoare, de la care pornesc aceste anagrame, este „cunt” și el denumește organul genital femeiesc. Cuvântul latinesc pentru „apoi” este tunc, iar regele englez la care face aluzie autorul este, probabil, Canut (Knut) (n.r.).

unei cruci. Faptul că un bărbat scrisese cuvântul, făcând astfel cunoscută o imagine ce-i stăruia în minte, mărturisind o obsesie solitară, o dezgusta profund.

Citise biletul stând cu nerușinare în centrul holului de la intrare și intuise imediat pericolul implicat de limbajul atât de profan. Ceva ire-ductibil uman – sau masculin – amenința ordinea perfectă a căminului lor și Briony avea certi-tudinea că, dacă nu-și va ajuta sora, vor suferi cu toții. Era la fel de limpede că ajutorul trebuia să fie discret și plin de tact. Altfel, după cum știa Briony din experiență, Cecilia avea să se întoarcă împotriva ei.

Astfel de gânduri o preocupau în timp ce se spăla pe mâini și pe față și-și alegea o rochiță curată. Șosetele pe care ar fi dorit să le poarte erau de negăsit, dar nu mai pierdu vremea căutându-le. Își puse altele, încălță pantofii cu baretă și se așeză la pupitru. Jos, cei mari își sorbeau cocteilurile, așa că mai avea douăzeci de minute numai pentru ea. Părul putea să și-l perie înainte de a coborî. Afară, aproape de fereastra deschisă, cânta un greiere. În față avea un teanc de hârtie de maculator de la biroul tatei, veioza își proiecta pe el pata galbenă, reconfortantă, de lumină, între degete ținea stiloul. Trupa ordo-nată de animale domestice aliniată pe pervaz și păpușile înveșmântate în dantelă din diferitele încăperi ale conacului lor, căruia-i lipsea peretele din față, așteptau nestemata primei ei fraze. În momentul acela, pofta de a scrie era mai puter-nică decât orice idee despre ce-ar fi putut așferne pe hârtie. Ceea ce dorea ea era să se piardă în dezvoltarea

unei idei irezistibile, să vadă firi-șorul negru prelingându-se din vârful peniței de argint care scârțâia, îmbărligându-se în cuvinte.

Dar cum putea fi la înălțimea schimbărilor ce făcuseră din ea, în sfârșit, un scriitor adevărat, cum putea ordona roiul haotic de impresii, cum putea da glas dezgustului și fascinației de care era stăpânită? Era cazul să facă ordine. Ar trebui să înceapă, așa cum hotărâse, cu o descriere simplă a celor văzute la arteziană. Dar episodul respectiv, desfășurat în plină lumină solară, era mai puțin interesant decât asfințitul, decât minutele de lenevie pe care le petrecuse pe podeț visând cu ochii deschiși, iar apoi apariția lui Robbie în semiîntuneric, strigând-o, ținând în mână dreptunghiul de hârtie care conținea scrisoarea care conținea cuvântul. Iar cuvântul ce conținea?

Scrise: „A fost odată o doamnă bătrână care a înghițit o muscă”.

Cu siguranță că nu era prea infantil să crezi că întâmplarea trebuia să conțină o poveste: povestea unui bărbat simpatizat de toată lumea, dar despre care eroina a avut în permanență îndoieli, reușind în final să-l demaște ca fiind însăși încarnarea răului. Dar nu era de presupus că ea – Briony, scriitoarea – ajunsese acum o atât de bună cunoscătoare a celor lumești încât să se ridice mai presus de astfel de idei de gră-diniță despre bine și rău? Trebuia să existe un loc înalt, dumnezeiesc, de unde toți oamenii să fie judecați echitabil, nu asmuțiți unul împotriva altuia, ca într-un meci de hochei cu durata de o viață, ci văzuți cum trăiesc gălăgios împreună, în minunata lor imperfecțiune. Dacă exista un asemenea loc, ea încă nu era demnă de el. Nu-i va ierta niciodată lui Robbie gândurile acelea dezgustătoare.

Prinsă între nevoia de a scrie un simplu para-graf de jurnal intim despre experiențele din ziua aceea și dorința de a le prelucra, făcând din ele un produs rafinat, independent și abscons, Briony petrecu încruntată multe mânuțe în fața paginii albe, cu citatul acela copilăresc, și nu mai scrise nici un alt cuvânt. Considera că se pricepe destul de bine să redea acțiunile și că are har la dialo-guri. Putea descrie pădurea iarna și posomorala unui zid de castel. Dar cum să evoci sentimentele? Era foarte bine dacă scriai o cuprinse tristețea sau dacă descriai gesturile unei persoane mâhnite, dar ce te făceai cu tristețea însăși, cum reușeai s-o transmiți, astfel încât să fie simțită în toată greutatea sa apăsătoare? Și mai greu de redat erau amenințarea sumbră sau confuzia creată de sentimentele contradictorii. Cu stiloul în mână, își lăsă privirea să străbată camera și să se oprească la păpușile cu fețe inexpressive, tovarășele înstrăinate ale unei copilării pe care o considera tenninată. Ce fiori reci îți dădea senzația că ai crescut! Niciodată nu va mai șede în poala lui Emily sau într-a Ceciliei altfel decât în glumă. Acum două veri, când împlinise unspre-zece ani, părinții, fratele, sora și o a cincea persoană, de care nu-și mai amintea, o duseseră afară pe peluză și o aruncaseră în aer cu o pătură, de unsprezece ori, plus una de noroc. Se mai putea încrede acum în libertatea spumoasă a zborului vertical, în strânsoarea fermă, salva-toare, a mâinilor mature, când era foarte posibil ca a cincea persoană să fi fost Robbie?

La auzul zgomotului moale făcut de o femeie care-și dregea vocea, ridică fruntea, tresărind. Era Lola. Intrase pejumătate în camera Ini Briony, părând că-și cere scuze, și, de cum li se întâlneau privirile, bătu ușor cu degetul în ușă.

— Pot să intru?

Intră oricum, cu mișcările oarecum împiedicate de teaca rochiei de satin albastru pe care o purta.

Avea părul despletit și era desculță. Văzând-o că se apropie, Briony lăasă stiloul din mână și acoperi propoziția scrisă cu un colț de carte. Lola se așeză pe marginea patului și, umflându-și obrazii, expiră dramatic. Era ca și cum ar fi purtat deja o conversație de sfârșit de zi, ca între surori.

— Am avut o seară absolut înfiorătoare. Când Briony, obligată de privirea insistentă a verișoarei sale, ridică din sprâncene, Lola reluă:

— M-au chinuit gemenii.

Crezu că vorbește la figurat, dar Lola își îndoii umărul ca să-i arate, sus pe braț, o zgârietură lungă.

— Ce îngrozitor!

Lola își întinse mâinile. La încheieturi se vedeau niște julituri urâte.

— Arsuri chinezești!

— Exact.

— Să caut un dezinfectant pentru brațul tău.

— Am făcut-o deja singură.

Spunea adevărul - adierea feminină a parfu-mului Lolei nu izbutea să ascundă mirosul copilăresc de Germolen. Tot ce mai putea face Briony era să se ridice de la pupitru și să stea pe pat, lângă verișoara ei.

— Sărmana de tine!

Compasiunea lui Briony îi umplu Lolei ochii de lacrimi, iar vocea i se îngroșă:

— Tbți cred că gemenii sunt doi îngerăși, fiindcă arată astfel. Dar ei sunt niște mici brute.

Își înăbuși un suspin, părând că-l mușcă, cu o falcă tremurătoare, după care inhală profund de câteva ori, cu nările larg deschise. Briony o luă de mână, spunându-și că începe să-și dea seama că Lola putea fi și ea iubită. Se duse pe urmă la scrin, scoase din el o batistă, o despături și i-o dădu verișoarei sale. Lola era gata să-și sufle nasul în ea, dar vederea motivului vesel cu care era imprimată - mulgătoare cu lasouri - îi smulse un fel de uuu ușor, pe un ton mai ridicat, semănând cu sunetul scos de copii când imită fantomele. Jos se auzi soneria și, după câteva clipe, abia perceptibil, un răpăit rapid de tocuri înalte pe podeaua de gresie a holului. Cu sigu-ranță că venise Robbie, iar Cecilia se ducea să-i deschidă chiar ea. Temându-se că plânsetul Lolei ar putea fi auzit de jos, Briony se ridică din nou în picioare și închise ușa, împingând-o. Neferi-cirea verișoarei îi producea un fel de neastâmpăr, o agitație vecină cu bucuria. Se întoarse la pat și-și petrecu brațele pe după umerii Lolei, care-și acoperi fața cu palmele și izbucni în plâns. Lui Briony i se păru minunat că o fată atât de fragilă și de autoritară poate fi redusă la

starea în care se afla de către doi puști de nouă ani. Acest fapt îi dădea sentimentul propriei sale puteri. Iată deci ce se afla la baza senzației vecine cu bucuria. Poate că nu era chiar atât de slabă pe cât se socotise întotdeauna. În ultimă instanță, trebuia să te măsoari cu alții – nu exista nici o altă cale. Din când în când, neintenționat, cineva te învăța câte ceva despre tine însuși. Negăsindu-și cuvin-tele, Briony freca încet umărul verișoarei sale, spunându-și că Jackson și Pierrot nu puteau fi singura cauză a unei tristeți atât de profunde. Își aminti că mai exista o pricină de mâhnire în viața Lolei. Căminul ei din nord. Briony își imagina străzi pe care se înșirau fabrici cu ziduri înnegrite, străbătute de oameni triști, care mergeau la lucru cu sandvișurile puse în cutiuțe de tablă. Casa Quincey fusese închisă și foarte probabil că nu va mai fi redeschisă niciodată.

Lola începea să-și revină. Briony o întreabă blând:

— Ce s-a întâmplat?

Fata mai mare își suflă nasul și-și cantări un moment răspunsul:

— Mă pregăteam să fac baie. Au dat buzna înăuntru și s-au repezit la mine. M-au trântitjos.

Amintindu-și de asta, făcu o pauză ca să se lupte cu alt oftat care-i umfla pieptul.

— Dar de ce-au făcut una ca asta? Lola inspiră adânc și se adună. Privea drept înainte, fără să vadă nimic.

— Vor să se întoarcă acasă. Le-am spus că nu se poate. Ei cred că eu îi țin cu forța aici.

Gemenii răzbunându-se irațional pe sora lor pentru toate frustrările – pentru Briony povestea era logică. Ceea ce-i deranja acum spiritul extrem de organizat era însă gândul că vor fi chemate jos dintr-o clipă într-alta și că sosise timpul ca verișoara Lola să redevină stăpână pe sine.

— Ei nu înțeleg, pur și simplu, zise ea cu înțelepciune, după care se duse și umplu ligheanul cu apă fierbinte. Nu sunt decât niște copilași care au primit o lovitură îngrozitoare.

Copleșită de tristețe, Lola înclină capul și încuviință, în așa fel încât pe Briony o străbătu un val de compătimire. o dirijă pe Lola înspre lavabou și-i puse o bucată de flanelă în mână. Pe urmă, dintr-un amestec de motive – nevoia practică de a schimba subiectul, dorința de a-și împărtăși secretul și de a-i arăta verișoarei că avea și ea cunoștințe despre lumea din jur, dar mai ales pentru că începuse să-i placă de Lola și voia să și-o apropie —, Briony îi povesti despre întâlnirea cu Robbie de pe pod, despre scrisoare și conținutul acesteia. Însă, decât să spună cuvântul cu voce tare, lucru de neînchipuit, preferă să-l rostească de la coadă la cap, literă cu literă. Efectul asupra Lolei a fost cel așteptat. Își ridică din lighean fața de pe care picura apa și rămase cu gura căscată. Briony îi înmână un prosop. Timp de câteva secunde, Lola pretinse că-și caută cuvintele. Dramatiza puțin, dar asta era un lucru bun, la fel ca și șoapta ei răgușită:

— Se gândește la ea tot timpul? Briony aprobă înclinându-și bărbia și întoarse capul, ca și cum ar fi încercat să facă față unei situații tragice. Ar fi

putut învăța cum să-și exprime mai bine emoțiile de la verișoara ei, care acum îi pusese o mână liniștitoare pe umăr.

— Ce groaznic trebuie să te simți. Individul e un maniac.

Maniac. Un cuvânt rafinat, cu greutatea unui diagnostic medical. În toți anii de când îl cunoștea pe Robbie, exact asta fusese. În frageda ei copilărie o purtase deseori în spinare, pretinzând că este un animal de povară. Fusese de multe ori singură cu el la înot, unde o învățase într-o vară să calce apa și să înoate bras. Acum, că situația lui fusese definită, se simțea într-un fel conso-lată, deși misterul întâmplării de la arteziană se adâncise. Deja se hotărâse să nu o povestească nimănui, bănuind că exista o explicație banală și deci era mai bine să nu-și dea în vileag ignoranța.

— Și soră-ta ce-o să facă?

— Habar n-am.

Nici acum nu îndrăzni să-și mărturisească teama de apropiata întâlnire cu Cecilia.

— Știi, în prima noastră după-amiază aici, auzindu-l ciun se răstește la gemeni, la piscină, am crezut că e un monstru.

Briony se strădui să-și aducă aminte de mo-mente similare când ar fi putut observa simp-tomele unei manii. Spuse:

— Întotdeauna s-a prefăcut că este drăguț. Ne păcălește de mulți ani.

Schimbarea subiectului avusese efectul scontat, fiindcă zonele inflamate din jurul ochilor Lolei își recăpătaseră paloarea și pistruii îi reapăruseră, iar fata revenise la comportarea ei normală. O prinse pe Briony de mână.

— Cred că n-ar fi rău să informăm poliția. Polițistul satului era un domn blajin, cu mus-tața pomădată, a cărei nevastă ținea găini și mergea cu bicicleta ca să vândă ouă. Era de neconceput să fie informat despre scrisoare și să i se comunice cuvântul conținut în ea, fie el și scris de-a-ndoaselea. Încercă să-și retragă mâna, dar Lola o strânse și mai tare, parcă citind gândurile fetei mai mici:

— Nu trebuie decât să le arătăm scrisoarea.

— Cecilia s-ar putea să nu fie de acord.

— Va fi cu siguranță. Maniacii atacă pe oricine. Brusc, Lola căzu pe gânduri, dând impresia că ar vrea să-i comunice verișoarei ceva inedit. În loc de asta, sări în picioare, luă peria de cap a lui Briony, se proțăpi în fața oglinzii și începu să-și perie viguros pletele. Nici nu începuse bine, că se și auziră chemate la cină de doamna Tallis. Lola se bosumflă imediat, iar Briony presupuse că aceste schimbări neașteptate ale dispoziției se datorau recentei sale supărări.

— În zadar, zise Lola, gata să verse lacrimi din nou. Sunt departe de a fi gata. Nici n-am început să mă machiez.

— Cobor eu acum, o liniști Briony. Le spun că o să mai întârzii.

Dar Lola ieșise deja din camera ei fără să pară că o auzise.

După ce-și aranjă părul, Briony rămase în fața oglinzii, studiindu-și fața și întrebându-se ce anume va face când va „începe” să se machieze, ceea ce

trebuia să se întâmple într-o bună zi, destul de curând. Un alt lucru care-i va mânca timpul. Măcar nu avea pistrui de ascuns sau de atenuat, ceea ce mai reducea din muncă. Demult, la zece ani, hotărâse că rujul de buze o făcea să arate ca un clovn. Acea idee se cerea revizuită. Dar nu acum, când trebuia să se gândească la atâtea altele. Stând în picioare lângă pupitru, puse absentă capacul pe stilou. A scrie o poveste era o preocupare meschină și fără haz acum, când în jurul ei se învolburau forțe puternice și haotice și când evenimentele succesive petrecute cât fusese ziua de lungă înghițiseră sau transformată tot ceea ce existase anterior. A fost odată o doamnă bătrână care a înghițit o muscă. Se întreba dacă nu cumva făcuse o greșală teribilă destăinuindu-i-se Lolei. Ceciliei nu-i va cădea deloc bine dacă imprezibila Lola se va apuca să se laude că aflase de biletul lui Robbie. Și cum putea coborî acum ca să stea la aceeași masă cu un maniac? Dacă poliția ar opera o arestare, ea, Briony, ar fi obligată să apară la tribunal și să pronunțe tare infamul cuvânt, ca mărturie.

Ezitănd, ieși din cameră și înaintă pe coridorul întunecat, cu lambriuri, până în capul scării, unde se opri să tragă cu urechea. Vocile îi parve-neau tot din salon: o distinsă pe a mamei, pe cea a domnului Marshall și apoi, separat, pe ale gemenilor, care vorbeau între ei. Așadar, nici urmă de Cecilia sau de maniac. Când începu nedorita coborâre, Briony simți cum i se întetesc bătăile inimii. Viața ei încetase să mai fie simplă. Cu numai trei zile în urmă terminase Suferințele Arabellei și așteptase sosirea verișorilor din nord. Dorise ca totul să fie altfel, iar acum dorința i se îndeplinise și nu numai că nu era bine, dar avea să fie și mai rău. Mai făcu o pauză la etajul întâi, ca să-și pună la punct un plan de bătaie. Avea să se țină la distanță de verișoara ei capricioasă și nici măcar nu-i va căuta privirea. Nu-și putea permite să se lase atrasă într-o conspirație, nici nu dorea să provoace vreun scandal dezastruos. Iar de Cecilia, pe care avea datoria s-o apere, nici nu îndrăznea să se apropie. Robbie, evident, trebuia evitat de dragul siguranței ei personale. Mamei, cu toatele ei, nu-i putea fi de nici un ajutor. I-ar fi imposibil să gândească limpede în prezența ei. Mai bine să caute compania gemenilor – ei vor constitui refugiul ei. Va sta în apropierea lor și va avea grijă de ei. Mesele astea estivale începeau întotdeauna așa de târziu - trecuse deja de ora zece - iar băieții vor fi fiind oboseți. Ar fi bine să se arate amabilă și față de domnul Marshall și să-l iscodească despre dulciurile sale: cine le concepuse, cum se fabricau. Era un plan laș, dar nu putea concepe altul. Cum cina era pe punctul de a fi servită, nu era momentul potrivit să-l cheme pe agentul de poliție Vockins din sat.

Continuă să coboare scările. Ar fi trebuit s-o sfătuiască pe Lola să-și schimbe rochia, ca să-și ascundă zgârietură de pe braț. Dacă ar întreba-o careva, probabil că ar izbucni iarăși în plâns. Pe de altă parte, ar fi fost cu neputință s-o determine să renunțe la o rochie care-i împiedica așa de tare mersul. Ajungerea la maturitate însemna, în mare parte, asumarea liber consimțită a unor astfel de impedimente. Până și ea și le asuma. Deși nu era zgârietura ei, se simțea răspunzătoare de ea și de tot ce avea să se mai întâmple. Când era acasă tatăl ei, gospodăria se orânduia în jurul unui punct

fix. El nu organiza nimic, nu se plimba prin casă îngrijorat din cauza altora, rareori dădea cuiva vreo indicație - de fapt, își petrecea mai tot timpul în bibliotecă. Dar prezența sa impunea ordine și permitea o anumită libertate. Poverile dispăreau. Când era el acasă, nu mai conta că mama lui Briony se retrăgea în camera ei; era suficient să fie eljos, cu o carte pe genunchi. Când își ocupa locul în capul mesei, calm, afabil, sigur de toate, o criză din bucătărie nu avea mai multă importanță decât o schiță umoristică, pe când fără el devenea o dramă care-ți încleșta inima. Știa aproape toate lucrurile care meritau să fie cunoscute, iar când nu putea da un răspuns, știa precis ce autoritate să consulte și o lua deseori cu el în bibliotecă să-l ajute să caute referința. Dacă n-ar fi fost, cum singur se autodefinia, un rob al Ministerului, al Planificării pentru Orice Evenualitate, dacă s-ar fi aflat acum acasă și l-ar fi trimis pe Hardman în pivniță după vinuri și ar fi condus conversația, hotărând, fără să dea impresia că o face, când era momentul să „trecem mai departe”, Briony n-ar fi traversat acum holul cu un pas atât de șovăitor.

Gândurile acestea despre tatăl ei o făcură să mergă și mai încet când trecu pe lângă ușa bibliotecii, care - în mod ciudat - era închisă. Se opri și-și ciuli urechile. Auzi din bucătărie zdrăgănit de metal pe porțelan, din salon vocea domoală a mamei și de mai aproape pe unul dintre gemeni rostind pițigăiat și clar „De fapt, se scrie și cu un «u»” și pe fratele lui răspunzând „Ce-mi pasă. Pune-o în plic”. Pe urmă, de dincolo de ușa bibliotecii îi parveni un zgomot ca o zgrep-țănătură, unnat de o bușitură și de un murmur care putea aparține unui bărbat sau unei femei. Din câte avea să-și amintească peste ani - și mai târziu Briony avea să se gândească mult la episo-dul acesta - nu se așteptase la nimic precis când pusese mâna pe clanța de alamă și o răsucise. Dar citise scrisoarea lui Robbie, se distribuise singură în rolul de apărătoare a surorii sale și primise instrucțiuni de la verișoara sa, așa că ceea ce văzu fusese, probabil, modelat deja, cel puțin parțial, de ceea ce știa sau își închipuia căștie.

La început, când împinse ușa și făcu un pas înăuntru, nu văzu absolut nimic. Unica lumină venea de la o lampă de birou cu abajur de sticlă verde, care lumina doar puțin dincolo de supra-fața de piele cu ornamente în reliefpe care stătea. Mai făcu doi sau trei pași și-i observă, umbre întu-necate în colțul cel mai îndepărtat. Deși siluetele erau imobile, pricepu imediat că întrerupsese o încăierare, o luptă corp la corp. Scena era într-atât de inult întruchiparea celor mai rele temeri ale sale încât avea senzația că imaginația ei excesiv de agitată proiectase siluetele pe cotoarele aliniat de volumelor. Iluzia - sau speranța unei iluzii - îi fu spulberată când ochii i se acomodară cu penumbra. Nu mișcă nimeni. Briony privi peste umărul lui Robbie în ochii înspăimântați ai surorii sale. El se răsucise ca să vadă cine îi deranja, dar nu-i dăduse drumul Ceciliei. Se lipise de ea, îi ridicase rochia până deasupra genunchiului și o immobilizase în unghiul drept format de rafturile cu cărți. Cu mâna stângă o ținea de părul de la ceafa, iar cu dreapta îi interceptase antebrațul ridicat ca să protesteze sau să se apere.

El părea atât de mare și de fioros, iar Cecilia, cu umerii dezgoliți și brațele subțiri, atât de fragilă încât Briony n-avea idee ce-ar fi putut rezolva

când se apropie de ei. Voia să țipe, dar nu-și găsea răsuflarea, iar limba îi era înțepenită și grea. Robbie își schimbă poziția, în așa fel încât o ascunde complet pe sora ei după timpul lui. Pe urmă Cecilia se zbatu ca să se elibereze, iar el îi dădu drumul. Briony se opri și rosti numele surioarei sale. Cecilia trecu pe lângă ea fără să dea vreun semn de recunoștință sau de ușurare. Pe chip nu i se citea nimic. Era aproape calmă și se uita țintă la ușa pe care dorea să iasă. În momentul următor ieșise, lăsând-o pe Briony singură cu Robbie. Și el ar fi preferat să nu-i întâlnească privirea. Se uita într-un colț, ocupat să-și aranjeze haina și să-și îndrepte cra-vata. Prudentă, Briony se îndepărtă cu spatele, dar el nu făcu nici o încercare să o atace; nici măcar nu ridică ochii. Briony se răsuci pe călcâie și fugi afară din cameră ca s-o găsească pe Cecilia.

Dar holul era pustiu și nu putea ști în ce direcție o apucase sora ei.'

Unsprezece.

În ciuda adăugării în ultimul moment a unor frunze de mentă proaspătă, tocate mărunț, într-un amestec de ciocolată topită, gălbenuș de ou, lapte de cocos, rom, gin, banane terciuite și zahăr pentru glazură, cocteilul nu fusese prea înviorător. Pofta de mâncare, deja stinsă de căldura serii, le scăzu și mai mult. Aproape toți adulții care intrară în sufrageria sufocantă se îngreșară la ideea unei cine cu friptură sau chiar cu salată și carne friptă și s-ar fi mulțumit cu un pahar cu apă de la gheață. Apă însă nu primeau decât copiii. Ceilalți trebuiau să se învioneze cu un vin de desert, la temperatura camerei. Trei butelii erau deja deschise pe masă. În absența lui Jack Tallis, Betty făcuse, ca de obicei, o alegere inspirată. Niciuna dintre cele trei ferestre înalte nu putea fi deschisă, fiindcă ramele le înțepeniseră de mult, iar mirosul pra-fului încălzit de soare de pe covorul persan se ridică să-i întâmpine pe meseni de la intrare. Singura mângâiere consta în faptul că dubița vânzătorului de pește, care trebuia să furnizeze primul fel, salata de crabi, se stricase pe drum.

Claustrofobia le era amplificată de lambriurile cu pete întunecate, care porneau de la podea și căptușeau și tavanul, și de unicul tablou din încăperea, o pânză imensă, atârnată deasupra șemineului ce nu fusese folosit de când îl con-struiseră - din greșeală, în proiectul arhitectului nu se prevăzuse loc pentru un horn sau un coș. Portretul de grup, în maniera lui Gainsborough, înfățișa o familie de aristocrați - părinții, două fiice adolescente și un prunc, toți cu buzele subțiri și palizi ca niște spectre - pozând în fața unui peisaj vag toscan. Nimeni n-avea habar cine erau respectivii, dar Harry Tallis socotise probabil că tabloul conferea căminului său un aer de respectabilitate.

Emily aștepta în picioare, lângă masă, și-i plasa pe meseni pe măsură ce intrau. Pe Leon îl așeză la dreapta ei, pe Paul Marshall la stânga. La dreapta lui Leon erau Briony și gemenii, pe când la stânga lui Marshall venea Cecilia, urmată de Robbie, apoi Lola. Robbie rămăsese în picioare în spatele scaunului său, sprijinindu-se de spătar, mirat că nimeni nu bagă de seamă cât de tare îi mai bate încă inima. Scăpase de cocteil, dar nu avea nici el

poftă de mâncare. Se răsuci ușor ca să nu se uite la Cecilia și, când ceilalți se așezaseră, observă ușurat că era plasat în fața gemenilor.

Îndemnat de o înclinare din cap a mamei, Leon rosti o scurtă rugăciune de mulțumire - „pentru ceea ce urmează să primim” - amin-ul fiind reprezentat de târșaitul scaunelor. Tăcerea care urmă când se așezară toți confortabil și-și desfăcură șervetele ar fi fost întreruptă cu non-șalanță de Jack Tallis, care ar fi abordat un subiect de un oarecare interes, în timp ce Betty ar fi dat târcoale, împărțind friptura de vită. Cum el nu era de față, comesenii se mulțumiră s-o privească și s-o asculte pe Betty cum bodogănește, oprindu-se în dreptul fiecăruia, zgâriind tava de argint cu lingura și furculița pentru servit. Ce altceva i-ar fi putut preocupa, când singura altă preocupare a celor din încăperea era propria lor tăcere? Emily Tallis nu se pricepuse niciodată la flecăreală și nici nu se sinchisea de asta. Leon, pe deplin mulțumit de sine, stătea tolănit pe scaun, cu butelia de vin în mână, studiindu-i eticheta. Minteă Ceciliei întârzia asupra evenimentelor petrecute acum zece minute, deci ea n-ar fi putut formula nici măcar o propoziție simplă. Robbie, obișnuit să se afle în acea companie, ar fi putut sparge gheața, dar și el căuta să-și stăpânească agitația interioară. Era destul că putea să pre-tindă că ignora brațul gol al Ceciliei, aflat chiar lângă el - îi percepea căldura - și privirea ostilă a lui Briony, așezată în fața lui. Chiar dacă s-ar fi considerat potrivit ca și copiii să deschidă un subiect, nici aceștia n-ar fi fost capabili: Briony nu-și putea lua gândurile de la ceea ce văzuse, Lola era copleșită atât de șocul atacului fizic al gemenilor, cât și de un ghem de emoții contra-dictorii, iar gemenii erau absorbiți de un plan.

În cele din urmă, Paul Marshall sparse cele mai bine de trei minute de tăcere grea. Înclină scaunul ca să i se adreseze, pe la spatele Ceciliei, lui Robbie:

— Ce zici, jucăm tenis mâine?

Robbie observă o cicatrice cu lungimea de doi inci, pornind de la colțul ochiului lui Marshall și coborând paralel cu nasul, care atrăgea atenția asupra felului cum îi erau aranjate trăsăturile în partea superioară a feței, înmănunchiate toate sub ochi. Numai o fracțiune de inci îl despărțea de o înfățișare chipeșă și crudă. Așa cum era, chipul lui era absurd: bărbia netedă avea suprafața prea mare, în detrimentul unei frunți îngrijorate, mult prea încărcate de riduri. Din politețe, Robbie își dăduse și el scaunul înapoi ca să-l audă ce spune, dar chiar și în starea aceasta se enervă. Era nepoliticos din partea lui Marshall ca la începutul mesei să-i întoarcă spatele gazdei și să înceapă o discuție între patru ochi.

— Presupun că da, răspuse sec Robbie. După aceea, ca pentru a-și mai atenua tonul, adăugă ca să-l audă toată lumea:

— A fost vreodată mai cald în Anglia? Înclinat într-o parte, cât mai departe de câmpul căldurii corporale a Ceciliei și ferindu-și privirea de Briony, se pomeni că sfârșește întrebarea sub privirea înspăimântată a lui Pierrot, aflat pe diagonală, în stânga. Băiețașul căscă gura și se luptă, ca la școală, cu întrebarea din domeniul istoriei. Sau al geografiei? Al științei?

Briony se aplecă peste Jackson și-i atinse umărul lui Pierrot, neslăbindu-l din ochi pe Robbie.

— Te rog să-l lași în pace, spuse ea cu o șoaptă șuierată, iar apoi i se adresă puștiului pe un ton mai dulce: Nu trebuie să răspunzi.

Emily vorbi din capul mesei:

— Briony, a fost o remarcă absolut neutră despre vreme. Cere-ți imediat scuze sau pleci la tine în cameră!

Ori de câte ori doamna Tallis își exercita auto-ritatea în absența soțului, copiii se simțeau datori s-o ajute să nu pară inefficientă. Briony, care oricum nu și-ar fi lăsat sora fără sprijin, își înclină fruntea și vorbi cu fața de masă:

— Te rog să mă ierți. Regret ce-am spus. Legumele, puse în recipiente cu capac sau pe tăvi învechite de porțelan Spode, fură trecute din mână în mână, iar neatenția colectivă sau dorința politicoasă de a masca lipsa de apetit erau atât de mari încât cei mai mulți se procopsiră cu cartofi copti și cu salată de cartofi, varză de Bruxelles și sfeclă și cu frunze de lăptucă înotând în sos.

— Bătrânul nu va fi prea încântat, zise Leon, ridicându-se în picioare. E un Barsac din 1921, dar acum sticla e deschisă.

Umplu paharul mamei, apoi pe al surorii sale și pe al lui Marshall, iar când ajunse în dreptul lui Robbie, spuse:

— Și o gură de sănătate pentru bunul nostru doctor. Vreau să-i aflu noile planuri.

Dar nu așteptă răspunsul. Înapoiindu-se la locul său, zise:

— Iubesc Anglia pe timpul unui val de căldură. E altă țară. "Ibate regulile se schimbă.

Emily Tallis își ridică furculița și cuțitul și toți ceilalți îi urmară exemplul. Paul Marshall vorbi:

— Aiurea. Spune-mi o singură regulă schimbă.

— Îți spun. La club, unicul loc unde ai voie să-ți scoți vestonul este sala de billiard. Dar dacă temperatura ajunge la treizeci de grade înainte de ora trei, a doua zi îți poți scoate haina și în barul de la etaj.

— A doua zi! o altă țară, într-adevăr!

— Înțelegi ce vreau să spun. Oamenii sunt mai relaxați. Două zile de soare și devenim italieni. Săptămână trecută, pe Chariotte Street se servea cina la mese scoase pe trotuar.

— Părinții mei, interveni Emily, erau întotdeauna de părere că vremea caldă încurajează destrăbălarea tineretului. Mai puține haine, locuri de întâlnire de o mie de ori mai multe. Scăpat din casă, scăpat de sub control. Mai ales pe bunica voastră o apuca îngrijorarea o dată cu venirea verii. Născocea o mie de motive ca să ne țină în casă, pe mine și pe surorile mele.

— Prea bine, zise Leon. Tu ce crezi, Cee? Te-ai purtat astăzi chiar mai rău decât de obicei?

Toți ochii se îndreptară spre ea, iar tachinarea frățească deveni neîndurătoare:

— Dumnezeule mare, ai roșit! Înseamnă că răspunsul este afirmativ! Simțind că ar fi cazul să-i ia apărarea, Robbie începu:

— De fapt.

Dar Cecilia îl întrerupse:

— Mi-e groaznic de cald, atâta tot. Iar răs-punsul este da. M-am purtat necorespunzător. Am convins-o pe Emily, în ciuda voinței ei, să servim friptură la cină, în onoarea ta, indiferent de vreme. Iar acum mănânci numai salată și noi, ceilalți, suferim din cauza ta. Așa că dă-i legu-mele, Briony, poate se liniștește.

Lui Robbie i se păru că-i distinge un tremur în voce.

— Drăguța de Cee, zise Leon. E într-o formă de zile mari.

— În orice caz, te-a pus la punct, remarcă Marshall.

— Presupun că e preferabil să mă leg de cineva mai mic, îi zâmbi Leon vecinei sale Briony. Tu ai făcut astăzi vreo faptă rea din pricina căldurii ăsteia nesuferite? Ai încălcat regulile? Te rog să ne spui că da.

li luă mâna, prefăcându-se că o imploră, dar Briony și-o trase.

Este încă o copiliță, gândi Robbie, și ar fi în stare să mărturisească sau să se mândrească fiindcă i-a citit biletul, ceea ce ar duce și la descrierea scenei pe care o întrerupsese. N-o slăbi din ochi, în vreme ce Briony temporiza, luând în mână șervețelul și tamponându-și buzele. Dar lui Robbie nu-i era cu adevărat frică. Fie ce-o fi, dacă așa era sortit. Oricât ar fi fost de îngrozitor, cina n-avea să dureze o veșnicie și va găsi el o ocazie de a rămâne singur cu Cecilia ceva mai târziu în seara aceea, ca să examineze împreună noutatea extraordinară din viețile amândurora -din viețile lor schimbate - și să o ia de la capăt. La gândul acesta, simți un gol în stomac. Păna acum totul fusese neclar și irelevant, așa că nu se temea de nimic. Sorbi îndelung din vinul călduț și dulce și așteptă. Briony răspunse:

— Știi că o să vă dezamăgesc, dar astăzi eu n-am făcut nici o boroboață.

Robbie o subestimase. Tonul emfatic le era adresat, desigur, lui și surorii ei.

Jackson luă cuvântul, de lângă cotul lui Briony:

— Ba da, ai făcut. Nu ne-ai lăsat să jucăm piesa. Noi am fi vrut să fim în piesă.

Băiatul își roti privirea în jurul mesei, cu ochii strălucind de frustrare.

— Chiar tu ai spus că vrei să jucăm. Fratele său îl aprobă, dând din cap:

— Da, da, ai vrut să jucăm în ea.

Nimeni nu putea înțelege cât erau de dezamăgiți.

— Așa, vedeți, triumfă Leon. Briony a luat o decizie cu mintea înfierbântată. Dacă ziua era mai răcoroasă, acum am fi fost cu toții în bibliotecă, privind-i piesa.

Schimbul de replici banale și nevinovate, oricând preferabil tăcerii, îi îngăduia lui Robbie să se ascundă în spatele unei măști de atenție amuzată. Cecilia își cuprinsese obrazul cu mâna stângă, probabil ca să-l excludă din câmpul vederii ei periferice. Prefăcându-se atent la Leon, care relata cum îl văzuse pe rege într-un teatru din West End, Robbie reuși să-i contemple brațul și umărul gol, imaginându-și că-și simte propria răsuflare pe pielea ei, idee care îl excita. Pe umăr, sus de tot, avea o micuță adâncitură, o scobitură

În os sau o gropiță între oase, cu margi-nile ușor umbrite. Vârful limbii lui avea să traseze curând ovalul acestei gropițe și să se cufunde în adâncitură. Excitarea era vecină cu durerea, fiind accentuată de presiunea contradicțiilor: era obiș-nuit cu ea ca și cum i-ar fi fost soră, dar era și exotică, precum o amantă; o cunoștea de când lumea, însă nu știa nimic despre ea; era urâtă, era frumoasă; era capabilă – cât de simplu se apăraseră de fratele ei – dar acum douăzeci de minute plânsese; scrisoarea lui cretină o oripilase, dar o și făcuse abordabilă. Regreta că scrisese biletul, dar greșeala respectivă îl făcea să exulte. În curând vor fi numai ei doi, cu și mai multe contradicții: ilaritate și senzualitate, dorință și teamă de nesăbuiința lor, adorație și nerăbdare de a începe. Într-o cameră nefolosită, undeva la etaj sau departe de casă, sub coroanele arborilor de pe malul râului. Unde? Mama doamnei Tallis nu vorbise prostii. În aer liber. Se vor înveli în întunericul mătăsos și vor reîncepe. Iar acum nu mai era vorba de o fantezie, ci de realitate – acesta era viitorul său apropiat, dezirabil și inevitabil în același timp. Numai că așa gândise și nefericitul de Malvolio, al cărui rol îl jucase cândva pe gazo-nul colegiului: „Nimic din ceea ce există nu se poate interpune între mine și împlinirea deplină a speranțelor mele”.

Cu o jumătate de oră în urmă, problema speranței nici nu s-ar fi pus. După ce Briony dispăruse în casă cu scrisoarea, își continuase drumul, chinuit de impulsul de a face cale întoarsă. Nu se hotărâse definitiv cum să procedeze nici măcar când ajunsese la intrarea principală și zăbovisse câteva minute, adăstând pe sub becul de pe verandă, unde se rotea, credincios, un singur fluture. Se trudea ca dintre două opțiuni jalnice să o aleagă pe cea mai puțin dezastruoasă. Iată care erau acestea: să între numaidecât, înfrun-tând mânia și dezgustul Ceciliei, să dea o explicație care nu va fi acceptată și să se lase dat afară -o umilire greu de îndurat – sau să se întoarcă imediat acasă, fără nici un cuvânt, dând impresia că exprimase în scrisoare exact ceea ce inten-ționase să spună, apoi să se lase torturat de gânduri toată noaptea și zilele următoare, fSără să știe în ce fel reacționase ea – idee și mai greu de suportat. Dar și un act de lașitate. Examină încă o dată alternativele și nu le găsi mai bune. N-avea scăpare – trebuia să-i vorbească. Acoperi butonul soneriei cu mâna. Tentația de a se înde-părta în grabă era încă puternică. Dacă ar ajunge la adăpostul biroului său, i-ar putea trimite o scrisoare de scuze. Lașule! Simțea porțelanul rece al butonului cu vârful arătătorului și, până să nu pornească din nou hora argumentelor, se sili să apese pe el. Se îndepărtă de ușă cu un pas, trăind senzația unui ins care tocmai a înghițit o pilulă aducătoare de moarte: nimic de făcut, doar să aștepte. Auzi pași dinăuntru, răpăiala staccato a unor tocuri de pantofi de damă.

Când Cecilia îi deschise ușa, observă în mâna ei biletul împăturit. câteva secunde se priviră fix și niciunul nu vorbi. Cu toate frământările sale, Robbie nu se gândise la ce i-ar fi putut spune. În clipa aceea nu se gândea decât la faptul că ea era cu mult mai frumoasă decât în fanteziile lui. Rochia de mătase pe care o purta părea să adore fiecare curbă și adâncitura ale corpului ei mlădios, dar gura ei mică și senzuală era strânsă pentru a exprima

disprețului, poate chiar dezgustul. Luminile din spatele fetei străluceau puternic, îndurerându-i ochii, împiedicându-l să distingă bine expresia de pe chipul ei. În cele din urmă spuse:

- Cee, a fost o greșeală.
- o greșeală?

Un ecou de voci, străbătând holul, ajunse până la el prin ușa deschisă a salonului. Distinge glasul lui Leon, apoi pe cel al lui Marshall. Poate că teama de a nu fi întrerupți o făcu să se dea înapoi cu un pas și să-i deschidă ușa mai larg. Merse în urma Ceciliei prin hol, până la biblioteca scu-fundată în întuneric, și așteptă în ușă ca ea să găsească întrerupătorul unei lămpi de birou. Când lumina se aprinse, închise ușa în spatele său. Presupuse că peste numai câteva clipe va face cale întoarsă către bungalow.

- Nu versiunea asta voiam să ți-o trimit.
- Nu.
- Am pus în plic versiunea greșită.
- Da.

Nu putea deduce nimic din răspunsurile ei seci și tot nu reușea să-i vadă bine fața. Ea se retrăsese până dincolo de conul de lumină, lângă rafturile cu cărți. El înaintă, nu atât ca s-o urmeze cât fiindcă nu-i convenea s-o lase să se îndepărteze prea mult. Putea să-l fi trimis la plimbare de cum îi deschisese ușa. Acum îi oferea o șansă de a se explica înainte de a pleca. Ea zise:

- Briony a citit-o.
- o, Doamne! îmi pare rău.

Fuse pe cale s-o implore să-i ierte momentul de exuberanță, trecătoarea răzvrătire împotriva convențiilor, amintirea lecturii ediției Orioli a Amantului doamnei Chatterley, cumpărată de sub tejghea în Soho. Dar noul element - copila inocentă care citise scrisoarea - făcea ca eroarea sa să nu mai poată fi răscumpărată. A continua ar fi fost o dovadă de frivolitate. Nu putu decât să repete, de data asta pe șoptite:

- Îmi pare rău.

Ea se îndepărtă și mai mult înspre colțul încăperii, unde bezna era mai densă. Deși bănuia că se ferește de el, Robbie făcu încă doi pași în direcția ei.

— A fost o tâmpenie. Nu trebuia să-ți cadă sub ochi. Nu trebuia s-o citească nimeni.

Totuși ea continua să fugă de el. Își ținea un cot pe polițe și părea că alunecă de-a lungul lor, gata parcă să dispară printre volume. Auzi un zgomot mic și umed, cum se produce atunci când cineva vrea să vorbească și limba i se descleiază de pe cerul gurii. Dar Cecilia nu spuse nimic. Abia atunci îi veni ideea că poate ea nu fuge de el, ci vrea să-l atragă tot mai adânc în întuneric. Din momentul în care apăsase pe butonul sone-riei nu mai avea nimic de pierdut. Așa că înaintă încet, în timp ce ea se retrăgea cu spatele, până când Cecilia ajunse în colț, unde se opri, pri-vindu-l cum se apropie. Și el se opri, la mai puțin de cinci picioare distanță. Se aflau acum destul de aproape și era suficientă lumină ca el să vadă că ochii fetei erau plini de lacrimi și că făcea eforturi să spună ceva. Pentru moment nu reușea și clătina din cap, dându-i

astfel de înțeles că trebuie să aștepte. Se întoarse din profil, își făcu mâinile cupă, ascunzându-și în ele gura și nasul și apăsându-și cu buricele degetelor colțurile ochilor.

În cele din urmă, reușind să se stăpânească, spuse:

— Plutește în aer de câteva săptămâni. Pieptul i se contractă și nu mai putu continua.

El înțelese imediat la ce se referea, dar alungă ideea. Ea inspiră adânc și continuă, pe un ton mai meditativ:

— Poate de câteva luni. Nu știu. Dar astăzi. toată ziua a fost atât de stranie. Vreau să zic că am văzut lucrurile într-o lumină stranie, ca pentru prima oară. Toate mi s-au părut altfel: prea precis conturate, prea reale. Chiar și mâinile mele arată altfel. Alteori mi se pare că mă uit la tot ce se întâmplă în jur ca și cum s-ar fi întâmplat foarte demult. Toată ziua am fost supărată pe tine. Dar și pe mine. Am crezut că aș fi grozav de fericită dacă nu te-aș mai vedea și n-aș mai vorbi cu tine niciodată. Mă gândeam că o să pleci să studiezi medicina și atunci voi fi fericită. Eram atât de furioasă pe tine. Presupun că era o modalitate de a nu mă gândi la asta. Altminteri, destul de convenabilă.

Slobozi un răs sugrumat.

— La „asta”? repetă Robbie.

Până acum Cecilia își ținuse ochii plecați. Când vorbi din nou, îl privi în față, dar el nu-i zări decât sclipirea albului ochilor ei.

— Tu știai dinaintea mea. S-a întâmplat ceva, nu? Iar tu știai dinaintea mea. Ca atunci când te afli în fața unui obiect prea mare ca să-l poți cuprinde cu vederea. Nici acum nu sunt sigură că-l văd. Dar știu că e acolo.

Își plecă privirea, iar el așteptă să continue.

— Știu că e acolo, fiindcă mă face să mă comport ridicol. Ca și pe tine, firește. Dar azi dimineață. niciodată n-am mai făcut așa ceva. După aceea am murit de ciudă. Mi-a fost ciudă pe mine chiar atunci când s-a întâmplat. Mă gândeam că ți-am dat o armă pe care s-o folosești împotriva mea. Iar în seara asta, când am început să înțeleg. Oare cum am putut fi atât de neștiutoare în ceea ce mă privește? Atât de proastă?

Tresări, pătrunsă de o idee neașteptată:

— Sper că știi despre ce vorbesc? Spune-mi că știi!

Se temea că sentimentele nu-i sunt împărtășite, că presupunerile sale erau false și că, prin cuvintele rostite, se izolase și mai mult, iar el o va socoti o neroadă.

El se apropie și mai tare.

— Da. Sigur că știu. Știu precis, Dar de ce plângi? Mai e și altceva?

Credea că ea va dezvălui existența vreunui obstacol insurmontabil, prin care înțelegea, firește, un altul, dar ea nu-l înțelese. Nu știa ce să-i răspundă și-l privea fără grai, derutată. De ce plângea? Cum de era în stare să i se des-tăinuiască dacă era copleșită de atât de multe și mari emoții? La rândul său, dându-și seama că întrebarea era nedreaptă, nepotrivită, încercă să se gândească la o formulare mai adecvată. Se uitau unul la celălalt, zăpăciți, incapabili să vorbească, temându-se că un lucru delicat, abia înfiripat între ei,

ar putea să dispară brusc. Faptul că erau prieteni vechi și copilăriseră împreună devenea acum o barieră – se rușinau față de fostele lor euri. În ultimii ani prietenia lor devenise mai vagă, chiar mai reținută; totuși, continua să fie o veche obișnuință, iar a o întrerupe acum ca să devină doi străini ce se angajau într-o relație intimă cerea o limpezime a scopului de care deocamdată nu erau în stare. Pentru moment cuvintele nu păreau să contureze vreo salvare, El îi cuprinse umerii în palme, iar pielea ei goală era rece la atingere. Când li se apropiară fețele, Robbie era destul de nesigur pe sine ca să creadă că ea ar putea s-o ia la fugă sau să-l plesnească tare, ca-n filnie, cu palma peste obraz. Gura Ceciliei avea gust de ruj și de sare. Se separară o secundă, apoi el o strânse și mai tare în brațe și se sărutară din nou, cu mai multă încredere. Cutezători, își atinseră vârfulurile limbilor și atunci ea scoase sunetul acela jos, ca un oftat, care – avea să-și dea el seama mai târziu – marea o transformare. până în momentul acela era încă oarecum caraghios să ai o față bine cunoscută varata atât de tare într-a ta. Se simțeau priviți de eurile lor amuzate, de copii. Dar contactul limbilor, al mușchilor vii și alunecoși, carne umedă pe carne, și sunetul straniu pe care i-l smulsese Ceciliei schimbară totul. Zgomotul acela parcă îl pătrunse, îl străpunse din cap până în picioare, în așa fel încât tot corpul i se desfăcu și Robbie putu pași afară din sine ca s-o sărute liber pe Cecilia. Ceea ce fusese un act conștient devenise acum impersonal, aproape abstract. Acel oftat scos de ea era lacom și îl făcea și pe el să fie lacom. o împinse tare în colț, între cărți. În timp ce se sărutau, ea îl apucă de haine, trăgându-l fără succes de cămașă, de centură. Capetele li se legănau și se roteau unul în jurul celuilalt, iar sărutul deveni un fel de înfulecare. Ea îl mușcă de obraz, nu neapărat în joacă. El se trase înapoi, reveni la vechea poziție, și ea îl mușcă tare de buza inferioară. El o sărută pe gât, forțând-o să-și lase capul pe spate, pe rafturi; ea îl trase de păr, împingându-i fața între sâni. Urmă o mozoleală nepricepută, până când el îi găsi sfârșul, mic și tare, și îl luă în gură. Ea simți că șira spinării îi devine rigidă, apoi o străbătu un fior de-a lungul spatelui. Crezu o clipă că leșinase. Brațele ei erau încolăcite în jurul capului lui și, când își întări strânsoarea, el se ridică cu tot cu ea cât era de lung, simțind nevoia disperată de a răsufla, și o îmbrățișă, strivindu-i capul de piept. Ea-l mai mușcă o dată și-l trase de cămașă. Când auziră pocnetul nuii nasture pe dușumea, trebuiră să-și reprime zâmbetele și să-și ocolească privirile. Infuzia de comic le-ar fi fost fatală. Ea îi prinse un sfârc între dinți. Senzația era insuportabil de intensă. El îi dădu capul pe spate și, strângându-o tare la piept, o sărută pe ochi și-i desfăcu buzele cu limba. Abandonul o făcu să scoată din nou sunetul acela ca un -suspin de dezamăgire.

În sfârșit era străini. Trecutul fiecăruia fusese dat uitării. Erau străini și pentru ei înșiși, nu mai știau cine erau sau unde se află. Biblioteca avea o ușă solidă, așa că nu pătrundea până la ei nici un zgomot obișnuit, care să le amintească de identitatea lor sau să-i facă să se rețină. Se situau dincolo de prezent, în afara timpului, fără amintiri și fără viitor. Nu exista nimic altceva decât senzația, obliteratedă, palpitantă și impe-tuoasă, și fâșâitul de țesătură pe țesătură sau de piele pe pânză, produs de brațele ce alunecau unul peste

altul în această luptă corp la corp, nervoasă și senzuală. Experiența lui Robbie era limitată: știa doar din auzite că nu era neapărat nevoie să se întindă pe jos. cât despre Cecilia, în ciuda tuturor filmelor văzute, a tuturor roma-nelor și poeziilor de dragoste citite, nu avea absolut nici o experiență. Cu toate acestea, nu-i surprin-dea deloc faptul că-și cunoșteau precis dorințele. Se sărutau iar și iar, cu brațele ei încolăcite pe după capul lui. Ea îi lingea urechea, îi mușca lobul. Cumulate, mușcăturile îl excitau și-l înfu-riau, îi ațâtau simțurile. îi căută fesele sub rochie și i le strânse tare, apoi o răsturnă pe jumătate într-o parte ca să-i tragă o palmă drept răzbu-nare, dar nu avea destul spațiu. Continuând să-l privească drept în ochi, ea se aplecă să-și scoată pantofii. Din cauza nasturilor și a căutării de poziții ideale pentru brațe și picioare, agitația spori. Cecilia nu avea nici un dram de experiență.

Fără o vorbă, Robbie îi luă piciorul și i-l puse pe raftul cel mai de jos. Amândoi erau stângaci, dar erau deja și prea dezinteresați ca să se mai simtă rușinați. Când îi ridică din nou rochia măță-soasă, mulată, el se gândi că nesiguranța de pe fața ei o oglindea pe a lui. Dar nu exista decât un singur final, unul inevitabil, și tot ce puteau face era să se îndrepte spre el.

Ținută în colț de greutatea lui, ea își împreună din nou mâinile pe ceafa tânărului, își lăsă ante-brațele pe umerii lui și continuă să-l sărute pe obraji. Momentul culminant veni fără dificultate. își reținură răsuflarea înainte de a fi pătruns himenul, iar după ce fusese pătruns ea întoarse repede capul, fără să scoată vreun sunet – făcea din asta, se pare, o chestiune de mândrie. Se străn-seră și mai tare unul în celălalt, el intră și mai adânc ^i, pentru câteva secunde bune, totul încre-meni. In locul unei explozii de frenezie, totul era nemișcare. li oprise nu numai uluitorul fapt al sosirii la destinație, ci și impresionantul senti-mentul al regăsirii – erau față în față, în semi-obscuritate, privind fix în puținul care se vedea din ochii fiecăruia, iar de data asta tot ce era impersonal între ei dispăru. Vezi bine, un chip nu putea avea nimic abstract. Fiul lui Grace și Ernest Turner, fiica lui Emily și Jack Tallis, prietenii din copilărie, cunoștințele din studenție, aflați într-o stare de bucurie liniștită și generoasă, con-templau memorabila schimbare pe care o realiza-seră. Aproximarea de o față cunoscută nu mai era caraghioasă, ci splendidă. Robbie o privi lung pe femeie, pe fata cunoscută de când lumea, gândin-du-se că schimbarea se produsese numai înlăun-trul său și că era la fel de fundamentală – la fel de fundataentală din punct de vedere biologic -ca și nașterea. De la naștere nu i se mai întâmplase ceva atât de deosebit, atât de important. Cecilia își întoarse privirea, năucită de sentimentul pro-priei sale transformări și copleșită de frumusețea unui chip pe care obișnuința de o viață o făcuse să-l ignore. îi șopti numele cu atenția unui copilaș care încearcă să pronunțe sunetele separat. Când el îi răspunse spunându-i pe nume, pentru ea parcă era un cuvânt nou: silabele rămăseseră aceleași, dar semnificația era alta. In cele din urmă el rosti cele două cuvinte simple pe care nu le pot demonetiza întru totul nici tonele de artă proastă, nici munții de neîncredere. Ea le repetă – cu exact aceeași accentuare ușoară a celui de-al doilea – ca și cum ea le-ar fi pronunțat prima. Deși Robbie nu era adeptul nici unei forme de credință religioasă, îi era imposibil să nu se gândească la o

prezență invizibilă sau la un martor invizibil aflat în încăperea aceea, să nu-și spună că, rostite cu voce tare, cuvintele respective erau ca două semnături pe un contract nevăzut.

Stătuseră nemișcați poate o jumătate de minut. A rămâne mai mult așa ar fi cerut stăpânirea unei arte tantrice formidabile. Începură să facă dragoste rezemați de rafturile bibliotecii, care scârțaiu în ritmul mișcărilor lor. În astfel de momente se întâmpla adesea ca fantezia să te trimită undeva departe, la mare altitudine. El se văzu plimbându-se pe culmea netedă și rotundă a unui munte, suspendat între două țancuri înalte. Nu se grăbea deloc. Avea chef de recunoaștere și suficient timp la dispoziție ca să meargă până la marginea stâncii și să se uite la hăul aproape vertical în care trebuia să se arunce nu peste mult timp. Îl tenta să sară chiar acum în abisul limpede, dar era un om cu experiența vieții și izbuti să se tragă înapoi și să aștepte. Nu-i era ușor, fiindcă era tras înapoi ca de un magnet și trebuia să se împotrivescă, cât timp nu se va gândi la buza prăpastiei, nu se va apropia de ea și nu va fi tentat. Se strădui să-și reprezinte lucrurile cele mai plictisitoare pe care le cunoștea: crema de ghetă, un formular de înscriere, un prosop ud pe podeaua dormitorului. Mai era și capacul răsturnat al unei pubele de gunoi, cu o jumătate de inci de apă de ploaie înăuntru, și rotocolul incomplet lăsat de o ceașca de ceai pe coperta poeziilor lui Housman. Prețiosul inventar fu întrerupt de sunetul vocii ei. Îl striga, îl invita, îi murmură în ureche. Chiar așa. Vor sări împreună. El era cu ea acum, privind abisul, și văzură cum peretele muntelui plonjează prin pătura de nori. Se vor prăbuși pe spate, mână în mână. Ea îi repetă ceva, murmurat, la ureche și de data asta o auzi clar:

— A intrat cineva.

Robbie deschise ochii. Se afla într-o bibliotecă, într-o casă, într-o liniște perfectă. Era îmbrăcat cu cel mai bun costum al său. Da, își aminti totul cu destulă ușurință. Se întinse ca să se uite peste umăr, dar văzu numai masa de scris luminată, care fusese acolo tot timpul, ca și cum și-ar fi amintit-o din vis. Din colț, de unde se aflau, nu se putea vedea ușa. Nu se auzea nici un zgomot, nimic. Cecilia se înșelase – dorea cu ardoare ca ea să se fi înșelat și chiar se înșelase. Se întoarse spre ea ca să-i comunice acest lucru, dar fata îl strânse și mai tare de braț, așa că-și întoarse din nou privirea spre ușă. Briony intră încet în raza lor vizuală, se opri lângă birou și îi zări. Rămase așa, în picioare, prostită, zgâindu-se la ei, cu brațele atămându-i pe lângă corp, ca un pistolar din scena finală a unui western. În momentul acela comprimat, Robbie înțelese că până atunci nu urâse pe nimeni cu adevărat. Era un sentiment la fel de pur ca și iubirea, dar lipsit de pasiune, rațional și recc. Nu avea nimic personal cu ea, fiindcă ar fi urât pe oricine ar fi intrat. În salon și pe terasă se serveau băuturi și acolo ar fi trebuit să se afle și Briony, cu mama, cu fratele ei adorat și cu micuții verișori. Nu exista absolut nici un motiv ca ea să intre în bibliotecă, în afară de dorința de a-l găsi pe el și de a-i răpi ceea ce-i aparținea. Acum înțelegea clar ce se întâmplase: Briony deschisese plicul lipit ca să-i citească biletul și fusese oripilată, simțindu-se, în felul ei încâlcit, trădată. Intrase în casă în căutarea surorii sale – înaripată,

desigur, de ideea că trebuie s-o salveze sau s-o admonesteze – și auzise un zgomot de după ușa închisă a bibliotecii. Propul-sată de ignoranța ei profundă, de imaginația ei cretină și de simțul ei moral de fetiță, intrase ca să-i oprească. Nici măcar nu fusese nevoie s-o facă: ei se desprinseseră din îmbrățișare de bună voie și-și întorseseră spatele, iar acum își aranjau discret îmbrăcămintea. Se terminase.

Farfuriile de la felul principal fuseseră strânse de mult, iar Betty revenise cu budinca cu pâine și unt. Oare, se întrebă Robbie, porțiile adulților doar păreau de două ori mai mari decât ale copiilor prin jocul imaginației sale sau din cauza inimii haine a lui Betty? Leon umplea paharele cu vin din cea de a treia butelie de Barsac. Își scosesese haina, dându-le astfel de înțeleș celoralți doi bărbați că pot să-i urmeze exemplul. În geamuri se azeau pocnituri moi, fiindcă felurite creaturi înaripate ale nopții se aruncau în sticla lumi-nată. Doamna Tallis își tampona fața cu șervetul și se uita drăgăstoasă la gemeni. Pierrot îi șoptea ceva la ureche lui Jackson.

— Fără secrete la masă, băieți. Toți vrem să auzim, dacă nu-i cu supărare.

Jackson, purtătorul de cuvânt, înghiți în sec. Fratele lui își plecase ochii.

— Am dori să ne ridicăm de la masă, mătușă Emily. Putem merge la closet, te rog?

— Bineînțeleș. Dar trebuia să întreb „avem voie”, nu „putem”. Și nu era nevoie să vorbești atât de pe șleau.

Gemenii alnecarăjos de pe scaunele lor. Când ajunseră la ușa, Briony țipă și-și înălță acuzator arătătorul:

— Șosetele mele! Sunt încălțați cu șosetele mele cu căpșunele!

Băieții se opriră, se întoarseră și-și mutară rușinați privirile de la gleznelor proprii la mătușă lor. Briony se ridicase pe jumătate. Robbie presupunea că emoțiile puternice ale fetei își găsiseră o supapă.

— Ați intrat la mine în cameră și mi le-ați furat din sertar!

Cecilia deschise gura pentru prima oară de când stăteau la masă. Sentimente puternice o stăpâneau și pe ea:

— Taci din gură, pentru Dumnezeu! Chiar că ești o primadonă enervantă! Băieții nu aveau ciorapi curați, așa că eu li i-am dat pe ai tăi.

Uluită, Briony se zgâi la ea. Atacată, trădată de cea pe care nu dorea decât s-o apere! Jackson și Pierrot continuau să se uite la mătușă lor, care-i concedie cu o înclinare a capului. Închiseră ușa după ei cu o atenție exagerată, poate chiar satirică, iar în clipa când lăsară din mână clanța, Emily ridică lingura de pe masă și comesenii o imitară. Ea o dojeni blând pe Cecilia:

— Puteai să te exprimi mai frumos față de sora ta.

Când Cecilia se întoarse spre mama ei, Robbie prinse o adiere de transpirație de la subsuoară, care semăna cu cea a ierbii proaspăt cosite. În curând vor ieși împreună afară. Închise ochii o clipă. Un bol de șodou greu de două livre fusese amplasat lângă cotul lui și se întreba dacă ar avea putere să-l ridice.

— Îmi pare rău, Emily, dar zău că și-a făcut de cap toată ziua.

Briony vorbi cu un calm de om matur:

— Cam exagerată constatare, venind de la una ca tine.

— Ce vrei să spui?

Aceasta, Robbie știa, era exact întrebarea pe care n-ar fi trebuit s-o pună. În această etapă a vieții ei, Briony locuia într-un spațiu de tranziție, vag delimitat între camera copiilor și lumea adulților, trecând imprezizibil dintr-o parte în cealaltă. În situația de față, era mai puțin pri-mejdioasă dacă rămânea o fetiță indignată.

De fapt, nici Briony nu știa prea bine ce voise să spună. Robbie însă nu avea cum să-și dea seama de acest lucru și de aceea se strădui să schimbe imediat subiectul. Se răsuci spre stânga, spre Lola, și decretă, cu o voce menită să fie auzită de toți mesenii:

— Sunt băieți de treabă, frățiorii tăi.

— Hah!

Briony era necruțătoare și nu-i dădu veri-șoarei sale timp să răspundă.

— Asta arată ce puțin cunoști lucrurile! Emily își așează lingura lângă farfurie:

— Drăguțo, dacă mai continui, va trebui să te poftesc să te ridici de la masă.

— Dar uită-te și tu ce i-au făcut! Au zgâriat-o pe față și i-au făcut julituri!

181 Toți ochii se întoarseră spre Lola. Sub pistrui, sângele îi năvăli în obraji, întunecându-i și făcând ca zgârietura să nu se mai vadă atât de bine.

— N-arată chiar atât de rău, constată Robbie. Briony îl fulgeră cu privirea. Mama ei zise;

— Unghii de băiețași. Ar fi bine să te ungi cu niște alifie.

Lola se arată bravă:

— De fapt, deja m-am dat cu ceva. Nici nu mai doare.

Paul Marshall își dresе glasul:

— Eu am fost martor la toată tărașenia. De fapt, a trebuit să-i despart, să-i trag de pe ea. Trebuie să recunosc că nu mi-a venit să cred - niște puști atât de duri. Chiar că s-au repezit la ea.

Emily se ridicase de pe scaun. Se duse la Lola și-i luă mâinile într-ale sale.

— Uite-te la brațele tale! Nu-i vorba doar de o julitură. Ești învinețită până la coate. Cum Dumnezeu ți-au făcut una ca asta?

— Nu știu, mătușă Emily.

Marshall se lăsă din nou pe spătarul scaunului. Prin spatele Ceciliei și al lui Robbie, îi vorbi fetiș-canei, care se uita la el cu ochii plini de lacrimi:

— Nu trebuie să te rușinezi că ești în centru] atenției. Ești grozav de curajoasă, dar te-au mătră-șit zdravăn.

Lola se străduia să-și stăpânească lacrimile. Emily își trase nepoata la piept și o mângâie pe creștet. Marshall îi spuse lui Robbie:

— Ai dreptate, sunt băieți de treabă. Dar pre-supun că au trecut prin multe în ultima vreme. Robbie vru să știe de ce Marshall nu se refe-rise deloc

la întâmplarea respectivă dacă Lola fusese lovită atât de tare, dar toată masa fusese cuprinsă de agitație. Leon îi strigă mamei:

— Vrei să telefonez după doctor? Cecilia se ridică și ea de la masă.

Robbie îi atinse brațul când se întoarse și ochii li se întâlniră pentru prima oară după episodul din bibliotecă. N-a fost timp să se înfiripe între ei altceva decât atingerea în sine. Ea se grăbi să se alăture mamei, care începuse să dea instrucțiuni să se confecționeze comprese reci. Emily murmură cuvinte de alinare în creștetul nepoatei sale. Marshall rămase la locul lui și își umplu din nou paharul. Briony se ridică și ea, după care slobozi imediat încă un țipăt strident, de fetiță. Luă de pe scaunul lui Jackson un plic și-l ridică să-l vadă toată lumea.

— o scrisoare!

Era gata s-o deschidă. Robbie nu se putu stă-păni să n-o întrebe:

— Cui îi este adresată?

— Scrie că „Tuturor”.

Lola se desprinse din brațele mătușii și-și șterse ochii cu un șervețel.

Emily găsi în ea noi și surprinzătoare surse de autoritate:

— N-o deschide! Fă cum îți spun și adu-mi-o mie!

Briony distinse nota neobișnuită de asprime din vocea mamei și, supusă, ocoli masa ca să-i înmâneze plicul. Emily se îndepărtă cu un pas de Lola și scoase din el o coală de hârtie liniată. Când o citi, Robbie și Cecilia văzură și ei scrisul:

Noi plecăm fincă Lola și Betty se poartă îngrozitor cu noi și vrem acasă. Regretam că am luat frute. Na fost nici piesa.

Se iscăliseră amândoi cu numele mic și cu multe înflorituri în zigzag.

După ce Emily citi scrisoarea cu voce tare, se așternu tăcerea. Lola se ridică și făcu doi pași spre o fereastră, apoi se răzgândi și se întoarse spre capul mesei. Își arunca ochii când în dreapta, când în stânga, murmurând într-una „La dracu', la dracu'." Marshall se apropie de ea și-i puse mâna pe braț:

— Ibtul se va termina cu bine. Alcătuim câteva echipe de căutare și-i găsim cât ai clipi din ochi.

— Absolut, întări Leon. N-au plecat decât de câteva minute.

Dar Lola nu-i asculta și se părea că luase singură o hotărâre. Făcând pași mari spre ușă, anunță:

— Mami o să mă omoare.

Când Leon încercă s-o prindă de umăr, se smulse din mâinile lui și în clipa următoare ieși pe ușă. o auziră fugind pe coridor.

Leon se întoarse spre sora lui:

— Cee, tu și cu mine îi căutăm împreună. Marshall zise:

— Noapte fără lună. E destul de întuneric. Grupul se îndreptă spre ușă, iar Emily le zise:

— Cineva trebuie să aștepte aici și cred că e mai bine să fiu eu aia.

— Sunt lanterne după ușa din pivniță, îi informă Cecilia.

n

— Cred că n-ăr fi rău să-i telefonezi agentului de poliție, îi spuse Leon mamei sale.

Robbie fu ultimul care ieși din sufragerie și ultimul, își spuse, care se adaptase la noile împrejurări. Prima sa reacție, care nu dispăru când păși în răcoarea relativă a coridorului, a fost că-l trăseseră pe sfoară. Nu credea că pe gemeni îi pândea vreo primejdie adevărată. Aveau să se sperie de vaci și-or să se întoarcă acasă. Imen-sitatea nopții de dincolo de zidurile casei, copacii întunecați, umbrele primitive, toate acestea fuse-seră aruncate, le gândise ca aparținându-le în exclusivitate Ceciliei și lui. Îi așteptau pe ei, erau ale lor, să le folosească și să le revendice. Mâine sau în orice alt moment decât asta va fi prea târziu. Și dintr-o dată casa își revărsase conținutul într-o noapte care aparținea acum unei crize casnice pejumătate comice. Vor hoinări ceasuri întregi pe afară, strigând „uuuu” și rotin-du-și lantermele în cercuri, gemenii vor fi găsiți în cele din urmă, obosiți și murdari, Lola se va liniști și, după câteva felicitări reciproce la un ultim pahar, seara se va sfârși. Peste câteva zile ori, poate, doar câteva ore, totul va deveni o amintire hazlie, pomenită la diferitele întruniri de familie: noaptea în care au fugit gemenii, Când ajunse la ușa principală, echipele de căutare porneau deja la treabă. Cecilia își ținea de braț fratele și, pornind din loc, întoarseră capetele și-l văzură stând nemișcat în lumină. Ea îi adresă o privire și înălță din umeri, parcă pentru a spune că deocamdată nu era nimic de făcut. Înainte de a apuca el să-i adreseze vreun semn de iubitoare resemnare, fata întoarse capul și pomi în pas cu Leon, strigând numele băieților. Marshall se îndepărtase deja binișor, avansând pe aleea principală, și îl vedeau numai datorită lanternei pe care o ținea în mână. Lola nu era nicăieri. Briony se hotărâse să facă ocolul casei. Ea, desigur, n-ar fi vrut să fie perechea lui Robbie, ceea ce era o ușurare, pentru că el decisese deja: dacă nu putea fi cu Cecilia, dacă n-o putea avea numai pentru el, atunci și el, ca și Briony, va fi un căutător solitar. Această hotărâre, după cum avea să recunoască foarte des în viitor, i-a schimbat cursul vieții.

Doisprezece.

Oricât de elegantă fusese vechea clădire în stil Adam, oricât de maiestuos ar fi dominat ea cândva parcul, zidurile nu-i putuseră fi tot atât de solide ca acelea ale construcției impunătoare ce o înlocuise, iar încăperile ei nu avuseseră cum să posede aceeași liniște obstinată în care se sufoca uneori casa Tallis. Emily simți prezența apăsătoare a tăcerii când închise ușa în urma echipelor de căutare și porni să traverseze holul. Presupunea că Betty și ajutoarele ei își luau desertul în bucătărie, fără să-și dea seama că sufrageria se golise. Nu se auzea nici un zgomot. Pereții, lambriurile, masivitatea impresionantă a obiectelor aproape noi, câinii colosali ce străjuiau șemineul, vetrele largi din piatră nouă și albă, toate te trimiteau înapoi, peste veacuri, la vremea castelurilor izolate în păduri încreme-nite. Presupunea că dorința socrului ei fusese să creeze o ambianță care să sugereze soliditate și tradiții de familie. Un om care-și petrecuse toată viața născocind zăvoare și încuietori metalice știa cu certitudine cât valora spațiul privat. Zgo-motele din afara casei erau complet excluse, ba chiar și mai

domesticile sunete din interior erau estompate, uneori - nu se știe cum - chiar eliminate.

Emily oftă, nu izbuti să se audă și mai oftă o dată. Se afla lângă telefonul amplasat pe o măsuță semicirculară de fier forjat, chiar lângă ușa bibliotecii, și își odihnea mâna pe receptor. Ca să ajungă la agentul de poliție Vockins, ar fi trebuit să vorbească mai întâi cu nevasta acestuia, o femeie limbută căreia îi plăcea să trăncănească despre ouă și subiecte înrudite: costul alimentației găinilor, vulpile, fragilitatea pungilor de hârtie moderne. Soțul ei refuza să dea dovadă de respectul la care te așteptai de la un polițist. Sinceritatea lui era brutală, exprimată prin platitudini care o făceau să sune, din pieptul său încheiat până sus cu nasturi, ca o înțelepciune câștigată trudnic: dacă nu curge, pică, diavolul le dă de lucru celor leneși, un măr putrezit le strică pe toate celelalte din coșarcă. Prin localitate circula zvonul că, înainte de a fi intrat în poliție și de a-și fi lăsat mustața, fusese sindicalist. Cândva, în zilele grevei generale, fusese văzut transportând manifeste cu trenul.

În afară de asta, ce să-i ceară agentului de poliție rural? până când i-ar explica el că băieții tot băieți rămân și până ar alcătui o echipă de căutare dintr-un pumn de săteni sculați din paturile lor, ar trece cel puțin o oră, timp în care se prea putea ca gemenii să se întoarcă de bună voie, speriați până în măduva oaselor, văzând cât de imensă era lumea noaptea, și le venea mintea la cap. De fapt nu băiețașii îi ocupau gândurile, ci mama lor, sora ei sau, mai precis, încarnarea ei în constituția firavă a Lolei. Când se ridicase de la masă, în sufragerie, ca s-o aline pe fată, Emily se surprinsese simțind un anumit resentiment față de ea. Cu cât acesta devenise mai puternic, cu atât se agitase mai mult pe lângă Lola, ca să și-l ascundă. Zgârietură de pe fața ei era de netăgăduit, vânătaia de pe braț destul de șocantă, ținând seama că-i fusese pri-cinuită de niște băieți atât de mici. Dar Emily era victima unui vechi antagonism. Cea pe care se trudea s-o liniștească era sora ei, Hermione; pe Hermione, hoța de atenții, maestra prefăcă-toriilor teatrale, o strângea acum la piept. Ca și pe vremuri, cu cât fierbea mai mult în interior, cu atât mai vigilentă devenea. Iar când sărăcuța de Briony găsisse biletul lăsat de băieți, același antagonism o împinsese să se repeadă la ea cu o asprime neobișnuită. Ce nedreaptă fusese! Dar ideea că fiica ei - sau orice altă femeie mai tânără - putea să deschidă plicul și să sporească încordarea prin lentoarea gesturilor, iar apoi să le citească scrisoarea cu voce tare celor de față, anunțând vestea și plasându-se în centrul dramei, invoca amintiri vechi și gânduri deloc generoase.

Hennione sâsâise, făcuse șotii și piruete toată copilăria lor, grozăvinduse ori de câte ori avu-sese ocazia, fără să se gândească - cel puțin așa credea sora ei mai mare, tăcută și enervată - cât era de caraghioasă și de disperată. Se găseau întotdeauna adulți care s-o încurajeze în nesfâr-șita ei împăunare. Chiar și în clipa memorabilă când Emily cea de unsprezece ani uluise o cameră plină de oaspeți izbindu-se într-o ușă glisantă și tăindu-se la mână atât de rău că sângele ce-i țâșnise desenase un buchet purpuriu pe

rochița de muselină a fetei de alături, tot Hermione cea de nouă ani fusese în centrul atenției, dato-rită țipetelor ei sfredelitoare. În timp ce Emily, aproape ignorată, zăcuse întinsă pe podea, în umbra unei canapele, iar un unchi medic îi apli-case cu îndemănare un garou, nenumărate rude se străduiseră s-o calmeze pe sora sa. Iar acum ea se vântura prin Paris cu un lucrător de la radio, iar Emily trebuia să aibă grijă de odraslele ei. Plus qa change, ar fi putut spune polițaiul Vockins.

Iar Lola, aidoma mamei ei, nu se lăsa. Nici nu fusese citit bine biletul, că-i și pusese în umbră pe fugari ieșind teatral din casă. Mami o să mă omoare, pe naiba. Doar tocmai spiritul lui mami supraviețuia în ea. Putea să parieze că, după întoarcerea gemenilor, vor trebui s-o caute în continuare pe Lola. Credincioasă principiului de fier al iubirii de sine, ea va adăsta cât va putea de mult afară, în beznă, înveșmântată în cine știe ce nefericire născocită, așa încât ușurarea generală la reparația ei să fie și mai intensă, iar ea să se bucure de atenția tuturor. Azi după-amiază, fără să se clinească din pat, Emily intuise că Lola avea să submineze piesa lui Briony, bănuială confirmată de afișul rupt în diagonală de pe șeva-let. Și, așa cum prezisese, de supărare, Briony se refugiase undeva afară și fusese de negăsit. Ce bine semăna Lola cu Hermione, păstrându-și alura de nevinovată după ce-i împingea pe alții la auto-distrugere!

Emily rămase nehotărâtă în hol, nedorind să se ducă în nici o cameră anume, ciulind urechea ca să perceapă vocile căutătorilor de afară și – dacă era să fie cinstită față de sine însăși – bucuroasă că nu auzea nimic. Drama băieților fugiți era un mare nimic – viața lui Hermione impusă ei, lui Emily, era marea problemă. Nu existau motive de îngri-jorare în legătură cu băieții. Era puțin probabil că se vor apropia de rău. În mod cert, vor obosi și se vor întoarce acasă. Era încercuită de ziduri groase de tăcere, care-i șuiera în urechi cu inten-sitate crescândă sau descrescândă, după un model propriu. Își luă mâna de pe telefon ca să-și maseze tâmpla – nici urmă, mulțumescu-ți ție, Doamne, de bestiala migrenă – și o pomi spre salon. O altă scuză ca să nu-l sune pe polițistul Vockins era că Jack avea să telefoneze curând ca să-și ceară scuze, Apelul va fi făcut de către centralista de la minis-ter, după care va auzi vocea nazală, cântată, a tânărului asistent și, în sfârșit, glasul bărbatului ei, venind din spatele biroului, rezonând în enorma încăpere cu tavan înalt. Nu se îndoia că lucra până noaptea târziu, dar știa că nu doarme la club, iar el știa că ea știe. Dar nu era nimic de comentat. Sau, poate, erau prea multe. Teama de conflict era trăsătura lor comună, iar regula-ritatea apelurilor lui telefonice de seară, chiar dacă ea nu le dădea crezare, era reconfortantă pentru amândoi. Măcar că stratagema aceasta nu era decât ipocrizie convențională, trebuia să recunoască totuși că era folositoare. Existau surse de mulțumire în viața ei – casa, parcul, dar mai ales copiii – pe care intenționa să le păstreze și de aceea nu-l provoca pe Jack. De prezența lui avea mai puțină nevoie decât de vocea lui la telefon. Chiar și minciuna constantă – deși nu putea fi asemuită cu dragostea – era un semn de atenție; fără îndoială că el ținea la ea, de vreme ce o mințea cu atâta pricepere și de

așa de mult timp. Înșelătoria instituită de el era un soi de omagiu adus importanței vieții lor matrimoniale.

Copil nedreptățit, soție nedreptățită. Dar nu era atât de nefericită pe cât s-ar fi convenit să fie. Primul rol o pregătise pentru al doilea. Se opri în ușa salonului, observând că paharele de cocteil, mânjite cu ciocolată, nu fuseseră strânse și că ușile care dădeau în grădină rămăseseră deschise. Acum o adiere dintre cele mai blânde făcea să foșnească papura decorativă din fața șemineului. Doi sau trei fluturi de noapte cu trup masiv dădeau târcoale lămpii așezate pe harfa. Oare când avea să mai cânte cineva la ea? Faptul că insectele nocturne erau atrase de lumină, unde puteau fi devorate mai ușor de alte creaturi, era unul dintre misterele care-i provocau o plăcere mărunță. Prefera să nu cunoască explicația. O dată, la un dineu oficial, un profesor de o știință sau alta, dornic să înceapă o conversație mărunță, îi arătase câteva gaze rotindu-se deasupra unui candelabru. Ii spusese că lucrul care le atrăgea era impresia vizuală a unui întuneric și mai dens, la marginea sferei de lumină. Cu toate că riscau să fie mâncate, trebuiau să asculte de instinctul care le îndemna să caute locul cel mai întunecat, cel mai îndepărtat de lumină – care, în acest caz, nu era decât o iluzie. Ei i se păruse un sofism, o explicație de dragul de a explica. Cum își putea cineva închipui că știe cum arată lumea privită prin ochi de insectă? Nu toate lucrurile aveau o cauză, iar a pretinde contrariul era echivalentul unui amestec în treburile lumii, un amestec inutil și care putea naște chiar suferință. Unele lucruri erau așa cum erau, pur și simplu.

Nu dorea să afle de ce Jack își petrecea atâtea nopți consecutive la Londra. Mai bine zis, nu dorea să i se spună. Nici nu dorea să afle mai multe despre treaba care-l ținea până noaptea târziu la minister. Cu luni în urmă, nu mult după Crăciun, intrase în bibliotecă, vrând să-l trezească din moțaiala de după-amiază, și zărise un dosar deschis pe masa de lucru. Doar cea mai inofensivă curiozitate femeiască o împinsese să arunce o privire, fiindcă n-o interesa administrația civilă. Văzuse pe o pagină titluri de rubrici: controale, raționalizare, evacuarea marilor orașe, mobilizarea militarizată a forței de muncă. Pagina alăturată era scrisă de mână. Paragrafe de text întrerupeau coloanele de calcule aritmetice. Scrisul drept, cu cerneală brună, al lui Jack o informa că totul trebuia multiplicat cu cincizeci. Pentru fiecare tonă de explozibil folosit se estimează cincizeci de victime. Să presupunem că se aruncă 100.000 de tone de bombe în două săptămâni. Rezultatul: cinci milioane de morți. Nu-și trezise soțul, a cărui respirație blândă, șuierătoare, se contopea cu trilul iematic de pasăre, venit de undeva de dincolo de peluză. O lumină lichefiată unduia pe cotoarele volumelor și peste tot domnea mirosul de praf încălzit de soare. Se dusesse la fereastră și privise afară, încercând să depisteze pasărea cântătoare printre ramurile golașe, negre, ale stejarilor, care se proiectau pe fundalul cerului de un albastru foarte palid. Știa foarte bine cât de importante erau estimările acelea birocratice. Și da, existau precauții pe care administratorii și le luau ca să se poată justifica, orice s-ar fi întâmplat. Dar fără îndoială că cifrele acelea uriașe erau o formă de exagerare nesăbuită a propriei importanțe, frizând iresponsabilitatea. Jack,

protectorul căminului, garantul liniștii lui, era responsabil de pronosticurile pe tennen lung. Dar ceea ce văzuse era o prostie. Când îl trezise, icnise și se aplecase brusc înainte ca să închidă dosarul, iar apoi, încă stând pe scaun, îi dusesse mâna la gură și depusese pe ea un sărut uscat.

Se hotărî să nu închidă ușile glisante și se așeză pe un colț al canapelei Chesterfield. Simțea că starea ei nu era chiar una de expectativă. Nici o cunoștință n-o egala în priceperea de a sta nemișcată, nici măcar cu o carte în poală, de a se strecura încetisor printre gânduri ca și cum ai explora o grădină necunoscută. Învățase cum să aibă răbdare în anii de migrenă care o ținuseră deoparte. Zbuciumul, concentrarea asupra unui gând, lectura, privitul, așteptarea – toate trebuiau evitate în favoarea plutirii lente a asociațiilor de idei, în timp ce minutele se acumulau ca troienele de zăpadă, iar liniștea din jur se îngroșa. Șezând aici, acum, simțea cum tivul rochiei, mișcat de boarea nocturnă, îi gâdila pielea. Copilăria îi era la fel de palpabilă ca și mătasea rochiei – un gust, un sunet, un miros, toate topite într-o entitate care, cu siguranță, era mai mult decât o stare de spirit. Mai era o prezență în cameră: a eului ei de zece ani, întristat și nebăgat în seamă, o fetiță mai tăcută și decât Briony, mirată de golul masiv al timpului, nevenindu-i să creadă că secolul al nouăsprezecelea se apropie de sfârșit. cât era de tipic pentru ea să șadă într-o încăpere ca asta, „neparticipând”. Fantoma nu fusese invocată de faptul că Lola călca pe urmele lui Hermione, nici de dispariția în nopțe a imprevizibililor gemeni. Reacția înceată, retragerea în autonomie, indicau apropierea sfârșitului copilăriei lui Briony. Situația o obseda din nou pe Emily. Briony era ultimul ei născut și, de acum și până la moarte, nimic nu avea să aibă o importanță atât de vitală și să-i ofere o plăcere atât de mare precum creșterea unui copil. Nu era proastă. Știa perfect de bine că această expansivitate potolită cu care contempla ceea ce părea a fi propria-i viață ruinată era o formă de autocompătimitate: cu siguranță că Briony va merge la același colegiu, Girton, ca și sora sa, iar ea, Emily, va avea mădularele din ce în ce mai țepene și-și va pierde tot mai mult din importanță. Bătrânețea și oboseala i-l vor aduce înapoi pe Jack, fără să se rostească vreun cuvânt, fără să fie nevoie de vreunul. Iată și duhul copilăriei sale, împrăștiat în toată camera, care-i reamintea de raza limitată a existenței ei. cât de repede se termina povestea. Nu era deloc stufoasă și goală, ci grăbită. Și necruțătoare.

Reflecțiile acestea banale nu-i afectară prea mult buna dispoziție. Plutea deasupra lor, pri-vindu-le neutru, din înalt, împletindu-le distrată cu alte preocupări. Plănuia să planteze un pâlc de arbuști Ceanothus de-a lungul potecii ce ducea la bazin. Robbie se ostenea s-o convingă să constru-iască o pergolă și să pună pe ea un fir de glicină, care creștea încet și avea flori plăcut parfumate. Dar, până când efectul pergolei o să fie complet, Jack și cu ea vor fi demult oale și ulcele. Povestea se va fi sfârșit. Se gândi la cum arătase Robbie la cină, cu privirea aceea pierdută, de maniac. Oare fuma buruienile despre care citise într-o revistă, țigaretele alea care-i împingeau pe tinerii boemi spre hotarele nebuniei? Îi era destul de simpatic și se bucura pentru Grace Turner că fiul ei se dovedise un băiat de ispravă. Dar el era de

fapt hobby-ul lui Jack, dovadă vie a cine știe cărui principiu egalitar urmărit de soțul ei de ani de zile. Când el vorbea – nu prea des – despre Robbie, o făcea pe un ton justițiar, dar și auto-justificativ. În această privință, între ea și soțul ei se stabilise un raport considerat de Emily o atitudine critică la adresa ei. Se împotrivise când Jack propusese finanțarea educației băiatului, fiindcă i se păruse un amestec în treburile altora, precum și o nedreptate față de Leon și de fete. Nu considera nici acum că greșise: acea diplomă de rangul 1 cu care se întorsese Robbie de la Cambridge nu era o dovadă în această privință. De fapt, nu făcuse decât să complice lucrurile pentru Cecilia, care abia obținuse rangul al III-lea, chiar dacă era caraghios din partea ei să se prefacă dezamăgită. Ascensiunea lui Robbie. „Nu va ieși nimic bun din asta” era propoziția folosită adesea de ea, la care Jack răspundea tăios că deja ieșiseră destule lucruri bune.

Cu toate acestea, Briony fusese absolut deplasată când i se adresase lui Robbie la cină așa cum o făcuse. Avea și ea resentimentele ei și Emily o înțelegea. Era de așteptat. A le exprima însă era ceva nedemn. Se întoarse cu gândul la cină: cu câtă pricepere calmase Marshall spiri-tele. Era oare bărbatul potrivit? Păcat că nu arăta prea bine, cu jumătatea aia de față ce semăna cu un dormitor supramobilat. Poate, cu timpul, chipul îi va deveni aspru, iar bărbia îi va arăta ca un triunghi de cașcaval. Sau ca un baton de ciocolată. Dacă ar fumiza într-adevăr batoane Amo întregii armate britanice, ar putea deveni putred de bogat. Dar Cecilia, care învățase la Cambridge formele moderne de snobism, consi-dera că deținătorul unei diplome în chimie este o ființă omenească incompletă. Chiar așa se și exprimase. Lălăise trei ani la colegiul Girton, citind cărți pe care le-ar fi putut parcurge și acasă -Jane Austen, Dickens, Conrad, din care existau seturi de opere complete jos, în bibliotecă. În ce fel o îndreptățea preocuparea asta – lectura roma-nelor, care pentru alții era o distracție – să se considere superioară tuturor? Chiar și un chimist era util societății. Iar cel în chestiune găsisese modalitatea de a fabrica ciocolată din zahăr, chi-micale, colorant cafeniu și ulei vegetal. Fără unt de cacao. Producerea unei tone, le explicase el la uimitorul cocteil pe care îl preparase, costa o nimica toată. Putea lucra mult sub costul de producție al concurenței, mărindu-și în același timp profiturile. Astfel prezentată, chestiunea părea vulgară, dar câtă bunăstare, câți am tihniți puteau ieși din etuvele acelea ieftine!

Trecură, nebăgate în seamă, mai bine de trei-zeci de minute, în care astfel de crâmpieie -amintiri, sentințe, hotărâri vagi, întrebări – i se perindară lent prin minte, în timp ce ea abia dacă-și modifică poziția. Auzea vag ceasornicul bătând sferturile de oră. Deveni conștientă de înăsprirea vântului, a cărui suflare închise o fereastră, trântind-o, înainte de a muri din nou. Mai târziu fo deranjată de Betty și de ajutoarele ei, care dereticau în sufragerie, apoi zgomotele de acolo se potoliră și Emily porni să rătăcească din nou pe drumurile ramificate ale reveriilor, plutind printre asociațiile de idei, evitând tot ceea ce era brusc sau aspru, cu acea pricepere născută din o mie de migrene. Când, în cele din urmă, sună telefonul, se ridică imediat, fără să

tresară, se duse în hol, ridică receptorul și spuse, cum îi era obiceiul, cu intonație interogativă:

— Casa Tallis?

Unnară centralista, asistentul cu tonalitate nazală, o pauză, păcănitul de pe firul de lungă distanță, apoi glasul apatic al lui Jack:

— Dragostea mea. Mai târziu ca de obicei. Îmi pare groaznic de rău.

Era unsprezece și jumătate. Dar ea nu era supărată, pentru că el avea să vină acasă în week-end, iar într-o bună zi avea să rămână acasă pentru totdeauna și între ei nu va fi rostit nici un cuvânt aspru. Așa că zise:

— Nu mă deranjează deloc.

— E vorba de revizuirea Declarației privind Apărarea Țării. Trebuie să scoatem o nouă ediție. Pe urmă mai sunt și alte bătăi de cap.

— Reînannarea, rosti ea mângâietor.

— Mă tem că da.

— Tu știi că toată lumea este împotriva.

— Nu și în instituția asta, chicoti Jack.

— Până și eu.

— Ei bine, draga mea, sper să te conving de contrariu într-o bună zi.

— Sau eu pe tine.

Dialogul conținea o umbră de afecțiune, iar familiaritatea lui era reconfortantă. Ca de obicei, el o rugă să-i relateze cum își petrecuse ziua. Îi povesti despre căldura toropitoare, despre eșecul piesei lui Briony, despre sosirea lui Leon cu prietenul său, pe care îl bârbi:

— El e în tabăra ta. Dar vrea cât mai mulți soldați, ca să vândă guvemului batonul său de ciocolată.

— Înțeleg. Să transformăm fien.il de plug în staniol.

Ea îi descrie cina și înfățișarea stranie a lui Robbie din timpul mesei.

— Chiar trebuie să-l ajutăm să facă medicina?

— Da. E o mișcare îndrăzneță. Tipică pentru el. Știu că se va strădui.

Apoi ea îi relatează cum se terminase cina, cu biletul gemenilor și cu plecarea pe teren a echipelor de căutători.

— Pușlamale mici! Unde erau de fapt?

— Nu știu. Aștept să aflu.

Pe fir se instalează dintr-o dată tăcerea, între-ruptă numai de un țăcănit metalic îndepărtat. Când, în cele din urmă, importantul Funcționar Public vorbește, luase deja hotărârile. Folosirea rară a numelui ei de botez arăta cât era de serios:

— Trebuie să pun jos receptorul, Emily, ca să anunț poliția.

— Chiar crezi că e necesar? până să ajungă la noi.

— Dacă afli ceva nou, dă-mi numaidecât de știre.

— Stai puțin.

Își întorsese capul, auzind un zgomot. Leon tocmai intra pe ușa principală. În spatele lui venea Cecilia, cu o expresie de uluire mută pe față. O urma Briony, cu brațul pe după gâtul verișoarei ei. Fața Lolei era atât de albă și de rigidă, ca o mască de argilă, încât Emily, încă-păbilă să citească pe ea

vreun sentiment, știu imediat că se întâmplase un lucru îngrozitor. Unde erau gemenii?

Leon traversă holul înspre ea și întinse mâna după receptor o dâră de noroi i se întindea de la manșeta pantalonilor până la gcnunchi. Noroi, pe o vreme atât de uscată. Răsuflarea îi era saca-dată din cauza efortului și un smoc uleios de păr i se bălăbănea pe fmnte când îi smulse receptorul din mână și-i întoarse spatele.

— Tu ești, tati? Bun. Uite, cred c-ar fi bine să vii imediat acasă. Nu, nu i-am găsit și lucrurile stau și mai prost. Nu, nu pot să-ți spun acum. În noaptea asta, dacă poți. Oricum va trebui să le telefonăm. Mai bine s-o faci tu.

Emily își duse mâna la inimă și schiță doi pași înapoi, spre locul de unde Cecilia și fetele urmă-reau scena. Leon își coborâse vocea și mormăia ceva în mână făcută pâlnie peste receptor. Emily nu auzea nimic, dar nici nu dorea să audă. Ar fi preferat să se retragă în camera ei de la etaj, dar Leon puse capăt convorbirii cu un păcănit asur-zitor al instrumentului de bachelită și se întoarse spre ea. Avea privirea aspră și pătrunzătoare, iar Emily se întrebă dacă ceea ce i se citea în ochi era mânie. Încerca să inspire mai profund și-și întindea buzele pesle dinți într-o grimasă oribilă.

— Să mergem în salon, ca să stăm jos, zise. Ea îi înțelese exact intenția. Nu voia să-i spună acunx, ca să nu leșine și să-și spargă capul pe gresie. Îl privi lung, fără să se miște.

— Haide, Emily, o îndemnă Leon.

Mâna fierbinte și grea a fiului ei îi apăsa umărul și ea îi simți transpirația prin mătase. Neputincioasă, se lăsă dirijată spre salon și toată frica i se concentrează asupra faptului simplu că el dorea s-o vadă șezând înaintea de a-i spune ce se întâmplase.

Treisprezece.

Într-o jumătate de oră, Briony avea să-și comită fărădelegea.

Conștientă că împărțea nemărginirea nopții cu un maniac, la început se ținu aproape de zidurile întunecate ale casei, aplecându-se pe sub pervazuri ori de câte ori trebuia să treacă prin fața ferestrelor luminate. Știa că el o va apuca în jos, pe aleea principală, pentru că într-acolo se îndreptaseră sora ei și Leon. De cum consideră că se găsea la o distanță suficient de mare de ei, Briony se îndepărtă îndrăz-neăț de casă, într-un ocol larg care o ducea la grajduri și la piscină. Era, fără îndoială, logic să se uite dacă gemenii se aflau acolo, jucându-se cu furtunurile sau plutind pe apă cu fața în jos, identici până și în moarte. Se gândea cum ar fi putut descrie legănarea trupurilor lor pe unda blândă a apei luminate, felul în care li s-ar fi răsfiat părul ca niște tentacule și cum corpurile lor îmbrăcate s-ar fi ciocnit blând, ca mai apoi să se depărteze unul de altul, purtate de apă. Aerul uscat al serii i se strecura între țesătura rochiei și piele, iar Briony se simțea sprintenă și suplă în întujieric. Nu exista nimic ce n-ar fi putut descrie: pasul moale al unui maniac înaintând sinuos pe alee, rămânând pe iarbă, lângă bordură, ca să nu se audă cum se apropie. Dar fratele ei era cu Cecilia, ceea ce însemna o grijă mai puțin. Putea descrie și aerul acesta delicios, ierburile ce eroanau mirosul

dulce de vite de fermă, pământul încins ce mai conținea încă tăciunii caniculei de peste zi și emana mireasma minerală a argilei, briza mângâietoare ce aducea dinspre lac un par-fum de verde și argintiu.

Se porni să alerge în salturi prin iarbă, spu-nându-și că ar putea-o ține așa toată noaptea, desplicând aerul mătăsos ca o lamă de cuțit, proiectată înainte de arcul de oțel al pământului tare de sub tălpile sale și de felul în care întu-nericul îi dădea impresia că are o viteză de două ori mai mare. Visase deseori că alerga ca acum, iar la un moment dat se apleca în față, își des-făcea larg brațele, ascultând de o încredințare interioară – unica parte dificilă, dar și ea destul de ușoară în somn – și se desprindea de sol, ridicându-și pur și simplu picioarele de pe el, plutind la mică înălțime, pe deasupra gardurilor vii, porților și acoperișurilor, ca mai apoi să se înalțe și să se rotească îmbătător pe sub pătura de nori, peste câmpii, înainte de a plonja din nou spre pământ. Simțea că ar putea realiza acest lucru și acum, numai prin puterea dorinței: lumea prin care alerga o iubea, îi va oferi pe tavă tot ce-și dorea, îi va îngădui să zboare. Ulterior va descrie ceea ce a înfăptuit. Nu era și scrisul un soi de înălțare în văzduh, o formă realizabilă de zbor, al fanteziei, al imaginației?

Numai că exista un maniac care-și croia drum prin beznă cu inima neagră și nesatisfăcută -frustrat deja o dată de către Briony – iar ca să-l descrie trebuia să fie cu picioarele pe pământ. Mai întâi să-și apere sora de el; după aceea va găsi modalitatea de a-l reînvia, fără nici o pri-mejdie, pe hârtie. Briony își încetini ritmul și, mergând acum normal, se întrebă cât de tare o ura pentru că-l oprise din ceea ce voise să facă în bibliotecă. Deși o îngrozea, acesta era un alt aspect, un alt moment al devenirii ei, o altă premieră: să fie urâtă de un adult. Ura copiilor era generoasă, nestatornică. Nici nu conta. Dar a fi obiectul urii unui adult însemna inițierea într-o lume nouă și solemnă. Însemna o pro-movare. Poate că el făcuse cale întoarsă și o pândea, cu intenții criminale, de după grajduri. Dar Briony se străduia să-și învingă teama. Îi înfruntase privirea acolo, în bibliotecă, în timp ce sora ei se strecurase afară pe lângă ea, fără să-și manifeste în vreun fel bucuria de a fi fost salvată. Nu se punea problema recunoștinței, Briony era conștientă de asta. Nu se punea problema unei răsplăți. Când era vorba de iubire dezinteresată, cuvintele nu-și aveau rostul, iar Briony avea s-o apere întotdeauna pe Cecilia, chiar dacă ea nu i se va considera datoare cu nimic. Așa că Briony nu-și putea permite să se teamă de Robbie. Era cu mult mai bine să facă din el obiectul antipatiei și dezgustului său. Ai săi, familia Tallis, îi oferiseră lui Robbie nenumărate lucruri dintre cele mai plăcute: un cămin în care să crească mare, nenumărate excursii în Franța, uniforma și manualele de școală, pe urmă studiile la Cambridge. Ca răsplată, el îi adresase surorii ei cuvinte oribile, ba chiar folosise forța față de ea, abuzând în mod incredibil de ospitalitatea familiei, după care avusese insolența de a sta cu ei la masă ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Ce neobrăzare! Și cum mai ardea de nerăbdare să o dea în vileag! Viața adevărată, viața care abia acum începea, îi scosese în cale un nememic, sub forma unui prieten de familie cu brațe puter-nice și stângace și fața cu trăsături aspre, dar prietenoase, care o

purtase în cârcă de atâtea ori și înotase în rău cu ea, sprijinind-o ca să înfrunte curentul. Toate acestea îi păreau firești: adevărul era straniu și înșelător, îți cerea să te lupți pentru el, înfruntând curentul vieții cotidiene. Era exact lucrul la care nu s-ar fi așteptat nimeni și pe bună dreptate, fiindcă nemernicii nu-și anunțau prezența cu sâsâituri și monologuri, nici nu apă-reau înveșmântați în pelerine negre, cu chipul încruntat. De partea cealaltă a casei, îndepăr-tându-se de ea, erau Leon și Cecilia. Ar fi putut să le povestească despre atac. ^ Dacă ar face-o, Leon ar lua-o pe după umeri. Împreună, copiii Tallis o vor alunga pe această brută, o vor elimina din viețile lor pentru totdeauna. Va trebui să-și înfrunte și să-și convingă tatăl și să-i aline deza-măgirea și furia. Tocmai protejatul său să se dovedească a fi un maniac! Cuvântul folosit de Lola stămea înjur praful altor cuvinte - manevră, nebulie, atac, acuză - confirmând diagnosticul.

Ocoli corpul de clădiri al grajdurilor și se opri sub intrarea boltită, sub turnul cu ceas. Strigă numele gemenilor, dar unicul răspuns fură lovi-turile și frecăturile de copite și un zgomot de corp greu sprijinindu-se de staul. Era bucuroasă că nu făcuse o pasiune pentru vreun cal sau ponei, fiindcă, în faza de acum a vieții ei, cu siguranță că l-ar fi neglijat. Nu se apropie de animale, cu toate că ele îi simțiseră prezența. În concepția lor, un duh, o zeiță se aținea la peri-feria lumii lor, așa că se străduiau să-i atragă atenția. Dar Briony le întoarse spatele și-și con-tinuă drumul spre bazin. Se întrebă dacă a-ți asuma întreaga responsabilitate pentru cineva, fie și pentru o ființă ca un cal sau un câine, era ceva fundamental deosebit de avântata călătorie interioară a scrisului. Grija protectoare, contopirea cu mintea celuilalt, în care pătrundeai, asumarea rolului dommant în timp ce dirijai soarta altuia nu puteau fi numite libertate mentală. Poate ar fi reușit să devină una dintre femeile - invidiate sau compătimate - care hotărâseră să nu aibă copii. Mergea pe poteca de cărămidă care înconjura corpul de clădiri al grajdurilor. Ca și pământul, cărămizile zgrunțuroase iradiu căldura acumu-lată peste zi. Călcând pe ele, le simțea arșița pe pulpele dezgolite și pe obraji. Se împiedică în timp ce traversa grăbită tunelul de bambus întu-necat și ieși la capătul celălalt, în geometria liniștitoare a pavajului de dale.

Lămpile subacvatice instalate în primăvară încă mai constituiau o noutate. Lucirea lor albăș-truie, proiectată în sus, conferea tuturor lucrurilor dinjurul bazinului o înfățișare incoloră, luminată de lună, ca într-o fotografie. Pe vechea măsuță de tablă stăteau o carafă de sticlă, două pahare și o bucată de cârpa. Un al treilea pahar, conținând bucăți de fructe înmuiate, era pus în echilibru la capătul trambulinei. Nu erau trupuri în bazin, nici șușoteli în bezna din pavilion, nici foșnete care să provină din umbrele desişului de trestie. Briony ocoli încet bazinul, fără să mai caute ceva, ci doar atrasă de luciul și nemișcarea sticloasă a apei. Nu era deloc convinsă de faptul că pe gemeni i-ar fi pândit vreo primejdie. Chiar dacă descoperiseră în bibliotecă harta înrămată a ținu-tnlui și erau destul de isteți ca s-o citească, chiar dacă intenționaseră să plece de pe domeniu și să mășăluiască toată noaptea spre nord, tot ar fi fost obligați să urmeze aleea din pădure, care mergea în paralel cu linia ferată. În anotimpul acesta, când bolta de ramuri de deasupra dru-

mului era foarte deasă, aleea se afla în beznă totală. Unica ieșire alternativă era prin portița tumantă dejos, de lângă rău. Nici acolo nu exista lumină, n-aveai cum să te ții de potecă sau să eviți ramurile ce atârnav peste ea, să te ferești de urzicile crescute des de ambele părți. Gemenii nu aveau suficient curaj ca să-și primejduiască viața.

Așadar, băieții erau în afara oricărui pericol, Cecilia era cu Leon, iar ea, Briony, avea libertatea să hoinărească prin întuneric și să se gândească la extraordinara zi care trecuse. Copilăria ei se terminase – hotărî fata, îndepărtându-se de bazi-nul de înot – în clipa când sfâșiase afișul piesei. Basmelor țineau acum de trecut, iar într-un inter-val de numai câteva ore fusese martora unor întâmplări misterioase, văzuse o lume imposibil de descris în cuvinte, întrerupsese o comportare brutală și, prin faptul că-și atrăsese ura unui om mare, în care toată lumea avea încredere, devenise un participant la drama vieții de dincolo de pereții camerei copiilor. Tot ce mai avea de făcut acum era să descopere poveștile: nu nuxnai subiec-tele, ci și o modalitate de a le dezvolta, una demnă de noile ei cunoștințe. Sau era cumva vorba de o înțelegere mai profundă a propriei sale ignoranțe?

Privind apa din bazin minute în șir, își adusesese aminte de lac. Poate că gemenii se ascundeau în templul de pe insulă. Era un loc tainic, dar nu întru totul izolat de casă, un colțișor prietenos, unde te bucurai de mângâierea apei și unde nu era prea întuneric. S-ar putea ca toți ceilalți să o fi luat direct peste pod, fără să caute aici. Se hotărî să-și continue drumul și să ajungă la lac prin spatele casei.

Peste două minute, trecea printre straturile de trandafiri și pe poteca de pietriș din fața artezienei cu Tritonul, decorul unei alte întâmplări misterioase, care prevestise clar brutalitățile de mai târziu. Mergând pe lângă- ea, crezu că aude un strigăt slab și parcă zări cu coada ochiului o lanternă aprinzându-se și stingându-se. Se opri, încordându-și auzul ca să perceapă ceva prin zgomotul apei curgătoare. Strigătul și sclipirea de lumină veniseră din crângul de lângă rău, de la o distanță de câțiva yarzi. Merse o jumătate de minut în direcția respectivă și se opri ca să mai asculte o dată. Dar nu era nimic, nimic în afară de masa întunecată a arborilor, abia vizibilă pe cerul de un albastru închis. După un moment de așteptare, decise să se întoarcă. Pentru a reveni la cărare, merse direct spre casă, spre veranda pe care, printre pahare, butelii și o fra-pieră, strălucea globul lămpii cu ulei de parafină. Ușile glisante ale salonului erau în continuare larg deschise în noapte. Vedea până în mijlocul camerei. La lumina unei singure lămpi, zări, parțial ascuns de draperia de catifea, un colț de sofa pe care zăcea, într-un unghi straniu, un obiect cilindric care parcă se învârtea. Abia după ce mai parcursese cincizeci de yarzi înțelese că se uita la un picior de om desprins de corp. De mai aproape, imaginea i se limpezi: era, vezi bine, piciorul mamei, care-i aștepta acolo pe gemeni. Mama era ascunsă după draperii, iar un picior în ciorap i se balansa pe genunchiul celuilalt, ceea ce-i dădea aspectul acela bizar, de levitație oblică. Ajungând în dreptul casei, Briony se duse la fereastra din stânga, ca să nu poată fi văzută de Emily. Era plasată mult prea în spatele mamei ei ca să-i vadă ochii. Putea distinge numai

adâncitura orbitei deasupra rotunjimii obrazului. Briony știa sigur Că mama sa își ținea ochii închiși. Avea capul dat pe spate și mâinile împreunate în poală. Cum respira, umărul drept i se ridica și cobora încetisor.

Nu-i vedea gura, dar știa că are colțurile coborâte în jos, ceea ce puțcă fi cu ușurință interpretat gre-șit drept un semn – o hieroglifa – de nemulțumire. Nu era așa, pentru că mama era nesfârșit de bună, de dulce și de blândă. A o privi cum ședea așa, singură în toiul nopții, era un lucru trist, dar totodată plăcut. Briony dădu curs pornirii interioare de a o privi prin fereastră ca și cum și-ar fi luat adio de la ea. Mama avea patruzeci și șase de ani – era descurajant de bătrână. Avea să moară într-o bună zi. La înmormântarea din sat, atitudinea demnă și rezervată a lui Briony va fi un indiciu al durerii ei necuprinse. Venind să-i murmure la ureche condoleanțe, prietenii vor fi impresionați de dimensiunea tragediei sale. Se vedea stând singură în centrul unei arene uriașe, într-un Colosseum înalt până la cer, privită nu doar de toate cunoștințele ei de acum, ci și de toți cei pe care avea să-i cunoască vreodată, de întreaga distribuție a vieții ei, reunită ca să o iubească în disperarea sa. Iar la cimitirul din curtea bisericii, în ceea ce numeau „colțul buni-cilor”, ea, Leon și Cecilia vor rămâne înlănțuiți într-o îmbrățișare interminabilă în iarba înaltă dintre morminte, priviți din nou de o mie de ochi, Trebuia să existe martori. Mila oamenilor acelora buni îi umplea ochii de lacrimi.

Ar fi putut să se ducă în casă, la maică-sa, să se ghemuiască strâns lângă ea și să-i depene întâmplările zilei. Dacă ar fi procedat astfel, n-ar mai fi comis nici o fărădelege. Multe nu s-ar mai fi întâmplat, nimic nu s-ar fi întâmplat, iar mâna nivelatoare a timpului ar fi transformat seara aceea în ceva deloc memorabil, în noaptea în care au evadat gemenii. Să fi fost oare în treizeci și patru, și cinci, și șase? Dar, fără vreun motiv special, în afară de voga obligație a căutării și de plăcerea de a sta afară atât de târziu, ea se îndepărtă și, făcând asta, lovi cu umărul colțul unei ferestre, trântind-o și închizând-o. Zgomotul se auzi puternic – pin lustruit pe lemn tare – și răsună ca o admonstare. Dacă rămânea locului, trebuia să dea o explicație, așa că se furișă repede în întuneric, călcând în vârful picioarelor pe dalele calde și pe ierburile miroitoare crescute între ele. Ajunse imediat pe peluza dintre straturile de trandafiri, unde putea s-o rupă la fugă fără să facă zgomot. Ocoli clădirea și ajunse în fața intrării, pe pietrișul pe care șchiopătase desculță azi după-amiază.

Aici încetini pasul, îndreptându-se spre aleea ce ducea la pod. Se întorsese în locul de unde plecase, crezând că-i va întâlni neapărat pe ceilalți sau le va auzi strigătele. Dar nu se vedea nimeni. Umbrele întunecate ale arborilor rari din parc o făcură să șovăie. Cineva o ura, nu trebuia să uite asta, o persoană imprevizibilă și violentă. Probabil că Leon, Cecilia și domnul Marshall se îndepărta-seră de acum foarte mult. Copacii mai apropiați – cel puțin trunchiurile lor – aveau fonne omenești. Sau, poate, ascundeau un om. Chiar și un bărbat aflat în fața unui trunchi de copac ar fi fost invi-zibil. Pentru prima oară, Briony deveni conștientă de briza ce sufla prin frunzișul

coroanelor, iar zgomotul acela familiar o descumpăni. Milioane de zbateri distincte și precise îi bombardau simțurile. Vântul se intensifică scurt și apoi muri, iar vuietul se îndepărtă, zburând peste parcul întune-cat, ca o ființă vie. Briony se opri, întrebându-se dacă avea curajul să-și continue drumul spre pod, să-l traverseze și să-l lase în urmă ca să coboare malul.abrupt, spre templul de pe insulă. Mai ales că nu miza pe cine știe ce, doar pe presimțirea că băieții s-ar fi putut îndrepta într-acolo. Spre deosebire de cei mari, nu era înarmată cu nici o lanternă. De la ea nu aștepta nimeni nimic, căci, la urma urmei, în ochii lor era încă o copilă. Pe gemeni nu-i pândea nici o primcjdie.

Rămase pe pietriș câteva minute, insuficient de înspăimântată ca să se întoarcă, insuficient de sigură pe sine ca să continue. Ar fi putut să meargă la maică-sa și să-i țină de urât în salon, așteptând împreună cu ea. Putea urma un traseu mai sigur, de-a lungul aleii și înapoi, înainte ca aleea să intre în pădure, încă mai dând impresia că nu încetează să caute cu toată seriozitatea. Pe urmă, tocmai fiindcă evenimentele zilei îi dovediseră că nu mai era un copil, că devenise de-acum un personaj dintr-o poveste mai compli-cată și trebuia să se arate demnă de asta, se obligă să-și continue drumul, trecând peste pod. De dedesubt, amplificat de arcul de piatră, veni şuierul vântului răscolind papura, precum și un fâlfâit brusc de aripi care băteau apa, curmat imediat. Zgomote de fiecare zi, amplificate de beznă. Iar bezna nu însemna nimic: nu era o substanță, nu era o prezență, nu era decât absența luminii. Podul nu ducea decât la o insulă arti-ficială, într-un lac artificial. Se afla acolo de aproape două sute de ani, detașat net de restul proprietății, și-i aparținea ei mai mult decât ori-cărei alte persoane. Ea era singura care venea aici. Pentru ceilalți nu însemna decât un coridor de mers acasă sau de plecat de acasă, un pod ca oricare altul, un ornament atât de familiar încât era invizibil. Hardman și fiul său veneau de două ori pe an să cosească iarba din jurul templului. Trecuseră pe aici și câțiva vagabonzi. câte o gască migratoare rătăcită onorase din când în când malul năpădit de iarbă. Altminteri, era regatul solitar al iepurilor, păsărilor și șobolanilor de apă.

Așadar, ar fi trebuit să fie simplu pentru ea să-și aleagă drumul pe unde să coboare pe mal și să mergă, prin iarbă, până la templu. Dar șovăi din nou și se mulțumi să scormonească întunericul cu privirea, fără să-i strige pe gemeni. Paloarea nedefinită a construcției lucea în întu-neric. Dacă se uita direct într-acolo, templul se dizolva complet. Se afla la o depărtare de circa o sută de picioare, iar mai aproape, în centrul unei fășii de iarbă, era un tufiș de care nu-și amintea. Mai bine zis, și-l amintea ca fiind mai aproape de mal. Nici copacii, în măsura în care îi putea desluși, nu erau așa cum îi știa. Stejarul era prea noduros, ulmul prea ramificat, iar aspectul lor straniu îi sugera o conspirație. Când întinse mâna ca să atingă parapetul podului, țipătul ascuțit, neplă-cut, al unei găște, aproape omenesc în nota lui amplă și tânguitoare, o făcu să tresară. Ceea ce o împiedica să coboare era, desigur, înclinația mare a malului și ideea că n-avea rost. Dar se hotărâse deja. Coborî cu spatele, ținându-se de smocurile de iarbă, iar jos se opri doar cât să-și șteargă palmele de rochie.

Se îndreptă direct spre templu și deja făcuse vreo șapte sau opt pași, gata să strige numele gemenilor, când tufa aflată în calea ei – cea pe care o crezuse mai aproape de mal – începu să se desfacă, să se dubleze sau să unduiască și, în cele din urmă, să se dividă. Își modifica forma într-un fel complicat, subțindu-se la bază, în timp ce o coloană verticală se înalță până la cinci sau șase picioare. Briony ar fi încremenit pe loc imediat dacă n-ar fi fost atât de sigură că obiectul din fața ei era o tufă, dacă nu s-ar fi considerat victima unei iluzii produse de întu-neric și de unghiul din care privea. Mai trecură două secunde, mai făcu doi pași și constată că se înșelase. Atunci se opri. Masa verticală era o siluetă, o ființă umană care dădea acum înapoi, gata să se topească într-o clipă pe fundalul și mai întunecat al arborilor. Pata neagră rămasă pe sol era tot o persoană, care-și schimbă forma când se ridică în șezut și o strigă pe nume:

— Briony?

Distinse nota de disperare din vocea Lolei -aceiași sunet despre care crezuse că fusese emis de o rață – și, cât ai clipi din ochi, înțelese totul cu clantate. De teamă și dezgust, i se făcu greață. Figura mai mare reapăru, descriind un cerc prin dreapta, pe marginea luminișului, și îndreptându-se spre malul de pe care Briony tocmai coborâse. Știa că ar fi trebuit să-i dea îngrijiri Lolei, dar nu putu să nu-l urinărească atentă cum urca panta, repede și fără efort, dispărând apoi pe drum. Îi auzi pașii, căci se îndrepta hotărât spre casă. Nu avea nici un pic de îndoială. L-ar fi putut descrie. Nu exista nici un lucru pe care nu l-ar fi putut descrie. Îngenunche lângă verișoara sa.

— Lola? Ai pățit ceva?

Briony o atinse pe umăr și-i căută, fără succes, mâna. Lola ședea aplecată înainte, cu brațele încru-rișate pe piept, ținându-se strâns și legănându-se ușor. Glasul i se auzea slab și distorsionat, ca și cum ar fi fost blocat de ceva din gâtleej – flegmă sau altceva, un fel de bășică de aer, poate. Se văzu nevoită să-și dreagă vocea. Spuse absentă:

— îmi pare rău. Nu voiam să. îmi pare rău.

— Cine a fost? întrebă Briony și, înainte de a primi vreun răspuns, adăugă cu tot calmul de care era capabilă: L-am văzut. L-am văzut!

— Da, șopti Lola, supusă. Pentru a doua oară în seara aceea, Briony își simți inima invadată de duioșie pentru verișoara ei. Împreună, trebuiau să înfrunte pericole veritabile. Lola și ea erau alături. Briony sta în genunchi și încerca s-o cuprindă pe Lola cu bra-țele și s-o strângă la piept, dar corpul osos al acesteia opunea rezistență, fiind închis puternic în sine, ca o scoică. o gasteropodă? Lola se cuprin-sese singură cu brațele și se legăna.

— El a fost, nu-i așa? întrebă Briony. Nu văzu, dar simți pe piept încuviințarea din cap a verișoarei sale, înceată, meditativă. Poate că fata era sleită de puteri.

După câteva secunde, Lola confirmă, cu aceeași voce slabă și supusă:

— Da. El a fost.

Brusc, Briony simți nevoia s-o audă rostind un nume. Pentru a pecetlui crima, pentru a o pecetlui cu blestemul victimei, pentru a hotărî soarta criminalului prin magia numirii.

— Lola, șopti ea și nu putu să nege straniul avânt care o cuprinsese.
Lola. Cine a fost?

Clătinatul conțeni. Insula deveni absolut nemiș-cată. Fără să-și schimbe poziția, Lola parcă se îndepărtă sau își mișcă umerii, pe jumătate ridi-cându-i, pe jumătate arcuindu-i, ca să scape de atingerea compătimitoare a lui Briony. Întoarse capul într-o parte, privind spre nemărginirea unde se afla lacul. Poate că era gata să vor-bească, poate că era pe punctul de a începe o lungă confesiune, în timpul căreia și-ar fi definit sentimentele pe măsură ce vorbea despre ele și s-ar fi smuls din amorțeală, îndreptându-se spre ceva 'care să semene și cu teroarea, și cu bucuria. Îndepărtarea ei poate că nu era o distanțare, ci un act de căutare a intimității, o modalitate de a se aduna pentru a începe să vorbească despre emoțiile ei cu unica personă în. care ea, aflată atât de departe de casă, socotea că se putea încrede. Poate că și inspirase deja adânc și-și întredeschisese buzele. Dar nu avea nici o impor-tanță, pentru că Briony era gata s-o întrerupă, iar ocazia avea să fie pierdută. Trecuseră deja prea multe secunde – treizeci? patruzeci și cinci? – iar fata mai mică nu mai avea răbdare. Toate se legau. Făcuse singură descoperirea. Era pove-tea ei, o poveste care se scria de una singură, învăluind-o.

— Robbie a fost, nu-i așa?

Maniacul. Simțea nevoia să rostească tare cuvântul.

Lola nu răspunse și nu se mișcă. Briony repetă ceea ce spusese, de data asta fără accent interogativ. o constatare seacă:

— A fost Robbie.

Deși nu se întorsese și nu se mișcase deloc, era clar că se petrecea o schimbare cu Lola: epiderma ei degaja căldură, mușchii laringelui i se contractau spasmodic, făcând să se audă o serie de cloncănituri seci.

Briony repetă, simplu:

— Robbie.

De departe, de pe lac, se auzi plescăitul plin, rotund, al unui pește ce sărise afară din apă, un sunet precis și solitar, fiindcă briza conțenise de tot. Vârfurile copacilor și papura nu mai aveau nimic înspăimântător. În sfârșit, Lola se răsuci încet către ea.

— Tu l-ai văzut, zise.

— Cum a putut? se văicări Briony. Cum a îndrăznit?

Lola își puse mâna pe antebrațul ei gol și o strânse tare. Repetă blând, la intervale mari, cuvintele:

— Tu. l-ai. văzut.

Briony se trase mai aproape și acoperi mâna Lolei cu a sa.

— Tu nici nu știi ce s-a întâmplat în biblio-tecă, înainte de cină, imediat după ce am vorbit noi două. S-a dat la soră-mea. Dacă n-aș fi intrat eu, nu știu ce i-ar fi făcut.

Deși strânse una în cealaltă, nu-și vedeau chipurile. Discul întunecat al chipului Lolei nu avea nici o expresie, dar Briony simțea că n-o ascultă cu toată atenția, lucru care i se confirmă când Lola o întrerupse ca să repete;

— Tu l-ai văzut. Tu chiar l-ai văzut. Cu toate că noaptea era caldă, Lola începuse să tremure, iar Briony și-ar fi dorit să fi adus cu ea o haină pe care să și-o scoată și să i-o pună pe umeri. Lola zise:

— Știi, a venit prin spatele meu. M-a trântit jos. și apoi. mi-a împins capul pe spate, acope-rindu-mi ochii cu mâna. Așa că n-am putut, n-am reușit.

— o, Lola!

Briony întinse mâna spre fața verișoarei sale și-i nimeri obrazul.

— Ascultă-mă pe mine. Nu l-aș fi putut con-funda. Il cunosc de când mă știu. L-am văzut.

— Pentru că n-aș putea spune sigur. Adică m-am gândit că ar putea fi el, după voce.

— Ce ți-a zis?

— Nimic. Vreau să spun după timbrul vocii, după răsuflare și alte sunete. Dar nu l-am văzut. Nu pot spune sigur.

— Ei bine, eu pot. Și o voi face. Astfel se stabiliră, în momentele acelea petre-cute pe malul lacului, pozițiile celor două fete, care aveau să fie exprimate public în săptămă-nile și lunile ce urmau să vină, iar după aceea aveau să le urmărească insistent, ca niște mici diavoli, în viețile lor particulare, încă mulți, mulți ani. Certitudinea lui Briony creștea pe măsură ce verișoara ei părea să aibă tot mai multe îndoieli. Din momentul acela, Lolei n-avea să i se mai pretindă aproape nimic, fiindcă ea a reușit să se retragă în spatele unei măști de zăpăceală rănită și, ca pacientă valoroasă, victimă convalescentă, copil pierdut, să se bălăcească în sentimentele de compasiune și de vinovăție ale adulților din viața ei. Cum am putut permite să i se întâmple așa ceva unei copile? Lola nu-i putea ajuta cu nimic, dar nici nu era nevoie. Briony îi oferise o șansă, de care se cramponase instinctiv; ba, mai puțin decât atât, se lăsase dominată de ea. Nu trebuia decât să tacă, sub pavăza zelului verișoarei sale. Lola n-a trebuit să mintă, să-și privească presupusul agresor drept în ochi, să-și adune curajul ca să-l acuze, toate acestea fiind făcute în numele ei, cu bună-credință și fără resentiment, de fata mai tânără. Lolei i se ceru doar să păstreze tăcerea în ceea ce privea adevărul, să-l alunge și să-l uite complet și să se convingă pe sine nu de faptul că lucrurile s-ar fi petrecut altfel decât știa ea, ci doar de propria ei nesigu-ranță. Nu văzuse nimic, el îi acoperise ochii cu mâna, era peste poate de înspăimântată, nu putea spune nimic sigur.

Iar Briony se afla alături de ea și o ajuta pas cu pas. Din punctul ei de vedere, totul se potrivea: prezentul teribil era apogeul trecutului recent. Evenimente cărora le fusese ea însăși martoră prevestiseră nenorocirea suferită de verișoara sa. Ce bine ar fi fost dacă ea, Briony, ar fi fost mai puțin ageamie, mai puțin proastă. Acum vedea bine că toată afacerea era prea legată, prea simetrică, pentru a fi altceva decât ceea ce declara ea că este. Își reproșa presupunerea infantilă că Robbie își va îndrepta atenția numai spre Cecilia. Cum putuse să creadă așa ceva? Doar era vorba de un maniac. Pentru el, orice fată era bună. Și era natural să se repeadă la cea mai vulnerabilă dintre ele: o fată subțirică, rătăcită în întunericul de pe un

domeniu necu-noscut, căutându-și temerară frații în preajma templului de pe insulă. Exact ceea ce intenționase și Briony să facă. Faptul că ea însăși ar fi putut să-i cadă victimă o întărată pe Briony, revoltând-o și mai tare, făcând-o și mai vehementă. Dacă sănnana verișoară nu era capabilă să recunoască adevărul, atunci avea s-o facă ea, în numele ei. Euj)0t. Și o voi face.

Începând deja cu săptămână următoare, supra-fața lucioasă a convingerii sale nu a dus lipsă de pete și de crăpături de subțirimea firului de păr. Ori de câte ori devenea conștientă de ele - ceea ce nu i se întâmpla prea des - era obligată să revină, cu senzația unui gol în stomac, la înțele-gerea faptului că nimic din ce știa nu se întemeia concret - sau nu numai - pe lucruri vizibile. Nu se putea baza numai pe adevărul văzut cu ochii. Fusesse prea întuneric pentru asta. până și fața Lolei, la numai optsprezece inci depărtare, fusesse un oval șters și nimic mai mult, iar silueta bărba-tului se aflase mult mai departe și se îndepărtase de ea, luând-o pe liziera pădurii. Dar silueta nu fusesse totuși nici invizibilă, iar forma ei și felul cum se mișca îi erau cunoscute. Ochii nu făcu-seră decât să confirme suma tuturor lucrurilor cunoscute sau trăite de ea recent. Adevărul se afla în simetria lor, ceea ce era același lucru cu a spune că se baza pe bunul simț. Ochii ei fuse-seră instruiți de adevăr. Așa că, atunci când repetase într-una „L-am văzut”, credea în ceea ce spunea, fiind absolut onestă, dar și pătimășă.

Ceea ce voise să spună fusesse însă mult mai complex decât ce se grăbise toată lumea să înțe-leagă, iar neliniștea o cuprindea în momentele când simțea că nu poate exprima nuanțele. Nici nu se ostenise cu adevărat să le exprime. Nu existaseră ocazii, timp, îngăduință. După numai două zile, ba nu, după numai câteva ore, procesul se pusese în mișcare și-i scăpase de sub control. Cuvintele ei dezmoțiseră forțele temute ale nucu-țului oraș, atât de familiar și de pitoresc. Ai fi crezut că terifiantele autorități, toți agenții ăia în uniformă, stătuseră la pândă dincolo de fața-dele căsuțelor cochete, așteptând dezastrul despre care știau că trebuie să se întâmple. Aceștia erau credincioși unui anumit mod de gândire, știau precis ce vor și cum să procedeze. Fusesse interogată mereu și mereu și, pe măsură ce se repeta, povara concordanței spuselor sale devenea tot mai apăsătoare. Ceea ce afirmase trebuia reafirmat. Devierile minore produceau cute minuscule pe frunțile lor gânditoare sau o tăcere glacială și retragerea simpatiei. Devenise dornică să placă și învățase repede că precizările suplimentare n-ar fi făcut decât să pună piedici în calea unui proces declanșat chiar de ea.

Era ca o viitoare mireasă care, pe măsura apropierii sorocului, simte că se îmbolnăvește din cauza îndoielilor, dar nu spune nimănui ce are pe suflet, fiindcă s-au făcut prea multe pre-gătiri pentru nuntă. Prea multe persoane și-ar vedea amenințate fericirea și confortul mental. Acestea sunt momente pasagere de neliniște inte-rioară, spulberate doar atunci când se lasă purtată de fericirea și bucuria celor din jur. E imposibil ca atăția oameni binevoitori să se înșele, i se spune, și este firesc să aibă îndoieli. Briony n-ar fi dorit să anuleze tot ceea ce se întâmplase. Nu credea că ar fi îndrăznit să-și retragă depozitia, după fermitatea demonstrată inițial și după cele două-trei zile de

interogatorii amabile și răbdă-toare. Cu toate acestea, ar fi preferat să complice lucrurile, lămurind în ce sens fobosise cuvintele „l-am văzut”. Era vorba mai mult de „a ști” decât de „a vedea”. Dacă o făcea, putea să-i lase pe cei care o interogau să hotărască dacă doreau să per-severeze pe baza unei viziuni de această natură. Ei erau impasibili ori de câte ori ea șovăia, readu-când-o ferm la afinațiile inițiale. Era oare o găsculiță – spunea atitudinea lor – care-i făcea pe toți să-și piardă timpul? În legătură cu aspectul vizual, aveau o părere fermă. Lumina fusese suficientă, după cum se stabilise: de la stele, de la norii care reflectaseră iluminatul stradal al orașului din apropiere. Așa că ori văzuse, ori nu văzuse. o a treia posibilitate nu exista. Nu i-o spuneau chiar atât de brutal, dar se subînțelegea din bruschețea comportării lor. Tbcmai în momen-tele acelea, când îi simțea atât de reci, se întorcea în trecut, își amintea de ardoarea ei de atunci și repeta ce le spusese. L-am văzut. Știu că el a fost. o alina oarecum faptul că le confirma ceea ce ei știau deja.

N-avea să găsească niciodată consolare în ideea că asupra ei se exercitaseră presiuni, că fusese amenințată. Pur și simplu nu era adevărat. Sin-gură se prinsese în capcană, singură intrase într-un labirint construit de ea însăși și era prea tânără, prea intimidată de forța autorităților, prea domică să le fie pe plac ca să se preocupe de găsirea unei ieșiri. Nu era nici înzestrată cu o asemenea independență de spirit, nici destul de matură pentru a o fi dobândit. o congregație impunătoare se mașase în jurul certitudinilor ei inițiale și acum aștepta, iar ea nu-i putea dezamăgi chiar în altar. Îndoielile puteau fi neutralizate numai dacă se afunda și mai mult în trecut. Cramponându-se de ceea ce credea că știe, găn-dind cât mai îngust, reluând aceeași mărturie, reușea să-și alunge din minte răul pe care simțea, deși destul de vag, că-l produce. După ce cazul a fost închis, după pronunțarea sentinței și dispersa-rea congregației, o necruțătoare uitare tinerească, o voință de a șterge totul cu buretele, au pro-tejat-o până în plină adolescență.

— Ei bine, eu pot. Și o voi face. Păstrară un timp tăcerea, iar dârdâitul Lolei începu să se potolească. Briony își spuse că ar fi fost bine să-și conducă verișoara în casă, dar deocamdată nu dorea să întrerupă sentimentul de comuniune înfiripat între ele. o ținea pe fata mai mare pe după umeri cu amândouă brațele, iar Lola parcă se lăsa, moale, în îmbrățișarea ei. Departe, dincolo de lac, văzură o gămălie tre-murătoare de lumină – o lanternă purtată de-a lungul aleii – dar niciuna nu spuse nimic în legătură cu ea. Când, până la ună, Lola vorbi, tonul ei se dovedi meditativ, ca și cum ar fi cântărit în minte curenții subtili ai contrs-argumentației.

— Dar nu are nici un sens! Este un prieten atât de apropiat al familiei voastre. Poate că n-a fost el.

— N-ai spune asta dacă ai fi fost cu mine în bibliotecă, murmură Briony.

Lola oftă și clătină încet din cap, de parcă ar fi încercat să se împace cu inacceptabilul adevăr.

Tăcură din nou și poate că ar mai fi rămas acolo multă vreme dacă n-ar fi fost umezeala -nu roua, nu încă - lăsându-se pe iarba pe măsură ce se însenina și se făcea tot mai frig.

Când Briony o întrebă, șoptit, „Crezi că poți umbla?”, Lola dădu din cap afirmativ. Briony o ajută să se ridice și, la început braț la braț, apoi cu Lola lăsându-se cu toată greutatea pe umărul ei, străbătură încet luminișul, spre pod. Abia când ajunseră la poalele pantei, Lola izbucni în sfârșit în plâns.

— Nu pot urca acolo sus, încercă ea să spună de câteva ori. Sunt mult prea slăbită.

Era mai bine, decise Briony, să dea fuga acasă după ajutor. Tocmai se pregătea să-i explice acest lucru Lolei și s-o așeze pe iarbă, când auziră voci pe dnunul de deasupra și aproape imediat fură orbite de un fascicol de lumină. S-a săvârșit o minune, își spuse Briony, deslușind vocea fra-telui ei. Ca un erou adevărat ce era, Leon coborî malul din câțiva pași lungi și ușori și, fără să se intereseze ce pățiseră, o luă pe Lola în brațe, ridicând-o ca pe un copilăș. Cecilia striga de sus cu glasul răgușit de îngrijorare. Nimeni nu-i răspunse. Leon urca deja atât de repede pe malul înclinat încât era nevoie de un adevărat efort ca să te ții după el. Chiar și așa, înainte de a ajunge pe alee, înainte de a o putea pune jos pe Lola, Briony începu să-i povestească întâmplarea, exact așa cum o văzuse.

Paisprezece.

În următorii ani, amintirile despre interogatorii și despre semnarea depozițiilor și a proceselor verbale sau despre teama amestecată cu respect pe care o simțise privind de afară clădirea tribu-nalului - în care nu-i fusese permis să intre din cauza vârstei - n-aveau s-o tulbure tot atât de mult ca fragmentele reținute de memorie din noaptea aceea târzie și din zorile noii dimineți de vară. Ce rafinement dădea sentimentul de culpă metodelor de autoflagelare, prefirarea măr-geluțelor amămintelor pe un colier etem, un roza-riu pe care să ți-l petreci printre degete o viață întreagă!

După ce se întoarseră în sfârșit în casă, începu o perioadă ireală de sosiri pline de importanță, de lacrimi și șoapte, de pași grăbiți pe coridor, iar excitația răutăcioasă căreia-i căzuse pradă îi anulase orice poftă de somn. Desigur, Briony era destul de mare ca să știe că momentul îi aparținea în exclusivitate Lolei, dar Lola fusese condusă imediat, de către persoane feminine înduioșate, în donnitorul ei, ca să-l aștepte pe doctorul care unna s-o examineze. De la pidorul scării, Briony urmărise urcarea la etaj a Lolei, care suspina sonor, flancată de Emily și de Betty și urmată de Polly, care ducea un lighean de apă și prosoape.

Plecarea Lolei făcuse din Briony protagonista incidentului - nu se vedea încă nici urmă de Robbie - iar felul cum i se adresau toți, cum o întrebau și o îndemnau blând să povestească părea a fi în concordanță cu maturitatea ei proaspăt dobândită.

Cam tot atunci un automobil Humber opri în fața casei și doi inspectori de poliție și doi agenți fură conduși înăuntru. Briony constituia unica lor sursă de informații și se sili să le vorbească foarte calm. Rolul esențial în care

fusese distri-buită îi alimenta certitudinea. Acesta era timpul nestructurat de dinainte de interogatoriile oficiale, când stătea în fața polițiștilor, în hol, cu Leon în dreapta sa și cu mama în stânga. Oare cum reușise maică-sa să se materializeze atât de repede de la căpătăiul Lolei? Inspectorul principal avea fața mare, plină de riduri, părând cioplită în granit. În timp ce-și relata povestea în fața acestei măști atente și imobile, lui Briony îi era frică. o senzație caldă, de supunere, i se răs-pândeă din stomac până în vârfurile degetelor și, vorbind, simțea cum i se ia o povară de pe umeri. Senzația semăna cu iubirea, o iubire bruscă pentru bărbatul acesta vigilent, ce lupta fără rezerve în slujba binelui, gata să se bată oricând în numele ei, și care era sprijinit de toate forțele omenești și de toată înțelepciunea lumii. Sub privirea lui neutră, laringele lui Briony se comprima, iar glasul i se frângea. Ar fi vrut ca inspectorul s-o ia în brațe, s-o mângâie și s-o ierte, chiar dacă era nevinovată. Dar el se mulțumea s-o privească și s-o asculte. El a fost. L-am văzut. Lacrimile din ochii ei constituiau o dovadă în plus a adevărului pe care-l intuia și-l declara, iar atunci când mâna mamei începu s-o mângâie pe ceafă se pierdu complet și se lăsă condusă în salon.

Dar dacă se lăsase consolată de maică-sa acolo, pe canapeaua Chesterfield, cum se făcea că-și amintea de sosirea doctorului McLaren, cu vestonul lui negru și cămașa cu guler înalt, demodat, ținând în mână servieta Gladstone, care fusese martora a trei nașteri și a tuturor bolilor infantile din familia Tallis? Leon stătea de vorbă cu doctorul, aplecându-se spre urechea lui ca să-i șoptească un rezumat bărbătesc al evenimentelor. Unde dispăruse afabilitatea nonșalantă a lui Leon? Consultarea lor calmă fusese tipică pentru orele care urmară. Toți noii sosiți primiră aceleași informații. Oamenii – polițiști, doctor, membri ai familiei, servitori – alcătuiau grupuri care se destrămau și se reorganizau prin colțuri de cameră, în hol și pe terasă. Nu se trăgea nici o concluzie, nu se formula nimic cu voce tare. Toți erau la curent cu realitatea teribilă a violului, dar acesta rămânea secretul fiecăruia, împărțit pe șoptite în grupurile variabile, care se desfăceau, pline de importanță, pentru a se ocupa de vreo problemă nouă. Încă și mai gravă – potențial – era problema copiilor dispăruți. Dar părerea generală, reiterată constant, ca un descântec, era că adormiseră undeva în parc și nu-i păștea nici o primejdie. Astfel că atenția rămânea concentrată asupra nenorocirii întâmplate fetei de la etaj.

Paul Marshall se întoarse și el din căutare și află vestea de la inspectorii de poliție. Se plimbă în sus și în jos pe terasă, cu câte un inspector în fiecare parte, oferindu-le, când făceau stânga împrejur, țigări dintr-o tabacheră de aur. După ce-și terminară conversația, îl bătău pe umăr pe cel mai în vârstă, dând impresia că-i expediază. Pe urmă intră în casă și se întreținu cu Emily Tallis. Leon îl conduse pe doctor la etaj, iar acesta coborî după o vreme, cu o cunoaștere a situației imperceptibil amplificată după întâlnirea profesională cu obiectul central al preocupărilor tuturor. Conversă și el îndelung cu cei doi polițiști în civil, apoi cu Leon, iar la sfârșit cu Leon și doamna Tallis. Cu puțin înainte de plecare, doctorul veni și-și puse palma cunoscută, mică și uscată,

pe fruntea lui Briony, îi luă și pulsul și se arătă satisfăcut. Își recuperă servieta, dar în prag, înainte de a ieși, se mai întretinse în șoaptă cu cineva.

Unde era Cecilia? Ea se aținea pe la periferie, nevorbind cu nimeni, fumând neîncetat, ducând țigara la gură cu o mișcare iute și hulpavă, desprinzând-o de pe buze cu un dezgust agitat. Alteori răsucea o batistă în mână, pășind încolo și înapoi prin hol. În mod normal, ea ar fi preluat controlul într-o situație ca asta, indicând cum să fie îngrijită Lola, liniștindu-și mama, ascultând atentă sfaturile doctorului, consultându-se cu Leon. Briony se afla în apropiere când fratele ei veni să-i spună ceva Ceciliei, care-i întoarse spa-tele, incapabilă să-l ajute sau măcar să-i vorbească. cât despre mama lor, în mod atipic, ea se dovedi la înălțime, uitând de migrenă și de nevoia ei de singurătate. De fapt parcă și crescui, în timp ce fiica ei mai mare se chircea în nefericirea ei tăinuită. De câteva ori, Briony, chemată din nou să povestească întâmplarea sau vreun detaliu al ei, își văzu sora apropiindu-se ca să audă ce se vorbea și privindu-i cu o mină furioasă și impene-trabilă. Briony începu să se simtă enervată de prezența Ceciliei și se aținea mai mult pe lângă maică-sa. În ochii Ceciliei se iviseră firisoare roșii de sânge. În timp ce alții stăteau în grupuri și murmurau, ea n-avea stare și se mișca în sus și în jos prin cameră, dintr-o încăpere în alta, și cel puțin de două ori se duse afară și stătu în fața ușii. Își trecea agitată batista dintr-o mână într-alta, și-o împletea printre degete, o desfăcea, o făcea ghem, o transfera în mână cealaltă, își mai aprindea o țigară. Când Betty și Polly aduseră ceai, Cecilia nici nu se atinse de el.

Se anunță de sus că Lola, sedată de doctor, adormise în sfârșit și vestea produse o ușurare temporară. În mod excepțional, se strânseseră toți în salon, sorbindu-și ceaiul într-o tăcere oste-nită. Nimeni n-o spuse pe șleau, dar toți îl așteptau pe Robbie. Domnul Tallis era și el așteptat să sosească în orice clipă de la Londra. Leon și Marshall stăteau aplecați deasupra unei hărți a domeniului, desenată anume pentru inspectorul de poliție. Acesta o luă, o studie și i-o trecu asis-tentului. Cei doi polițiști în unifonnă fuseseră trimiși să îngroașe rândurile căutătorilor lui Jackson și Pierrot și se află că alți polițiști erau în drum spre bungalow, în caz că Robbie se gândește să se ducă acasă. Ca și Marshall, Cecilia ședea de una singură, pe taburetul de lângă harfă. Se ridică la un moment dat ca să-i ceară fratelui ei un foc, dar inspectorul îi oferii el unul de la bricheta sa. Briony ședea pe canapea, lângă mama sa, iar Betty și Polly treceau de la unul la altul cu tăvile. Briony n-avea să-și amintească niciodată ce impuls o făcuse să acționeze așa de brusc. Din senin, îi veni o idee de o mare clari-tate și putere de convingere și nu avu nevoie să-și anunțe intențiile sau să ceară permisiunea surorii sale. o dovadă hotărâtoare, absolut inde-pendentă de versiunea ei. o verificare. Sau chiar o altă crimă, separată. îi făcu să tresară pe toți cei din cameră cu micul chiot produs de inspi-rația sa și, când sări în picioare, aproape că răsturnă ceaiul din poala maică-sii.

Toți o priviră cum iese grăbită din cameră, dar nimeni nu-i puse vreo întrebare, atât de mare era epuizarea generală. Ea, pe de altă parte, urca seările câte două o dată, cu energia insuflată de sentimentul că face un bine

și că este bună, gata să producă o surpriză care nu-i putea aduce decât laude. Era o senzație asemănătoare cu cea din dimineața de Crăciun, când ești gata să oferi un cadou despre care știi că va fi primit cu încântare, un sentiment îmbătător de nevinovată iubire de sine.

Parcuse în fugă coridorul de la etaj, spre camera Ceciliei. În ce mizerie și dezordine trăia sora sa! Ambele uși ale dulapului de haine stăteau larg deschise. o mulțime de rochii fuseseră smulse de pe barele unde stăteau aliniate, unele fiind pe jumătate luate de pe umerase. Pe podea erau trântite două rochii, una neagră și alta roz, obiecte de mătase, fără îndoială scumpe, care zăceau acolo încâlcite, iar lângă grămăjoara alcă-tuită de ele se găseau pantofi aruncați în grabă din picioare, întorși pe lat. Briony păși peste neorânduială ca să ajungă la măsuța de toaletă. Oare ce impuls o împiedica pe Cecilia să înșuru-beze la loc toate căpăcelele și dopurile cosmetice și parfumurilor folosite? De ce nu-și golea niciodată scrumiera puturoasă? De ce nu-și făcea patul și nu deschidea niciodată geamul, să intre aer curat? Primul sertar pe care-l încercă se deschise numai doi inci; era blocat de o mulțime de sticlute goale și de o cutie mare de carton. Cecilia putea să aibă cu zece ani mai mult decât ea, dar suferea de o anumită neajutorare și nepu-tință. Cu toate că pe Briony o speriasse mutra supărată a surorii ei de jos, din salon, era bine, își spuse, deschizând încă un sertar, că o avea pe ea, pe Briony, ca să gândească limpede în folosul ei.

După cinci minute, când reveni victorioasă în salon, nimeni nu-i acordă nici cea mai mică atenție și parcă nimic nu se schimbă: cei mari, obosiți și abătuți, continuau să bea ceai și să fumeze în tăcere. În febrilitatea cu care acționase, nu se gândise cui să-i predea scrisoarea. Printr-un truc al imaginației sale, își închipuise că toți o vor citi în același timp. Se hotărî că Leon era cel mai indicat. Se îndreptă spre fratele ei, dar, ajunsă în fața celor trei bărbați, se răzgândi și puse coala împăturită în mână inspectorului cu fața de granit. Dacă acesta avea vreo expresie pe chip, ea nu se modifică atunci când luă scrisoarea, nici după lectura ei, făcută în mare viteză, aproape dintr-o ochire. Privirea i se întâlni cu a lui Briony, pe urmă se îndreptă spre Cecilia, care stătea cu spatele la el. Îndoindu-și foarte ușor încheietura mâinii, îi făcu semn celui alt inspector să ia el scrisoarea. După ce și acesta o parcuse, îi fu pasată lui Leon, care o citi, o împături la loc și i-o restituie inspectorului principal. Briony fu impresionată de reacția mută a celor trei bărbați. Tăce-rea lor era mai puternică decât cuvintele. Abia acum Emily Tallis deveni conștientă de obiectul aflat în centrul interesului. Răspunzând la între-barea ei lipsită de vigoare, Leon zise:

- Nu-i decât o scrisoare.
- Vreau s-o citesc și eu.

Pentru a doua oară în seara aceea, Emily Tallis se vedea obligată să-și afirme dreptul de a ști ce fel de mesaje scrise treceau prin casa ei. Intuind că nu va mai fi solicitată, Briony se duse să se așeze pe canapeaua Chesterfield și să pri-vească, din perspectiva mamei sale, cavaleriasca neliniște care-i cuprinsese pe Leon și pe polițiști.

- Am s-o citesc și eu.

Nu-și schimbase tonul, ceea ce suna ca o amenințare. Leon ridică din umeri, schițând un zâmbet de scuză – ce obiecție ar fi putut avea? – iar Emily îi fixă cu privirea pe cei doi inspectori. Aparținea unei generații care-i trata pe polițiști, indiferent de grad, ca pe niște servitori. Acționând la un semn din cap al superiorului său, inspectorul mai tânăr îi înmâna scrisoarea. Cecilia, pe care gândurile proprii trebuie că o ținuseră departe, manifestă în sfârșit un oare-care interes. Pe urmă scrisoarea rămase în văzul tuturor, pe genunchii mamei, iar Cecilia sări în picioare și-și părăsi taburetul de lângă harfa, venind spre ei:

— Cum îndrăzniți? Cum îndrăzniți, voi toți? Leon se sculă și el, întinzând mâna ca s-o potolească:

— Cee.

Încercând să-i smulgă mamei sale scrisoarea, Cecilia se văzu împiedicată nu numai de fratele ei, ci și de cei doi polițiști. Marshall se aținea și el pe aproape, fără să intervină.

— Îmi aparține mie! strigă ea. Voi n-aveți absolut nici un drept!

Emily nici măcar nu ridică ochii de pe scri-soare, ba chiar își acordă răgazul de a o citi de câteva ori. După ce termină, contracară furia fiicei sale cu propria ei mânie, mai reținută:

— Dacă ai fi procedat corect, fata mea, cu educația pe care ți-am dat-o, și ai fi venit cu chestia asta la mine, am fi putut lua măsuri din timp ca s-o cruțăm pe verișoara ta de supliciu.

Cecilia rămase pentru moment singură în mij-locul camerei, agitându-și degetele mâinii drepte, privindu-i fix, pe rând, nevenindu-i să creadă că are de-a face cu asemenea oameni, incapabilă să le dezvăluie ceea ce știa. Deși Briony se considera răzbunată de modul cum reacționaseră adulții, simțind cum i se instalează în suflet un soi de dulce extaz interior, era bucuroasă că ședea lângă maică-sa pe canapea, parțial ascunsă de ochii roșii și disprețuitori ai surorii sale de către bărbații aflați în picioare. Cecilia îi țintui cu privirea ei nimicitoare câteva secunde, după care se răsuci pe tocuri și părăsi încăperea. Străbătând holul, slobozi un țipăt de pură frustrare, amplificat de acustica sonoră a podelelor de gresie. În salon se simți o ușurare, aproape o relaxare, când o auziră urcând scările. Când Briony își aminti s-o caute cu privirea, scrisoarea era în mâinile lui Marshall, care tocmai o înapoia inspectorului. Acesta o puse, neîmpăturită, într-o mapă ținută deschisă de polițistul mai tânăr.

Orele nopții se scurseră fără ca Briony să simtă oboseala. Nimănui nu-i trecu prin cap s-o trimită la culcare. La o durată de timp incomen-surabilă după plecarea Ceciliei, Briony își urmă mama în bibliotecă, unde se văzu pentru prima oară chestionată oficial de către polițiști. Doamna Tallis rămăsese în picioare, în timp ce Briony ședea într-o parte a biroului, iar inspectorii în cealaltă. Cel cu chipul de stâncă veche, care o întreba, se dovedi a fi de o blândețe infinită, formulându-și întrebările bine chibzuite cu o voce joasă, atât amabilă, cât și întristată. Deoarece ea le putea indica precis locul unde fusese agresată Cecilia, se duseră cu toții în colțul unde se uneau rafturile ca să-l examineze mai de aproape. Briony se îndesă în colț, cu

spatele la cărți, ca să le arate poziția surorii sale, și zări primele luciri ale aurorei în sticlele ferestrelor înalte ale bibliotecii. Făcu un pas înainte și se întoarse cu spatele, indicând poziția agresorului, după care le arată locul unde se aflase ea.

— Dar de ce n-ai venit să-mi spui? o întrebă Emily.

Polițiștii așteptau, privind-o fix pe Briony. Întrebarea era firească, dar ei nu i-ar fi trecut niciodată prin cap să-și deranjeze mama. Unicul rezultat ar fi fost o nouă migrenă.

— Chiar atunci ne-ai chemat la masă, pe urmă au fugit gemenii.

Le explică în ce mod îi fusese încredințată scrisoarea – pe pod, în amurg. De ce-o deschisese? Greu de descris impulsul de care ascultase când nu se oprise să se gândească la consecințe înainte de a acționa sau de explicat cum scriitoarea în care se transformase chiar în ziua aceea simțise nevoia să știe, să priceapă tot ce se întâmplă sub ochii ei.

— Nu știu, spuse. Am fost teribil de curioasă. Mă detest pentru asta.

Cam tot atunci un agent în uniformă își vârî capul pe ușă, aducând vești ce făceau notă comună cu celelalte nenorociri ale nopții. Șoferul domnului Tallis sunase de la un telefon public de lângă aeroportul Croydon. Mașina departamentului, pusă la dispoziția domnului Tallis prin amabili-tatea ministrului, se defectase undeva la periferia Londrei. Jack Tallis dormea acum pe bancheta din spate, acoperit cu un pled, și va trebui, pro-babil, să-și continue călătoria cu primul tren de dimineață. o dată absorbite și deplânse noutățile, Briony fu îndemnată blând să-și continue rela-tarea, de data asta cu întâmplările de pe insulă. În această primă etapă, inspcctorul era atent să n-o sperie cu întrebări insidioase, așa că în spațiul creat astfel cu atâta sensibilitate, fata reuși să-și construiască narațiunea și s-o formuleze cu propriile ei cuvinte, stabilind împrejurările esențiale: abia dacă fusese suficientă lumină ca să poată idetitifica o față cunoscută, dar când bărbatul se îndepărtase, dând ocol luminișului, mișcările și înălțimea lui i se păruseră familiare.

— Așadar, l-ai văzut.

— Știu că el a fost.

— Hai să uităm ce știi. Zici că l-ai văzut.

— Da, l-am văzut.

— Așa cum mă vezi acum pe mine.

— Da.

— L-ai văzut cu propriii tăi ochi.

— Da. L-am văzut. L-am văzut. Așa s-a terminat prima ei depoziție oficială. În timp ce ea ședea în salon, simțind în sfârșit oboseala, dar nevoind să se ducă la culcare, fură interogați mama ei, Leon și Paul Marshall. Bătrânul Hardman și fiul său, Danny, au fost chemați și ei să li se pună întrebări. Briony o auzi pe Betty afirmând că Danny își petrecuse toată seara acasă, cu tatăl său, care garantă pentru fiul lui. Diversi polițiști în unifonnă intrară prin ușa din față, întorși de la căutarea gemenilor, fiind poftiți la bucătărie. În orele confuze și greu de ținut minte ale acelor zori de zi, Briony înțelese că sora ei, Cecilia, refuza să iasă din cameră și să vină jos ca să fie interogată. În

următoarele zile avea să fie nevoită s-o facă, iar când își relată versiunea proprie a incidentului din bibliotecă, cu mult mai șocantă decât cea a lui Briony, deși ambii participanți consimțiseră la ceea ce se petre-euse, aceasta nu făcu decât să confirme impresia deja formată: că domnul Tumer era un om peri-culos. Sugestia repetată a Ceciliei, ca polițiștii să stea de vorbă cu Danny Hardman, fu întâmpinată cu o tăcere rece. Era de înțeles, dar nu și de adnu-rat, faptul că tânăra femeie încerca să-și salveze prietenul dând vina pe un băiat nevinovat.

La un moment dat, după ora cinci, când se discuta deja despre pregătirea micului dejun, cel puțin pentru agenții de poliție, celorlalți nefiindu-le foame, se răspândi vestea că se apropie de casă, prin parc, o siluetă care ar fi putut fi Robbie. Pesemne că cineva se postase la o fereastră de la etaj ca să observe. Briony nu-și mai amintea cum se luase hotărârea să-i iasă cu toții în întâmpinare, afară. Se pomeniră dintr-o dată în fața casei: familia, Paul Marshall, Betty cu ajutoarele ei, polițiștii – o întreagă echipă de primire grupată în fața ușii principale. Numai Lola, în amorțirea ei provocată de medicamente, și Cecilia, supărată pe lume, rămăseseră în casă. Unul dintre motive era, poate, că doamna Tallis nu dorise ca Robbie să-i mai spurce casa cu pre-zența lui. Altul că inspectorii se temeau că se va isca o scenă violentă, de care se puteau ocupa mai bine afară, unde exista suficient spațiu pentru efectuarea unei arestări. Magica auroră trecuse; îi luase locul o dimineață cenușie, evidențiată numai printr-o ceață estivală, care era sigur că avea să se destrame imediat.

La început nu văzură nimic, deși lui Briony i se păru că distinge un zgomot de pași apro-piindu-se pe alee. Apoi zgomotul fu perceput și de ceilalți și urmară un murmur colectiv și muta-rea greutateii de pe un picior pe celălalt când văzură o formă nedefinită, nu mai mult de o pată gri pe fond alb, la o depărtare de circa o sută de yarzi. Când umbra își defini conturul, peste grupul aflat în așteptare se așternu din nou tăcerea. Nimănui nu-i venea să creadă că ceea ce vedea se ivea cu adevărat din negură. Cu siguranță era un miraj, produs de lumina soare-lui, reflectată de ceață. În epoca telefoanelor și a automobilelor, nimeni nu credea în existența unor uriași înalți de șapte, opt picioare în supra-populatul Surrey. Dar iat-o – o apariție pe atât de neomenească pe cât părea de hotărâtă. Ceea ce vedeau era atât imposibil, cât și de netăgăduit, și înainta spre ei. Betty, despre care se știa că este catolică, își făcu o cruce, iar tot micul grup se înghesui mai aproape de intrare. Numai inspecto-rul principal făcu doi pași înainte și cu asta se lămuri totul. Explicația se găsea în existența unei a doua umbre, mai mărunte, care se clătina în capul celei dintâi. Totul deveni clar: era Robbie, iar unul dintre gemeni îi ședea pe umeri, în timp ce al doilea, pe care îl ținea de mână, îl unna la foarte mică distanță în spate. Ajuns la mai puțin de treizeci de pași de ei, Robbie se opri, încercă parcă să spună ceva, dar renunță, văzând că inspectorul și ceilalți polițiști se apropie. Băiatul din cârca părea adormit. Celălalt își propti tâmpla de șoldul lui Robbie și trase la piept mâna bărbatului, ca să se protejeze și să se încălzească.

Sentimentul încercat iroediat de Briony era unul de ușurare: băieții erau teferi. Dar, văzând cât de calm aștepta Robbie, o cuprinse indignarea. Chiar credea că-și va putea ascunde crima în spatele acestei măști a bunătății, în spatele com-portamentului de bun samaritean? Fără îndoială că încerca să obțină, nu fără cinism, ștergerea unui păcat de neiertat. 1 se mai confirma o dată părerea că răul este complicat și înșelător. Dintr-o dată simți mâinile mamei apăsându-i umerii, obligând-o să facă stânga împrejur, îndreptând-o spre casă și dând-o în grija lui Betty. Emily voia ca fiica ei să se afle cât mai departe de Robbie Turner. Pentru ea sosise, în sfârșit, ora de culcare. Betty o înhăță ferm de mână și o duse înăuntru, în timp ce mama și fratele lui Briony pășiră înainte ca să-i ia pe gemeni în custodie. Cu o ultimă privire, aruncată peste umăr în timp ce era trasă de acolo, Briony îl văzu pe Robbie ridicând amândouă mâinile, ca și cum s-ar fi predat. Îl ridică pe băiețaș peste cap și-l puse grijuliu jos.

O oră mai târziu, Briony stătea întinsă în patul cu baldachin, într-o cămașă de noapte din bumbac, albă și curată, găsită de Betty. Draperiile fuseseră trase peste fereastră, dar pe la mar-ginile lor se strecura o lumină puternică și, cu toată senzația de oboseală și de amețeală, nu reuși să adoarmă. Patul îi era asaltat de voci și de imagini, de prezențe agitate, sâcâitoare, care se îmbulzeau și se contopeau, opunându-se încercărilor ei de a le ordona. Oare toate acestea erau într-adevăr cuprinse într-o singură zi, într-o unică perioadă de trezie neîntreruptă, de la nevinovatele repetiții ale piesei până la apariția uriașului din aburii ceții? Toate întâmplările dintre cele două evenimente fuseseră prea violente și prea evanescente ca să le poată înțelege, dar Briony avea sentimentul că reușise, ba chiar că triumfase. Își aruncă cearșaful de pe picioare și întoarse perna ca să găsească un loc mai răcoros pentru obraji ei fierbinți. În starea de amețeală în care se afla, n-ar fi putut spune exact în ce consta succesul său. Dacă era vorba de câștigarea maturității, nu se simțea deloc matură acum, când era atât de neajutorată, chiar imatură, din cauza lipsei de somn, până într-atât încât socoti că poate da drumul lacrimilor fără nici o dificultate. Dacă identificarea unei persoane cu desăvârșire male-fice fusese un gest de curaj din partea ei, era cu totul nepotrivit ca Robbie să apară dintr-o dată cu gemenii, iar Briony se socotea înșelată. Cine avea s-o mai creadă acum, când Robbie se dădea drept bunul salvator al copiilor pierduți? Toată munca, tot curajul și clarviziunea ei, tot ceea ce întreprinsese ca s-o aducă pe Lola acasă era redus la zero. Aveau să-i întoarcă spatele - mama, polițiștii, fratele - și să-l urmeze pe Robbie Turner în cine știe ce cabală a adulților. Ar fi dorit ca mama ei să-i fie alături, să-și încolăcească brațele pe după gâtul ei și să-i tragă fața iubită cât mai aproape de a sa, dar mama ei n-ar fi venit acum, nimeni n-ar fi venit la Briony, nimănui nu-i ardea acum să-i vorbească. Își îngropă și mai adânc fața în pernă, lăsându-și lacrimile să se scurgă pe ea și simțind că pierderea ei era și mai mare din cauza faptului că nu existau martori.

Stătea de o jumătate de oră întinsă în semi-întuneric, cocoloșindu-și tristețea palpabilă, când auzi pomind motorul uneia din mașinile de poliție parcate sub fereastră sa. Automobilul merse puțin pe pietriș, după care se

opri. Se auziră voci și scârțâit de pietriș sub tălpi. Briony se sculă din pat și despărți draperiile. Ceața era tot acolo, dar mai strălucitoare, parcă luminată din interior, și ea își miji ochii, adaptându-și-i la strălucire. Cele patru portiere ale Humberului poliției erau larg deschise și trei agenți în uniformă așteptau lângă mașină. Vocile proveneau de la un grup aflat dedesubtul ei, lângă ușa principală, pe care nu-l putea vedea. Se auzi din nou un zgomot de pași și apărură cei doi inspectori, cu Robbie între ei – încătușat! Își ținea brațele în față, într-o poziție nefirească, și, din punctul din care privea, Briony văzu sticlirea argintie a oțelului sub manșeta cămășii. Rușinea situației o oripilă. Era o conirmare suplimentară a vinovăției Im și începutul ispășirh. Dădea impresia unei osânde veșnice.

În dreptul mașinii cei trei se opriră. Robbie se întoarse pe jumătate, dar Briony nu-i văzu chipul. Se ținea drept, cu capul sus, și era cu câțiva inci mai înalt decât inspectorii. Poate că era mândru de fapta sa. Unul dintre polițiștii în umformă se așeză la volan. Inspectorul mai tânăr ocoli mașina ca să ajungă din cealaltă parte la ușa din spate, iar șeful său tocmai îi făcu semn lui Robbie să urce și el pe bancheta din spate. Exact sub fereastra lui Briony se iscă atunci o buluceală, se auzi vocea lui Emilly Tallis strigând pătrunzător un ordin și Briony văzu o siluetă într-o rochie strâmta fugind spre mașină cât putea de repede. Apropiindu-se de destinație, Cecilia își încetini pasul. Robbie se întoarse, făcu o jumă-tate de pas spre ea și, surprinzător, inspectorul se dădu înapoi. cătușele se vedeau acum bine, dar Robbie nu părea rușinat și nici măcar conștient de ele în timp ce stătu în fața Ceciliei și-i ascultă cu seriozitate cuvintele. Polițiștii asistau impasi-bili la scenă. Dacă ea îl muștra aspru, așa cum merita, acest lucru nu se putea citi pe fața lui Robbie. Deși Cedlia se afla cu spatele la ea, Briony își spuse că vorbea cu foarte puțină animație. Poate că acuzațiile aveau mai multă forță dacă erau formulate în șoaptă. Se apropiaseră unul de celălalt și Robbie spuse și el ceva scurt, își ridică pe jumătate mâinile legate și apoi le lăsă să cadă. Ea le atinse cu mâinile ei, îi pipăi reverele, apoi îl apucă de ele și-l scutură blând. Părea un gest de bunătate și Briony fu impresionată de capacitatea de iertare a surorii sale, dacă despre asta era vorba. Iertare. până acum, cuvântul nu însemnase nimic, deși Briony îl auzise rostit cu evlavie la școală și la biserică în sute de împre-jurări. Deci sora sa îl înțelese tot timpul. Firește, erau multe lucruri pe care nu le cunoștea despre Cecilia. Mai avea însă timp, fiindcă tragedia de acum avea să le apropie.

Socotind probabil că fusese destul de îngă-duitor, inspectorul cel bun la suflet, cu fața de granit, păși înainte, îndepărtă mâna Ceciliei și-i despărți pe cei doi. Robbie mai spuse iute ceva peste umărul polițistului și se îndreptă spre mașină. Grijuliu, inspectorul puse palma pe creștetul lui Robbie și-i apăsă capul când se aplecă să intre pe bancheta din spate, ca să nu se lo-vească. Cei doi inspectori se înghesuiră și ei pe cele două părți ale arestatului. Portierele fură trântite, iar când mașina se puse în mișcare, agentul în uniformă rămas afară duse mâna la cască în semn de salut. Cecilia rămase țintuită locului, privind în jos pe alee, în urma auto-mobilului care se

îndepărta, dar tremurul ușor al umerilor arăta că plângea, iar Briony își dădu seama că nu-și iubise niciodată sora mai mult decât în clipa aceea.

Ar fi trebuit să se termine cu asta, ziua aceea neînădită care înghițise și o noapte de vară, ar fi trebuit să se încheie atunci, cu Humberul dis-părând pe alee în jos. Dar mai rămânea o ultimă confruntare. Automobilul nici nu parcursese o sută de yarzi când începu să încetinească. o siluetă neobservată de Briony venea pe mijlocul aleii, nedând nici un semn că ar intenționa să se ferească. Era o femeie mai curând scundă, cu mersul legănat, purtând o rochie imprimată cu flori și strângând în mână ceva ce la început păru a fi un baston, dar apoi se dovedi a fi o umbrelă cu mânerul terminat în cap de gască. Mașina se opri și șoferul claxonă abia când femeia se apropie până atinse radiatorul cu trupul. Era Grace Turner, mama lui Robbie. Ridică umbrela și țipă ceva. Polițistul de pe scaunul de lângă șofer coborî și-i adresă câteva cuvinte, după care o apuca de cot. Celălalt polițist, cel cu salutul, se grăbi să ajungă la mașină. Doamna Turner își smulse brațul din strânsoare, ridică din nou umbrela, de astă dată cu amândouă mâinile, și o repezi, cu ciocul de gasca înainte și cu o pocnitură ca un foc de pistol, în capota Humberului. În timp ce

Partea a doua

Q e petreceau destule orori, dar cel mai mult îl o impresionau detaliile neașteptate, care apoi nu-l lăsau să se liniștească. Când ajunseră la trecerea la nivel de cale ferată, după un marș de trei mile pe un drum îngust, găsi cărarea pe care o căuta: șerpuia spre dreapta, cobora și apoi urca înspre un crâng ce acoperea o colmă, spre nord-vest. Făcură un scurt popas, ca el să-și consulte harta. Ia-o însă de unde nu-i. Nu era nici în buzunar, nici îndesată la centură. Oare căzuse pe drum sau o uitase pe pământ, la ultima oprire? Lăsă mantaua să-i cadă și, tocmai când era pe cale să-și vâre mâna în tunică, își dădu seama: ținea harta în mâna stângă și, foarte probabil, rămă-sese acolo de mai bine de o oră. Aruncă o privire spre ceilalți doi, dar ei se uitau în altă parte, la distanță de el, și fumau în tăcere. Harta era tot în mâna lui. o descleștase dintre degetele unui căpitan din regimentul West Kents, care zăcea într-o tranșee de lângă. De lângă ce localitate? Hărțile cu spatele frontului erau rare. Luase și revolverul căpitanului ucis. Nu încerca să se dea drept ofițer, Dar își pierduse pușca și intenționa pur și simplu să supraviețuiască.

Cărarea care-l interesa începea să coboare pe lângă o casă bombardată, destul de nouă, probabil locuința unui cantonier, reconstruită după o dis-trugere anterioară. Noroiul din jurul unei bălți fonnate într-un fâgaș de roată de camion conținea urme de animale. Probabil capre. Împrăștiate pretutindeni, se vedeau fășii de material textil cu marginile înnegrite, rămășițe de perdele sau de îmbrăcăminte. Mai era o cercevea de fereastră spartă, aruncată pe o tufa, și, omniprezent, mirosul de funingme udă. Aceasta era calea pe care trebuia s-o apuce, scurtătura. Împături harta, o

puse bine și, când își ridică mantaua de jos și-i făcu vânt ca să și-o amnce pe unieri, îl văzu. Ceilalți, simțindu-i mișcarea, se răsuciră pe călcâie și-i urmăriră privirea. Era un picior într-un copac. Un platan matur, proaspăt înfrunzit. Piciorul se afla la o înălțime de vreo douăzeci de picioare, înfipt în prima bifurcație a trunchiului de copac, retezat curat, deasupra genunchiului. De unde stăteau, nu se vedea nici o picătură de sânge, nici o fășie de carne. Era un picior perfect, palid, neted, destul de mic ca să fi fost al unui copil. După unghiul format cu bifurcația, ai fi zis că fiisese expus anume cu scopul de a le stârni interesul și de a-i educa: acesta este un picior.

Cei doi caporali își manifestară dezgustul cu un mormăit indiferent și-și ridicară lucrurile. Refuzau să se implice emoțional. Văzuseră des-tule în ultimele zile.

Nettle, șoferul de camion, își mai puse o țigară în gură și întrebă:

— Deci încotro, Guv'nor¹?

Îi spuneau așa ca să rezolve problema spinoasă a rangului. El porni pe cărare grăbit, aproape în pas alergător. Voia să pună o distanță între ei, să iasă din raza lor vizuală ca să poată vomita sau defeca, nu știa sigur care dintre ele. În spatele unei șuri, lângă o stivă de țigle sparte, organismul

1. Guv'nor, formă colocvială pentru guvernator (guvernator, comandant) – aprox. Șefu'.

său optă singur: prima variantă. Îi era nespuse de sete și nu-și putea permite pierderea de lichid. Bău din ploscă și ocoli șura. Se folosi de momentul de singurătate ca să-și examineze rana. Situată pe partea dreaptă, chiar sub coaste, era de dimen-siunile unei monede de o jumătate de coroană. Nu mai arăta chiar atât de rău, după ce ieri o spălase, îndepărtând sângele uscat. Deși pielea din jur era roșie, nu se umflase prea tare. Dar rămăsese ceva înăuntru. Simțea cum se mișca atunci când umbla. o bucățiță de șrapnel, probabil.

Până să-l ajungă din urmă caporalii, își vârâse cămașa înapoi în pantaloni și se prefăcea că stu-diază harta. În prezența lor, numai harta îi oferea intimitate.

— La ce bun să ne grăbim?

— A văzut vreo nurlie?

— E harta. Iarși are niște afurisite de îndoieli.

— Nici o îndoială, domnilor. Pe aici o luăm. Își scoase o țigară și caporalul Mace i-o aprinse. Pe urmă, ca să-și ascundă tremurul mâinilor, Robbie Turner se așterpu la drum, iar ei îl urmară, așa cum făceau de două zile încoace. Sau de trei? Le era inferior în grad, dar îl urmau și făceau tot ce le spunea, însă îl tachinau ca să-și păstreze demnitatea. În timp ce băteau drumurile sau o tăiau peste câmpii, dacă el nu vorbise de prea multă vreme, Mace spunea:

— Guv'nor, iar te gândești la vreo târfuliță?

Iar Nettle intona:

— Se gândește, futu-i mama lui, se gândește.

Cei doi erau orășeni. Nu le plăcea la țară și se simțeau rătăciți. Punctele cardinale nu aveau nici o semnificație pentru ei. Capitolul respectiv din instrucția de bază le trecuse pe lângă urechi. Hotărâseră că le era util ca să ajungă la ocean. Nu-l suportau ușor. Robbie se comporta ca un ofițer, deși nu deținea nici măcar o tresă. În prima noapte, când se adăpostiseră în hangarul de biciclete al unei școli incendiate, caporalul Nettle îl întrebă:

— Cum se face că un răcan ca tine vorbește ca un om educat?

Dar nu le datora nici o explicație. Intenționa să scape viu, avea un motiv temeinic să supra-viețuiască și-l dorea în cot dacă se țineau după el sau nu. Ambii își păstraseră carabinele. Asta însemna ceva. Pe deasupra, Mace era un tip vânător, lat în umeri, cu mâini care puteau cuprinde dintr-o dată o octavă și jumătate din clapele pianului la care cică ar fi cântat la pub. Iar înțepăturile nu-l supărau pe Tumer, Acum, mer-gând pe cărarea ce se despărțea de drum, nu-și dorea decât să uite de piciorul din copac. Cărarea se contopea cu un drumeag ce trecea printre două ziduri de piatră și cobora într-o vale invi-zibilă de pe drum. Acolo jos curgea un pârâu cu apa maronie, pe care-l trecură călcând pe pietre cufundate adânc într-un covor verde, alcătuit din plante asemănătoare cu păstămacul de apă.

Traseul pe care și-l propuseseră o cotea spre vest imediat după ieșirea din vale, tot printre bătrânele ziduri. În față, cerul începea să se limpezească și lucea ca o făgăduială. În toate celelalte părți domina cenușiul. Cum se apropiau de culme, printr-un pâlț de castani, soarele ce amurgea ieși de sub pătura de nori și incendie peisajul, orbindu-i pe cei trei soldați, care abia apucaseră să-l vadă. cât de plăcut ar fi fost să termini o zi de hoinăreală prin ținuturile rurale ale Franței înaintând spre soare-apune! Un lucru ce-ți insuflă speranțe.

Când să iasă din crâng, auziră bombardierele, așa că făcură cale întoarsă și așteptară la poalele copacilor, fumând. De unde ședeau, nu vedeau aeroplanele, dar priveliștea era încântătoare. Colinele ce se vălureau generos în fața lor nici nu puteau fi numite dealuri. Nu erau decât niște unduiri în peisaj, ecouri slabe ale unor mari frământări tectonice de aiurea. Pe măsură ce se succedau, culmile deveneau tot mai palide. Robbie văzu cum amestecul de cenușiu și de verde se pierde în depărtare, devenind o pâclă în apro-pierea soarelui lăsat spre apus, ca o mâncare orientală pusă pe un platou.

După încă o jumătate de oră, se angajaseră într-o lungă traversare a unei râpe mai adânci, care înainta și mai mult spre nord și îi scoase în cele din urmă într-o altă vale, cu un alt pârâu mititel. Apa acestuia curgea mai cu nădejde și îl traversară pe un podeț de piatră acoperit cu un strat gros de bălegar. Caporalii, mai puțin obosiți decât el, se distrară, prefăcându-se dezgustați. Unul îl lovi în spate cu o balegă uscată. Tiimer nici măcar nu se întoarse. Zdrențele acelea, își spunea, puteau proveni de la o pijama de copil. De băiat. Avioanele de asalt apăreau uneori ime-diat după ivirea zorilor. Se străduia să alunge imaginea, dar ea nu-i dădea pace. Un băiețuș francez dormind în pătucul său. Tumer dorea să pună o distanță cât mai mare între el și căsuța aceea bombardată. Iată că nu mai era urmărit numai de armata și

de aviația germană. Dacă ar fi luminat luna, ar fi mășăluit bucuros toată noaptea. Caporalii n-ar fi fost de acord. Poate că venise vremea să se descotorosească de ei.

Mai la vale de podeț se zărea un șir de plopri ale căror vârfuri se zbuciumau strălucitoare în ultimele raze de soare. Soldații o apucară în direcția opusă și imediat drumeagul deveni din nou o cărare care se îndepărta de părău. Își croiră cu greu un drum sinuos printre tufele cu frunze groase și lucioase. Existau și stejari pitici, abia înfrunziți. Vegetația de sub tălpi avea un miros dulceag și umed și Robbie își spuse că nu era totul în regulă cu locul acela, de vreme ce se deosebea atât de mult de toate celelalte prin care trecuseră.

De undeva din față se auzea huruitul unor motoare. Zgomotul se amplifică și deveni furios, sugerând turația maximă a unor turbine electrice ce se roteau cu o viteză amețitoare. Pătrundeau într-un spațiu amplu al sunetului și energiei. —Albine! strigă Robbie, ca să-i avertizeze. Dar fu nevoit să se întoarcă și să mai strige o dată, ca să fie auzit. Aerul era deja negru din cauza insectelor. Știa bine ce se spunea despre ele. Dacă-ți intra una în păr și te înțepa, trimitea în clipa morții un mesaj chimic și toate albinele care-l recepționau veneau nesmintit să te înțepe și să-și dea duhul în același loc. Mobilizare gene-rală! După atâtea pericole, asta era un fel de insultă. Își acoperiră capetele cu mantalele și-și continuară druinul, alergând prin niijlocul roiului. Se aflau încă prmtre albine când ajunseră la un șanț puturos și plin de mal, pe care-l trecură peste o scândură nesigură. Ajunseră în spatele unui șopron, un loc în care domnea brusc liniștea. Dincolo de el era curtea unei ferme. De cum pătrunseră în ea, niște căini se puseră pe lătrat, iar o femeie bătrână alergă către ei dând din brațe, ca și cum ar fi fost niște găini pe care dorea să le hășăie. Caporalii depindeau de franceza lui Turner. Acesta mai făcu un pas și așteptă ca femeia să se apropie. Se povestea că civilii vin-deau apă cu zece franci sticla, dar nu asistase niciodată la un astfel de negoț. Francezii întâlniți de el fuseseră fie generoși, fie copleșiți de propriile necazuri. Femeia era slabă și energică. Avea fața plină de cute și privirea sălbatică. Vocea-i era stridentă:

— C'est impossible, M'sieu. Vous ne pouvez pas rester ici.

— o să stăm în șură. Ne trebuie apă, vin, pâine, brânză și orice vă mai prisosește.

— Impossible! Robbie îi șopti blând:

— Am luptat pentru Franța.

— Nu puteți rămâne aici.

— Plecăm în zori. Nemții sunt încă.

— Nu de nemți e vorba, M'sieu. De fiii mei.

Sunt ca niște animale. Și-or să se întoarcă imediat. Turner trecu pe lângă femeie și merse până la cișmeaua aflată într-un colț al curții, lângă bucătărie. Nettle și Mace îl urmară. În timp ce bea, o fetiță de vreo zece ani și frățiorul ei mai mic, pe care-l ținea de mână, îl priveau din ușă. După ce termină de băut și-și umplu plosca, le adresă un zâmbet, dar ei o șterseră. Caporalii se vârară deodată sub pompă, bând simultan. Se trezi brusc cu

femeia în spatele lui, apucându-l de umăr. Înainte ca ea să poată spune ceva, îi repetă:

— Vă rog să ne aduceți ce v-am cerut, altfel intrăm și ne luăm singuri.

— Fiii mei sunt niște brute! Or să mă omoare l'îi venea să-i spună „Cu atât mai bine!”, dar se îndepărtă de ea și-i strigă peste umăr:

— Vorbesc eu cu ei.

— Iar după aia, M'sieu, o să vă omoare și pe dumneavoastră. o să vă rupă în bucăți.

Caporalul Mace era bucătar în aceeași unitate RASC din care făcea parte și caporalul Nettle. Înainte de a intra în armată, fuaese magazioner la Heal's, pe Tottenham Court Road. Susținea ca știe ce înseamnă confortul și se apucă să amenajeze culcușuri în șopron. Dacă ar fi fost după el, Turner s-ar fi aruncat pur și simplu jos, pe paie. Mace găsi o grămadă de saci goi și, cu ajutorul lui Nettle, îi umplu cu paie, ca să facă trei saltele. Făcu și rezemătoare pentru cap din baloturi de fân, manevrându-le cu o singură mână. Așeză o ușă pe cărămizi, ca să aibă și masă. Scoase din buzunar un muc de lumânare.

— De ce să nu stăm comod, mormăia într-una pe sub mustață.

Pentru prima oară conversația lor depășise faza aluziilor sexuale. Cei trei bărbați zăceau întinși pe paturi, fumând și așteptând. Acum, că-și astâmpăraseră setea, gândurile li se concen-trau asupra mănăni pe care aveau s-o primească. Își auzeau mațele ghiorăind în întuneric și se distrau. Turner le repetă conversația purtată cu bătrâna și ceea ce îi spusese despre fiii ei.

— Din coloana a cincea, precis, zise Nettle. Arăta mic numai dacă-l comparai cu prietenul său, dar avea trăsăturile bine conturate ale unui om scund și o înfățișare prietenoasă, de roză-toare, accentuată de modul în care dinții de sus i se rezemau de buza inferioară.

— Sau naziști franțuji. Simpatizanți ai nem-ților. Ca Mosley al nostru, completă Mace. o vreme tăcură cu toții. Pe urmă Mace adăugă:

— Sau reduși mintal, ca tipii de la țară, din cauză că rudele se căsătoresc între ele.

— În orice caz, spuse Turner, cred că e bine să ne verificăm armele și să le avem pregătite.

Ceea ce și făcură. Mace aprinse lumânarea și executară mișcările de rutină. Turner își verifică pistolul și și-l puse la îndemână. Când termi-nară, caporalii își proptiră carabinele Lee Enfield de o ladă de lemn și se întinseră la loc pe paturile improvizate. Apoi sosi fata, cu un coș în mână. Îl așeză pe pământ, lângă ușa șurii, și o rupse la fugă. Nettle aduse coșul și înșirară pe masă bucatele primite. o pâine neagră, rotundă, o bucată de brânză moale, o ceapă și o sticlă de vin. Pâinea se tăia greu și avea gust de mucegai. Brânza era gustoasă, dar o hăpăiră în câteva secunde. Își trecură sticla din mână în mână și terminară repede și vinul. Prin urmare, mes-tecară pâinea urât mirositoare și mâncară ceapa.

— N-aș da așa ceva nici câinelui meu, zise Nettle.

— Mă duc vizavi, spuse Turner, ca să fac rost de ceva mai bun.

— Venim cu tine.

Dar continuară să stea întinși pe spate. Deocamdată n-avea niciunul poftă s-o înfrunte pe bătrână, Pe urmă, auzind pași, se întoarseră și văzură doi bărbați opriți în dreptul ușii. Fiecare ținea ceva în mână – poate un retevei sau poate o pușcă. Lumina era prea slabă ca să-și dea seama. Nu distingeau nici trăsăturile acelor frați francezi.

Vocea era blândă:

— Bonsoir, Messieurs.

— Bonsoir.

Ridicându-se de pe sacul cu paie, Turner puse mâna pe revolver.

Caporalii se întinseră după carabine.

— Ușurel, le șopti.

— Anglais? Belges?

— Anglais.

— Avem ceva pentru dumneavoastră.

— Ce anume?

— Ce zice? se interesă unul dintre caporali.

— Că are ceva pentru noi.

— În aia a mă-sii.

Frații se mai apropiară doi pași și ridicară obiectele pe care le aveau în roăini. Puști de vânătoare, firește. Turner ridică piedica revolve-rului. Îi auzi pe Mace și pe Nettle procedând la fel. Munnură:

— Ușurel.

— Lăsați jos anele, Messieurs.

— Lăsați-le voi pe ale voastre.

— o clipă.

Cel care vorbise își vârî mâna în buzunar. Scoase de acolo o lanternă și proiectă fasciculul de raze nu asupra soldaților, ci a fratelui său, asupra a ceea ce avea acesta în mână fran-zelă. Apoi luminează mâna cealaltă, unde era o sacoșă de pânză. Pe urmă le arată cele două baghete pe care le ținea el în mână.

— Mai avem măslina, brânza, pateu, roșii și șuncă. Și vin, desigur. Vive l'Angleterre!

— Ăăă. Vive la France!

Se așezară cu toții la masa confecționată de Mace, pe care francezii, Henri și Jean-Marie Bonnet, o admirară politico, împreună cu salte-lele. Erau oameni mici de statură și îndesați, în jur de cincizeci de ani. Henri purta ochelari, ceea ce, zise Nettle, era un lucru caraghios pentru un fermier. Turner nu-i traduse remarca. Nu aduse-seră numai vinul, ci și pahare de sticlă. Cei cinci le ridicară, toastând pentru armatele franceză și britanică și pentru nimicirea Germaniei. Frații îi priviră pe soldați cum mâncau. Prin intermediul lui Turner, Mace anunță că niciodată până atunci nu se înfruptase din pateu de ficat de gașcă, ba nici măcar nu auzise de el, și că de-acum încolo n-avea să mai pună altceva în gură. Francezii zâmbiră, dar comportarea lor era reținută și nu păreau înclinați să se îmbete. Le spuseră că-și petrecuseră toată ziua mergând cu camionul lor de fermă, cu platformă, până într-un

cătun de lângă Arras, ca să-și caute o verișoară și pe copiii acesteia. Se dăduse o bătălie crâncenă pentru oraș, dar n-aveau idee cine-l asediase, cine-l apă-rase și cine fusese mai tare. Merseseră pe dru-muri lăturalnice ca să evite haosul refugiaților. Văzuseră ferme arzând, iar pe drum dăduseră peste circa o duzină de militari britanici morți. Au fost nevoiți să oprească și să-i tragă la mar-ginea șoselei, ca să nu treacă peste ei. Dar câteva cadavre erau aproape rupte în două. Fără îndoială că avusese loc un atac puternic, cu mitraliere, poate din văzduh, poate o ambuscadă. După ce se urcaseră la loc în camion, Henri vomitase în cabină, iar Jean-Marie, aflat la volan, se speriasse și intrase într-un șanț. Merseseră pe jos până în sat, împrumutaseră doi cai de la un cunoscut și remorcaseră Renaultul, scoțându-l afară din șanț. Treaba asta durase două ore. Pornind din nou la drum, văzuseră carcace calcinate de tancuri și de automobile blindate nemțești, dar și englezești și franțuzești. Nici un soldat însă. Bătălia se mutase mai departe.

Când ajunseseră în cătun, era deja după-amiaza târziu. Locul fusese comple distrus și părăsit. Casa verișoarei lor fusese lovită, avea găuri de gloanțe în toți pereții, dar își păstrase acoperișul. Trecu-seră dintr-o cameră în alta, ușurați că nu găseau pe nimeni. Probabil că verișoara își luase copiii și se amestecase printre miile de pribegi. Nedorind să se întoarcă pe întuneric, parcaseră în pădure și încercaseră să doarmă în cabina camionului. Toată noaptea auziseră artileria, care pisa metodic Arrasul. Părea cu neputință ca acolo să fi supra-viețuit cineva sau ceva. Se întorseseră pe un alt traseu – dar pe o distanță mult mai mare – ca să nu treacă din nou pe lângă soldații morți.

Acum, explică Henri, el și fratele lui erau frânți de oboseală. Iar când închideau ochii, vedeau trupurile mutilate.

Jean-Marie reumplu paharele. Relatarea, cu tot cu traducerea lui Turner, durase aproape o oră. Sfârșiseră toate merindele. Turner se gândi să le împărtășească singurul amănunt care-l băn-tuia pe el. Dar nu voia să adauge un plus de oroare, nici să dea viață unei imagini ce rămânea deocamdată la distanță, ținută acolo de vin și de tovărășia plăcută. În loc de asta, le povesti cum ajunsesese să fie despărțit de unitatea sa la înce-putul retragerii, în timpul atacului avioanelor Stuka. De rană nu suflă nici o vorbuliță, fiindcă nu dorea să afle despre ea și caporalii. Le explică însă că niergeau spre Dunkerque, peste câmpuri, ca să se ferească de atacurile aeriene de pe șose-lele principale.

Jean-Marie spuse:

— Așadar, e adevărat ce se aude. Plecați.

— Ne vom întoarce.

o spuse fără să creadă.

Vinul puse stăpânire pe caporalul Nettle. Acesta începu să rostească o laudă dezlânata la adresa a ceea ce el numea „fofoloanca franțu-zească” – ce multă se găsea, cât de ușor era de procurat, cât de delicioasă era. Tbtul era o fantezie. Frații se uitară întrebător la Turner.

— Zice că franțuoaicele sunt cele mai fru-moase femei din lume.

Ei dădură solemn din cap și-și înălțară paharele. Pentru o vreme se instaură tăcerea. Seara petrecută împreună era pe terminate. Ascultară

zgomotele nopții, cu care se obișnuiseră: mugetul artileriei, focuri izolate de pușcă în depărtare, o explozie bubuitoare undeva – probabil un pod aruncat în aer de geniști.

— Întreabă-i despre măicuța lor, propuse caporalul Mace. Să lămurim și chestia asta.

— Am fost trei frați, explică Henri. Cel mai mare, Paul, primul ei născut, a murit la Verdun, în 1915. Lovit în plin de un obuz. Nu i-au putut înmormânta decât casca. Noi doi am avut mai mult noroc. Am scăpat din războiul ăla fără nici o zgârietură. De atunci, mama urăște soldații. Dar acum, că are optzeci și trei de ani și o lasă mintea, a ajuns obsedată. Francezi, englezi, belgieni, germani. Pentru ea e tot una. Și voi sunteți la fel pentru ea. Suntem îngrijorați ca nu cumva, când vin nemții, să se repeadă la ei cu furca și s-o împuște.

Cu mișcări obosite, frații se ridicară în picioare.

Soldații le urmară exemplul. Jean-Marie spuse:

— Am fi vrut să vă ospătăm la masa din bucă-tărie. Dar pentru asta ar fi trebuit s-o încuiem în camera ei.

— Dar a fost un ospăț magnific, protestă Turner.

Nettle șușotea ceva în urechea lui Mace, care-l aproba, dând din cap. Nettle scoase din raniță două cartușe de țigări. Firește, așa se și cuvenea. Francezii se prefăcură că refuză politicos, dar Nettle ocoli masa și le puse darurile în brațe. Il puse pe Turner să traducă:

— Să fi văzut când a venit ordinul să dis-trugem stocul. Douăzeci de mii de țigarete. Am luat câte am poftit.

o întreagă armată fugea către ocean, înarmată cu țigări ca să-și amorțească foamea.

Francezii mulțumiră curtenitor, lăudară fran-ceza lui Turner și se aplecară deasupra mesei ca să strângă sticlele și paharele goale în sacoșa de pânză. Nimeni nu pretinse că aveau să se mai vadă vreodată.

— o să plecăm de cum se luminează, anunță Turner. Să ne luăm acum rămas bun. Își strânseseră mâinile. Henri Bonnet spuse:

— Ce vajnic am luptat acum douăzeci și cinci de ani. Atăția morți. Iar acum nemții s-au întors în Franța. Peste două zile vor fi aici și ne vor jefui de tot ce avem. Cine ar fi crezut?

Turner simți pentru întâia oară ce nedemnă era retragerea. Ii era rușine. Spuse, cu și mai puțină convingere decât înainte:

— Ne vom întoarce ca să-i alungăm, vă promit. Frații dădură din cap și, cu zâmbete ușoare de rămas bun, ieșiră din cercul de lumină palidă al lumânării, mergând prin întuneric spre ușa deschisă a șurii, acompaniați de clinchetul paha-relor care se ciocneau de sticle.

Zăcu mult timp pe spate, fumând, cu ochii pierduți în cavernele întunecate ale acoperi-șului. Sforăitul caporalilor urca și cobora contra-punctic. El era epuizat, dar nu somnoros. Rana palpita supărător, fiecare pulsație fiind precisă și înțepătoare. Obiectul pitit în ea era fără îndoială colțuros și apropiat de epidermă și era tentat să-l pipăie cu vârful degetului. Epuizarea îl făcea vulnerabil la gândurile cele mai neplăcute. Se gândea la

băiatul francez adormit în pătuțul lui, la indiferența cu care oamenii puteau să trimită obuze într-un peisaj. Sau să golească de bombe cala avioanelor deasupra unei căsuțe adormite de lângă linia ferată, neștiind și nedorind să știe cine trăia acolo jos. Era un proces industrial. Văzuse propriile lor unități RA la lucru, grupuri mici și unite, muncind de dimineața până seara, mândre de iuțea cu care instalau o linie tele-fonică, mândre de disciplina lor, de pregătirea lor, de instrucție și de spiritul de echipă. Nu era nevoie ca ei să afle vreodată care era rezultatul muncii lor: un băiat dispărut. Dispărut. În vreme ce cuvântul acesta i se forma în minte, îl fură somnul, dar numai pentru câteva secunde. Se trezi pe spate, în patul său, contemplând bezna din celulă. Simțea că se întorsese în celulă. Mirosea podeaua de ciment, urina din găleată, vopseaua lucioasă de pe pereți, auzea sforăitul deținuților din paturile aliniate. Trei ani și jumătate de nopți ca aceasta, chinuit de neputința de a adormi, gândindu-se la un alt băiat dispărut, la o altă viață dispărută, care fusese cândva a sa, așteptând zorile, învierea și o nouă zi irosită. Nu pricepea cum de supraviețuise stupidității zilnice a acelei perioade. Stupidității și claustrofobiei. Mâinii pe care o simțea că-l strânge de gât. Să fii aici, adăpostit într-o șură, în mijlocul unei armate dezorganizate, unde mădularul unui copil atâr-nând într-un pom era un lucru ce putea fi ignorat de oamenii obișnuiți, unde o întreață țară, o întreață rivlizație era pe punctul de a se prăbuși, era infinit mai bine decât să fii acolo, în patul îngust de sub un bec chior, așteptând să nu se întâmple nimic. Aici erau văi împădurite, pârâuri, lumina soarelui pe deasupra plopilor, lucruri pe care nu ți le puteau lua decât omorându-te. Mai era și speranța. Am să te aștept. Întoarce-te. Mai avea o șansă, una singură, de a recupera ceea ce pierduse. Purta în buzunar ultima ei scrisoare, cu noua ei adresă. Din acest motiv trebuia să supra-viețuiască, să-și folosească istețimea pentru a se țme departe de șoselele principale, unde avioanele de picaj se roteau pe cer în așteptare, ca niște păsări de pradă.

Mai târziu se ridică de sub manta, își trase cizmele și orbecăi prin șură ca să iasă afară și să se ușureze. Era amețit de oboseală, dar tot nu-i venea somnul. Ignorând mârâitul câinilor de la fermă, merse de-a lungul unui făgaș până la un dâmb acoperit cu iarbă ca să privească flăcările de pe cer, dinspre sud. Dintr-acolo se apropia uraganul diviziilor blindate germane. Își pipăi buzunarul de sus, în care poemul trimis de ea era învelit în scrisoare. În coșmarul de sub vatră, Toți câinii Europei latră. Celelalte scrisori de la Cecilia erau puse la păstrare în buzunarul interior, îmbumbat, al mantalei. Urcându-se pe roata unei remorci abandonate, reuși să vadă petice de cer. Pretutindeni, cu excepția nordului, sclipeau flăcări din țevile tunurilor. Armata înfrântă se retrăgea, fugind pe un culoar care se îngusta mereu și avea să fie blocat în curând. Nu va mai exista scăpare pentru cei rămași în urmă. În cel mai bun caz – iarăși închisoarea. Lagărul de pzonieri. De data aceasta nu va rezista. Dacă Franța cădea, cine știe cât avea să mai dureze războiul. Nu va mai primi scrisori și nu va mai exista întoarcere. Nu va mai putea negocia o eliberare înainte de termen în schimbul înrolării la infanterie. Mâna aceea îl va strânge iarăși de gât. Avea perspectiva unei mii, a câtorva mii de nopți de

carceră în care, insomniac, urma să-și întoarcă trecutul pe față și pe dos, așteptând să-și reia viața, între-bându-se dacă și-o va relua vreodată. Poate ar avea sens să plece chiar acum, până nu era prea târziu, să mășăluiască toată noaptea și ziua întreagă până ajungea la Canalul Mânecii. Să plece pe furiș, abandonându-i pe caporali în voia sortii. Făcu stânga împrejur, începu să coboare de pe dâmb, dar se răzgândi. Abia vedea pământul pe care călca. N-ar fi putut înainta prea mult pe întuneric și risca să-și rupă un picior. Și poate caporalii nu erau chiar niște nătărăi irecupe-rabili – Mace cu saltele lui de paie, Nettle cu darurile pentru frații francezi.

Călăuzit de sforăiturile lor, se instalează înapoi în culcuș. Dar somnul refuza în continuare să-i vină sau venea sub forma unor rapide pierderi de conștiință, din care își revenea zăpăcit de gânduri pe care nu le putea nici alege, nici dirija. Nu-l slăbeau o clipă, vechile obsesii. Iată, din nou, ultima întâlnire cu ea. La șase zile de la ieșirea din închisoare, cu o zi înainte de a se prezenta la datorie lângă Aldershot. În 1939, când se înțeleșeră să se întâlnească la ceainăria Joe Lyons din Strand, nu se mai văzuseră de trei ani și jumătate. El ajunsese mai devreme și ocu-pase o masă dintr-un colț, cu vedere spre ușă. Libertatea mai era încă o noutate. Ritmul și zarva, culorile hainelor, jachetelor și fustelor, conversațiile vesele și zgornotoase ale cumpărătorilor din West End, atitudinea prietenoasă a fetei care-l servise, lipsa de amenințare a spațiului larg. Șezuse acolo, pur și simplu, desfătându-se cu îmbrățișarea cotidianului. Cotidianul avea o frumusețe pe care numai el o aprecia cum se cuvenea.

Singura femeie căreia i se permisesse să-l vizi-teze la pușcărie fusese mama lui. Ca nu cumva să se agite prea tare, așa i se explicase. Cecilia îi scrisese săptămânal. Iubind-o, făcând un efort de voință ca să rămână în toate mințile de dragul ei, era normal să se îndrăgostească și de cuvintele ei. Când îi răspundea, se prefăcea că rămăsese același, mințind ca să-și păstreze uzul rațiunii. De frica psihiatrului închisorii, care era și cenzor, scrisorile lor nu deveneau niciodată senzuale, nici măcar călduroase. În pofida frigului victorian, închisoarea aceea era considerată modernă, progresistă. Fusese diagnosticat, cu precizie clinică, drept hipersexualizat până la nivelul morbidi-tății, considerându-se că avea nevoie nu doar de corecție, ci și de ajutor. Nu trebuia excitat. Unele scrisori – ale lui, ca și ale ei – fuseseră confiscate pentru că exprimau, timid, afecțiune. Așa că începuseră să corespundă pe teme literare, folbind personaje drept coduri. La Cambridge trecuseră unul pe lângă celălalt pe sfcradă fără să se oprească. Despre câte cărți, despre câte cupluri fericite sau tragice nu se întâlniseră niciodată ca să discute! Tristan și Isolda, ducele Orsino și Olivia (dar și Malvolio), Troilus și Cresida, domnul Knightley și Emma, Venus și Adonis. Turner și Tallis. o dată, disperat, se referise la Prometeu, cel legat cu lanțuri de o stâncă, al cărui ficat era devorat zilnic de un vultur. Uneori ea era răbdătoare Griselda. Pomenirea unui „colțisor liniștit de bibliotecă" era expresia codificată pentru exta-zul sexual. Descriau și momentele zilei, cu detalii plictisitoare, dar afectuoase. El îi zugrăvi rutina existenței din închisoare sub toate aspectele, dar se feri să pomenească de stupiditatea ei. Doar se vedea

cu ochiul liber. Nu-i mărturisise niciodată că se temea să nu-și piardă mințile. Și aceasta reieșea clar. Ea nu-i scrisese că-l iubește, deși ar fi făcut-o dacă nu s-ar fi temut de intervenția cenzorului. Dar el oricum știa.

Îl anunțase că rupsese legăturile cu familia. N-avea să mai vorbească niciodată cu părinții, cu fratele sau cu sora ei. El urmări îndeaproape toate etapele parcurse de ea pentru a primi cali-ficarea de asistentă medicală. Când ea îi scrisese „Am fost astăzi la bibliotecă după atlasul de anatomie despre care ți-am povestit. Am găsit un colțișor liniștit și m-am prefăcut că-l citesc”, el știa că se hrănea din aceleași amintiri care-l canoneau și pe el, noapte de noapte, sub păturile cazone subțiri.

Când ea intrase în ceainărie, purtând boneta de soră și scoțându-l, cu o tresărire, dintr-o reverie plăcută, Robbie sărise prea repede în picioare și-și răsturnase ceașca. Era conștient de costumul lui prea larg, pentru care mama sa economisise fiecare bănuț. Haina parcă nu-i atingeă umerii în nici un punct. Se așezară, se priviră, zâmbiră, apoi fiecare se uită în altă parte. Robbie și Cecilia făcuseră dragoste ani de zile – prin corespondență. Se apropiaseră foarte mult prin misivele codificate pe care le schimbaseră, dar cât de artificială părea apropierea lor acum, când începură o conversație mărunță, neajutoratul catehism al între-bărilor și răspunsurilor curtenitoare. Pe măsură ce distanța dintre ei sporea, înțelegeau cât de mult se îndepărtaseră de ei înșiși în scrisori. Își imaginaseră și-și doriseră momentul acesta de prea multă vreme, iar acum nu se ridicau la înălțimea lui. El fusese expulzat din lume și-i lipsea siguranța de sine necesară pentru a se întoarce și a exprima un gând mai important. Te iubesc și tu mi-ai salvat viața. o întrebă unde locuiește. Ea îi spuse.

— Și te împaci bine cu proprietărea? Nu-i veni nici o idee mai bună, dar se temea de liniștea care s-ar fi putut pogorî, de stângăcia care s-ar fi putut instala, ocazie pentru ca ea să spună că reîntâlnirea lor îi făcuse plăcere, dar că acum trebuie să se întoarcă la lucru. Tbt ce aveau în comun se întemeia pe câteva minute petrecute într-o bibliotecă, acum mulți ani. Să fi fost baza aceea prea fragilă? Ei nu i-ar fi fost greu să revină la un comportament de soră mai mare. Oare era dezamăgită? El slăbise. Se micșorase din toate punctele de vedere. Închisoarea îl făcuse să se disprețuiască, în timp ce ea arăta la fel de adora-bil ca în amintirile lui, mai ales în uniforma de soră. Dar era și teribil de nervoasă, incapabilă să treacă dincolo de fleacuri. Încerca în schimb să facă haz pe seama temperamentului pro-prietăresei sale. După ce mai schimbară câteva propoziții asemănătoare, ea chiar începu să se uite la cesulețul atârnat deasupra sânelui stâng și să spună că în curând i se va termina pauza de prânz. Petrecuseră împreună o jumătate de oră.

o conduse până la stația de autobuz din Whitehall. În ultimele minute prețioase, își scrisese adresa și i-o dădu: o înșiruire neutră de prescur-tări și cifre. Îi explică apoi că nu va primi permisie decât după încheierea perioadei de instrucție de bază. După aceea avea dreptul la două săptămâni. Ea îl asculta, clătinând din cap, parcă exasperată, și atunci, în sfârșit, el îi prinse

măna și i-o strânse tare. Gestul cuprindea tot ceea ce nu fusese spus, iar ea răspunse tot printr-o strângere de mână. Veni autobuzul, dar ea nu-i lăsă mâna. Stăteau față în față. El o sărută, la început ușor, dar apoi se strânseră unul în celălalt, iar când li se atinseră limbile, o parte dislocată a sinelui lui fu recunos-cătoare în mod abject, fiindcă știa că va avea de acum în cont o amintire din care se va putea hrăni multe luni. Se hrănea din ea și acum, într-o șură franceză, la orele mici ale dimineții. Se lipiseră și mai strâns și continuaseră să se sărute, în timp ce oamenii de la coadă le treceau înaintea. Legitimația cuiva îi răzui urechea. Tânăra plângea pe obrazul lui și tristețea îi apăsa buzele de ale sale. Sosi un alt autobuz. Ea se desprinsese din îmbrățișare, îi strânse încheietura mâinii, se urcă fără nici un cuvânt și nu privi în urmă. o urmări cum își căuta loc și, când autobuzul se puse în mișcare, își dădu seama că ar fi trebuit s-o însoțească tot drumul, până la spital. Renun-țase la o grămadă de minute petrecute în compania ei. Trebuia neapărat să reînvețe cum să gândească și să acționeze independent. Începu să alerge pe Whitehall, sperând să ajungă din urmă autobuzul la următoarea stație. Dar autobuzul în care se afla Cecilia era departe și dispăru curând înspre Parliament Square.

Își continuaseră corespondența pe toată perioada instrucției lui. Scăpați de cenzură și de necesitatea de a fi inventivi, continuau totuși cu precauțiile. Sătui de a trăi numai pe hârtie, con-știenți de dificultăți, erau nerăbdători să treacă dmcolo de atingerea mâinilor și de un singur sărut într-o stație de autobuz. Își declarau reciproc iubirea, se adresau unul celuilalt cu „dragostea mea” și „scumpule” sau „draga mea”, știa că aveau un viitor comun, dar se abțineau de la intimități mai îndrăznețe. Datoria lor era acum să țină legătura până la cele două săptămâni de permisie. Printr-o prietenă de la Girton, ea află despre o căsuță din Wiltshire pe care ar fi putut-o folosi și, deși nu-și prea puteau lua gândul de la ea în momentele libere, încercau să n-o trans-fbrme în reverie pură în scrisori. Preferau să vorbească despre îndeletnicirile lor zilnice. Ea lucra acum la matemitate și fiecare nouă zi aducea miracole banale, precum și momente dramatice sau comice. Existau și tragedii față de care neca-zurile proprii păleau, devenind nesemnificative: copii născuți morți, mame ce decedau la naștere, bărbați tineri care plângeau pe culoare, mame adolescente derutate și alungate de familiile lor, bebeluși cu diformități ce te trimiteau cu gândul la un amestec ciudat de amor și destrăbălare. Când Cecilia descria un final fericit, momentul când bătălia se termina și mama epuizată își lua pruncul în brațe pentru întâia oară, privind extaziată o fețișoară nouă, referirea nerostită la propriul ei viitor, pe care avea să-l trăiască lângă Robbie, era cea din care își trăgea textul forța lui primară, deși, sincer vorbind, gândurile lui Robbie erau preocupate mai puțin de naștere și mai mult de actul conceperii naturale.

La rândul lui, el îi descria platoul de defilare, poligonul de tragere, instrucția, duritatea subofi-țerilor, cazarma. Nu era eligibil pentru poziția de ofițer, dar asta era și mai bine, fiindcă mai devreme sau mai târziu ar fi întâlnit la popotă pe cineva care-i cunoștea trecutul, Printre soldații simpli putea rămâne anonim și se dovedi că anii de pușcărie îi confereau un anumit

statut. Desco-peri că se adapta cu ușurință la regimul cazon, la spaimele inspecției echipamentului și ale împă-tnirii păturilor în pătrate perfecte, cu eticheta în sus. Spre deosebire de camarazii săi, socotea că mâncarea nu era deloc proastă. Zilele, deși obositoare, păreau destul de variate. Marșurile lungi îi furnizau o plăcere pe care se codea's-o explice celorlalți recruți. Lua în greutate și deve-nea tot mai viguros. Educația și vârstă îl plasau în inferioritate, dar trecutul său explica acest lucru și nu-i căuta nimeni pricină. Dimpotrivă, îl considerau un bătrân înțelept, care știa cum gândesc „ăia", și era la dispoziția tuturor când trebuia completat un formular. Ca și Cecilia, se limita în scrisori la descrierea zilei, întreruptă de câte o anecdotă veselă sau alarmantă: despre recruta care a ieșit la raport cu un bocanc lipsă, despre oaia care alergase ca împunsă de streche prin curtea cazarmii și nu putuse fi scoasă afară, despre sergentul de la tragere care fusese cât pe-aci să fie lovit de un glonț în poligon.

Exista însă și o problemă externă, o umbră la care trebuia să se refere. După întâlnirea de la Munchen de anul trecut, era clar că va izbucni un război. Pregătirea lor de luptă fusese acce-lerată și redusă la esențial și se pregătea un nou teren de instrucție, pentru un număr sporit de recruți. Era îngrijorat nu numai fiindcă avea să fie trimis pe front, ci și pentru că își vedea ame-nințat visul cu căsuța din Wiltshire. Temerile lui se reflectau în scrisorile Ceciliei, care conțineau descrieri ale noilor aranjamente de la spital: suplimentarea paturilor, cursuri speciale, exerciții de rezolvare a urgențelor. Pentru amândoi însă războiul continua să pară ceva fantastic, înde-părtat, deși probabil. Ar fi fost culmea să se mai întâmple o dată, gândeau cei mai mulți. Continuau deci să se agațe de speranță.

Îl obseda și o altă problemă, una mai per-sonală. Cecilia nu mai vorbise cu părinții, cu fratele sau sora ei din noiembrie 1935, când fusese condamnat Robbie. Nu voia nici să le scrie, nici să le transmită adresa ei. Scrisorile de acasă îi parvneau prin mama lui Robbie, care vânduse bungalow-ul și se mutase în alt sat. Tot prin Grace le dădea de știre părinților că era bine și că nu dorea să fie căutată. Leon venise o dată la spital, dar Cecilia refuzase să-i vorbească. El o așteptase în fața porții toată după-amiaza. Văzându-l, Cecilia rămăsese în spital până când Leon plecase. A doua zi dimineața o aștepta în fața căminului asis-tentelor medicale. Ea trecuse pe lângă el fără să se uite măcar în direcția lui. o apucase de cot, dar ea își eliberase brațul cu o smucitură și-și văzuse de drum, insensibilă la implorările lui.

Robbie știa mai bine decât oricare altul cât de mult își iubea Cecilia fratele, cât de apropiată era de familia ei, ce însemnătate aveau pentru ea casa și parcul. El, personal, nu se mai putea întoarce acolo, dar îl durea gândul că Cecilia își distrugea o parte din viață de dragul său. După o lună de instrucție, îi dezvălui ce avea pe suflet. Nu discutau acest aspect pentru prima oară, dar între timp problema devenise mult mai clară.

Ca răspuns, ea îi scrisese: „Ei toți s-au întors împotriva ta, chiar și tata. Când ți-au nenorocit ție viața, au distrus-o și pe a mea. Au preferat să creadă mărturia unei fetițe proaste și isterice. De fapt, au și împins-o la asta, nu i-au mai dat voie să dea înapoi. Știu că n-avea decât treisprezece ani, dar nu

vreau s-o mai văd. cât despre ceilalți, n-am să-i iert cât voi trăi. Acum, că m-am rupt de ei, încep să înțeleg snobismul din spatele stupidității lor. Mama nu te-a iertat niciodată fiindcă ai obținut diploma cu rangul I. Tata a preferat să se cufunde în muncă. Leon s-a dovedit a fi un idiot zâmbăreț, fără șira spinării, care a mers și el cu tunna. Când Hardman s-a hotărât să-l apere pe Danny, nimeni din familie n-a mai vrut ca poliția să-i pună niște întrebări evidente. Doar te aveau pe tine ca făptaș. Nu doreau să le fie compromis cazul. Știu că par înăcrită, dar, dragul meu, nu vreau să fiu așa. Îți spun sincer că sunt fericită cu noua mea viață și cu noii mei prieteni. Acum pot respira și eu. În primul rând, pot să trăiesc pentru tine. Ca să fim realiști, trebuia să aleg între tine și ei. Cum 'aș fi putut avea totul? N-am ezitat nici o clipă. Pe tine te iubesc. Am încredere totală în tine. Tu ești iubitul meu, singura mea rațiune de a trăi. Cee."

Cunoștea ultimele rânduri pe dinafară și le murmură acum în beznă. Rațiunea mea de a trăi. Nu în viață, ci de a trăi. Aici era subtilitatea. Iar ea era rațiunea lui de a trăi, motivul pentru care trebuia să scape cu viață. Zăcea pe o parte, cu ochii pironiți în punctul unde socotea că se află intrarea în șură, așteptând prinia geană de lumină. Acum era prea nervos ca să mai doarmă. Tot ce dorea era să pornească spre mare.

Până la urmă, nu avuseseră parte de nici o căsuță în Wiltshâre. Războiul fusese declarat cu trei săptămâni înainte de sfârșitul perioadei de instrucție. Reacția militarilor fusese automată, ca reflexul unei scoici. Toate pennisiile – anulate. Ceva mai târziu se revenise, spunându-se că sunt amânate. Fusese anunțată o dată, apoi fusese modificată, anulată. Pe urmă, cu un preaviz de numai douăzeci și patru de ore, fuseseră eliberate foi de drum. Aveau la dispoziție patru zile până să se prezinte la datorie la noul lor regi-ment. Se zvonea că regimentele se vor pune în mișcare imediat. Cecilia încercase să-și modifice încă o dată perioadă de vacanță și, parțial, reușise. Dar când încercase a doua oară, nu i se mai îndeplinise dorința. până să sosească o carte poștală prin care Robbie își anunța venirea, ea promise deja spre Liverpool, unde participa la un curs de îngrijire a traumatismelor grave, la spi-talul Alder Hey. La o zi după sosirea sa la Londra, Robbie promise pe urmele ei, spre nord, dar trenurile mergeau catastrofal de încet. Prioritate aveau convoaiele militare în direcția sud. Pierdu legătura la gara New Street din Birmingham, iar următorul tren era anulat. Ar fi trebuit să aștepte. până a doua zi dimineața. Bătuse peroanele o jumătate de oră, pradă unei sfâșietoare indecizii. În cele din urmă, se hotărâse să se întoarcă. Prezentarea cu întârziere ar fi fost o abatere gravă.

Când ea se întoarse de la Liverpool, el debarcă la Cherbourg, având în față cea mai urâtă iarnă din viața sa. Amândoi erau nefericiți, firește, dar ea considera de datoria ei să aibă o atitudine pozitivă și să-l încurajeze. „N-am să dispar nicăieri” îi promise în prima scrisoare de după Liverpool. „Am să te aștept. întoarce-te.” Se cita pe ea însăși. Știa că el își va aduce aminte. De atunci începând, își încheia cu aceste cuvinte toate epistolele trimise lui Robbie în Franța, până la 'ultima, primită chiar înainte de sosirea ordi-nului de retragere spre Dunkerque.

Fusese o iarnă lungă și amară pentru forța expediționară britanică din nordul Franței. Nu se întâmplaseră multe. Săpaseră tranșee, asiguraseră liniile de aprovizionare și fuseseră trimiși în patru-lare noaptea, ceea ce era un fel de farsă pentru infanteriști, pentru că nu li se explica niciodată scopul misiunii, iar armamentul era insuficient. În orele libere, orice soldat făcea pe generalul. Chiar și ultimul pifan hotărâse demult că războiul ăsta nu se va mai duce din tranșee. Dar tunurile antitanc așteptate nu sosiseră niciodată. De fapt, aveau foarte puțină artilerie grea. Fusese un lung interval de plictiseală, de meciuri de fotbal cu echipele altor unități, de marșuri de o zi pe drumuri lăturalnice, cu echipamentul complet, cu nimic altceva de făcut ore întregi decât să ții pasul și să visezi cu ochii deschiși, în răpăitul bocancilor pe asfalt. Se lăsa purtat de gânduri despre ea și-i compunea în minte următoarea scrisoare, rafinându-și exprimarea, încercând să găsească note comice în cenușiul cotidian.

Poate că primele smocuri de verdeață de pe ulițele franceze și toporașii întrezăriți în pădure îl făcuseră să simtă nevoia reconcilierii și a unui nou început. Se hotărâse să mai încerce o dată s-o înduplece să reia legătura cu părinții ei. Nu era nevoie să-i ierte, nici să reia vechile con-troverse. Doar să le trimită o scrisoare simplă și scurtă, prin care să-i informeze unde se afla și cum o ducea. Cine putea spune ce schimbări aveau să survină în unnătorii ani? Robbie știa că, dacă ea nu se va împăca cu părinții înainte de moartea unuia dintre ei, remușcărilor o vor chinui toată viața. Iar el n-avea să și-o ierte niciodată dacă n-o încuraja.

Așa că-i scrisese în aprilie, dar răspunsul ei nu-i parvenise decât la mijlocul lunii mai, când deja abandonaseră pozițiile inițiale, înainte de sosirea ordinului de retragere până la Canalul Mânecii. Încă nu avusese nici un contact cu focul inamicului. Scrisoarea aceea o purta acum în buzunarul de sus. Era ultima epistolă primită de la ea, înainte de prăbușirea sistemului poștal al armatei: „nu intenționasem să-ți scriu despre asta acum. Nu știu ce să cred și mă gândeam să aștept până vom fi împreună. Dar, după ce am primit scrisoarea ta, nu mai are sens să nu-ți spun. Prima surpriză este că Briony nu se află la Cambridge. Nu s-a prezentat la colegiu toamna trecută; nu și-a ocupat locul. Asta m-a uluit, fiindcă aflasem de la doctorul Hall că era aștept-tată. A doua surpriză este că face un curs de pregătire pentru asistente medicale la fostul meu spital. Ți-o poți imagina pe Briony cu o ploscă? Presupun că s-a spus același lucru și despre mine. Dar ea e plină de fantezie, așa cum am învățat pe pielea noastră. Vai de pacientul căruia-i va administra ea vreo injecție! Scrisoarea ei este tulburată și tulburătoare. Vrea să ne întâlnim. Începe să înțeleagă tot mai clar ce a făcut și ce consecințe a avut fapta ei. E evident că nepre-zentarea la colegiu este strâns legată de asta. Spune că vrea să fie utilă într-un domeniu practic. Dar eu am impresia că vrea să devină infirmieră ca un soi de penitență. Dorește să vină la naine și să vorbim. S-ar putea să greșesc, de aceea mă gândeam să aștept până stau de vorbă cu tine între patru ochi, dar am impresia că se căiește. Cred că vrea să-și schimbe depoziția și s-o facă oficial sau legal. Poate că nici n-o să fie posibil, de vreme ce apelul tău a fost respins. Ar trebui să aflăm ce spune

legea. Poate că ar fi bine să mă adresez unui avocat. Nu vreau să ne facem speranțe deșarte. Poate că nu intenționează să procedeze așa cum cred eu sau nu e gata meargă până la capăt. Îți amintești cât este de visătoare.

N-am să fac nimic până nu primesc răspunsul tău. Nu ți-aș fi împărtășit toate aceste gânduri, dar, când mi-ai scris din nou să iau legătura cu părinții mei (îți admir mărinimia), a trebuit să te pun la curent și pe tine, fiindcă situația se poate schimba. Dacă nu există posibilitatea legală ca Briony să declare în fața unui judecător că s-a răzgândit, cel puțin le poate spune acest lucru părinților noștri. Atunci rămâne ca ei să decidă ce e de făcut. Dacă-și pot înfrânge orgoliul ca să-ți adreseze o scrisoare de scuze, așa cum se cuvine, poate că avem de unde să începem din nou.

Nu-mi pot lua gândul de la Briony. A deveni mfirmieră, a se rupe de preocupările sale înseamnă pentru ea un pas mult mai mare decât a fost pentru mine. Cel puțin eu am beneficiat de trei ani la Cambridge și am avut un motiv întemeiat ca să rup relațiile cu familia. O fi avut și ea motivele ei. Nu pot să neg că sunt curioasă să le aflu. Dar aștept, dragul meu, să-mi spui ce gândești tu. Da, și, ă propos, mi-a mai spus că Cyril Connolly i-a respins un text trimis revistei Horizon. Deci cel puțin o persoană își dă seama de insubstanțialitatea fanteziilor ei.

Îți amintești că ți-am povestit despre niște gemeni prematuri? Cel mai mic a murit. S-a întâmplat noaptea, când eram eu de gardă. Mama a fost absolut distrusă. Am aflat că tatăl era calfa de zidar și presupun că ne așteptam să vedem un omuleț înfipt, cu un chiștoc lipit de buza de jos. Fusese în East Anglia cu niște con-tractorii ai armatei, unde au construit o linie de apărare de-a lungul coastei, de aceea a ajuns atât de târziu la spital. S-a dovedit a fi un flăcău chipeș, de nouăsprezece ani, înalt de mai bine de șase picioare, cu părul blond, ondulat pe frunte. Are un picior fără labă, ca și Byron, din cauza asta fiind scutit de armată. Jenny zicea că arată ca un zeu elen. Era atât de dulce, de blând și de înțeleghător când își consola soția! Ne-a impresionat pe toate. Partea cea mai tristă este că tocmai părea că reușește să-și liniștească nevasta, când s-au terminat orele de vizită și a venit sorașefa, care l-a obligat să plece împreună cu toți ceilalți. Am rămas noi, să adunăm cioburile. Sărmana fată! Dar ora patru e ora patru, regulile sunt reguli.

Acum dau fuga cu scrisoarea la biroul de triere de la Balam, cu speranța că va traversa Canalul Mânecii înainte de week-end. Dar n-aș vrea să închei pe o notă tristă. De fapt, sunt cât se poate de intrigată de noutățile referitoare la sora mea și de modul în care ne-ar putea afecta pe noi. Mi-a plăcut povestea ta despre latrinele sergenților. Le-am citit fetelor porțiunea respectivă și au răs ca apucatele. Mă bucur foarte mult că ofițerul de legătură a descoperit că știi franțuzește și ți-a încredințat un post în care poți folosi limba. De ce le-a trebuit atât de mult ca să afle? Ai ascuns asta? cât despre pâinea franțuzească, ai dreptate: la zece minute după ce ai mâncat-o, ți se face iar foame. Mai mult aer decât miez. La Balam nu-i chiar atât de rău pe cât credeam, dar mai mult despre asta data viitoare. Îți trimit poezia scrisă de Auden la moartea lui Yeats, decupată dintr-un London Mercury vechi, de anul

trecut. În week-end mă duc s-o văd pe Grace și am să-ți caut în cutii cartea lui Housman, Trebuie să fug. Nu lipsești nici un minut 'din gândurile mele. Te aștept. Întoarce-te. Cee."

Il trezi un bombeu de bocanc care-l lovea încet în spinare:

— Hai, Guv'nor. E timpul să faci ochi. Se ridică în capul oaselor și se uită la ceas. Intrarea în șură era un dreptunghi negru-albăstrui. Calculă că nu dormise nici patruzeci și cinci de minute. Metodic, Mace goli sacii de paie și demontă masa. Șezură tăcuți pe baloturile de fân, fumând prima țigară a zilei. Când pășiră afară, găsiră un blid de lut cu un capac greu de lemn. Înăuntru, învelite în pânză, erau o pâine și o bucată de brânză. Turner împărți proviziile pe loc, cu stiletul.

— în caz că ne vom despărți, murmură el.

În clădirea fermei era aprinsă deja o lumină, iar la plecarea lor căinii se agitară frenetic. Săriră peste un pârleaz și începură să traverseze o căm-pie, luând-o înspre nord. După o oră, făcură un popas într-un crâng, să bea apă din ploști și să fumeze. Turner studie harta. Primele bombar-diere erau deja sus, pe boltă - o formație de circa cincizeci de avioane Heinkel, care se îndreptau în aceeași direcție, spre coastă. Soarele se înălța și nu prea se vedeau nori. o zi perfectă pentru Luftwaffe. Mărșăluiră în tăcere încă o oră. Nu existau poteci, așa că stabili direcția cu ajutorul busolei, prin pășuni cu oi și cu vite, terenuri cultivate cu napi și cu grâu de primăvară. Itine-rarul, departe de șoselele principale, nu era chiar atât de neprimejdios pe cât crezuse. Una dintre pășuni conținea o duzină de cratere de obuze și fragmente de carne, oase și piele arsă fuseseră împrăștiate pe o rază de o sută de yarzi. Dar fiecare era adâncit în gânduri și nimeni nu rosti nici o vorbă. Studiarea hărții îl neliniști pe Tumer. Socotise că mai aveau treizeci și cinci de mile până la Dunkerque. Cu cât se apropiau mai mult, cu atât mai greu le va fi să evite drumurile prin-cipale. Toate convergeau. Aveau de traversat râuri și canale. Dacă tot trebuiau să folosească podu-rile, își iroseau doar timpul apucând-o iarăși peste câmpii.

Imediat după zece, se opriră din nou să se odihnească. Săriseră peste un gard ca să ajungă la un drum, care nu putu fi însă identificat pe hartă. Oricum, ducea în direcția bună, peste un teren plat, lipsit de vegetație înaltă. Mergeau de o jumătate de oră, când auziră tiruri de arme antiaeriene venncT de la două mile în față, unde se vedea o turlă de biserică. Turner se opri să-și consulte din nou harta.

— Nu arată fofoloancă, harta aia, zise capo-ralul Nettle.

— Șșt! Are îndoielile lui.

Tumer se rezemă cu toată greutatea de stâlpul unui gard. Ori de cât ori pune piciorul drept pe sol, îl fulgera o durere sub coaste. Avea senza-ția că obiectul acela ascuțit îi ieșea afară prin piele și i se agăța de cămașă. Era imposibil să reziste tentației de a-l pipăi cu un deget. Dar nu simți decât carne sfâșiată și dureroasă. După întâmplările de azi noapte, nu era drept că tre-buia să asculte iarăși tachinările caporalilor. Era irascibil din cauza epuizării și a durerii, dar nu vorbea și se străduia să se concentreze. Găsi pe hartă satul, însă nu și drumul, deși era sigur că ducea acolo. Situația era

exact așa cum o anticipase. Vor ajunge la șosea și va trebui să parcurgă pe ea toată distanța până la linia defen-sivă de la canalul Bergues-Furnes. Alt drum nu exista. Ironiile caporalilor continuau. Impături harta și se urni din loc,

— Ce plan avem, Gov'nor? Nu răspunse.

— Oh, oh. Acum s-a supărat fetița. De dincolo de tirul antiaerienei le parveni mugetul artileriei, al artileriei proprii, venind de undeva de mai departe, dinspre vest. Apropi-indu-se de sat, auziră un uruit de camioane care se deplasau cu viteză redusă. Pe urmă le și văzură, înșirate spre nord, înaintând cu viteza mersului de om. Ar fi fost tentați să le ceară să-i ia și pe ei, dar știa din experiență ce țintă ușoară ar fi devenit pentru avioane. Pe jos cel puțin auzai și vedeai din timp ce avea să se întâmple.

Drumeagul pe care se aflau se unea cu șoseaua în punctul în care aceasta cotea în unghi drept, ieșind din sat. Se odihniră zece minute, șezând pe un jgheab de piatră pentru adăpatul vitelor. Ca-mioane de trei și zece tone, furgonete și ambulanțe luau scrâșnind curba strânsă cu mai puțin de o milă pe oră, îndepărtându-se de sat pe o porțiune lungă de drum drept, flancat pe stânga de platani. Șoseaua ducea direct spre nord, spre un nor negru provenit din arderea benzinei, ce se ridica la orizont, marcând poziția portului Dunkerque. Acum nu mai avea nevoie de busolă. De-a lungul șoselei se înșirau vehicule militare distruse de proprii soldați. Inamicul nu trebuia să pună mâna pe nimic utilizabil. De pe platformele camioanelor ce se îndepărtau, răniții conștienți priveau în gol. Erau și automobile blindate, mașini de stat-major, tunuri Bren autopurtate, motociclete. Printre ele, pline până la refuz sau încărcate cu vârfcu obiecte casnice și valize, se amestecau mașini civile, autobuze, camionete de fermă și căruțe - cu cai sau împinse de bărbați și femei. Aerul era pâcios din cauza gazelor de la motorina arsă și, înain-tând osteniți prin duhoarea aceea, mișcându-se pentru moment mai iute decât mașinile, veneau sute de soldați, majoritatea cărându-și în brațe puștile și mantalele grele - o adevărată povară în căldura tot mai puternică a dimineții.

În rând cu soldații păseau familii care târau după ele cufere, boccele, bebeluși, sau țineau de mână copii. Unicul zgomot uman care, străbătând prin huruitul motoarelor, ajungea până la urechea lui Turner era țipătul pruncilor. Erau și oameni bătrâni, singuratici. Un bătrân într-un costum de bumbac fin, cu papion și cipici de pâslă, mergea cu ajutorul a două cârje, înaintând atât de încet că până și mașinile îl depășeau. Gâfâia. Oricare i-ar fi fost destinația, era evident că nu va ajunge la ea. Pe partea cealaltă a drumului, chiar pe colț, era un magazin de pantofi deschis. Turner zări o femeie cu o fetiță alături vorbind cu un vânzător care ținea în fiecare mână câte un pan-tof. Cei trei nici nu se sinchiseau de procesiunea din spatele lor. Apăru și o coloană de care blindate, cu vopseaua încă neatinsă de bătălii, care înainta spre sud, spre avangarda germană, mergând împotriva curentului și încercând acum să ia colțul. Tot ce puteau spera să reușească împotriva unei divizii de Panzere era să obțină încă o oră sau două de răgaz pentru ostașii aflați în retragere.

Turner se ridică de pe jgheab, bău din ploscă și intră în coloană, în spatele a doi infanteriști din regimentul Highland Light. Caporalii îi urmau exemplul. Nu se mai simțea răspunzător pentru ei acum, că se alăturaseră marii armate aflate în retragere. Lipsa de somn îi amplifică ostilitatea față de cei doi. Astăzi îl duruseră împunsăturile lor, care parcă trădau camaraderia din noaptea precedentă. De fapt se simțea stăpânit de ostilitate față de toți cei din jur. Gândurile i se concen-traseră într-un punct mic și tare – propria lui supraviețuire.

Dorind să se distanțeze de caporali, întinse pasul, îi depăși pe scoțieni și trecu, dând din coate, de un grup de călugărițe care aveau în grijă vreo douăzeci de copii în uniforme albastre. Arătau ca o clasă de la o școală cu intemat, ca aceea de la Lille, unde predase el înainte de a merge la Cambridge. Parcă fusese viața altcuiva. o civilizație moartă. Mai întâi fusese distrusă viața sa, apoi a celorlalți. Pași mai iute, furios, știind că nu va putea menține mult timp ritmul. Mai mărșăluise ca acum, în coloană, încă din prima zi de front și știa exact ce caută. Imediat la dreapta era un șanț nu prea adânc și desco-perit. Șirul de pomi se afla în cealaltă parte. Se mișcă pe diagonală, prin fața unui Renault salon. Șoferul apăsă pe claxon. Sunetul strident îl sperie pe Turner, care se enervă. Destul! Făcu un salt înapoi până la ușa șoferului și o deschise cu o smucitură. Înăuntrul era un individ slăbuț, într-un costum cenușiu și o pălărie de paie, cu o stivă de valize de piele pe scaunul alăturat și cu toată familia înghesuită în spate. Turner îl apucă de cravată și era gata să-i plesnească fața idioată cu palma mâinii drepte, când o altă mână, una mult mai puternică, îl apucă de încheietură. —Nu ăsta-i dușmanul, Gov'nor. Fără să-și slăbească strânsoarea, caporalul Mace îl trase de lângă mașină, Nettle, aflat imediat în spatele lui, închise ușa Renaultului cu o lovitură de picior atât de puternică încât oglinda laterală căzu. Copiii în uniforme albastre izbucniră în urale și aplauze.

Cei trei traversară și-și continuară drumul la umbra copacilor. Soarele se înălțase pe cer și 275 de-acum era cald, dar umbrele nu se proiectau încă pe șosea. Unele dintre vehiculele abandonate în șanțuri constituiseră ținte pentru tirul avioanelor. În jurul camioanelor pe lângă care treceau, soldați în căutare de băutură sau de ben-zină aruncaseră tot felul de alte provizii. Turner și caporalii călcau pe panglici pentru mașini de scris, revărsate din cutii, peste registre cu liniatură dublă, printre măsuțe de scris de cositor și scaune rotative, ustensile de bucătărie și piese de schimb pentru mașini, șei, scărițe și hamuri, mașini de cusut, cupe de oferit ca trofee la fotbal, scaune rabatabile, un aparat de proiecție cu generatorul acționat cu petrol, ambele distruse de cineva cu o rangă aruncată alături. Trecură pe lângă o ambulanță pe jumătate răsturnată în șanț și cu o roată lipsă. o plăcuță de alamă montată pe ușă informa: „Ambulanța aceasta este un cadou din partea rezidenților britanici din Brazilia”.

Turner constată că putea dormi mergând. Mugetul motoarelor de camion se reteza brusc, mușchii de la ceafă i se înmuiau, bărbia îi cădea în piept și atunci tresărea și se trezea, împlin-ticindu-se. Nettle și Mace erau de părere să se urce într-un vehicul. Numai că el le povestise cu o zi înainte ce

văzuse când mărșăluise în prima coloană: douăzeci de oameni de pe platforma unui camion de zece tone uciși cu o singură bombă. Atunci se aruncase într-un șanț, cu capul înfundat într-o rigolă, și fusese lovit de șrapnel sub coaste.

— Duceți-vă voi, îi îndemnă. Eu merg mai departe pe jos.

Ca urmare, renunțară la idee. Nu voiau să meargă fără el – le purta noroc.

Ajunseră în spatele altor militari din Highland Light. Unul dintre ei cânta la cimpoi, ceea ce le dădu caporalilor ideea să-l parodieze, intonând pe nas. Tamer se prefăcu gata să traverseze șoseaua.

— Dacă vă luați la bătaie, nu vă cunosc. Deja doi scoțieni întorseseră capul și-și șopteau ceva.

— I-o noapte faină cu lună plină, ce noapte, ce noapte, strigă Nettle în cockney.

Ar fi putut ieși o treabă urată dacă din față nu s-ar fi auzit un foc de pistol. Cimpoaiele amu-țiră când ajunseră la locul cu pricina. Pe o câmpie întinsă, cavaleria franceză se adunase în forță și oamenii descălecaseră, formând un șir lung. Prin fața lor trecea un ofițer care omora caii unul câte unul, cu câte o împușcătură în cap. Fiecare călă-reț luase poziția de drepti lângă bidiviul său, ținându-și ceremonios chipiul la piept. Caii își așteptau răbdători rândul.

Această imagine vie a înfrângerii îi deprimă și mai tare pe toți. Caporalii nu mai avură chef de ceartă cu scoțienii, care oricum nu le mai acordau nici cea mai mică atenție. După câteva minute, trecură pe lângă cinci trupuri ce zăceau în șanț: trei femei și doi copii. În jurul lor le erau risipite valizele. Una dintre femei purta cipici de pâslă, ca bătrânul acela în costum de bumbac. Turner își întoarse privirea, decis să nu se emoționeze. Dacă voia să scape cu viață, era mai bine să scruteze cerul. Dar, din cauza obo-selii, uita tot timpul. Era și foarte cald acum. Câțiva soldați lăsaseră mantalele să le cadă din brațe. o zi splendidă. Așa i s-ar fi spus în vre-muri normale – o zi splendidă. Șoseaua urca într-o pantă lungă și blândă, dar era suficient ca să i se pună plumb în picioare și să-i sporească durerea din șold. Fiecare pas însemna o decizie conștientă. Pe călcâiul stâng îi apăruse o bășică și se tot umfla, obligându-l să calce pe marginea exterioară a tălpii. Fără să se oprească, scoase din raniță pâinea și brânza, dar era prea însetat ca să poată mesteca. Ca să-și amăgească foamea, își mai aprinse o țigară și încercă să-și reducă preocupările la ceea ce era esențial: trebuia să meargă pe uscat până când ajungea la mare. Ce putea fi mai simplu, o dată ce îndepărtai elementul social? Era unicul om de pe pământ și avea un țel clar. Să meargă pe uscat până când ajungea la mare. Realitatea era mult prea socială, o știa, era urmărit de alți oameni, dar putea găsi alinare în această prefăcătorie și avea și un ritm, cel puțin pentru picioarele sale. Să meargă – pe jos -până colo – la mare. Un hexametru? Patru amfi-brahi, asta era ritmul în care pășea acum.

După încă douăzeci de minute, drumul deveni din nou drept. Aruncând o privire înapoi, văzu că făcea parte dintr-un convoi întins în jos, pe pantă, cale de peste o milă. În față nu i se vedea capătul. Trecură peste o linie

ferată. După harta sa, mai erau șaisprezece mile până la canal. Intrau pe o porțiune unde șirul cu echipament abandonat la marginea drumului era aproape continuu. Ojumă-tate de duzină de tunuri de douăzeci și cinci stăteau într-o rână, unul peste altul, dincolo de șanț, ca împinse de un buldozer gigantic. În față, unde terenul începea să se încline, era o încrucișare cu un drum de țară și acolo se petrecea ceva. Se auzeau râsetele soldaților pedestri și vocile enervate ale celor de la marginea drumului. Apropiindu-se, Turner identifică un maior din Buffs¹, un tip din vechea școală, cu fața trandafirie, cam de patruzeci de ani, care striga și arăta cu degetul spre o pădure aflată cam la o mUă depărtare, peste două ogoare. Scotea oameni din coloană sau încerca s-o facă. Cei mai mulți îl ignorau și-și vedeau de drum, dar câțiva, înti-midați de grad, se opriseră, deși nu avea nicio

1. Trupele de geniști. 278 autoritate asupra lor. Se strânseseră în jurul lui cu armele în mână, cu o înfățișare nehotărâtă.

— Tu. Da, tu. Ești ceea ce ne trebuie. Maiorul își pusese mâna pe umărul lui Turner.

El se opri și salută înainte de a-și da seama ce face. Caporalii erau în spatele lui.

Maiorul avea o mustață ca o perie de dinți, atămând deasupra unor buze subțiri și strânse, printre care cuvintele ieșeau sacadat:

— I-am prins pe friți în păduricea de colo. Cred că-i o formațiune de avangardă. Dar bine adăpostită în teren, cu mitraliere. Vom intra peste ei și-o să-i scoatem de acolo.

Turner simți că-i îngheață și i se înmoaie picioarele de groază. îi arătă maiorului pahnele goale.

— Cu ce, domnule maior?

— Cu viclenie și puțină muncă de echipă. Cum te puteai împotrivi acestui zevzec? TXirner era prea obosit ca să gândească, dar știa că nu se va duce.

— Așa, și am rămășițele a două plutoane la est, la jumătatea drumului în sus pe.

„Rămășițele" era cuvântul care spunea totul și-l făcu pe Mace să intervină, cu șiretenia sa de cazarmă:

— Vă cer permisiunea să raportez, domnule.

— Se refuză, caporal.

— Vă mulțumesc, domnule. Ordinul Cartierului General: îndreptați-vă cu grabă și în cea mai mare viteză, fără întârziere, diversiuni sau ocoluri, spre Dunkerque, în scopul evacuării imediate, din cauză că suntem „oribil și mișelește copleşți din toate direcțiile", domnule.

Maiorul se răsuci pe călcâie și-și înfipse arătătorul în pieptul lui Mace.

— Ascultă comanda la mine! Asta-i ultima noastră șansă de a ne arăta. Caporalul Nettle spuse visător:

— Lordul Gort a scris ordinul ăsta cu mâna lui, domnule, și l-a expediat personal.

Lui Turner i ae părea incredibil că i se adre-sau în modul acesta unui ofițer. Și riscant pe deasupra. Maiorul nu se prinsese că-și băteau joc de el.

Părea convins că insul care-i vorbise fusese Tiimer, fiindcă lui îi adresă micul discurs care urmă:

— Retragerea asta este o debandadă gene-rală. Pentru numele lui Dumnezeu, omule! Este ultima ocazie să arătăm ce putem face dacă suntem hotărâți și acționăm decisiv. În plus.

Vorbi mult mai mult, dar lui Turner i se păru că o liniște învăluitoare se pogorâse peste scena intens luminată de soarele dimineții. De data asta nu dormea. Privea drept peste umărul maioru-lui, spre capătul coloanei. Atârna acolo, la mare distanță, cam la treizeci de picioare deasupra șoselei, ceva ce arăta ca o scândură mare, sus-pendată orizontal, cu o umflătură în centru. Nu ajungeau până la el nici cuvintele maiorului, nici gândurile sale clare.

Arătarea aceea orizontală se clătina pe cer fără să devină mai mare și, cu toate că începea să-i priceapă semnificația, îi era cu neputință să reacționeze sau să-și miște mem-brele, de parcă ar fi fost într-un vis. Singurul gest pe care-l făcu a fost să-și deschidă gura, dar nu putea emite nici un sunet și, chiar dacă ar fi izbutit, n-ar fi știut ce să zică.

Apoi, exact în clipa când lumea se umplu din nou de zgomot, izbuti să strige „Fugiți!”. Începu să alerge direct spre cel mai apropiat adăpost. Fusese îndemnul cel mai vag, cel mai puțin militar, dar îi simțea pe caporali urmându-l îndeaproape. Ca dintr-un vis venea și neputința de a depăna mai repede din picioare. Sub coaste nu simțea durere, ci ceva ce-i zgâria osul. Își lepădă mantaua. La cincizeci de yarzi de el era un camion de trei tone răsturnat pe o parte. Sașii mare și negru, diferențialul acela butucănos erau unicul adăpost. Nu mai avea mult până acolo. Un avion de vână-toare împrășcă toată coloana, de-a lungul, cu gloanțe. Largul evantai al focurilor de mitralieră înainta în susul șoselei cu două sute de mile pe oră, ca o grindină răpăitoare produsă de gloanțele care izbeau în sticlă și metal. Nimeni din vehi-culele aproape staționare nu reacționase încă. Șoferii abia înregistrau spectacolul, privind prin parbrize. Erau acolo unde se aflase el acum câteva secunde. Oamenii de pe platformele camioanelor nu știau nimic. Un sergent proțăpît în mijlocul drumului își ridică pușca. o femeie țipă. Gloanțele îi ajunseră exact în clipa când Turner se aruncă în spatele camionului răsturnat. Structura de oțel a vehiculului se cutremură când salvele de mitralieră o loviră cu bătaia rapidă și sălbatică a unei darabane. Pe urmă mătura de foc își urmă drumul în josul coloanei, urmată de mugetul aeroplanului și de pâlpielile umbrei sale. Turner se îndesă și mai tare lângă șasiu, aproape de roata din față. Lubrifianții nu mirosiseră nici-odată mai dulce. Așteptând următorul avion, se ghemui în poziția de foetus, acoperindu-și capul cu brațele, ținându-și ochii închiși și gândindu-se numai la supraviețuire.

Dar nu se mai întâmplă nimic. Auzi doar zgo-motul insectelor care-și vedeau, îndărătnice, de treburile lor de primăvară târzie și ciripitul păsă-rilor, reluat după o întrerupere firească. Pe urmă, ca îndemnați de semnalul dat de păsări, răniții începură să geamă și să strige, copiii înspăimântați se porniră pe țipat. Ca de obicei, cineva blestema RAF-ul. Turner se ridică în picioare și tocmai se scutura de praf când apărură Nettle și Mace. Merseră împreună

spre maior, care se așezase pe pământ. Fața i se golise de culoare și se ținea de mâna dreaptă.

— Mi-a străpuns-o un glonț, le spuse când se apropiară. Mare noroc, de fapt.

Îl ajută să se ridice în picioare și se oferă să-l ducă la o ambulanță, unde un căpitan RAMC1 și două ajutoare îi îngrijeau deja pe răniți. Dar maiorul refuză cu o clătinare din cap și rămase pe loc, nesprijinit. Șocul îl făcuse vorbăreț, dar avea vocea mai potolită:

— ME 109. Cred că a fost muniție de mitra-lieră. Cu tunul mi-ar fi zburat toată mâna. Două-zeci de milimetri, știți. Probabil că s-a rătăcit de formație. Ne-a observat în drum spre bază și n-a rezistat tentației. De fapt, nu mi-e ciudă pe el. Dar asta înseamnă că vor veni și altele, nu peste mult timp.

Cei cinci-șase soldați selecționați înainte de atacul aerian se ridicaseră din șanț, cu arme cu tot, și se îndepărtau. Văzându-i, maiorul redeveni el însuși.

— În ordine, băieți! Alinierea! Incapabili să i se opună, se înșirară în linie. Tremurând ușor, maiorul i se adresă lui Turner:

— Și voi trei. Pas alergător.

— De fapt, bătrâne, ca să vorbesc pe șleau, cred că preferăm să nu venim.

— A, vasăzică așa.

Își îngustă ochii ca să se uite la umărul lui Turner și i se păru că vede pe el însemnele gra-dului de ofițer. Salută elegant cu mâna stângă.

— În cazul acesta, domnule, dacă permiteți, noi plecăm. Să ne țineți pumnii.

1. Royal Army Medical Corps. 282

— Baftă, domnule maior. Îl urmăriră cum își conduce detașamentul șovăielnic spre păduricea unde îi așteptau mitralierele.

Timp de o jumătate de oră, coloana nu se urni. Turner se puse la dispoziția căpitanului RAMC, ajutându-i pe brancardieri să adune răniții. După aceea le căută locuri în camioane. Caporalii se făcuseră nevăzuți. Transportă medicamente din interiorul unei ambulante. Privind cum lucrează căpitanul, care sutura o rană la cap, Turner simți cum îi tresar în suflet vechile ambiții. Cantitatea mare de sânge îi ascundea detaliile de planșă anatomică pe care și le amintea. Pe porțiunea lor de șosea erau șase răniți și, surprinzător, nici un mort, dar sergentul cu pușca fusese lovit în față și avea șanse minime să scape cu viață. Trei vehicule cu motoarele ciuruite au fost scoase de pe drum. Extraseră benzina cu un tub de cauciuc și, pentru orice eventualitate, traseră focuri de armă în pneuri.

Capul coloanei tot nu se pusese în mișcare, niri după ce terminară de făcut toate aceste lucruri în secțiunea lor. Turner își recuperează mantaua și porni la drum. Îi era prea sete ca să mai aștepte. O belgiancă mai în vârstă, împușcată în genunchi, îi băuse ultimele înghițituri de apă. Își simțea limba disproporționat de mare în gură și nu se gândea decât cum să facă rost de ceva de băut. La asta și la faptul că trebuia să observe cerul. Trecu pe lângă secțiuim de coloană asemănătoare cu a sa, unde se scoteau din funcțiune

vehicule, iar răniții erau încărcăți în camioane. Mergea de zece minute când zări pe iarbă, lângă o moviliță de pământ, capul lui Mace. Era cam la douăzeci și cinci de yarzi de la drum, în umbra adâncă și verde a unui pâlț de plopi. Se îndreptă spre el, deși presupunea că ar fi fost mai bine pentru starea sa de spirit să-și vadă de drum. Îi găsi pe Mace și pe Nettle vârați până la umeri într-o groapă. 'Ibca mai terminau de săpat un mormânt. Lângă grămada de pământ zăcea cu fața în jos un flăcău de aproximativ cincisprezece ani. Pe spatele cămășii lui albe, o pată purpurie se întindea de la ceafa până la talie.

Mace se propti în hârleț și-l iinită destul de bine:

— Ca să vorbesc pe șleau, cred că preferăm să nu venim." Excelent, Gov'nor. o să țin minte asta pentru data viitoare.

— Și „fără diversiuni" a fost o chestie colosală. De unde ai scos-o?

— A înghițit un afurisit de dicționar, zise măn-dru caporalul Nettle.

— Îmi plăceau cuvintele încrucișate.

— Dar „copleșiți oribil și mișelește"?

— Asta-i de la un concert ținut la popota ser-geților, de Crăciun.

Fără să iasă din groapă, el și Nettle intonară fals, pentru Turner:

Era extraordinar de evident că în final Vor fi copleșiți oribil și mișelește.

În spatele lor coloana începea să miște.

— E tiinplu să-l punem înăuntru, observă capo-ralul Mace.

Cei trei bărbați îl întinseră pe flăcău pe spate, pe fundul gropii. În buzunarul cămășii avea un șir de stilouri. Caporalii nu se mai complicară să rostească o rugăciune. Aruncară pământ în groapă și curând băiatul dispăru de tot.

— Chipeș, puștiul, zise Nettle. Caporalii legaseră cu sfoară doi țărui de cor-turi, alcătuiind o cruce. Nettle o bătu în pământ cu dosul hârlețului. De cum isprăviră, se întoarseră pe șosea. Mace spuse:

— Era cu bunicii. N-au vrut să fie abandonat în șanț. Am crezut că vin și ei să-l petreacă pe ultimul drum, ca să zic așa, dar sunt într-o stare de plâns. Ar trebui să le spunem unde l-am îngropat.

Dar bunicii băiatului erau de negăsit. Conti-nuară să meargă, iar Turner scoase harta și spuse:

— Nu vă luați ochii de la cer.

Maiorul avusese dreptate: după trecerea întăm-plătoare a Messerschmittului, avioanele urmau să se întoarcă. Ar fi trebuit să se fi întors deja. Canalul Bergues-Furnes era marcat pe hartă cu o linie groasă, de un albastru viu. Nerăbdarea lui Turner de a ajunge acolo nu putea fi dife-rențiată de setea de care suferea. Își va vârî fața în luciul acela azuriu și va sorbi lacom. Gândul acesta îi aduse aminte de febrele din copilărie, de logica lor stranie și înfricoșătoare, de căutarea unui colț de pemă rece, de mâna mamei pe fruntea sa. Draga de Grace. Când duse mâna la frunte, simți că pielea-i era uscată ca hârtia. Simțea că inflamația din jurul rănii se lățise, pielea parcă îl strângea, zona se întărise și ceva - nu sânge -curgea din ea și-i mânjea cămașa. Ar fi vrut să-și examineze rana în singurătate, dar acum n-avea condiții pentru asta. Convoiul înainta în vechiul său ritm inexorabil. Drumul ducea direct pe coastă - de acum nu mai existau scurtături. Pe măsură ce se

apropiau, norul negru – produs cu certitudine de o rafinărie incendiată la Dunkerque – începea să domine cerul spre miazănoapte. Nu era nimic altceva de făcut decât să înainteze spre el. Așa că-și târșâi în continuare picioarele, tăcut, cu capul plecat.

A cum drumul nu mai era protejat de platani. Vulnerabil la atacul aerian și lipsit de umbră, șerpua printre colinele unduioase, formând S-uri lungi și superficiale. Turner risipise rezerve pre-țioase de energie cu discuții și întâlniri neim-portante. Oboseala îl făcuse să fie entuziast și îndatoritor la suprafață. Acum își redusese înaintarea la ritmul în care i se mișcau bocancii: mergea pe uscat până când ajungea la mare. Tot ce l-ar fi putut împiedica trebuia să fie depășit -fie și numai cu o fracțiune – de ceea ce-l împingea înainte. Pe un taler al balanței erau rana, setea, bășica din călcâi, osteneala, zăpușeala, durerile din mușchii picioarelor, Stukasurile, depărtarea, Canalul Mânecii; pe celălalt – Te aștept și amin-tirea clipei în care ea îi spusese asta, pe care el ajunsese să o venereze ca pe un loc de închi-năciune. De asemenea, teama de a nu cădea prizonier. Amintirile sale cele mai senzuale -cele câteva momente din bibliotecă, sărutul din Whitehall – se înălbiseră și-și pierduseră culoarea de prea multă folosință. Cunoștea pe de rost anumite paragrafe din scrisori, rememorase mica lor ceartă de lângă arteziană, din cauza vazei, își amintea de căldura brațului ei la cina când dispăruseră gemenii. Tbate amintirile acestea îl susțineau, dar nu era ușor. Îl făceau să-și amintească prea des unde fusese ultima oară când le invocase. Se aflau pe partea îndepărtată a unei falii uriașe în timp, la fel de semnificativă ca și înainte de Hristos și După Hristos. Înainte de închisoare, înainte de război, înainte ca vederea unui cadavru să fi devenit un lucru banal.

Dar ereziile acestea muriseră când îi citise ultima scrisoare. Își pipăi buzunarul de la piept. Ca un fel de genuflexiune. Era încă acolo. Ceva nou în balanță. Faptul că-l putea exonera avea în el toată simplitatea iubirii. Simplul gând la această posibilitate îi aducea aminte cât de mult din el se veștejise și murise. Însăși pofta sa de viață și toate ambițiile și plăcerile de odinioară. Avea perspectiva unei renașteri, a unei reînțoarceri triumfale. Putea redeveni bărbatul care trecuse cândva printr-un parc din Surrey, m amurg, îmbră-cat cu cel mai bun costum, însuflețit de infinitele promisiuni ale vieții, care intrase în casă și, cu toată limpezimea pasiunii, făcuse dragoste cu Cecilia – nu, hai să recupereze cuvântul folosit de caporali, se futuse cu ea în timp ce ceilalți își beau cocteilurile pe terasă. Povestea – cea izvodita în timpul plimbării din seara cu pricina – putea fi continuată din punctul în care se întrerupsese. El și Cecilia nu vor mai fi ostracizați. Iubirea lor va avea un spațiu și o societate în care să înflo-rească. Nu va umbla cu căciula în mână să le ceară iertare prietenilor care-l ocoliseră. Nici nu-și va ține capul sus, trufaș și neînduplecat, evitându-i el pe ei. Știa precis cum avea să se comporte. Avea să reia povestea. Dacă era reabi-litat, după război putea să se înscrie la medicină sau chiar să ceară acum un post în Medical Corps. Dacă Cecilia va face pace cu familia, va păstra distanța, fără să pară revanșard. Dar nu va putea să mai fie vreodată la fel de apropiat de Emily sau de Jack. Ea se asigurase, cu o ferocitate stranie, că va fi urmărit de lege,

pe când Jack îi întorsese spatele, dispăruse în ministerul său exact când avusese mai multă nevoie de el.

Nu mai avea nici o importanță. Văzute de aici, lucrurile păreau simple. Treceau pe lângă morți zăcând pe drum, în canale și pe trotuare, zeci și zeci, soldați și civili. Duhoarea era insuportabilă și se insinua în cutele îmbrăcăminții. Convoiu intrase într-un sat bombardat sau poate la periferia unui orășel – imposibil de spus, fiindcă peste tot erau numai ruine. Cui să-i pese? Cine va putea descrie vreodată harababura asta, găsiind toate numele satelor și alte date trebuincioase pentru cărțile de istorie? Cine să judece imparțial și să distribuie vinovăția? Nimeni nu va ști ce a însemnat cu adevărat să te fi aflat aici. Fără detalii nu putea fi zugrăvit un tablou general. Prăvăliile, echipamentul și vehiculele abandonate alcătuiau un val de deșeuri revărsate în calea lor. Din cauza lor și a cadavrelor erau obligați să meargă pe mijlocul străzii. Nu conta, pentru că oricum convoiul nu se mai mișca. Soldații se dădeau jos din transportoare și-și continuau drumul pe jos, împiedicându-se de cărămizi și de țigle de acoperiș. Răniții erau lăsați să aștepte în camioane. În spațiile mai înguste trupurile se îmbulzeau și mai tare, iar iritarea creștea. Turner își ținea ochii în pământ și megea pe urmele celui din față, învăluit în platoșa protectoare a gândurilor.

Va fi reabilitat. După cum vedea lucrurile acum, când nici nu-i venea să ridice piciorul ca să pășească peste brațul unei femei moarte, nu credea că va avea nevoie de scuze sau de omagii. Reabilitarea va fi o stare pură. Visa la ea ca la o iubită, cu un dor primar. o visa așa cum alți soldați își visau vetrele, proprietățile sau slujbele din civilie. Dacă nevinovăția părea aici un lucru evident, nu exista nici un motiv să nu fie considerată la fel și în Anglia. Mai întâi să i se reabiliteze numele, apoi ceilalți să-și corecteze gândirea. El investise timp, acum ei trebuiau să depună efort. Ceea ce avea el de făcut era simplu: s-o găsească pe Cecilia, s-o iubească, să se însoare cu ea și să trăiască împreună fără rușine.

Totuși exista un aspect la care nu se putea gândi limpede, o formă nedefinită pe care ruinele de la douăsprezece mile dinainte de Dunkerque n-o puteau reduce la un contur clar. Briony. Aici ajungea la limita a ceea ce numea Cecilia spiritul lui generos. Și raționalitatea sa. Dacă ea, Cecilia, avea să se împace cu familia, dacă surorile vor fi din nou apropiate, nu va putea s-o evite. Dar o va putea accepta oare? Va suporta să stea în aceeași cameră cu ea? Iat-o, oferindu-i posibilitatea ier-tării. Dar nu o făcea pentru el. El nu făcuse nimic rău. o făcea pentru ea, pentru propria ei fărădelege, pe care conștiința ei n-o mai suporta. Se aștepta să-i fie recunoscător? E drept, în o mie nouă sute treizeci și cinci ea nu era decât un copil. El își reamintise acest lucru, el și Cecilia își repetaseră acest lucru, inereu și mereu. Da, fusese doar un copil. Dar nu orice copil trimite un om la închisoare, mințind. Nu orice copil este atât de înverșunat și de rău, atât de consecvent de-a lungul timpului, fără șovăieli, fără îndoieli. Un copil, dar asta nu-l împiedicase să viseze în celulă la umilirea ei, la nenumărate căi prin care s-ar fi putut răzbuna. o dată, în Franța, în cea mai grea săptămâna de iarnă, după ce se îmbătase criță cu coniac, și-o închipuise chiar în vârful baionetei. Pe Briony și pe Danny

Hardman. Nu era nici rațional, nici corect s-o urască pe Briony, dar îi făcea bine.

Cum să începi să înțelegi ce se petrecuse în mintea acestui copil? Nu se susținea decât o singură teorie. Existase o zi, în iunie 1932, cu atât mai frumoasă fiindcă venise brusc, după ploi și vânturi îndelungate. Fusese una dintre rarele dimineți care se proclamă, cu o lăudăroasă extra-vaganță a căldurii, luminii și verdeții proaspete, un nou început, o mare poartă deschisă spre vară, iar el se plimbase cu Briony pe lângă bazinul păzit de Triton, până dincolo de șanțuleț și de smărdari, prin porțița de fier, ieșind afară, pe poteca șerpui-toare din pădure. Ea era însuflețită și vorbă-reață. Trebuie să fi avut cam zece ani și tocmai începuse să scrie povestioare. Ca toți ceilalți, primise și el o cărticică legată și ilustrată cu o poveste despre iubire, cu depășirea vitregiilor Borții, cu o regăsire și o nuntă. Se îndreptau spre rău, pentru lecția de înot pe care i-o promisese. Probabil că, îndepărtându-se de casă, ea îi istorisise o poveste pe care tocmai o terminase de scris sau o carte proaspăt citită. Poate îl ținuse de mână. Era o fetiță tăcută, cufundată în ea însăși, destul de timidă în felul ei, așa că locvacitatea aceea era neobișnuită. El o ascultase bucuros. Și pentru el era o perioadă de efervescentă. A avea nouăspre-zece ani, examenele erau pe sfârșite și socotea că se prezentase bine. Nu peste mult timp va înceta să mai fie elev. Interviu pentru Cambridge decursese bine și peste câteva săptămâni avea să plece în Franța ca să predea engleza la o școală confesională. Percepea o anumită grandoare a zilei, a colosalilor stejari și mesteceni care abia se legănau, a razelor de soare ce cădeau ca niște nestemate printre frunzele de un verde crud ca să alcătuiască ochiuri de lumnă jos, pe frunzele moarte de anul trecut. Înjuvenila sa megalomanie, simțea că splendoarea aceasta reflecta avântul glorios al vieții sale.

Ea îi tot dădea înainte cu pălăvrăgeala, iar el, mulțumit, era numai pe jumătate atent la ce spunea. Leșind din pădurice, cărarea continua pe malurile late, năpădite de iarbă, ale râului.

Parcurseră ojumătate de milă în amonte și intrară din nou printre copaci. Aici, după un cot al râului, dincolo de frunzișul aplecat peste apă, se găsea un loc de scaldă, săpat pe vremea bunicului lui Briony. Un dig de piatră încetinea curentul, fiind totodată și locul preferat pentru sărituri și plon-joane. Altminteri, locul nu era ideal pentru înce-pători. De pe dig sau de pe mal intrai într-o apă adâncă de nouă picioare. El sărise în rău și călca apa, așteptând-o pe Briony. Începuseră lecțiile cu un an înainte, vara târziu, când apa era mică, iar curentul mai leneș. Acum chiar și în locul amenajat se simțea un vârtej constant. Briony făcu o scurtă pauză, apoi sări de pe mal în brațele sale, țipând. Exersă călcatul apei până când curen-tul o duse în dreptul digului, apoi el o remorcă înapoi în susul râului, ca să o ia de la capăt. Când încercă să înoate bras, după o iarnă fără antrenament, el trebui s-o țină, ceea ce nu era ușor, fiindcă și el călca apa. Dacă-și scotea mâna de sub ea, Briony nu reușea să dea din brațe decât de două sau de trei ori, după care se scufunda. o amuza faptul că, dacă înota împotriva curen-tului, rămânea pe

loc. Numai că nici nu rămânea pe loc. De fiecare dată era împinsă înapoi până la zăgaz, unde se agăța de un inel de fier ruginit și-l aștepta pe el, iar fețișoara ei albă strălucea viu pe fundalul lugubru al pietrelor acoperite cu mușchi și al betonului verzui. Înot în susul dealului, zicea Briony. Ar fi dorit să repete experiența, dar apa era rece și, după cincisprezece minute, Robbie se săturase. O trase pe mal, surd la pro-testele ei, și o ajută să iasă din apă.

El își luă hainele din coș și intră puțin în pădure, să se schimbe. La întoarcere, o găsi exact acolo unde o lăsase: pe mal, cu un prosop pe umeri, privind înspre apă.

— Dacă aș cădea în rău, m-ai salva? Îl întrebă.

— Sigur că da.

Era aplecat deasupra coșului când îi dăduse răspunsul și o auzi – dar n-o văzu ~ sărind în apă. Prosopul îi zăcea pe mal, în afară de cercurile concentrice de pe suprafața râului, nu se vedea nici urmă de Briony. Pe urmă capul ei sparse oglinda apei, inspiră o dată și se scufundă din nou. Disperat, se gândi să fugă până la dig și s-o pescuiască de acolo, dar apa era de un verde murdar și opac. N-o putea găsi decât pe sub apă, pe dibuite. N-avea de ales: intră în rău cu pan-tofi și cu jachetă cu tot. Îi găsi brațul aproape imediat, își propti mâna la subsuoara ei și o împinse în sus. Spre surprinderea lui, ea își ținea răsuflarea. Pe urmă izbucni într-un răs vesel, aninată de gâtul lui. El îi dădu brânci pe mal și, cu mare greutate, cu hainele leoarcă, ieși la rândul-i la mal.

— Îți mulțumesc, repeta ea într-una. Îți mulțu-mesc, îți mulțumesc.

— Ai făcut o mare prostie.

— Am vrut să mă salvezi.

— Nu-ți dai seama cât de ușor te-ai fi putut îneca?

— Tu m-ai salvat.

Furia lui era amplificată de exasperare, dar și de ușurare. Aproape că țipa:

— Proastă ce ești, era cât pe-aci să ne omori pe amândoi!

Ea se mulțumi să tacă. El se așează pe iarbă și-și scoase apa din pantofi.

— Te-ai scufundat în apă și nu te-am mai văzut. Hainele mă trăgeau la fund. Puteam să ne îneacăm amândoi. Asta-i ideea ta de șotie? Spune, asta-i?

Nu mai era nimic de spus. Ea se îmbracă și porniră înapoi pe cărare. Briony mergea în față, iar Robbie o urma, mustind de apă. Dorea să ajungă în parc, unde bătea soarele. De acolo mai avea de făcut un drum lung, chinuitor, până la bungalow, ca să se schimbe. Încă nu-și descărcase toată mania. Nu era prea necoaptă, își spunea, ca să se gândească să-și ceară iertare. Dar ea umbla tăcută, cu capul plecat, probabil îmbufnată -nu-și dădea seama. După ce ieșiră din pădure și trecură prin portiță, Briony se opri și se întoarse spre el. Vocea-i era fermă, chiar sfidătoare. Cum îl privea în ochi, în loc de îmbufnare, pe fața ei se vedea îndârjire:

— Știi de ce am vrut să mă salvezi?

— Nu.

— Nu este evident?

— Nu, nu este.

— Pentru că te iubesc.

o spuse cu îndrăzneală, cu bărbia ridicată, clipind iute în timp ce vorbea, uluită de adevărul important pe care-l relevase.

El își reținu impulsul de a izbucni în răs. Așadar era obiectul unei pasiuni de școlăriță.

— Ce Dumnezeu vrei să spui cu asta?

— Exact ceea ce subînțelege toată lumea când rostește aceste cuvinte. Că te iubesc.

De data asta vorbele fură pronunțate cu un ton patetic, suitor. Robbie își dădu seama că trebuia să se opună tentației de a o lua peste picior. Nu era ușor. Zise:

— Mă iubești și de aceea te-ai aruncat în rău.

— Am vrut să văd dacă o să mă salvezi.

— Acum știi. Sunt gata să-mi risc viața pentru tine. Dar asta nu înseamnă că te iubesc.

Ea veni mai aproape:

— Vreau să-ți mulțumesc pentru că mi-ai salvat viața. Îți voi fi recunoscătoare până la moarte.

Propoziții împrumutate, firește, dintr-o carte, una citită de curând sau una pe care o scrisese.

— N-ai pentru ce. Dar altă dată să nu mai faci, nici de dragul meu, nici de al altuia. Îmi promiți?

Ea dădu din cap și-i spuse la despărțire:

— Te iubesc. Acum știi.

Se îndepărtă spre casă. Dârdaind în soare, Robbie o urmări cu ochii până o pierdu din vedere, după care porni și el către casă. N-o mai văzu între patru ochi până la plecarea în Franța, iar la întoarcere, în septembrie, Briony era deja la pension. Nu mult după aceea, el se dusesse la Cambridge, iar Crăciunul și-l petrecuse cu niște prieteni. N-o mai văzuse pe Briony decât în luna aprilie a următorului an, când incidentul fusese deja uitat.

Sau poate că nu?

Avusese parte de destul timp – ba chiar prea mult timp – ca să reflecteze în singurătate. Nu-și amintea să fi avut vreo altă discuție neobișnuită cu ea, nici să fi observat vreun comportament ciudat, priviri cu subînțeles sau bosumflări care să-i arate că pasiunea ei școlărească mai conti-nuase și după ziua aceea din iunie. Se întorsese în Surrey aproape în fiecare vacanță și ea avu-sese nenumărate ocazii să-l caute la bungalow sau să-i strecoare un bilețel. Pe atunci era foarte ocupat cu noua sa existență, absorbit de ineditul vieții studentești și, de asemenea, preocupat de ideea de a pune o oarecare distanță între el și familia Tallis. Dar fără îndoială că existaseră semnale pe care el nu le observase. Timp de trei ani ea nutrise, cu siguranță, un anumit sen-timent față de el, îl ținuse secret, îl hrănise cu fantezia ei sau îl înfrumusețase în povestirile pe care le scria. Era genul de fată care trăia mai mult cu mintea. Poate că dramoleta de pe malul răului fusese suficientă ca s-o susțină tot acest timp.

Această teorie sau convingere se baza pe amintirea unei singure întâlniri - cea din amurg, de pe pod. Ani de zile întorsese pe toate fețele plimbarea aceea din parc. Briony știa că fusese invitat la cină. Și iată-o acolo, desculță, într-o rochiță albă, murdară. Apariția ei fusese destul de stranie. Sigur că-l așteptase, poate chiar își pregătise un mic discurs, repetându-l cu voce tare în timp ce ședea pe parapetul de piatră. Când, în cele din urmă, el sosise, ei îi pierise glasul. Era și asta o dovadă. Chiar și atunci i se păruse ciudat că nu-i adresase nici un cuvânt. I-a dat scrisoarea, iar ea a luat-o la fugă. După câteva minute, a deschis-o. A rămas înmărmurită și nu doar din pricina unui cuvânt. În capul ei el o trădase, preferând-o pe sora ei. Pe urmă, în bibliotecă, temerile ei cele mai rele îi fuseseră confirmate, moment în care castelul fanteziei i se prăbușise. Mai întâi dezamăgire și disperare, apoi amărăciune crescândă. Și, în ultimă instanță, o extraordinară ocazie - în întuneric, în timpul căutării gemenilor - de a se răzbuna. Arătase acuzații spre el și nimeni nu se îndoiește, cu excepția surorii ei și a mamei lui. Îi putea înțelege impulsul, pomirea răutăcioasă, dorința infantilă de a distruge. Ceea ce-l uimea era pro-funzimea resentimentului fetei, îndârjirea cu care repetase povestea care-l trimisese la închisoarea Wandsworth. Acum avea posibilitatea să fie reabilitat, ceea ce-l bucura. Știa de cât curaj trebuia să dea dovadă Briony ca să se întoarcă în fața legiuitorilor și să-și negheze mărturia depusă sub jurământ. Dar nu credea că resentimentul său față de ea avea să dispară vreodată. Da, ea fusese doar o copilă în momentul respectiv, dar el n-o iertase. N-avea s-o ierte niciodată. În asta consta paguba durabilă.

În față se isca și mai multă confuzie, se auzeau și mai multe țipete. Lucru incredibil, o coloană blindată își croia drum cu forța împotriva năvalei de vehicule, soldați și refugiați care se retrăgeau. Oamenii se repezeau în spațiile dintre mașinile abandonate sau se lipeau de zidurile și porțile distruse. Coloana era franceză, ceva mai mare de un detașament: trei automobile blindate, două camionete și două transportoare. Nici un semn de înfrățire în numele unei cauze comune. Printre ostașii britanici predomina părerea că francezii îi părăsiseră la ananghie. Că le lipsea voința să lupte pentru propria lor patrie. Enervați că erau împinși în șanț, Tammies¹ înjurau și-și insultau aliații cu strigăte de „Maginot!”. În ceea ce-i privea pe poilus², aceștia probabil că auziseră zvonuri despre evacuare. Și iată-i, trimiși să asigure spațiile. „Lașilor! La vapoare! Căcați-vă pe voi!” Pe urmă dispărură, mulțimea se adună la loc, sub un nor de fum de păcură, și-și reluă marșul.

Se apropiau de ultimele case ale satului. În față, pe un ogor, Tumer văzu un bărbat cu un câine colie, împingând un plug tras de un cal. Ca și femeile de la magazinul de pantofi, fermierul nu părea să bage în seamă convoiul. Viețile acelea erau trăite în paralel - războiul era un

1. Poreclă dată soldaților de rând englezi.
2. Poreclă dată soldaților francezi.

hobby pentru entuziaști, ceea ce nu-l făcea mai puțin serios. Ca și urmărirea înverșunată a vână-tului de către ogari, în timp ce dincolo de gardul viu o femeie de pe bancheta din spate a unei mașini în mers e

absorbită de croșetat, iar în grădina necultivată a unei case noi un bărbat își învață fiul să dea cu piciorul în minge. Da, aratul continua, avea să existe o recoltă, dneva care să secere grâul și să-l ducă la moară, cineva care să mănânce pâinea, n-avea să moară toată omenirea.

Asemenea gânduri îi treceau prin cap lui Turner când Nettle îl strânse de braț și-i arătă cu degetul ceva. Zarva cu care trecuse coloana franceză acoperise zgomotul, dar erau destul de ușor de văzut. Cel puțin cincisprezece, la zece mii de picioare înălțime – niște punctișoare pe cerul albastru, rotindu-se deasupra șoselei. Tiimer și caporalii se opriră ca să le privească bine și toți cei din preajma lor le văzură.

o voce topită de oboseală îi murmură la ureche:

— Paștele. Unde naiba-i RAF-ul? Alta decretă, sigură de sine:

— o să-i ia în colimator pe franțuji. Ca și cum ar fi fost îmboldită să-l contrazică, una dintre scamele de pe cer se desprinse de grup și începu un picaj aproape vertical, chiar deasupra lor. câteva secunde nu percepură nici un zgomot. Tăcerea creștea ca o presiune în urechi. Nici măcar țipetele stridente din susul și din josul drumului n-o atenuau. Culcat! Împrăștierea! Împrăștierea! Pas alergător!

Era greu să te miști. Tumer putea umbla cu pasul măsurat, se putea opri, dar era un efort -un efort de memorie – să înțeleagă comenzile nefamiliare, să sară jos de pe șosea și s-o ia la fugă. Convoiul încremenise în dreptul ultimei case din sat. Dincolo de casă era o șură și ambele erau încadrate de ogorul unde arase fermierul. Acum acesta stătea cu câinele sub un pom, ca și cum s-ar fi adăpostit de ploaie. Calul, încă înhă-mat, păștea pe lângă fășia arată. Soldații și civilii se scurgeau de pe șosea în toate direcțiile, o femeie cu un copil în brațe se repezi pe lângă el, pe urmă se răzgândi, ae întoarse și rămase pe loc, răsucindu-se nehotărâta la marginea șoselei: încotro s-o apuce? Spre fermă sau spre câmp? Imobilitatea ei îl eliberă pe Turner de a sa. În timp ce o împingea de umăr către poartă, începu să audă urletul sinistru al motorului de avion. Coșmamrile deveniseră științifice. Cineva, un om oarecare, își consumase timpul ca să năsko-cească urletul acesta satanic. Și cu cât succes! Era însuși zgomotul terorii, urcând și încordându-se ca să aducă pieirea, despre care știau, fiecare în sinea lui, că este a lor. Un zgomot pe care erai obligat să-l simți că ți se adresează. Tumer o împinse pe femeie prin poartă. Voia ca ea să fugă cu el până în mijlocul lanului. o atinsese, luase o hotărâre în numele ei, așa că acum simțea că n-o poate abandona. Dar băiețelul avea cel puțin șase ani și era greu, așa că împreună n-aveau nici un spor. El îi smulse copilul din brațe.

— Vino, îi strigă.

Un Stuka avea o singură bombă de o mie de livre. Când te aflai pe teren, ideea era să te îndeplinești de clădiri, de vehicule și de alți oameni. Pilotul n-avea să-și irosească încercătura-i pre-țioasă pe o siluetă singuratică din câmpie. Când revenea să măture cu mitralierele era altă poveste. Turner îi văzuse vânând un om care fugea, doar de dragul vânătorii. Cu mâna liberă o trăgea pe femeie de braț. Copilul făcea pipi în pantaloni și zbiera în urechea lui Turner. Mama părea inca-pabilă să fugă. întindea mâna și striga ceva. Își

voia copilul înapoi. Copilul i se zvârcolea pe umăr, întinzându-se către ea. Urmă țiuitul bombei în cădere. Se spunea că, dacă zgomotul pe care-l auzi încetează înainte de explozie, s-a zis cu tine. Aruncându-se în iarbă, o trase pe femeie după sine și-i apăsă capul în pământ. Era pe jumătate culcat peste copil când, cu un răget nemaipomenit, pământul se cutremură. Unda de șoc îi desprinse de pe sol. Își acoperiră fețele ca să se ferească de înțepăturile țărânei împrăștate cu putere. Auziră cum avionul începe să urce exact în momentul când percepură vaierul sinistru al unnătorului atac. Bomba lovise șoseaua la mai puțin de optzeci de yarzi de ei. Tumer îl avea pe băiat sub braț și încerca s-o ridice pe femeie în picioare.

— Trebuie să fugim iar. Suntem prea aproape de drum.

Femeia îi răspunse ceva, dar n-o înțelese. Iarași mergeau pe ogor, împleticindu-se. Își simțea dure-rea din coaste ca pe o pată de culoare. Băiatul era în brațele sale și femeia părea să tragă din nou de el, ca să și-l ia înapoi. Acum pe câmpie erau sute de oameni și toți se îndreptau spre liziera pădurii. La auzul șuieratului pătrunzător al bombei, toți se aruncară la pământ. Numai femeia nu avea instinctul pericolului, așa că trebui s-o tragă din nou jos. De data asta își îngropau fețele în pământ reavăn. Când șuieratul se întetea, femeia strigă ceva ce semăna a rugăciune. Atunci își dădu seama că nu vorbea franțuzește. Explozia se pro-duse în partea îndepărtată a șoselei, la mai bine de o sută cincizeci de yarzi distanță. Dar acum primul Stuka descria un arc de cerc deasupra satului și cobora ca să mitralieze. Din cauza șocului, băiatul amuțise. Mama refuza să se ridice în picioare. Tumer îi arătă avionul Stuka ce se apro-pia peste vârfulurile copacilor, Se aflau chiar în calea avionului și nu aveau timp de ciondăneală. Dar ea nu se clintea. Tumer se aruncă de unul singur în brazdă. Urmără pleoscăitul surd al gloanțelor grele de mitralieră, care se înfingeau în pământul arat, și urletul motorului trecând pe deasupra lui. Un soldat rănit țipa de durere. Turner era în picioare. Dar femeia îi refuză mâna întinsă. Ședea pe pământ și-și strângea tare băiatul la piept. Îi vorbea în flamandă, liniștindu-l, fără îndoială promițându-i că totul va fi bine. Se va îngriji mama de asta. Turner nu pricepea nici o iotă din ce vorbea. Oricum n-avea importanță. Ea tot nu-i acorda nici un pic de atenție. Băiatul îl privea cu ochi goi peste umărul maică-sii.

Tumer făcu un pas înapoi. Pe urmă începu să alerge. În timp ce se împleticea printre brazde, începu atacul. Solul cleios i se prindea de bocanci. Numai în coșmaruri mai avusese picioarele atât de grele. o bombă căzu pe șosea, dar departe, în centrul satului, unde se aflau camioanele. Însă un șuierat îl ascundea pe altul și o altă bombă lovi ogorul înainte ca el să fi apucat să se arunce pe burtă. Explozia îl purtă pe sus câteva picioare și-l aruncă în țărână, cu fața în jos. Când își reveni, gura, nasul și urechile îi erau astupate cu pământ. Încerca să-și curețe gura, dar nu avea salivă. Se folosi de un deget, dar era și mai rău. Îi venea să vomite din cauza noroiului, apoi chiar degetul său îl făcu să se înece. Își suflă țărâna din nas. Noroiul ieșit pe nări îi astupă gura. Dar pădurea era aproape, iar în ea tre-buia să fie pârâuri, căderi de apă și lacuri. Își imagină un paradis. Când se auzi iarăși urletul tot mai puternic al unui Stuka în picaj, se trudi să determine locul de

unde venea. Sau era sirena de încetarea alarmei? Gândurile i se împăienje-neau. Nu putea nici să scuibe, nici să înghită, respira cu dificultate și nu reușea să gândească. Pe urmă, văzându-l pe fermierul care continua să aștepte răbdător cu câinele său sub copac, își aminti totul și se întoarse să privească înapoi. Pe locul unde se aflaseră femeia cu băiatul se căsca un crater. Zărindu-l, își spuse că știusese de la bun început. De aceea plecase de lângă ei. Datoria lui era să supraviețuiască, deși uitase de ce. Continuă să meargă către pădure.

Mai făcu câțiva pași la adăpostul copacilor și se așeză jos, în lăstăriș, rezemându-se de un mesteacăn tânăr. Se gândea numai la apă. Peste două sute de oameni se adăposteau în pădure, inclusiv unii răniți, care izbutiseră să se târască până acolo. Nu departe de el era un bărbat, un civil, care plângea și se văita de durere. Turner se sculă și se îndepărtă. Toată verdeața aceea fragedă îi amintea neîncetat de apă. Atacul era în plină desfășurare, pe șosea și deasupra satului. Îndepărtă stratul de frunze moarte și începu să sape, folosindu-se de cască. Solul era umed, dar apa nu se strânse pe fundul gropii, deși săpase vreo optsprezece inci. Așa că rămase așezat, se gândi la apă și încercă să-și curețe limba de mâneca fuciciei. Ori de câte ori un Stuka intra în picaj, nu putea să nu se încordeze și să nu se ghemuiască, deși de fiecare dată avea impresia că-i lipsește puterea necesară. Spre sfârșit mitraliară pădurea, dar fără nici un rezultat. Din bolta de verdeață ploua cu frunze și cu rămurele rupte. Pe urmă avioanele plecară, iar în liniștea imensă care se așternu peste pădure nu se pornea nici măcar un ciripit de pasăre. După o vreme, dinapre șosea se auzi un fluierat puternic, anunțând înce-tarea alarmei aeriene. Dar nimeni nu se clinti. Turner își aminti cum fusese data trecută. Erau prea zăpăciți, prea șocați de episoadele de teroare repetată. Fiecare picaj îi făcea pe toți, înspăimăn-tați și chirciți, să se confrunte cu propria lor execuție. Dacă nu ți se întâmpla nimic, trebuia să treci prin aceeași încercare încă o dată și încă o dată, fără ca groaza să se domolească. Pentru cei scăpați cu viață, sfârșitul atacurilor Stukasurilor însemna paralizia produsă de șoc, de șocuri repe-tate. Futeau să tot vină sergenții și ofițerii, să strige și să-i lovească pe oameni ca să se scoale în picioare. Ei erau vlăguiți și multă vreme nu mai făceau doi bani ca soldați.

A^a că rămase așezat, buimăcit ca toți ceilalți, exact cum se întâmplase și prima oară, lângă satul al cărui nume nu și-l amintea. Satele astea franceze cu nume belgiene. Atunci se pierduse de unitatea sa și, ceea ce era și mai rău pentru un pifan, își pierduse arma. Acum câte zile? N-avea cum să socotească. Își examnă revolverul înfundat cu noroi. Extrase cartușele și aruncă arma în tufiș. După o vreme, în spatele lui se produse un zgomot și o mână i se lăsă pe umăr.

— Poftim. Cu complimentele celor din Green Howards.

Caporalul Mace îi întindea plosca de apă a unui mort. Deoarece era aproape plină, folosi prima sorbitură ca să-și clătească gura. Apă irosită. Înghiți și noroiul din gură cu restul apei.

— Ești un înger, Mace.

Caporalul îi dădu mâna ca să-l ajute să se ridice.

— Trebuie s-o luăm din loc. Umblă zvonul că idioții de belgieni au cedat. S-ar putea să fim izolați de ai noștri la răsărit. Mai avem multe mile de mers.

Pe când se înapoiau la șosea, peste ogor, li se alătură și Nettle. Avea o butelie de vin și un baton Amo, pe care le împărți cu ei.

— Plăcut buchet, zise Turner după ce bău zdravăn.

— De franțuz mort.

Fermierul și câinele collie erau din nou la coamele plugului. Cei trei soldați se apropiară de crater, unde mirosea puternic a explozibil. Gaura avea o formă de con perfect, cu vârful în jos și cu marginile netede, ca și cum ar fi fost săpate și răzuite fin. Nu se vedea nici o urmă omenească, nici un petec de îmbrăcăminte sau încălțăminte. Mama și fiul fuseseră vaporizați. Se opri în loc ca să asimileze această realitate, dar caporalii se grăbeau și-l împinseră înainte. Nu peste mult timp se amestecară printre ceilalți pribegi răzleți de pe drum. Acum era mai ușor. Nu va mai fi circulație de mașini până când în sat nu vor sosi geniștii cu buldozerele. În față, norul de motorină arsă domina peisajul ca un tată furios. Sus de tot bâzâiau bombardierele de mare altitudine, mișcându-se în două direcții, înspre și dinspre obiective, într-un flux constant. Lui Turner îi trecu prin cap că poate intrau direct în mijlocul unui măcel. Dar toată lumea mergea într-acolo. Nu se putea gândi la o alternativă. Itinerarul pe care-l urmau îi ducea cu mult spre dreapta norului, la est de Dunkerque, spre gra-nița cu Belgia.

— Bray Dunes, rosti, amintindu-și numele de pe hartă.

— Îmi place cum sună, zise Nettle. Trecură pe lângă oameni care abia înaintau din cauza bășicilor de la picioare. Unii se descăl-țaseră. Un soldat cu o rană sângerândă la piept zăcea într-un străvechi cărucior pentru copii și era împins de camarazi. Un sergent ținea de dârlogi un cal de tracțiune, pe spinarea căruia stătea pliat un ofițer fără cunoștință sau decedat, cu picioarele și încheieturile mâinilor legate cu frânghii. O parte din militari erau pe biciclete, cei mai mulți mergând în grupuri de doi sau trei. Trecu, pe o motocicletă Harley-Davidson, un curier al regi-mentului scoțian de infanterie ușoară. Picioarele însângerate îi atârnavă inutilizabile și pasagerul din spate, care avea brațele bandajate, acționa pedalele. De-a lungul șoselei erau aruncate mantale abandonate de soldații supraîncălziți. Turner îi convinse pe caporali să și le păstreze pe-ale lor.

Mergeau de o oră când auziră din spate o bufni-tură ritmică, semănând cu bătaia unui ceasornic uriaș. Se întoarseră să vadă ce era. La prima vedere ai fi zis că o imensă ușă orizontală zbura pe deasupra șoselei, spre ei. Era un pluton de gărzi din Țara Galilor, într-o aliniere perfectă, cu puștile pe umăr, comandat de un sublocotenent. Trecură pe lângă ei în marș forțat, cu privirea fixată îna-inte, cu brațele legându-li-se impetuos. Cei de pe șosea se traseră spre margine ca să le facă loc. Erau vremuri cinice, dar nimeni nu riscă să miaune ca pisica. Demonstrația de disciplină și coeziune îi umilea pe toți. Se simțiră foarte ușurați când plutonul dispăru din vedere, bătând talpa răsunător, și ei își putură relua târșaitul lor introspectiv.

Priveliștea era familiară, inventarul același, dar acum erau mai multe din toate: vehicule, cratere de bombe, ruine. Erau și mai multe cada-vre.

Umblă de-a lungul ținutului până când simți mirosul mării, adus peste șesul plat, mlăștinos, de o briză proaspătă. Scurgerea unidirecțională a acestor oameni, care aveau în minte un singur scop, circulația constantă și țanțoșă din văzduh, norul extravagant care le indica destinația, toate îi aminteau minții sale obosite, dar hiperactive, de un eveniment deosebit, demult uitat, petrecut în copilărie: un carnaval sau o întrecere sportivă înspre care se îndrepta toată lumea. Avea o amin-tire pe care n-o putea plasa în timp ori spațiu, în care tatăl său îl purta pe umeri pe un deal în sus, spre o mare atracție, spre sursa unei distracții deosebite. Ce bine i-ar fi prins umerii tatei acnm! Tatăl său dispărut lăsase în urmă puține amintiri: un fular înnodat, un anumit miros, senzația cea mai vagă cu puțință a unei prezențe gânditoare și irascibile. Se sustrăsese datoriei de a lupta în Războiul cel Mare sau murise pe undeva pe aici, sub un nume de împrumut? Poate că supravie-țuise. Grace îl credea prea laș și prea mincinos ca să se fi înrolat, dar avea ea motivele ei să-i poarte pică. Aproape fiecare soldat de aici avea un tată cu amintiri despre nordul Franței sau îngropat pe aceste meleaguri. Își dorea și el un asemenea părinte, viu sau mort. Cu mult timp în ună, înainte de Wandsworth, se bucurase de libertatea de a-și organiza singur viața, de a-și concepe propria poveste, numai cu sprijinul dis-tant al lui Jack Tallis. Acum înțelegea că fusese vorba de o amăgire egoistă. Dezrădăcinat, deci inutil. Voia un tată și, din același motiv, dorea să fie și el tată. Era un lucru destul de comun să vezi atâta moarte și să-ți dorești un copil. Comun, așadar omenesc, așadar și-l dorea cu atât mai mult. Când înjur țipau răniții, visai că ai o căsuța undeva, o viață normală, un șir de strămoși, legături. În jurul său oamenii mergeau tăcuți, adânciți în gânduri, reorganizându-și viețile, luând hotărâri. Dacă scap de aici. Erau imposibil de numărat toți copiii visați, concepuți mental în drum spre Dunkerque și întrupați mai târziu în carne și oase. o va găsi pe Cecilia. Adresa ei era pe scrisoarea din buzunar, lângă poezie. În deșertul inimii/Să țâșnească fântâna uindecătoare. Își va găsi și tatăl. Se pricepeau la depistarea pesoanelor dispărute, cei din Armata Salvării. Ce denumire potrivită. Își va găsi tatăl sau povestea vieții tatălui său mort. În ambele cazuri va redeveni fiul tatălui său.

Mărșăluiră toată după-amiază, până când zăriră în sfârșit, cam la o milă în față, unde se învârtejea fumul gri-gălbui de pe câmpiile înve-cinate, podul de peste canalul Bergues-Furnes. Pe toată distanța ce-i mai dcspărțea de el nu rămăsese întreagă nici o casă, nici o magazie. o dată cu fumul, venea înspre ei o miasmă de carne putrezită - alți cai de cavalerie măcelăriți cu sutele, într-o stivă de pe câmp. Nu departe de ei se afla un munte fumegând de uniforme și de pături. Un caporal de intenđență cu fața cărnoasă zdrobea cu barosul mașini de scris și de multipli-cat. Două ambulante cu ușile din spate deschise erau parcate pe o parte a șoselei. Dinăuntru se auzeau gemetele și vaietele răniților. Unul dintre ei striga mereu și mereu, mai mult de furie decât de durere: „Apă! Dați-mi apă!" Ca toți ceilalți, Turner continuă să meargă.

Mulțimile se îmbulzeau din nou. În fața podului de peste canal era o încrucisare de drumuri și din direcția Dunkerque, pe șoseaua paralelă cu

canalul, venea un convoi de camioane de trei tone, pe care poliția militară se străduia să-l îndrume spre un câmp învecinat celui unde zăceau caii. Dar trupele care forfoteau pe șosea obligară coloana să se oprească. Șoferii înțepeniră cu mâinile pe claxoane, răcnind sudalme. Mulțimea se înghe-suia din toate părțile. Oameni sătui de atâta așteptare se dădeau jos de pe platformele camioanelor. Se auzi strigătul „Arde!” și, înainte să fi apucat cineva să se uite în jur, muntele de uniforme fu aruncat în aer. Începu să ningă cu bucățele de serj de culoare verde închis. Ceva mai aproape, un detașament de artileriști folosea ciocane pentru a distruge cătările și închizătoare tunurilor. Turner observă că unul dintre ei plângea în timp ce-și făcea prafhowitzerul. La intrarea pe același câmp, un capelan și aghiotantul său turnau benzină peste niște cutii de carton pline cu biblii și cărți de rugăciune. Oamenii traversau câmpia spre punctul unde-și arunca-seră proviziile cei de la NAAFI, căutând țigări și pileală. Când cineva scoase un strigăt, alte câteva zeci părăsiră șoseaua și li se alăturară. Un grup așezat la poarta unei ferme proba încălțăminte nouă. Un soldat cu obraji umflați trecu pe lângă Turner cu o cutie de bezele albe și roz. La o sută de yarzi depărtare se dădu foc la o grămadă de cizme de cauciuc, măști de gaze și pelerine, iar fumul acru îi învălui pe cei ce se împingeau înspre pod. În cele din urmă, camioanele se puseră în mișcare, virând pe porțiunea de câmp deschis ce venea imediat la sud de canal. Poliția militară le organiza parcare, aliniind șirurile, ca organizatorii unui bâlci de vară. Camioanele erau parcate alături de camionete, motociclete, trans-portoare de tunuri Bren, bucătării de campanie. Metoda de scoatere din funcțiune era, ca întot-deauna, simplă: un glonte în radiator și motorul lăsat în ralanti până se gripa.

Podul era apărat de cei din Coldstream Guards. Două cuiburi de mitralieră, plasate între saci de nisip frumos aranjați, supravegheau accesul. Proaspăt bărbieriți, cu privirile împietrite, ostașii de la posturi examinau într-o tăcere disprețuitoare gloata mu.rdară și dezordonată ce se scurgea pe lângă ei. Pe malul celălalt al canalului, plasate la intervale regulate, pietre văruite indicau dru-mul până la o cocioabă folosită drept gheretă a gărzii. La est și la vest, militarii gărzilor erau bine camuflați în adăposturi individuale pe toată porțiunea lor de canal. Casele de la marginea apei fuseseră ocupate, în țigla acoperișurilor se spărseseră găuri, iar ferestrele fuseseră umplute cu saci de nisip, dintre care se ițeau țevi de mitralieră. Un sergent aprig impunea ordine pe pod. Tocmai îl trimitea îndărăt pe un locotenent pe motocicletă. Era interzisă trecerea vehiculelor sau a echipamentului de orice fel. Fu întors din drum și un om cu un papagal într-o colivie. Ser-gentul mai extrăgea din mulțime bărbați care să asigure apărarea perimetrului și o făcea cu mult mai mult aplomb decât bietul maior de pe șosea. Un detașament ale cărui rânduri se îngroșau vizibil aștepta nefericit în dreptul gheretei. Turner observă ce se petrece deodată cu caporalii, când încă mai aveau de mers până să ajungă în acel punct.

— Te-nhață sigur, amice, îi spuse Mace lui Turner. Vai de capul ei de infanterie! Dacă vrei să ajungi acasă, la fofoloanca ta, treci între noi și fă-te că schiopătezi.

Simțindu-se dezonorat, dar în același timp hotărât, Turner îi luă pe după umeri pe caporali și înaintară împreună, împleticindu-se.

— Șchiopătezi cu stângul, nu uita, Gov'nor. Ce zici, să-ți străpung piciorul stâng cu baioneta?

— Mii de mulțumiri. Dar cred că mă descurc. Când trecură pe pod, Turner își lăsă capul în jos, așa că nu văzu privirea feroce a sergentului, deși o simți arzându-l. Auzi o comandă lătrată: „Hei, tu!”. Un nefericit din spatele său fu scos din rânduri ca să contribuie la blocarea ofensivei inamice, care avea să se declanșeze cu siguranță peste două-trei zile, în timp ce resturile BEF1 se vor urca claie peste grămadă în ambarcațiuni. În timp ce-și ținea fruntea plecată, izbuti să vadă o barjă lungă și neagră alunecând pe sub pod în direcția localității Furnes, în Belgia. Timonierul stătea la cârma cu o pipă între dinți, privind fix înainte. La zece mile în spatele lui, Dunkerque (British Expeditionary Force. 308 ardea. În față, la proră, doi băieți se aplecau deasupra unei biciclete răsturnate, reparând pro-babil un cauciuc perforat. Niște rufe, printre care și lenjerie de femeie, atârnavă pe o funie la uscat. De pe barjă venea miros de mâncare, de ceapă prăjită și usturoi. Turner și caporalii apucară să treacă podul și pășiră pe lângă pietrele vărute, care le aminteau de terenul de instrucție de front și de tirania sergenților. În gheretă suna un telefon. Mace murmură:

— Șchiopătează dracului până ieșim din vederea lui.

Dar terenul era plat pe o rază de câteva mile și n-aveai cum să știi în ce direcție se uita sergentul. Nu le ardea să privească înapoi ca să verifice. După o jumătate de oră, se așezară pe o semănătoare ruginită ca să se odihnească și priviră defilarea armatei învinse. Ideea era să se amestece într-un grup complet nou, astfel ca însănătoșirea bruscă a piciorului lui Turner să nu atragă atenția vreunui ofițer. Mulți dintre oamenii care se perindau prin fața lor erau supă-rați că plaja nu se afla imediat după canal. Păreau să creadă că era vorba de o greșeală de planificare. Turner știa de pe hartă că mai aveau șapte mile și, după ce se puseră în mișcare, aceste mile se dovediră a fi cele mai urâte și mai istovitoare din câte parcurseseră în ziua aceea. Terenul descoperit și lipsit de repere nu le permitea să simtă că înaintează. Deși soarele de după-amiază târzie începea să alunece în spatele marginilor zdrențuite ale norului de fum de păcură, era îngrozitor de cald. Văzură avioane care-și deșertau bombele deasupra portului. Mai rău, Stukasurile atacau chiar plaja înspre care se îndreptau. Trecură pe lângă niște răniți pe care-i lăsaseră puterile și nu mai puteau să meargă. Ședeau ca niște cerșetori pe marginea șoselei, cerând ajutor sau o gură de apă. Alții, lungiți lângă canal, își pierdu-seră cunoștința sau se lăsaseră pradă deznă-dejdii. Fără îndoială că vor veni ambulanțe de la marginea perimetrului apărat și vor face curse regulate până la țarm. Dacă aviiseseră timp să văruiască niște pietre, trebuia să se găsească timp și pentru organizarea transportului răniților. Apă nu aveau. Terminaseră vinul, iar setea li se întetise. Nu aveau la ei medicamente. Ce-ar fi putut face? Să care în spate o duzină de răniți, când abia se duceau pe ei înșiși?

Brusc enervat, Nettle se așează în mijlocul drumului, își scoase bocancii și-i aruncă departe, pe câmp. Declară că-i urăște, că-i urăște mai mult decât pe toți afurisiții de friți laolaltă. Și că bășicile din tălpi erau atât de rele încât mai bine îi dă în futere de bocanci.

— Ai cam mult de mers până în Anglia în șosete, îi spuse Turner.

Își simțea capul neobișnuit de ușor când porni în căutarea ghetelor. Pe prima o descoperi ușor, dar cea de-a doua îi dădu puțin de furcă. În cele din urmă o zări în iarbă, lângă o formă neagră, mițoasă, care, cum se apropia, parcă mișca sau pulsa. Dintr-o dată, un roi de muște mari, vineții, se ridică în aer cu un zbârnâit furios, lăsând să se vadă cadavrul putrezit de dedesubt. Își ținu răsuflarea, înhăță bocancul și, când pomi grăbit înapoi, muștele se așezară la loc și tăcerea se înstăpâni iarăși.

După mai multe îndemnuri, îl convinseră pe Nettle să-și ia înapoi bocancii, să-i lege de șireturi și să și-i atârne pe după gât. Dar el declară că se supune numai ca să-i facă o favoare lui Turner.

N eliniștea îl cuprindea abia în momentele de limpezire a minții. Deși îl străfulgera la fiecare pas, nu rana îl supăra, nici bombardierele care se roteau pe deasupra plajei, la câteva mile înspre nord. Periodic, simțea că-i scapă ceva. Era un principiu cotidian al contmuității, elementul banal care-i indica locul pe care-l ocupa în propria sa poveste și care își pierdea tot mai mult semnificația, abandonându-l unei reverii în care existau gânduri, dar nu-și dădea seama cine le gândește. Nici un simț al răspunderii, nici o amintire a orelor sicurse, nici o idee despre cine era el, încotro mergea, ce planuri avea. Nici un pic de curiozitate legată de toate acestea. După care se pomenea stăpânit de niște certitudini ilogice.

În această stare se afla când trecură pe la marginea răsăriteană a stațiunii, după trei ore de mers. o luară pe o stradă plină de cioburi de sticlă și de țigla sfărâmată, unde niște copii se jucau și priveau cum trec soldații. Nettle își reîncălțase bocancii, dar nu-i strânsese cu șireturile, care se târau în urma lui prin praf. Brusc, ca un hopa-mitică, un locotenent din regimentul Dorset apăru din subsolul unei clădiri municipale rechiziționate pentru statul major. Se apropie de ei, dându-și importanță prin mers, cu o servietă diplomat sub braț. Când se opri în fața lor, îl salutară reglementar. Scandalizat, locotenentul îi ordonă caporalului să-și lege șireturile, altminteri avea să-l pedepsească.

În timp ce caporalul îngenunchease ca să execute ordinul, locotenentul – cu umerii rotunjori, slab, cu o urmă de mustață roșcată și înfățișarea unui ofițer de birou – zise:

— Ești o adevărată rușine, omule. În libertatea lucidă a stării onirice în care se afla, lui Turner îi veni să-l împuște pe locotenent în piept. Toată lumea ar fi avut de câștigat. Problema nu merita o discuție prealabilă. Întinse mâna după revolver, dar acesta dispăruse – nu-și amintea în ce împrejurări – iar ofițerul se înde-părta deja.

După multe minute de călcat zgomotos pe sticlă, sub tălpile lor se așternu brusc liniștea, fiindcă drumul se pierdea în nisip fin. leșind din

adâncitura dintre două dune, auziră vuietul mării și gustară aerul sărat înainte de a o vedea. Gustul vacanțelor. Abandonară poteca și urcară prin vegetația de pe dune până la un punct de observație, unde rămaseră tăcuți mai multe minute. Briza înviorătoare și umedă care sufla dinspre Canalul Mânecii îi limpezi mintea lui Turner. Poate că nu suferise decât de câteva accese de febră.

Se gândise că nu se așteaptă la nimic – până văzuse plaja. Presupusese că blestematul de spirit militar, care văruia pietre în fața pericolului anihilării, va triumfa. Încercă acum să imprime o anumită ordine mișcărilor dezordonate din fața ochilor săi și aproape că reuși: dispecerate, sub-ofițeri de intențență în spatele unor pupitre improvizate, ștampile și registre, oameni aștep-tând să se îmbarce și înșirați în spații delimitate cu frânghii, sergenți sfătoși, cozi obositoare în fața bucătăriilor mobile. În linii mari, însemna încetarea oricărei inițiative personale. Fără să fi știut, aceea era plaja spre care mărșăluise atâtea zile. Dar adevărata plajă, cea pe care o priveau acum el și caporalii, nu era altceva decât o altă formă a ceea ce cunoscuseră deja: o debandadă al cărei punct terminus era aici. Acum, că vedeau plaja, era destul de clar: asta se întâmpla când o retragere haotică nu mai avea unde să continue. Îi trebui o singură clipă ca să se adapteze la realitate. Văzu mii de oameni, zece, douăzeci de mii, poate mai mulți, risipiți pe nisipurile întinse. De departe arătau ca niște boabe de nisip negru. Dar nu se vedea nici urmă de vapoare, în afară de o balenieră răsturnată, legănată de valurile înde-părtate. Începuse refluxul și mai aveau aproape o milă până la marginea apei. Lângă debarca-derul destul de lung nu se afla nici o barcă. Clipi și privi mai atent. Ceea ce luase drept debar-cader era un șir lung de oameni, câte opt sau zece pe un rând, stând în apă până la genunchi, până la brâu, până la umeri, un șir ce pătrundea vreo cinci sute de yarzi în apele nu prea adânci. Așteptau cu toții, dar în zare nu se vedea nimic, dacă nu țineai seama de petele negre de la ori-zont – navele ce ardeau după un atac aerian. Nu se vedea nici un vas ce ar fi putut trage la mal peste câteva ore. Dar soldații așteptau, uitându-se în zare pe sub căștile lor de metal și ridicându-și puștile deasupra valurilor. De la distanță păreau la fel de placizi ca o cireadă de vite.

Iar aceștia nu erau decât un procent mic din total. Majoritatea oamenilor rătăceau dezorientați pe plajă. În jurul răniților de pe urma ultimului atac al Stukasurilor se formaseră grupulețe. La fel de dezorientați ca și oamenii, vreo șase cai de artilerie galopau în grup compact la marginea apei. Câțiva militari se trudeau să îndrepte șalupa răsturnată. Unii își lepădaseră hainele ca să înoate. Undeva, înspre est., se juca un meci de fotbal și tot dintr-acolo venea sunetul anemic al unui imn cântat la unison, care se stinse curând. Dincolo de terenul de fotbal se vedeau unicele semne de activitate organizată. Pe țărm, camioa-nele erau aliniat și legate unul de altul pentru a alcătui un debarcader improvizat. Alte camioane veneau înspre mare. Mai încoace, în susul plajei, soldați răzleți scoteau nisipul cu căștile, săpând adăposturi individuale. Între dune, în apropierea locului unde se aflau Turner și caporalii, soldații își săpaseră deja niște gropi din care priveau cu un

aer satisfăcut, de proprietari. Ca niște mai-muțici, își spuse Turner. Dar majoritatea mili-tarilor umblau printre nisipuri fără nici un țel, ca locuitorii unui oraș italian la ora de passeggio. Nu considerau că era urgent să se pună în coada uriașă, dar nici n-aveau chefsă plece de pe plajă, în caz că ar fi apărut brusc vreo ambarcațiune.

Spre dreapta se afla stațiunea Bray, o faleză cu un șir vesel de cafenele și prăvălii de unde, într-un sezon turistic normal, s-ar fi închiriat șezlonguri și biciclete. Într-un parc de formă circulară, cu peluza tunsă frumos, se găseau o platfonă pentru fanfară și niște călușei vopsiți în alb, albastru și roșu. În decorul acesta se instalase o altă companie, mai nepăsătoare. Sol-dații descuiaseră singuri ușile cafenelelor și se îmbătau la mesele de pe trotuar, răzând și răcnind. Oamenii se hârjoneau cu bicicletele pe carosa-bilul împrôscat cu vomă. O colonie de bețivi se răsfirase pe iarbă, lângă platforma fanfarei, și toți dormeau buștean. Un tip solitar se expunea la soare numai în chiloți, culcat pe burtă pe un prosop. Avea arsuri neregulate pe umeri și pe picioare și era tot alb-trandafiriu, ca înghețata asortată de căpșuni și vanilie.

Nu era greu de ales între aceste cercuri ale suferinței: marea, plaja, faleza. Caporalii porni-seră deja. Setea decisese pentru ei. Găsiseră o potecă pe partea dinspre interior a dunelor și acum străbăteau o peluză nisipoasă, plină de sticle sparte. În timp ce se apropiau de mesele pline de soldați gălăgioși, Turner observă o patrulă de la marină care înainta spre ei și se opri s-o privească. Erau cinci – doi ofițeri și trei cadeți – un grup ce strălucea în uniforme lor alb-albastru-aurii. Nici o concesie camuflajului. Severi și cu spatele drept, cu revolverele prinse la centură, se mișcau cu o autoritate calmă prin masa de fețe murdare și printre uniformele de luptă sumbre, privind când într-o parte, când în cealaltă, ca și când ar fi numărat capete. Unul dintre ofițeri lua notițe într-un carnețel. Se îndepărtară spre plajă. Cu-o senzație de copil abandonat, Turner îi urmări din ochi până dispărură.

Intră, pe urmele lui Mace și Nettle, în zarva și putoarea fumegândă a primului bar de pe faleză. Pe tejghea stăteau două geamantane deschise, pline de țigări, dar nu era nimic de băut. Rafturile din dreptul oglinzii zgâriate de nisip din spatele barului erau absolut goale. Când Nettle se aplecă în spatele tejghelei ca să cotrobăiască sub ea, se auziră râsete batjocoritoare. De cum intrase, fiecare procedase la fel. Băutura se terminase de mult, ținând cont de bețivii hotărați de afară. Turner își croi drum prin mulțime până la chicineta din spate. Odaia fusese distrusă, iar robinetele erau uscate. Afară era un pisoar și o stivă de navete cu sticle goale. Un câine se trudea să-și vâre limba într-o cutie goală de sardele, împingând-o pe un petec de asfalt. Tiimer se întoarse înapoi în sală, în tumultul de voci. Electricitate nu era, ci numai lumină naturală, dar cu irizații maronii, ca și cum s-ar fi vărsat în ea berea inexistentă. Nimic de băut, dar barul rămă-nea plin. Oamenii intrau, sufereau o dezamăgire, dar rămâneau, reținuți de țigările gratuite și de dovezile că până nu demult fusese rost de pileală. Dozatoarele se bălăbăneau goale pe perete, căci sticlele ținute cu capul în jos fuseseră smulse. De pe podeaua lipicioasă, de ciment, se ridica mirosul dulce al

licorilor. Larva, înghesuiala trupurilor și aerul umed, plin de fum de tutun, satisfăcea dorul oamenilor de o sâmbătă seară petrecută într-un pub supraaglomerat. Erau aici și Mile End Road, și Sauchiehall Street și toate pub-urile dintre ele.

El stătea în mijlocul zarvei, fără să știe ce să facă. Ca să se smulgă din mulțime ar fi trebuit să facă un efort prea intens. Dintr-o frântură de conversație înțelese că ieri fuseseră ambarcațiuni și că poate vor mai fi și mâine. Înălțându-se pe vârfuri lângă ușa bucătăriei, dădu din umeri către caporalii. Asta era. Ghinion. Nettle arăta ușa cu capul și începuse să își croiască drum spre ea. Un păhărel de ceva ar fi fost bine venit, dar ceea ce-l interesa cu adevărat era apa. Înainta încet prin masa de trupuri și, tocmai când se apropiaseră unii de alții, drumul spre ușa le fu blocat de un zid impenetrabil de spinări, format înjurul unui oln.

Probabil că era scund – mai puțin de cinci picioare și șase inci – fiindcă Turner nu-i vedea decât o porțiune de ceafă.

Cineva striga:

- Răspunde dracului la întrebare, lepădătură nenorocită!
- Chiar așa, dă-i drumul!
- Oi, poponarule! Tu unde erai?
- Unde erai când mi-au omorât camaradul?

Un glob de scuipat ateriză pe creștetul omului și i se prelinse după ureche. Turner începu să ocolească grupul ca să vadă mai bine. Zări mai întâi griul albastrui al unei tunici, apoi teama mută de pe chipul individului. Era un tip mic și îndesat, cu ochelari cu lentile groase și murdare, care-i amplificau privirea de animal încolțit. Părea să fie un ins de pe la birouri sau un telefonist. Poate că lucrase la statul major, desființat de multă vreme. Dar făcea parte din RAF și pifanii îi cereau acum socoteală. Se răsuci încet pe călcâie, privind cercul celor care-l interogau. Nu le putea răspunde la întrebări și nu făcu nici o încercare de a-și tăgădui vina pentru absența avioanelor Hurricane și Spitfire¹ de pe cerul de deasupra plajei. Cu mâna dreaptă își strângea atât de tare boneta încât îi tremurau falangele degetelor. Un artilerist de lângă ușa îl îmbrânci din spate atât de puternic încât străbătu cercul și se opri în pieptul unui soldat, care-l trimise înapoi cu un pumn în cap. Se auzi un murmur aprobator. Suferi-seră cu toții, iar acum cineva plătea.

— Deci, unde-i RAF-ul? o mână zvâcni și-l plesni peste față, arun-cându-i ochelarii pe podea. Zgomotul loviturii avu precizia unei pocnituri de bici. Era semnalul unei etape noi, al unui nou nivel al angajării. Ochii goi ai insului se micșorară, devenind două puncte ce clipeau des, în timp ce el se aplecă și bâjbâi în jur. Asta se dovedi o greșeală. Un bocanc cazon cu botul placat cu oțel îl izbi în șezut, înălțându-l în aer cu un inci sau doi. Tăți ceilalți chicoteau. Sentimentul că avea să se întâmple ceva interesant se răspândi în tot barul și atrase și mai mulți soldați. În timp ce mulțimea se

1. Avioane din dotarea RAF.

Îngroșa în jurul cercului inițial, orice simț al răspunderii personale dispăru. Îi luă locul o nepăsare neîndurătoare. Răsunară urale când cineva își stinse țigara pe capul celui încolțit. Râseră de țipătul lui comic de durere. Îl urau și merita tot ce i se întâmpla. Era vinovat de faptul că Luftwaffe deținea supremația în aer, de toate atacurile Stukasurilor, de toți prietenii uciși. Constituția sa anemică întrupa toate cauzele înfrângerii forței lor expediționare. Tumer își spuse că nu-i putea lua apărarea fără să riște să fie el însuși linșat. Dar nici nu putea sta cu mâinile în sân. A se alătura celorlalți era mai bine decât nimic. Agitat la modul neplăcut, își făcu loc mai în față. o voce cu accent velș puse din nou întrebarea:

— Unde este RAF-ul?

Era straniu că omul nu țipa după ajutor, nu implora, nu-și pleda nevinovăția. Tăcerea lui semăna cu un abandon în voia sorții. Era oare atât de redus mintal încât nu-și dădea seama că ar fi putut să moară? Cel puțin avusese prezența de spirit să-și pună ochelarii în buzunar. Fără ei, fața sa era goală. Ca o cârtită surprinsă în plină lumină, se uita cu ochii mijiti la călăii lui, cu buzele întredeschise mai degrabă de surprindere decât de dorința de a articula vreun cuvânt. Pentru că n-o văzu venind, încasă o lovitură în plină figură. De data asta fusese un pumn. Când capul i se smuci înapoi, un alt bocanc îl izbi în fluierul piciorului și se auziră scurte urale sportive, chiar și aplauze sporadice, ca pentru o prindere reușită a mingii la un meci de cricket de pe maidanul satului. A încerca să-l aperi ar fi fost o nebunie, ă nu o face ar fi fost o lașitate de nesuportat. În același timp, Tm-ner înțelegea beția de care erau cuprinși călăii și știa că s-ar putea extinde și asupra lui. Și el ar fi fost capabil să facă un lucru groaznic cu stiletul și să câștige iubirea celor o sută de oameni din jur. Ca să alunge gândul, se obligă să-i identifice pe cei doi sau trei soldați din ceată pe care-i socotea mai mari și mai puternici decât el. Dar adevăratul pericol venea din gloata însăși, din pasiunea ei justițiară. N-avea să lase să i se răpească plăcerea.

Se ajunsese acum la situația când oricine ar fi dat următoarea lovitură trebuia să câștige aprobarea generală, dovedind ingeniozitate sau umor. Plutea în aer dorința de a fi pe placul celorlalți prin creativitate. Nimeni nu dorea să facă un gest deplasat. Timp de câteva secunde, aceste condiții impuseră o anumită reținere. Din experiența sa de la Wandsworth, Tumer știa că nu peste mult timp unei singure lovituri îi va urma o cascadă întreagă. Lucrurile vor fi atunci ireversibile, iar pentru tipul din RAF sfârșitul va fi unul singur. o pată roșie îi apăruse pe obraz, sub ochiul drept. își ridicase pumnii până sub bărbie – continua să-și țină boneta încleștată -și-și strânsese capul între umeri. Poate că era o poziție defensivă, dar părea în același timp un gest de slăbiciune și supunere, care nu putea să nu provoace o violență și mai aprigă. Dacă ar fi spus o vorbă, absolut orice, poate că soldații care-l înconjurau și-ar fi amintit că au în față un om, nu un iepure de jupuit. Galezul care vorbise era un individ scund și îndesat, de la geniu. Scoase la iveală o curea din pânză împletită și o ridică deasupra capului.

— Ce ziceți, băieți?

Felul precis, insinuant, în care fusese rostită propoziția sugera orori pe care Tumer nu le pri-cepu imediat. Era ultima sa șansă de a acționa. În timp ce-i căuta din ochi pe caporali, lângă el se auzi un răcnet ca un muget de taur străpuns cu lancea. Mulțimea se legănă și se vâluri când Mace își croi drum cu coatele până în mijlocul cercului. Cu un țipăt sălbatic și modulat, ca al lui Tarzanjucat de Johnny Weissmiiller, îl înhăță pe funcționar din spate într-o strânsoare ca de urs, ridicându-l cu optsprezece inci de la podea, și scutură zdravăn creatura moartă de spaimă. Se auziră încurajări și fluierături, bătăi de picior și chiote ca în Vestul Sălbatic.

— Știu ce vreau să fac cu el, bubui vocea lui Mace. Vreau să-l arunc în afurisita de mare!

Răspunsul fu o nouă furtună de strigăte și bătăi din picioare. Nettle răsări brusc lângă Tumer. Schimbară o privire. Ghicind imediat intenția lui Mace, începură să-și facă loc către ușă, știind că va trebui să acționeze repede. Nu toată lumea era de acord cu ideea înecării. Chiar și în momentul acela de nebunie generală, unii își aminteau că aveai de mers o milă pe nisip până la malul apei. În special galezul se simțea înșelat. Ținea cureaua împletită deasupra capului și striga. Se auzeau miorlăituri, huiduieli, ovații. Ținându-și strâns victima în brațe, Mace se repezi spre ușă. Tumer și Nettle îl precedau, croind parte prin mulțime. Când ajunseră la ieșire -din fericire, o ușă simplă, nu dublă - îl lăsară pe Mace să treacă, pe urmă blocară drumul, umăr la umăr, fără să pară că o fac, deoarece țipau și-și agitau pumnii ca toți ceilalți. Simțeau în spate presiunea colosală și frenetică a mulțimii, căreia nu-i puteau rezista decât câteva secunde. A fost suficient ca Mace să o ia la fugă, nu spre mare, ci imediat la stânga și din nou la stânga, pe o stradă îngustă și curbă ce se îndepărta de faleză, prin spatele cafenelelor și prăvăliilor.

Mulțimea entuziastă țâșni afară din bar ca șampania din sticlă, împingându-i în lături pe

Turner și pe Nettle. Cineva avu impresia că-l vede pe Mace pe plajă și, timp de o jumătate de minut, gloata se scurse într-acolo. până să-și dea seama de greșală și să se întoarcă, nu se mai vedea nici urmă de Mace și nici de omul pe care-l luase cu el. Tumer și Nettle se topiseră și ei.

Plaja necuprinsă, cu miile de oameni ce aștep-tau, și marea fără vapoare le reamintiră soldaților de soarta lor. leșiră ca dintr-un vis. Departe, spre est, de unde venea întunicul, linia defensivă era supusă unui tir greu de artilerie. Inamicul se apropia, iar Anglia era departe. Cum lumina zilei pierea, nu le mai rămânea mult timp ca să-și găsească un loc de odihnă peste noapte. Dinspre mare sufla un vânt rece, iar mantalele fuseseră aruncate departe, pe drumurile din inte-riorul țării. Mulțimea începu să se disperseze. Omul din RAF era deja uitat.

Lui Turner i se părea că el și Nettle pomiseră în căutarea lui Mace, dar apoi uitaseră de el. Probabil cutreieraseră o vreme pe străzi, vrând să-l felicite pentru intervenția lui salvatoare și să se distreze împreună de modul hazliu în care o înfăptuise. Turner habar n-avea cum ajunse-seră el și Nettle aici, pe ulița asta îngustă. Nu-și amintea ce se întâmplase între timp sau că l-

ar fi durut picioarele de prea mult mers, dar iată-l aici, adresându-se în termenii cei mai politicoși unei femei în vârstă din ușa unei case cu fațada simplă. Când pomeni de apă, ea îl privi bănuitoare, parcă știind că altceva ar fi vrut ei să bea. Femeia arăta destul de bine: oacheșă, cu pri-virea trufașă și cu un nas lung și drept, cu părul argintiu vârât sub o năframă înflorată. Pricepu imediat că era țigancă și că nu se lăsa impresionată de faptul că el vorbea franceza. Citea în el ca într-o carte: îi vedea păcatele și știa că fusese la pârnaie. Apoi femeia se uită dezgustată la Nettle și, în cele din urmă, le indică un purcel care rama pe stradă, în dreptul unei guri de canal.

— Aduceți-mi-l înapoi, le spuse, și o să văd ce pot face pentru voi.

— Ba pe mă-sa, zise Nettle, după ce Turner îi traduse. Nu-i cerem decât o afurisită de cană de apă. Intrăm și ne-o luăm singuri.

Dar Turner, simțindu-se prizonierul unei ireali-tăți familiare, nu putea ignora posibilitatea ca femeia să posede unele puteri oculte. În penumbră, spațiul de deasupra capului ei pulsa în ritmul inimii sale. Se sprijini de umărul lui Nettle. Femeia îi supunea unei probe pe care el era prea experimentat și prea prudent ca s-o refuze. Nu se născuse de ieri, de alaltăieri. Era atât de aproape de casă și nu se putea lăsa ademenit de nici o cursă. Prudența era lucrul cel mai bun.

— Hai să aducem porcul, îi spuse lui Nettle. Treabă de un minut.

Nettle se obișnuise de mult să dea curs suges-tiilor lui Turner, care erau de obicei înțelepte, dar bombănea în timp ce urcau strada;

— Ceva nu-i în regulă cu dumneata, Gov'nor. Rănila de la picioare le încetineau reacțiile. Scroafa era tânără, iute și iubitoare de libertate. Când o înghesuiră la intrarea unei prăvălii, se repezi asupra lui Turner, care sări în laturi cu un țipăt doar pe jumătate autoironic. Se întoarse ca să-i ceară femeii o bucată de funie, dar la bătăile lui în ușă nu răspunse nimeni și nici nu era sigur că aceea era casa. Era însă convins că, dacă nu prindeau purcica, nu vor mai ajunge acasă. Știa că are din nou febră, dar asta nu însemna că greșea. Scroafa însemna succes.

Cândva, în copilărie, Turner încercase să se convingă că era o aiureală să creadă că, evitând să calce pe crăpăturile cimentului din curtea școlii, putea împiedica moartea bruscă a mamei sale. Dar nu călcase niciodată pe crăpături, iar maică-sa nu murise.

Urcau tot mai departe pe stradă, fără să poată prinde scroafa.

— Futu-i mama ei! izbucni Nettle. N-o putem ține tot așa.

Dar n-aveau încotro. Lângă un stâlp de tele-graf căzut, Turner tăie o bucată de sârmă și confecționează un laț. Urmăreau purcica pe ulița de la marginea stațiunii, unde vilișoarele aveau în față grădinițe împrejmuite cu garduri. Înaintând, deschideau toate porțile, pe ambele părți ale străzii. Pe urmă făcură un ocol pe o alee lateral-nică, sperând să iasă în fața scroafei și s-o alunge înapoi, de unde venise. Într-adevăr, animalul intră curând într-o grădiniță și se puse pe ramat. Turner închise poarta și, aplecându-se peste gard, petrecu lațul peste capul scroafei.

Avură nevoie de toată puterea care le mai rămăsese ca să tragă spre casă scroafa care guița de mama focului. Din fericire, Nettle ținuse minte casa. Când purcica fu în sfârșit închisă în sigu-ranță în cocina minusculă din curtea din dos, bătrâna ieși din casă cu două câni de piatră pline cu apă. Sub ochii ei, stătură fericiți în curtica de lângă ușa bucătăriei și băură. Chiar și atunci când simțiră că le plesnesc burțile, gurile con-tinuu să ceară, așa că nu se opriră din băut. Pe urmă femeia le aduse săpun, niște bucăți de flanelă și două lighenașe smălțuite, ca să se spele. Fața înfierbântată a lui Tumer schimbă culoarea apei într-un brun ruginiu. Bucățile de sânge înche-gat lipite de buza lui superioară se desprinseră satisfăcător de întregi. Când termină, simți că aerul din juml capului, care i se scurgea mătăsos peste piele și prin nări, devenise mai ușor și mai plăcut. Aruncară apa murdară la rădăcina unui strat de gura leului, care, anunță Nettle, îi inspira un dor nebun de grădina părintească. Țiganca le umplu ploștile, îi dădu fiecăruia câte un litru de vin roșu, cu dopurile sticlelor pejumătate scoase, și niște saucissons, pe care-i puseră în ranițe. Tocmai când să-și ia rămas bun, ei îi mai veni o idee și se întoarse în casă. Reapăru cu două pungi mici de hârtie, fiecare cu câte o jumătate de duzină de migdale zaharisite. Își strânseseră solemn mâinile.

— o să ținem minte bunătatea dumneavoastră cât om trăi, promise Turner.

Femeia dădu din cap și el crezu că spunea „Purcica mea îmi va aminti de voi”, dar expresia severă a feței sale nu se îndulci și era greu să-ți dai seama dacă propoziția conținea umor, o insultă sau un mesaj abscons. Oare îi socotea nevrednici de generozitatea ei? Se îndepărtă stângaci, cu spatele, și, în timp ce mergeau în jos pe stradă, îi traduse lui Nettle vorbele femeii. Caporalul nu avea nici o îndoială:

— Trăiește singură și ține la porcul ei. E nor-mal. Ne este foarte recunoscătoare. După aceea adăugă bănuitor:

— Nu te simți bine, Gov'nor?

— Ba chiar foarte bine, mulțumesc. Chinuiți de bășici, șchiopătară înapoi până la plajă, cu ideea de a-l găsi pe Mace și de a împărți cu el mâncarea și băutura. Dar, fiindcă tot prin-sesera porcul, Nettle fu de părere că meritau să desfunde imediat o sticlă. Încrederea în judecata sănătoasă a lui Tumer îi fusese restabilită. Își trecură sticla din mers unul celuilalt. Norul negru de deasupra portului Dunkerque se vedea bine chiar și în asfințitul târziu. În partea opusă puteau distinge acum străfulgerările tunurilor. Focul de pe linia defensivă nu slăbea deloc.

— Bieții nenorociți, comentă Nettle. Turner știa că se referă la ostașii adunați lângă ghereta improvizată a gărzii. Zise:

— Frontul nu mai rezistă mult.

— Va fi străpuns.

— N-ar strica să fim mâine undeva în larg. Acum, că-și astâmpăraseră setea, se gândeau la cină. Turner își imagina o odaie liniștită, cu o masă pătrată acoperită cu o pânză cadrilată, verde, cu o lampă de petrol franțuzească din ceramică suspendată de un lanț din tavan. Și cu pâinea, brânza, cămăciuru și vinul așezate fi-umos pe un fund de lemn. Zise:

— Mă întreb dacă plaja e locul cel mai nimerit ca să mâncăm.

— Ne-ar șterpeli totul, admise Nettle.

— Cred că știu eu locșorul care ne trebuie. Se aflau din nou pe strada din spatele barului. Când se uitară pe ulița pe unde își luaseră tălpă-șița, zăriră în penumbră niște siluete în mișcare, conturate pe ultimele sclipiri ale mării, și dincolo de ele, lateral, o masă mai neagră – poate trupele de pe plajă, poate iarba dunelor, poate dunele însele. A-l găsi pe Mace pe lumină tot era destul de greu, dar acum era imposibil. Așadar merseră înainte, căutând un locșor. În partea aceea a stațiunii se aflau acum sute de soldați și mulți dintre ei colindau străzile în bande zgomotoase, cântând și zbierând. Nettle lăsa sticla să-i alunece înapoi în raniță. Fără Mace, se simțeau vulnerabili.

Trecură pe lângă un hotel lovit de un proiectil. Turner se întrebă dacă locșorul la care se gândise era cumva o cameră de hotel. Lui Nettle îi veni ideea să-și procure aștemuturi. Intrară prin gaura din zid și-și croiră atenți drum prin întuneric, prin moloz și grinzi prăbușite, găsind în cele din urmă scările. Dar zeci de alți oameni gândiseră ca ei. De fapt, la piciorul scărilor se formase o coadă, iar niște soldați coborau de la etaj, luptându-se cu saltele grele, umplute cu păr de cal. Pe palierul de deasupra, unde Turner și Nettle nu puteau vedea decât bocanci și gambe care se mișcau greoi când într-o parte, când în alta, se desfășura o bătaie. Se auzeau icnetele celor ce se luaseră la trântă și plesniturile pumnilor pe piele. După un strigăt brusc, câțiva oameni căzură cu spatele pe scări, peste cei dejos. În mijlocul râsetelor și blestemelor, ei se adunară de pe podea, pipăindu-și mădula-rele. Unul dintre soldați nu se ridică, ci continuă să zacă într-o poziție nefirească de-a curmezișul scărilor, cu picioarele mai sus decât capul și țipând răgușit, de aproape că nu se auzea, ca într-un vis înspăimântător. Cineva îi apropie flacăra unei brichete de față și-i văzură dinții dezgoliți și mărgelile de spumă albă de la colțurile gurii. Și-a rupt șira spinării, anunță unul, dar nimeni nu putea face nimic pentru el. Oamenii păseau acum peste el, cu pături și perne de canapea, iar alții se zbată să ajungă sus.

leșiră din hotel și merseră din nou înapoi, înspre interiorul orașului, spre bătrâna cu porcul. Sursa de curent electric a orașului Dunkerque fusese fără îndoială tăiată, dar pe marginile geamurilor acoperite cu perdele grele se vedea lucirea galbenă a lumânărilor și a lămpilor cu petrol. Pe partea cealaltă a străzii, soldații băteau la uși, dar nu le deschidea nimeni. Acesta a fost momentul ales de Turner ca să-i descrie lui Nettle locul pe care-l visase pentru cina lor. Îl înfrumuseță ca să se facă mai bine înțeles, adăugând uși glisante deschise spre un balcon cu balustrade din fier forjat, prin care se strecurau vițele unei iederi bătrâne și un gramofon plasat pe o măsuță rotundă, acoperită cu o față de masă din dantelă verde, precum și un covor persan întins pe un șezlong. Cu cât o descria mai amănunțit, cu atât se simțea tot mai sigur că încăperea nu putea fi departe.

Nettle, cu dinții sprijiniți de buza inferioară, mimând mirarea blajină a unui rozător, îl lăsa să termine și zise:

— Știam eu. Al dracului să fiu dacă nu știam! Stăteau în fața unei case bombardate, a cărei pivniță, pe jumătate sub cerul liber, arăta ca o grotă gigantică. Apucându-l de tunică, Nettle îl trase după el peste o grămadă de cărămizi sparte. Prudent, îl conduse în întuneric pe podeaua pivniței. Turner știa că nu acela era locul, dar nu se putea împotrivi neobișnuitei încăpățănări a lui Nettle. În față le apărură o gămălie de lumină, apoi alta, apoi a treia. Țigările celor care-și găsi-seră deja adăpost aici. o voce bombăni:

— Căh. Ștergeți-o. E plin.

Nettle aprinse un chibrit și-l ridică deasupra capului. Pe lângă pereții pivniței erau oameni pretutindeni. Unii ședeau cu spatele proptit de perete, iar majoritatea erau adormiți. Câțiva se lungiseră chiar în centru, pe dușumea, dar mai rămânea loc, iar când se stinse chibritul, Nettle îl apăsă pe Turner pe umăr ca să se așeze. Înde-părtând molozul de sub fund, Turner simți că-i era udă cămașa. Putea fi sânge sau un alt lichid, dar deocamdată nu-l durea nimic. Nettle îi aranjă mantaua în jurul umerilor. Acum, după ce scăpase de greutatea de pe picioare, extazul ușurării i se răspândi de la genunchi în sus și știu că în noaptea aceea n-avea să se mai clikească din loc, oricât de dezamăgit ar fi fost Nettle. Mișcarea legănată a mersului pe jos timp de o zi întreagă se transferă podelei. Șezând acolo, într-o beznă totală, Turner o simți înclinându-se și îndoindu-se sub el. Acum problema era cum să mănânce fără ca toți ceilalți să năvălească peste ei. Supra-viețuirea însemna egoism. Deocamdată nu schiță însă nici o mișcare, iar mintea i se goli. După o vreme, Nettle îl trezi cu un ghionț și-i puse în mână sticla de vin. Prinse cu buzele gâtul sticlei, o înclină și bău. Cineva îl auzi cum înghite.

— Ce-ai acolo?

— Lapte de oaie, răspunse Turner. Încă mai e calduț. Bea și tu.

Se auzi un sunet dezgustat și ceva calduț și moale, gelatinos, ateriză pe dosul mâinii lui Turner.

— Măi jegosule!

o altă voce, mai autoritară, porunci:

— Gura! Încerc să dorm.

Mișcându-se fără zgomot, Nettle dibui în raniță un saucisson, îl tăie în trei și-i strecură o bucată lui Turner, împreună cu un colțuc de pâine. Acesta se întinse cât era de lung pe podeaua de ciment, își trase mantaua peste cap ca să înăbușe ples-căitul și să oprească mirosul de carne și, cu obrazul înțepat de bucățele de cărămidă și de alte gunoaie, începu cea mai delicioasă cină din viața sa. Fața îi degaja un miros de săpun parfumat. Mușcă din pâinea cu gust de carton, sfășie cu dinții și supse cămatul. Când hrana îi ajunsese în stomac, esofagul și pieptul îi fură inundate de căldură. Își zise că bătuse drumurile astea toată viața. Dacă închidea ochii, vedea asfaltul mișcător și bocancii săi intrând și ieșindu-i din câmpul vizual. Mestecând, simțea că se scufundă secunde întregi în somn. Intra într-o altă dimensiune temporală, iar acum, așezată comod pe limba sa, stătea o migdală zaharisită, a cărei dulceață ținea de o altă lume. Îi auzea pe oamenii din pivniță plângându-se de frig și era bucuros de mantaua cu care se învelise, simțind

totodată o mândrie părintească pentru că nu-i lăsase pe caporali să le lepede pe ale lor.

Intră un grup de soldați care căutau un culcuș și aprinseră chibrituri, așa cum procedaseră și el cu Nettle. Se simți pornit împotriva lor și ener-vat de accentul lor din vest. Ca toți ceilalți din pivniță, dorea ca nou-veniții să plece. Dar ei își găsiră loc undeva în continuarea picioarelor lui. Simți un miros de rachie și antipatia îi spori. Își aranjau zgomotos culcușurile și, când o voce de lângă perete strigă „Țărănoi afurișiți!", unul dintre nou-veniți se repezi în direcția respectivă și pentru moment se păru că se va lăsa cu o încăierare. Dar întinericul și protestele obosite ale celor adă-postiți în pivniță făcură ca pacea să dăinuiască.

În curând nu se mai auziră decât răsuflări ritmice și sforăituri. Lui Turner tot i se părea că podeaua se înclină sub el, apoi că se leagănă în ritmul unui marș forțat, și-și dădu iarăși seama că era prea copleșit de impresii, prea agitat de febră ca să poată adormi. Pipăi prin stofa tunicii tenculețul de scrisori. Te aștept. întoarce-te. Cuvintele nu erau lipsite de sens, dar acum nu-l impresionau. Totul era normal: o persoană care o aștepta pe alta era ca o sumă aritmetică și un fapt la fel de lipsit de emoții. Așteptarea. Pur și simplu o ființă nu făcea nimic o vreme, în timp ce o altă ființă se apropia. Așteptarea era un cuvânt greu. Simțea cum îl apasă, greu ca un palton. Toți cei din pivniță se aflau în așteptare, ca și toți cei de pe plajă. Aștepta și ea, da, ei și?

Încercă să-și închipuie vocea ei rostind cuvintele, dar, dincolo de bătăile puternice ale inimii, n-o auzea decât pe a lui. Nici măcar nu reușea să-i reconstituie chipul din memorie. Își obliga gân-durile să se concentreze asupra noii evoluții a situației, care ar fi trebuit să-i asigure fericirea. Nu-i mai înțelegea complexitățile, iar sentimen-tul de necesitate strmgentă se stinsese. Briony își va schimba depoziția, va rescrie trecutul în așa fel încât lupii să devină mielușei. Dar ce mai însemna vinovăția în zilele astea? Ceva foarte ieftin. Tbată lumea era vinovată și nimeni nu era. Nimeni nu avea să fie mântuit prin schim-barea unei depoziții, fiindcă nu existau suficienți oameni, suficientă hârtie și stilouri suficiente, suficientă răbdare și calm suficient ca să fie con-semnate declarațiile tuturor martorilor și să fie strânse toate faptele. Martorii erau și ei vinovați. Toată ziulica ne vedem unii altora păcatele. N-ai ucis pe nimeni astăzi? Dar pe câți i-ai lăsat să moară? Aici jos, în pivniță, nu discutăm despre așa ceva. Ne ușurăm conștiința prin somn, Briony. Migdala lui zaharisită avea gustul numelui ei, care suna atât de improbabil încât se întreba dacă și-l amintea corect. Și al Ceciliei suna ne-firesc. Considerase întotdeauna normală stranie-tatea acestor nume? Dar îi era greu să rămână preocupat mult timp de întrebarea aceasta. Avea atât de multe treburi neterminat aici, în Franța, încât i se părea necesar să-și amâne plecarea în Anglia, chiar dacă-și făcuse deja bagajele – бага-jele astea ciudate și grele. N-avea să i le ia nimeni dacă le lăsa aici și se ducea înapoi. Bagaje invizi-bile. Trebuia să se întoarcă și să-l dea jos pe băiețașul ăla din copac. Mai făcuse treaba asta o dată. Se întorsese acolo unde nu fusese nimeni, îi găsisse pe copii sub un copac și străbătuse parcul, ducându-l pe Pierrot pe umeri și pe Jackson în brațe. Ce grei fuseseră! El era îndrăgostit, de

Cecilia, de gemeni, de succes, de zorii de zi, cu splendida lor pacla aurie. Și de ce primire avusese parte! Acum se obișnuise cu astfel de lucruri, erau banale și se găseau pe toate drumurile, dar atunci, înainte de a se înăsări și de a deveni în general insensibil, când constituiau o noutate, când totul era inedit, fusese rănit teribil. Îl impresionase faptul că ea se repezise spre el pe cărarea de pietriș, ca să-i vorbească lângă mașina poliției, cu portiera deschisă. Curat și mândru mai eram/Când te iubeam pe tine. Așadar, avea să se întoarcă pe drumul pe care venise, să treacă în sens invers prin tot ceea ce înduraseră, prin nesuferitele mlaștini secate, pe lângă fiorosul sergent de pe pod, prin satul bom-bardat, de-a lungul panglicii drumului ce străbătea mile întregi de pământ arabil vălurit, căutând la stânga poteca de la marginea satului, din fața magazinului de pantofi, iar cu două mile mai încolo avea să sară peste gardul de sârmă ghimpată și să-și continue drumul prin păduri și ogoare până la ferma celor doi frați, unde avea să petreacă noaptea, iar a doua zi, în lumina gălbuie a dimi-neții, luându-se după tremurul acului de busolă, avea să iuțească pasul prin ținutul acela minunat, plin de văioage, pârâuri și roiuri de albine, urcând pe cărare până la căsuța tristă de lângă linia ferată. până la copac. Va strânge de pe jos, din noroi, zdrențele arse, bucățile de pijama, după care-l va coborî pe sârmanul băiețel palid din copac și-l va înmormânta creștinește. Un copil drăguț. Cei vinovați să-i îngroape pe cei inocenți și nimeni să nu-și modifice mărturia. Dar unde era Mace, să-i dea o mână de ajutor la săpat? Ursul acela curajos, caporalul Mace? Iată o altă treabă nedusă la bun sfârșit, un alt motiv pentru care nu putea pleca Mace trebuia găsit. Dar mai întâi avea de parcurs toate milele alea, ca să se întoarcă spre nord, până pe ogorul unde fermierul cu câinele lui continua să meargă în spatele plugu-lui, ca să-i întrebe pe femeia flamandă și pe fiul ei dacă-l consideră răspunzător de moartea lor. Căci se întâmplă uneori să-ți asumi prea multe, în câte o criză de orgolioasă autoacuzare. S-ar putea ca ea să zică nu – cuvântul flamand care însemna nu. Ai încercat să ne ajuți. Nu ne puteai căra în spinare peste camp. Pe gemeni i-ai dus, dar pe noi nu. Nu, nu ești vinovat. Nu.

Auzi o șoaptă și simți o răsuflare pe obrazul încins.

— Prea mare larmă, Gov'nor.

Dincolo de scăfârliia caporalului Nettle se vedea o fâșie de cer de un albastru profund și, gravată pe ea, marginea neagră, zimțată, a tavanului prăbușit al pivniței.

— Larmă? Dar ce făceam?

— Strigai „Nu!” și ai trezit pe toată lumea. Unii flăcăi sunt cam puși pe arțag.

Turner încercă să-și ridice capul și constată că era imposibil. Caporalul aprinse un chibrit.

— Hristoase! Arăți ca dracu'. Hai, bea! Îi ținu capul sus și-i puse plosca la gură. Apa avea un gust metalic, După ce termină, un val oceanic prelung, puternic, de epuizare încercă să-l tragă la fund. Merse pe pământ până căzu în ocean. Ca să nu-l sperie pe Nettle, se strădui să vorbească mai normal decât se simțea.

— Auzi, m-am hotărât să rămân. Mai am unele treburi de rezolvat.

Nettle îl ștergea pe Turner pe frunte cu mâna lui murdară. Turner nu pricepea de ce considera Nettle că era necesar să-și apropie atât de mult fața de a sa. Caporalul zise:

— Gov'nor, mă auzi? Mă ascuți? Cam acum o oră am ieșit să mă piș. Ghici ce-am văzut? Cei de la marină veneau pe drum și mobilizau ofițerii. Pe plajă lumea se organizează. S-au întors navele. Mergem acasă, camarade! E aici un locotenent din Buffs care ne va duce pe plajă la ora șapte. Așa că mai dormi puțin și termină cu zbieretele alea idioate.

Acum cădea și nu mai dorea decât să doarmă, o mie de ore de somn. Era ceva mai ușor. Apa avusese un gust mizerabil, dar îl înviorase, la fel ca și vestea șoptită mângâietor de Nettle. Vor alcătui o formație pe stradă și vor mășălui spre plajă. Alinierea la dreapta! Va domni ordinea. La Cambridge nu le predase nimeni avantajele unui marș disciplinat. Acolo erauenerate spiritele libere și rebele. Poeții. Ce știau poeții despre supraviețuire? Despre supraviețuirea unui grup mare de oameni? Nimeni nu iese din front, nimeni nu se repede la șalupe, nici vorbă de primul venit, primul servit, nici vorbă de dracu' să-l ia pe cel ce sosește ultimul. Nici urmă de scrâșnet de bocanci pe nisip, când traversează plaja spre linia fluxului. Mâini îndatoritoare țin de copastiile șalupelor legănate de tangaj, în timp ce cama-razii urcă. Dar marea e calmă și acum, că se calmase și el, bineînțeles că înțelegea ce lucru minunat era faptul că ea îl aștepta. Naiba s-o ia de aritmetică! Te aștept era ceva fundamental. Motivul pentru care supraviețuise. Era modalitate obișnuită de a-l încredința că-l va refuza pe oricare altul. Numai pe tine. Întoarce-te. Își amintea cum simțise pietrișul prin tălpile subțiri ale pantofilor, chiar și acum îl simțea; simțea și atingerea de gheață a cătușelor pe încheieturi. El și inspectorul se opriseră lângă mașină și

întorseseră capetele la aiizul pașilor ei. Ciim ar putea uita vreodată rochia aceea verde, mulată pe liniile dulci ale corpului, care-i împiedica fuga și-i evidenția frumusețea umerilor? Mai albi decât vălătucii de ceață. Nu fusese surprins că polițiștii le îngăduiseră să schimbe câteva cuvinte. Nici măcar nu se gândise la asta. Și Cecilia, și el se comportaseră ca și cum ar fi fost singuri. Ea își înfrânsese dorința de a plânge în timp ce-i spunea că îl crede, că are încredere în el și că-l iubește. Iar el îi răspunsese simplu că nu va uita asta niciodată, dorind s-o facă să înțeleagă cât îi este de recunoscător, în special atunci, în special acum. Pe ună ea pusese un deget pe cătușe și-i declara că nu-i este rușine, că n-are de ce să-i fie. Îl prinsese de reverul hainei, îl scuturase puțin și în momentul acela îi spusese: Te aștept. Întoarce-te. Vorbea serios. Timpul avea să dovedească faptul că vorbea serios. După aceea îl împinseseră în mașină și ea îi spusese în grabă, înainte să înceapă să plângă, fiindcă nu se mai putuse abține, că tot ceea ce li se întâmplase le aparținea lor și numai lor. Se referise la bibliotecă, desigur. Era a lor. Nu le-o putea lua nimeni. „E secretul nostru” strigase ea în fața tuturor, chiar înainte de a se trânti portiera.

— N-am să mai rostesc nici o vorbă, zise, deși capul lui Nettle dispăruse de mult din vedere. Trezește-mă înainte de șapte. Promit că nu vei mai auzi nici un cuvânt de la mine.

polițiștii pe jumătate o împingeau, pe jumătate o duceau pe sus spre marginea drumului, ea se pomi să strige un singur cuvânt, atât de tare că Briony îl auzi din dormitor: —Mincinoșilor! Mincinoșilor! Mincinoșilor! Cu portiera din față deschisă, mașina trecu încet pe lângă ea, apoi se opri ca să se urce polițistul. Rămas singur, colegul său întâmpina dificultăți ca s-o rețină pe doamna Tumer. Ea reuși să mai lovească o dată cu umbrela, dar lovitura nu făcu decât să șteargă acoperișul mașinii. Polițistul i-o smulse din mână și o aruncă peste umăr, în iarbă. — Mincinoșilor! Mincinoșilor! strigă din nou Grace Turner, făcând câțiva pași fără rost în urma automobilului ce dispărea. Apoi se opri, cu mâinile în șolduri, să vadă cum trece peste primul pod, cum traversează insula, trece peste al doilea pod și apoi dispăre în zarea albă.

Partea a treia.

Sentimentul de neliniște nu se limita la spital. Se Părea că se degajă din răul tulbuure, cu ape maronii, umflat de ploile de aprilie, iar seara se așeza peste orașul camuflat ca o amortire a mării, simțită de întreaga țară, o îngroșare tăcută și malignă, inseparabilă de primăvara întârziată și rece, mascată eficient de instaurarea tot mai bine-facătoare a acesteia. Ceva se apropia de sfârșit. Personalul superior, care discuta în grupulețe ce-și dădeau importanță pe la colțurile coridoarelor, păstra secretul numai pentru el. Intemii erau ceva mai înalți, aveau călcătura mai agresivă, medicul specialist era adeseori distrat în timp ce-și făcea rondul, iar într-o dimineață se dusese chiar la fereastră și privise minute în șir peste fluviu, în timp ce surorile stăteau drepti lângă paturi, în spatele lui, așteptând. Sanitarii mai vârstnici arătau deprimați. Împingeau bolnavii încoace și încolo prin saloane și păreau că dădu-seră uitării expresiile hazlii din emisiunile de comedie de la radio. Pe Briony chiar ar fi măn-găiat-o, poate, să mai audă o dată poanta lor profund detestată: Capul sus, iubitele, poate că nu ți se va întâmpla niciodată!

Numai că era pe cale să se întâmple. Spitalul se golea treptat, pe nesimțite, de multă vreme. La început i se păruse că era vorba doar de un joc al întâmplării, de o epidemie de sănătate, pusă de stagiarii mai puțin inteligenți pe seama perfecționării metodelor de tratament. Se cerea multă răbdare pentru a detecta un tipar. Paturile goale se întindeau de-a lungul pereților salonului și în alte saloane, ca și cum toată noaptea ar fi survenit decese. Lui Briony i se părea că zgomotul pașilor ce se îndepărtau pe podelele bine lustruite ale coridoarelor era amortizat și timid, pe când altădată fusese decis și răsunător. Muncitorii veniți să instaleze tambururi noi cu furtunuri de incendiu pe palierele de lângă lifturi și să aducă găleți cu nisip pentru stingerea focului trebaluiau ziua întreagă, fără pauză, și nu vorbeau cu nimeni până la plecare, nici măcar cu brancardierii. Din cele douăzeci de paturi din salon erau ocupate numai opt și, cu toate că treaba era mai grea decât înainte, o anumită teamă, o frică aproape superstițioasă le împiedica pe infirmierele stagiare să se plângă de ceva când se strângeau la ceai. În general, toate erau mai calme, mai obediente.

Nu-și mai răsfirau degetele mâinilor ca să-și arate degerăturile.

Mai era și teama constantă și permanentă a stagiarelor de a nu greși. Toate știau de frica sorei Marjorie Drummond, se temeau de zâm-betul ei subțire și amenințător și de comportarea blândă care-i preceda accesele de furie. Briony era conștientă de faptul că în ultima vreme acumu-lase un șir de erori. Acum patru zile, o pacientă de-a ei, în ciuda indicațiilor primite, se înecase cu gargara de apă carbolică – potrivit unui infir-niier care observase scena, o dăduse de dușcă ca pe o halbă de Guinnessși vomase violent pe toate păturile. Briony mai știa că sora Drummond o observase ducând numai trei ploști o dată, când la,ora asta li se cerea să poată trece fără inci-dente prin tot salonul cu un turn de șase, ca ospătarii de la La Coupole. Poate că mai existau și alte greșeli de care, în oboseala ei, uitase sau de care nici nu-și dăduse seama. Era înclinată să facă greșeli de ținută: când era cu gândurile aiurea, avea tendința să-și mute greutatea de pe un picior pe altul într-un fel deosebit de enervant pentru superioara sa. Diferite scăpări din vedere și eșecuri se puteau acumula ușor în câteva zile: o mătură nepusă la loc, o pătră în-doită cu eticheta la vedere, un guler apretat strâmbat infinitezimal, roțile de la paturile pacienților nealmiate și neașe-zate paralel, cu vârfurile spre paturi, revenirea din salon cu mâinile goale – toate observate în tăcere, până se atingea nivelul de saturație când, dacă nu descifraseși bine semnalele, furia se abă-tea asupra ta ca o furtună tocmai când socoteai că te-ai descurcat ireproșabil.

În ultima vreme însă, sora nu-și mai îndrepta zâmbetul lipsit de veselie în direcția fetelor aflate în probă, nici nu le mai vorbea cu vocea aceea reținută care inspira groază. Abia dacă le mai dădea atenție celor aflate sub îndrumarea sa. Era preocupată de ceva și deseori stătea în holul pătrat de lângă secția de chirurgie pentru bărbați, vorbind cu omoloaga ei de acolo, sau se făcea nevăzută câte două zile o dată.

Într-un context diferit, într-o altă profesiune, trupul ei plinuț i-ar fi dat un aer de mămică, ba chiar unul de femeie senzuală, fiindcă buzele ei nerujate aveau o colorație naturală bogată și erau arcuite dulce, iar fața cu obraji rotunzi și pete de îmbujorare sănătoasă, ca ale păpușilor, indica o fire bună. Impresia aceasta fusese spulbe-rată curând, când o stagiară din anul lui Briony, o fată înaltă, blândă și înceată, cu privirea nevino-vată a unei văcuțe, cunoscuse forța șfichiuitoare a supărării sorei-șefe. Sora Langland fusese deta-șată pe lângă chirurgia pentru bărbați și primise sarcina să pregătească un soldat tânăr pentru apendectomie. Lăsată singură cu el o oră sau două, pălăvrăgise și făcuse precizări încuraja-toare în legătură cu operația. Probabil că el îi pusese și întrebarea firească și în momentul acela ea încălcase regula sfânta. Aceasta figura clar în regulament, dar nimeni nu-și dăduse seama, se pare, cât de importantă era considerată. După câteva ore, soldatul se trezise din anestezie și murmurase numele elevei stagiare în timp ce sora-șefa de la salonul de chirurgie se afla la căpătăiul lui. Sora Langland fusese trimisă înapoi la salonul ei, complet umilită. Celelalte au fost obligate să se adune în jurul sorei-șefe și să ia notă. Dacă, din neglijență sau cruzime, biata de Susan Langland ar fi omorât două duzini de pacienți, nu i-ar

fi fost cu nimic mai rău. Când sora Drummond își sfârșise predica prin a-i spune că făcuse de rușine tradiția Nightingale a suro-rilor de caritate, în rândul cărora aspira să se înscrie, și că trebuie să se considere norocoasă dacă-și va petrece luna următoare sortând rufă-ria de pat murdară, nu numai Langland, ci și jumătate din fetele prezente plângeau. Briony nu se număra printre ele, dar în seara aceea, în pat, având încă frisoane din cauza febrei, recitise regulamentul ca să vadă dacă-i scăpaseră și alte prevederi. Citise de câteva ori și învățase pe de rost porunca: o soră medicală nu trebuie să-și comunice numele de botez vreunui pacient în absolut nici o împrejurare.

Saloanele se goleau, dar munca se intensifica. În fiecare dimineață, paturile erau împinse în mijloc, ca stagiarele să poată lustrui podelele cu un ansamblu de perii greoi, pe care o fată singură abia-l putea mișca dintr-o parte în alta. Se mătura de trei ori pe zi. Dulăpioarele golite erau frecate cu peria, saltelele dezinfectate cu fum, umerășele, clanțele și încuietorile de alamă lustruite. Lemnă-ria – atât ușile, cât și cercevelele – era spălată cu o soluție dezinfectantă; la fel și ramele metalice și arcurile paturilor. Elevele frecau, ștergeau și uscau ploștile și sticlele până când străluceau ca niște farfurii dintr-un serviciu de gală. Camioane de trei tone de la intendență parcau la porțile de aprovizionare descărcând alte paturi, vechi și soioase, care trebuiau frecate mult și bine înainte de a fi duse în saloane, înghesuite între celelalte, iar apoi dezinfectate. Intre toate sarcinile acestea, fetele își spălau și frecau mâinile bătătorite, cu crăpături sângerânde, poate de douăsprezece ori pe zi și cu apă rece ca gheața. Lupta cu microbii nu contenea nici un moment. Stagiarele erau inițiate în cultul pentru igienă. Învățau că nu există nimic mai detestabil decât un smoc de puf de pătură ascuns sub pat, căci el ascundea în interior un batalion, ba chiar o întregă divizie de bacterii. Fiertul, frecatul, lustruitul și ștersul, îndeletnicirile lor zilnice, deveniseră însemnele mândriei profesionale a învățăcelelor, de dragul cărora se cerea sacrificat orice confort personal.

Hamalii spitalului aduceau de la magazie cantități uriașe de materiale care trebuiau despachetate, inventariate și stocate: bandaje, scuițătoare, seringi, trei sterilizatoare noi și multe pachete cu inscripția „Pungi Bunyan”, a căror utilizare nu le fusese explicată. Instalară și umplură încă un dulap de medicamente, dezinfectat și curățat în prealabil de trei ori. Era încuiat, iar cheia rămânea la sora Drummond, dar într-o dimineață Briony zări înăuntru șiruri de flacoane cu eticheta „Morfină”. Fiind uneori trimisă în alte zone ale spitalului cu câte o trebușoară, observă că și alte saloane erau amenajate în mod asemănător. Unul era deja complet golit de pacienți și strălucea, spațios și tăcut, așteptând. Dar nu era bine să pui întrebări. Cu un an înainte, imediat după declararea războiului, saloanele de la ultimul etaj fuseseră închise complet, ca măsură de pre-vedere împotriva bombardamentelor. Sălile de operație erau acum la subsol. Ferestrele de la parter erau protejate cu saci de nisip și toate oberlichturile fuseseră cimentate.

Un general de armată, însoțit de câțiva medici specialiști, inspectase spitalul. Nu fusese întâmpinat cu nici un fel de protocol, nici măcar cu liniște. Se spunea că, de obicei, la vizitele importante nasul fiecărui pacient trebuia

să fie aliniat cu încrețitura de la mijlocul cearșafului de deasupra. Dar nu avuseseră timp pentru pre-gătiri. Generalul și suita sa trecuseră cu pași vioi prin salon, murmurând și dând din capete, și apoi dispăruseră.

Neliniștea creștea, dar nu prea existau ocazii care să dea naștere la speculații. Oricum, oficial acestea erau interzise. Când nu se aflau în tură, stagiarele luau lecții în timpul liber, participau la cursuri și la demonstrații practice sau făceau studiu individual. Mesele și ora de culcare le erau strict supravegheate, ca și cum ar fi fost niște boboace cu bursă Rhodes. O dată, când Fiona, vecina de pat a lui Briony, își împinsese farfuria deoparte, anunțând că este „incapabilă clinic” să mănânce legume fierte cu un cub Oxo, sora Nightingale care se ocupa de programul lor domestic stătuse de strajă în spatele ei până când înghițise și ultima bucată. Fiona era, prin definiție, prietena lui Briony. În dormitor, în prima noapte de instruire preliminară, o rugase pe Briony să-i taie unghiile de la mâna dreaptă, explicându-i că nu reușea să mânuiască foarfecele cu stânga și că acasă i le tăia mama. Era pistruiată și cu părul roșcat, ceea ce-i dăduse imediat de bănuț lui Briony. Spre deosebire de Lola însă, Fiona era exuberantă și veselă, cu gropițe pe dosul mâinilor și cu un piept enorm, ceea ce le îndemna pe celelalte fete să spună că era des-tinată să devină într-o bună zi șefă de salon. Ai ei locuiau în Chelsea. Într-o noapte, îi șoptise lui Briony din pat că tatăl ei aștepta să fie solicitat să facă parte din cabinetul de război al lui Churchill. Dar când se anunțase componența cabinetului, nici un nume de familie nu se potrivea și nu mai discutaseră despre asta, iar Briony considerase că era mai bine s-o lase moartă. În primele luni de după instruirea preliminară, Fiona și Briony avuseseră prea puține ocazii să afle dacă se plăceau reciproc. Dar amândurora le convenea să presupună că da. Erau printre puținele fete total lipsite de pregătire medicală. Majoritatea celor-lalte făcuseră cursuri de acordarea primului ajutor sau lucraseră deja ca sanitari voluntari și erau obișnuite cu sângele și cadavrele sau cel puțin pretindeau că sunt.

Dar nu era simplu să cultivi o prietenie. Stagiarele își făceau tura în salon, învățau trei ore pe zi în timpul liber și dormeau. Partea plăcută a zilei era ora ceaiului, între patru și cinci, când își luau de pe rafturile de lemn geluit miniatu-ralele lor cești maro, cu numele înscrise pe ele, și se adunau într-o micuță cameră de zi de lângă salon. Conversația curgea anevoios. Sora supra-veghetoare era întotdeauna în mijlocul lor, ca să le urmărească și să se asigure că au un comportament decent. În plus, nici nu se așezau bine că le și cuprindea osteneala, grea ca un teanc de trei pături. O dată, o fată adormise cu ceașca și farfurioara în mână și-și opărise coapsa – bun prilej, declarase sora Drummond, venită să vadă cine și de ce țipa, de a exersa primul ajutor în caz de arsuri.

Briony însăși era o barieră în calea prieteniei. În primele luni crezuse că nu va avea relații decât cu sora Drummond. Aceasta era prezentă permanent, într-o clipă la capătul coridorului, apropiindu-se cu o hotărâre înfricoșătoare, în cealaltă lângă umărul lui Briony, murmurându-i la ureche că în timpul instruirii preliminare nu acordase suficientă atenție modalității de a-i îmbăia pe bărbați cu pătura: numai după a doua schimbare a apei era permis

să i se dea pacientu-lui o bucată de flanelă și un prosop pentru spate, proaspăt săpunite, ca să „termine singur”. Starea de spirit a lui Briony depindea în mare măsură de părerea pe care o avea despre ea în ziua respectivă șefa salonului. Simțea o răceală în stomac ori de câte ori privirea sorei Drummond poposea asupra ei. N-aveai cum să știi dacă făcu-seși lucrurile bine. Briony se temea de critica ei. De laude nici nu putea fi vorba. Cel mult puteai spera la indiferență.

În momentele de răgaz, de obicei pe întuneric, cu câteva minute înainte de a adormi, Briony își închipuia o viață paralelă fantomatică, în care era studentă la colegiul Girton și-l citea pe Milton. S-ar fi putut afla nu la spitalul surorii sale, ci la colegiul acesteia. Briony crezuse că va contribui la efortul pentru război. De fapt își sărăcise viața, reducând-o la această unică relație cu o femeie cu cincisprezece ani mai în vârstă, care avea asupra ei o putere mai mare decât cea a unei mame asupra copilului ei.

Îngustarea aceasta, care însemna în primul rând o pierdere a identității, începuse cu câteva săptămâni înainte de a fi auzit măcar de sora

Drummond. În prima zi a celor două luni de instruire preliminară, umilirea lui Briony în fața clasei fusese instructivă. Asta arăta că așa aveau să meargă lucrurile și de acum încolo. Se dusesse la soră ca să-i arate, politicoasă, greșeala de pe ecusonul cu numele ei. Ea era B. Tallis, nu așa cum scria pe dreptunghiul de carton, STallis. Răspunsul fusese calm:

— Ești și vei rămâne așa cum ai fost desemnată. Numele dumitale de botez nu mă interesează deloc. Stai jos, Soră Tallis.

Celelalte fete ar fi răs de ea dacă ar fi îndrăznit, căci toate aveau pe ecuson aceeași inițială, dar au intuit corect că așa ceva nu era pennis. Pe vremea aceea asistau la prelegeri de igienă și practicau scaldarea în pătură pe modele vii: doamna McIntosh, Lady Chase și bebelușul George, a cărui infirmitate severă îi permitea să treacă drept fetiță. Era pe vremea când învățaseră să adopte o supunere nepremeditată, să care oalele de noapte în stive și să țină minte regula funda-mentală: nu ieși niciodată din salon cu mâinile goale. Disconfortul fizic o ajutase pe Briony să-și închidă orizonturile spirituale. Gulerele înalte și apretate îi roseseră ceafa până la sânge. Spălatul mâinilor de douăsprezece ori pe zi, cu apă rece de-ți tăia răsuflarea și cu o bucată de săpun cu sodă, îi provocase primele degerături. Pantofii pe care fusese nevoită să și-i cumpere din banii de buzunar o strângeau groaznic la vârfuri. Uni-forma, ca toate uniformele, îi eroda identitatea, iar lucrurile cărora trebuia să le dea zilnic aten-ție - călcatul pliurilor, potrivirea acelor de păr în bonetă, îndreptarea dungii ciorapilor, lustruirea pantofilor, în special la tocuri - declanșau un proces prin care alte preocupări erau eliminate încetul cu încetul. În momentul când fetele erau v gata să-și înceapă cursul de stagiare, lucrând la saloane (n-aveau voie să folosească prepoziția „în”) sub șefia sorei Drummond, și să se supună rutinei zilnice „de la țucal la Bovril”, viețile lor anterioare deveneau neclare. Capetele li se goli-seră într-o oarecare măsură, lăsaseră garda jos, așa că puteau fi ușor convinse de autoritatea

absolută a sorei de salon. De ce rezistență mai putea fi vorba dacă ea le umplea mințile deșertate?

Nu li s-a spus niciodată, dar modelul aflat în spatele acestui proces era de natură militară. Miss Nightingale - căreia nu trebuia să-i spui niciodată Florence - petrecuse destul timp în Crimeea ca să înțeleagă importanța disciplinei, a unui regulament fenn și a trupelor bine instruite. Așa că, atunci când zăcea în beznă, ascultând cum își începe Fiona sforăitul care avea să dureze toată noaptea - căci dormea pe spate - Briony simțea deja că viața ei paralelă, pe care și-o putea imagina cu multă ușurință datorită vizi-telor din copilărie la Cambridge, unde mergea la Leon și Cecilia, avea să o apuce pe un alt drum decât cea reală. Acum, timp de patru ani, acest regim strict era viața ei de studentă și nu avea nici voința, nici libertatea de a se desprinde de el. Se abandona unei vieți de obligații, reguli, supunere, muncă și teamă constantă de a nu fi privită dezaprobat. Făcea parte dintr-o clasă de stagiare - la câteva luni o dată era primit câte un grup nou - și nu avea altă identitate decât cea înscrisă pe ecuson. Aici nu erau discuții cu îndrumătorul științific și nimeni nu-și pierdea orele de somn de grija cursului pe care avea să-l ia traseul ei intelectual. Golea și clătea oalele de noapte, mătura și lustruia podelele, prepara cacao și Bovril, ducea și aducea lucruri și era scutită de introspecții. Cândva, în viitor - o știa de la elevele din anul doi - competența ei va începe să-i placă. Deja îi simțise gustul când i se încredințase sarcina de a lua pulsul și temperatura pacienților aflați sub supraveghere și de a le nota pe fișele lor personale. În ce privește tratamentele medicale, deja aplicase gențiană violetă pe un herpes, emulsie de aquaflavină pe tăieturi, apă de plumb pe vânătăi. Dar în primul rând era o infirmieră, o slujnicuță, și, în orele libere, colec-ționară de evenimente obișnuite. Era bucuroasă că are prea puțin timp ca să se gândească la altceva. Dar când stătea în halat pe palier - ultimul lucru pe care-l făcea înainte de culcare - privind peste fluviu orașul neluminat, își amintea că pe străzile lui era la fel de multă neliniște ca și în saloane și că neliniștea avea aceeași consistență ca și întunericul. Nimic din rutina existenței, nici măcar sora Drummond, n-o putea apăra de ea.

În jumătatea de oră premergătoare stingerii, după cacao, fetele forfoteau de la o cameră la alta sau ședeau pe marginea patului și scriau scrisori celor de acasă ori iubiților. Pe unele dorul de casă le mai făcea să plângă puțin, iar ora de seară era și ora consolărilor, când se luau de după gât și-și șopteau vorbe de alint. Lui Briony i se părea ridicol și teatral ca niște tinere, deja femei în toată puterea cuvântului, să dea apă la șoareci gândindu-se la mamele lor sau, cum afirmase una dintre ele printre suspine, de dorul mirosului lăsat de pipa tatei. Iar cele care le consolau parcă găseau prea multă plăcere în asta. Într-o astfel de atmosferă siropoasă, Briony își compunea uneori depeșele ei concise către cei de acasă, în care nu spunea decât că nu era bolnavă, nu era nefericită, nu avea nevoie de alocația lunară și nu era pe cale să se răzgân-dească, așa cum prezisese mama ei. Alte fete, ca să-și uimească părinții iubitori, descriau mândre programul greu de muncă și studiu la care erau supuse. Briony încredința astfel de gânduri numai

jurnalului personal și nici acolo nu intra în detalii. Nu dorea ca mama ei să afle ce muncă umilă presta. Unul dintre scopurile pentru care se făcuse asistentă medicală era dorința de a deveni independentă prin munca ei. Pentru ea era important ca părinții, în special mama, să știe cât mai puțin despre viața ei.

În afară de un șir de întrebări repetate, care rămâneau fără răspuns, scrisorile lui Emily conțineau mai ales știri despre evacuați. Trei mame cu șapte copii, toți din cartierul londonez Hackney, fuseseră repartizate să locuiască la familia Tallis. Una dintre mame se făcuse de rușine la berăria satului și acum era proscrisă. Alta era o catolică bigotă, care duminica parcurgea patru mile pe jos, cu cei trei copii ai săi, ca să participe la slujba din orașul vecin. Dar Betty, ea însăși catolică, nu era sensibilă la aceste diferențe. Le ura pe toate cele trei mame, cu copiii lor cu tot. Îi spusese încă din prima zi că nu le place cum gătește. Susținea că o văzuse pe mama cea bise-ricoasă scuișând pe podeaua din hol. Cel mai mare dintre copii, un băiat de treisprezece ani care abia dacă arăta de opt, intrase în bazinul artezienei, se urcase pe statuie și rupsese cornul Tritonului, precum și brațul acestuia, până la cot. Jack zicea că putea fi reparat fără probleme, Dar acum bucata ruptă, dusă în casă și pusă la păstrare în dulapul cu unelte, dispăruse. Acționând în funcție de informațiile furnizate de bătrânul Hardman, Betty îl acuza pe băiat că o azvăriise în lac. Băiatul susținea că nu știe nimic. Se vorbea despre drenarea lacului, lucru greu de înfăptuit din cauza perechii de lebede. Mama își apăra vehement fiul, spunând că este periculos să ai o arteziană când sunt copii în jur și amenințând că i se va plânge în scris parlamentarului. Sir Arthur Ridley era nașul lui Briony.

Emily credea totuși că se pot considera norocoși că adăpostesc refugiați, fiindcă la un moment dat se păruse că armata va rechiziționa și va folosi întreaga casă. Se instalaseră însă în locuința lui Hugh van Vliet, pentru că acolo era și o masă de biliard. O altă veste de la Emily era că sora sa, Hermione, locuia încă la Paris, dar se gândea să se mute la Nisa, și că varile fuseseră transferate pe trei pășuni din partea de nord a reședinței, așa încât în parc să se poată cultiva cereale. O milă și jumătate de gard de fier, datând din anii 1750, fusese demontată și trimisă la topit pentru fabricarea avioanelor Spitfire. Chiar și lucrătorii care scosese gardul spuneau că metalul nu era bun pentru așa ceva. Jos, chiar lângă cotul rău-lui, în stufăriș, fusese construit un buncăr din cărămidă și ciment, distrugându-se astfel cuiburile de lișițe și de codobaturi. O altă gheretă se afla în construcție acolo unde drumul principal intra în sat. Puneau la adăpost în pivniță toate obiectele fragile, inclusiv harfa. Netoata de Betty scăpase din mână vaza unchiului Clem pe când o ducea în pivniță și vaza se făcuse zob pe trepte. Betty susținea că rămăsese pur și simplu cu o bucată în mână, dar așa ceva era greu de crezut. Danny Hardman intrase la marină, dar toți ceilalți băieți din sat se înrolaseră în regimentul East Surrey. Jack muncea din cale afară de mult. Participase la o conferință specială, de la care se întorsese slăbit și obosit, dar nu avea voie să spună unde fusese. Se enervase când aflase de

vază, ba chiar țipase la Betty, ceea ce nu-i stătea în fire. Colac peste pupăză, Emily își pierduse cartelele de alimente și au rămas fără zahăr două săptămâni. Inspectorul cu apărarea aeriană, fratele polițistului Vockins, se înființase a treia oară să vadă dacă respectau camuflajul. Se dovedea a fi un mic dictator. Nimeni nu-l putea înghiți.

Citind astfel de scrisori la capătul unei zile epuizante, Briony se simțea cuprinsă de o nostalgie visătoare, de o vagă dorință de a retrăi o viață de mult pierdută. Dar nu avea motive să se compătumească. Ea singură își tăia legăturile cu familia. În săptămână de vacanță de dinaintea instruirii preliminare, înainte de începerea anului de probă, locuise la unchiul și mătușa sa din Primrose Hill și rezistase cu încăpățănare rugă-minților telefonice ale mamei. De ce nu putea Briony să vină acasă, fie și numai pentru o zi, când toată lumea ar fi fost extrem de încântată s-o vadă și dorea cu disperare să afle ceva despre noua ei viață? De ce scria atât de rar? Îi era greu să dea un răspuns onest. Deocamdată era necesar să stea departe de părinți.

În sertarul dulăpiorului de lângă pat ținea un caiet cu foi de maculatur și coperte de carton ce imita marmura. o sfoară cu un creion la capăt era lipită de cotor. Folosirea tocului cu cerneală în pat era interzisă. Își începuse jurnalul la sfârșitul primei zile de instruire preliminară și în majoritatea zilelor reușea să scrie cel puțin zece minute înainte de stingere. Notițele ei constau din profesioni de credință artistice, plângeri despre fleacuri, schițe de portret și relatări banale despre întâmplările zilei, care alunecau pe nesimțite tot mai mult în fantezie. Rareori recitea ceea ce scria, dar îi plăcea să răsfoiască paginile pline. Aid, dincolo de ecusonul cu numele și de uniformă, se găsea eul ei autentic, teaurizat în taină, acu-mulat pe tăcute. Nu-i dispăruse încântarea cu care vedea, încă din copilărie, paginile acoperite de scrisul ei. Aproape că nu conta ce anume scrisese. Deoarece sertarul nu avea încuietore, avea grijă să deghizeze descrierile pe care i le făcea serei Drummond. De asemenea, schimba numele pacienților. Odată schimbate numele, îi venea mai ușor să modifice împrejurările și să născocască. Ii plăcea să aștearnă pe hârtie ceea ce-și imagina că sunt gândurile ei răzlete. N-a'vea nici o obligație să spună adevărul, nu promisese nimănui că va scrie o cronică. Acel caiet era unicul loc unde se simțea liberă. Construia isto-rioare – nu foarte convingătoare și cam prea îngrijit fonulate – avându-i în centru pe oamenii din salon. o vreme se imaginase pe sine însăși ca pe un fel de Chaucer medical, în ale cărui saloane se îngrămădeau cele mai colorate feluri de oameni: tăinuitori, bețivani, boșorogi, mirono-sițe, inși ce aveau de împărtășit secrete sinistre. În anii următori avea să regrete că nu fusese mai generoasă cu amănuntele, că nu-și constituise o rezervă de material brut. I-ar fi prins bine să știe ce se întâmplase, cum arătase scena, cine fusese prezent, ce se spusese. Dar, la vremea scrierii lui, jurnalul îi apărase demnitatea: poate că avea înfățișare de soră medicală, poate că trăia o viață de soră medicală, dar era de fapt o scriitoare importantă în travesti. Și, într-o vreme când era departe de tot ceea ce cunoștea – de familie, de cămin, de

prieteni – scrisul reprezenta firul continuității. Era tot ce făcuse ea bine vreodată.

Erau rare momentele zilei când mintea îi putea vagabonda în voie. Uneori era trimisă cu treabă la dispensar, unde trebuia să aștepte întoarcerea farmacistului. Atunci se furișa pe coridor până pe casa scărilor, unde o fereastră dădea spre fluviu. Imperceptibil, greutatea trupului i se muta pe piciorul drept, în timp ce privea clădirea Parlamentului fără s-o vadă, gândindu-se nu la jurnalul ei, ci la o povestire mai lungă trimisă unei reviste. Când locuise în Primrose Hill, împrumutase de la unchiul ei o mașină de scris, pusese stăpânire pe sufragerie și dactilografiasse varianta finală cu numai două degete. Cu asta se îndeletnicise toată săptămână, opt ore pe zi, până o apuca durerea de spate și de ceafă și în fața ochilor începeau să-i vălurească niște unde negre de semne indescifrabile. Dar nu-și amintea de vreo plăcere mai mare decât cea de la sfârșit, când aranjase teancul de foi al versiunii finale – o sută trei pagini! – și simțise, cu buricele îndurerate ale degetelor, greutatea propriei ei creații. Toată numai a ei. Nimeni altcineva n-ar fi putut s-o scrie. Păstrând pentru sine copia la indigo, ambalase (ce cuvânt nepotrivit!) nuvela în hârtie cafenie, luase autobuzul până în Bloomsbury, mersese pe jos până la adresa din Lansdowne Terrace, unde se afla redacția noii reviste Horizon, și depusese pachetul în mâinile tinerei simpatice care-i deschisese ușa.

Ceea ce o entuziasma în legătură cu creația sa era construcția ei, geometria pură și nesiguranța definitorie care reflectau, credea Briony, o sensibilitate modernă. Dusă era vremea răspunsurilor tranșante. Dusă era și epoca personajelor și a intrigilor romanești. În ciuda portretizărilor din jurnal, Briony nu mai credea în personajul literar. Era o convenție depășită, aparținând secolului al nouăsprezecelea. Însuși conceptul de personaj era întemeiat pe erori semnalate de psihologia modernă. Iar intrigile erau niște mecanisme învechite, cu rotițele înțepenite. Un romancier modern nu mai putea scrie proză cu intrigă și personaje, așa cum un compozitor modern nu mai putea compune o simfonie de Mozart. Ceea ce o interesea erau gândirea, percepțiile, senzațiile, mintea conștientă care curgea ca un fluviu prin timp. Voia să știe cum să redea curgerea ei permanentă, ca și pe cea a afluenților care-i sporeau debitul sau a obstacolelor ce o sileau să-și schimbe cursul. Ce mulțumită ar fi fost dacă ar fi putut reda lumina transparentă a unei dimineți de vară, senzațiile trăite de o copilă aflată la fereastră, zborul arcuit și plonjonul unei rândunele deasupra unui ochi de apă. Romanul viitorului va fi deosebit de tot ceea ce se scrisese în trecut. Citise de trei ori Valurile Virginiei Woolf și era convinsă că însăși natura umană era obiectul unei importante transformări și că numai proza, o proză de tip nou, putea surprinde esența schimbării. Să pătrunzi în creier și să-l înfățișezi lucrând sau să-l arăți ca obiect al acțiunii și să faci asta cu un tipar simetric – iată adevăratul triumf artistic! Așa gândea sora Tallis, așteptând lângă ușa dispensarului întoarcerea farmacistului, cu privirea pierdută peste Tamisa, nepăsătoare față de pericolul în care se afla – de a fi surprinsă de sora Drummond cu toată greutatea trupului lăsată pe un singur picior.

Trecuseră trei luni și Briony nu primise nici o veste de la Horizon. Nu primise răspuns nici la un al doilea text expediat. Se dusesse la clădirea administrației și se interesase de adresa Ceciliei. La începutul lunii mai îi expediase surorii sale o scrisoare. Acum începea să creadă că tăcerea era modul de a răspunde al Ceciliei.

În ultimele zile din mai, ritmul furnizării materialelor medicale spori. Cazurile mai puțin urgente au fost externate. Multe saloane ar fi fost complet goale dacă la spital n-ar fi venit patruzeci de marinari – un tip rar de hepatită făcea ravagii printre cei din Royal Navy. Briony nu avu timp să bage de seamă. Începuseră cursuri noi, de îngrijire clinică și anatomie generală. Stagiarele din primul an fugeau din tură în sala de curs, de acolo la masă și la studiul individual. După trei pagitii de lectură nici nu-ți mai puteai ține ochii deschiși. Bătăile orologiului Big Ben marcau trecerea zilei și erau ocazii când nota unică, solemnă, a sfertului de oră inspira vaiete de panică reținută, fiindcă fetele își dădeau seama că ar fi trebuit să se afle altundeva.

Odihna totală în pat era considerată o metodă de tratament în sine. Cei mai mulți pacienți, indi-ferent de condiția lor, nu aveau voie să parcurgă pe jos cei câțiva pași până la toaletă. De aceea zilele începeau cu ploștile. Sora nu era de acord să fie duse prin salon „ca niște rachete de tenis”. Trebuiau transportate „spre slava lui Dumnezeu”, golite, clătite, curățite și stivuite până la șapte și jumătate, ora băuturilor de dimineață. Toată ziua, bună ziua, oale de noapte, scăldat în pătură, frecatul dușumelelor. Fetele se plângeau de dureri de spate, pricinuite de făcutul paturilor, și de jun-ghiuri în mușchii picioarelor, din cauză că stăteau toată ziua în picioare. o altă îndatorire a surorilor era să tragă perdelele negre de camuflaj peste ferestrele enorme ale saloanelor. Spre sfârșitul zilei, din nou oalele de noapte, golitul scuipătorilor, prepararea ceștilor de cacao. între sfârșitul turei și începutul unui curs abia dacă aveau timp să dea fuga la dormitor după manuale și caiete de notițe. într-o zi, Briony se învrednicise de două ori de dezaprobarea șefei de salon, fiind prinsă alergând pe coridor, și în ambele dăți fusese mustrată pe un ton neutru. Numai hemoragiile și incendiile erau motive suficient de serioase ca o soră să alerge.

Dar zona principală de activitate ajunioarelor aflate în probă era spălătoria. Se vorbea de insta-larea unor mașini automate de spălare a oalelor de noapte și a sticlelor, dar era un simplu zvon, venit de pe tărâmul făgăduinței. Deocamdată trebuiau să lucreze ca și seriile de dinaintea lor. În ziua când fusese certată de două ori pentru fugă, Briony se pomenise trimisă să facă un tur suplimentar la spălătorie. Poate că se produsese pur și simplu o încurcătură în ordinea nescrisă a serviciului, dar Briony se îndoia. Trase după ea ușa încăperii și-și legă la brâu șorțul greu de cauciuc. Procedeu de golire – de fapt singurul pe care îl putea suporta – consta în închiderea ochilor, ținerea răsuflării și întoarcerea capului într-o parte. Urma clătirea cu o soluție carbolică. Dacă uita să se asigure că mânerulele înguste ale ploștilor sunt curate și uscate, urma să aibă probleme și mai mari cu sora.

După îndeplinirea acestei sarcini, la sfârșitul zilei urma direct dereticarea salonului aproape gol: îndrăptarea dulăpioarelor, deșertarea scrumie-urilor, adunarea ziarelor din ziua aceea. Automat, își aruncă privirea pe o pagină împăturită din

The Sunday Graphic. Urmărise știrile pe bucăți rispite ici și colo. N-avea niciodată timp să stea jos și să citească un ziar pe îndelete. Aflase de străpungerea liniei Maginot, bombardarea ora-șului Rotterdam, capitularea armatei olandeze și niște fete discutaseră cu o seară înainte despre prăbușirea iminentă a Belgiei. Războiul mergea prost, dar nu se putea să nu survină o schimbare. o frază anodină îi reținu acum atenția, nu prin ceea ce spunea, ci prin ceea ce încerca, stângaci, să ascundă. Armata britanică din nordul Franței „recurgea la replieri strategice pe poziții presta-bilite". Chiar și ea, care habar nu avea de stra-tegia militară și nici de convențiile gazetărești, înțelese că era un eufemism pentru retragere. Era, poate, ultima persoană din spital care afla ce se petrecea pe front. Crezuse că saloanele care se goleau și aprovizionarea masivă fa.ceau pur și simplu parte din pregătirile generale pentru răz-boi. Fusese prea absorbită de micile sale griji. Acum vedea cum se legau una de alta știrile separate și înțelegea ceea ce știa, desigur, toată lumea - situația pentru care se pregătea condu-cerea spitalului. Nemții ajunseseră la Canalul Mânecii, iar armata britanică era la ananghie. Lucrurile merseseră foarte rău m Franța, deși nu știa nimeni precis la ce scară. Ceea ce simțise în jur fusese tocmai această sumbră presimțire, această teamă nerostită.

Cam la ora aceea, în ziua când ulțiinii pacienți fură conduși afară din salon, primi o scrisoare de la tatăl ei. După saluturile preliminare și întrebările despre curs și sănătate, el îi furniza o informație aflată de la un coleg și confirmată de familie: Paul Marshall și Lola Quincey aveau să se cunune de sâmbătă într-o săptămână la biserica Sfântă Treime din Clapham Common. Nu spunea de ce credea că pe Briony ar fi interesat-o acest lucru și se abținea de la orice comentariu personal. Scrisoarea se încheia simplu, cu formula „Cu dragostea dintotdeauna" mângălita neglijent pe partea de jos a foii.

Toată dimineața, în timp ce se achita de înda-toriri, Briony întoarse știrea pe față și pe dos. N-o mai văzuse pe Lola din vara cu pricina, iar silueta pe care și-o imagina în fața altarului era aceea a unei fete subțiri, de cincisprezece ani. Briony o ajută pe o pacientă care pleca, o doamnă mai în vârstă din Lambeth, să-și facă valiza și încercă să fie atentă la plângerile acesteia. Femeia își rupsese un deget de la picior și i se promi-seseră douăsprezece zile de odihnă la pat, din care trecuseră abia șapte. o ajută să se așeze într-un fotoliu cu rotile și un infirmier o împinse afară din salon. Când îi veni rândul la spălătorie, Briony făcu puțină aritmetică. Dacă Lola avea douăzeci de ani, Marshall trebuia să aibă treizeci și nouă. Căsătoria lor nu era o surpriză; șocul consta în confirmarea că ea avea loc. Briony era mai mult decât implicată în această unire a des-tinelor. Ea o făcuse posibilă.

Toată ziua, alergând încolo și înapoi prin salon și pe coridoare, Briony avu senzația că sentimentul familiar de vinovăție o urmărește cu o îndârjire mai mare decât de obicei. Frecă dulăpioarele golite cu leșie, ajută la dezinfectarea ramelor de pat cu soluție de acid carbolic, mătură și lustrui podelele, se duse la dispensar și la biroul de caritate cu viteză dublă – fără să fugă însă – fu expediată, împreună cu o altă stagiară, să ajute la bandajarea unei opărituri la secția pentru bărbați și-i ținu locul Fionei, care avea oră la dentist. În această primă zi cu adevărat frumoasă de mai, transpiră abundant sub uniforma apretată. Nu dorea altceva decât să lucreze, după care să se îmbăieze și să doarmă până venea vremea să muncească din nou. Dar știa că asta nu folosea la nimic. Oricâtă muncă umilă de soră medicală sau de slujnicuță ar fi prestat, oricât de bine sau de trudnic și-ar fi făcut treaba, în ciuda renunțării la iluminările pe care le-ar fi putut avea la universitate și la momentele de ținut minte toată viața de pe iarba verde a cole-giului, nu putea repara ceea ce stricase. Făcuse ceva de neiertat.

Își spuse, pentru prima oară în toți acei ani, că i-ar fi picat bine să discute cu tatăl ei. Pentru ea, purtarea distantă a domnului Tallis fusese întotdeauna de la sine înțeleasă și nu așteptase nimic de la el. Se întrebă dacă, trimitându-i o scrisoare ce conținea o informație precisă, intenționase să-i arate că știa care era adevărul. După ceai, pentru care-și acordă foarte puțin timp, se duse la cabina telefonică de la intrarea spitalului dinspre podul Westminster și încercă să-și sune părintele la birou. Centralista îi făcu legătura, cu o voce nazală și îndatoritoare, dar convorbirea fu întreruptă și trebui s-o ia de la capăt. Se întâmplă același lucru, iar la a treia încercare telefonul muri imediat după ce o voce spuse „încerc să vă fac legătura”.

1 se terminaseră fisele și trebuia să se întoarcă în salon. Se opri lângă cabina telefonică să admire acumularea masivă de nori cumulus de pe bolta de un albastru palid. Fluviul, cu apele lui primă-văratice care goneau spre mare, reflecta culorile, împetritându-le cu verde și cenușiu. Big Ben părea că se apleacă mult în față și se sprijină pe cerul învolburat. În ciuda gazelor de eșapament, se simțea mirosul vegetației proaspete, poate al ierbii abia tunse din grădinile spitalului sau al pomilor înfrunziți de pe malul Tamisei. Deși lumina era strălucitoare și puternică, aerul era delicios de răcoros. De mult, poate de câteva săptămâni, nu-i mai fusese dat să vadă sau să simtă ceva atât de plăcut. Petrecea prea mult timp între patru pereți, inspirând dezinfectante. Când se urni din loc, doi ofițeri tineri, medici la spitalul militar din Millbank, îi zâmbiră priete-nos, atingând-o în trecere. Își plecă instinctiv privirea, dar regretă imediat că nu li se uitase drept în ochi. Ei se îndepărtară pe pod, ignorând absolut totul, în afara conversației în care erau cufundați. Unul dintre ofițeri întinse tare brațul, ca și cum ar fi vrut să ajungă la ceva de pe polița de sus, iar tovarășul său râse. La jumătatea podului se opriră să admire o șalupă militară care aluneca pe dedesubt. Briony își spuse că medicii din RAMC1 arătau veseli și liberi și regretă că nu le zâmbise și ea. Existau componente ale personalității sale de care uitase cu desăvârșire. Era târziu și avea toate motivele s-o ia la fugă, cu excepția pantofilor care o jenu la degete. Ucazul sorei Drummond nu se aplica și aici, pe trotuarul murdar,

nedezinfectat cu acid carbolic. Nu surveniseră nici hemoragii, nici incendii, dar era o surprinzătoare plăcere fizică, o scurtă degustare a libertății, să alerge cât putea ea de iute spre intrarea spitalului.

1. Royal Army Medical Corps. 360

Spitalul se scufundă acum într-o așteptare răsunătoare. Mai rămăseseră numai marinarii bolnavi de hepatită. Infirmierele vorbeau despre ei fascinate și totodată amuzate. Militarii aștia duri ședeau în pat, în capul oaselor, și-și cârpeau șosetele, insistau să-și spele singuri, cu mâna, lenjeria de corp, pe care o atârnavă la uscat pe sfori întinse între radiatoare, Cei imobilizați la pat preferau să treacă prin chinurile iadului decât să ceară o ploscă. Se zicea că lupii de mare valizi insistau să țină ei salonul în cea mai mare ordine și că preluaseră măturatul și lustruitul cu peria cea grea. Fetele nu mai văzuseră niciodată bărbăți cu astfel de preocupări domestice și Fiona începuse să afirme că nu se va mărita cu un om care nu-și făcuse serviciul militar la Royal Navy.

Fără nici un motiv evident, stagiarelor li se acordă o jumătate de zi liberă, în care nu trebuiau să studieze, dar erau obligate să rămână în uniformă. După prânz, Briony se plimbă cu Fiona. Traversară Tamisa, trecură pe lângă Parlament și ajunseseră până în parcul St. James's. Dădură ocol lacului, cumpărară ceai de la un chioșc și-și închiriară șezlonguri ca să-i asculte pe bătrâneii din Armata Salvării cântând compoziții de Elgar adaptate pentru fanfară. În zilele acelea din mai, înainte de a se fi înțeles bine ce pățise Franța și înainte de bombardamentul din septembrie, Londra avea semnele exterioare ale războiului, dar nu și mentalitatea lui. Uniforme, afișe care te puneau în gardă împotriva coloanei a cincea, două mari adăposturi antiaeriene săpate în peluzele parcurilor și, peste tot, persoane oficiale ursuzc. În timp ce fetele leneveau pe șezlonguri, un tip cu chipiu și brasardă veni la ele și-i ceru Fionei să-i arate masca de gaze, parțial ascunsă sub pelerină. Altminteri, era încă vremea inocenței. Soarele după-amiezii risipise pentru moment neliniștile privitoare la situația din Franța, de care națiunea era preocupată. Morții nu constătuiau încă o realitate, iar cei dați dispăruți erau socotiți a fi în viață. Era o scenă de vis în normalitatea ei. Cărucioarele se plimbau pe alei cu copertinele lăsate pentru a primi soarele și bebe-luși albi, cu craniul moale, căscau pentru prima oară gura la lumea de afară. Copiii care probabil se eschivaseră de la evacuare alergau pe iarbă strigând și răzând, muzicanții se luptau cu o compoziție ce le depășea priceperea, iar închirierea unui șezlong costa în continuare doi penny. Era greu de crezut că la numai două sute de mile depărtare avusese loc un dezastru militar.

Gândurile lui Briony rămăseră fixate la vechile ei subiecte. Poate că Londra avea să fie atacată cu gaze otrăvitoare sau ocupată de parașutiști germani, ajutați la sol de coloana a cincea, înainte de cununia Lolei. Briony îl auzise pe un portar atotștiutor declarând, cu o umbră de satisfacție, că nimic nu mai putea ține piept armatei germane. Nemții foloseau o tactică nouă, care le lipsea englezilor, și își modernizaseră armata, ceea ce noi nu

făcuserăm. Generalii noștri ar fi trebuit să citească studiul lui Liddell Hart sau să vină la ghereta portarului spitalului și să ia notițe în timpul pauzei de ceai.

Alături, Fiona pălăvrăgea despre frățiorul ei adorat și despre lucrurile inteligente spuse de acesta la cină, în timp ce Briony, prefăcându-se că o ascultă, se gândea la Robbie. Dacă luptase în Franța, poate că era deja prizonier. Sau mai rău. Cum ar fi supraviețuit Cecilia unei astfel de vești? În timp ce muzica, înviorată de disonanțe netrecute în partitură, se umfla impetuos spre punctul culminant, strânse tare cu palmele brațele de lemn ale șezlongului și închise ochii. Dacă i se întâmplase ceva lui Robbie, dacă Robbie și Cecilia n-aveau să fie niciodată împreună. Chinul ei secret și izbucnirea războiului în lume păru-seră întotdeauna două lumi separate, dar acum înțelegea felul în care războiul îi putea agrava fărădelegea. Unica soluție la care se putea gândi era ca trecutul să nu se fi întâmplat niciodată. Dacă el nu se întorcea. Ar fi dorit să aibă trecutul altei persoane, să fie alt om, bunăoară inimoasa de Fiona, cu toată viața nepângărită în față, cu familia ei numeroasă și iubitoare, ai cărei câini și pisici purtau nume latinești, a cărei casă era un celebru loc de întâlnire al artiștilor din Chelsea. Fiona nu avea altceva de făcut decât să-și trăiască viața, să meargă pe drumul ce i se întindea în față și să vadă ce se va întâmpla. cât despre Briony, ei i se părea că-și va petrece întreaga viață într-o singură cameră, și aceea fără ușă.

— Briony, nu te simți bine?

— Cum? Ba da, mă simt foarte bine, mulțumesc.

— Nu te cred. Vrei să-ți aduc apă? În timp ce răsunau aplauzele - nimănui nu-i păsa că fanfara era cât se poate de neprofesionistă - o privi pe Fiona cum merge pe peluză, trecând de muzicanți și de bătrânul cu haină maro care închiria șezlongurile, până la micuța cafenea dintre copaci. Fanfara Armatei Salvării ataca „Bye, Bye, Blackbird”, la care se pricepeau mult mai bine. Oamenii de pe șezlonguri cântau și ei, iar unii băteau din palme în ritm. Melodiile populare aveau o ușoară putere coercitivă - în felul acesta necunoscuții se priveau reciproc, în timp ce volumul glasurilor lor creștea - căreia Briony era hotărâtă să-i reziste. Totuși, muzica o binedispunea și, când Fiona se întoarse cu o ceașcă de ceai plină cu apă, iar orchestra începu, cu „It's a Long Way to Tipperary”, un potpuriu de melodii îndrăgite, începură să discute despre spital. Fiona o atrase pe Briony într-o bârfă despre cadrele profesioniste care le plăceau și cele care le enervau, despre sora Drummond, a cărei voce Fiona o putea imita, și despre matroana care era aproape la fel de măreață și de distantă ca un medic de salon. 'IVecură în revistă excentricitățile diferiților pacienți și se plâneră una alteia - Fiona era indignată că nu i se permitea să-și țină lucrurile pe pervazul ferestrei, iar Briony nu putea suferi stingerea de la ora unsprezece - dar erau bine dispuse și chicoteau din ce în ce mai tare, încât capetele începură să se întoarcă tot mai des în direcția lor, cu câte un deget pus, teatral, pe buze. Dar nici gesturile acestea nu erau decât pe jumătate serioase și majoritatea celor ce întorceau capetele le zâmbeau indulgent de pe fotoliile lor, fiindcă era ceva în înfățișarea celor două surori medicale - surori din vreme de război - cu

tunicile lor alb-purpurii, pelerinele de un albastru închis și bonetele imaculate, ce le făcea la fel de intangibile ca pe niște călugărițe. Intuind că sunt imune, fetele rădeau tot mai tare, ajungând la hohote de veselie sau batjocură. Fiona se dovedi a fi un mim excelent și, în ciuda voioșiei sale, umorul ei nu era lipsit de cruzime, spre satisfacția lui Briony. Fiona folosea o versiune personală a dialectului cockney din Lambeth și surprindea, cu o exagerare nemiloasă, ignoranța unor pacienți și vocile lor rugătoare, plângărețe: „îi irima me, soră. Mereu pe partea ailantă decât trebe. Mama tot așa o fost. Dreptu-i că fătul iese afară pe cur, soră? C-atunci al meu nu știu cum și-o face loc, că-s tot constipată. Am avut șase prunci și mă pune nevoia să las unu-n autobuz, în optzăci și optu' de la Brixton. L-oi fi lăsat pe scaun. Niciodată nu l-am mai văzt, soră. Tare rău mi-o părut. Mi-or ieșit ochii din cap d-atâta plâns”.

La întoarcerea în Piața Parlamentului, Briony își simțea capul ușor și genunchii încă moi de atâta răs. Se minuna de ea însăși, de ușurința cu care trecea dintr-o dispoziție într-alta. Îngrijorările nu-i dispăruseră, dar dăduseră înapoi, cu forța emoțională temporar epuizată. Fetele tre-cură braț la braț pe podul Westminster. Era ora refluxului, iar într-o lumină atât de puternică malurile nămolose aveau o lucire roșiatică, pe care mii de dare de nisip vermiforme își proiectau umbrele micuțe și precise. Luând-o la dreapta pe Lambeth Palace Road, Fiona și Briony văzură un șir de camioane militare staționând lângă intra-rea principală a spitalului. Fetele gemură pline de umor la gândul că vor avea de despachetat și de stocat alte materiale.

Pe urmă observară că printre camioane erau și ambulante de front și, apropiindu-se și mai mult, văzură târgile, zeci de târgi puse la întâm-plare pe iarbă și, cât vedeai cu ochii, uniforme de campanie de un verde murdar și bandaje pătate. Erau și grupuri de soldați în picioare, imobili și uluiți, înfofoliți în bandaje soioase, aidoma celor de pe târgi. o ordonanță medicală scotea puști din spatele unui camion. Vreo douăzeci de brancardieri, infirmiere și doctori se mișcau prin mulțime. Patru sau cinci paturi cu rotile fuseseră scoase în fața spitalului – evident, nu destule. Briony și Fiona se opriră un moment ca să pri-vească și apoi, ca la un semnal, începură să fugă.

În mai puțin de un minut erau printre militari. Aerul tare al primăverii nu risipea duhoarea uleiului de motor și a rănilor infectate. Soldații aveau chipurile și mâinile înnegrite și, nerași și cu părul negru încâlcit, cu etichetele de la punctele de primire a răniților atămându-le pe piept, păreau identici, ca o rasă sălbatică de locuitori ai unei lumi teribile. Cei care stăteau în picioare păreau că donn. Alți doctori și alte surori se revărsară pe poarta spitalului. Un medic specialist preluă conducerea și în curând începu să funcționeze un sistem de triere. Cazurile urgente fură urcate pe paturile cu rotile. Pentru prima oară de când era stagiară, lui Briony i se adresă un doctor, un responsabil cu intemările pe care nu-l mai văzuse niciodată:

— Dumneata. Apucă targa din partea asta. Doctorul însuși o prinse de la celălalt capăt. Nu mai dusesse niciodată o targă și greutatea ei o surprinse. Trecuseră de intrare și parcurseseră zece yarzi pe coridor când simți că încheietura mâinii n-o să-i reziste. Era la capătul dinspre picioarele militarului,

care avea trese de sergent. Rănitul nu avea bocanci, iar degetele învinețite îi miroseau urât. Capul îi era înfășurat într-un bandaj cu pete umede, purpurii și negre. La șold, unde i se căsca o rană, uniforma de lupta era ferfenițită. Lui Briony i se păru că vede protube-ranța albă a osului. Fiecare pas pe care îl făceau ti pricinuia dureri rănitului. Își ținea ochii strâns închiși, dar deschidea și închidea gura într-o agonie tăcută. Dacă mâna stângă a lui Briony ceda, cu siguranță că targa avea să se răstoarne. Degetele tocmai începeau să i se desprindă când ajunseră la lift, unde intrară și așezară targa pe podea. În timp ce ascensorul urca încet, doctorul îi luă rănitului pulsul, respirând sonor pe nări. Nu-i acorda nici un pic de atenție lui Briony. Când se ivi etajul al doilea, Briony nu se putu gândi decât la cei treizeci de yarzi ce-i avea de parcurs pe coridor, întrebându-se dacă va rezista. Era de datoria ei să-l anunțe pe doctor că nu poate. Dar el stătea cu spatele când deschise ușile liftului, trântindu-le, și-i spuse să ridice de capătul ei. Își încordă voința ca să aibă mai multă putere în brațul stâng, dar își dori ca doctorul să meargă mai repede. Ar fi murit de rușine dacă ar fi eșuat. Rănitul cu fața neagră deschidea și închidea gura, ca și cum ar fi mes-tecat ceva. Avea pete albe pe limbă. Mărul lui Adam i se ridica și cobora, iar Briony își concentrează privirea asupra lui. Intrară în salon, unde, spre norocul lui Briony, chiar lângă ușă era pregătit un pat de urgență. Degetele deja începuseră să-i alunece. o soră și o asistentă calificată așteptau. Când manevrară targa ca să se alinieze cu patul, lui Briony îi amorțiră total degetele, nu și le mai putu controla, așa că-și ridică genunchiul stâng exact la timp ca să susțină cu el greutatea târgii. Mânerul de lemn o lovi în picior. Targa se clătină, iar sora se aplecă s-o prindă. Sergentul rănit emise printre buze un șuierat de uimire, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă că durerea putea fi atât de imensă.

— Pentru Dumnezeu, fetițo! bombăni doctorul. Apoi îl întinseră pe pacient cu grijă pe pat. Briony așteptă să vadă dacă mai era nevoie de ea. Dar cei trei erau ocupați și n-o băgau în seamă. Asistenta desfăcea pansamentul de la cap, iar sora tăia pantalonii rănitului. Medicul se întoarse către lumină ca să studieze ce scria pe fișa desprinsă de pe cămașa sergentului. Briony își dresă încet glasul, iar sora întoarse capul și se supără văzând-o încă acolo.

— Nu mai pierde vremea, soră Tallis. Du-te jos și dă o mână de ajutor. Plecă umilită, simțind cum i se face un gol în stomac. Nu se ridicase la înălțimea așteptărilor în clipa în care războiul venise în contact cu viața ei. Dăduse greș în primul moment de ten-siune. Dacă ar pune-o cineva să mai ducă o targă, n-ar ajunge cu ea nici până la jumătatea dru-mului până la lift. Dar dacă i s-ar ordona s-o facă, n-ar îndrăzni să refuze. Dacă i-ar scăpa targa din mână, pur și simplu ar pleca, și-ar vârî în gemantan lucrurile din dormitor și s-ar duce în Scoția, să lucreze în agricultură. Ar fi mai bine pentru toată lumea. Cum mergea gră-bită pe coridor, se întâlni cu Fiona, care venea din partea opusă, la capătul din față al unei brancarde. Era mai puternică decât Briony. Fața rănitului pe care-l transporta era complet ascunsă sub pansamente, în afară de o gaură neagră, ovală, în dreptul gurii. Privirile celor două fete se întâlneau și schimbau între ele un mesaj nearticulat, poate de

uimire, poate de rușine că se distraseră atât de bine în parc, iar aici uite ce se întâmpla.

Leșind din clădire, Briony observă ușurată că ultimele tărgi erau ridicate pe paturi cu rotile pe care brancardierii așteptau să le împingă. o duzină de asistente medicale calificate stăteau cu gea-mantanele într-o parte. Le recunosc pe câteva din salonul ei. Nu era momentul să se intereseze unde erau trimise. Undeva se întâmplau lucruri și mai groaznice. Prioritate aveau acum răniții ce se țineau pe picioare. Erau mai bine de două sute. o soră îi ordonă să conducă un grup de cincisprezece militari până sus, la salonul lui Beatrice. o porni pe coridor, iar ei o urmară în șir indian, ca un trenuleț făcut de copii în curtea școlii. Unii aveau brațele legate de gât cu feșe, alții fuseseră răniți la cap sau la piept. Trei dintre ei mergeau în cârje. Nimeni nu vorbea. In jurul lifturilor era îmbulzeală, cărucioarele așteptau să ajungă la sălile de operație de la subsol, alții doreau să urce în saloane. Găsi într-o nișă câteva locuri unde să se așeze răniții în cârje, le spuse să nu se miște de acolo, iar pe ceilalți îi conduse pe scări. Înaintau încet, odihnindu-se pe fiecare palier.

— Nu mai este mult, îi încuraja ea într-una, dar răniții nu dădeau semne că o aud.

Odată ajunși, regulamentul cerea să raporteze surorii de salon. Ea nu era la post. Briony se întoarse spre șirul ei indian, care se strânsese grămadă în spatele ei. Niciunul dintre răniți n-o privea. Tbți i se uitau peste umăr, la spațiul enorm, victorian, al salonului, la mărețele coloane, la palmierii din lăzile cu pământ, la paturile perfect aliniată, cu cearșafurile răsfrânte, imaculate.

— Așteptați aici, le porunci. Sora o să vă repar-tizeze pe paturi.

Merse repede până la capătul salonului, unde o soră și două infirmiere se ocupau de un pacient. Briony auzi niște pași târșăiți în spatele ei. Soldații intraseră în salon. Îngrozită, își flutură palmele în direcția lor:

— înapoi, înapoi! Vă rog, duceți-vă înapoi și așteptați.

Dar ei se împrăștiau deja prin salon. Fiecare hotărâse ce pat îi revenea. Fără să fi fost reparti-zați, fără să-și scoată ghetetele, fără îmbăiere, despăduchere sau pijamale spitalicești, se trântiră pe paturi. Părul lor murdar și fețele înnegrite luă contact cu pemele. Sora venea în mare grabă din celălalt capăt al salonului, iar tocurile ei răsuna în spațiul acela venerabil. Briony se duse la un pat și-l trase de mânecă pe un soldat care se trântise cu fața în sus, ținându-se de brațul care-i ieșise din laț. Când își întinse picioarele, pe pătură apărură o pată neagră de ulei. Tbtul era din vina ei.

— Trebuie să te ridici, zise, simțind apropierea surorii, și adăugă moale: Există o procedură.

— Oamenii au nevoie de somn. Procedurile, mai târziu.

Vocea avea accent irlandez. Sora puse o mână pe umărul lui Briony și o răsuci spre ea, ca să-i citească numele de pe ecuson.

— Întoarce-te acuma la salonul dumatiale, soră Tallis. Cred că e nevoie de dumneata acolo.

Împingând-o blând, o trimise pe Briony la îndatoririle sale. Salonul se putea descurca foarte bine și fără oameni ca ea, ahtiați după disciplină. Bărbații din jur adormiseră deja. cât despre ea, iarăși dăduse dovadă de idioțenie. Bineînțeles că avea nevoie de somn. Ea nu voise să facă decât ceea ce crezuse că se cerea. La urma uneia, nu ea stabilise regulile. îi fuseseră băgate în cap în ultimele luni, cu tot cu miile de detalii ale noului mod de internare. De unde să știe că de fapt nu avea nici o importanță? Gândurile acestea indig-nate o frământau pe drumul spre salonul ei. Aproape că ajunsese acolo, când își aminti de răniții în cărje de la parter, care o așteptau să-i aducă sus cu liftul. Fugi în jos pe scări. Nișa era goală, iar pe coridoare nu se vedea nici țipenie de om. Nu dorea să-și trădeze nepriceperea între-bând brancardierii sau infirmierele. Probabil că se ocupase cineva de răniții ei. În următoarele zile n-avea să-i mai vadă niciodată.

Salonul unde lucra ea fusese reorganizat, devenind o anexă a chirurgiei, dar la început definițiile nu erau nici un sens. Putea să fie la fel de bine și o stație de triere a răniților de pe linia frontului. Fuseseră chemate în ajutor surori și asistente cu vechime și cinci sau șase doctori operau cazurile urgente. Erau și doi preoți mili-tari: unul ședea și discuta cu un rănit culcat pe o parte, celălalt se ruga lângă o formă omenească acoperită cu o pătură. Tbate surorile purtau măști; atât ele, cât și doctorii își suflecaseră mânecile. Surorile se mișcau cu dexteritate printre paturi, dând injecții – probabil cu morfină – sau potri-vind acele transfuziilor care-i conectau pe răniți la recipientele cu sânge sau la flacoanele cu plasmă ce atămau ca niște fructe exotice din stativele mobile înalte. Stagiarele forfoteau prin salon cu munți de sticle cu apă fierbinte în brațe. Rezo-nanța blândă a glasurilor, a glasurilor medicale, umplea salonul, întreruptă regulat de gemete sau de strigăte de durere. Toate paturile erau ocupate; noii veniți rămâneau pe tărgile puse între paturi, ca să poată ajunge la stativele pentru transfuzii. Doi infirmieri se pregăteau să eva-cueze morții. La multe paturi, surorile scoteau bandajele jechoase. Trebuiau să ia mereu o hotă-răre: dacă să acționeze încet și delicat ori repede și cu fermitate, ca să termine treaba cu un singur moment de durere intensă. În acel salon se prefera cea de a doua metodă, ceea ce explica țipetele dese. Pretutindeni se simțea un amestec de mirosuri: izul gros și acru al sângelui proaspăt, putoarea hainelor soioase și a transpirației, mirosul de ulei, dezinfectant și alcool medicinal. Peste toate plutea miasma gangrenei. Două cazuri duse jos, la sala de operație, se sfârșiseră cu amputări.

Cum erau tot mai multe surori experimentate repartizate în punctele de primire a răniților de pe cuprinsul spitalului, iar numărul celor intemați sporea mereu, surorile calificate dădeau ordine după ordine, iar stagiarelor de teapa lui Briony le reveneau îndatoriri noi. o soră o trimise pe Briony să scoată bandajul și să curețe rana de la piciorul unui caporal care zăcea pe o targă de lângă ușă. Nu trebuia să panseze la loc rana până nu se uita la ea unul din doctori. Caporalul zăcea cu fața înjos și făcu o grimasă când Briony îngenunche lângă el ca să-i vorbească la ureche.

— Nu te lăsa impresionată dacă strig, murmură el. Curăță-mi rana, soră. Nu vreau să rămân fără picior.

Cracul pantalonului fusese tăiat și îndepărtat. Bandajul exterior părea absolut nou. Începu să-l desfacă, iar când se dovedi imposibil să treacă fașa pe sub picior, o tăie cu foarfeca.

— M-au bandajat chiar pe cheiul de la Dover. Acum pe rana care mergea de la genunchi până la gleznă nu mai rămăsese decât tifon, plin de sânge negru, coagulat.

— Dar cum te-ai învrednicit cu o asemenea frumusețe de rană?

Briony încerca să folosească un ton vesel.

— Vine un obuz care mă aruncă într-un gard din fășii de tablă zincată.

— Ce ghinion. Acuma să știi că trebuie scos pansamentul.

Briony ridică încet un colț și caporalul se schimonosi.

— Numără, zise el, de la unu la trei și fă-o iute.

Caporalul își strânse pumnii. Ea apucă marginea pe care o dezlipise, o ținu strâns între degetul mare și arătător și smulse pansamentul cu o mișcare bruscă. Ii fulgeră prin minte o amintire din copilărie, cum văzuse într-o după-amiază, la petrecerea de ziua cuiva, bine cunoscuta sca-matorie cu trasul feței de masă de sub veselă. Pansamentul se dezlipise dintr-o bucată, cu un sunet aspru, de obiect încleiat.

— Îmi vine să vomerez, zise caporalul. Briony îi puse la îndemâna o tăviță renală. Caporalul fu cutremurat de un spasm, dar nu scoase nimic. În cutele pielii de la ceafă i se vedeau broboane de transpirație. Rana avea o lungime de optsprezece inci, poate chiar mai mult, și se curba în dosul genunchiului. Sutura fusese făcută stângaci și neregulat. Ici și colo, marginea pielii rupte se ridica peste cealaltă margine, des-coperind stratul de grăsime, și mici granule, ca un ciorchine miniatural de struguri roșii, încercau să iasă din fisură. Briony spuse:

— Nu te mișca. Încerc să dezinfectez zona din jurul rănii, dar nu mă ating de ea, Nu voia s-o atingă încă. Piciorul era negru și moale, ca o banană prea coaptă. Înmuie vata în alcool. De teamă să nu se desprindă pielea, plimbă ușor vata pe gambă, la doi inci deasupra rănii. Pe urmă mai șterse o dată, apăsând ceva mai tare. Pielea rezista, așa că apăsă cu tamponul până când el se strâmba de durere. Își îndepărtă mâna și văzu că în urma curățirii apăruse un petec de piele albă. Vata în schimb se înnegrise. Așadar, nu era gangrenă. Nu-și putu reține un suspin de ușurare. Simți chiar un nod în gât.

— Care-i situația, soră? întrebă el. Nu trebuie să mă cruți.

Își împinse bustul în sus, încercând să privească peste umăr. Vocea îi era plină de îngrijorare. Briony înghiți în sec și răspunse pe un ton neutru:

— Cred că se vindecă frumos.

Luă un smoc mai mare de vată. Era ulei sau unsoare amestecată cu nisip de pe plajă și nu era ușor de curățat. Curăță o zonă de șase inci, lucrând atentă pe lângă rană.

Făcea asta de câteva minute când o mână i se așeză pe umăr și o voce de femeie îi spuse la ureche:

— E bine, soră Tallis, dar trebuie să lucrezi mai repede.

Era în genunchi, aplecată peste targă, cu spa-tele la un pat, și nu-i veni ușor să se întoarcă. Când reuși, nu văzu decât silueta familiară îndepărtându-se. Caporalul adormise când Briony începu să curețe în jurul copcilor. Tresări și se mișcă, dar nu se trezi. Epuizarea fizică și ner-voasă era cel mai bun anestezic. Tocmai când își îndrepta spatele și-și strângea tăvița și tamponanele de vată înnegrită, sosi un doctor și o lăsă să plece.

Se spală bine pe mâini și i se dădu o altă sarcină. Acum, că izbutise ceva, cât de puțin, totul i se părea altfel. I se spuse să le dea de băut soldaților care se prăbușiseră istoviți în paturi. Era important să nu se deshidrateze. Hai, soldat Carter. Bea asta și poți să te culci la loc. Ridică-te puțin. Ținea în mână un ceainic alb, smălțuit, și le dădea să sugă apă prin ciocul lui, în timp ce le rezema capetele murdare de halatul ei, ca pe ale unor bebeluși gigantici. Se mai spală o dată și cără un rând de ploști cu urină. Niciodată n-o făcuse cu mai puțină repulsie. o trimiseră să se ocupe de un soldat cu răni la stomac, care-și pierduse și o bucătică de nas. Frin cartilagiile însângerate i se vedeau gura și rădăcina limbii crăpate. Trebuia să-l curețe pe față. Iarăși era vorba de ulei și nisip, încastrate în piele. Briony credea că soldatul era treaz, dar își ținea ochii închiși. Morfina îl liniștise și se legăna încet dintr-o parte în alta, parcă în ritmul muzicii din capul său. Când de sub masca de jeg începură să i se vadă trăsăturile, Briony se gândi la cărțile copilăriei, cu foi albe, groase și lucioase, pe care le freca cu un creion tocit ca să scoată la iveală un desen. Își imagină că unul dintre soldații aștia ar fi putut fi Robbie, se gândi cum i-ar fi dezinfecat rănille fără să știe cine este și apoi i-ar freca blând fața cu un tampon de vată până când i-ar apărea trăsăturile familiare, se gândi cum s-ar întoarce el spre ea, recunoscător, și cum, dându-și seama cine este, ar prinde-o de mână și, străn-gându-i-o tăcut, ar icrta-o. Pe urmă ar lăsa-o să-i caute poziția cea mai confortabilă pentru somn.

Responsabilitățile lui Briony creșteau. o trimi-seră în salonul vecin, cu un forceps și o tăviță renală, la patul unui aviator cu schije de șrapnel în picior. El o privi speriat cum își aranjează instrumentarul.

— Dacă tot mi se scot, aş prefera o operație. Lui Briony îi tremurau mâinile. Dar fu surprin-să să constate cât de ușor îi venea să folosească vocea hotărâtă a unei surori care nu admitea mofturile. Trase perdelele din jurul patului pacientului;

— Nu vorbi prostii. Le scoatem cât ai clipi din ochi. Cum s-a întâmplat?

În timp ce-i explica lui Briony că i se încre-dințase misiunea de a construi piste de aterizare pe câmpiile din nordul Franței, ochii rănitului se întorceau mereu spre forcepsul de oțel scos de ea din sterilizator. Stătea cu celelalte instrumente în tăvița smălțuită, cu bordură albastră, și de pe el picurau stropi de apă.

— Ne-am apucat de treabă și atunci a apărut frișul și și-a aruncat încercătura. Ne-am retras, am început să construim pe o altă câmpie, iară vine frișul și iar trebuie să batem în retragere. Și tot așa, până când am căzut pe spate în mare. Briony zâmbi și dădu păturile la o parte.

— Hai să aruncăm o privire.

Picioarele rănitului fuseseră curățate de J'eg și de ulei și sub pulpă se vedea zona în care pătrunseseră în carne fragmentele de șrapnel. El se aplecă în față, privind-o cu frică.

— Culcă-te pe spate, să văd ce-i aici, îi porunci ea.

— Nici măcar nu mă mai jenează.

— Întinde-te pe spate.

Câteva schije erau repartizate pe o porțiune cu diametrul de doisprezece inci. În jurul fiecărei rupturi a pielii carnea era umflată și ușor inflamată.

— Pe mine nu mă deranjează, soră. Le-aș lăsa bucuroși acolo unde se află.

Râse fără convingere.

— Să mă laud cu ele nepoțelilor, adaugă.

— Se infectează, i-o tăie Briony. Există pericolul să pătrundă mai adânc.

— Mai adânc?

— Da, în carne. Să intre în sistemul circulator, să fie purtate de sânge până la inimă. Sau la creier.

Rănitul păru că se lasă convins. Se întinse pe spate și oftă în direcția tavanului îndepărtat.

— Paștele niamii ei de treabă! Scuze, soră. Nu cred că pot suporta asta azi,

— Să le numărăm împreună, vrei?

Le numărară cu voce tare. Opt. Ea îl împinse blând, punându-i mâna pe piept.

— Iyebuie scoase. Lasă-te pe spate. o să lucrez cât priț de repede. Dacă te ajută, ține-te de bara de la capătul patului.

Piciorul îi era încordat și-i tremura când ea luă forcepsul în mână.

— Rcspiră normal. Încearcă să te destinzi. El scoase un fel de fornăit batjocoritor:

— Să mă destind!

Briony își sprijini mâna dreaptă cu stânga. Ar fi mers mai ușor dacă se așeza pe marginea patului, dar era o poziție neprofesionistă și strict interzisă. Când își puse mâna stângă pe o porțiune neafectată a piciorului, aviatorul tresări. Alesse schija cea mai mică, de la periferie. Protuberanța era oblic-triunghiulară. o prinse, așteptă o secundă și o trase afară, ferm, fără să smucească.

— Futu-i!

Cuvântul scăpat de rănit fără voia sa ricoșă în salon, parcă repetat de câteva ori. Dincolo de perdelele despărțitoare se instală liniștea sau cel puțin zarva se mai potoli. Briony încă mai ținea în forceps bucățica de metal însângerat. Avea lungimea de trei sferturi de inci și se termina cu un vârf ca un ac. Niște pași hotărâți se apropiau de pat. Lăsă schija să cadă în tăviță tocina când sora Drummond trase perdeaua. Era absolut calmă. Se uita la piciorul patului ca să vadă cum se numea rănitul și, probabil, în ce condiție

sanitară se afla, dar apoi își îndreptă spatele, dominându-l și pironindu-l cu ochii.

— Cum îndrăznești? rosti încet sora și pe urmă repetă: Cum îndrăznești să folosești un astfel de limbaj în fața unei asistente de-ale mele?

— Vă rog să mă iertați, soră. Mi-a scăpat fără voia mea.

Sora Drummond se uită cu dispreț în tăviță.

— Față de ce cazuri am intemat în ultimele ore, aviator Young, rănile duminale sunt superficiale, Consideră-te deci norocos. Și dă o dovadă de curaj pe măsura uniforme pe care o porți. Continuă, soră Tallis.

Briony spuse voioasă în tăcerea care se instala după plecarea ei:

— Continuăm, nu? Nu mai sunt decât șapte. Când termin, îți aduc un pahar de rachiu.

Rănitul transpira, tremura din tot corpul, dege-tele i se albiră strângând bara de la capătul patului, dar nici nu crăcni cât timp ea îi extrase schijele.

— Să știi că poți țipa, dacă vrei. Dar el nu dorea ca sora Drummond să mai vină o dată la patul lui, iar Briony îl înțelegea. Lăsase la urmă schija cea mai mare. Nu o putu scoate din prima încercare. Rănitul se încovrigă în pat, șuierând printre dinții încleștați. La a doua încercare, schija ieși cu doi inci din carne. o smulse din picior la a treia încercare și o ridică să o vadă pacientul: un macabru stilet de oțel cu marginile neregulate, lung de patru inci. El îl contemplă uimit.

— Du-o la robinet, soră, și spal-o. Am s-o iau acasă.

Pe urmă se întoarse, își vârî fața în pernă și se puse pe suspinat. Din cauza durerii, dar poate și a cuvântului „acasă”.

Briony se îndepărtă încet ca să-i aducă rachiul promis și se opri la spălătorie ca să vomite.

Se ocupă multă vreme cu desfacerea bandajelor, spălarea și pansarea la loc a rănilor superficiale. Pe urmă sosi și ordinul de care se temea:

— Vreau să te duci să bandajezi fața soldatului Latimer.

Ceva mai înainte încercase să-l hrănească, introducând o linguriță în ceea ce mai rămăsese din gura lui, ca să-l cruțe de umilința de a-și mânji bărbia. Însă el îi îndepărtase mâna. Înghițitul hranei îi provoca dureri atroce. Jumătate de față îi zburase. Mai mult decât de scoaterea banda-jului, Briony se temea de reproșul pe care avea să-l citească în ochii lui mari, căprui. Ce mi-ați făcut? Unica lui modalitate de comunicare era un aaah moale și prelung, produs din fundul laringelui, un mic geamăt de dezamăgire.

— o să te aranjăm imediat, îi repeta Briony într-una, netrecându-i prin minte nici o altă încurajare.

Acum, apropiindu-se de pat cu instrumentarul, zise voioasă:

— Bună, soldat Latimer. Tot eu sunt. El o privi fără să o recunoască.

Desfăcându-i bandajul prins cu un ac de siguranță în creștet, Briony îi zise:

— Totul va fi bine. Într-o săptămână sau două pleci de la noi, o să vezi.

Ceea ce nu se poate spune despre majoritatea pacienților noștri.

Aceasta era unica mângâiere posibilă. Întot-deauna se găsea unul și mai nenorocit. Cu o jumătate de oră mai înainte îi făcuseră o ampu-tare

multiplă unui căpitan din regimentul East Surrey – regimentul în care se înrolaseră și băieții din sat. Și mai nenorociți erau muribunzii.

Folosind un clește chirurgical, Briony începu să îndepărteze cu atenție fâșiile de tifon îmbibate cu sânge coagulat de pe gaura ce se căsca într-o parte a feței. Când scoase și ultima față, observă că secțiunea de pe planșa folosită la orele de anatomie era doar o copie palidă a realității. Aici totul era o masă de carne crudă, purpurie. Prin gaura din obraz se zăreau molarii superiori și inferiori ai rănitului, precum și limba care-i lucea, hidos de lungă. Mai departe, unde nici nu îndrăznea să se uite, erau expuși mușchii din jurul orbitei. Lucruri atât de intime, pe care n-ar fi

379 trebuie să le vadă nimeni. Soldatul Latimer fusese preschimbat într-un monstru și el, desigur, era conștient de asta. Îl iubise oare vreo fată înainte? Ar mai fi putut să-l iubească acum?

— o să te aranjăm imediat, îl minți iarăș'i Briony.

Începu să-i reîmpacheteze fața cu tifon curat, muiat în dezinfectant. Soldatul scoase sunetul acela trist în timp ce ea prindea bandajul cu ace.

— Să-ți aduc plosca?

El scutură din cap și scoase același sunet.

— E incomodă poziția? Nu.

— Apă?

Încuviințare din cap. Din buzele omului nu mai rămăsese decât un colț mic. Introduse ciocul subțire al ceainicului și lăsă apa să se scurgă. La fiecare înghițitură el se strâmbă, ceea ce-i provoca dureri în mușchii ciopârțiți ai feței. Nu mai putea suporta durerea, dar când ea îndepărtă containerul cu apă, își ridică mâna spre încheietura ei. Voia să mai bea. Mai bine agonie decât sete. o ținu tot așa câteva minute: nu putea suporta durerea, dar trebuia să bea apă.

Briony ar fi rămas cu el, dar întotdeauna se găsea altceva de făcut. Mereu îi cerea ajutorul o soră sau o striga din pat un militar. Nu reuși să ia o pauză decât atunci când un pacient care se trezise din anestezie îi vomită în poală și trebui să-și caute un șorț curat. Fu surprinsă văzând, de la o fereastră de pe coridor, că afară se întu-necase. Trecuseră cinci ore de la întoarcerea din parc. Se afla la garderobă și încerca un șorț când se apropie de ea sora Drummond. Era greu de spus ce se schimbase la ea: comportarea îi era la fel de distantă, ordinele la fel de indiscutabile.

Poate că, dincolo de autocontrol, o nuanță de înfrățire în fața greutăților.

— Soră, du-te și dă o mână de ajutor la instalarea pungilor Bunyan la brațele și picioarele caporalului MacIntyre. Tratați restul corpului cu acid tanic. Dacă întâmpinați greutăți, veniți direct la mine.

Apoi îi întoarse spatele ca să dea indicații unei alte surori. Briony fusese prezentă la inter-narea caporalului. Era unul dintre cei surprinși de motorina în flăcări pe un feribot scufundat în apropiere de Dunkerque. Fusese pescuit din valuri de un distrugător. Motorina vâscoasă i se lipise de piele și-l arsesse până la țesuturi. Ei ridicaseră pe pat rămășițele arse ale unui corp omenesc.

Briony era sigură că nu va supraviețui. Era greu să găsești o venă în care să injectezi morfina. Cândva, în spațiul ultimelor două ore, le ajutase pe alte două surori să-i pună o ploscă sub fund, iar el țipase de cum fusese atins de mâinile lor.

Pungile Bunyan erau niște saci mari de celofan. Membrele deteriorate pluteau înăuntrul lor, într-o soluție salină care trebuia menținută la temperatura prescrisă. Nu se admitea nici măcar o variație de un grad. La sosirea lui Briony, o stagiară pregătea deja soluția proaspătă la un primus instalat pe un cărucior. Sacii trebuiau schimbați frecvent. Caporalul MacIntyre zăcea pe spate într-un fel de leagăn, fiindcă nu putea suporta atingerea cearșafurilor pe piele. Scâncea jalnic, cerând apă. Cei cu arsuri erau întotdeauna teribil de deshidratați. Avea buzele prea bolnave, prea tumefiate, iar limba prea plină de bășici ca să poată fi alimentat cu lichide pe gură. Perfuzia cu soluție salină îi ieșise din vena rănită – acul refuza să stea la locul lui. o asistentă calificată, necunoscută lui Briony, pune pe stativ o pungă nouă cu soluție. Briony pregătește acidul tanic într-un bol și luă un smoc mare -de vată. Se gândi să înceapă cu picioarele caporalului, ca să nu stea în calea surorii, care căuta o venă în brațul lui înnegrit de arsuri. Asistenta o întrebă:

— Cine te-a trimis?

— Sora Drummond.

Femeia îi vorbește apăsător, fără să-și ridice ochii de pe brațul unde căuta vena:

— Suferă prea mult. Nu vreau să i se aplice tratamentul până nu-l hidratez. Găsește-ți altceva de făcut.

Briony se supuse. Nu știa cât timp mai tre-cuse – probabil că erau orele mici ale dimineții -până când o trimiseră după prosoape curate. o văzu pe sora respectivă în picioare, lângă camera de gardă, plângând fără să atragă atenția. Caporalul MacIntyre murise. În patul lui fusese deja adus un alt rănit.

Fetele aflate în probă și cele din anul al doilea munceau câte douăsprezece ore, fără pauză. Celelalte stagiare și asistentele calificate lucrau într-una și nimeni nu-și amintea de câtă vreme se aflau în saloane. Mai târziu, Briony avea să ajungă la concluzia că toată instruirea primită fusese o pregătire folositoare, mai ales în ceea ce privea disciplina, dar că tot ceea ce știa despre munca de infirmieră învățase în noaptea aceea. până atunci nu văzuse niciodată bărbați plân-gând. Lucrul acesta o șocase la început, dar după o oră se obișnuise. Pe de altă parte, stoicismul unor soldați o uluia, ba chiar o îngrozea. Oameni care se trezeau din anestezie după amputări parcă simțeau nevoia să facă glume morbide. Acum cu ce să-i trag muierii un șut în fund? Erau deconspirate toate tainele corpului: oase ieșite la vedere prin carne, apariții ale intestinelor sau ale nervului optic – un adevărat sacrilegiu. Din această perspectivă inedită și intimă învățase un lucru simplu și evident, pe care-l știuse dintot-deauna, pe care-l știa toată lumea: că o persoană este, printre altele, ceva material, ușor de stricat, greu de reparat. Acum se apropiase cel mai tare de câmpul de luptă, fiindcă fiecare caz la care lucra avea câteva dintre elementele esențiale ale acestuia: sânge, motorină, nisip, noroi, apă de mare, gloanțe, schije, lubrifianti, miros de praf de pușcă,

uniforme înmuiate de sudoare, în ale căror buzunare se găseau alimente râncede sau resturi dizolvate de batoane Amo. Deseori, când revenea la chiuveta cu robinete înalte și cu rezerva de sodă de rufe, ceea ce scotea dintre degete, frecându-le, era nisip de plajă. Ea și celelalte stagiare din grupa ei erau conștiente unele de celelalte numai ca infirmiere, nu și ca prietene:

Briony abia dacă observase că una dintre fetele care ajutase la instalarea ploștii sub caporalul MacIntyre fusese Fiona. Uneori, când un soldat îngrijit de ea avea dureri atroce, Briony era cuprinsă de un fel de tandrețe impersonală care o detașa de suferință, astfel încât putea să-și facă treaba eficient și fără să fie oripilată. Atunci înțelege ce înseamnă să fii soră și își dori să se califice, să obțină atestatul. Își imagina că ar fi putut renunța la ambiția de a scrie ca să-și con-sacre eforturile acestor momente înălțătoare de iubire generalizată.

Spre trei treizeci dimineața i se comunică să se prezinte la sora Drummond. Aceasta era singură și aranja un pat. Ceva mai devreme, Briony o văzuse la spălătorie. Dădea impresia că este pretu-tindenii, că-și găsește de lucru la toate nivelurile. Briony începu s-o ajute automat.

— Țin minte că vorbești puțin franțuzește, îi spuse sora.

— Doar cât am învățat la școală.

Sora Drummond arătă cu capul spre colțul salonului.

— îl vezi pe soldatul care stă în capul oaselor, în ultimul pat de pe rând? Caz chirurgical dis-perat, dar nu-i nevoie să porți mască. Ia-ți un scaun și stai puțin cu el. Ține-l de mână și vorbește-i.

Briony se simți jignită.

— Dar nu sunt obosită, soră. Pe cuvânt că nu sunt.

— Fă ceea ce ți se spune.

— Am înțeles, soră.

Soldatul arăta ca un puști de cincisprezece ani, dar Briony citi pe fișă că avea vârsta ei, optsprezece ani. Era așezat în pat, proptit cu mai multe perne, și urmărea tot acel du-te-vino din jur cu un fel de uimire abstractă, copilărească. Greu de crezut că era militar. Avea o față fină, delicată, cu sprâncene negre, ochi de un verde profund și gura plină și moale. Chipul îi era alb ca varul, cu un luciul neobișnuit, iar ochii nesănătos de strălucitori. Tot capul îi era înfa-șurat în bandaje. Când Briony veni cu scaunul lângă pat și se așeză, băiatul îi zâmbi ca și cum pe ea ar fi așteptat-o și nu păru surprins când ea îi luă mâna.

— Te voilă enfin.

Vocalele franțuzești aveau muzicalitate, dar Briony îl înțelegea cu dificultate. Mâna tânărului era rece și unsuroasă la atingere. Ea îi spuse:

— Mi-a ordonat sora să vin să vorbesc cu tine. Necunoscând cuvântul, tradusese „soră” Uteral.

— Sora ta este foarte drăguță, zise el. Pe urmă își înclină fruntea și continuă:

— Dar așa a fost întotdeauna. Ii merge bine? Cu ce se ocupă zilele astea?

Avea atâta prietenie și farmec în privire, o dorință atât de adolescentină de a-i fi pe plac, încât Briony nu putu să nu intre în joc:

— Și ea este asistentă medicală.

— Bineînțeles. Mi-ai spus asta mai demult. Mai e fericită? S-a măritat cu bărbatul ăla pe care-l iubea atâta? Știi, nu-mi amintesc cum se numește. Sper să mă ierți. De când am fost rănit, memoria nu-mi este prea bună. Dar mi s-a promis că-mi va reveni curând. Cum îl cheamă?

— Robbie. Dar.

— Și acum sunt căsătoriți și fericiți?

— Săă. Sper că vor fi curând.

— Mă bucur pentru ea.

— Nu mi-ai spus cum te cheamă.

— Luc. Luc Cornet. Dar pe tine?

— Tallis, zise Briony, după o ezitare.

— Tallis. Frumos nume.

Era, cum îl pronunța el.

Luc își desprinsese privirea de chipul ei și con-templă salonul, rotindu-și încet capul, cu o uimire calmă. Apoi închise ochii și începu să aiureze, rostind cuvintele foarte încet, printre răsuflări. Vocabularul francez al lui Briony nu era suficient de vast ca să-l urmărească fără greutate. Înțelese numai „Le numeri încet, în mână, pe degete. basmaua mamei mele. alegi culoarea și după aceea trebuie să te împaci cu asta”.

Se cufundă în tăcere câteva minute. Măna sa o strânse mai tare pe a ei. Rămase cu ochii închiși când vorbi din nou:

— Vrei să-ți spun o chestie caraghioasă? Mă aflu la Paris pentru prima oară.

— Luc, ești la Londra. Curând te trimitem acasă.

— Ziceau că oamenii vor fi reci și neprietenoși, dar dimpotrivă. Sunt foarte drăguți. Și tu ai fost foarte drăguță că ai venit să mă mai vezi o dată. o vreme, Briony crezu că soldatul adormise. Deoarece ședea pe un scaun pentru prima oară după atâtea ore de muncă, simțea și ea cum i se acumulează oboseala în fundul ochilor.

Dar iată că el privi din nou în jur, cu aceeași rotire lentă a capului, după care se uită la ea și zise:

— Sigur, ești fata cu accent englezesc. Briony îl întrebă:

— Spime-mi, ce făceai înainte de război? Unde locuiai? Îți amintești?

— Îți aduci aminte când ai venit la Millau, de Paști?

Vorbind, îi întoarse fără putere mâna de pe o parte pe cealaltă, ca și cum prin asta ar fi vrut să-i activeze memoria, iar ochii lui verzi îi scrutau fața, anticipând răspunsul. Briony își spuse că nu era cinstit să-l mai amăgească.

— N-am fost niciodată la Millau.

— Ții minte când ai intrat prima oară în pră-vălioara noastră?

Briony își trase scaunul mai aproape de pat. Chipul lui palid, uleios, lucea și se legăna în fața ochilor ei.

— Luc, te rog să mă ascuți cu atenție.

— Cred că mama a fost cea care te-a servit. Sau poate una dintre surorile mele. Eu lucram cu tata în spate, la cuptoare. Ți-am auzit accentul și am venit să te privesc.

— Dă-mi voie să-ți spun unde te afli. Nu ești la Paris.

— A doua zi te-ai întors și de data asta serveam eu și ai spus.

— Ai să adormi curând. Îți promit că vin și mâine să te văd.

Luc își ridică mâna la frunte, încruntându-se. Spuse cu o voce și mai pierdută:

— Vreau să-ți cer o mică favoare, Tallis.

— Bineînțeles.

— Bandajele mă strâng prea tare. N-ai vrea să mi le lărgești puțin?

Ea se ridică să-i examineze capul. Feșele de tifon fuseseră legate cu fundă, ca să poată fi dez-legate ușor. În timp ce ea trase încetisor de capete, el își continuă povestea:

— Sora mea mezină, Anne. Îți mai aduci aminte de ea? Cea mai drăguță fată din Millau. Și-a trecut examenul cu o piesă scurtă de Debussy, atât de luminoasă și de veselă. Adică așa o consideră Anne. Aud tot timpul melodia în cap. Poate o știi și tu.

Fredonă câteva note disperate. Briony des-colăcea stratul de tifon.

— Nimeni nu știe de unde i-a venit harul ăsta. Ceilalți din familie suntem total afoni. Ce drept își ține spatele când cântă la pian! Și nu zâmbește până nu termină. Încep să mă simt mai bine la cap. Cred că Anne te-a servit când ai venit prima dată la prăvălie.

Nu intenționase să-i scoată pansamentul, dar, cum îl lărgea, pansamentul steril greu de dedesubt alunecă și duse cu el o parte din bandajul însăngerat. Lui Luc îi lipsea tâmpla. Părul îi fusese ras pe o porțiune lată din jurul bucății de craniu lipsă. Sub linia zimțată a osului se vedea masa spongioasă, roșiatică, a creierului, pe un dia-metru de câțiva inci, de la creștet până aproape de vârful urechii. Prinse pansamentul înainte de a cădea pe podea și-l ținu în mână, așteptând să-i treacă valul de greață. Abia acum își dădu seama cât de prostește și neprofesionist acționase. Luc stătea liniștit, așteptând să vadă ce va face. Briony se uită prin salon. Nimeni nu-i dădea nici o atenție. Puse la loc pansamentul steril, apoi feșele, și le legă la capete. Când se puse din nou pe scaun, îi căută mâna și încercă să-și recapete calmul în strânsoarea lui rece și umedă. Luc începuse să aiureze din nou:

— Nu fumez și i-am promis rația mea lui Jeannot. Uite, acum este pe toată masa. și sub flori acuma. iepurele nu te aude, proasto.

Pe urmă cuvintele izbucniră ca un torent și Briony nu-l mai putu urmări. La un moment dat prinse o referire la un învățător prea sever, sau poate era vorba de un ofițer din armată. În sfârșit, Luc tăcu. Ea îi șterse fața asudată cu un prosop umed și așteptă.

Când el deschise iar ochii, reluă conversația ca și cum n-ar fi existat nici un interludiu:

— Cum ți-au plăcut baghetele și ficelles la noi?

— Delicioase.

— De-aia veneai în fiecare zi.

— Da.

El făcu o pauză, ca pentru a evalua înfățișarea. Pe urmă spuse prudent, fiindcă ridica o problemă importantă:

— Și de croissants ce zici?

— Cei mai buni din Millau.

El surâse. Când vorbi din nou, din fundul gâtului lui se auzi un hârâit, pe care îl ignorară amândoi.

— E rețeta specială a tatei. Totul depinde de calitatea untului.

Luc o sorbea din ochi cu adorație. Îi acoperi mâna cu mâna lui liberă. o întrebă:

— Știai că mamei îi place foarte mult de tine?

— Chiar?

— Tbt timpul numai despre tine vorbește. Crede că ar trebui să ne căsătorim la vară.

Ea îi susținu privirea. Acum știa de ce fusese trimisă la el. Luc înghițea cu dificultate și-i răsă-reau broboane de sudoare la marginea bandajului și pe buza de sus. Ea i le șterse și tocmai voia să-i dea de băut când el întrebă:

— Mă iubești? Briony ezită.

— Da.

N-ar fi putut răspunde altfel. De fapt, în momentul acela chiar îl iubea. Un băiat drăguț, foarte departe de familie, pe patul de moarte.

Îi dădu să bea puțină apă. În timp ce-i zvânta din nou fața, el o întrebă:

— Ai fost vreodată pe Causse de Larzac?

— Nu. N-am fost niciodată acolo. Dar nu se oferă s-o ducă. Își întoarse capul, și-l vârî în pernă și începu din nou să munnure crâmpie de fraze ininteligibile. Îi strângea în continuare mâna, tare, ca pentru a-i arăta că este conștient de prezența ei.

Când redeveni lucid, își întoarse capul către Briony:

— Să nu pleci încă.

— Sigur că nu. Rămân cu tine.

— Tallis.

Zâmbind, închise ochii pe jumătate. Brusc, fu proiectat în sus, ca și cum i s-ar fi aplicat curent electric pe membre. Își fixă privirea surprinsă asupra ei, cu buzele întredeschise. Pe urmă se lăsă în față, de parcă ar fi intenționat să o apuce. Briony sări de pe scaun, prinzându-l înainte de a cădea din pat. Mâna lui o ținea în continuare pe a ei și-și petrecuse celălalt braț pe după gâtul fetei. Își apăsa fruntea în umărul lui Briony, cu obrazul lipit de al ei. Ea se temu să nu-i cadă din nou pansamentul steril de pe cap. Se gândi că nu i-ar fi putut susține greutatea, nici n-ar fi suportat să-i mai vadă o dată rana. Hârâiala din fundul gâtului îi răsună iarăși în ureche. Clăti-nându-se pe picioare, îl puse încet la loc în pat și îngrămădi pernele în jurul său.

— Briony, îi spuse, în așa fel încât să audă numai el.

Ochii lui erau larg deschiși și în ei se citea uluirea, iar pielea-i pergamentoasă lucea la lumina electrică. Se apropie și mai mult, lipindu-și

buzele de urechea lui. Simți o prezență în spatele ei, pe urmă o mână i se puse pe umăr.

— Nu Tallis. Spune-mi Briony, șopti chiar în clipa când mâna se întinse ca s-o atingă pe a ei și să-i desprindă degetele de pe mâna tânărului.

— Ridică-te, soră Tallis!

Sora Drummond o prinse de cot și o ajută să stea în picioare. Petele de îmbujorare de pe obrajii sorei erau strălucitoare, iar peste pomeți pielea trandafirie se întâlnea cu cea albă, formând o linie dreaptă, precisă.

Din cealaltă parte a patului, o infirmieră trase cearșaful peste fața lui Luc Cornet.

Cu buzele strânse, sora Drummond îi îndreptă lui Briony gulerul.

— Ești o fată de treabă. Acum du-te și spală-ți fața de sânge. Nu vrem să-i tulburăm pe ceilalți pacienți.

Ceea ce și făcu: se duse la toaletă, unde se spală pe față cu apă rece, iar după câteva minute se întoarse în salon, la îndatoririle ei.

Stagiarele au fost trimise la culcare la patru treizeci dinuneața, spunându-li-se să se prezinte la lucru la unsprezece. Briony plecă împreună cu Fiona. Niciuna dintre ele nu vorbi, iar când se prinseră de braț s-ar fi zis că-și reluau, după o viață plină de experiențe, plimbarea de pe podul Westminster. N-ar fi fost în stare să-și descrie una celeilalte timpul petrecut în saloane sau să spună în ce chip le afectase. Le era suficient că puteau merge împreună pe coridoarele goale, în spatele celorlalte fete.

După ce-și spuseră noapte bună și Briony intră în cămăruța ei, găsi o scrisoare pe podea. Scrisul de pe plic nu-i era cunoscut. Probabil că una dintre fete o luase din ghereta portarului și i-o împinsese în cameră pe sub ușă. În loc s-o deschidă imediat, se dezbracă și se pregăti de culcare. Se așeză pe pat, în cămașă de noapte, cu scrisoarea în poală, și se gândi la băiat. Colțul de cer care se zărea prin fereastră era deja alb. Îi auzea încă vocea, felul cum rostise „Tallis”, pre-schimbându-i numele într-un prenume de fată. Își imaginează viitorul intangibil: o mică boulangerie pe o ulicioară umbroasă unde forfoteau mate jigărite, muzica de pian venind de la o fereastră de la etaj, cumnatele tachinând-o cu vioioșie din cauza accentului, Luc Cornet iubind-o în felul lui intens. Ar fi vrut să plângă pentru Luc și pentru familia din Millau, care aștepta vești de la el. Dar nu simțea absolut nimic. Era golită de sentimente. Șezu așa, amețită, aproape o jumătate de oră și în cele din urmă, epuizată, dar fără să-i fie somn, își legă părul la spate cu panglica pe care o folosea întotdeauna, se vârî în pat și deschise plicul.

Stimată domnișoară Tallis, Vă roulțumim că ne-ați trimis Două siluete lângă fântâna arteziană și vă rugăm să ne scuzați pentru întârzierea răspunsului. După cum desigur știți, ar fi un lucru neobișnuit ca noi să publicăm un întreg microroman de un scriitor necunoscut sau chiar și de unul cu reputația stabilită. Totuși, am citit cu atenție manuscrisul dumneavoastră, căutând un fragment publicabil. Din păcate, nu vom putea publica nici un fragment din el. Vă restituim dactilograma într-un plic separat. Acestea fiind spuse, ne-am găsit în situația (la început împotriva voinței noastre, căci sunt multe de făcut la redacție) de a citi întreaga lucrare cu cel mai mare interes.

Deși nu ne putem angaja să publicăm vreun fragment, trebuie să știți că sunt aici câțiva oameni, printre care mă număr și eu, pe care i-ar interese să fie ținute la curent cu ceea ce veți mai scrie în viitor. Nu avem idei fixe în ceea ce privește vârsta medie a colaboratorilor noștri și dorim să publicăm autori tineri de talent. Am vrea să ne trimiteți tot ceea ce veți mai produce, în special dacă veți scrie o povestire sau două. Am considerat Două siluete lângă fântâna arte-ziană un microroman destul de captivant ca să-l citim cu cea mai mare atenție. Nu fac o afirmație fără acoperire. Aruncăm la coș foarte multe materiale, unele semnate de autori de prestigiu. Scrierea dumneavoastră conține unele imagini frumoase – mi-a plăcut „iarba lungă prinsese deja galbenul leonin al miezului de vară” – și vă pricepeți atât să captați fluxul gândirii, cât și să-l redați cu diferențe dintre cele mai subtile, în așa fel încât să încercați prin el o caracterizare a personajelor. Proza prinde ceva unic și inexplicabil. Totuși, ne între-băm dacă nu este prea mult îndatorată tehnicilor narrative ale doamnei Woolf. Cristalinul moment prezent este, firește, un subiect important, mai ales pentru poezie; el îi dă autorului posibilitatea să-și demonstreze calitățile, să se cufunde în misterele percepției, să prezinte o versiune stilizată a proceselor mentale; el permite explorarea capriciosului și imprezizibilului eu personal. Poate pune cineva la îndoială valoarea experimentului? Totuși, acest tip de scriere devine prețios dacă nu există sentimentul unui progres. Ca să formulez altfel, atenția ne-ar fi fost și mai eficient reținută dacă am fi simțit forța de atracție subterană a narațiunii pure. Se cere ca premisele să fie dezvoltate. S-o luăm, bunăoară, pe fetița de la fereastră, a cărei relatare o citim mai întâi: incapacitatea ei fundamentală de a înțelege corect situația este bine surprinsă. La fel și hotărârea de care este cuprinsă după aceea și sentimentul inițierii în misterele lumii adulte. Când o vedem pe fetița asta prima oară, abia îi înmugurește personalitatea. Hotărârea ei de a renunța la basmele și la povestirile sau piesele de familie în care și-a încercat până acum condeiul (ce mult ne-ar fi plăcut să ne îndulcim și noi cu una!) ne stârnește curiozitatea, dar se prea poate ca ea să fi aruncat din copaie și pruncul tehnicii narrative o dată cu apa tulbure a bas-melor. În pofida ritmurilor adecvate și a observațiilor pertinente, în nuvelă nu se întâmplă mai nimic, după ce începe atât de promițător! Lângă o fântână arteziană, un tânăr și o tânără, între care este evident că există unele tensiuni nerezolvate, se luptă pentru o vază Ming, pe care o sparg. (Mai multe persoane din redacție cred că o vază Ming este un obiect mult prea prețios pentru a fi scos afară din casă. o vază din porțelan de Sevres sau Nymphenburg nu v-ar fi slujit tot atât de bine intențiile?) Tânăra intră îmbrăcată în bazin, ca să recupereze cioburile. N-ar fi fost mai bine pentru structura nuvelei dacă fetița de la fereastră n-ar fi observat că vaza a fost spartă? Faptul că tânăra s-a băgat în apă ar fi constituit atunci pentru ea un mister desăvârșit. Din ceea ce aveți la început ați fi putut dezvolta povestea în mai multe feluri, dar, în loc de asta, dedicați zeci de pagini calității luminii și a umbrei, impresiilor alese la întâmplare. Privim apoi lucrurile din perspectiva tânărului, pe urmă a tinerei, fără să aflăm însă ceva nou. Ni se furnizează doar amănunte suplimentare despre cum sunt cu

adevărat și cum sunt percepute lucrurile, precum și niște amintiri irelevante. Bărbatul și femeia se despart, lăsând pe pământ o pată de umezeală care se evaporă repede, și cu asta ajungem la sfârșitul nuvelei. Calitatea aceasta statică nu vă slujește deloc talentul indiscutabil. Dacă fetița a înțeles complet greșit sau a fost atât de uimită de scena stranie desfășurată sub ochii ei, cum ar fi putut afecta acest lucru viețile celor doi adulți? Ar fi putut ea să intervină între ei într-un mod dezastruos? Sau să-i apropie, fie premeditat, fie accidental? Ar fi putut să-i trădeze, cu toată inocența, bunăoară părinților tinerei? Fără îndoială că aceștia n-ar fi fost de acord cu o legătură sentimentală între fiica lor mai mare și băiatul servitoarei. Ar fi putut oare tânăra pereche s-o folosească pe copilă drept mesager? Cu alte cuvinte, în loc să vă fi ocupat atât de insistent de percepțiile celor trei personaje, n-ar fi fost posibil să ni-i înfățișați cu o mai mare economie de mijloace, păstrând unele pasaje vibrante despre lumină, piatră, apă, descrieri în care excelați, dar creând și puțină tensiune, lumini și umbre de ordin narativ?

Se prea poate ca cititorii dumneavoastră cei mai sofisticăți să fie la curent cu recente teorii despre conștiință ale lui Bergson, dar suntem siguri că și ei au o dorință copilărească de a li se spune o poveste, de a fi ținuți cu sufletul la gură, de a afla ce se întâmplă mai departe. În paranteză fie spus, după descrierea dumneavoastră, Bernini-ul la care vă referiți este cel din Piazza Barberini, nu cel din Piazza Navona. Ca să fiu direct, aveți nevoie de coloana vertebrală a unei intrigii. Poate vă interesează să aflați că printre cei ce v-au citit cu pasiune s-a numărat și doamna Elizabeth Bowen¹. Ea a luat manuscrisul într-un moment de răgaz, când trecea pe la redacție în drum spre restaurant, a întrebat dacă-l poate duce acasă să-l citească și l-a terminat în aceeași după-amiază. Inițial a găsit proza dumneavoastră „prea plină, prea aglomerată”, dar cu „asemănări salvatoare cu *Dusty Answer*”², lucru care mie nu-mi trecuse prin cap. După aceea a fost „captivată pentru o vreme” și la sfârșit ne-a transmis câteva observații, pe care le-am incorporat în cele spuse anterior. Este posibil ca dumneavoastră să fiți perfect mulțumită de aceste pagini așa cum sunt ele acum sau ca rezervele noastre să vă umple de mânie disprețuitoare ori de atâta disperare încât să nu mai vreți să recitiți niciodată ceea ce ați scris. Sperăm sincer să nu fie așa. Dorința noastră este să luați observațiile noastre drept punct de plecare pentru o nouă versiune.

1. Elizabeth Bowen (1899-1973), romancieră britanică, autoare, printre altele, a romanelor *The House in Paris*, *The Heat of the Day*, *The World of Love*.

2. *Roman* (1927) de Rosamond Lehmann (1901-1990).

Scrisoarea dumneavoastră de însoțire a fost admirabil de reținută. Ați făcut totuși aluzie la faptul că timpul vă lipsește deocamdată cu desăvârșire. Dacă situația se va schimba și vi se va ivi ocazia să treceți pe la noi, am fi foarte bucuroși să vă vedem și să discutăm mai mult la un pahar de vin. Nădăjduim că nu v-am descurajat. E bine să știți că de obicei scrisorile prin care refuzăm colaborările nu depășesc trei rânduri.

Vă scuzați, în trecere, că nu scrieți despre război. O să vă trimitem un exemplar din ulti-mul nostru număr, cu un editorial relevant pe această temă. După cum veți vedea, nu credem că artiștii sunt obligați să ia atitudine față de război. Dimpotrivă, au dreptul să-l ignore și sunt înțelepți dacă se consacră altor subiecte. Fiind impotenți din punct de vedere politic, trebuie să folosească acest timp pentru a se perfecționa la niveluri afective mai profunde. Misiunea dumneavoastră – misiunea dumnea-voastră pe timp de război – este să vă cultivați talentul în direcția pe care v-o cere. Războiul, așa cum remarcam, este dușmanul activității creatoare.

Adresa dumneavoastră ne face să credem că s-ar putea să fiți fie doctor, fie o persoană care suferă de o boală de lungă durată. Dacă a doua presupunere este corectă, vă dorim o însănătoșire grabnică și completă. În încheiere, cineva de aici ar vrea să știe dacă aveți o soră mai mare care a studiat la Girton acum șase sau șapte ani.

Cu cele mai bune urări, CC

În zilele următoare, revenirea la un sistem strict, bazat pe ture, risipi sentimentul plu-titor de atemporalitate, caracteristic primelor douăzeci și patru de ore. Briony se considera norocoasă fiindcă lucra în schimbul de zi, de la șapte dimineața la opt seara, cu pauze de masă de câte o jumătate de oră. Când deșteptătorul sună la cinci și patruzeci și cinci, se ridică la suprafață din puțul moale al epuizării și în cele câteva secunde petrecute în țara nimănui, între somn și conștiință de sine deplină, deveni conștientă că o aștepta ceva palpitant, un deliciu, o schimbare importantă. Era ca în copilărie, atunci când se trezea în dimineața de Crăciun: încă pe jumătate adormită, simțea un fior de plăcere fără să-și amintească motivul. Cu ochii încă închiși, ca să-i ferească de razele orbitoare ale soarelui ce lumina încăperea, căută pe pipăite butonul ceasornicului și-și cu-fundă din nou capul în pemă, după care își aminti. Tocmai contrariul Crăciunului, de fapt. Opusul oricărei bucurii. Nemții erau pe cale să invadeze Anglia. Toată lumea anunța asta, de la hamalii care înființaseră o unitate spitalicească proprie, cea a Voluntarilor pentru Apărarea Locală, până la Churchill, care invoca o imagine a țării subjugate și înfometate, în care numai Marina Regală nu căzuse în mâinile inamicului. Briony știa că va fi îngrozitor, că urmau lupte de stradă și execuții publice, înrobirea populației și distrugerea a tot ce era respectabil. Dar, stând pe marginea patului răvășit, cald încă, și trăgându-și ciorapii, nu reușea să prevină sau să alunge teribila exaltare. Așa cum repetau toți, țara stătea acum singură în fața inamicului și era mai bine așa1.

Lucrurile aveau deja o altă înfățișare: modelul de flori de crin de pe trusa ei de toaletă, rama ciobită, de ghips, a oglinzii, fața ei, reflectată în timp ce-și peria părul, toate păreau mai luminoase, mai net delimitate. Clanța din mâna ei, când apăsă pe ea, îi dădu senzația de rezistență și de greutate. Leșind pe coridor, auzi ecoul îndepărtat al unor pași grei în casa scărilor și, gândindu-se la pasul de front al cizmelor germane, simți un gol în stomac. Înainte de micul dejun avea un minut sau două numai pentru ea, să se plimbe pe aleea de lângă Tamisa. Chiar și la ora aceasta, sub bolta senină, în

apa proaspătă a fluxului, se distingea o sclipire feroce. Chiar era posibil ca nemții să devină stăpânii Tamisei?

Claritatea tuturor lucrurilor văzute, atinse sau auzite nu era, desigur, efectul noilor înce-puturi și al verii timpurii ce se făcea simțită din abundență; era conștiința inflamată a apropierii sfârșitului, a convergenței evenimentelor spre un punct final. Simțea că acele zile erau ultimele și că vor străluci în amintire într-un fel aparte. Strălucirea lor, șirul acesta lung de zile însorite reprezenta ultimul efort al istoriei înaintea înce-perii unei ere noi. Îndatoririle de dimineață -spălarea ploștilor, distribuirea ceaiului, schim-barea pansamentelor, contactul reînnoit cu toate

1. între mai 1940, prăbușirea Franței, și iunie 1941, când Hitler a declanșat planul Barbarossa împo-triva Uniunii Sovietice, Marea Britanie a fost unica țară europeană aflată în război cu al treilea Reich.

distrugerile ireparabile - nu-i tociseră percepțiile exacerbate. Condiționau tot ceea ce făcea și rămă-neau permanent în fundal. Mai mult, făceau ca planurile ei să pară urgente. Simțea că nu dispune de prea mult timp. Dacă amâna, își spunea ea, s-ar putea să sosească nemții și să nu i se mai ofere o altă șansă.

Zilnic erau internați alți răniți, dar torentul lor contenise. Sistemul începea să funcționeze normal și se găsea câte un pat pentru fiecare. Cazurile care presupuneau intervenții chirur-gicale erau pregătite pentru sălile de operații de la subsol. După operație, majoritatea pacienților erau trimiși la spitalele învecinate, în conva-lescență. Deși procentul de decese era ridicat, stagiarele nu mai priveau acest lucru ca pe o dramă, ci ca pe o chestiune de rutină: paravanul de dincolo de care se auzea rugăciunea murmu-rată de preotul militar, cearșaful tras peste fața mortului, chemarea brancardierilor, desfacerea și rearanjarea patului. Atât de repede se conto-peau morțn unii cu alții încât fața sergentului Mooney devenea chipul soldatului Lowell și amândoi își schimbau rănile mortale cu ale altor bărbați, ale căror nume nu le mai reținea.

Acum, că Franța se prăbușise, se presupunea că bombardarea Londrei, merită să le înmoaie rezistența, putea începe m orice clipă. Nimeni nu trebuia să rămână în capitală dacă prezența sa nu era necesară. Fusese impusă din nou obligația de a baricada ferestrele de la parter cu saci de nisip, iar contractorii civili mișunau pe acoperișuri, veri-ficând trăinicia hornurilor și a oberlichturilor. Se efectuau numeroase exerciții de evacuare a saloanelor, cu multe ordine răcnite și fluierături de țignal. Se mai repetau alarme de incendiu, proceduri de adunare la punctul fixat, aplicarea măștilor de gaze pe figura pacienților imobilizați sau inconștienți. Surorilor li se reamintea să-și pună ele mai întâi măștile. Nu mai erau terorizate de sora Drummond. Acum, că trecuseră de botezul sângelui, ea încetase să li se mai adreseze ca unor școlărițe. Le dădea instrucțiuni pe un ton rece, de o neutralitate profesională, ceea ce pe fete le flata. In aceste împrejurări noi, lui Briony îi veni relativ ușor să aranjeze un schimb de tură cu Fiona, care renunță cu generozitate la o sâmbătă în schimbul unei zile de luni.

Din cauza unei încurcături administrative, niște soldați rămăseseră în convalescență la spital. Deși dormiseră suficient ca să-și revină de pe urma epuizării, se obișnuiseră iarăși cu mesele regulate și se îngrășaseră cu câteva kilograme, chiar și cei fără infirmități permanente continuau să fie prost dispuși și morocănoși. Majoritatea erau infanteriști. Stăteau lungiți pe paturi, fumând, privind tăcuți în tavan, trecând m revistă amintiri recente, sau se adunau în grupuri mici, recalci-trante, ca să discute. Aveau o părere proastă despre ei înșiși. Câțiva n mărturisiră lui Briony că nu trăsese nici măcar un foc de armă. Dar erau furioși mai ales pe „gradați” și pe ofițerii superiori, care-i abandonaseră în timpul retragerii, ca și pe franțujii care capitulasera fără luptă. Emiteau păreri sarcastice despre felul cum sărbătoreau ziarele miracolul evacuării și eroismul ambarcațiunilor mici.

— Un nenorocit de dezastru, îi auzea Briony bombănind. Căcăcioșii ăia din RAF.

Unii oameni erau de-a dreptul neprietenosi și necooperanți la administrarea medicamentelor, fiindcă în capul lor se ștersese deosebirea dintre generali și asistentele medicale. Pentru ei ambele categorii reprezentau autoritatea incompetentă.

Era nevoie de intervenția soriei Drummond ca să-i facă să se supună.

Sâmbătă dimineața, Briony plecă de la spital la ora opt, fără să fi luat micul dejun, și o luă în susul apei, având fluviul la dreapta. În dreptul porților Palatului Lambeth o depășiră trei auto-buze. Plăcile care anunțau destinația erau acum albe. Derutarea invadatorului. N-avea nici o im-portanță: oricum hotărâse să meargă pe jos. Nu-i folosea la nimic că memorase câteva nume de străzi. Plăcuțele indicatoare fuseseră fie scoase, fie vopsite cu negru. Avea intenția vagă de a parcurge câteva mile în paralel cu fluviul și de a o coti la un moment dat la stânga, adică spre sud. Majoritatea hărților și planurilor capitalei fuseseră confiscate prin ordin. Reușise în cele din urmă să împrumute o hartă ferfenițită cu itinerarele autobuzelor, una din 1926. Era ruptă pe liniile de împăturire, exact acolo unde ar fi trebuit să-i indice drumul. Dacă o deschidea, risca s-o facă bucăți. Pe deasupra, era nervoasă când se gândea ce impresie avea să facă. Gaze-tele publicau articole despre parașutiști nemți travestiți în surori medicale sau în călugărițe, infiltrați în rândul populației tuturor orașelor. Aceștia puteau fi demascați prin faptul că se uitau des pe hartă, vorbeau prea corect engle-zește și habar n-aveau de cele mai cunoscute poezioare pentru copii. o dată ce-i intrase ideea în cap, nu putea să nu se gândească la înfă-țișarea ei suspectă. Crezuse că uniforma avea s-o protejeze în timp ce străbătea un teritoriu necunoscut. În loc de asta, căpătase o înfățișare de spioană.

Înaintând împotriva sensului circulației mati-nale, repetă în minte poeziile de copii pe care și le mai amintea. Prea puține erau cele pe care le-ar fi putut recita până La capăt. În fața ei, un lăptar se dăduse jos din căruță ca să strângă ham-urile calului. Când Briony se apropie, el tocmai murmură ceva la urechea animalului. Stând în spatele lăptarului și dregându-și politicoș glasul, îi fulgeră prin minte imaginea bătrânului Hardman, cu trăsura lui. Toți

cei care aveau acuma - să spunem - șaptezeci de ani fuseseră de vârsta lui Briony cam prin o mie opt sute optzeci și opt. Acea mai fusese încă o epocă a calului, cel puțin pe străzi, iar oamenilor în vârstă nu le plăcea s-o vadă pierind.

Când îi ceru s-o îndrume, lăptarul se dovedi destul de prietenos și-i făcu un rezumat lung și neclar al itinerarului. Lăptarul era o namilă cu barbă albă, pătată de tutun, Suferea de polipi, ceea ce făcea ca vorbele să i se contopească, pe fondul unui bâzâit constant din nări. Ii arătă cu degetul o bifurcație din stânga, pe sub un pod de cale ferată. Briony se întrebă dacă nu era prea devreme să se îndepărteze de fluviu, dar, când plecă mai departe, simți că o urmărește din spate și se gândi că ar fi fost nepolitic să nu țină seama de indicațiile lui. Poate că drumul din stânga bifurcației era o scurtătură.

o uimea cât era de stângace și de timidă, după tot ce învățase și auzise. Se simțea dezrădă-cinată, speriată la gândul că trebuia să acționeze pe cont propriu, fără a mai face parte dintr-un grup. De câteva luni ducea o viață închisă, ale cărei ore erau trecute într-un program. Își cunoștea locul umil din salon. Cu cât devenea mai pricepută în munca ei, cu atât se dovedea mai bună să primească ordine și să le execute, încetând să gândească pe cont propriu. De mult timp nu mai făcuse nimic din proprie inițiativă. De fapt, de când petrecuse săptămână aceea în Primrose Hill, dactilografându-și nuvela - și ce agitație prostească i se părea lucrul acela acum!

Mergea pe sub pod, iar pe deasupra trecea un tren. Uruitul ritmic și puternic o înfioră până în măduva oaselor. Oțelul lunecând și izbindu-se de oțel, marile fășii nituite de oțel de deasupra capului, din semiobscuritate, o ușă inexplicabilă ascunsă în zidăria de cărămidă, conductele pân-tecoase de fontă prinse cu scoabe ruginite, prin care curgea nu se știe ce - niște invenții atât de brutale nu puteau aparține decât unei epoci a supraoamenilor. Iar ea se pricepea la spălatul podelelor și la legatul bandajelor. Chiar credea că are suficientă putere pentru această călătorie?

Când ieși de sub pod, trecând printr-un con de lumină solară prăfuită, trenul care se înde-părta produse un nevinovat pufăit suburban. Lucrul de care avea nevoie, își spuse Briony din nou, era o coloană vertebrală. Trecu pe lângă un părculeț municipal cu un teren de tenis, unde doi bărbați în tricouri albe își trimiteau alene mingea unul altuia, siguri de ei, încălzindu-se pentru joc. Pe o bancă din apropiere, două fete în șorturi kaki citeau o scrisoare. Se gândi la scrisoarea primită de ea - un refuz cu glazură de zahăr. o purtase în buzunar în timpul schim-bului și pe pagina a doua apăruse o pată de acid carbolic, în formă de crab. Ajunsese să înțeleagă faptul că, neintenționat, scrisoarea îi adusese o condamnare personală semnificativă. Ar fi putut ea să intervină între ei într-un mod dezastruos? Da, fără îndoială. Iar după ce ar fi făcut-o, ar fi putut să-și ascundă fapta născocind o poveste superficială, nu cine știe cât de isteată, și trimi-țând-o unei reviste ca să-și satisfacă vanitatea? Interminabilele pagini despre lumină, piatră și apă, ruperea narațiunii în trei perspective diferite, tăcerea apăsătoare a lipsei de acțiune - nimic din toate acestea nu-i masca lașitatea. Crezuse cu adevărat că se va

putea ascunde în dosul unor concepții împrumutate despre scrisul modern, că va putea să-și înece conștiința într-un flux – în trei fluxuri! – ale conștiinței? Eschivările din micul ei roman erau exact cele din viața ei reală. Totodată, din text lipsea tot ceea ce refuza să înfrunte în viață și ceea ce era necesar pentru reușita ei. Acum ce să facă? Nu coloana vertebrală a unei intrigi îi lipsea. Îi lipsea coloana vertebrală, punct.

Lăsa părculețul în urmă și trecu pe lângă o fabricuță ale cărei mașini duduiau, făcând să vibreze trotuarul. Imposibil de spus ce se fabrica în spatele ferestrelor înalte și jechoase sau de ce prin unicul coș de aluminiu ieșea un fum gros, negru-gălbui. Peste drum, tăind colțul străzii în diagonală, ușa dublă, larg deschisă, a unui pub amintea de o scenă de teatru. Înăuntru, unde un băiat cu înfățișare meditativă, chiar atractivă, golea scrumierele într-o găleată, atmosfera nopții trecute păstra încă o nuanță vineție. Doi bărbați cu șorturi de piele rostogoleau pe o rampă butoaie de bere coborâte de pe o platformă trasă de cai. Nu mai văzuse niciodată atâția cai pe stradă. Probabil că armata rechiziționase toate camioanele. Cineva împingea de dinăuntru chepengul pivniței, ca să-l deschidă. Ușile se lovira de trotuar, stăr-nind un nor de praf, și un individ cu tunsura rotundă, cu picioarele încă sub nivelul străzii, se ivi de jos, răsucindu-se ca s-o privească pe Briony. Lui Briony i se păru că este o uriașă piesă de șah. Căruțașii se uitau și ei după ea, iar unul dintr-ee o fluieră lung:

— Toate bune, frumoaso? 404

Nu se supăra, dar nu știa ce să răspundă. Da, mulțumesc? Le zâmbi tuturor, bucuroasă că se poate ascunde în faldurile pelerinei. Presupunea că toată lumea nu se gândea decât la invazie, însă nu puteai face altceva decât să-ți vezi de treburile tale. Chiar și sub ocupație germană, oamenii ar fi continuat să joace tenis, să bea bere, să bârfească. Poate că n-aveau să mai fluiere după fete. Strada devenea cotită și îngustă, așa că larma circulației constante se amplifică, iar gazele calde de eșapament îi suflau drept în față. O casă victoriană etajată, de cărămidă, de un roșu viu, cobora până la trotuar. O femeie cu un șorț Paisley¹ mătura cu vigoare dementă în fața locuinței, prin a cărei ușă deschisă ieșea mirosul prăjelii de la micul dejun. Făcu un pas lateral ca să treacă Briony, trotuarul fiind îngust în locul acela, dar, când Briony îi spuse bună dimineața, își întoarse imediat privirea în altă parte. Acum se apropia de ea o femeie însoțită de patru băieți cu urechi clăpăuge, cărând rucsacuri și valize. Copiii se îmbrânceau, strigau și dădeau cu piciorul într-un pantof vechi. Nu dădură atenție stri-gătului ostenit al mamei lor, așa că Briony trebui să se dea la o parte ca să-i lase să treacă.

— Astâmpărați-vă, auziți! Faceți loc pentru soră!

Când se încrucișară, femeia îi adresă un zâm-bet strâmb, de scuze întristate. Îi lipseau doi dinți din față. Se dăduse cu un parfum puternic și ținea între degete o țigară neaprinsă.

— Sunt foarte agitați fiindcă pleacă la țară. Poți să crezi că n-au mai fost niciodată?

1. Dintr-un material fabricat în orașul scoțian cu același nume.

— Să fie cu noroc, zise Briony. Sper să fiți cazați la o familie simpatică. Femeia, care avea și ea niște urechi mari și proiectate în afară, dar parțial ascunse sub părul ei cârlionțat și tuns scurt, rase cu niscaiva veselie:

— Nu știu ăia ce-i așteaptă cu tartorii ăștia! Ajunse în sfârșit la confluența unor străzi mizere care, judecând după sfertul de hartă des-prins de rest, ar fi trebuit să fie Stockwell. La capătul drumului înspre sud se găsea o gheretă înjurul căreia se aținea o mână de oameni plictisiți din gărzile patriotice, înarmați toți cu o singură pușcă. Un ins mai bătrân, cu pălărie moale, salo-petă și brasardă, cu obrajii căzuți, ca ai unui bulldog, se desprinsese de grup și-i ceru actele de identitate. Plin de importanță, îi făcu semn cu înăna să treacă. Se gândi că era mai prudent să nu-i ceară îndrumări. Din câte înțelegea, trebuia să meargă vreo două mile tot înainte, pe Clapham Road. Aici erau mai puțini pietoni, circulația se mai rărise, iar strada era mai lată decât cea pe care venise. Unicul zgomot era uruitul unui tram-vai care se îndepărta. Lângă un șir de apartamente edwardiene elegante, îndepărtate de trotuar, își permise să șadă o jumătate de minut pe un parapet scund, la umbra unui platan, și să-și scoată un pantofca să-și examineze o bășică de la călcâi. Trecu un convoi de camioane de trei tone, îndreptându-se spre sud, spre ieșirea din oraș. Briony se uită automat la platforme, aproape sigură că vor fi pline de răniți. Nu erau însă decât lăzi de lemn.

După încă patruzeci de minute, ajunse la stația de metrou Clapham Common. o bisericuță pătră-țoasă, din piatră poroasă, se dovedi a fi încuiată. Briony scoase scrisoarea tatălui ei și o mai citi o dată. o femeie dintr-un magazin de pantofi îi arătă cum să ajungă la Common. Chiar și după ce traversă strada și începu să calce pe iarbă, nu văzu de la început biserica. Pejumătate mascată de pomii înfrunziți, nu era ceea ce se așteptase să fie. își imaginase decorul unei crime: o cate-drală gotică, ale cărei bolți uriașe erau inundate de o puternică lumină sângerie și indigo, lumină a suferinței sinistre, filtrată prin vitraliile înalte. Ceea ce se ivea dintre pomii răcoroși era un fel de cub de cărămidă de dimensiuni elegante, semă-nând cu un templu elen, cu acoperișul de țiglă neagră, geamuri de sticlă simplă și un portic jos, cu coloane albe, sub o clopotniță de proporții armonioase. Parcat în față, aproape de porticul bisericii, staționa un Rolls-Royce negru, lucios. Portiera din dreptul volanului era dată în lături, dar șoferul nu se vedea. Trecând pe lângă auto-mobil, Briony simți căldura radiatorului, la fel de intimă ca a unui trup omenesc, și auzi micile pocnituri ale metalului care se contracta. Urcă treptele și împinse poarta grea, cu nituri de fier.

o întâmpinară mirosurile comune bisericilor de pretutindeni: cel dulce - al scândurilor ceruite, cel reavăn - al pietrei. Întorcându-se cu spatele ca să închidă discret ușa, avu senzația că biserica era aproape goală. Cuvintelor părintelui vicar li se contrapunea ecoul. Rămase lângă ușă, parțial ascunsă de ea, așteptând ca ochii și urechile să i se obișnuiască în interior. Apoi înaintă până la ultima strană și lunecă înăuntru pe la capăt, în așa fel încât să vadă în continuare altarul. Parti-cipase la multe cununii din familie, deși fusese prea mititică pentru a fi asistat la grandioasa ceremonie de la catedrala din Liverpool, când unchiul Cecil se cununase cu mătușa Hermione, a cărei

siluetă și pălărie cu forme elaborate le distingea acum în rândul din față. Lângă ea erau Pierrot și Jackson, mai înalți cu cinci sau șase inci, înghesuți între siluetele părinților lor înstrăinați. De cealaltă parte a intervalului se vedeau trei membri ai familiei Marshall. Asta era toată parti-ciparea. Cu adevărat o ceremonie privată. Nici pomeneală de gazetarii de la rubricile mondene. Briony nu fusese nici ea așteptată. Cuvintele slujbei îi erau destul de familiare ca să știe că nu scăpase momentul culminant:

— în al doilea rând, s-a hotărât, ca remediu împotriva păcatului și pentru a se evita preacurvia, ca acele persoane care nu au puterea de a-și înfrâna poftele trupești să se poată cununa și să rămână membri neprihăniți ai turmei lui Iisus.

Perechea stătea cu fața la altar, încadrate de odăjdiile albe ale părintelui vicar, înălțat pe un podium. Ea era înveșmântată în alb, în costumul tradițional complet, și, din câte își dădea seama Briony de la spate, avea multe voaluri. Își strân-sese părul într-o singură coadă adolescentină care-i cădea pe spate, ieșind de sub dantelăria de tul și organdi. Marshall își ținea spatele drept, iar conturul costumului său de dimineață, cu umerii întărâți, se distingea clar pe stiharul vicarului.

— În al treilea rând, s-a hotărât, pentru binele societății, pentru ajutorarea și mângâierea soților, ca unul să primească de la celălalt.

Briony își simți amintirile, detaliile lor usturătoare, ca pe o eczemă, ca pe o murdărie prinsă de piele: Lola intrând înlăcrimată la ea în cameră; încheieturile ei învinețite și julite; zgărieturile de pe umărul Lolei și de pe fața lui Marshall; tăcerea Lolei în întunericul de lângă lac, atunci când o lăsase pe serioasa, ridicola și, o! cât de casta ei verișoară mai tânără, care nu putea face deosebirea dintre viața adevărată și povestirile din capul ei, să-l dea pe agresor pe mâinile celor ce aveau să-l facă inofensiv. Sărmana, vanitoasa și vulnerabila Lola, cu medalionul ei bătut în perle, cu apa de colonie mirosind a trandafiri, care abia aștepta să se lepede de ultimele reți-neri ale copilăriei, care se salvase de la umilire îndrăgostindu-se sau convingându-se că se îndră-gostise și căreia nu-i venise să creadă ce noroc dăduse peste ea când Briony a insistat să vor-bească ea și să aducă ea învinuirile. Și ce noroc dăduse peste Lola – abia ieșită din copilărie, deflorată, posedată – să se mărite acumcu cel care o violase!

— De aceea, dacă poate cineva invoca vreun motiv temeinic din cauza căruia cei doi să nu fie uniți după lege, acela să vorbească acum, iar dacă nu, să rămână pe veșnicie împăcat cu sine și mut.

Oare totul se întâmpla cu adevărat? Chiar se ridica acum de la locul ei, cu picioarele moi, cu stomacul făcut ghem și inima bătându-i ca un ciocan, chiar se mișca de-a lungul stranei ca să-și ocupe poziția din mijlocul intervalului și să-și expună motivele, explicațiile ei temeinice, cu vocea sfidătoare și neșovăielnică, înaintând cu boneta și pelerina ei, ca o mireasă a lui Hristos, spre altar, spre părintele vicar rămas cu gura căscată, fiindcă în viața lui nu i se întâmplase să fie întrerupt ca acum, spre asistența cu gâturile răsucite, spre perechea cu fețele albe ca varul, pejumătate întoarse spre ea? Nu plănuse nimic, dar întrebarea din The Book of Common Prayer, de care

uitase cu desăvârșire, fusese o provocare. Și care anume erau piedicile? Briony avea acum șansa să-și proclame în public toate suferințele tănuite, să se mântuiască de toate păcatele. În fața acestui altar, al celei mai raționale dintre biserici.

Dar zgărieturile și vânătăile se vindecaseră de mult, iar toate afirmațiile făcute de ea în acel moment îndepărtat o contraziceau. Nici mireasa de acum nu părea să fie o victimă. Pe deasupra, avca și consimțământul părinților. Mai mult decât atât: se mărita cu magnatul ciocolatei, cu creatorul batonului Amo. Mătușa Hermione își va fi frecând mâinile de satisfacție. Că Paul Marshall, Lola Quincey și ea, Briony Tallis, conspiraseră prin tăcere și afirmații mincinoase pentru a trimite un nevinovat în spatele gratiilor? Dar cuvintele cu care fusese condamnat erau chiar ale ei, citite cu voce tare, în numele ei, la tribunalul regional. Condamnarea fusese deja ispășită. Datoria fusese plătită. Verdictul rămânea.

Briony rămase pe loc, cu inima bătându-i tare și cu palmele asudate, înclinând cu umilință capul.

— Vă cer amândorura și vă însărcinez ca, așa cum veți răspunde în temuta zi a judecății de apoi, când fi-vor cunoscute secretele tuturor inimi-lor, dacă vreunul dintre voi cunoaște vreo piedică din pricina căreia să nu puteți fi uniți prin sfânta cununie, să o mărturisească pe loc.

După toate estimările, mai era cale lungă până la judecata de apoi, iar până atunci adevărul, cunoscut în mod direct numai de Marshall și de mireasa lui, avea să rămână zidit în mausoleul căsătoriei lor. Avea să stea în siguranță acolo, în întuneric, mult după moartea tuturor celor pe care-i interesa. Fiecare cuvânt rostit la această slujbă însemna așezarea încă unei cărămizi la acel mausoleu.

— Cine o dă pe femeia aceasta de soție acestui bărbat?

Ca o păsărică, unchiul Cecil se ridică repede, dorind evident să se achite de această îndatorire înainte de a se întoarce în sanctuarul colegiului

All Souls de la Oxfrd. Ciulindu-și urechile ca să prindă orice nuanță de îndoială din glasurile lor, Briony îi ascultă pe Marshall și pe Lola repetând cuvintele vicarului. Marshall le rosti cu voce bubuitoare și inexpresivă, Lola cu voce dulce și fermă. cât de flagrant senzual reverberară în fața altarului cuvintele ei când spuse „Te ador cu trupul meu!”

— Să ne rugăm!

Cele șase capete vizibile în rândul din față se aplecară și părintele vicar își scoase ochelarii cu lentile groase, își înălță bărbia și, cu ochii închiși, se adresă puterilor cerești cu vocea sa obosită, tristă, cântătoare:

— o, Dumnezeule etern, Creator și Păstrător al întregii omeniri, Dătător al hranei noastre spiri-tuale, Făcător al vieții fără de moarte, trimite binecuvântarea Ta robilor acestora ai Tăi, acest bărbat și această femeie.

Ultima cărămidă se puse când vicarul, după ce-și pusese înapoi ochelarii pe nas, rosti celebrul verdict – soț și soție, împreună – și invocă Sfânta Treime, hramul bisericii. Urmară câteva rugă-ciuni, un psalm, Tatăl

Nostru și încă o rugăciune lungă, în care tonurile descendente ale cuvin-telor de încheiere se împletiră într-o finalitate melancolică.

—. turnați peste voi bogăția îndurării Sale, fiți sfințiți și binecuvântați, ca să-l faceți pe plac cu trupul și sufletul, și trăiți împreună în sfânta iubire până la sfârșitul vieților voastre.

Când vicarul se răsuci pe călcâie ca să-i conducă afară pe proaspeții căsătoriți de-a lungul intervalului, de sus, de la orgă, se revărsă imediat, o dată cu melodia, o cascadă de confetti ce flutu-rară prin biserică, iar cei șase membri ai familiei formară o coloană în spatele lor. Briony, care stătuse în genunchi, prefăcându-se că se roagă, se ridică în picioare și-și întoarse fața spre proce-siunea ajunsă în dreptul ei. Părintele vicar părea grăbit și luase un avans de câțiva yarzi față de restul grupului. Când se uită la stânga și o văzu pe tânăra soră medicală, privirea lui blândă și înclinarea capului exprimară atât curiozitate, cât și curtoazie. Pe urmă pași grăbit mai departe și deschise larg una dintre cele două uși mari. o sulită piezișă de lumină solară ajunse până în locul unde ședea Briony, luminându-i fața și boneta. Dorea să fie văzută, dar nu chiar atât de clar. Acum nu mai putea trece nebagată în seamă. Lola, aHată.în partea dinspre Briony, ajunse în dreptul ei și ochii li se întâlniră. Vălul Lolei era deja desfăcut. Pistrii îi dispăruseră, dar altfel nu se schimbasese prea mult. Era doar ceva mai înaltă, poate, și mai drăguță, cu fața mai moale și mai plinuță și cu sprâncenele puternic pensate. Briony se mărgini s-o privească lung. Tot ce voia era ca Lola să știe că fusese prezentă la cununie și să se întrebe de ce. Din cauza razelor de soare, Briony nu vedea bine, dar i se păru că, timp de o frac-țiune de secundă, pe fruntea miresei apăruse o micuță încruntătura de neplăcere. Dar Lola își țuguie imediat buzele și, privind drept înainte, dispăru. Și Paul Marshall o văzu pe Briony, fără s-o recunoască însă, așa cum n-o recunoscuse nici unchiul Cecil și nici mătușa Hermione, cu care nu se mai întâlnise de ani de zile. Dar gemenii, care încheiau plutonul cu pantalonii lor de unifonnă prea scurți, fură încântați s-o vadă și se strâmbară, mimând frica de costumația medicală a lui Briony, dându-și ochii peste cap ca niște clovni și bătându-se cu mâna peste gură.

Pe urmă rămase singură în biserică, numai cu organistul, care continua să cânte de plăcere.

Totul se terminase prea repede, iar ea nu putea fi sigură că realizase ceva. Rămase pe loc, în picioare, încurcată, dar ezitând să iasă din bise-rică. Lumina zilei și banalitatea flecărelilor de familie ar fi șters orice efect reușise să producă prin apariția sa spectrală sub o rază de soare. îi lipsea curajul pentru o confruntare. Cum să-și explice prezența, ca musafir neinvitat, unchiului și mătușii? Poate că s-ar simți jigniți sau, și mai rău, nu s-ar simți și ar dori s-o ducă la cine știe ce mic dejun insuportabil, în restaurantul unui hotel, unde domnul și doamna Paul Marshall ar clocoti în sinea lor de ură, iar Hermione n-ar reuși să-și ascundă disprețul față de Cecil. Briony mai întârzie un minut sau două, ca și cum ar fi reținut-o muzica orgii, dar apoi, supărată pe pro-pria-i lașitate, se îndreptă grăbită spre ieșire. Vicarul era la cel puțin o sută de yarzi depărtare și mergea iute pe peluză, legănându-și brațele;

Tinerii căsătoriți se urcaseră m Rolls, iar Marshall, la volan, tocmai intra în marșarier ca să întoarcă mașina. Era sigură că fusese văzută. Se auzi un scârțâit metalic la schimbarea vitezei – poate era un semn bun. Automobilul porni din loc și, prin geamul lateral, Briony văzu forma albă a Lolei strânsa lângă umărul șoferului. cât despre ceilalți, se făcuseră nevăzuți printre copaci.

S tia de pe hartă că Balam se afla la capătul îndepărtat al Clapham Common, în direcția încare mergea părintele vicar. Nu era prea departe și chiar acest lucru îi cam tăia chef de a-și continua drumul. Avea să ajungă prea devreme. Nu mâncase nimic, îi era sete, iar călcâiul îi pulsa și se lipise de căptușeala din spate a pantofului. Se făcuse cald și trebuia să traverseze o supra-față mare, toată numai iarbă, fără nici un pic de umbră, străbătută de alei drepte, asfaltate, și pre-sărată cu adăposturi publice. În depărtare se vedea o platformă pentru fanfară, în jurul căreia forfo-teau oameni în uniforme bleumarin. Se gândi la Fiona, căreia-i luase ziua liberă, și la după-amiaza petrecută cu ea în St. James's Park. Părea un timp îndepărtat al inocenței, dar de fapt trecuseră numai zece zile. Probabil că acum Fiona mergea a doua oară cu oalele de noapte la spălat. Adăstând în umbra porticului, Briony se gândi ce mic dar să-i facă prietenei sale: ceva delicios de mâncat, o banană, portocale, ciocolată elvețiană. Hamalii spitalului știau de unde să procure astfel de lucruri. îi auzise spunând că totul, absolut totul se putea obține, cu condiția să ai bani destui. Privi circulația agitată de pe Clapham Common, în direcția în care ar fi trebuit să meargă și ea, și se gândi la mâncare. Felii de șuncă, ouă moi fierte fără coajă, un picior de pui fript, tocană irlandeză groasă, bezele cu lămâie. o ceașcă de ceai. Deveni conștientă de muzica nervoasă, neliniștită, din spatele ei abia în momentul în care aceasta încetă, iar în tăcerea reinstalată brusc, prin care i se reda parcă libertatea, se hotărî că trebuie să-și ia micul dejun. În direcția în care avea de mers nu vedea nici un fel de local sau magazin, numai blocuri de apartamente poso-morâte, din cărămidă portocalie.

Mai trecură câteva minute și organistul ieși din biserică, ținându-și pălăria într-o mână și o legătură grea de chei în cealaltă. Ar fi vrut să-l întrebe unde se afla cea mai apropiată cafenea, dar părea un tip nervos, care nu auzea decât muzică, și era hotărât s-o evite, judecând după cum trânti ușa bisericii și se încovoie de spate ca s-o înclueie. își îndesă pălăria pe cap și plecă grăbit.

Poate că acesta fusese primul pas în destră-marea planurilor ei. Deja făcea cale întoarsă, mergând înspre Clapham High Street, de unde venise. Avea să analizeze încă o dată situația la micul dejun. Nu departe de stația de metrou trecu pe lângă o țâșnitoare cu bazin de piatră, în care și-ar fi răcorit bucuroasă fața. Găsi un local mititel și urât, cu ferestrele mângălite cu negru și mucuri de țigară pe podele, dar mâncarea nu putea fi mai rea decât cea cu care era obișnuită. Comandă ceai, trei felii de pâine prăjită cu marga-rină și gem de căpșuni, de un roz foarte palid. Întrucât se diagnosticase singură și hotărâse că suferea de hipoglicemie, puse o grămadă de zahăr în ceai. Dulceața lui nu ascunse cu totul gustul de dezinfectant.

Bău încă o ceașcă, bucuroasă că nu era decât călduț și-l putea sorbi repede, după care folosi closetul împutit, fără colac pe care să șezi, de la celălalt capăt al curții din spatele cafenelei, pavată cu piatră cubică. Nici un fel de duhoare n-o putea impresiona pe o asistentă medicală trecută prin ciur și prin dârmon. Puse hârtie igienică în pantof, la călcâi. În felul ăsta mai putea parcurge o milă sau două. O chiuvetă cu un singur robinet era prinsă în buloane de un zid de cărămidă. Văzu și o bucată de săpun cu vinișoare gri, de care preferă să nu se atingă. Când deschise robinetul, apa scursă din chiuvetă îi împrășcă picioarele. Și le șterse cu mânecile și-și pieptănă părul, încercând să-și imagineze că-și vede fața reflectată de cărămizi. Nu se putu totuși ruja, căci îi lipsea o oglindă. Se frecă pe față cu batista muiată în apă și se plesni peste obraji ca să-i îmbujoreze. Decizia fusese luată, dar ca și cum nici n-ar fi fost întrebată. Se pregătise pentru un interviu în vederea ocupării postului de soră mai mică, soră iubitoare.

Leși din cafenea și, mergând din nou prin Clapham Common, simți cum se mărește dis-tanța dintre ea și un alt eu, nu mai puțin real, care se întorcea la spital. Poate că ipostaza imaginată, alter ego-uî fantomatic, era de fapt acea Briony care se îndrepta spre Balam. Sentimentul de irealitate i se amplifică atunci când, după o jumătate de oră de mers, ajunse la o altă Stradă Mare, cu nimic diferită de cea lăsată în urmă. Asta era Londra de dincolo de zona centrală – o aglomerare de târgușoare adormite. Luă hotărârea să nu locuiască niciodată în vreunul dintre ele.

Strada căutată era la al treilea colț după stația de tramvai, și ea tot o iimitație. Casele cu etaj, în stil edwardian, părăginite și cu perdele de plasă, se întindeau cale de o jumătate de milă. Dudley Villas 43 era pe la jumătatea străzii și nu se deosebea de celelalte case decât printr-un veci Ford 8 sprijinit pe cărămizi în loc de roți, care ocupa aproape toată grădinița din față. Dacă n-ar fi fost nimeni acasă, ar fi putut pleca și s-ar fi consolat cu gândul că încercase. Soneria nu funcționa. Bătu de două ori în ușă cu inelul de aramă și făcu un pas înapoi. Auzi vocea supărată a unei femei, apoi o ușă trântită și zgomot înfundat de pași. Briony făcu încă un pas îndărăt. Nu era prea târziu să se retragă în susul străzii. Se auzi cum cineva umbla neîndemânatic la încuietore, apoi un oftat iritat, și ușa fu deschisă de o femeie înaltă, de vreo treizeci de ani, cu chipul ascuțit și cu răsuflarea tăiată de cine știe ce osteneală teribilă. Clocotea de furie. Fusese întreruptă dintr-o ceartă și nu era capabilă să-și stăpânească expresia feței. Stătea cu gura deschisă și cu buza de sus ușor încordată în timp ce o măsura pe Briony.

— Ce doriți?

— O caut pe domnișoara Cecilia Tallis. Umerii femeii căzură și își lăsă capul pe spate, ca și cum ar fi vrut să-și revină în urma unei insulte. O examină din nou pe Briony din cap până-n picioare.

— Semănați cu ea.

Derutată, Briony se mulțumi s-o privească lung.

Femeia mai slobozi un suspin, care suna cam ca o scuiătură, și o porni prin hol spre capătul scării.

— Tallis! strigă ea. Cineva la ușă! Reveni prin hol, străbătându-l pe jumătate, până la intrarea în camera ei, îi aruncă lui Briony o privire disprețuitoare, după care dispăru, trăn-tind violent ușa în urma sa.

Casa era tăcută. Ceea ce vedea Briony prin ușa deschisă de la intrare era o suprafață de linoleum înflorat și primele șapte sau opt trepte, acoperite cu un covor roșu, gros. Vergeaua de alamă a treptei a treia lipsea.

Lajumătatea holului se găsea o masă semicirculară lipită de perete și pe ea era un suport din lemn lăcuit pentru scri-sori, ca acelea în care se servește pâinea prăjită. Era gol. Linoleumul se întindea și dincolo de scări, până la o ușă cu un gemuleț de sticlă mată, care dădea probabil în bucătăria din dos. Tapetul de pe pereți era și el floral: buchete de câte trei trandafiri alternau cu reproduceri de fulgi de zăpadă. Briony numără, din prag până la scări, cincisprezece trandafiri și șaisprezece fulgi de zăpadă. Nimic deosebit.

În cele din urmă auzi o ușă deschizându-se la etaj, poate chiar ușa care fusese trântită când ciocănisese ea la intrare. Pe urmă auzi scârțaitul unei trepte și se văzură niște picioare încălțate cu șosete groase, fășii de piele și un capot albastru, de mătase, pe care îl recunoscuse. La urmă apăru fața Ceciliei, aplecată lateral, ca să vadă cine era musafirul și, eventual, să nu-și mai dea osteneala să coboare mai departe îmbrăcată nepotrivit. Îi trebuiră câteva clipe ca să-și recunoască sora. Mai coborî încă trei trepte.

— o, Doamne!

Se așeză pe scări și-și încrucișă brațele. Briony rămase în picioare, cu un picior pe aleea din grădiniță, cu celălalt pe treapta intrării. În camera proprietăresei se porni un aparat de radio și râsetele asistenței deveniră tot mai puter-nice pe măsură ce se încălzeau diodele. Urmă monologul cântat al unui comic, întrerupt în fine de aplauze, după care izbucni o muzică veselă, de fanfară. Briony făcu un singur pas în hol.

— Trebuie să vorbim, murmură ea. Cecilia dădu să se ridice, dar se răzgândi.

— De ce nu m-ai anunțat că vii?

— Nu mi-ai răspuns la scrisoare, așa că am venit direct.

Cecilia se înfocli mai strâns în capot și-și pipăi buzunarul, sperând probabil să găsească înăuntru țigări. Avea tenul mult mai oacheș, iar mâinile îi erau bronzate. Nu găsisese țigările dorite, dar pentru moment nu dădu semne că ar vrea să se scoale. Ca să câștige timp mai degrabă decât ca să schimbe subiectul, spuse:

— Ești stagiară.

— Da.

— În al cui salon?

— Al sorei Drummond.

Nu se putea ști dacă numele îi era cunoscut Ceciliei sau o supăra faptul că sora ei mai tânără făcea practică la același spital. Mai era încă o deosebire evidentă: înainte Cecilia îi vorbise întotdeauna lui Briony pe un ton matern sau condescendent. Surioară! Nici vorbă de asta acum. Avea în ton o duritate

care o avertiză pe Briony să nu se intereseze de Robbie. Făcu încă un pas în hol, conștientă de faptul că ușa rămăsese deschisă în spatele ei.

— Dar tu unde lucrezi?

— Aproape de Morden. La un SMU. La un spital de Servicii Medicale de Urgență, administrat de armată, care, foarte probabil, se ocupa de repercusiunile brutale, cu adevărat brutale, ale evacuării. Ce multe lucruri rămâneau inexprimabile, câte întrebări nu puteau fi puse! Cele două surori se uitau lung una la alta. Deși Cecilia avea înfățișarea buimacă a unei persoane abia sculate din pat, era mai frumoasă decât își amintea Briony. Fața ei lungă arătase întotdeauna ciudat chiar și în lumina cea mai avantajoasă -cabalină, ziceau unii - și păruse mereu vulnerabilă. Acum avea o senzualitate accentuată, dată de curbura îndrăzneță a buzelor pline și roșii. Avea ochii negri și dilatați, poate de oboseală.

Sau de tristețe. Nasul lung și fin, nările delicat depărtate - fața ei semăna cu o mască sculptată, extrem de imobilă. Greu de pătruns. Înfațișarea surorii sale sporea stânjeneala lui Briony, făcând-o să se simtă stângace. Abia dacă o cunoștea pe femeia asta, pe care n-o mai văzuse de cinci ani. Briony nu putea fi sigură de nimic. Căuta febril o altă temă de discuție, una neutră, dar nu găsea niciuna care să nu ducă la vechile subiecte dure-roase, pe care oricum avea să trebuiască să le înfrunte. Nemaiputând suporta tăcerea și privirea fixă a surorii sale, întrebă în cele din urmă:

— Ai vești de la bătrân?

— Nu, n-am.

Răspunsul sec dădea să se înțeleagă că nici n-ar fi dorit, iar dacă ar fi primit vreo veste, n-ar fi interesat-o și nici n-ar fi răspuns.

— Dar tu? întrebă Cecilia.

— o scrisoare scurtă, acum două săptămâni.

— Bun.

Așadar, pe tema asta nu se mai putea broda nimic. Briony mai încercă o dată, după o nouă pauză:

— Dar vești de acasă?

— Nici. Nu țin legătura. Dar tu?

— Mama îmi scrie din când în când.

— Și ce spune, Briony?

Întrebarea era sardonică, la fel ca și folosirea numelui ei. Silindu-se să și amintească de trecut, Briony simțea că urma să fie demascată ca trădătoare a cauzei surorii sale.

— Acasă la noi sunt cazați evacuați, pe care Betty nu-i poate suferi. Parcul a fost arat și însămânțat.

Se opri. Era absurd să stea acolo în picioare și să înșire astfel de amănunte. Dar Cecilia o îndemnă rece:

— Continuă. Altceva?

— Păi, majoritatea băieților din sat s-au înrolat în regimentul East Surrey, cu excepția.

— Cu excepția lui Danny Hardman. Da, am aflat de toate astea.

Schiță un zâmbet strălucitor, fals, așteptând ca Briony să continue.

— Lângă poștă au construit o cazemată și au scos toate șinele vechi.
Mmm. Mătușa Hermione locuiește la Nisa și - o, da!

— Betty a spart vaza unchiului Clem.

Abia acum indiferența Ceciliei fu zdruncinată. Își desfăcu brațele și-și duse o mână la obraz.

— A spart-o?

— I-a scăpat din mână pe trepte.

— Vrei să spui că s-a spart de-a binelea, într-o mulțime de cioburi?

— Da.

Cecilia medită puțin, pe urmă zise:

— Dar asta-i groaznic!

— Da, o aprobă Briony. Săracul unchiul Clem. Cel puțin acum sora ei nu mai lua totul în răs. Interogatoriul continuă:

— Au păstrat cioburile?

— Nu știu. Emily zice că bătrânul a țipat la Betty.

În momentul acela ușa se deschise brusc și proprietărea se proțăpi în fața lui Briony, atât de aproape încât ea putea mirosi aroma de mentă din răsuflarea bătrânei doamne. Aceasta arătă cu degetul spre ușa deschisă:

— Nu ești la gară! Ori intri, domnișoară, ori stai afară.

Cecilia se ridică în picioare fără grabă, legăn-du-și cordonul de mătase al capotului. Spuse agale:

— Doamnă Jarvis, asta e sora mea, Briony. Când vorbiți cu ea, încercați să vă reamintiți regulile buneii-cuvințe.

— În casa mea vorbesc cum îmi place, replică doamna Jarvis.

Se întoarse apoi din nou spre Briony:

— Rămâi, dacă vrei. Dacă nu, la revedere, dar închide ușa după dumneata.

Briony se uită la sora ei, știind că acum era improbabil s-o mai lase să plece. Fără să fi vrut, doamna Jarvis îi devenise un aliat. Cecilia îi spusese, ca și cum ar fi fost singure:

— Nu-ți bate capul cu proprietărea. Și așa plec la sfârșitul săptămânii. Închide ușa și hai cu mine sus.

Sub privirea doamnei Jarvis, Briony urcă scă-rile în urma surorii sale.

— Cât despre dumneata, doamnă Gunoi., strigă de jos proprietărea.

Dar Cecilia se întoarse iute și i-o reteză:

— Ajunge, doamnă Jarvis. Mi-a ajuns până-n gât.

Briony recunoscă tonul. Pur Florence Nightingale, de folosit cu pacienții dificili sau cu stagiarele înlăcrimate. Un ton pentru care îți trebuiau ani ca să-l perfecționezi. Fără îndoială, Cecilia fusese avansată soră de salon.

La primul etaj, înainte de a deschide ușa came-rei sale, Cecilia îi adresă lui Briony o privire rece, ca să știe că nimic nu se schimbă, că atitudinea ei nu se îndulcise. Prin ușa între-deschisă a băii de pe cealaltă parte a coridorului ieșea un aer umed, parfumat, și se auzea un robinet picurând. Cecilia fusese pe punctul de a se îmbăia. O pofti pe Briony în apartamentul ei. Unele asistente dintre cele mai ordonate din salon trăiau într-o mizerie desăvârșită în came-rele proprii, așa că Briony n-ar fi fost surprinsă să v.adă o

versiune nouă a vechii dezordini din jurul Ceciliei. Dar apartamentul nu-ți sugera decât o viață simplă și solitară. o cameră cu suprafață medie fusese împărțită pentru a se improviza o bucătărioară îngustă și, probabil, un dormitor alături. Pe pereți se afla un tapet cu dungi palide, verticale, ca o pijama de băiat, care sporea impresia de spațiu închis. Linoleumul consta din bucăți inegale rămase din cel de la parter, așa că pe ici, pe colo se vedea dușumeaua de scânduri, cenușie. Sub unica fereastră se găseau o chiuvetă cu un singur robinet și un aragaz cu un ochi. Lipită de perete, lăsând un loc de trecere prin care cu greu te puteai strecura, era o măsuță acoperită cu o față de masă galbenă, cadrilată. Pe ea stăteau un borcan de gem plin cu floricele albastre, probabil toporași, o scrumieră arhiplină și un teanc de cărți. Jos de tot erau Anatomia lui Gray și operele complete ale lui Shakespeare, iar deasupra, pe cotoarele mai subțiri, Briony citi, înscrise cu litere spălăcite, aurii și argintii, numele lui Housman și Crabbe. Lângă cărți se vedeau două sticle de bere neagră. În colțul cel mai îndepărtat de fereastră se afla ușa dormitorului, pe care fusese prinsă în pioaneze o hartă cu nordul Europei.

Cecilia scoase o țigară din pachetul de lângă aragaz, după care, amintindu-și că sora ei nu mai era copil, îi oferi și ei una. Lângă masă erau două taburete, dar Cecilia, sprijinindu-se cu fundul de chiuvetă, n-o invită pe Briony să se așeze. Cele două surori fumară, așteptând - i se păru lui Briony - ca aerul să se purifice de prezența proprietăresei.

Cecilia spuse cu voce joasă, egală:

— Când ți-am primit scrisoarea, m-am dus la un avocat. Cazul nu este limpede. Doar dacă ar exista dovezi noi, incontestabile. Faptul că tu te-ai răzgândit nu este suficient. Lola o va ține pe a ei, că nu știe. Unica noastră speranță era Hardman cel bătrân, care acuma e mort.

— Hardman?

Implicațiile - faptul că era mort, legătura pe care o avea cu cazul - o derutau pe Briony, care se străduia să-și amintească bine întâmplarea. Fusese și Hardman pe afară în noaptea aceea, în căutarea gemenilor? Văzuse ceva? îi scăpase vreo afirmație făcută la proces?

— Nu știai că a murit?

— Nu. Dar.

— Incredibil.

Încercarea Ceciliei de a păstra un ton calm, neutru, nu dădea rezultate. Agitată, se îndepărtă de zona bucătăriei improvizate, se strecură pe lângă masă până în cealaltă parte a camerei și rămase lângă ușa dormitorului. Vocea-i era răgușită, căci încerca să-și stăpânească enervarea.

— Ce ciudat că Emily n-a inclus și înforinația asta printre știrile despre însămânțarea parcului și evacuați. A avut cancer. Poate că de frica lui Dumnezeu a spus, în ultimele zile pe care i-a fost dat să le trăiască, ceva ce nu le convenea altora în faza aceasta.

— Dar, Cee. Ea se răsti:

— Să nu-mi spui așa! Apoi repetă, mai blând:

— Te rog, nu-mi mai spune așa. Își pusese degetele pe clanța ușii dormitorului și s-ar fi zis că întrevederea se apropia de sfârșit.

Cecilia era gata să dispară.

Dar, dovedind un calm incredibil, îi explică lui Briony:

— Am plătit două guinee ca să aflu cum stau lucrurile. Nu se poate face apel numai fiindcă te-ai hotărât tu, după cinci ani, să spui adevărul.

— Dar n-am înțeles ce ziceai.

Briony ar fi dorit să revină la Hardman, dar Cecilia ținea neapărat să-i împărtășească gândul care, fără îndoială, o obsedase în ultima vreme:

— Nu e greu de înțeles. Dacă ai mințit atunci, de ce te-ar crede curtea acum? Dovezi noi nu există, iar tu nu ești o martoră demnă de încredere.

Briony își duse țigareta pe jumătate fumată la chiuvetă. 1 se făcuse greață. Luă din stativul cu vase o farfurioară pe care o folosi drept scrumieră. Era teribil să-și audă crima confirmată de sora ei. Dar imaginea nu-i era familiară. Slabă, proastă, zăpăcită, lașă, evazivă – se disprețuia pentru că fusese astfel, dar mincinoasă nu se considerase niciodată. Ce ciudat! Și cât de clar trebuie să i se pară totul Ceciliei. Totul era lim-pede și irefutabil. Cu toate acestea, simți pentru o clipă dorința de a se apăra. Nu intenționase să inducă pe nimeni în eroare, nu acționase din răutate. Dar cine s-o creadă?

Stătea pe locul ocupat înainte de Cecilia, cu fundul pe chiuvetă, și, fără să se poată uita în ochii surorii sale, spuse:

— Ceea ce-am făcut a fost groaznic. Nu aștept de la tine iertare.

— Nu fi îngrijorată, zise liniștitor Cecilia și, în cele două secunde în care sora ei trase adânc din țigară, Briony își miji ochii, simțind cum îi cresc, nejustificat, speranțele. Nu te îngrijora, reluă Cecilia. N-am să te iert niciodată.

— Dar chiar dacă nu merg la tribunal, nimic nu mă poate împiedica să le spun tuturor ce am făcut.

Când sora sa râse ascuțit, Briony își dădu seama cât îi era de frică de Cecilia. Batjocura ei era și mai greu de îndurat decât mânia. Camera asta îngustă, cu pereții dungați ca niște zăbrele, fusese martora istoriei unui sentiment de neimaginat pentru alții. Briony nu se lăsă. La urma urmei, avea și ea un rol în conversația pe care o tot repetase.

— Mă duc în Surrey ca să vorbesc cu Emily și cu bătrânul. Le mărturisesc totul,

— Da, așa mă anunțai în scrisoare. Și ce te oprește? Ai avut cinci ani la dispoziție. De ce n-ai făcut-o?

— Am ținut să vorbesc mai întâi cu tine. Îndepărtându-se de ușa dormitorului, Cecilia rămase în picioare lângă masă. Vârî chiștocul pe gâtul unei sticle de bere. Se auzi un fâsâit scurt și din butelia neagră se înălță un firisor de fum. Gestul surorii sale îi readuse lui Briony greața. Crezuse că sticlele erau pline. Se întrebă dacă înghițise ceva stricat la micul dejun. Cecilia vorbi:

— Știu eu de ce nu te-ai dus. Știai, așa cum știu și eu, că nu mai vor să audă nimic pe tema asta. Chestia aia neplăcută ține de trecut, mulțu-mesc foarte mult. Ce s-a făcut este bun făcut. La ce bun să răscolim lucrurile? Și știi foarte bine că au dat crezare versiunii lui Hardman.

Briony se îndepărtă de chiuvetă și rămase dreaptă în fața soră-sii, de cealaltă parte a mesei. Nu-i venea ușor să se uite în ochii măștii aceleia frumoase. Zise rar și apăsător:

— Nu înțeleg despre ce vorbești. Ce legătură are Hardman cu toate astea? Îmi pare rău că a murit, regret că n-am știut, dar.

Tresări, auzind un zgomot. Ușa dormitorului se deschise și în fața lor apăru Robbie. Era în panta-loni și cămașă de uniformă, cu cizmele lustruite și cu bretelele atârându-i la brâu. Era nebărbierit și ciufulit și nu o privea decât pe Cecilia. Ea se întorsese spre el, fără să facă vreun pas ca să-l întâmpine. În secunde în care se priviră în tăcere, Briony, pe jumătate ascunsă de sora ei, se făcu mică în uniformă.

Robbie i se adresă încet Ceciliei, de parcă ar fi fost numai ei doi acolo:

— Am auzit glasuri și am crezut că e ceva în legătură cu spitalul.

— Nu-i nici o problemă. El se uită la ceas.

— Cred că e timpul să mă pregătesc. Străbătu camera și, înainte de a ieși pe palier, își înclină capul în direcția lui Briony:

— Scuzați-mă.

Auziră cum se închide ușa de la baie, în liniștea așternută, Cecilia spuse, ca și cum nu era vorba de ceva care o privea și pe sora ei:

— Are un somn foarte profund. N-am vrut să-l trezesc.

Pe urmă adăugă:

— Oricum, credeam că e mai bine să nu vă întâlniți.

Lui Briony începură să-i tremure genunchii. Sprijinindu-se cu o mână de masă, se îndepărtă de zona bucătăriei ca să-i facă loc Ceciliei să umple ceainicul. Ar fi dat oricât să poată stajos. N-avea s-o facă dacă nu era poftită și nici nu intenționa să ceară permisiunea. Rămase deci în picioare, lângă perete, prefăcându-se că nu se reazemă de el și urmărindu-și sora din ochi. O surprindea iuțeala cu care ușurarea de a-l vedea pe Robbie în viață fusese detronată de teama de a se afla față în față cu el. Acum, că-l văzuse străbătând cu pași mari încăperea, cealaltă posibilitate, ca el să fi fost ucis, părea cu totul fantastică, extrem de improbabilă. N-ar fi avut nici un sens. Urmărea spatele surorii ei, care trebuia prin cameră. Briony ar fi dorit să-i spună ce minunat era că Robbie se întorsese teafăr de pe front. Ce izbăvire. Dar cât de banal ar fi sunat cuvintele ei! Și nu era ea cea chemată să le rostească. Se temea de sora ei și de disprețul acesteia.

Fiindcă tot îi mai era grațioasă și - acum - și foarte caldă, Briony își lipi obrazul de perete. Acesta nu era mai rece decât fața sa. Ar fi băut cu mare plăcere un pahar de apă, dar nu cuteza să i-l ceară Ceciliei. Aceasta își vedea de treabă, agilă, amestecând lapte și apă cu praf de ouă și punând pe masă un borcan cu gem, trei farfurii și trei căni. Briony îi înregistra mișcările, care însă n-o linișteau. Nu făceau decât să-i sporească teama de întâlnirea ce urma să se producă. Chiar credea Cecilia că, în situația dată, puteau sta toți trei la masă, având chiar și poftă să mănânce jumări de ouă? Sau își făcea doar de lucru, ca să-și calmeze nervii? Briony își ciulise urechile ca să audă pașii de pe palier și încercă să înfiripe o nouă repriză de conversație numai ca să-și ia gândul de la asta. Observase pelerina atârnată înăuntru, după ușă.

— Cecilia, acum ești șefa de salon?

— Da, sunt.

o spusese cu o hotărâre seacă, parcă pentru a cunna discuția. Faptul că aveau aceeași ocupație nu putea constitui o afinitate. Nu aveau nimic în comun și nimic de discutat până la întoarcerea lui Robbie.

În sfârșit se auzi zgomotul închizătorii de la baie. Robbie fluiera, venind pe coridor. Briony se îndepărtă de ușă, dornică să fie cât mai departe, în capătul întunecat al camerei. Dar când intră Robbie, se afla chiar în raza vederii lui. El își ridicase pejumătate mâna dreaptă ca să o strângă pe a ei, iar stânga îi rămăsese în urmă, ca să închidă cu ea ușa. Dacă postura fusese pregătită în prealabil, era lipsită de dramatism. De cum li se întâlneau privirile, Robbie își lăsă brațele pe lângă corp și scoase un mic oftat anemic, pri-vind-o în continuare fix. În pofida intimidării, Briony nu-și putea lua ochii de la el. Simți par-fumul vag al săpunului său de ras. o șoca faptul că părea mult mai bătrân, în special în jurul ochilor. Oare ea era vinovată de toate acestea? se întrebă prosteste. Oare nu era cumva și din cauza războiului?

— Deci tu erai, zise Robbie în cele din urmă și închise ușa cu piciorul.

Cecilia se duse lângă el, iar el o privi întrebător. Ea-i făcu rezumatul succint al situației, din care, chiar dacă ar fi vrut, n-ar fi putut elimina sarcasmul:

— Briony le va spune tuturor adevărul. A vrut să mă vadă mai întâi pe mine. Robbie se întoarse spre Briony:

— Te gândeai că m-ai putea găsi aici? Cea mai urgentă problemă pentru Briony era să-și stăpânească lacrimile. În momentul acela nimic n-ar fi fost mai umilitor decât plânsul. Nu știa din ce motiv era gata să plângă – de ușurare, rușine, autocompătimire – dar simțea cum îi vine. Valul de emoție se umflă în ea, contractându-i gâtul, răpindu-i darul vorbirii și apoi, cum ea se împotriva îndârjită, strângând din buze, se dezumflă și Briony se simți ușurată. Nu avea lacrimi în ochi, dar vocea ei era un fel de șoaptă tristă:

— Nici măcar nu știam dacă ești viu.

— Dacă tot discutăm, de ce să nu stăm la masă? propuse Cecilia.

— Eu nu mă simt în stare, zise Robbie. Se îndepărtă nervos, rezemându-se de peretele cel mai apropiat, cu brațele încrucișate, și-și mută privirea de la Briony la Cecilia. Aproape imediat, mai făcu niște pași prin încăperea, până la ușa dormitorului, unde sc răsuci pe călcâie ca să vină înapoi, dar se răzgândi și rămase pe loc, cu mâinile în buzunare. Era un bărbat spătos și ai fi zis că dimensiunile camerei se micșoraseră. În spațiul acela închis, mișcările sale aveau ceva disperat, de parcă s-ar fi sufocat. Își scoase mâinile din buzunare și-și netezi părul de la ceafa. Pe urmă își puse mâinile în șolduri. Pe urmă își lăsă brațele să se destindă. A fost nevoie de tot acest timp, de toate mișcările acestea, ca Briony să înțeleagă că era supărat, foarte supărat, și exact în clipa în care pricepuse, el zise:

— Ce cauți aici? Să nu-mi spui nimic despre Surrey. Nimeni nu te oprește să te duci. Dar de ce-ai venit aici?

— Trebuia să vorbesc cu Cecilia, zise ea.

— o, da. Despre ce anume?

— Despre chestia aia oribilă pe care am făcut-o. Cecilia se apropie de el.

— Robbie, îi spuse. Dragul meu.

Își puse mâna pe brațul lui, dar el și-l trase.

— Nu știu de ce-ai lăsat-o să intre. Apoi i se adresă lui Briony:

— Am să fiu foarte sincer cu tine. Ezit între a-ți răsuci gâtul pe loc și a te scoate afară ca să te arunc pe scări.

Dacă n-ar fi avut experiența recentă de la spital, Briony ar fi intrat în panică. Soldații din salon făceau uneori spume de furie din cauza neputinței. Când furia le ajungea în punctul culminant, ar fi fost o nebunie să le vorbești rațional sau să încerci să-i potolești. Trebuia să-și descarce sufletul și cel mai înțelept lucru era să taci și să-i asculți. Știa că l-ar atâta și mai tare pe Robbie dacă ar pleca acum. Așa că rămase pe loc, ca să încaseze tot ceea ce i se cuvenea. Nu-i era însă frică de el, nu că ar fi agreeat-o fizic.

Robbie nu-și ridică vocea, deși era plină de dispreț:

— Oare ai o idee cât de mică despre ce înseamnă să fii deținut?

Ea își închipui niște geamlâcuri înalte într-un perete solid de cărămidă și-și spuse că poate avea o idee, în sensul în care oamenii își reprezintă variatele chinuri ale iadului. Dar negă, clătinând încet din cap. Ca să-și stăpânească emoția, încercă să se concentreze asupra amănunțelilor transformării lui Robbie. Impresia de creștere în înălțime era produsă de ținuta lui marțială. Nici un student de la Cambridge nu-și ținea spatele atât de drept. Chiar și acum, când se enervase, își trăgea umerii înapoi și-și ținea bărbia ridicată, ca un pugilist de modă veche.

— Nu, bineînțeles că n-ai. Dar oare ți-a făcut plăcere că eram închis?

— Nu.

— Totuși n-ai făcut nimic.

Se gândise de multe ori la dialogul acesta, ca un copil care anticipează o chelfăneală. Acum, că în sfârșit se întâmpla, parcă nici n-ar fi fost de față. Îl urmărea de departe, cu toate simțurile amortite. Nu se îndoia însă că vorbele lui aveau s-o doară mai târziu.

Cecilia nu intervenise. Acum însă puse din nou mâna pe brațul lui Robbie. Acesta slăbise, deși arăta mult mai puternic și degaja un fel de ferocitate de animal, cu mușchii ca niște funii. Se întoarse pe jumătate spre ea.

— Amintește-ți că., începu Cecilia, dar vocea lui Robbie se suprapuse peste a ei.

— Chiar crezi că ți-am atacat verișoara?

— Nu.

— Dar atunci ai crezut? Briony își căută cuvintele.

'mifs

— Da. Da și nu. Nu eram chiar sigură.

— Dar acum ce te face să fii sigură?

Ea șovăi, știind că răspunsul îi va sugera o strategie de apărare, o justificare, ceea ce-l va înfuria și mai rău,

— Faptul că m-am maturizat. El o privi lung, cu buzele ușor întredeschise. În cei cinci ani se schimbase destul de mult. Duritatea aceasta din privire era ceva nou, ochii îi erau mai mici și mai înguști, iar la colțurile lor se vedea distinct evantaiul de riduri. Avea fața mai alungită decât își amintea Briony, cu obraji supti, ca ai unui viteaz indian. Își lăsase o mustață mică, milităroasă, ca o perie de dinți. Era surprin-zător de chipeș și-i reînvie o amintire de demult, de când avea zece sau unsprezece ani, amintirea unei pasiuni pe care o nutrise pentru el, a unei obsesii cu durata de numai câteva zile. I-o mărtu-risise într-o dimineață, în grădină, și imediat după aceea se vindecase și o dăduse uitării.

Dar avusese de ce să fie îngrijorată. Robbie era apucat de soiul acela de furie care se tra-vestește în mirare.

— Te-ai maturizat, o îngână el. Auzindu-l că ridică vocea, fata tresări.

— Dracu' s-o ia de treabă, n-ai decât optspre-zece ani! De câtă maturizare crezi că mai ai nevoie? Soldații mor pe front la vârsta de optspre-zece ani. Ei sunt suficient de maturi ca să li se permită să-și dea sufletul pe marginea drumului. Erai la curent cu lucrurile astea?

— Da.

Faptul că Robbie n-avea de unde să știe câte văzuse ea era pentru Briony un jalnic motiv de consolare. Era ciudat că, deși se considera vino-vată, simțea nevoia să-i țină piept. Avea de ales întrie a-i rezista și a se lăsa anihilată.

Dădea doar foarte discret din cap. Nu îndrăznea să vorbească. Pomenind de moarte, Robbie fusese cuprins de un val de emoție care-l împinsese până dincolo de mânie, în zona extremă a dezgustu-lui și uluirii. Răsufla greu și neregulat, își încleșta și-și descleșta întruna pumnii. Dar continua să o pironască din ochi, să se uite prin ea, cu un fel de rigiditate crudă în privire. Ochii îi stră-luceau și de câteva ori înghiți în sec. Mușchii gâtului i se încordau și i se umflau. Se lupta și el cu o emoție pe care n-ar fi vrut s-o știe observată. Briony învățase puținul pe care-l știa, minuscu-lele, neimportantele lucruri de care se lovea o soră medicală stagiară în spațiul protejat al salo-nului, la căpătăiul răniților. Dar știa destule ca să-și dea seama că pe Robbie îl asaltau amintirile, iar el nu li se putea împotrivi. Amintirile nu-l lăsau să vorbească. Ea n-avea să știe niciodată ce fel de scene îl tulburau în halul ăsta. Robbie făcu un pas spre ea și Briony, nemaifiind sigură că era inofensiv, se dădu înapoi. Dacă nu era în stare să vorbească, ar fi putut să acționeze. Încă un pas și ar fi fost destul de aproape ca s-o prindă cu brațul său muscular. Dar Cecilia alunecă între ei. Cu spatele la Briony, îl înfruntă pe Robbie, punându-i mâinile pe umeri, El își întoarse fața de la ea.

— Uită-te în ochii mei, murmură Cecilia. Robbie, uită-te la mine.

Briony nu auzi răspunsul. Își dădu seama doar că era un refuz sau o contrazicere. Poate o obscenitate. Când Cecilia îl strânse mai tare de umeri, Robbie își răsuci tot corpul ca să rămână departe de ea. Când ea întinse brațul, încercând să-i tragă capul spre ea, parcă s-ar fi luat la trântă. El însă își dăduse capul pe spate, cu buzele întinse și cu dinții dezgoliți, într-o

diabolică parodie de surâs. Apoi Cecilia îi apucă strâns tâmplele cu amândouă mâinile și, cu un efort, îi întoarse fața și o trase spre a ei. Robbie o privea în sfârșit în ochi, dar ea nu-i dădu drumul. Ba chiar îl trase și mai aproape, cufundându-l în privirea ei, până când fețele li se atinseră și ea îl sărută ușor și prelung pe buze. Cu o tandrețe pe care Briony își amintea că o avusese cu mulți ani în urmă, când ea se deștepta în toiul nopții, Cecilia șopti:

— Vino pe pământ. Robbie, vino pe pământ. El dădu vag din cap, după care inspiră adânc și elimină încet aerul, iar Cecilia își slăbi străn-soarea, retrăgându-și mâinile de pe fața lui. În tăcerea care se lăsase, încăperea se făcu parcă și mai mică. El o luă în brațe, aplecându-și capul, și o sărută: un sărut lung, tandru și intim. Briony se îndepărtă pe nesimțite către capătul celălalt al camerei, spre fereastră. Sărutul continuă, legându-i pe cei doi în intimitatea lor, în timp ce ea bău un pahar cu apă de la robinet. Se simțea eliminată, expulzată din cameră, ceea ce o ușura.

Le întoarse spatele și privi afară, la casele pașnice scăldate de lumină, la drumul pe care-l parcursese venind dinspre Strada Mare. Desco-peri cu surprindere că nu avea nici o dorință să plece, deși se simțea stânjenită de sărutul pre-lungit și se temea de ceea ce avea să se mai întâmple. Urmări o bătrână îmbrăcată cu un palton greu, în ciuda căldurii. Era pe trotuarul din partea cealaltă și plimba în lesă un baset suferind, cu stomacul fleșcăit. Cecilia și Robbie vorbeau acum cu voci scăzute, iar Briony decise că, pentru a le respecta intimitatea, nu se va întoarce de la fereastră până nu i se va adresa cuvântul. o liniștea să se uite cum bătrâna desfăcea legătura de la poarta casei ei, o închidea în urma sa cu migăloasă precizie și pe urmă, la jumătatea drumului spre ușa de la intrare, se aplecă greoi ca să smulgă o buruiiană din stratul îngust, paralel cu aleea din față. Când făcu asta, câinele merse înaintea și-i linse încheietura. Doamna intră în casă cu câine cu tot și strada redeveni pustie. o mierlă căzu din cer pe un gard viu, dar, negăsind un sprijin solid, își relua zborul. Veni umbra unui nor, care reduce iute cantitatea de lumină și trecu mai departe. Putea fi orice după-amiază de sâmbătă. Războiul nu prea se făcea simțit pe străduța aceasta din suburbii. Poate doar prin perdelele negre de camuflaj zărite la o fereastră de vizavi ori Fordul 8 pus pe butuci.

Auzindu-și numele rostit de sora sa, Briony se întoarse.

— Nu prea mai avem timp. Robbie trebuie să prindă trenul ca să se prezinte la raport deseară la șase. Așa că stai jos. Trebuie să faci câteva lucruri pentru noi.

Folosea tonul unei surori de salon. Nici măcar imperativ. Pur și simplu punea inevitabilul în cuvinte. Briony se așeză pe cel mai la îndemâna scaun, Robbie își trase un taburet, iar Cecilia luă loc între ei. Micul dejun pe care-l pregătise era dat uitării. Cele trei cești goale stăteau în centrul mesei. Robbie ridică teancul de cărți și-l puse pe podea. Când Cecilia mută borcanul cu toporași într-un colț, să nu se răstoarne, schimbă o privire cu Robbie.

Acesta se uita țintă la flori, dregându-și glasul. Când începu să vorbească, din vocea lui dispă-ruse orice emoție. Parcă ar fi dat citire unui set de ordine de marș. Acum se uita la Briony. în ochi i se citea hotărâre: avea

totul sub control. Dar fruntea, deasupra sprâncenelor, îi era bro-bonită de transpirație.

— Deja ai fost de acord cu lucrul cel mai important. cât poți de repede, te vei duce la părinții tăi și le vei spune tot ce trebuie să știe ca să fie convinși că ai depus mărturie falsă. Când e ziua ta liberă?

— De duminică într-o săptămână.

— Atunci să te duci. Să iei adresele noastre și să le spui lui Jack și lui Emily că sora ta așteaptă vești de la ei. Cel de-al doilea lucru trebuie să-l faci chiar mâine. Cecilia spune că o să găsești cândva o oră liberă. Te duci la un notar împu-temicit pentru așa ceva și dai o declarație sub jurământ, semnată de tine și de martori. Arăți în ea că ai greșit și declari că-ți retragi mărturia. Ne trimiți câte o copie amândurora. E clar?

— Da.

— Pe urmă îmi adresezi mie o scrisoare mult mai amănunțită. Pui în ea absolut tot ce crezi că este relevant. Tbt ce te-a îndemnat să spui că eu am fost cel pe care l-ai văzut lângă lac. Și de ce, în toate lunile până la proces, te-ai cramponat de relatarea inițială, deși nu erai sigură. Vreau să știu dacă s-au făcut presiuni asupra ta, din partea poliției sau din partea părinților. Ai priceput? Trebuie să fie o scrisoare lungă.

— Bine.

Întâlnind privirea Ceciliei, Robbie încuviință din cap:

— Așa. Dacă îți amintești ceva, un lucru cât de neînsemnat, despre Danny Hardman – unde se afla, ce făcea, la ce oră, cine altcineva l-a văzut sau orice i-ar putea șubrezi alibiul, vreau să aflu.

Cecilia îi scria adresele. Briony clătină din cap și dădu să vorbească, dar Robbie nu-i dădu atenție și i-o,luă înainte. Era acum în picioare și se uita la ceas.

— Mai avem foarte puțin timp. Te conducem la metrou. Cecilia și cu mine vrem să petrecem sin-guri ultima oră dinainte de plecarea mea. Iar tu va trebui să-ți petreci restul zilei de azi scriindu-ți declarația și anunțându-ți părinții de sosirea ta. Ai putea începe să te gândești și la scrisoarea pentru mine.

Cu acest rezumat sec al obligațiilor ei, se îndepărtă de masă, luând-o spre donnitor. Briony se ridică în picioare și spuse:

— Hardman cel bătrân spunea probabil ade-vărul. Danny și-a petrecut toată noaptea aia cu el.

Cecilia tocmai voia să-i înmâneze foaia de hârtie pe care scrisese adresele. Robbie încremenii în pragul dormitorului.

— Ce vrei să insinuezi cu asta? întrebă Cecilia. Ce încerci să spui?

— Vinovatul a fost Paul Marshall. În liniștea care urmă, Briony încercă să-și imagineze cum își reconsidera fiecare poziția. După ani în care avuseseră aceeași convingere. Cu toate acestea, nu era vorba decât de un amănunt, oricât de surprinzător. Care nu schimba esențial lucrurile. Care nu schimba cu nimic rolul ei. Robbie reveni la masă.

— Marshall?

— Da.

- L-ai văzut tu?
- Am văzut un bărbat de înălțimea lui.
- Care este și a mea.
- Exact.

Cecilia se ridică acum în picioare și-și rotește ochii în jur: vânătoarea de țigări era pe cale să reînceapă. Robbie găsi pachetul și i-l aruncă de departe. Cecilia își aprinse o țigară și spuse, exhalând fumul:

- Mi-e greu să cred. Știam că e un dobitoc, dar.
- E un tâmpit lacom, zise și Robbie. Dar nu mi-l pot imagina cu Lola Quincey nici măcar timp de cinci minute, cât ar fi fost necesar.

Briony știa că ceea ce avea să spună va suna frivol după toate cele petrecute, după teribilele consecințe ale întâmplării, dar îi făcu o plăcere calmă să le dea lovitura de grație:

- Chiar acum vin de la cununia lor. Iarăși reorganizarea grăbită a gândurilor, repe-tările neîncrezătoare: Cununie? Azi dimineață? La Clapham? Pe urmă o liniște meditativă, spartă numai de enunțuri scurte:
 - Intenționez să-l caut.
 - Nici să nu-ți treacă prin cap.
 - Vreau să-l omor! Iar la sfârșit:
 - Trebuie să plec.

Nu prea mai erau multe de spus. Dar amândoi păreau epuizați, fie de prezența lui Briony, fie de subiect. Sau doreau pur și simplu să rămână singuri. În orice caz, era limpede că, din punctul lor de vedere, întrevederea era încheiată. Nu erau curioși să afle amănunte. Tbtul putea aștepta până când Briony avea să-și redacteze scrisoarea. Robbie își recuperează din dormitor tunica și șapca. Briony observă tresa unică, de caporal. Cecilia spuse:

- Atunci e imun. Ea o să-l acopere întotdeauna. Se pierdură minute prețioase în care Cecilia își căută cartela de alimente. În cele din urmă renunță și-i spuse lui Robbie:

- Sunt sigură că este în Wiltshire, în căsuță. Tocmai când erau gata de plecare și el ținea ușa deschisă pentru cele două surori, Robbie zise:
 - Presupun că-i datorăm scuze bravului marinar Hardman.

Când trecură pe la parter, doamna Jarvis nu catadicsi să iasă din cameră. Auziră clarinete căn-tând la radio. Leșind pe ușa principală, Briony avu sentimentul că pășește într-o nouă zi. Sufla o briză aspră și puternică și toată strada era plină de con-tururi puternice, cu mai mult soare și mai puține umbre decât înainte. Trotuarul nu era destul de lat ca să poată merge toți trei umăr lângă umăr. Robbie și Cecilia mergeau în spatele lui Briony, mână în mână. Călcâiul rănit al lui Briony se freca de pantof, dar ea era hotărâtă să nu lase să se vadă că șchioapătă. Avea impresia că voiau să fie absolut siguri că pleacă. La un moment dat se întoarse și le spuse că poate merge și singură până la stația de metrou. Dar cei doi insistară. Aveau de făcut cumpărături pe drum, pentru călătoria lui Robbie. Mergeau în tăcere. Nimeni nu avea chef să flecărească. Briony știa că nu avea nici un drept să-și întrebe sora despre noua ei adresă, nici pe Robbie unde anume călătorea cu trenul sau să se intereseze de căsuța din Wiltshire. Oare de acolo proveneau toporașii? Nu

Încăpea îndoială că pe-trecuseră împreună niște zile idilice. Nu putea să-i întrebe nici când sperau să se revadă. Intre ei – sora sa, Robbie și ea – era un singur subiect de discutat, bătut în cuie în trecutul imuabil.

Stătură puțin în fața stației de metrou Balian, care peste numai trei luni avea să-și dobândească teribila celebritate din Bătălia pentru Anglia. Un șir subțire de oameni ieșiți sâmbătă la cumpără-turi forfotea în jur, obligându-i să stea foarte aproape, în pofida voinței lor. Își luară rămas bun cu răceală. Robbie îi spuse să nu uite să ia bani la ea când avea să meargă la notar. Cecilia îi reaminti să ducă adresele lor acasă, în Surrey. Pe urmă totul se termină. o privire semnificativ, așteptând să plece. Dar mai era un lucru pe care Briony nu li-l spusese:

— Regret foarte mult, vorbi ea încet. V-am pricinuit atâta nefericire. îmi pare foarte rău.

Cuvintele păreau idioate și inadecvate, ca un lucru pe care îl spui când răstorni ghiveciul cu flori favorit al cuiva sau când ai uitat de o zi de naștere.

— Fă numai ceea ce ți-am cerut, zise moale Robbie.

Sunase aproape conciliant, datorită adverbului „numai”, dar nu tocmai, nu încă.

— Sigur că da, promise Briony și pe urmă se răsuci pe tocuri, conștientă că o privesc din urmă cum intră în sala cu casele de bilete și o tra-versează.

Își cumpără bilet până la Waterloo. Ajunsă la barieră, se uită înapoi, dar cei doi nu se mai vedeau.

Arată bilatul controlorului și intră în lumina galbenă și murdară, la capătul scării rulante care scârțâia și trosnea și care începu s-o ducă la vale, în vântul făurit de mâna omului, ridicat din adâncurile beznei, în răsuflarea a un milion de londonezi, care-i răcorea fața, făcând să-i fluture pelerina. Stătea nemișcată și se lăsa purtată în jos, bucuroasă că înaintează fără să-și mai tor-tureze călcâiul. o surprindea că se simțea atât de senină, doar puțin tristă. Să fi fost vorba de dezamăgire? Nu putea spune că se așteptase la iertare. Ceea ce simțea era mai degrabă un fel de dor de casă, deși pentru așa ceva nu exista nici un izvor, nici un cămin. o întristase des-părțirea de sora ei. De sora ei îi era dor – mai precis, de ea împreună cu Robbie. De iubirea lor. Nici Briony, nici războiul nu reușiseră s-o dis-trugă. Acest lucru o consola în timp ce luneca tot mai adânc în măruntaiele orașului. Cum îl făcuse Cecilia să vină la ea, numai cu ochii. Tandrețea aceea din vocea ei, când îl rechemă pe pământ din amintirile lui despre Dunkerque, despre drumurile ce duceau într-acolo. Uneori vorbise așa și cu ea, când Cecilia avea șaisprezece ani, iar Briony era o copilă de șase și lucrurile mergeau teribil de rău. Sau noaptea, când Cecilia venea s-o salveze dintr-un coșmar și o ducea la ea în pat. Chiar acestea erau cuvintele pe care le folosea:

Vino pe pământ. N-a fost decât un vis urât. Vino pe pământ, Briony. cât de ușor fusese dată uitării dragostea aceasta frățească, spontană! Aluneca în jos acum, prin lumina brună ca o supă, apro-piindu-se de fund. Nu se mai vedea nici un călător, iar aerul devenise brusc nemișcat. Era calmă când se gândea la ce avea de făcut. Laolaltă, scrisoarea către părmți și declarația oficială aveau să-i consume foarte puțin timp. Tot restul zilei îi aparținea. Știa

la ce se aștepta lumea de la ea. Nu doar la o simplă scrisoare, ci la o rescriere, la o ispășire. Și era pregătită să înceapă.

BT Londra, 1999

Londra, 1999

C e stranii ore am petrecut. Azi, în dimineața celei de-a șaptezeci și șaptea aniversări a nașterii mele, am hotărât să merg pentru ultima dată la biblioteca Muzeului de Război din Lambeth. Se potrivea cu starea mea sufletească deosebită. Sala de lectură, aflată sus, chiar în domul clădirii, a fost pe vremuri capela spitalului Royal Bethlehem, vechiul Bedlam. Acolo unde veneau cândva să se roage nebunii se adună acum cărturarii, ca să studieze nebunia colectivă a răz-boiului. Mașina trimisă de familie nu avea să sosească decât după prânz, așa că m-am gândit că mă voi deconecta verificând ultimele detalii, luându-mi rămas bun de la arhivarul-șef și de la însoțitorii amabili care m-au escortat când mer-geam cu liftul în sus și în jos în săptămânile astea hibernale. Intenționez să donez arhivelor și duzina de lungi scrisori primite de la domnul Nettle. Mi-am făcut un fel de cadou de ziua de naștere - presupun - petrecând o oră sau două cu pretenția că sunt extrem de ocupată și agitân-du-mă cu micile trebușoare casnice care se ivesc la sfârșit și fac parte din procesul nedorit al des-părțirii. În același spirit, am fost ocupată ieri după-amiaza la biroul meu. Acum manuscrisele sunt aranjate în ordine și datate, sursele foto-copiate sunt etichetate, cărțile împrumutate sunt pregătite pentru a fi restituite, totul e pus la punct în dosare. Întotdeauna mi-au plăcut fina-lurile ordonate.

Era prea frig, umezeala prea mare și mă simțeam prea tulburată ca să fblolesc transportul în comun. Am luat un taxi de la Regent's Park și, în timpul lungii curse prin centrul Londrei, m-am gândit la triștii pacienți de la Bedlam, cândva o sursă generală de amuzament, reflec-tând la faptul că și eu le voi îngroșa rândurile și plângându-mi de milă. Mi-au sosit rezultatele tomografiei și ieri dimineață am fost să le discut personal cu doctorul. Veștile nu sunt bune. Așa mi-a prezentat el situația de cum m-am așezat pe scaun. Durerile de cap și presiunea din jurul tâmpelor au o cauză precisă și sinistră. Mi-a arătat câteva pete granulate de pe o secțiune a tomografiei. Am observat că-i tremura creionul între degete și m-am întrebat dacă suferea și el de vreo boală neurologică. În spiritul celor care-i împușcă pe aducătorii de vești rcle, speram că da. Mi-a spus că suferisem o serie de accidente vasculare mici de tot, aproape imperceptibile. Că procesul se va desfășura foarte lent, dar că mintea mea, creierul, dau semne că vor să tragă obloanele. Micile sincope de memorie care ne hărțuiesc pe toți de la o anumită vârstă se vor accentua și mă vor afecta tot mai puternic, până în momentul când nu le voi mai băga în seamă, fiindcă-mi voi fi pierdut capacitatea de a înțelege ceva, orice. Zilele săptămânii, evenimentele acelei dimineți sau chiar ceea ce s-a întâmplat acum câteva minute vor fi probleme prea grele pentru memoria mea. Mi se vor șterge din minte numărul meu de telefon, adresa mea, tot ceea ce am făcut în viață. Peste doi, trei sau patru ani nu voi mai fi în stare să-mi recunosc vechii prieteni aflați încă în viață, iar dimineața, la trezire, nu-mi voi da seama că mă aflu în dormitorul meu. Nu

peste mult timp nici nu voi mai fi, pentru că voi avea nevoie de îngrijire permanentă.

Doctorul mi-a spus că sufăr de „demență neuro-vasculară” și că există și unele motive de consolare. De exemplu, încetineala evoluției bolii, pe care cred că a invocat-o și de zece ori. Apoi, nu e așa de rea ca maladia Alzheimer, cu agresivitatea și schimbările ei abrupte de stări sufletești. Dacă am noroc, s-ar putea să fie întrucâtva benignă. S-ar putea să nu fiu nefericită, ci doar o bătrânică idioată într-un fotoliu, care nu înțelege nimic și nu se așteaptă la nimic. Îl rugasem să fie sincer cu mine, așa că nu mă puteam plânge. Acum mă dădea – într-un fel – afară. Îl mai așteptau doispre-zece pacienți. Pe scurt, ținându-mi paltonul, mi-a descris jaloanele drumului pe care am să-l parcurg: pierderea memoriei de scurtă durată și a celei pe termen lung, dispariția din vocabularul meu a cuvintelor individuale – cu probabilitatea ca substantivele să se evapore primele – apoi dispariția limbii ca atare, o dată cu cea a simțului echilibrului, și, imediat după aceea, a controlului mișcărilor, iar în final moartea sistemului nervos central. Bon voyage!

Nu m-am speriat la început, câtuși de puțin. Dimpotrivă, am simțit un fel de euforie și am dorit să le comunic vestea cât mai grabnic prietenilor. Am stat o oră la telefon. Poate că-mi pierdeam deja stăpânirea de sine. Tbtul părea atât de memo-rabil! Întreaga după-amiază m-am învârtit prin camera de lucru, ocupându-mă de trebușoare casnice, iar când am terminat aveam pe rafturi șase clasoare noi. Seara au venit în vizită Stella și John și am comandat mâncare chinezească la domiciliu. Ei doi au băut împreună două butelii de Morgon. Eu m-am mulțumit cu ceai verde. Încăn-tătorii mei prieteni au fost șocați când le-am descris viitorul meu personal. Au trecut amândoi de șaiszeci de ani, deci sunt d.estul de bătrâni ca să se amăgească cu ideea că la șaptezeci și șapte ești încă tânăr. Azi, în taxi, străbătând Londra în pas de melc, pe ploaia înghețată, nu m-am prea putut gândi la altceva. Înnebunesc, îmi spuneam. Nu vreau să-mi pierd mințile, Dar nu credeam că este adevărat. Poate că nu eram decât victima diagnosticienilor moderni: în alt secol, s-ar fi spus despre mine că îmbătrânesc și mă lasă memoria. La ce altceva mă puteam aștepta? Nu fac decât să mor încet, să mă dizolv în necunoscut.

Taximetrul scurta dmmul pe străzile laterale din Bloomsbury, pe lângă casa unde a locuit tata după a doua căsătorie, pe lângă apartamentul de la subsol unde am trăit și lucrat eu în tot deceniul șase. De la o vârstă, orice drum prin oraș devine insuportabil de reflexiv. Lista adre-selor celor morți se lungește. Am traversat piața unde Leon și-a îngrijit eroic soția suferindă și apoi și-a crescut copiii gălăgioși cu un devota-ment care ne-a umplut pe toți de mirare. Într-o bună zi, și eu voi inspira un moment de meditație vreunui călător cu taxiul. Este o scurtătură des folosită, acest Inner Circle din Regent's Park.

Am traversat fluviul pe podul Waterloo. Am întins gâtul, stând pe marginea banchetei, ca să mă delectez cu imaginea mea favorită a orașului și, cum îmi tot întorceam capul când în josul apei, spre catedrala Sfântul Paul, când în susul ei, spre Big Ben, cu toată panorama Londrei turistice între ele,

mă simțeam sănătoasă din punct de vedere fizic și intactă mental, cu excepția durerilor de cap și a unei ușoare oboseli. Oricât de ofilită aș fi, simt că sunt cea care am fost de când mă știu. Greu de explicat așa ceva tinerilor. Se prea poate ca noi, bătrânii, să ne fi asumat înfățișări reptiliene, dar de fapt nu constituim un trib separat. Peste încă un an sau doi însă îmi voi fi pierdut dreptul de a protesta în felul acesta. Cei cu boli grave și alienații mintal sunt cu adevărat o altă rasă, o rasă inferioară. Nimeni nu mă va putea convinge de contrariu.

Șoferul înjura în barbă. Lucrările de reparare a străzilor de pe malul celălalt ne forțau să ocolim pe lângă vechiul County Hall. Acolo, ieșind din sensul giratoriu, spre Lambeth, am zărit pe fugă spitalul St. Thomas. În timpul Bătăliei pentru Anglia a cam luat-o pe coajă – slavă Domnului că nu mă aflam acolo! – iar clădirile și turnul reconstruite pe vechiul teren sunt o rușine națională. În timpul războiului am lucrat la trei spitale – Alder Hey și Royal East Sussex, dar și St. Thomas – pe care le-am contopit într-o singură imagine mentală, ca să-mi concentrez experiența într-un singur punct. o deformare convenabilă și cea mai benignă dintre încălcările realității făcute de mine.

Nu mai ploua chiar atât de tare când șoferul descrie un arc de cerc și opri în dreptul porții principale a muzeului. Fiind ocupată cu recupe-rarea servietei, găsirea unei bancnote de douăzeci de lire și deschiderea umbrelei, n-am observat cealaltă mașină, parcată chiar m față, decât după plecarea taxiului. Un Rolls negru. Am crezut o clipă că era gol, dar de fapt șoferul era un ins minuscul, aproape invizibil în spatele volanului. Nu sunt sigură că ceea ce doresc să descriu poate fi numită o surprinzătoare coincidență. Dar mă gândesc la familia Marshall ori de câte ori văd un Rolls parcat și fără șofer. Cu anii, a devenit un obicei. Cei doi îmi vin deseori în minte, de regulă fără să-mi stârneasă nici un fel de emoție. M-am obișnuit cu ideea că există. Mai apar uneori și în ziare, datorită Fundației lor și a contribuției esențiale a acestora la cercetarea medicală, grație colecției de tablouri donate galeriei Tate sau gene-roasei lor finanțări acordate proiectelor agricole pentru Africa subsahariană. Se scrie și despre petrecerile date de ei și despre procesele de defăimare intentate ziarelor naționale. Deci, nimic remarcabil în faptul că lordul și lady Marshall mi-au venit în minte când mă apropiam de masi-vele tunuri gemene din fața intrării în muzeu, dar am fost surprinsă să-i văd coborând treptele și venind spre mine.

o cohortă de oficialități – l-am recunoscut pe curatorul muzeului – și un singur fotoreporter formau alaiul care-i însoțea la plecare. În timp ce coborau scările pe lângă coloane, doi bărbați tineri îi apărau de ploaie cu niște umbrele deschise. Am păstrat distanța, preferând să încetinesc pasul decât să mă opresc de tot și să atrag atenția asupra-mi. Urmară o rundă de străngeri de mâini și un cor de hohote de răs, stămit de o remarcă a lordului Marshall. El se sprijinea într-un baston, un fel de toiag lăcuit care a devenit semnul său distinctiv. Poză pentru fotoreporter, împreună cu soția sa și cu directorul muzeului, după care cei doi Marshall se îndepărtară, însoțiți de suita de tineri cu umbrele. Oficialitățile de la muzeu răma-seră pe trepte. Mă

interesa încotro se vor îndrepta soții Marshall, ca să evit o întâlnire directă. Ei deciseră să treacă pe lângă tunurile din stânga, așa că am procedat la fel.

Ascunsă în parte de țevile ridicate spre cer și de pedestalele de beton, în parte de umbrela înclinată în față, i-am văzut totuși bine. Trecură pe lângă mine tăcuți. El îmi era cunoscut mai ales din fotografii. În ciuda petelor hepatice și a pungilor purpurii de sub ochi, avea în sfârșit înfățișarea unui plutocrat chipeș la modul barbar, deși oarecum redusă ca proporții. Vârsta îi smo-chinise fața și eliberase expresia aceea din care, pentru a o avea cu adevărat, îi lipsise întotdeauna o fracțiune. Maxilarul i se redusese ca proporții, dar micșorarea osului fusese milostivă. Era cam nesigur pe picioare și avea platfus, dar umbla suficient de drept pentru un bărbat de optzeci și opt de ani. Ajungi să observi și să judeci aseme-nea amănunte Dar mâna îi apăsa tare brațul Lolei, iar bastonul nu era doar de paradă. De multe ori s-a consemnat în jurnale cât bine a făcut el lumii acesteia. Poate că și-a petrecut viața întreagă ispășind. Sau poate că i-a dat pur și simplu înainte fără nici un gând, trăindu-și viața la fel ca întotdeauna.

Cât despre Lola - verișoara mea care trăiește pe picior mare și fumează ca un turc - iat-o și pe ea, subțirică și sănătoasă ca un ogar de curse, încă fidelă bărbatului. Cine ar fi crezut? Pe par-tea asta - cum se zicea cândva - îi era unsă felia de pâine. Oi fi sarcastică, dar la asta m-am gândit privind-o. Purta o blană de samur și o pălărie de paie vișinie, cu boruri largi. Mai curând sfidă-toare decât vulgară. Nu departe de optzeci de ani, avea în picioare pantofi cu tocuri înalte. Pe trotuar, tocurile ei produceau un țcănit de pas vioi, tineresc. Nu se vedea nici urmă de țigară. De fapt plutea în jurul ei un aer de sănătate bine întreținută și era bronzată artificial. Acum era mai înaltă decât soțul ei și, fără îndoială, mai viguroasă. Însă exista și un element comic -sau mă agățam eu de un pai? Era fardată puter-nic, dată din belșug cu fond de ten și pudră și cu gura de un purpuriu țipător. Dar în privința asta am fost întotdeauna o puritană, așa că mă socot o martoră nedemnă de încredere. Gândul meu a fost că semăna cu un personaj negativ dintr-o piesă de teatru: silueta filiformă, haina neagră, buzele însângerate. Un portțigaret lung, un ciuaua sub braț și ar fi putut fi luată drept Cruella de Vil.

Am trecut unii pe lângă alții în doar câteva secunde. Am urcat treptele și m-am oprit sub fronton, la adăpost de ploaie, ca să privesc cum grupul se îndreaptă spre automobil. Mai întâi l-au ajutat pe el să intre și cu ocazia asta mi-am dat seama cât era de fragil. Nu se putea îndoi de mijloc, nu-și putea sprijini greutatea corpului pe un singur picior. A trebuit să fie ridicat ca să se așeze pe scaun. Valeții au ținut portiera din spate pentru lady Lola, care s-a urcat în mașină cu o agilitate impresionantă. Am urmărit Rollsul până a pătruns în circulație, apoi am intrat și eu în muzeu. Întâlnirea îmi așezase un fel de greutate pe piept și încercam să nu mă gândesc la ea, să n-o simt acum. Avusesem destul de pățimit în ziua aceea. Dar, în timp ce-mi predam servieta la garderobă și schimbam saluturi vesele cu por-tarii, nu-mi ieșea din minte sănătatea Lolei. La acest muzeu regula este că trebuie să fii însoțit în lift până la sala de lectură, iar spațiul restrâns al liftului face obligatorie conversația mănintă. Cel puțin așa cred. Flecărind - despre vremea mize-

rabilă, dar care se va îmbunătăți în week-end – nu puteam să nu mă gândesc la întâlnirea din fața muzeului în termeni existențiali fundamentali: era posibil să trăiesc mai mult decât Paul Marshall, dar era evident că Lola avea să trăiască mai mult decât mine. Concluziile erau clare. Problema ne obsedează de ani de zile. Cum spunea

1. Personajul negativ din filmul o sută și unu dalmațieni.

cândva editorul meu: a face public ceva înseamnă a intra în litigiu. Dar acum nu mai aveam putere pentru asta. Erau deja prea multe lucruri la care nu voiam să mă gândesc. Venisem la muzeu ca să-mi ocup mintea cu ceva.

Am stat de vorbă o vreme cu arhivarul-șef. I-am predat pachetul de scrisori pe care mi le scrisese domnul Nettle despre Dunkerque. Îl primi cu multă recunoștință. Avea să le depoziteze împreună cu celelalte pe care i le dădusem. Arhivarul găsisse pentru mine un colonel bătrân și amabil din Buffs, el însuși istoric amator, care citise paginile relevante din transcrierea mea și și trimisese observațiile prin fax. Mi-a predat notițele acestuia – enervate, folositoare. M-au absorbit total, mulțumescu-ți ție, Doamne!

„Absolut nici un (subliniat de două ori) militar din cadrul armatei britanice nu ar spune «Fuga marș!» Numai un american ar da un astfel de ordin. Termenul corect este «Pas alergător!»" Iubesc amănuntele astea, abordarea pointuistă a verosimilitudinii, corectarea detaliilor, care produce satisfacție printr-un efect cumulat.

„Nimeni nu s-ar gândi vreodată să spună «tunuri de douăzeci și cinci de livre». Termenul este fie «tunuri de douăzeci și cinci», fie «două-zeci-și-cinci-uri». Expresia folosită de Dvs. i-ar suna straniu chiar și unuia care nu a făcut serviciul militar la Royal Artillery."

Ca și polițiștii dintr-o patrulă de căutare, ne târam pe coate și genunchi în căutarea adevărului.

„Spuneți că tipul de la RAF purta beretă. Nu mi se pare corect. În afară de tanchiști, nici măcar armata nu avea berete în 1940. Socot că-i mai bine ca omul să poarte o bonetă."

La urmă colonelul, care-și începea scrisoarea numindu-mă „Domnișoară Tallis", lăsa să transpară nemulțumirea sa față de sexul meu. Și de fapt de ce vă amestecați dumneavoastră în astfel de probleme?

„Madame (subliniat de trei ori), un Stuka nu duce «o singură bombă de o mie de tone». Vă dați seama că nici o fregată a flotei nu cântărește atât de mult? Vă îndemn să mai studiați problema." o simplă greșală de dactilografie. Intenționasem să scriu „o mie de livre". Mi-am notat toate corecturile și i-am scris colonelului o scrisoare de mulțumire. Am plătit fotocopiile documentelor, pe care le-am aranjat în teancuri ordonate pentru arhiva personală. Am restituit la ghișeu din fața volumele pe care le folosisem și am aruncat diferite hârtii răzlețe. Am curățat orice urmă lăsată de mine în spațiul acela de lucru. Când mi-am luat rămas bun de la arhivar, am aflat că Fundația Marshall era pe cale să facă o donație muzeului. După ce am dat mâna cu ceilalți bibliotecari și am promis că voi aduce mulțumiri departamentului pentru ajutorul primit, au chemat o însoțitoare să mă

conducă. Fata de la garderobă, extrem de amabilă, mi-a chemat un taxi și un membru mai tinerel al pazei de la intrare mi-a dus servieta până la marginea trotuarului.

Mergând cu taxiul înapoi spre nord, m-am gândit la scrisoarea colonelului sau, mai bine zis, la plăcerea pe care mi-o făcuseră corecturile lui banale. Dacă țineam atât de mult la amănunte, ar fi trebuit să scriu un alt fel de carte. Dar treaba mea era săvârșită. N-aveam să mai rescriu nimic. La asta mă gândeam când am intrat în vechiul tunel pentru tramvaie de sub Aldwych, chiar înainte de a adormi. Când m-a trezit șoferul, taxiul ajunsese deja la apartamentul meu din Regent's Park.

Mi-am pus la dosar hârtiile aduse de la muzeu, mi-am făcut un sandwich și am pregătit o valijoară cu cele trebuincioase pentru noapte. În timp ce umblam prin apartament dintr-o cameră într-alta, eram conștientă că anii independenței mele se vor sfârși curând. Pe masa de scris era o foto-grafie veche a soțului meu, Thierry, făcută la Marsilia cu doi ani înaintea morții sale. Într-o bună zi aveam să întreb cine era persoana din fotografie. M-am liniștit alegând tacticos rochia pe care s-o port la dineul aniversar. De fapt, evoluția bolii mă întinerește. Sunt mai zveltă decât acum un an. Trecându-mi degetele peste hainele de pe umerase, am uitat de diagnostic multe minute în șir. M-am decis pentru o rochie de cașmir de culoarea gri-porumbel, strânsă în talie. Mai departe totul a fost simplu: o eșarfă albă de satin, prinsă cu broșa-camee a lui Emily, pantofi de gală din imitație de piele - cu tocuri joase, firește - un șal negru de tip devore. Am închis valiza și m-a surprins cât era de ușoară când am dus-o până în hol.

Secretara mea vine mâine, înainte ca eu să mă întorc. I-am lăsat un bilet, indicându-i ce doresc să facă, după care am luat o carte și o ceașcă de ceai și m-am instalat la geamul dinspre parc. Întotdeauna am știut cum să nu mă gândească la lucrurile care mă tulbură cu adevărat. Dar n-am putut citi. Eram mult prea emoționată. o călătorie la țară, un dineu dat în onoarea mea, reînnoirea relațiilor de familie. Și totuși avuse-sem cu doctorul o conversație tipică. Ar fi trebuit să fiu disperată. Era posibil să fiu, în termeni moderni, negativistă? A crede una ca asta nu i schimba nimic. Mai era o jumătate de oră până ' când trebuia să sosească mașina și nu mai aveam stare. M-am ridicat din fotoliu și m-am plimbat de-a lungul și de-a latul camerei. Dacă stau prea mult așezată, mă dor genunchii. Nu-mi dădea pace imaginea Lolei, severitatea chipului ei stră-veziu, cutezanța cu care pășea trufașă pe tocurele periculos de înalte, vitalitatea cu care dispăruse în Rolls. Oare mă socoteam concurenta ei când călcam pe covorul dintre șemineu și Chesterfield? Fusesem mereu sigură că viața în înalta societate și țigările îi vor veni de hac. Am fost incredințată de asta și pe când aveam amândouă cincizeci de ani. Dar acum, la optzeci, are o înfățișare vorace, de om care știe ce știe. Întotdeauna a fost fata mai mare, superioară, mereu cu un pas înaintea mea. Dar în problema finală și cea mai importantă am să i-o iau eu înainte, iar ea va trăi o sută de ani. Nu voi putea publica asta cât mai sunt în viață.

Rollsul îmi sucise, fără îndoială, capul, fiindcă taxiul, atunci când a venit - după cincisprezece minute - m-a dezamăgit. De obicei nu dau importanță

unor astfel de chestiuni. Era un mini prăfuit, cu bancheta din spate acoperită cu blană artificială, dungată ca o zebra. Dar șoferul, Michael, era un băiat vesel din Indiile de Vest, care mi-a luat din mână valijoara și s-a străduit foarte ostentativ să tragă scaunul pasagerului mai în față pentru mine. După ce s-a stabilit că nu voi tolera sub nici un motiv muzica aceea care bubuia din boxele de pe polița din spate, indiferent de intensitatea volumului, iar el și-a revenit din ușoara-i supărare, ne-am împăcat grozav și am pâlăvrăgit despre familiile noastre. El nu-și cunoștea tatăl, iar mama lui era doctoriță la spitalul Middlesex. Michael terminase dreptul la Universitatea din Leicester și avea să se ducă la LSE1 ca să facă un doctorat pe tema legislației și

1. London School of Economics.

sărăciei în lumea a treia. Ieșind din Londra pe deprimanta Westway, mi-a făcut rezumatul tezei: nici urmă de lege a proprietății în lumea a treia, prin urmare nici urmă de capital, deci nici urmă de bogăție.

— Vorbește în tine juristul, am zis. Iți inven-tezi de unul singur ceva de făcut.

A răs políticos, deși sunt sigură că m-a considerat de o prostie imensă. În zilele noastre este absolut imposibil să estimezi nivelul de educație al cuiva după felul cum vorbește, cum se îmbracă sau după preferințele muzicale. Dacă nu vrei să greșești, cel mai bine este să-l tratezi pe orice neisprăvit ca pe un intelectual distins.

După douăzeci de minute, discuția începu să lânzezească și, cum mașina intrase pe autostradă și motorul zumzăia ca un bondar, am adorinit din nou, iar când m-am trezit mergeam pe un drum de țară și-mi simțeam tâmplele strânse dureros, ca într-un cerc de fier. Am luat trei aspirine din poșetă și le-am mestecat și înghițit dezgustată. Oare ce părticică de minte, de memorie, pierdusem din cauza unui nou accident vascular minuscul? N-aveam să știu niciodată. Atunci, pe scaunul din spate al aceluiași automobil micuț, am trăit prima oară un sentiment vecin cu disperarea. Cuvântul „panică” ar fi prea puternic. În parte, era o problemă de claustrofobie: să fi închisă, neputincioasă, într-un proces de decădere, cu senzația că ființa ți se micșorează. L-am bătut pe umăr pe Michael și l-am rugat să dea drumul la muzică. M-a refuzat, presupunând că vreau să-i cânt în strună fiindcă ne apropiam de capătul călătoriei. Eu însă am insistat, așa că pulsația bașilor a revenit, iar peste ea un bariton cu vocea limpede cânta, într-un patois din Caraibe, un fel de cântecel de copii sau o rimă săltăreață pe care se sare coarda. M-a amuzat. Părea ceva teribil de copilăresc, deși aveau impresia că se exprimau emoții cât se poate de oribile. Nu i-am cerut să traducă.

Când am virat pe alea ce ducea la hotelul Tilney, muzica se auzea în continuare. Trecuseră mai bine de douăzeci și cinci de ani de când fusesem aici ultima dată, la înmormântarea lui Emily. Am observat mai întâi lipsa arborilor mari, decorativi, a ulmilor gigantici care, presupuneam, fuseseră victimele vreunei maladii. La rândul lor, stejarii fuseseră tăiați ca să facă loc unui teren de golf. Am încetinit ca să lăsăm niște jucători și pe băieții lor de mingi să traverseze. N-am putut să nu-i consider intruși. Pâlcul de pomi din

jurul căsuței lui Grace Turner mai era la locul lui și, după ce am trecut de un grup de mesteceni, am zărit dintr-o dată conacul. Fusese dintotdeauna o clădire urâtă, incapabilă să stărnească nostalgia cuiva. Dar de la distanță avea o înfățișare țeapănă și vulnerabilă. Iedera care atenuase efectul fațadei de cărămidă roșie fusese smulsă, poate ca să nu distrugă zidăria. Nu peste multă vreme ne apropiarăm de primul pod și am constatat că lacul nu mai exista. Pe pod eram suspendați deasupra unei peluze perfecte, cum se vede uneori în interiorul unui vechi șanț de apărare. Nu era o priveliște neplăcută dacă nu știai ce fusese cândva acolo: rogozul, rațele, crapul uriaș prăjit și devorat de doi vagabonzi lângă templul de pe insulă. Care nu mai exista, nădăruindu-l. Pe locul unde se ridica odinioară erau o bancă de lemn și un coș de gunoi. Insula, care -desigur - nu mai era insulă, devenise o movilă lunguiață, acoperită cu iarbă moale, ca un imens gorgan vechi, pe care creșteau rododendroni și alte tufe. De jur împrejur se desfăcea în bucle o potecă acoperită cu pietriș și ici-colo vedeai alte bănci și globuri de iluminat. N-am avut timpul necesar să calculez poziția locului unde o înfrun-tasem cândva pe tânăra lady Lola Marshall, fiindcă treceam deja peste al doilea pod și apoi încetineam ca să virăm în parcare asfaltată construită în fața casei, pe toată lungimea ei.

Michael mi-a dus valiza la recepția aflată în vechiul hol. Ce ciudat că-și dăduseră osteneala să întindă un covor cu firul mare peste gresia albă și neagră! Presupun că acustica vestibulului a fost întotdeauna proastă, deși pe mine nu m-a deranjat. Din difuzoarele ascunse se auzeau încet Anotimpurile lui Vivaldi. Aveau o tejghea elegantă din lemn de trandafir, cu un computer și o vază cu flori; de ambele părți făcea de gardă câte o armură; montate pe lemnul de pe perete, se vedeau două halebarde și sub ele un blazon; deasupra lor, portretul aflat pe vremuri în sufragerie, importat de bunicul meu ca să asigure un pedigree familiei. I-am dat un bacșiș lui Michael, urându-i din inimă noroc la dreptul de proprietate combinat cu sărăcia. Încercam să-mi repar gafa prostescă despre juriști. El mi-a urat la mulți ani, mi-a strâns mâna - ce moale și impersonală îi era strânsoarea! - și dus a fost. Din spatele tejghelei, o fată serioasă, în taion, mi-a dat cheia camerei și mi-a spus că fosta bibliotecă fusese repartizată exclusiv pentru folosința grupului nostru. Puținii invitați care sosiseră deja ieșiseră să-și dezmoștească picioarele. La șase era planificat un cocteil. Un om de serviciu avea să-mi ducă valiza în cameră. Aveam la dispoziție un ascensor.

Așadar, nu mă întâmpină nimeni, dar acest lucru îmi produse ușurare. Preferam să studiez totul singură, căci schimbările radicale petrecute îmi stârniseră curiozitatea, și asta înainte de a deveni musafirul de onoare. Am luat liftul până la etaj, am trecut printr-o ușă de incendiu din sticlă, am pășit pe coridorul ale cărui scânduri lăcuite scârțăiau familiar. Ce bizar să vezi dormi-toarele numerotate și încuiate! Desigur, numărul camerei mele - șapte - nu-mi spunea nimic, dar cred că ghicisem deja unde voi dormi. Cel puțin când m-am oprit în fața camerei n-am fost luată prin surprindere. Nu era fosta mea cameră, ci a mătușicii Venus, considerată pe vremuri camera cu cea mai frumoasă vedere spre lac, spre aleea de acces, spre pădurea și

dealurile din depărtare. Era normal ca nepotul lui Pierrot, Charles, să mi-o fi rezervat mie.

Intrând, am avut o surpriză plăcută. Încăperile de pe ambele părți fuseseră unite pentru a forma un apartament grandios. Pe o masă joasă de sticlă stătea un buchet uriaș de flori de seră. Giganticul pat înalt, pe care mătușica Venus îl ocupase atâția ani fără să se plângă, dispăruse, la fel ca și lada de zestre sculptată și sofa cu capitonată cu mătase verde. Toate erau acum proprietatea fiului mai mare al lui Leon din cea de a doua căsătorie și erau instalate într-un castel, undeva în Scoția, în munți. Dar noul mobilier era elegant și camera mi-a plăcut. A sosit și valiza. Am comandat un ceai și mi-am atănat rochia pe umeri. Am explorat salonașul, care avea o masă de scris și o veioză bună, și m-a impresionat imensitatea băii, cu potpuriul și teancul de pro-soape așezate pe un raft încălzit. A fost o ușurare să nu văd că totul a decăzut din pricina lipsei de gust. Cu vârsta, să crezi asta devine un obicei. Am rămas la fereastră ca să admir razele de soare ce cădeau pieziș pe terenul de golf și aureau copacii desfrunziți de pe dealurile îndepărtate. Nu mă puteam obișnui cu absența lacului, dar poate că, într-o bună zi, putea fi refăcut. Cât despre clădirea propriu-zisă, eram sigură că acum, ca hotel, adăpostea mai multă fericire decât pe vremea când locuiserăm noi aici.

Charles a telefonat după o oră, tocmai când începeam să mă gândesc că ar fi cazul să mă îmbrac. Mi-a propus să vină să mă ia pe la șase și un sfert, după ce se vor fi strâns toți, și să mă ducă la parter, în așa fel încât să-mi fac o intrare teatrală. Așa că am intrat în camera aceea enormă, în formă de L, la brațul lui, în hainele mele de cașmir, în aplauzele celor aproximativ cincizeci de rubedenii cu paharele ridicate. Prima impresie a fost că nu recunosc absolut pe nimeni. Nici măcar o față cunoscută! M-am întrebat dacă era o manifestare anticipată a neputinței de a înțelege, ce-mi fusese hărăzită. Pe urmă, încetul cu încetul, chipurile se conturau mai limpede. Trebuie să ținem cont și de trecerea anilor, de viteza cu care bebelușii purtați în brațe devin ștregari de zece ani. Nu puteam să nu-l recunosc pe fratele meu, ghemuit și aplecat într-o rană în fotoliul cu roțile, cu un șervet legat la gât ca să absoarbă șampania vărsată din paharul ținut de cineva la gura lui. Când m-am aplecat să-l sărut, Leon mi-a zâmbit cu jumătatea de față asupra căreia mai deținea controlul. Nu mi-a trebuit mult nici să-l identific pe Pierrot, acum smochinit și cu o calviție lucioasă, pe care-mi venea să-mi așez palma, dar cu

- ochii la fel de scâpărători ca întotdeauna și un adevărat pater familias.

Convenția este să nu rostim niciodată numele surorii sale.

Așa am făcut ocolul camerei, cu Charles lângă mine, care-mi șoptea numele fiecăruia. Ce încântare să fii inima unei reuniuni atât de pline de bunăvoință! I-am cunoscut din nou pe copiii, nepoții și strănepoții lui Jackson, cel decedat acum cincisprezece ani. De fapt, împreună, cei doi gemeni aproape că populaseră întreaga încăpere. În această privință, nici Leon nu se descurcase rău, cu cele patru căsătorii ale sale și cu seriozitatea cu care și îndeplinise rolul de tată. Laolaltă, aveam vârste cuprinse între trei luni și optzeci și nouă de ani. Și ce vacarm de voci, de la cele ascuțite la cele răgușite, se făceau auzite în timp ce chelnerii aduceau tot mai multă

șampanie și limonadă! Copiii îmbătrâniți ai verișorilor de gra-dul patru mă salutau ca niște prieteni de mult dați uitării. Tot a doua persoană dorea să-mi spună un cuvânt frumos despre cărțile mele. Niște adolescenți încântători mi-au povestit cum se studiază ele în școli. Am promis că voi citi romanul dactilografiat al prietenului absent al cuiva. Îmi vărau în mână bilețele și cărți de vizită. Îngrămădite pe o masă dintr-un colț al camerei, se aflau cadourile pe care, îmi atraseră atenția câțiva copii, va trebui să le deschid înainte, nu după ora lor de culcare. Am împărțit felurite făgăduieli, am strâns mâini, am sărutat buze și obraji, am admirat și gădilit bebeluși și, exact când începeam să-mi spun că tare mult îmi doream să stau undevajos, am observat că se aduceau scaune și se așezau toate în aceeași direcție. Pe urmă Charles a pocnit din palme și, ridicând vocea peste larma care se potolea cu greu, a anunțat că îna-nte de dinea avea să se desfășoare un program artistic în onoarea mea. Eram rugați să ne așezăm. Pe mine m-au condus până la un fotoliu din primul rând. Alături, bătrânul Pierrot era adâncit în conversație cu vărul din stânga. Peste cameră pogorî p liniște nervoasă, dar nu absolută. Dintr-un colț se auzeau șoaptele agitate ale copiilor, pe care am socotit de cuviință să le ignor cu tact. În timp ce așteptam, în timp ce aveam, ca să zic așa, câteva secunde numai pentru mine, m-am uitat înjur, remarcând abia acum faptul că toate cărțile din bibliotecă dispăruseră, ca și rafturile, de altfel. De aceea mi se păruse încăperea mult mai mare decât mi-o aminteam. Nu era nimic de citit, cu excepția revistelor despre viața la țară, aflate pe niște polițe de lângă șemineu. După un sâsâit și un râcâit de scaune, se înființă în fața noastră un băiat cu o mantie neagră pe umeri. Era palid, pistruiat și cu părul ca morcovul -imposibil să nu recunoști un Quincey. Am socotit că avea nouă sau zece ani. Trupul sfrijit îi făcea capul să pară disproporționat de mare și-i dădea un aer eteric. Dar când își roti privirea peste public, așteptând să se liniștească, păru foarte sigur pe el. În cele din urmă își ridică bărbia de elf, trase aer în plămâni și vorbi cu un glas de soprană, limpede și pur. Mă așteptasem la o șmecherie magică, dar ceea ce am auzit avea o notă supranaturală:

Aceasta-i a spontanei Arabella poveste, Ce cu-n tip extrinsec fugit-a fără veste. Copleșiți au fost părinții să-și vadă prima născută Evaporându-se din casă și la Eastbourne dispărută, Fără de permisiune, bolnavă, săracă să stea până și-a cheltuit, biata, chiar și ultima para.

Dintr-o dată ea se ivi chiar în fața mea, fetița aceea sfătoasă, îngâmfata, hiperactivă, și nici nu era moartă, fiindcă atunci când lumea chicoti apreciativ la auzul cuvântului „extrinsec”, săr-mana mea inimă - ce vanitate ridicolă! - a palpitat scurt. Băiatul declama cu o claritate glacială și cu o supărătoare umbră a ceea ce se numea în generația mea accentul cockney, deși n-am idee ce semnificație mai are pentru. cei de azi un „t” glotal. Știam că sunt cuvintele mele, chiar dacă abia mi le mai aminteam și-mi venea greu să mă concentrez, asaltată de atâtea întrebări, de atâtea emoții. Unde găsiseră textul? Și era oare sigu-ranța nepământeana a băiatului semnul unei alte ere? Am strecurat o privire spre vecinul meu de scaun, Pierrot. Stătea cu batista în mână, tamponându-se la ochi, și nu cred

că era vorba doar de mândria lui de străbunic. Prologul se avântă spre un punct culminant firesc:

Pentru imprezvizibila fată ziua sosi Când cu prințul urma a se căsători. Dar Arabella află cam prea târziu Că trebuie gândit înainte de a iubi pe viu.

Aplaudară cu toții foarte zgomotos. Se auziră chiar și niște fluierături vulgare. Dicționarul ăla, Oxford Concise. Pe unde o fi fiind acum? În nord-vestul Scoției? Il voiam înapoi. Băiatul făcu o plecăciune, se dădu înapoi câțiva yarzi și fu înconjurat de alți patru copii, care apăruseră neobservați de mine și așteptau, cum se spune, pe extreme.

Astfel începu Suferințele Arabellei, cu un rămas bun de la părinții întristați și neliniștiți. În rolul eroinei am recunoscut-o numaidecât pe strănepoata lui Leon, Chloe. Ce fată drăguță și solemnă, cu vocea ei joasă și plină și cu sângele ei hispanic, venit de la maică-sa! Îmi aduc aminte că am participat la prima ei aniversare – parcă a fost ieri! Am privit cum Arabella se cufundă foarte convingător în sărăcie și disperare, abandonată de nememicul de conte -jucat de cel care rostise prologul, tot cu pelerina aia neagră. Totul s-a terminat în mai puțin de zece minute. În amintirea mea, deformată de simțul diferit al timpului pe care-l au copiii, povestea avusese întotdeauna lun-gimea unei piese de Shakespeare. Uitasem cu de-săvârșire că, după ceremonia nupțială, Arabella și prințul medical, braț la braț, fac un pas înainte ca să adreseze, la unison, publiculuî un cuplet final: Iată-nceputul iubirii și al trudei noastre sfârșit. Rămas bun, așadar, că ridicăm pânzele în asfințit.

Nu era tot ce puteam da eu mai bun, firește. Dar toată lumea, cu excepția lui Leon, a lui Pierrot și a znea, se ridică în picioare ca să aplaude. cât de bine jucaseră copiii până și ultima che-mare în fața cortinei! Perfect aliniați, mână în mână, la indicațiile lui Chloe făceau doi pași înapoi, înaintau, se înclinau din nou. În tevatura aceea nu observă nimeni că bietul Pierrot era absolut copleșit și-și acoperise fața cu palmele. Oare retrăia momentele acelea înfricoșătoare de singurătate, petrecute aici după divorțul părin-ților săi? cât de mult doriseră ei, gemenii, săjoace în piesă, cât își doriseră seara aceea din bibliotecă! Și iată că acum unul o vedea, după șaizeci și patru de ani, iar fratele lui era mort de mult.

M-au ajutat să mă ridic din fotoliul confortabil ca să țin un scurt discurs de mulțumire. Concurând cu un bebeluș care răcnea în fundul camerei, am încercat o evocare a verii fierbinți a anului o mie nouă sute treizeci și cinci, anul când veniseră verii mei din nord. Întorcându-mă spre micii actori, le-am declarat că spectacolul nostru nu s-ar fi ridicat la înălțimea spectacolului lor. Pierrot mă aproba hotărât din cap. Le-am explicat că numai eu fusesem vinovată de eșecul repetițiilor, fiindcă pe la mijlocul lor mă hotărâsem

—9W să mă fac romancieră. Râseră indulgent, mai aplaudară puțin, apoi Charles invită oaspeții la masă. Așa s-a desfășurat seara aceea plăcută, cu masa zgomotoasă la care până și eu am băut puțin vin, cu deschiderea cadourilor, cu ora de culcare pentru cei mici, în timp ce frații și suro-rile lor mai mari se duseră la televizor. Au urmat discuții la cafea și mult răs jovial, iar pe la zece am început să mă gândesc tot mai mult la splen-dida mea cameră de la etaj, nu pentru că aș fi fost ostenită, ci pentru că eram obosită

de antu-raj și de a sta în centrul atenției, oricât de bine intenționați ar fi fost toți. A mai trecut o jumătate de oră cu urări de noapte bună și cuvinte de despărțire, după care Charles și soția sa, Annie, mă conduseră în sfârșit sus, în cameră.

Acum este ora cinci dimineața și încă mai stau la măsuța de scris, analizând cele două zile ciudate pe care le-am trăit. E adevărat ce se spune, că bătrânii nu au nevoie de somn; în orice caz, nu noaptea. Mai sunt atâtea lucruri la care trebuie să reflectez și nu peste mult timp, poate peste nici un an, mă voi putea folosi de mult mai puțină minte. În zilele din urmă m-am gândit la ultimul meu roman, care ar fi trebuit să fie primul. Întâia versiune este datată ianuarie 1940, ultima – martie 1999. Între ele a existat o jumătate de duzină de variante. Prima rescriere – iunie 1947, a doua. pe cine mai interesează? Misiunea mea de cincizeci și nouă de ani s-a încheiat. A existat crima înfăptuită de noi – de Lola, de Marshall și de mine – și, începând cu a doua versiune, m-am străduit s-o descriu. Am considerat de datoria mea să nu ascund nimic – nume, locuri, incidente reale – și am povestit totul ca într-o consemnare istorică. Dar sub aspect juridic – cum m-au avertizat diferiți editori de-a lungul anilor – memoriile mele exacte nu vor putea fi publicate cât timp ceilalți vinovați mai sunt printre noi. Ai dreptul să te defăimezi numai pe tine și pe cei morți. Cei doi Marshall au fost extrem de activi în tribunale începând cu sfârșitul deceniului cinci, apărându-și renumele cu o foarte costisitoare îndăgălire. Pot ruina ușor o editură, dată fiind dimensiunea conturilor lor bancare. Aproape că s-ar putea crede că au ceva de ascuns. Să te gândești poți, dar nu să scrii. Mi s-au făcut deja sugestiile firești: schimbă decorul, modifică, maschează. Îmbracă faptele în cețurile imaginației. La ce sunt buni romancierii? Mergi cât de departe este necesar, instalează-ți bivouacul la câțiva inci de linia până unde se pot întinde ghearele legii. Dar nimeni nu cunoaște precis distanțele înainte de pronunțarea verdictului. Ca să fii în siguranță, trebuie să fii prevenitor și neclar. Știu că nu voi putea publica nimic înainte de moartea lor. Iar de azi dimineață m-am împăcat cu gândul că ea nu se va produce în timpul existenței mele. Nu mi-e de nici un folos dacă se duce numai unul dintre ei. Chiar dacă rubricile de necrologuri ale ziarelor ar publica în sfârșit mutra scofălcită a lordului Marshall, verișoara mea din nord n-ar rămâne indiferentă la acuzația de conspirație criminală.

A existat o crimă. Dar au existat și niște îndrăgostiți. Toată noaptea m-am gândit la îndrăgostiți și la finalurile lor fericite. Așa cum în asfințit ridicăm pânzele. Neinspirată inversiune. Mi-a trecut prin minte că de fapt n-am călătorit chiar atât de departe de când am scris piesulicea aceea. Mai corect spus, am făcut un ocol uriaș și m-am întors de unde am pornit. Numai în ultima versiune îndrăgostiții au parte de un final fericit, stând unul lângă celălalt pe un trotuar din sudul Londrei, în timp ce eu mă îndepărtez. Toate versiunile anterioare fuseseră nemiloase. Acum însă nu mă mai pot gândi la ce mi-ar servi dacă, să zicem, aș încerca să-mi conving cititorul, direct sau indirect, că Robbie Turner a murit de septicemie pe dunele din Bray, la 1 iunie 1940, sau că Cecilia a fost ucisă în luna septembrie a aceluiași an de

bomba care a distrus stația de metrou Balam. Că eu nu i-am întâlnit în anul acela. Că marșul meu de-a curmezișul Londrei s-a sfârșit la bisericuța de pe Clapham Common, de unde lașa de Briony s-a întors pe jos înapoi la spital, neputând da ochii cu îndurerata ei surioară. Că scrisorile îndră-gostiților sunt în arhivele Muzeului de Război. Cum ar putea toate astea constitui un final? Ce speranță sau satisfacție i-ar produce cititorului o astfel de relatare? Cine ar fi dispus să creadă că ei doi nu s-au mai întâlnit niciodată, că iubirea lor nu s-a împlinit? Cine ar fi dispus să o creadă, în afara adeptilor celui mai sumbru realism? Nu le-aș putea face una ca asta îndrăgostiților. Sunt mult prea bătrână, prea înspăimântată, prea îndrăgos-tită de zdreanța de viață care mi-a mai rămas-Sunt amenințată de fluxul uitării progresive, urmat de ștergerea totală a memoriei. Nu mai am curajul pesimismului de altădată. După moartea mea și a celor doi Marshall, când romanul va fi publicat, noi vom exista doar ca produse ale ima-ginației mele. Briony va fi o născocire în aceeași măsură ca și amanții care împărțeau un pat în Balam, scandalizând-o pe proprietăreasă. Niniănui nu-i va păsa care evenimente sau care persoane anume au fost reprezentate inexact ca să iasă un roman. Știu că există un tip de cititor care nu se poate răbda să nu întrebe: dar ce s-a întâmplat cu adevărat? Răspunsul este simplu: îndrăgostiții supraviețuiesc și înfloresc. câtă vreme va mai exista un singur exemplar, o singură dactilogramă a versiunii finale, imprevizibila și spontană mea soră și prințul ei medical vor continua să trăiască și să se iubească.

Iată adevărata problemă a acestor cincizeci și nouă de ani: cum poate romanciera să dobândească mântuirea când, cu puterea ei absolută de a decide finalurile, ea este și Dumnezeu? Nu există nimeni, nici un fel de entitate sau for superior, la care să poată apela, cu care să se poată reconcilia, care s-o ierte. Nu există nimic în afara ei. Ea a stabilit, prin puterea imaginației, limitele și termenii. Nu există ispășire pentru Dumnezeu și nici pentru romancierii, chiar dacă sunt atei. A fost dintotdeauna o misiune imposibilă – tocmai aici e buba. Încercarea înseamnă totul.

Stau de mult la fereastră, simțind cum valurile de oboseală îmi alungă bruma de putere rămasă în trup. Podeaua parcă mi se ondulează sub picioare. Am urmărit cum lumina zorilor scoate din beznă parcul și podurile de pe lacul dispărut. Am privit aleea lungă și îngustă pe care l-au dus polițiștii pe Robbie în ceața albă. Îmi place să cred că faptul că-mi las eroii să trăiască și să fie împreună în final nu înseamnă slăbiciune sau fugă de răs-pundere, ci un ultim act de dăruire, o luare de poziție împotriva uitării și disperării. Le-am dat fericire, dar n-am fost atât de egocentrică încât să-i fac să mă și ierte. Nu chiar, nu încă. Dacă aș avea puterea vrăjitoarească să-i oblig să participe la aniversarea mea. Robbie și Cecilia, încă vii, încă îndrăgostiți, așezați unul lângă celălalt în bibliotecă, zâmbind în timp ce asistă la reprezen-tația cu Suferințele Arabellei. Nu este imposibil.

Dar acum trebuie să dorm.

SFÂRȘIT

